MEDDELELSER

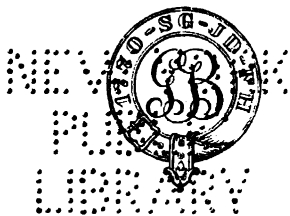
FRA

KRIGSARKIVERNE.

UDGIVNE AF

GENERALSTABEN.

ANDET BIND.

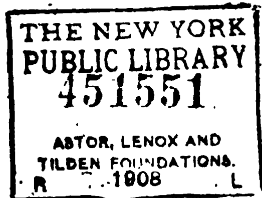

KJØBENHAVN.

GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG (F. HEGEL & SØN).

TRYKT HOS J. JØRGENSEN & CO.

1885.

Redaktør: C. Th. Sørensen.

Tidsrummet mellem Troppesamlingen ved Rendsborg 1803 og Troppekoncentrationen til Holsten i Efteraaret 1805.

Hannovers Besættelse vedblev i nogen Tid at forurolige de nordiske Hoffer. Særligt Rusland, som paa Grund af St. Petersborgs Afstand fra Elben og den langsomme Postgang var bag efter de nærmere Magter i Underretning om de hurtige Begivenheder, fordrede Forholdsregler tagne mod Franskmændenes Udbredelse. Det frygtede nemlig for, at Bonaparte ikke vilde standse i Hannover, men tage Hamburg og Lübeck samt maaske udbrede sig langs Østersøens Kyst gjennem Mecklenburg til Svensk-Pommern, og at han vilde tvinge Danmark til at lukke Sundet.

Rusland ønskede en fælles Optræden mod Frankrigs Udvidelse af de Magter, som laa Hannover nær, nemlig Danmark, Preussen og Sverig, der havde en Styrke i Svensk-Pommern. Det tilbød Hjælp, naar Danmark, Preussen og Sverig vilde virke med det til dette Øjemeds Fremme. Af Danmark fordrede det, at en 20—25000 Mand skulde deltage i Forsvaret af Hamburg og Lübeck, samt at det skulde afslaa at lukke Sundet, og at det skulde udruste sin Flaade. Danmark, der selvfølgelig ikke vilde lukke Sundet, var villigt til at gaa ind paa en Overenskomst i den ønskede Retning, dog med den Indskrænkning, at Forbundet først skulde træde i Kraft, naar Holsten angrebes. Derfor ansaa det heller ikke Flaadens Udrustning for paatrængende nødvendig, men kun Forsvarets Fuldstændiggjørelse til Lands. Den danske Udenrigsminister tilkjendegav den russiske Gesandt, at Hærens Organisation kostede saa meget, at det for Finansernes Skyld var ønskeligt at opsætte Søudrustningerne for Øjeblikket.[1])

Danmark udstedte i Overensstemmelse hermed Deklarationen af 17de Februar 1804, som besvaredes ved den russiske Deklaration af 18de Marts s. A., hvilken dog ikke betegnede et Angreb paa Kongens Lande, men i Almindelighed en yderligere Fremtrængen af de Franske som casus foederis. Preussen vilde ikke deltage i noget saadant Forbund og haabede med det gode at kunne vinde mere af Frankrig end ved en krigersk Optræden. Ved Deklaration af 24de Maj 1804

---

[1]) Om Forhandlingerne med Rusland se Holm II. S. 52 og S. 79.

lovede det Rusland at modsætte sig enhver Fremtrængen af Franskmændene ud over Hannovers Grænser. Men den 1ste Juni s. A. lovede det tillige Frankrig, som til Gjengjæld forpligtede sig til ikke at forøge sine Tropper i Hannover, at forhindre Frankrigs Fjender fra at trænge ind i Nordtyskland. Det var altsaa Nordtysklands Nevtralitet, Preussen vilde hævde. Sverig, hvis Konge opholdt sig ved det badensiske Hof, deltog, som det synes, endnu ikke i disse Forhandlinger. Det var Kejser Alexanders Mening først at indbyde det til at være med, naar de andre nordlige Magter vare komne til en Forstaaelse.

Trods de Anstrængelser, Kejser Alexander gjorde for at faa dannet en Koalition mod Frankrigs yderligere Fremtrængen, og trods Krigen, som var begyndt mellem Frankrig og England, kan Aaret 1804 kaldes et forholdsvis stille Aar i den bevægede napoleonske Krigsperiode. Bonaparte forberedte Overgangen til England i Lejren ved Boulogne og sluttede den bataviske Republik og Spanien tæt til sig, samt strakte sit Herredømme ud over den italienske Halvø ved Tropper paa forskjellige Steder af dens Kyst. Storbrittanien, som endnu ikke nærede Frygt for, at Overgangen virkelig kunde sættes i Værk[1]), blokerede de Dele af Fastlandet, som vare under Frankrigs Herredømme, saa godt, det formaaede. Nelson krydsede i Middelhavet, Admiral Cornwallis iagttog Kysten ved Brest, og Admiral Keith og Contreadmiral Sidney Smith kommanderede Kanalflaaden, der havde Krydsere ved Elbens og Wesers Mundinger samt i Nordsøen op til Norges Kyster.

Krigsbegivenheder til Lands forefaldt ikke. England søgte at revolutionere Modstanderens Land og at vinde Allianeer af Landmagter. Af den førstnævnte Bestræbelse maa Georges Sammensværgelse i Paris betragtes som et Udslag. Som bekjendt, mislykkedes Sammensværgelsens Planer; men Bonaparte tog af den Anledning til at gribe Hertugen af Enghien paa badensisk Grund og at lade ham skyde i Vincennes, hvad der frembragte en saa stor Forbitrelse i Evropa, at Dannelsen af den tredje Koalition under Englands Avspicier derved i høj Grad lettedes. Men dette Resultat viste sig først senere. Paa Hertugen af Enghiens Drab rejste sig det franske Kejserdømme. Det proklameredes i Maj 1804, og i den nærmest følgende Tid var det forbavsede og overraskede Evropa aldeles stille.

Til Søs forefaldt der i de nordlige Farvande kun Skjærmydsler, men for nogle af disse vare vore Kyster Skuepladsen. Nogle bataviske Skibe havde nemlig søgt Tilflugt i Bergen, hvor de iagttoges af en engelsk Fregat. Efter at en fransk Søofficer, Saint Faust, havde taget Kommandoen over de bataviske Skibe, søgte han at komme

¹) I hele Evropa drøftedes den Gang Muligheden af denne Overgang. Vore Krigsarkiver vise, at Sagen ogsaa har beskæftiget Kronprinsens Kontor. Der findes saaledes for 1804 et 40 Foliosider stort Manuskript, betitlet: „Opinion d'un ancien officier de la marine suedoise sur la descente projetée des Français en Angleterre. Écrit à Copenhague le 19 novembre 1804".

bort, men uden for Bergen kom det til en Søfægtning, som havde til Følge, at begge Parter forbleve ved Bergen. Senere kom flere engelske Skibe til, og Fjendtlighederne fortsattes, som det af de efterfølgende Aktstykker vil ses, indtil St. Faust til sidst maatte rejse gjennem Danmark til sit Hjem efter at have overleveret de to af sine Skibe, som ikke vare komne bort, til den bataviske Konsul i Bergen. Ogsaa besværedes Handelen til Søs for de nevtrale søfarende Nationer, ligesom under den tidligere Krig mellem England og Frankrig. Dog maa det bemærkes, at England i saa Henseende viste nogen Hensynsfuldhed lige over for Danmark, fordi det paa den Tid søgte at erhverve de nevtrale Magters Bistand, og fordi Rusland, som det især søgte at vinde, anbefalede Danmark og Norge til Storbrittaniens Velvilje.

Den danske Regerings Opgave under de daværende Forhold var nærmest at forhindre Overgreb fra de to krigførende Magter, som berørte enten dets Kyster eller dets Sydgrænse. Der forefaldt af og til Rivninger med de Engelske, hvorom nogle Aktstykker i det følgende ville vidne, og den franske Hærs Forhold i Hannover var uberegneligt. I Slutningen af Perioden blev den engelske Agent Rumbold tagen til Fange paa hamburgsk Grund af Franskmændene paa lignende Maade, som Hertugen af Enghien paa badensisk.[1])

Foruden de nævnte Rivninger med de Engelske og Iagttagelsen af de Franskes Forhold i Hannover viste det sig ogsaa i 1804, at Sverig rustede, men det blev snart tydeligt, at disse Rustninger kun havde en Forstærkning af Garnisonerne i Svensk-Pommern i Anledning af Sverigs Forhold til Frankrig[2]) til Maal.

Inden Sverigs og vort Forhold til de Franske omtales, maa det bemærkes, at Kronprinsen, som i det tidligere anført, ved Ophævelsen af Troppesamlingen ved Rendsborg havde overladt Kommandoen i Hertugdømmerne til Carl af Hessen, dog under sig. Derved kom for denne Periode Meldinger og Forholdsregler angaaende Grænsebevogtningen til at gaa gjennem Hertugdømmernes Generalkommando. Kronprinsen oprettede den 1ste November 1803 i Kjøbenhavn det før nævnte Kommandokontor under Bülow. Som Medhjælper ved samme ansattes Kapitajn C. L. V. Römer; end videre bestod Kontoret endnu kun af Krigskancellisekretær J. F. Nebelthou, Kancellist C. Lund og Kopist F. Hansen. Med dette Kommandokontor, i hvilket ogsaa Kronprinsens Adjudant v. d. Maase og Kapitajn Wolfgang Haffner fra Generalkvartermesterstaben vare delvis beskæftigede, og som stilledes jævnsides med det saakaldte civile Departements Kontor under Jessen, styrede Kronprinsen Hærvæsenet i de to Riger.[3]) De kommanderende Generaler indsendte alle Meldinger og Forestillinger til Kronprinsen, som gjennem Generalitetskollegiet lod de Sager fore-

[1]) Om Rumbolds Paagribelse findes nogle Aktstykker i det følgende. [2]) Se Breve fra Christian August om de svenske Rustninger og adskillige andre Aktstykker i det følgende. [3]) Om Kontorets Arbejde vil der findes nogle Oplysninger i nogle Uddrag af private Breve fra Bülow, som ere optagne blandt Aktstykkerne.

lægge i Statsraadet til kongelig Approbation, der behøvede en saadan.

I Holsten, som var en Del af Carl af Hessens Generalkommando, bibeholdtes for hele Perioden Ewalds Grænsebevogtning, saaledes som den var bleven indrettet og disloceret ved Ophævelsen af Troppesamlingen ved Rendsborg. To Eskadroner af Livregiment Ryttere, det slesvigske Jægerkorps og Slesvigholstensk Bataillon let Infanteri udgjorde Korpsets Styrke ved Grænsen. Hovedstyrken laa i Oldeslo, hvor fra Trittau og Grande besattes. Mindre Posteringer havdes i Reinbek, Eichede og Trenthorst. 1ste sjællandske Bataillon let Infanteri og Sjællandske Jægerkorps vare henlagte til Heide for at bevogte Ejderens Bred i Forening med 2den sjællandske lette Bataillon i Husum og Tønning, som forblev i disse Kjøbstæder. 2det jyske Infanteriregiment forblev paa Grund af Forholdene hele Perioden i Rendsborg, dog med Rekrutskole i Viborg, og det slesvigske Infanteriregiment, som skulde have indtaget dets Plads i Rendsborg, beholdtes derfor i Slesvig By. I Kongeriget var Garnisoneringen den samme som før Troppesamlingen ved Rendsborg med den Undtagelse, at Kongens Regiment var forlagt fra Kjøbenhavn til Kronborg for at erstatte det sjællandske Jægerkorps, der havde faaet anvist fremtidig Garnison i Nyborg.

Iagttagelsen af de Franske i Hannover besørgedes, som tidligere, dels ved de civile og militære Grænsemyndigheder, dels ved udsendte Officerer. Foruden fra Lawaetz, Leschly, Seyersted og andre af de fra det tidligere bekjendte Mænd, findes der i Krigsarkiverne Beretninger fra Premierlieutenant i det oldenburgske Regiment A. L. Bonnivet, som havde fast Bolig i Hannover, Sekondritmester i Feltjægerkorpset E. F. Zütphen, Premierlieutenant i Slesvigske Jægerkorps J. V. Cornelius og Kornet i Husarregimentet J. Ewald.[1])

Af særdeles Vigtighed vare de Kommandoforandringer, som foregik i Hannover i første Halvdel af Aaret 1804. Mortier afløstes nemlig i Februar af Dessolle, inden hvis Tiltrædelse Drouet en kort Tid førte Kommandoen; men kort efter afløstes Dessolle af Bernadotte, som ved Kejserdømmets Oprettelse i Maj 1804 udnævntes til Marechal og i Juni ankom til Hannover. At en saa højt stillet Personlighed fik Kommando ved Grænsen, vakte Opsigt i vide Kredse, især da Styrken samtidigt forøgedes betydeligt. Efter de paalidelige Underretninger, som tilgik den danske Regering, var den i Marts 1804 16660 Mand, men regnedes i Oktober s. A. til 27358 Mand.[2])

Som bekjendt, blev Bernadotte sendt til Hannover, fordi Napoleon vilde fjærne denne sin tidligere Modstander og tillige give ham en Stilling, som tilbød ham Lejlighed til at udfolde sine administrative Evner. Bernadotte optraadte ogsaa meget reformatorisk. Han standsede det Udsugelsessystem, som var sat i Værk af Mortier[3]),

---

[1]) Nogle af disse Beretninger ville findes meddelte i det følgende. [2]) Se Aktstykkerne fra Grænsen i det følgende. [3]) Se herom f. Ex. Das Kurfürstenthum Hannover unter den Franzosen in den Jahren 1803, 1804, 1805 und dessen fernere Schicksale u. s. w. Von einem Augenzeugen. 1806.

ordnede Landets Ydelser og Krigsmagtens Forbrug efter maadeholdne Grundsætninger, som vandt Befolkningens Bifald, og udviklede i det hele saa store Talenter i Retning af Administration, at han vandt almindelig Anerkjendelse som en duelig Regent og selv senere troede, at det var paa Grund heraf, at det svenske Folk, som regeredes saa slet, først fæstede sine Øjne paa ham.[1])

Imidlertid varede det ikke længe, før han længtes efter at spille en større Rolle og udvide sit Magtomraade, hvis Grænser efter hans Udsagn[2]) bleve ham for snævre. Hans Øjne kastedes først naturligt paa Holsten og Danmark, men Skæbnen vilde, at de meget hurtigt skulde vende sig mod Svensk-Pommern og Sverig.

Den svenske Konge, som opholdt sig i Baden, den Gang Hertugen af Enghien, til hvem han og den badensiske Fyrstefamilie stod i fortroligt Forhold, blev opsnappet og skudt, indtog nemlig i sin lidenskabelige Harme den sygeligt overdrevne fjendtlige Stilling til Napoleon og det nye franske Kejserdømme, som afgjørende skulde indvirke paa hans og Sverigs senere Skæbne. Alt i Forvejen var han bleven omtumlet af de fanatiske franske Emigranter, der opholdt sig i Baden og vilde bevæge ham til at optage hans Faders, Gustav III's Ideer om Bourbon'ernes Gjenindsættelse paa Frankrigs Trone. Efter Hertugen af Enghiens Drab afbrød han enhver Forbindelse med Frankrig og tænkte paa intet mindre end at ægge hele Evropa til en uforsonlig Kamp mod „Udyret“ Napoleon, som han kaldte ham. Hans Rejse omkring i Tyskland i den nærmeste Tid derefter er for bekjendt, til at den behøver at omtales her, lige saa vel som Napoleons Moniteurartikel om ham den 14de Avgust 1804. Det skete imidlertid saa, at Gustav IV Adolph i Virkeligheden kom til at bidrage en Del til Stiftelsen af den tredje Koalition. Da han fra sin badensiske Rejse kom tilbage til Svensk-Pommern, hvor til han havde beordret Forstærkninger oversendte fra Sverig[3]), opholdt han sig der i nogen Tid og forlod ikke Pommern, før han havde truffet Overenskomst baade med Rusland og med England med Hensyn til en Krig mod Frankrig. Rusland lovede nemlig den 14de Januar 1805, at 15000 Mand russiske Tropper skulde agere fra Svensk-Pommern frem mod Hannover i Forbindelse med 25000 Mand svenske og 10000 Mand engelske eller hannoveranske Tropper, og England havde den 3dje December 1804 i Stockholm i det mindste lovet Subsidier til Fæstningen Stralsunds Forstærkning.

Bernadottes Opmærksomhed fæstedes derved nødvendigvis paa den svenske Konges Optræden og paa Svensk-Pommern. Mod den danske Styrke i Holsten viste de Franske sig venskabelige. De smaa Tildragelser, som foregik mellem de Franske og de Danske, have intet Krav paa at fremstilles. De Franske fik Lov til at begive sig inden for den danske Grænsecordon, naar de opførte sig godt; dog

[1]) Jvfr. B. Sarrans jeune: Histoire de Bernadotte Charles XIV Jean, Paris 1845. Tome I. Side 54 & 55. [2]) Holm II. Side 73. [3]) Fra Sverig afgik i dette Aar til Pommern 16 Kanonchalouper og 3000 Mand. Se Mankell: Uppgifter rörande svenska krigsmaktens styrka o. s. v. Öfversigtens Side 540.

skulde det tilkjendegives enhver fremmed, som kom inden for vor Skildvagtkjæde, at han opholdt sig paa nevtral Grund. Opførte de Franske sig derimod slet inden for vore Grænser, betydedes det dem, at de skulde begive sig hjem, hvis de vilde undgaa at transporteres med Magt til deres Foresatte.

Danmark stod saaledes i venskabeligt Forhold til alle Magter, og dette gav sig med Hensyn til Sverig til Kjende, da Kong Gustav IV i Januar 1805, efter forgjæves at have forsøgt at komme ad Søvejen til Sverig, rejste hjem gjennem Danmark. Der ydedes ham kongelige Æresbevisninger paa hele Rejsen vest for store Bælt, hvor de Øverstkommanderende paa hvert Sted beordredes at opvarte og ledsage ham, og da han fra Korsør paa Grund af sin højst frugtsommelige Dronnings Tilstand rejste lige til Helsingør uden at berøre Kjøbenhavn, besøgte Kronprins Frederik, ledsaget af Prins Christian Frederik og et stort Følge, ham der og levede i to Dage sammen med ham. Forholdet var meget venskabeligt, skjønt Kronprinsen en enkelt Gang syntes ligesom at lade Kongen mærke, at Danmark ikke kunde være rigtig tilfreds med hans Optræden i 1801. Der blev ellers i det hele ikke talt om Politik. Til Gjengjæld for den viste Opmærksomhed blev Kronprinsen indbudt til en Troppesamling i Skaane i Foraaret 1805, men han saa sig ikke i Stand til at modtage Indbydelsen.

I Administrationen var der i hele denne Periode Ro, hvad der var en Følge af, at den i de tidligere Aar indførte nationale Hærordning nu skulde fæstne sig og slaa Rod. Kaas var fra Begyndelsen af 1804 kaldt ned fra Norge og var bleven ansat som Præsident for det danske Kancelli. Han stod Kronprinsen ved Siden med Hensyn til Ordningens Gjennemførelse, ligesom Moltke i Jylland; men af nye Foranstaltninger eller Forbedringer skete der ved Kancelliets Mellemkomst i denne Periode kun én, nemlig den, at det 6te Aars Mandskab blev staaende ved Afdelingerne som overkomplette, indtil Rekrutstyrken var uddannet, saa at Afdelingerne i Tilfælde af Krig paa ethvert Tidspunkt beholdt deres fulde planmæssige Styrke, hvad der ikke var taget i Betragtning ved Hærordningen 1803. Landmilicesessionerne afholdtes over hele Landet i Februar 1804; Mandskabet af den gamle Stamme fik Ordre til at møde den 20de Maj til Øvelse, Dragonerne med deres Heste. Aarets nationale Tilgang tilsagdes til Møde for at uddannes i to Hold, den 30te Juni og den 19de September, dog med Undtagelse af Garderne, som modtog deres Tilgang til andre Tider.

Det maa her berøres, at den indførte Krigsordning ogsaa var suppleret med finansielle Forholdsregler. Ved Forordningen af 21de Oktober 1803 var der indstiftet et Skatkammerfond, dannet ved Forhøjelse af bestaaende Skatter og Afgifter, saaledes at Forhøjelserne indgik i Fondet, der med en fra Finanserne adskilt Bestyrelse skulde tjene til at yde Midler til Rustninger, naar en Del af Hæren eller Flaaden i overordentlige Tilfælde maatte sættes i Bevægelse for at værne om Fædrelandets Sikkerhed og Fred.

Det var Kronprinsens Hensigt i 1804, ligesom de forrige Aar, at inspicere Hærens Afdelinger omkring i Landet, men han lagde for dette Aar end videre den Plan at besøge Norge og udstrække sin Inspektion til de norske Tropper. I den Anledning forandrede han ovennævnte Tidspunkt for Exercertiden i Danmark, befalede i Skrivelse af 6te April til Kollegiet den 28 Dages Foraarsexercits begyndt tidligere end ellers, nemlig i Holsten 1ste Maj, i Nørrejylland 7de Maj, paa Sjælland 14de Maj, saa at han i Begyndelsen af Juni fra Fladstrand kunde begive sig til Norge. Her befaledes Tropperne samlede paa forskjellige til Dels nye for Inspiceringen og Rejsen bekvemme Steder, og Generalmajor Haxthausen beordredes strax ned til Danmark for at ledsage Kronprinsen paa hele Turen.

Af Hensyn til Agerdyrkningen i Danmark, som i dette Aar havde Arbejdskraft fornøden i forøget Grad, forkortedes imidlertid den begyndte Exercerøvelse for Holsten, Jylland og Fyn den 12te Maj. Den 18de befaledes den ogsaa forkortet for Sjællands Vedkommende. Inspiceringen i Danmark uden for Sjælland faldt derved bort. Kronprinsen begav sig den 19de Maj fra Kjøbenhavn til Louisenlund, hvor han den 30te Maj afsagde Rejsen til Norge. Den Dag skrev han til Generaladjudant Lindholm, som var Chef for Orlogsskibet „Neptunus", der, ledsaget af Skonnertbriggen „Ørnen", skulde have overført Kronprinsen fra Fladstrand til Norge, at han ikke kom, hvorimod Lindholm, for at benytte Lejligheden, med de to Skibe skulde passere store Bælt, begive sig til Ekernførde, hvor han skulde undersøge, om dette Punkt egnede sig til Landgangssted for Tropper, samt dernæst melde sig personlig paa Louisenlund, hvorefter han skulde fortsætte Rejsen til Kiel, Heiligenhafen, Travemünde og Rostock. Som Grund til, at den norske Rejse opsattes, angaves Fodermangel i Norge. Afbuddet, der afgik paa samme Tid til Norge som til Lindholm, ankom først til de norske Afdelinger, efter at disse i det mindste for en Del alt i længere Tid havde været samlede.

I Steden for at rejse til Norge begav Kronprinsen sig den 3dje Juni med Prinserne af Hessen, Haxthausen, Bülow og flere til Heide, hvor han undersøgte forskjellige Ting, som vedrørte Kystforsvaret, og befalede en Skanse anlagt ved Vollerwiek. Dernæst tog han den 8de til Glückstadt, hvor Fæstningen eftersaas og nye Forstærkningsarbejder anordnedes. Med Undtagelse af en Udflugt til Augustenborg og en lignende til Eutin, opholdt Kronprinsen sig paa Louisenlund og i Kiel, indtil han den 19de September tiltraadte Tilbagerejsen over Graasten, Snoghøj, Nyborg til Frederiksberg Slot, hvor fra han i Oktober dette Aar deltog i den sædvanlige aarlige Cantonnementsøvelse paa Sjælland. Under denne lod han sin Generaladjudant Bülow, Rømer og andre Adjudanter faa taktiske Opgaver at løse, for at øve dem i praktisk Krigsgjerning.

Heller ikke i 1805 inspicerede Kronprinsen Tropperne uden for Kjøbenhavn under Foraarsexercitsen, og der er overhovedet meget lidt at bemærke om Slutningen af det Tidsrum, som her behandles.

Med Hensyn til Hærvæsenet maa det anføres, at Generalhvervingen endnu bestod, og at der i 1803 var hvervet 260 Fremmede til Marineregimentet. Ogsaa af Hensyn til de mange Hvervede fra tidligere Tid, som endnu fandtes i Geledderne, iagttoges endnu i disse Aar de samme Forsigtighedsregler, som tidligere, for at forhindre Desertion, særligt om Vinteren, naar Isen lagde Sundet og Fæstningsgravene til. Der var endnu Soldater, som deserterede fra Sjælland til Sverig og omvendt. De svenske Desertører, som anholdtes, bleve dog ikke, som tidligere, stukne ind i Regimenterne i Slesvig og Holsten, men bleve sendte til Vestindien. Ogsaa arbejdede Hærens faste Stamme endnu paa offentlige Bygninger, Veje o. s. v. Saaledes afgaves der i Kjøbenhavn Soldater til Christiansborg Slots Gjenopførelse og Indretning til en Kongebolig [1]), hvilken Gjenopførelse det var paalagt en den 4de Maj 1803 nedsat Komité med Professor, Landbygmester C. F. Hansen som teknisk Medlem at bestyre i Forening med Opførelsen af Raad-, Dom- og Arresthuset.

[1]) Ved dette Arbejde var der kommanderet Officerer til at have Inspektion, og talrige foreliggende Ansøgninger vise, at dette var en meget attraaet Kommando.

Aktstykker om de krigførende Magters Forhold indbyrdes og til os

i Perioden fra Slutningen af 1803 til Midten af 1805.

A. Aktstykker om de engelske og bataviske Krigsskibes Sammenstød ved Norges Kyst.

Fra Generallieutenant Hesselberg, Chef for Generalkommandoen i Bergens Stift, til Kronprinsen.

Bergenhus den 3dje Marts 1804.

Underdanigst Rapport.

De sig her siden nogle Maaneder opholdende fire hollandske Krigsskibe, som nu blive kommanderede af Saint Faust, Commandant en chef af Auxiliær-Eskadren, ere den 1ste hujus sejlede her fra.

Efter løst Rygte skal flere af saadanne Skibe forsamle sig omtrent 40 Mile her fra nordad til en vis Expedition, som er ovennævnte General-Kommandant anbetroet, da den første Konsul Bonaparte og Gouvernementet i Holland skal værdige ham megen Tillid; han er Medlem af Æreslegionen. Underdanigst

Hesselberg.

Fra Samme til Samme.

Bergenhus den 10ten März 1804.

Unterthänigster Rapport.

Die 4 holländischen armirten Schiffe, so den 1sten hujus hiervon segelten, wie ich unter dem 3ten hujus unterthänigst einberichtet habe, sind letztgedachten Datum von der englischen Fregatte „Amethyst“, die der Capitain Campbell commandirt, und womit er den 4ten Februar letzthin diesen Hafen verliess, seit der Zeit aber auf erstgedachte Schiffe in der Nähe von Bergen gelauert, angegriffen worden.

Diese englische Fregatte ist von der holländischen Corvette „la Foi Batave“, worauf der Commandant en chef Saint Faust sich befindet, der ein vortrefflicher Officier zu sein scheint, dergestalt zugerichtet worden, dass sie das Weite hat suchen müssen, wie aus der hier beigefügten Relation des Saint Faust, so ich mir von ihm er-

beten, gnädigst näher zu ersehen. Die englische Fregatte soll 33 Todte und eine Menge Blessirte, die holländischen Schiffe dahingegen nur 6 Blessirte haben; man will sagen, dass die erste sich jetzt nur einige Meilen und die letzten 8 Meilen von der Stadt Bergen befinden und mit dem ersten füglichen Wind sich wieder hieher zurück zu begeben gesonnen, um retablirt zu werden. Unterthänigst

Hesselberg.

Bilag.

Rapport de l'affaire de „la Foi Batave", corvette de 18 canons, appartenant à la république Batave, avec la frégate du roi d'Angleterre „l'Améthiste" de 44 canons, capitaine Campbell.

Le 3 mars 1804, me trouvant de 7 lieues à 10 du lit de Bergen, je connaissai à $6^3/_4$ heures du matin une voile qui me restait au S. $^1/_4$ S. E.; le vent était du S. S. E., petit frais, la mer belle. De suite je serre le vent pour la reconnaitre, et à 9 heures, je vis que c'était la même qui était venue à Bergen et qui s'était flattée de me prendre d'un seul coup de canon, su qu'elle en avait 44 et moi que 18. A 11 heures elle m'attaque et nous nous sommes battus jusqu'à 2 heures 9 minutes, alors elle a viré de bord et a fui. J'ai fait tout ce qui a dépendu de moi pour la rejoindre, mais il m'a été impossible, su que j'avais tous mes mâts cassés, mes voiles criblées et mon gouvernail brisé; je l'ai pourtant poursuivie jusqu'à 6 heures du soir, qu'elle se trouvait fort éloignée devant moi et fuyant toujours à toutes voiles.

Dans cette affaire, où la gloire a été toute pour le pavillon Batave et la honte pour l'insolent pavillon d'Albion, je n'ai eu que six hommes de blessés, dont trois grièvement. Tous ceux que j'avais l'honneur de commander ont montré des prodiges de valeur, et s'il fallait citer chaque trait qu'ils ont fait, l'on en serait surpris.

Fra Samme til Samme.

Bergenhus den 31te Marts 1804.

Naadigste Kronprins!

Om det forholder sig saa i Sandhed, som jeg under 3dje hujus underdanigst rapporterede, et løst Rygte vilde sige, at flere hollandske Krigsskibe skulle forsamle sig omtrent 40 Mile her fra nordad til en vis Expedition, har jeg ikke kunnet bringe i Erfaring; men dette har Kommandant Saint Faust givet mig sit Æresord paa, at intet skal finde Sted eller blive foretaget, som paa mindste Maade kan ansés for en Nevtralitets-Fornærmelse. At han i den Henseende ved mange Lejligheder viser den retskafneste Tænkemaade, derom er jeg ofte bleven overbevist, ligesom han og har forsikret mig, at det hollandske Gouvernement expres har befalet ham, saadant paa det allernøjeste og stræengeste at iagttage.

Følgelig er i den Henseende paa Hollændernes Side intet at frygte. Skulde det imidlertid imod al Formodning kunne finde Sted,

skal jeg efter min allerunderdanigste Pligt, saa kjær som Ære og Liv bør være mig, ikke lade staa tilbage, hvad der paa muligste Maade kan opfylde Deres Kongelige Højheds naadigste Befalinger og Hensigt af 17de hujus.

Ved denne Lejlighed ansér jeg det for Pligt ikke at lade det være Deres Kongelige Højhed uanmeldet, at den hollandske Kommandant Saint Faust, nogle og 30 Aar gammel, vil gifte sig med min næstældste 17 Aars gamle Datter, at jeg endelig nu har givet mit Samtykke dertil, og det mere i Betragtning af hans kjække Forhold i mangfoldige Krigsbegivenheder, at han iblandt andet 1796 ved St. Croix Teneriffa har taget Admiral Nelson fangen, har dennes Kaarde, er bleven udmærket med en Æressabel, er Medlem af Æreslegionen, og nu sidst i Slaget med den engelske Fregat, som af den Formue, han selv skal besidde, og som eneste Arving efter en bemidlet Fader i Isle de France og Faderbroder i Paris endnu bør tilfalde ham.

Underdanigst
Hesselberg.

Fra Samme til Samme.

Bergenhus den 31te Marts 1804.

Underdanigst Rapport.

Den hollandske Korvet, forhen „de Spion", nu „la Foi Batave" kaldet, er den 15de hujus her til Bergen igjen ankommen. De tre øvrige hollandske Skibe kom ikke med, siden samme af Kommandant Saint Faust ere blevne detacherede, saasom: den ene Skonnert, forhen „de Schnöfler", nu „l'Honneur" kaldet, strax efter Slaget til det hollandske Gouvernement med hans første Adjudant for at overbringe hans Rapport, Briggen „l'Union" og den anden Skonnert, forhen „de Wolff", nu „la Vertu" kaldet, hver for sig, hvoraf bemeldte Brig den 21de hujus allerede her hid er tilbagekommen og har indbragt en Prise af et lille engelsk Handelsskib, ladet med Malt og bestemt til Bergen.

Den engelske Fregat „Amethyst", kommanderet af Kapitajn Campbell, er her den 27de hujus ligesaa tilbagekommen. Saa vel denne som den ovenmeldte hollandske Korvet ere begge i Slaget den 3dje hujus ilde blevne tilredte og have taget megen Skade. Man ser ikke, at den første her ved Værftet søger at komme i Stand igjen, men vel, at den gjør med egen Besætning, hvad der staar i dens Magt. Derimod stræber den sidste af alle Kræfter at reparere alt til Skade kommet, [der], som man siger, vil koste over 25000 Rdl.

Da ovenmeldte engelske Fregat her den 22de Januar første Gang ankom, saluterede den Fæstningen med 13 Skud, som det sig bør, men gav ingen Salut ved Afrejsen den 30te Januar, og ved Ankomsten nu den 27de hujus lod Campbell mig ved et Par Officerer komplimentere og undskylde, at han ikke selv kunde komme, da han var syg af Podagra, samt at han ikke kunde salutere Fæstningen, fordi ikkun 18 Mand af hans Besætning var sund og alle de øvrige syge af udstanden megen Storm og Uvejr.

Formodentlig har Fregatten, da den forlod Bergen, følt sig saa stolt som ydmyget ved Retouren, for ikke ved Salutskuddene at give Landet sin Tilbagekomst til Kjende, og at han har fejlet i sine her ytrede Tanker: at det vilde være en Fjerdingtimes Arbejde at overvinde og tilintetgjøre Hollænderne.

Kopi af hoslagte Efterretning[1]), som en Lods skal have tilvejebragt St. Faust, viser Fregattens Forfatning. Man vil sige, at Campbell skal være blesseret, og at Fregatten i Slaget har haft 15 Døde og 65 Blesserede. Det er ingen Fremmed tilladt at komme om Bord og heller ingen, uden Officererne af Besætningen, at komme her i Land, hvorfor intet om Fregattens og Besætningens Tilstand med Vished kan bringes i Erfaring. Underdanigst

Hesselberg.

Fra Samme til Samme.

Bergenhus den 21de April 1804.

Mange af de ved Havet her boende Folk have berettet, at afvigte Mandag den 16de hujus her hørtes en svær Kanonade i Søen, som varede fra henimod Middag til Solens Nedgang. Dagen derpaa vil man have set 3 store engelske Krigsskibe nogle Mile uden for Landet, som nogle af vore Lodser havde spurgt, om de vilde være indlodsede, hvortil de svarede Nej, og hvorpaa de, efter at have erkyndiget sig, om den i Bergen liggende hollandske Korvet snart var i Stand igjen [til] at afsejle, dernæst gik i Søen igjen ved Korsfjorden.

Bemeldte Korvet er nu næsten aldeles retableret, men afgaar ikke her fra, førend nærmere Ordre fra Holland indløber, og hvilken skal være ventendes med erste Post. Underdanigst

Hesselberg.

Fra Samme til Samme.

Bergenhus den 12ten Mai 1804.

Der holländische Kommandant Saint Faust hat die Brigg „l'Union" den 8ten hujus wieder von hier abgesandt, und 24 Stunden darnach den 9ten ist die englische Fregatte „la Chiffonne" gleichfalls von hier zur See gegangen; diese aber wird gedachte Brigg schwerlich wieder einholen, indem nach hieselbst angekommenen Schiffer-Relations solche bereits einen Abstand von 20 Meilen gewonnen gehabt und ist solcher Gestalt auch einigen aussen vor Bergen kreuzenden englischen Schiffen entgangen.

Die Korvette „la Foi Batave" ist in aller Hinsicht bereit zum Absegeln; der Kommandant Saint Faust erwartet nur die Zurückkunft seines Adjutanten von der holländischen Regierung, welcher auf einem neutralen Schiff unterwegs sein soll und jede Stunde ankommen kann. Gnädigster Kronprinz! Nichts übertrifft die Freude, so es hieselbst

[1]) Indeholder en Beskrivelse af Fregattens Tilstand: Agterspejlet forskudt, en Kugle i Rorstævnen, 6 Kugler i Bagbordssiden, Storsejlsraa og Storsejl sønderskudt m. m.

und bei allen und jedem erweckt, Eure Königliche Hoheit bald sehen und veneriren zu können.

— —

Unterthänigst
Hesselberg.

Fra Samme til Samme.

Bergenhus den 26de Maj 1804.

— —

Den hollandske Korvet „la Foi Batave" har den 22de hujus endelig forladt denne Havn, men ej endnu opnaaet den aabne Sø, siden Vinden ikke vil føje [sig], og den engelske Fregat „la Chiffonne" i en Afstand af omtrent en Mil krydser imod Korvetten.

Underdanigst
Hesselberg.

Fra Saint Faust til Hesselberg.

A bord de „la Foi Batave", Augenæs le 30 mai mil huit cent quatre.

Jean Saint Faust, commandant en chef les forces navales Auxiliaires,
à Son Excellence
le Lieutenant-Général de Hesselberg, commandant à Bergen.

Monsieur!

Je suis au désespoir d'être forcé de vous annoncer que, pour conserver l'honneur du pavillon qui m'est confié, j'ai été obligé de mettre à terre deux pièces de canon pour me défendre contre les anglais[1]), qui contre tous les droits de la neutralité me cernent de tous côtés. Ils ne sont pas à faire leur essai; l'enlèvement de plusieurs navires, surpris dans des ports neutres, prouve combien ils agissent peu loyalement. Je vous declare donc que j'ai pris des mesures que la nécessité seule a pu me dicter et que, malgré que le territoire Danois puisse en souffrir, je ne puis faire autrement que de me défendre, et que je ne sortirai d'où je suis que lorsque le Gouvernement Danois aura pris des mesures pour garantir mon bâtiment jusqu'à hors des limites du territoire Danois.

J'ai l'honneur de vous saluer.

Saint Faust.

Fra Hesselberg til den bataviske Republiks Handelskommissær Fasmer.

Bergenhus den 31te Maj 1804.

Anlediget af en fra General-Kommandant Saint Faust indkommen Anmeldelse, der med sin under Kommando havende hollandske Korvet

[1]) I de franske og engelske Aktstykker, som ere trykte her, ere i Reglen de smaa og store Begyndelsesbogstaver, som Brevskriverne have betjent sig af, bibeholdte.

befinder sig i Havnen Ousnæs og andrager, at han formedelst befrygtende Angreb af engelske Krigsskibe har maattet føje Foranstaltninger paa dansk Grund til sit Forsvar samt ikke kan forlade denne Havn, forinden fra den danske Regerings Side maatte kunne træffes Midler til at beskytte ham, indtil Skibet er kommet i rum Sø, maa jeg herved anmode Hr. Handelskommissæren, at De uopholdelig ved en Expres vil tilkjendegive Hr. Kommandant Saint Faust følgende:

Generalkommandoen for Bergens Stift finder det stridende mod Territorial-Retten, at noget Batteri etableres paa dansk Grund af fremmede Nationers Krigsfolk, hvorfor de i Havnen Ousnæs anbragte 2 Kanoner strax maa embarqueres igjen.

Den exekutive Beskyttelse kan under nærværende Konjunkturer ikke ventes, med mindre at Skibet laa under en Fæstnings Kanoner og der blev angrebet. Vil altsaa Hr. General Saint Faust nyde godt heraf, maa han begive sig med Korvetten her under Fæstningen.

Derimod finder Generalkommandoen det passende efter Omstændighederne at beordre 1 Underofficer og 4 Soldater som Observatører for at iagttage, om noget stridigt mod Nevtraliteten fra enten af Siderne maatte foretages inden dansk Territorium, og hvilket Mandskab tillige skal i en særskilt Baad følge den hollandske Korvet, naar denne skulde ville gaa til Søs, indtil en Mils Frastand fra Norges Kyster.

Ellers tilkjendegives, at dette Brev er bekjendtgjort den her værende engelske Handelskommissær for fra hans Side at kunne kommuniceres Vedkommende.

Hesselberg.

Fra Saint Faust til Fasmer.

A bord de „la Foi Batave“ le 1 juin 1804.

Citoyen!

J'ai reçu ce matin à trois heures et un quart la traduction de la lettre que vous a écrite le général de Hesselberg en date du 31 mai.

Comme commissaire de mon gouvernement, comme seul représentant de l'illustre république Batave, c'est à vous que j'adresserai ma réponse, en vous priant de vouloir bien la transmettre au général Hesselberg.

Les anglais ne se sont jamais fait scrupule d'enlever des bâtiments dans les roches, et la preuve est que, pendant cette guerre, ils ont pris plusieurs navires qui se trouvaient sur territoire neutre et même sur le territoire danois.

Qui vous dira que le capitaine anglais adhérera à la lettre qui lui a été écrite? Il est possible qu'il promette de vive voix, mais qu'au moment où je passerai il oublie sa parole. Je ne puis donc sortir que lorsque le capitaine de la frégate, lui et les autres capitaines anglais qui sont sur le territoire danois auront signé la promesse de [ne] m'attaquer qu'à un mille de distance des côtes de Norvège et de ne sortir que vingt-quatre heures après ou avant moi. Telles sont les lois dans tous les pays toutes les fois

que deux navires ennemis sont sur un même territoire neutre. Vous me dites que le gouvernement danois accorde sa protection toutes les fois que l'on se trouve sous la batterie d'une forteresse et, pour ce, de me rendre à Bergen, il m'est entièrement impossible, puisqu'une frégate anglaise est dans la passe par laquelle je ne puis me dispenser d'aller.

Si malgré toutes ces considérations, que j'ai bien pesées, on persiste à vouloir me faire rembarquer les canons que j'ai mis à terre, il ne me reste plus qu'abandonner mon navire au gouvernement danois plutôt que de me couvrir de la honte de le livrer aux anglais.

Je vous demanderai donc une réponse décisive à toutes les questions ci-dessus et suis Votre dévoué

Saint Faust.

Fra Hesselberg til Fasmer.

Bergenhus den 2den Juni 1804.

Generalkommandoen i Bergens Stift finder sig ikke berettiget at kunne tage andre Mesurer til Territorialrettens Sikkerhed og Vedligeholdelse end de, som ere tagne og Kommandant Saint Faust under 31te Maj tilkjendegivet; thi om endog en eller anden af den engelske Nation har tilladt sig at fornærme et nevtralt Land, er det derfor ingen Følge, at flere eller andre for Eftertiden skulle gjøre sig skyldig i samme Forseelse. Imidlertid skal den hele Sag med Dagsposten blive refereret til forventende nærmere højeste Resolution, og forinden samme indløber, kan intet videre her fra foretages.

Hvilket tjener til Svar paa den mig i Gaar Aftes Kl. $9^3/_4$ Slæt fra Hr. Handelskommissæren indløbne Skrivelse.

Hesselberg.

Fra Hesselberg til Kronprinsen.

Bergenhus den 2den Juni 1804.

For nærværende Tid befinder sig slet ingen fremmede Krigsskibe i Havnen her ved Bergen. Den hollandske Korvet „la Foi Batave", som den 22de sidstleden sejlede her fra, er endnu formedelst Modvind og Forfølgelse af nogle engelske Krigsskibe, hvoriblandt en Fregat paa 48 og en paa 36 Kanoner, ikke kommen længere end 2 Mil fra Byen i en Havn, som kaldes Ousnæs. Kun en halv Mil her fra har en af Fregatterne taget sin Station.

Den 31te sidstleden modtog jeg en Skrivelse fra Kommandant Saint Faust, hvorudi han melder, at han har set sig nødsaget at lade 2 Kanoner bringe i Land for at forsvare sig med samme mod Englænderne m. m., som af vedlagte Skrivelse naadigst vil erfares.

Ligeledes vedlægges herved underdanigst min Svarskrivelse til ham gjennem Handelskommissær Fasmer i Henseende til min Beslutning og Foranstaltninger, samt hvad jeg har ansét for tjenligst at tilskrive den herværende engelske Handelskommissær i den Anledning.

Derpaa har jeg i Gaar Aftes atter modtaget en Skrivelse fra

Handelskommissair Fasmer, hvori Saint Faust siger, at han ikke tør embarquere sine 2 i Land bragte Kanoner igjen uden heller at forlade sit Skib, da han ansér dette sit Foretagende som Nødværge m. v., som hoslagte hans Skrivelse indeholder.

Hvad jeg igjen i Dag tidlig har troet mig beføjet at svare til den hollandske Konsul med Løfte at indhente nærmere højeste Resolution, herover vedlægges herved underdanig.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Underdanigst
Hesselberg.

Fra Saint Faust til Hesselberg.

A bord de „la Foi Batave" le 12 juin 1804.

Jean Saint Faust, commandant en chef les forces navales Auxiliaires, à son Excellence le Lieutenant-Général de Hesselberg, commandant le district de Bergen.

Monsieur!

J'ai l'honneur de vous prévenir que je suis parti hier soir de la baye d'Ousnæs dans l'intention de prendre la mer. A la pointe du jour ce matin, j'ai aperçu une voile derrière moi. J'ai toujours continué ma route dans les roches qui me la firent bientôt perdre de vue. A onze heures et demie, j'ai vu de nouveau le navire, et à midi, je l'ai reconnu être la frégate anglaise „la Station"[1]), capitaine Charles Stuart.

Vos soldats, qui m'avaient accompagné, furent au devant pour lui donner connaissance des ordres du gouvernement danois, mais leur autorité ne fut pas reconnue, car la hauteur des montagnes qui étaient derrière moi m'empêchant d'avoir du vent, je ne pouvais aller et la frégate étant dans une autre position [et] en ayant assez, me poursuivit toujours et me bloque dans la baye de Giermundshavn.

Les soldats abordèrent, mais les réponses qu'on leur fit furent vagues et de nature à ne pas être crues. Ils parlèrent au pilote, qui leur déclara qu'on lui a fait violence pour le forcer à conduire par le fiord dans lequel j'étais.

Si mon bâtiment était d'égale force je n'hésiterai pas un moment à livrer combat. J'ai toujours les mêmes hommes qui le trois mars prouvèrent leur bravoure aux anglais. Ils sont encore disposés à se battre; mais je ne puis sans m'attirer le blâme, sacrifier la vie de ceux qui sont sous mes ordres pour le seul plaisir de combattre. Dans cette circonstance, je ne crois pouvoir mieux faire que de me rendre en Hollande pour demander à mon gouvernement de solliciter le Roi de Danemarc pour qu'il fasse respecter son territoire.

---

[1]) Skibets Navn var „Ethalion".

J'ai cru de mon devoir, Monsieur, de vous donner connaissance de ma conduite et des motifs qui me forcent à agir ainsi.

J'ai l'honneur de vous saluer.

Saint Faust.

P. S. Les anglais ont à leur service cinq ou six embarcations avec des gens de ce pays, et déjà ils m'entourent de tous côtés pour être plus sur de leur fait.

Fra Hesselberg til Fasmer.

Bergenhus den 15de Juni 1804.

I Anledning af Hr. Generalkommandant Saint Fausts Skrivelse til mig af 12te denne Maaned, maa jeg herved anmode Hr. Handelskommissæren at meddele ham følgende Brev fra Generalkommandoen:

„Min Herre!

„Jeg beklager den Forlegenhed, De efter Deres Skrivelse af 12te „hujus tror at befinde Dem i. Imidlertid kan fra Generalkomman„doens Side ikke andre Foranstaltninger finde Sted end de, som alle„rede er truffet ved at lade 1 Underofficer og 4 Mænd gelejde Deres „Skib som Observatører, hvilket og efter den mig fra den komman„derende Underofficer indhændigede Rapport er blevet iagttaget".

„Man har ellers ingen billig Grund til at befrygte, at de engelske „Krigsskibe skulde i dette nevtrale Land angribe den hollandske „Korvet, da saadant ikke efter flere Ugers Forløb er sket, og foran„meldte Kommando, saa ofte samme har vist sig og anmeldt sin Be„stemmelse for et engelsk Krigskib, stedse af disse er blevet respek„teret og behandlet med behørig Agtelse".

Hesselberg.

Fra Hesselberg til Kronprinsen.

Bergenhus den 16de Juni 1804.

I Kontinuation af min underdanigste Rapport af 2den hujus, betræffende at Kommandøren af den hollandske Korvet „la Foi Batave" i Havnen Ousnæs 2 Mile fra Bergens By havde sat 2 Kanoner i Land til sit Forsvar, i Tilfælde at han af Englænderne skulde blive angreben, kan jeg nu underdanigst indberette, at bemeldte Korvet den 12te hujus der fra er afsejlet, men at den for ikke at blive angreben, saa snart den kom til Søs, af 2 engelske Fregatter, hvoraf den ene kunde ses at være i Forvejen og den anden bag efter, har været nødsaget at søge til Gjermundshavn, 7 Mil her fra, og den bageste af bemeldte Fregatter, som kommanderes af en Kapitajn Carl Stuart, har lagt sig en Mil fra Korvetten ved Terpen, 6 Mil sønden for Bergen, uden for den almindelige Skibsred og ved Begyndelsen af Hardanger Fjorden. Efter Sigende skal flere armerede Skibe krydse uden for Bergen og lade sig det være yderst magtpaaliggende, at bemeldte hollandske Korvet ikke skal kunne undgaa dem. Der skal være sat en Belønning paa dens Opbringelse af 6000 L. Sterling.

Naadigste Herre Prins!

Saa uventet, saa smertefuldt var den sørgelige Efterretning af Deres Kongelige Højheds Udeblivelse fra Bergen for alle og enhver, men, Gud véd det bedst, især for undertegnede.

Underdanigst
Hesselberg.

Fra Chefen paa den storbrittaniske Fregat „Ethalion" Charles Stuart til Handelskommissær Grieg.

„Ethalion", Hardangerfiord 13th June 1804.

Sir.

On my arrival at this Anchorage a Danish Corporal's Guard came alongside His Britannic Majesty's Ship under my Command and informed me they were sent to protect the Dutch Corvette within the Bounds of Neutrality.

As there is not a British Consul at Bergen, I request You will wait on the Governor or send a Copy of this Letter and inform him that if this Guard is sent to enforce the Neutrality against His Britannic Majesty's Ship, I beg to assure him it is quite unnecessary, as I give my word of honour as a British Officer that the most rigid attention shall be paid, on my part and those under my Command.

As a Batavian Squadron has been allowed to collect fit out and refit at Bergen for the avowed purpose of distressing the Trade of His Britannic Majesty, which Trade I am ordered to protect with the Squadron under my Command, I conceive it my Duty to watch their movements most strictly. One of the Batavian Squadron „L'union" has fortunately fallen into my hands; but was not within many miles of the Danish boats.

I am
Sir
Your most obedient
humble servant
Charles Stuart[1]).

Fra Hesselberg til de Herrer James og John Grieg i Bergen.

Bergenhus den 21de Juni 1804.

Uagtet Chefen paa den Kongelig Engelske Fregat „Ethalion", Kapitajn Charles Stuarts mig fra de Herrer Grieg i Gaar meddelte Skrivelse af 13de hujus ikke opfordrer til noget Gjensvar, saa tillader dog den Agtelse, Generalkommandoen bærer for Hans Storbrittaniske Majestæts Flag, mig ikke andet end at replicere følgende:

---

[1]) Findes i Arkiverne i en Kopi, der bærer følgende Paaskrift:
„Conform to the original in our hands.
James Grieg Sen. John Grieg."

Ligesom jeg, ved at oversende de Herrer Grieg under 31te forrige Maaned en Kopi af min til General-Kommandant Saint Faust afladte Skrivelse (hvilken jeg ikke paatvivler jo og er bleven Kapitajn Stuart bekjendtgjort), har lagt for Dagen Anledningen og Hensigten af det udsendte Kommando, saa viser og det Korporalen meddelte Pas, at dette Kommando — 1 Underofficer og 4 Mand — ingenlunde kan være placeret som Garde for at beskytte den Hollandske Corvette, hvilket i og for sig selv vel heller ikke kan være Hr. Charles Stuarts Mening, men blot for at observere, hvorvidt Territorial-Retten fra enten af Siderne maatte iagttages, hvorfor dette Kommando tillige er beordret, saa vidt muligt at forebygge, at ingen Insolencer paa Landet maatte foretages af Skibenes Equipager imod Hans Danske Majestæts Undersaatter eller Landalmue.

I øvrigt har Generalkommandoen aldrig baaret Tvivl om, at jo enhver ærekjær Brittisk Undersaat vil vide at respektere Nevtraliteten i de danske Stater.

Hvad angaar, at den Bataviske Division skulde være udrustet her i Bergen, da maa jeg opfordre Hr. Kapitajnen til nærmere at erklære sig: af hvem? thi er hertil sket Bidrag af danske Undersaatter, hvorom Generalkommandoen er aldeles uvidende, bør disse at underkastes Tiltale for Handlinger, som [ere] aldeles stridende mod den Danske Regerings Sindelag og Anordninger.

At Divisionen har samlet sig paa dette Sted og er bleven repareret, vil her, som i enhver anden nevtral Havn, lige saa lidet kunne forbydes denne som ethvert Brittisk Fartøj.

Hvorvidt ellers den Bataviske Flotille har haft den offentlige eller hemmelige Hensigt at ruinere den Engelske Handel eller anden Bestemmelse i nærværende Krig, har Generalkommandoen stedse ansét sig inkompetent til at anstille Undersøgelser over.

Ovenmeldte, skulde jeg ikke undlade at udbede, de Herrer Grieg ville behagentlig ordlydende meddele Hr. Kapitajn Stuart med Forsikring om den fuldkomneste Agtelse fra min Side.

Hesselberg.

Fra Saint Faust til Hesselberg.[1])

A bord de „la Foi Batave“
Gjermundshavn le 27 juin 1804.

Monsieur!

D'après la conduite qu'ont tenue aujourd'hui les anglais, je ne puis nullement douter que leur intention ne soit de m'attaquer sur un territoire neutre.

Sachant que je dois être protégé sur ce dit territoire, je vous préviens que je ne ferai aucune résistance et que je laisse mon navire sous la protection Danoise sauf les réclamations de mon gouvernement.

J'ai l'honneur de vous saluer.

Saint Faust.

[1]) Meddelt Hesselberg gjennem Fasmer.

Fra Hesselberg til Fasmer.

Bergenhus den 29de Juni 1804.

Anlediget af en Skrivelse fra General Saint Faust af 27de Juni sidstleden, vilde Hr. Konsulen behage at tilmelde ham følgende Svar fra Generalkommandoen.

„At Englænderne skulde tillade sig at angribe et hollandsk Skib i en norsk Havn, kan jeg umulig forestille mig, og det saa meget mindre, da Kapitajn Charles Stuart, som kommanderer Fregatten „Ethalion", der p. t. er stationeret i Hardangerfjord, i Skrivelse af 13de Juni her til Generalkommandoen har ved sit Æresord som Brittisk Officer givet mig den Forsikring, at den strængeste Attention skal fra hans Side saa vel som af de under hans Kommando værende Skibe blive iagttaget henseende Nevtraliteten paa Dansk Grund. Skulde det modsatte ikke des mindre kunne finde Sted, som Msr. i Deres Skrivelse til mig af 27de Juni vil befrygte, kan jeg ikke misbillige Deres Beslutning, at De i saa Fald paa ingen Maade vil bruge Modværge."

Hesselberg.

Fra Charles Stuart til Hesselberg.

„Ethalion" 28th June 1804.

Sir!

I have the honour to inform Your Excellency, that last Evening a Boat belonging to His Britannic Majesty's Ship under my Command with a Pendant, and my first Lieutenant in her, when landing in the Bay in which the „Foi Batave" is anchored, was ordered alongside by General Saint Faust and told „if he attempted to land he would be fired at." On refusal, the Boat was towed alongside and the officer and crew detained as Prisoners, the latter with Sentries over them, near an hour; the Danish Flag then flying on shore. As this conduct is in direct violation of Neutrality and an insult to His Britannic Majesty's Flag, I this morning sent another officer to General Saint Faust to desire he would make an apology for his unwarrantable proceedings and was much surprized to hear he denies „ever detaining the officer or crew Prisoner".

I can vouch with my honour for the truth of the above Statement, yet not wishing to make use of the power in my hands for obtaining immediate redress before submitting the circumstance to your Excellency's consideration, I desire You will call on General Saint Faust to account for the Insult offered His Britannic Majesty's Flag in a Neutral port and adopt such measures as You may judge proper for affording ample satisfaction.

I beg further to inform Your Excellency that in addition to the Squadron of Privateers, which General Saint Faust has collected in the ports of Norway for the annoyance of the English Trade, he has since his arrival at his present anchorage purchased a vessel and is

now fitting her out, I imagine (as I understand she is to be armed) for the same purpose.

I also think it necessary to state, that the „Lark of Aberdeen" an English Brig captured by one of General Saint Faust's Squadron was lately sent into Egresound, and there clandestinely disposed of. — An account of this transaction has been transmitted to the Danish Government by an English officer. — This must be an additional proof of the improper use, this Squadron has made of the protection given them by your Excellency in the name of His Danish Majesty.

I request Your Excellency's answer and am with the highest consideration

Your Excellency's most obedient
humble Servant
Charles Stuart.

Fra Saint Faust til Hesselberg.

Gjermundshavn, 2 juillet
mil huit cent quatre.

Jean Saint Faust, commandant les forces navales Auxiliaires,
à Son Excellence
Le Lieuten. Général de Hesselberg, commandant
le district de Bergen,
à Bergen.

Monsieur le Général!

J'ai reçu une translation des plaintes que porte à Votre Excellence le capitaine Charles Stuard, commandant la division anglaise qui me bloque dans ce hâvre. Il vous dit que j'ai offensé la neutralité et même que je n'ai pas su la respecter. Le capitaine Charles Stuard ne pourra jamais le prouver. Voilà la réponse que j'ai à faire à sa plainte.

Est il permis aux vaisseaux de sa Majesté Britannique de poursuivre un bâtiment de la République Batave dans les fiords qui forment les lits de Bergen et de porter trois bâtiments, un dans chaque passe qui aboutit à la mer, pour l'empêcher de sortir. J'ai vu souvent bloquer des navires dans les ports neutres, et l'armée qui bloquait était toujours sous voiles et hors des limites de la neutralité.

Mr. Charles Stuard, capitaine de la frégate „the Ethalion" de 48 canons, Mr. Charles Adam, capitaine de la frégate „La Chiffonne" de 40 canons, et un autre bâtiment dont le nom n'est pas à ma mémoire pour le moment, depuis le 22 mai n'ont fait que me harceler dans le territoire de sa Majesté Danoise. Depuis que la frégate „the Ethalion" est mouillée à un mille et un quart Danois de moi, je lui ai expédié un parlementaire avec une lettre dans laquelle je lui disais que quoique plus fort que moi, s'il voulait me donner sa parole qu'il ne m'attaquerait pas dans les limites Danoises, j'étais prêt à sortir,

à condition que je n'aurais à faire qu'à lui, ou bien à un seulement. Il répondit à mon officier que je n'avais qu'à mettre à la voile, qu'il savait ce qu'il avait à faire. Votre Excellence conviendra que cette réponse n'est pas rassurante et ne donne aucune preuve certaine du respect que l'on doit au territoire neutre.

Depuis le 12 jusqu' au 26 juin à cinq heures du matin, les anglais n'étaient venus qu'à un demi mille Danois de nous et n'en avaient jamais plus approché. Le 26, donc, à cinq heures du matin, ils se permirent de venir sur mes câbles qui sont amarrés à terre, et encore à une heure où tout le monde repose. Cela me surprit et me fit tenir sur mes gardes sans cependant leur rien dire. Le reste de la journée il ne parut aucun anglais. Mais le lendemain vingt-sept, à quatre heures trois quarts du matin, huit matelots et deux cadets anglais vinrent de nouveau sur mes câbles — alors je leur fis dire que cela n'était pas permis et que je les priais de n'y plus revenir. Le même jour, le capitaine Stuard vint dans son canot avec cinq autres personnes, mais il se tint à, à peu près, deux cents pas de nous. On venait alors d'installer le pavillon Danois à l'extrémité de la côte. Le même jour à huit heures trente-neuf minutes du soir, un canot anglais ayant arboré la flamme de sa nation est passé sur l'avant à nous, à toucher avec les avirons et ensuite est venu par bâbord et a voulu s'en retourner par l'arrière. Mais voyant qu'il allait passer sur mes câbles qui étaient [en] niveau de l'eau, je l'ai prié de n'y pas passer et d'accoster la corvette, parceque j'avais quelque chose à lui dire. Sur le champ, un homme qui n'avait aucune marque [de] distinction me répondit qu'il était dans un pays neutre et qu'il ne viendrait pas à bord à moins que je ne voulusse le faire prisonnier. A trois fois différentes, je lui ai donné ma parole que tant que je serais en pays neutre, je ne le ferais pas prisonnier. La lettre écrite au capt. Danois qui demeure à l'endroit où est mouillée la frégate „The Ethalion", par le sergent qui était de garde ici, peut prouver ce que j'avance.

Il est vrai que j'ai fait prendre la bote du canot et que je l'ai fait conduire à bord. La personne, soi-disant officier, est montée à bord, mais sans me rendre son arme; ce à quoi on ne manque pas quand on se reconnait prisonnier. Il est vrai aussi que j'ai fait surveiller l'équipagè par la sentinelle qui est à l'endroit où je l'avais mis, parceque j'ignorais l'intention de ces gens. A neuf heures trente-huit minutes les anglais s'en sont allés, par conséquent ils n'étaient donc pas prisonniers et ils n'ont laissé aucune preuve qui puisse les faire regarder comme tels.

Quant à ce que dit Mr. Stuard, que l'on a menacé de faire feu sur son canot, il se trompe assurément. Il est le seul qui ait entendu cette menace et je certifie sur mon honneur qu'elle n'a pas été [faite] à mon bord.

Quant à la chaloupe que j'ai achetée dans ce pays, j'ai, je crois, autant de droit qu'un autre de l'armer, puisque c'est une embarcation qui est attachée à mon navire. Ce que je puis promettre, c'est qu'elle n'ira pas narguer les bâtiments de guerre d'une autre nation

qui seront mouillés dans un pays neutre, ni visiter les petites embarcations de ce pays dans les fiords qui sont dans ses limites.

Quant à la vente d'un brik, nommé „l'arke D'Aberden“, j'ignore si cette prise a été faite par l'escadre sous mes ordres.

Pour ce qui est du tort que j'ai fait au commerce anglais, je répondrai à Mr. Stuard que je ne lui ai pas encore fait assez de mal, et que tant que la guerre durera entre nos deux nations, il n'est rien que je ne fasse, non seulement pour détruire le commerce anglais, mais encore pour exécuter ce que le devoir m'ordonnera. Si j'avais eu l'avantage de commander une frégate à la place de la petite corvette „la Foi Batave“, j'aurais évité à Votre Excellence toutes les tracasseries que vous avez eues, depuis que les anglais ont osé me chasser dans les limites de Votre département.

Telle est ma réponse, Général; elle est dictée par la vérité et ma conduite particulière dans votre ville a pu vous mettre à même de juger combien j'ai trop de respect pour la neutralité, pour mériter la plainte que l'on porte contre moi, et avec combien de considération je suis Votre dévoué serviteur

Saint Faust.

P. S. Contre les lois, Mr. Stuard garde à son bord trois prisonniers du brik. Veuillez les faire mettre en liberté.

Fra Hesselberg til Fasmer.

Bergenhus den 3dje Juli 1804.

Da Generalkommandoen af den Erklæring, som i Gaar gjennem Hr. Konsulen blev mig indhændiget og nu først har kunnet oversættes i det Danske Sprog, har erfaret, at General Saint Faust tror sig berettiget paa Dansk Territorium at armere en af ham opkjøbt Jagt, hvis Bestemmelse ikke kan antages at være anden end hermed om muligt ved Overrejsen til Holland at opbringe Engelske Koffardiskibe, saa maa jeg udbede, at Hr. Konsulen, det snareste ske kan, ved Expres vil betyde General Saint Faust: At uagtet Armaturen paa denne Jagt blot er overtagen fra Korvetten og ikke her i Landet opkjøbt, saa tillader dog hverken Traktaterne eller Nevtralitetssystemet, at Danske Fartøjer bruges som Midler til at beskadige en fremmed Nations Handel. Og at Generalkommandoen ser sig forpligtet til, naar Hr. Kommandant Saint Faust ikke strax vil embarquere Armaturen igjen, at fratage ham Jagten med væbnet Haand og besørge samme udlosset. Hvortil allerede de fornødne Foranstaltninger er føjet.[1])

Hesselberg.

[1]) Kronprinsen havde, som Svar paa Hesselbergs Indberetninger af 2den Juni, paalagt ham i lignende Tilfælde for Fremtiden at afsende en duelig og sprogkyndig Officer, da en saadan Mand ved „sin Mellemhandling og Konduite“ bedre kunde forekomme Ubehageligheder end et lidet Kommando, ført af en Underofficer. Kronprinsens Brev, dateret Louisenlund den 20de Juni, findes gjengivet i det følgende efter Kommandokontorets Kopibøger.

Fra Premierlieutenant ved Bergenhusiske Infanteriregiment S. de Fine Krogh til Hesselberg.

Sandviggaard den 7de Juli 1804.

Underdanigst Rapport!

I Følge Ordre, modtagen Aftenen den 6te, begav jeg mig strax til Gjermundshavn og gik om Bord paa den der liggende Hollandske Korvet, for at erkyndige mig om og udføre de i højbemeldte Ordre opgivne Punkter.

Af den paa Korvetten værende Officer blev jeg underrettet om, at General-Kommandant Saint Faust rejste Tirsdagen den 3dje paa en lille Jagt til Ølen, og i Gaar afgik en anden større, hvor paa saa vel efter Officerens som det militære Kommandos Udsigende befandtes 1 Lieutenant og omtrent 27 Matroser, men [den] var aldeles ikke armeret. Om der paa denne Jagt skulde befindes Svingbasser eller andet mindre Skyts, nægtede den Hollandske Officer ganske, og det militære Kommando vidste derom ikke at give nogen Besked. Imidlertid var paa Korvetten alle Stykporte udfyldte med sine Kanoner, saa det vel heller ikke er at formode, at Jagten med saadant Skyts skulde være forsynet.

S. de F. v. Krogh.

Fra Hesselberg til Kronprinsen.

Bergenhus den 7de Juli 1804.

Underdanigste Rapport!

I Følge indkommen Anmeldelse fra den Engelske Kapitajn Stuart og General Saint Fausts derpaa afgivne Erklæring er det oplyst, at sidstnævnte har i Gjermundshavn opkjøbt en Jagt, som han er sindet at lade armere for at gaa til Søs med.

Da dette som stridende mod Nevtralitets-Systemet ikke synes at burde tillades, og den nærmeste Følge heraf mulig kunde blive den, at England gjorde Paastand paa Godtgjørelse for de Priser, som General Saint Faust opbragte til den Engelske Handels Skade ved Hjælp af et Dansk Fartøj, som var udrustet i en Dansk Havn, skjønt med Armatur af hans efter Rygte nu allerede aftaklede Corvette, saa har jeg troet mig forbunden til at søge saadanne Foranstaltninger, at Armaturen paa bemeldte Jagt debarqueres.

De nærmere Omstændigheder tillige med den indkomne Denunciation skal, saa snart Forhøret over de i Gjermundshavn ansatte Observatører er blevet afholdt, omstændelig blive Deres Kongelige Højhed foredraget. Imidlertid har jeg, paa Grund af mulig indløbende Klage fra General Saint Faust igjennem den Hollandske Minister, troet mig forbunden herved underdanigst foreløbig at rapportere ovenmeldte.

At Deres Kongelige Højhed under 20de Juni[1]) sidstl. naadigst har

---

[1]) Det i forrige Sides Note nævnte Brev.

tilkjendegivet mig Højstsammes Velbehag med min ringe udvisende Iver i Hans Majestæt Kongens Tjeneste, kan især ved min tiltagende høje Alder, der gjør, at mine Evner ikke mere vil svare til min gode Vilje, ikke andet end opfylde min Sjæl med den dybeste Veneration og Erkjendtlighed, samt om mulig at forstørre mine Bestræbelser til Vedligeholdelsen af en saadan Naade.

Underdanigst
Hesselberg.

Fra Hesselberg til Charles Stuart.

Bergenhus den 11te Juli 1804.

Min Herre!

Efter at have gjentaget Opfordringen i mit Svar af 21de f. M., henseende, af hvem den Hollandske Division her i Bergen er bleven forsynet med Armatura, maa jeg herved i Relation til min Skrivelse af 30te f. M., og da Forhøret af 9de og 10de f. M. er efter Forlangende af Overbringeren heraf, Deres Lieutenant Herr Archibald M. Niel, blevet ham ordlydende beskreven meddelt, nu som definitivt Svar tilmelde Hr. Kapitajnen følgende, henseende Hovedpunkterne i Deres Andragende af 28de Juni sidstleden, og som bestaar deri:

1. Har General-Kommandant Saint Faust paa Dansk Grund i Gjermundshavn virkelig foretaget sig at udruste noget Fartøj, som kunde blive den Engelske Handel skadeligt?

At dette ikke forholder sig saa, vil Forhøret for en Del udvise, da ingen saadan Bevæbning fandt Sted den 30te Juni sidstleden som den sidste Dag, Observatørerne opholdt sig i Gjermundshavn. Desuden erklæres dette Fartøj som en middelmaadig Bonde-Jagt, der altsaa ikke kunde være af nogen væsentlig Følge, henseende Prisers Opbringelse. Af den senere indkomne Rapport fra den Danske Officer, som har været kommanderet der hen, er det end videre oplyst, at bemeldte Jagt med en Officer og 27 Matroser (Soldatesquen har efter Forhørets Udvisende forladt Korvetten og rejst over Land her til Bergen, hvor ogsaa i alt 27 Mand er ankommet og afgaaet igjen til deres Hjem med nevtrale Skibe,) vel er afsejlet sidstleden 3dje d. M. fra Gjermundshavn, men uden at være armeret. Hvad Foranstaltninger Generalkommandoen ellers har føjet for at forebygge, at noget Dansk Fartøj, udrustet i en Dansk Havn, ikke skulde misbruges mod den Brittiske Handel, har Hr. Kapitajnen af min Skrivelse af 5te d. M. med vedlagt Kopi af Brevet til den Hollandske Konsul Fasmer i Bergen behagentlig erfaret; ligesom det heller ikke kan være Dem uhekjendt, at et Kompagni Soldater er blevet beordret at sammentrækkes, for med væbnet Haand at forbyde saadan Armering.

2den Post, henseende Territorial-Rettens Fornærmelse. Da er det oplyst ved Forhøret, at den Hollandske Kommandant-General Saint Faust har ladet sig henrive til at fornærme Hans Storbrittaniske Majestæts Flag i et nevtralt Land og den Danske Stats Territorium

ved at tvinge en Engelsk Officer med hos sig havende Mandskab at gaa om Bord paa den Hollandske Korvet.

For denne Opførsel skulde han ikke undgaaet tilbørlig Advarsel for Eftertiden fra Generalkommandoens Side; men da han, efter ovenanførte Rapport fra den Danske Officer, som har været beordret at tiltræde Kommandoen henseende Sluppens Desarmering, allerede den 3dje hujus er afrejst fra Gjermundshavn til Holland, saa bliver Generalkommandoen ikkuns tilovers, at melde den Danske Regering denne Fremgangsmaade til Højstsammes nærmere Forgodtbefindende.

3dje Post. Angaaende Skibet „Larche" fra Aberteen, som er blevet opbragt til Egersund, hvilket Hr. Kapitajnen synes paa en Maade at ville lægge Generalkommandoen i Bergens Stift til Last, da maa jeg underrette Dem [om], at Egersund er uden for det Territorium, som jeg har den Ære at befale over.

Til Slutning bør jeg ikke undlade at gjøre Dem opmærksom paa, at General Saint Faust i sin Svarskrivelse af 2den d. M. klager over 3 Arrestanter fra Briggen, som han formener at være imod Traktaterne tilbageholdte.

I øvrigt haaber jeg, at det passerede vil overbevise saavel Hr. Kapitajnen som enhver upartisk, at jeg ikke nogen Sinde haver levnet nogen Nations Krigsskibe i min Konges Navn mere Favør, end Nevtraliteten, gjældende Love og Omstændighederne have paabudt mig, og enhver ærekjær Dansk Undersaat i mit Sted havde gjort, af hvilke Aarsager jeg heller ikke havde ventet en saa nærgaaende Udtalelse som Hr. Kapitajnens Skrivelse af 28de passata indeholder.

Hesselberg.

Udtog af en Rapport fra Generallieutenant Moltke i Jylland til Kronprinsen.

Aalborg den 24de Juli 1804.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — Videre haver jeg at burde underdanigst melde, at i forrige Uge ankom her til Byen fra Fladstrand en Fransk Militær med et Følge af 9 Personer, men han selv og alle øvrige civilklædte. Jeg erfarede først hans Ankomst ved et Brev fra Krigskommissær Uebersax i Fladstrand, som tilmeldte mig, at en slig Militær, som lod sig kalde General St. Faust, var sat i Land der og rejst til Aalborg. Da jeg strax erkyndigede mig nærmere, saa var han allerede rejst samme Dags Morgen, efter at Borgmesteren havde, snart efter hans Komme om Aftenen, forlangt at se hans Pas, men som han havde nægtet, forlangende, at Borgmesteren i saa Fald maatte komme til ham.

Dette Tilfælde, hvor en fremmed Militær — nemlig en General-Person — kan komme i Land og igjennemrejse 40 Mil her i Provinsen igjennem mange Garnisoner uden at legitimere sin Person, synes at tilkjendegive Inkonveniensen, som det haver, at Militæret aldeles ikke staar i Forbindelse med Politiopsigten i de aabne Garnisoner. I det mindste turde det være nyttigt, naar det blev paalagt

vedkommende, at naar fremmed Militær kommer i aabne Stæder, hvor Garnisoner haves, slige Rejsende da strax blive advaret af deres Værter at melde sig ved den højstkommanderende Officer ved at producere sin Passe-port, hvilket jeg altsaa vover underdanigst at indstille.

— —

Underdanigst
Moltke.

Fra Hesselberg til Kronprinsen.

Bergenhus den 10de November 1804.

Underdanigst Rapport.

Den hollandske Korvet har forladt Gjermundshavn og er den 7de hujus kommen her til Bergen.

Kapitajn Doudet, som kommanderer samme, har sagt mig, at han i Følge hans Gouvernements Ordre skulde lade bemeldte Korvet desarmere, som allerede sattes i Værk, og overlevere samme til Handelskommissæren, Konsul Fasmer, dernæst beafskedige Resten af Mandskabet, som udgjør 21 Mand, at han med nogle andre Officerer agter at rejse over Land til Holland, og at han troede, at Skibet vilde blive solgt her i Landet.

Men om Hensigten derimod fra den hollandske Republiks Side skulde være, om nogen Tid at oversende Mandskab og Armatur her til Bergen for her fra paa ny at udruste Korvetten, da er min ringe Formening, at Generalkommandoen ikke bør tilstede saadant i et aldeles nevtralt Land uden nærmere højeste Tilladelse.

Underdanigst
Hesselberg.

Fra Samme til Samme.

Bergenhus den 20de November 1804.

Naadigste Kronprins!

Overbringeren af dette kalder sig Kapitajn Doudet og ønsker at blive Deres Kongelige Højheds Naade anbefalet, som underskrevne underdanigst vover. Han har siden Kommandant Saint Fausts Afrejse fra Norge kommanderet den hollandske Korvet „la Foi Batave", er bekjendt for en udmærket værdig Officer, der har lagt megen Bravour for Dagen, som i hans nogle tyve Aars ringe Alder allerede har bragt ham om Bruget af hans venstre Arm. Her i Landet har han overholdt den berømmeligste Disciplin og ligesaa ladet sig det være magtpaaliggende at respektere Nevtralitet.

Underdanigst
Hesselberg.

B. Aktstykker angaaende andre Berøringer med de engelske Skibe.

Melding fra Premierlieutenant i Søetaten H. S. Lützen[1]) til Kronprinsen.

Helsingør den 10de Maj 1804, Kl. 7 Eftermiddag.

Naadigste Herre!

Jeg ankrede her paa Helsingørs Red Kl. 12½ i Nat i Følge med Orlogsskibet „Lovise Auguste“ og Briggen „Fama“. Fregatten „Najaden“ laa her, som lettede i Morges tidlig tillige med „Lovise Auguste“ og dens Tender, der alle tre styrede nord efter.

Efter Deres Kgl. Højheds naadigste Befaling har jeg erkyndiget mig om Uordenen, den engelske Sloop of war skal have udøvet, og har herved den Ære underdanigst at rapportere det antageligste og sandfærdigste af de forskjellige Rygter, der i den Anledning vides.

Engelsk Orlogskapitajn Hugh Pigot, der kommanderede den engelske Sloop of war „The Speady“ paa 16 Kanoner, arriverede her til Sundet med Konvoj den 21de April, men maatte formedelst kontrær Vind og Søndenvande ankre norden for Lappen, nærmere svenske end danske Kysten; da han ej agtede længe her at opholde sig, blev han der liggende og sejlede ikke inden for Kronborg. Kapitajnen sendte jævnlig Fartøj i Land og besøgte dette tillige med sine Officerer, hvorved der imellem fra Chaloupen deserterede en Mand, saa han indtil den 26de April havde 7 undvegne. Samme Dag landede Kapitajnen med nogle Officerer med Chaloupen ved Lappen omtrent lidet norden for Marienlyst; Chefen af Fregatten søgte Byen og to af hans Officerer bleve spaserende paa Marken noget fra Fartøjet. 3 Prenticer (eller engelske Lærlinger), hvoraf de to, nemlig Thomas Busc og George Sterling, som her til vare ankomne fra et paa Læsø den 30te November strandet Skib og adresserede til Kjøbmand Chapman, forhen engelsk, nu dansk Borger, den tredje Prentice, James Brown, strandet paa Fladstrand den 30te November, adresseret til Kjøbsmand Wright, ogsaa forhenværende engelsk Borger. Denne sidste Prentice spaserede i Følge med to førstmeldte ned til Chaloupen og gav sig i Tale med Matroserne, der med Magt tog disse to Lærlinger med den tredje, som forhen godvillig havde ladet sig engagere (men [jeg] har Grund til at tro, at dette var efter Aftale med Lærling James Brown); noget efter kom Kapitajnen og gik med sine Lieutenanter om Bord.

Kjøbmand Chapman tilskrev strax om Aftenen den engelske Kapitajn om Frigivelse for de to Prenticer, han imod deres Vilje havde taget om Bord, og oppebiede hans Svar indtil den 27de April, hvor han intet fik, da Sloop of war sejlede. Chapman skal have tilskrevet vedkommende i England denne Historie, som skal være lovstridigen

[1]) Chef for Skonnerten „Ørnen“, der senere gik til Frederikshavn og underlagdes Lindholm.

de engelske Love; dette er, hvad jeg har kunnet indhente i de Timer, jeg har været i Land her.

Jeg har underrettet Kommandanten her paa Kronborg det passerede, som var ganske uvidende om samme, da ingen Klage til ham om dette var indløben, ej heller dette ham rapporteret. Hr. Generalmajoren skal paa det nøjagtigste opfylde, hvad Deres Kgl. Højhed i denne Anledning har befalet; kun klager han over Mangel paa tjenstgjørende Soldater, der nægter ham at besætte med Vagt Lappen, der saa meget er besøgt af Skippere etc., som komme nord fra og møde Søndenvande, saa og to Poster ved Ny Kirkegaards Port, han ligeledes ansér af Vigtighed.

Chefen af Vagtskibet vidste ej heller det passerede, uden hvad løse Byrygter havde sagt ham; fra hans Side skal intet mangle udi Opfyldelse af Deres Kgl. Højheds naadigst givne Befalinger.

Skonnertbriggen „Ørnen" med dens Besætning er i god Stand, som indberettet Deres Kgl. Højhed.

Underdanigst
Lützen.

Fire Meldinger, gjengivne efter Extraktbogen i Kommandokontorets Arkiv.[1])

Fra Kommandanten paa Helgoland til Kronprinsen, den 31te Juli 1804.

Den engelske Blokade-Fregat „Beaver" under Kapitajn Gregorys Kommando har lagt sig til Ankers paa Reden, hvor den under 9de har signaliseret 4 med Brænde under dansk Flag kommende Fartøjer, just som de vilde løbe ind i Havnen, først med løse og siden med skarpe Skud, hvormed den dog indeholdt, efter at der fra Fæstningen blev givet et løst Skud.

Kommandantens Correspondance om denne Sag med den engelske Kommandør og dennes Svar indsendes.

Fra Carl af Hessen til Kronprinsen, Gottorp den 1ste December 1804.

Feltmarskalk Prins Carl indsender et Pro Memoria fra Kommandantskabet paa Helgoland med dertil hørende 3 Bilag, betræffende den engelske Blokade-Fregat „Beavers" uretmæssige Foretagende imod et batavisk Fartøj, som havde lagt sig i Helgolands Havn, og som ved Baade blev bortslæbt om Natten, hvorved Feltmarskalken bemærker, at denne Handling saa meget mindre lader sig undskylde, da det af den indsendte Rapport tydelig fremlyser, at den ved Forfaldet i Land satte engelske Officer har haft den Hensigt at blive anholdt som Arrestant og til den Ende har villet overlevere de hos

[1]) De originale Meldinger, som bleve sendte Grev Bernstorff, for at de Sager, de angik, kunde „gjøres anhængig ved det engelske Hof", have nemlig hidtil ikke kunnet findes.

sig havende skarpe Patroner til Kommandanten, samt at man med den hele Affære har gaaet planmæssig frem.[1])

Fra Generallieutenant Hesselberg til Kronprinsen,
Bergen den 4de Maj 1805.

Generallieutenant Hesselberg melder, at den franske Kommiss. Kaper, „Admiral Bruix" kaldet, paa 15 Kanoner og 140 Mand, ført af Kapitajn Seille, har søgt Bergens Red formedelst lækt Skib og Mangel paa Proviant, samt at en engelsk Kutter „Queensborough" og et do. Brigskib „Moselle" den 22de er kommet paa Reden, men at Kutteren igjen er afsejlet tillige med Briggen, og at de have krydset

[1]) De nærmere Omstændigheder ved denne Sag, der oplystes ved Forhør, vare følgende. Den bataviske Kaper „See-Teufel", Kapitajn Freese, løb for Storm ind til Helgoland, hvor Føreren foreviste sit Kaperpatent og bad om Fæstningens Beskyttelse. Snart efter indfandt det engelske Blokadeskib Fregatten „Beaver", Kapitajn Gregory, sig og sendte Baade hen imod Kaperskibet enten for at iagttage det eller for at lokke det til Skud. De engelske Krydsere synes nemlig i Almindelighed ikke at have haft Skrupler ved en Kamp paa nevtral Grund, naar deres Modstandere gjorde første Skud og derved kunde siges at have fremkaldt Kampen. Kaperen holdt sig stille og de engelske Baade vendte tilbage til Fregatten, men kom Natten derpaa atter i forøget Tal hen mod Kaperen. Fæstningen gav nu et Advarselskud, og da Baadene bleve nærgaaende, affyredes der ogsaa fra et af Øens andre Batterier et løst Skud, hvilket af Kapitajn Gregory opfattedes som et Brud paa Nevtraliteten, hvorfor han gik i Land og forlangte Oplysning og kategorisk Svar af Kommandanten, Major O. v. Zeska. Forhandlingen endte dog med, at Kapitajnen lovede ikke at udøve Fjendtligheder under Fæstningens Kanoner. Næste Dag, da Kaperskibet, fordi det var lækt, var blevet ført saa nær mod Land, at det vilde staa tørt, naar Ebben indtraadte, angreb engelske Baade det imidlertid, efter at det var blevet mørkt, og førte det bort. Fæstningens Kanoner kunde paa Grund af Mørket ikke gjøre noget, og Kommandanten, der hidlokkedes ved Skydningen, som Kampen mellem Kaperen og de engelske Baade fremkaldte, søgte forgjæves ved Tilraab at forhindre Englænderne i deres Voldsdaad. Da denne Sag anhængiggjordes i England af den danske Gesandt, Wedel-Jarlsberg, befalede den engelske Regering, at det tagne Skib skulde tilbageleveres tillige med dets Besætning. Da denne efter Krigsfangenskabet alt var bleven udvexlet mod et lignende Antal engelske Fanger, blev derfor et tilsvarende Antal bataviske Krigsfanger sat i Frihed. Derimod vilde den engelske Regering ikke opfylde Wedel-Jarlsbergs andre Fordringer, nemlig Erstatning for Skade til Besætningen og Kapitajn Gregorys Afstraffelse. Paa Grundlag af en af Kapitajn Gregory afgiven og beediget Beretning erklærede den nemlig, at Kaperen havde løsnet det første Skud, og at Kapitajn Gregorys Forhold, der maatte betragtes som Nødværge, var tilstrækkelig retfærdiggjort. Den danske Regering erfarede med Tilfredshed, at Skibet tilbagegaves, men var derimod utilfreds med den øvrige Erklæring, især da den engelske Regering havde udtalt, at, dersom der havde kunnet være Tale om Erstatning, denne i hvert Fald maatte være søgt ved de engelske Domstole. En lignende Paastand havde den engelske Regering gjort Aaret før i Anledning af en Sag, der var passeret i Norge med en fransk Kaper, „Dunkerque"; men den danske Regering havde protesteret mod dette nye Princip. Den paalagde ogsaa denne Gang Wedel-Jarlsberg at bringe Sagen frem paa ny og forlange Erstatning for Kaperskibets Besætning samt Afstraffelse af Kapitajn Gregory, som uden Hensyn til, om han var i Nødværgetilfælde eller ej, ikke havde Lov til at tage et Skib paa dansk Territorium.

paa Byfjorden. Da Kaperskibet vilde afsejle, lod det ved den franske Handelskommissær erklære, at saa længe Havnen var blokeret af de engelske Skibe, dristede han sig ikke at gaa til Søs, hvilket foranledigede Generalen til at tilskrive den engelske Kommissionær Brevet Ltr. A, hvorpaa denne svarede, som Ltr. B udviser[1]). Den 28de April lettede den franske Kaper, men kom efter nogle Timer tilbage med Anmeldelse, at da den engelske Kutter, som laa til Ankers ved det nordre Udløb af Fjorden, havde løsnet to skarpe Skud, og den engelske Brig havde spærret det søndre Udløb, saa ansér han det for rettest at begive sig under Fæstningens Beskyttelse. Ved et Forhør er det oplyst, at den engelske Kutter skød et Skud med Kugle, og at den $^1/_2$ Mil fra Fæstningen har ladet alle sine Kanoner lade med Skarp. Fra de Franskes Side er intet Skud løsnet. Paa Grund af dette har Generalen medgivet det franske Skib 1 Underofficer og 4 Mand som Observatører.

Af dette, siger Generalen, vil Deres Kongelige Højhed erfare, hvor lidet Generalkommandoen uden en mobil Defension er i Stand til at udrette for at hævde Territorialretten, og at det Tilfælde muligens kunde indtræffe, at to af de krigførende Magters Krigsskibe, endog i Sigte af Fæstningen, men uden for dens Kanoners Virkning, kan geraade i Slagsmaal til Skade for Landets fredelige Beboere, hvis ikke Bergen lig Christianssand forundes et Vagtskib, som ved sin Nærværelse kunde holde de krigførende Magters Skibe i Respekt.

Til Slutning anmærker Generalen, at den engelske Nation ingen Konsul har i Bergen, men kun en Handelskommissær, der ikke kan indlade sig i alvorlige Diskussioner, hvorved Generalkommandoen sættes i Forlegenhed.[2])

---

[1]) Brevet til Handelskommissær Grieg, hvilket lige saa lidt som Hovedbrevet eller det andet Bilag nu haves, kan paa anden Maade ses at have indeholdt en Opfordring fra Hesselberg til Grieg om at sørge for, at de krydsende engelske Skibe enten fjærnede sig fra Havnen eller lagde sig for Anker, da Kaperen havde til Hensigt at sejle bort. Hertil har den engelske Kommanderende, Kapitajn Carden, erklæret sig villig, hvilket derfor uden Tvivl var Indholdet af Brevet Ltr. B.

[2]) Da det var tilstrækkelig bekræftet, at det ene af de engelske Skibe virkelig havde affyret to Skud paa dansk Territorium, ansaa man det nødvendigt at klage derover for den engelske Regering; men da Kaperen lykkelig var undkommen, hvorom Hesselberg underrettedes ved et Brev fra Kapitajn Seille, og Sagen altsaa ikke havde videre Følger, indskrænkede Regeringen sig til at lade Udenrigsministeren mundtlig besvære sig over det forefaldne for den engelske Gesandt i Kjøbenhavn.

C. Aktstykker fra Sydgrænsen om de Franske i Aaret 1804.

Fra J. D. Lawaetz i Altona til Carl af Hessen.

Altona den 10ten Februar 1804.

— — Gestern erhalte ich die wichtige Nachricht, dass seit 4 Tagen die Franzosen es keinem Schiffe mit Getreide, es sei preussisch oder mecklenburgisch, gestatten, die Elbe herunter zu segeln. Auch lassen sie im ganzen Lüneburgischen keine Fourage und keine Viktualien mehr ausführen. Die Officiere behaupten laut, es sollten Magazine in Lüneburg und Lauenburg angelegt werden. Ferner, General Dessaix ist am 4ten Februar nach erhaltener Estafette aus Hannover mit einem Unbekannten, aber der deutschen Sprache sehr Geläufigen, ungemein schnell nach Ratzeburg, Lübeck und den umliegenden Gegenden verreist. Ferner, am 2ten Februar kam in Hannover eine Estafette aus Paris an, worauf eine intendirte Parforcejagt der französischen Generale, die sich hierauf sogleich sehr lange versammelt hielten und viele Ordonnanzen abfertigten, wieder abbestellt wurde.

Alles beweiset, dass etwas Entscheidendes bevorsteht[1]). In Hamburg ist man hierüber und über manches andere nicht wenig bekümmert und verlegen. Ich habe die Ehre mit treuester Devotion zu verharren.

Tief unterthänigst
Lawaetz.

Fra Samme til Samme.

Altona den 30sten März 1804.

Die seit voriger Post eingelaufenen Briefe melden, dass seit 2 Tagen die Franzosen im Hannoverischen sehr emsig an Transportirung der wichtigsten Effecten und Ammunitionen zur Festung Hameln arbeiten, dass sogar das Lazareth von Mölln bereits durch Lüneburg passirt ist, und mithin vom Vorrücken nicht weiter geredet wird.

Die jetzt in Hannover liegenden Truppen erwarten bald ihre Ordre zum Rückmarsche. Dagegen kommen täglich arm gekleidete italienische Conscribirte in Trupps von 100 bis 120 Mann an. Und 12000 Mann neue französische Truppen vom Rhein und Holland

[1]) Paa denne Tid var det Ruslands Optræden i Anledning af Hannovers Besættelse og Englands Blokade af Hannovers Kyst, som mest beskæftigede Offentligheden i Nordtyskland. Ewald, hvis Rapporter for denne Tid kun ere tilstede i Arkiverne i Extrakter, meldte, at der gik Rygter iblandt de Franske om, at de skulde besætte Travemünde, og at Rusland havde erklæret Frankrig Krig. I Overensstemmelse hermed løde de fleste Efterretninger, som havdes, paa, at de Franske vilde til Lübeck og til Mecklenburg for at møde Russerne. Dog kom af og til Meddelelser af anden Natur. En unævnt meldte saaledes den 15de Marts fra Celle, at de Franske vilde marchere gjennem Hannover med 40000 Mand og besætte Sundet.

werden an die Stelle der vorigen ehestens erwartet. Die Reichsbriefe melden, dass 3000 Russen die Dardanellen passirt sind, um nach Corfu zu segeln, wohin noch Mehrere folgen werden. Imgleichen, dass ernsthafte Discussionen zwischen dem Wiener Hofe und Frankreich entstanden sind, und dass bei Vahrendorff in Westphalen ein preussisches Lager errichtet werden soll.

Tief unterthänigst
G. Lawaetz.

Fra Overpræsident i Altona Stemann til Kronprinsen.

Altona den 3ten April 1804.

Allerunterthänigstes Pro Memoria.

Es hat der Restaurateur César Rainville in Ottensen, ehemaliger Adjutant des Generals Dumourier, zur Vermeidung aller ihm sonst in der Folge desfalls etwa zur Last fallenden Verantwortung bei der hiesigen Polizei angezeigt, dass nach einem aus Frankreich erhaltenen Briefe ehestens ein französischer Geograph und Ingenieur, Namens le Cesne, nach hiesiger Gegend gesandt werden würde, der von dem französischen Gouvernement beauftragt sei, den Elbstrom aufzunehmen und von demselben die erforderlichen Karten und Pläne zu verfertigen. Ich habe es für meine Pflicht gehalten, solches hiermittelst unverzüglich allerunterthänigst einzuberichten, wenn Ew. Königliche Hoheit Sich etwa bewogen finden möchten auf den Fall, dass gedachter französischer Ingenieur bei der vorhandenen Arbeit auch hieselbst eintreffen und die verschiedenen kleinen Häfen und Anfahrten der Stadt so wie des hiesigen und übrigen Königlichen Elbstroms und Strandes sondiren und aufnehmen sollte, die Behörden und besonders den höchstcommandirenden Officier hieselbst, den Herrn Obristen Grafen Reventlow, mit Verhaltungsmassregeln desfalls zu versehen[1]).

Allerunterthänigst
Stemann.

Rapport fra Ritmester Zütphen til Carl af Hessen.

Hamburg den 24sten April 1804.

Ew. Hochf. Durchlaucht habe ich unterthänigst zu melden, dass ich die anbefohlene Reise durch das Herzogthum Lauenburg und

---

[1]) I Anledning af denne Opmaaling blev i Følge Kronprinsens Befaling to Officerer, Kapitajn Seyersted og Lieutenant Lesser, af Binzer kommanderede til at afgaa til Grænsen, saa snart en fransk Ingenieur meldte sig hos Binzer. Det antoges, at Franskmændene vilde benytte enkelte paa vort Territorium beliggende Højder til deres Triangulærnet. Officererne vare instruerede om at give de Fremmede saa liden Kundskab, som muligt, om vort Terrain, men derimod at søge at opnaa Kort over og Efterretninger fra Hannover. Arbejderne begyndte og fortsattes til September 1805, den Tid, Krigen med Østerrig udbrød og Elben forlodes af de franske Tropper.

zurück über Lüneburg, Winzen und Hopt hieher nach Hamburg vollendet habe.

Nach einstimmiger Aussage mehrerer Leute in den verschiedenen Städten, Flecken und Dörfern, die ich passirt habe, befinden sich jetzt in dem Herzogthum Lauenburg an französischen Truppen 1 Bataillon Jäger und 6 Compagnien Husaren. Da diese Angabe überall gleichlautend ist, und man überhaupt nur weniges Militair bemerkt, so ist wohl als gewiss anzunehmen, dass sie vollkommen richtig ist. Die Dislocation dieser Truppen ist folgende:

Das Bataillon Jäger. In Ratzeburg 150 Mann. Ich sah die Wachtparade, sie war 14 Mann stark; nachdem sie abmarschirt war, wurde die Garnison gestellt um verlesen zu werden, ich zählte 120 Mann. In Mölln 130 Mann. Hier ist auch ein Lazareth zu 40 Kranken eingerichtet, es waren 13 darin. In Lauenburg 150 Mann. Der übrige Theil dieses Bataillons ist auf den Dörfern einquartiert.

Die 6 Compagnien Husaren. In dem Amte Neuhaus 2 Compagnien, in dem Amte Steinhorst 2, in dem Amte Schwartzenbeck 2. Von den noch übrigen 2 Compagnien des Husarenregiments, wozu obige 6 Compagnien gehören, steht die eine in der Stadt Lüneburg, die andere ist sehr zerstreut, zum Theil im Lüneburgischen, zum Theil im Lauenburgischen. 1 Officier und 25 Pferde sind in kleinen Detachements zu 5 Mann an vielen Stellen vertheilt, um Befehle, Briefe und dergl. nach den verschiedenen Quartieren zu überbringen.

In der Stadt Lüneburg stehen 1 Bataillon Jäger, 1 Compagnie Husaren, wie schon erwähnt, auch der Stab und die Recruten des Husarenregiments; ihre Anzahl ist so gross, dass die Stadt Lüneburg an Husaren allein gegen 400 Mann Einquartierung hat. 1 Compagnie Artilleristen. 50 Knechte und 100 Trainpferde. 1 Batterie, bestehend aus 6 Piecen und 2 Haubitzen mit 8 Munitionswagen. Das Caliber kann ich nicht bestimmt angeben, weil ich der Batterie nicht ganz nahe kommen konnte; aus der Ferne zu urtheilen waren die Kanonen 6 Pf-der und die Haubitzen 10 Pf-der.

In den Flecken Bardewick und Winsen und in den Dörfern, die ihnen ost- und westwärts liegen, steht 1 Bataillon Jäger. Die Quartiers dieses Bataillons sind alle am linken Ufer der Elbe und erstrecken sich bis etwas westwärts von Hopt. Die drei angeführten Jägerbataillone machen zusammen ein Regiment aus, wovon der Stab in der Stadt Lüneburg ist.

In dem ganzen District, den ich bereiset habe, befinden sich also jetzt an französischen Truppen: Infanterie: 1 Regiment Jäger — bestehend aus 3 Bataillons. Cavallerie: 1 Regiment Husaren — bestehend aus 8 Compagnien. Artillerie: 1 Batterie, nebst 1 Compagnie Artilleristen und 50 Knechte mit 100 Trainpferden. Dieses Corps steht unter dem Befehl des Generals Desaix, der sein Hauptquartier in Lüneburg hat. Die Einwohner sind sehr mit ihm zufrieden. Als ich mich bei dem General meldete, empfing er mich sehr höflich, war aber nur von wenigen Worten und schien überhaupt sehr ernsthaft zu sein. Er zeichnete an einem grossen Militairplan, als ich kam.

Dass mehr Truppen nachrücken werden um obiges Corps zu verstärken, weiss man nicht.

Ausser der Batterie zu Lüneburg, welche hannöversches Geschütz ist, hat dieses Corps keine Artillerie bei sich. Es hat keine mitgebracht, und die vorgefundene ist, bis auf jene Batterie und ein paar Piecen in Ratzeburg, weggeschickt. Viel Munition hat das Corps nicht. Magazine sind bis jetzt nicht angelegt, auch hört man nicht, dass Anstalten getroffen worden um welche anzulegen. Es wird nirgends an Verschanzungen gearbeitet, auch nicht an Brückenschlagen.

An der Elbe oder in den Flüssen, die nach der Elbe laufen, sind bis jetzt keine Fahrzeuge versammelt. Doch kann unter den jetzigen Umständen leicht eine grosse Anzahl Fahrzeuge schnell zusammengebracht werden; da wegen Sperrung der Elbe der Handel sehr stockt, so liegen viele Fahrzeuge unbefrachtet, die also jeden Augenblick zu haben sind.

Die Truppen hatten sämmtlich ein sehr gutes und propres Ansehen; alle sind ganz neu mundirt, Armatur und Lederzeug ist in sehr guter Ordnung.

Über die Stimmung der Officiers kann ich nicht Bestimmtes melden, sie sind sehr behutsam in ihren Äusserungen; keiner von ihnen wollte sich in ein politisches Gespräch mit mir einlassen. Ich befand mich mit 9 derselben in Gesellschaft, als die Nachricht ankam, dass Pichegru sich erdrosselt. Einer von ihnen, der Deutsch genug verstand um die Zeitungen zu lesen, erzählte den andern diese Neuigkeit und wollte einige Bemerkungen darüber machen, aber sogleich sagte ein Zweiter: „lasst uns nicht von Politik sprechen, es ist gefährlich"; alle stimmten ihm bei, und der Neuigkeit wurde nicht wieder gedacht. Unterdessen sollen andere von ihnen weniger vorsichtig sein und bisweilen Reden führen, die nicht von grosser Vorliebe und Zuneigung für den ersten Consul zeugen.

Man hört jetzt nicht davon, dass die Franzosen im Sinn haben die Reichsstädte zu besetzen. Vor einigen Wochen ging das Gerücht, dass sie Lübeck und Travemünde besetzen würden. Der General Desaix machte zu der Zeit mit 2 anderen Officieren eine Reise incognito nach Lübeck, und diese Reise in Verbindung mit dem laufenden Gerüchte soll, wie man sagt, den Senat in Lübeck bewogen haben, die Artillerie der Stadt zu verkaufen[1]).

Meiner Instruction zu Folge werde ich von hier nach Lübeck gehen, und da weitere Befehle erwarten.

Unterthänigst

Zütphen.

---

[1]) Ikke alene solgte Lübeck sit Artilleri, men Fristaten demolerede ogsaa sine Fæstningsværker.

Rapport fra Kapitajn Seyersted til Carl af Hessen.

Hamburg den 4ten Mai 1804.

Unterthänigstes Pro Memoria!

Gestern Nachmittag bin ich von der mir gnädigst anbefohlenen Reise wieder hier angelangt. Die Tour ging von Glückstadt über Stade nach Bremen, von da über Verden, Nienburg, preussisch Minden, Bückeburg und Hameln nach Höxter; von da bin ich über Holzminden, Else, Hannover, Celle und Harburg hieher retournirt. Die Resultate meiner Beobachtungen sind folgende:

1) Von Harburg längs der Elbe bis zum Ausfluss der Oste in dieselbe liegt das 100te Inf. Regiment, bestehend aus 3 Bataillons, welche 27 Compagnien ausmachen; sollten sein 3200, sind ungefähr 2200 Mann. Davon liegen 3 Compagnien in Harburg, 2 in Buxtehude, 2 in Horneburg, 2 in Stade; die übrigen sind compagnienweise in den Flecken und zerstreut auf dem Lande in diese Gegend vertheilt, aber alle in die Marschgegenden, denn weiter rückwärts auf der Geest sind keine.

In dieser nämlichen Strecke liegt das 5te Husarenregiment, bestehend aus 9 Compagnien, wovon die 8 4 Escadrons ausmachen, die 9te aber eine Elite- oder Art von Grenadiercompagnie ist. Sollten sein 800, sind ungefähr 500 Mann. Eine Escadron liegt in Stade, und diese hat alle Conscribirte des Regiments bei sich um sie zu dressiren. Das Regiment hat auf allen Poststationen nach Verden zu, wo der Divisionsgeneral Rivaud liegt, Ordonnanzposten; ein jeder besteht aus 1 Corporal und 6 Husaren.

Artillerie hat diese Abtheilung gar nicht bei sich, seitdem alles metallene Geschütz von Harburg und Stade nach Frankreich abgeführt worden ist.

2) Von Verden, Bremen vorbei, längs der Weser bis auf Cuxhaven liegt das 8te Inf. Regiment; ist wie das vorherbenannte eingetheilt und stark 2200 Mann.

Cavallerie ist zwischen diesen keine, sondern das 5te Husarenregiment giebt wechselsweise mit einem Regiment Chasseurs à cheval, welches in der Grafschaft Hoya liegt, ein Commando von 50 Pferden bei dem Stabe der Division in Verden.

Artillerie haben diese nicht bei sich.

Diese in den Herzogthümern Bremen und Verden gelegenen Truppen stehen unter Commando des Divisionsgenerals Rivaud, welcher den Brigadegeneral Frère in Harburg und Olivet in Verden unter sich hat; letzterer aber geht in diesen Tagen nach Frankreich zurück.

3) In der Grafschaft Hoya liegt ein Regiment Chasseurs à cheval, dessen No. ich nicht habe erfahren können, und dessen Stärke 500 Mann [ist].

4) In der Stadt Nienburg und umliegenden Gegend liegt das 103te Inf. Regiment unter Befehl des Generals Dumoulin; ob dieser Divisions- oder Brigadegeneral ist, habe ich nicht in Erfahrung bringen können, ebenso wenig ob er zugleich den Befehl über das

in der Grafschaft Hoya liegende Chasseurregiment [hat]. Das 103te Regiment 2200 Mann.

An Artillerie ist in Nienburg jetzt 200 Mann, welche das auf der Weser von Hameln ankommende Geschütz weiter nach Osnabrück transportiren. In Nienburg ist an französischem Geschütz 4 Piecen.

5) In und um die Festung Hameln liegen 2 Bataillons von dem 95sten Inf. Regiment; das 3te Bataillon davon ist nach Nordheim im Herzogthum Göttingen verlegt. Die in und um Hameln liegenden (wovon 9 Compagnien in der Stadt sind) 2 Bataillons sind ungefähr 1500 Mann, das in Nordheim liegende macht 700.

Artilleristen liegen in der Festung 200 Mann und Geschütz 4 Piecen.

Von dem 5ten Regiment Chasseurs à cheval ist ein Commando von 50 Pferden in die Stadt detachirt.

6) Im Amte Callenberg südwärts von Hannover liegt das 5te Regiment Chasseurs à cheval, 500 Mann.

7) In der Stadt Hannover liegen 2 Bataillons von dem 94sten Inf. Regiment, das 3te Bataillon ist nach dem Herzogthum Göttingen verlegt, zusammen 2200 Mann. Das 5te Regiment Chasseurs à cheval und das 4te Husarenregiment geben wechselweise ein Commando von 50 Pferden in die Stadt. Ferner liegen eine Compagnie reitende und 2 Compagnien Artillerie zu Fuss in der Stadt, zusammen 300 Mann. Ferner 8 Piecen französisches und 6 Piecen hannöversches Geschütz, ersteres 4 Pf-der und letzteres 6 Pf-der.

Auf den nächsten Dörfern um die Stadt liegt ein Bataillon „Soldats du Train" (eine Art bewaffneter Stückkutscher), 500 Mann.

8) Nordwestwärts von Hannover gegen Neustadt zu liegt das 4te Husarenregiment, 500 Mann.

9) In der Stadt Celle liegen 2 Grenadiercompagnien von dem 76sten Inf. Regiment; wo das Gros des Regiments einquartiert ist, konnte ich nicht mit Gewissheit erfahren, man meinte in Ultzen und Lüneburg. Die beiden Grenadiercompagnien sind 160 Mann. Ausserdem liegt auch hier die ganze deutsche Legion[1]), bestehend aus 2 Bataillons und 4 Escadrons, zusammen c. 2200 Mann.

Das 2te oder vormalige Chamboranische Husarenregiment und ein Regiment Chasseurs à cheval geben wechselsweise ein Commando von 50 Pferden bei dem Stabe des Divisionsgenerals Drouet, welcher hier das Commando hat; ob dieses sich nach Lüneburg und weiter erstreckt, habe ich nicht erfahren können.

Artillerie liegt in Celle, 100 Mann und 4 Piecen.

Welche No. und wo das letzt erwähnte Chasseurregiment einquartiert ist, habe ich nicht erfahren können. Der Stab des 2ten Husarenregiments sollte in Lüneburg liegen, wofür ich mich aber nicht verbürgen kann.

Summa: ungefähr 16660 Mann.

---

[1]) Dannet af Hannoveranere, se I. Side 399 nederst.

In jedem Generals-Quartier ist eine Anzahl von 12 bis 20 Gensd'armes oder Polizei-Militz, welche über die Ordnung der Militairpersonen wachen soll und die Fremden beobachten; diese sollen ihrem Metier ganz gewachsen sein, und sie sind nach aller Zeugniss unbestechbar; sie untersuchen die Pässe der Reisenden an den Grenzen; sie sind gefürchtet vom General bis hinunter zu den gemeinen Soldaten; eigentlich sind sie wohl eine Art Spione, die das politische Betragen der Individuen controlliren. und deswegen äussern sich die französischen Militairpersonen nie offenherzig über politische Gegenstände.

Dies wäre ungefähr die Anzahl der Truppen, welche in dem von mir durchreisten Strich und im Herzogthum Göttingen einquartiert waren; dass keine andere Corps in dieser Strecke liegen, weiss ich mit Bestimmtheit, und dass ihre Anzahl von der angegebenen Summe auch nicht viel differiren soll, obschon ich für die vollkommene Genauigkeit nicht stehen kann.

Magazine von Lebensmitteln sind nirgends als in Hameln von etwas Korn und Mehl; aber nur die vorgefundene Quantität wird unterhalten, es wird keine neue Vermehrung davon gemacht. In Ansehung der Verpflegung der Truppen haben die Landschaften mit Lieferanten Accorde getroffen, und jeder Soldat, sowohl diejenigen, die in den Casernen (diese werden überall benutzt, wo welche sind) liegen, als diejenigen, die bei den Bürgern einquartirt sind, erhalten ihre Portions in natura an Brod, Fleisch, Reis und Bier. Die, welche bei den Bürgern liegen, erhalten nur von den beiden ersten Sorten, die in den Casernen aber von allen vieren, und zwar von den beiden letzten Sorten doppelte Portion. Die bei den Bürgern liegen, geben ihre Naturalien an ihre Wirthe. welche ihnen dafür alles zum Lebensunterhalt liefern müssen. Die in den Casernen führen eigene Menage; dieses ist, soviel mir bewusst ist, nur in Hameln und Stade der Fall, und man kann denken. wenn das Land auf die complette Stärke Reis und Bier liefern soll, welcher Gewinn hieraus für Beikommende erwachsen muss. Die Truppen haben in 7 Monaten keinen Sold erhalten.

Beträchtliche Depots von Munitionen sind nirgends, denn was davon in den Zeughäusern vorhanden war, ist auf sehr kleine Quantitäten nahe nach Frankreich transportirt worden, nebst allem metallenen Geschütz, was in den Festungen und Städten vorhanden war. In Harburg, Stade und Nienburg ist nur wenig gewesen, in Hameln aber ist die Anzahl beträchtlich gewesen, welches alles auf der Weser hinunter nach Nienburg transportirt geworden ist. Den Tag, da ich in Hameln war, wurden die letzten 80 Stück eingeschifft, und es wurde dort gesagt, dass mit diesen 500 Stück abgegangen wären, welches mir doch zu viel zu sein scheint. denn Tages vorher sagte man in Nienburg, dass 300 Stück dort passirt wären, diese mit den obenbenannten 80 Stück scheint der Wahrheit näher zu kommen, also gegen 400 Stück. Alles alte Unbrauchbare haben sie entzwei sägen und stückweise transportiren lassen, welches auch von Hannover

aus geschehen ist; das Brauchbare ist aber ganz ohne Lavetten auf Wagen fortgeschafft. In Hameln schlagen sie das Eisen von den Lavetten und verkaufen dieses und das Holzwerk separat; ich habe selbst gesehen, wie mehrere Mörserlavetten oben von dem Fort Georg herunter gebracht wurden, um dieser Operation unterworfen zu werden. In Hameln sind nur 18 Stück eiserne Kanonen zurückgeblieben, und ich habe keine einzige auf den Festungswerken gesehen. In Stade standen 6 alte Kanonen (eiserne) auf Lavetten nach der Elbseite zu, aber wozu weiss ich nicht, denn zur Vertheidigung konnte es nicht sein, da die Wälle in dem jetzigen Zustand ganz ausser Stande zur Vertheidigung sind, denn es ist keine Brustwehr mehr, und selbst der Hauptwall ist nach der Grenzseite bis auf wenige Fuss über das Wasser im Graben gesunken. In Harburg sind nur sehr wenige alte eiserne Piecen geblieben.

Von Anlegung von Verschanzungen oder Ausbesserung der schon existirenden habe ich nicht [anderes] gehört, als dass vorigen Sommer bei Twielenfleth an der Elbe eine Batterie gebaut ist, die mit 4 alten eisernen Piecen aus Stade armirt ist, allein bloss in der Absicht, die vorbeipassirenden Schiffe zu zwingen bei dem Stader Zoll anzulegen; sonst ist nirgends die Rede von Anlegung und Ausbesserung von Verschanzungen an der Elbe. An Befestigung von Nienburg ist eben so wenig gedacht worden, denn es ist keine einzige Schaufel angesetzt, die Brustwehr ist rund herum rasirt, und Promenaden auf dem Wall angelegt; wenn nicht eine nahe liegende Anhöhe, die die Werke dominirt, zugleich mit befestigt würde, kann wohl aus Nienburg keine starke Festung werden. Bei Hameln haben sie vorigen Sommer an der Weserseite ein kleines Werk gebaut, welches die Weser in diesem Winter meistens weggespült hatte, und sie fingen im Frühjahr an es wieder herzustellen, allein nachdem sie anfingen das Geschütz wegzuführen, sind sie davon abgestanden, vielmehr glaubte man, dass sie die casemattirten Werke des Forts Georg sprengen würden, aber dies glaube ich auch nicht, weil sie den grössten Theil des Pulvers weggeführt haben.

Von Verstärkungen der Truppen von irgend einer Seite ist nicht die Rede, wohl aber wurde von Zurückmarschiren von 2 Regimentern gesprochen, und zwar nannten einige Militairpersonen das 76ste und 103te Inf. Regiment, aber Gewissheit war es noch nicht.

Von Erbauung von Fahrzeugen [1]) ist nirgends eine Spur weder an der Elbe noch an den kleineren Flüssen. Alles Nachforschen über einen etwanigen andern Zweck der Gallo-Batavischen Flotille in Texel, welches ich in Bremen anstellen konnte, war es doch die einstimmige Meinung, dass sie nach Boulogne gehen würde.

Ein richtiges Urtheil über die Generale zu fällen ist eine sehr schwierige Sache, und zum Theil wohl unmöglich, besonders da man nicht Zeit und Gelegenheit gehabt hat, sie genauer kennen zu lernen, und also bloss nach Urtheilen incompetenter Richter sprechen muss,

---

[1]) Til Brug for Hæren ved Boulogne til Overgangen til England.

die grösstentheils von Vorurtheilen gegen sie eingenommen sind. Der commandirende General Dessolles wird allgemein als ein Mann von ausgebreiteten Kenntnissen und liebenswürdigen Sitten beschrieben, der aber sich nicht viel um den Soldaten bekümmert und lebt meistens unter den Gelehrten; er kommt selbst bei den grossen Paradetagen sehr selten auf die Parade; übrigens, sagte man, verstünde er, so wie die meisten,. seine eigenen Finanzen so viel möglich zu verbessern. Berthier, Chef des Generalstabes; von dem konnte ich in Ansehung seiner Bekenntnisse nichts Gewisses erfahren; dass er viel französische „étourderie“ besitzen soll, ist wohl ziemlich gewiss, und ebenso gewiss, dass er das Zusammenscharren ex fundamento verstehen soll. Rivaud, Divisionsgeneral, wird als ein kenntnissvoller und feiner Mann beschrieben, der aber auch eben so fein seine Börse zu spicken weiss, welches aber nach einigen über ihn eingegangenen Klagen etwas inhibirt sein soll. Drouet, Divisionsgeneral; von dem habe ich nichts Specielles erfahren; man klagte nicht über ihn, aber ich hörte ihn auch nicht loben. Grandjean, welcher in Hameln commandirt, soll ein bornirter auffahrender Mann sein, der sich in der Sache mit dem Oberstlieutenant Bossard Handlungen habe zu Schulden kommen lassen, die ihn beim Militair und Bürger gleich verhasst machen; übrigens der ärgste von allen Zusammenraffern. Frère ist ein liebenswürdiger Mann, nicht ohne Kenntnisse. Dumoulin; über diesen war nur eine Stimme zu seinem Lobe; die ganz natürliche und verzeihliche Übertreibung der Hannoveraner konnte auch nicht das geringste zu seinem Nachtheil anbringen; er ist verehrt von den Soldaten und geachtet von den Bürgern wegen seiner Rechtschaffenheit und Unparteilichkeit, der auch nicht einen Heller zu seinem Vortheil erpresst, dabei ein kenntnissvoller Militair. Von den übrigen habe ich nichts erfahren können.

Die Soldaten sind missvergnügt, dass sie in 7 Monaten keinen Sold erhalten haben, obschon sie keine Noth leiden, denn sie werden gut gekleidet und gut genährt; allein ich glaube nicht, ihr Missvergnügen ist in dem Grad, dass, wenn ihre Schuldigkeit von ihnen gefordert würde, sie sie nicht thun würden, wie viele Hannoveraner behaupten. Die Subaltern-Officiers scheinen über die Opulentz ihrer Generale gestossen zu sein, auch sie erhalten wenig oder keinen Sold und zehren auf Kosten ihrer Wirthe. Es scheint, dass dieses Nichtbezahlen des Soldes mit in den Plan des Aussaugungssystems gehört, damit dieses Geld, welches der Soldat ohne Zweifel wieder verzehren würde, nicht in Umlauf wieder kommt, denn durch den Luxus der Generale kommt kein Geld in Umlauf, denn der geschieht auf Rechnung, die nicht bezahlt wird.

Die Gewehre der Soldaten scheinen etwas leichter zu sein als die unsrigen, auch wohl ein wenig kürzer; sie sind fein geschäftet, sie haben ein kleines kurzes Bajonet, welches in einer Scheide an dem Bandoulier hängt; die Gewehre scheinen alt zu sein und sind sehr schlackrig, welches beweist, dass vieles daran abgenutzt ist; sie haben keinen cylindrischen Ladestock, 2 eiserne Ringe halten den Schaft und

den Lauf zusammen, es sind messinge Pfannen darauf, sonst ist aller übrige Beschlag Eisen; alle Unterofficiers haben auch Gewehre so wie die Gemeinen. Die Grenadiers haben Säbel, aber die Mousquetiere nicht; das Gehäng hängt über der Schulter. Die Chasseurs haben Pistolen, eine kurze Büchse, und einen nur wenig gekrümmten Säbel, damit auch der Stoss damit practicable ist, und mit einem Korbgefäss. Die Husaren haben Pistolen, einen kurzen Carabiner, der nur halb geschäftet ist, und wozu sie einen Ladestock mit einem Gelenke zum Zusammenlegen daran haben, hierdurch erhält der Carabiner eine solche Schwere unten, dass, wenn er über die Schulter geworfen wird, steht der Laubpfeil gerade in die Höhe während dem Absteigen, und wenn ein Schuss losgeht, kann niemand dadurch beschädigt werden; ihre Säbel sind wie die unsrigen, nur etwas kürzer. Der Soldat du Train ist durch einen Säbel und kürzeren Carabiner bewaffnet, wovon ich aber keine gesehen habe.

Über politische Gegenstände liessen sie sich gar nicht ein, theils weil es nicht Mode ist, und theils ein jeder furchtsam war seine wahre Meinung zu äussern; also, wie sie in Ansehung unser, Preussens oder Russlands dachten, konnte ich nicht in Erfahrung bringen, zumal da ich doch immer mit den Fragen vorsichtig zu Werk gehen musste. Ihre Vorkehrungen mit Wegführung der Artillerie und Ammunition scheinen anzudeuten entweder eine baldige Räumung des Landes, oder sie erwarten keinen Krieg darin zu führen.

Dieses ist, was ich im Durchfluge habe bemerken können; wenn es Zeit dazu gewesen wäre, so würde ich vielleicht einige genauere Nachrichten über manches habe erhalten können, aber weil die Umstände nicht zuliessen von Zeit zu Zeit Ew. Hochf. Durchlaucht meinen Rapport unterthänigst abzustatten, so vermuthete ich, dass Hochdieselben je eher je lieber die gesammelten Nachrichten gnädigst verlangten, und deswegen eilte ich so viel, es der schlechten Wege wegen möglich war.

Unterthänigst
J. Seyersted.

Rapport fra Premierlieutenant Cornelius til Ewald[1]).

Reinbeck am 30sten August 1804.

Gestern Abend bin ich von meiner Tour zurückgekommen und verfehle nicht, dasjenige, was ich dabei sah und hörte — so viel die Kürze der Zeit nur erlauben wollte —, Ew. Hoch- und Wohlgeb. ganz nach der Natur wieder zu berichten.

Es war nöthig meinen Weg bis nach Lauenburg selbst zu nehmen; denn alles, was auf dem platten Lande über die Franzosen, ihre Unter-

[1]) Premierlieutenant Cornelius blev udsendt af Ewald paa en Tid, da det rygtedes, at Franskmændene nu vilde rykke ind i Mecklenburg, og da det kom til hans Kundskab, at de havde oprettet en ny Lejr. Om han havde et specielt Ærende til en fransk General, hvilket synes at fremgaa af Rapporten, kan ikke ses af Arkivernes Aktstykker.

nehmungen und sonstige sie betreffende Gegenstände gesagt wird, bleibt stets ein leeres Geschwätz, dessen Schöpfer die allenthalben zertheilt wohnenden politischen Bauern und Schulmeister sind.

Da die jetzt im Lauenburgischen cantonnirenden Truppen bloss als Vorposten betrachtet werden, so liegen die Chamboran-Husaren an uns zunächst; die zweite Kette machen die Chasseurs zu Fuss. In Lauenburg selbst liegen in allem 182 Mann, kein Mann Cavallerie. Dulonge commandirt als Bataillonscommandant daselbst. Ausser ihm besteht der ganze Officieretat daselbst aus 1 Grenadiercapitain, 1 Capitain, 1 Lieutenant und 1 Souslieutenant, 1 Adjutant, 1 Adjutant-Major. Das Bureau der nöthigen Verpflegung für sämmtliche Truppen im Lauenburgischen befindet sich auch dort, von wo alle 5 Tage die Mannschaft und Pferde mit allem versorgt werden. In Schwarzenbeck aber ist auch ein Magazin, welches jedoch von obiger Quelle seinen Zufluss erhält, weil die Distanz zu gross wird.

Sobald ich in Lauenburg ankam, erkundigte ich mich nach dem Commandanten und erfuhr, dass derselbe keine Sylbe Deutsch verstünde. Ich war etwas darüber in Verlegenheit — da auch keiner der andern Officiere von meiner Sprache ein Wort wusste — worauf ich aus dem Grunde sehr rechnete, um ihn zu bitten mit mir zu gehen. Doch ich fasste kurz den Entschluss allein hin zu gehen. Es ging doch recht gut, und ich brachte die Ursache meiner Gegenwart vor nebst dem Compliment von Ew. Hoch- und Wohlgeb. Meine Wünsche fanden sehr artige Aufnahme, und mit Vergnügen würde er den Herrn General dort sehen, so wie es gern erlaubt wäre das am Sonntag vollendete Lager bei Lüne zu besuchen.

An dem Gerüchte, dass Mecklenburg ein Gegenstand militairischer Massregeln sei, ist bis diesen Augenblick unwahr. Aber ein Lager zur Übung, aus 4000 Mann bestehend, soll 3 Wochen aufgeschlagen stehen bleiben, kein Gedanke aber von einem auf dem rechten Elbufer; auch bleibt die Besatzung im Lauenburgischen ruhig liegen, ohne Antheil an dem Lager zu nehmen. Dulonge ist kein gelehrter, aber ein sehr braver, muthiger Mann, beinahe 50 Jahr alt. Er scheint sehr wenig von den gegenwärtigen Absichten und möglich werdenden militairischen Veränderungen, Hannover betreffend, zu wissen. Auch kann er ja wohl nicht wissen wollen? Und ich wollte weder neugierig scheinen noch in ihn dringen, da mir seine Antworten ausweichend vorkamen. Seine Umgebungen waren 1 Capitain von Lüneburg, 1 Musikdirektor des Regiments (welcher Lieutenants Rang und die Uniform trägt), noch 1 Capitain und dessen Frau, welche seine Freundin ist und täglich bei ihm bleibt. Ihr Mann ist vor 3 Jahren Mauermeister gewesen. Er bot mir etwas an; jedoch blieb ich nicht, weil ich sah, dass er Geschäfte hatte. Im Vorzimmer sass ein Bataillonsschreiber, um den ein mächtiger Haufen von Waffen der guten Hannoveraner lag, welche an die Piemonteser Rekruten, deren eine beträchtliche Anzahl dort geübt werden, ausgetheilt wurden.

Es ist wirklich unmöglich das bis ins unendlich reichende Costume der Leute in 36 Stunden, die ich dort war, alle zu behalten.

Jedoch das, was ich genau behalten habe, will ich doch davon, so wie ihr Exerciren erzählen.

Die Compagnie besteht aus dreierlei Benennungen. Grenadierchasseurs — sie haben den rechten Flügel, Chasseurs die Mitte, und Voltigeurs den linken Flügel. Die Grenadiere haben blau mit roth, die Chasseurs blau mit grün und die Voltigeurs blau mit gelb; die letztern sind die kleinsten und dürfen wohl unter 5, aber keiner 1 Zoll über 5 Fuss gross sein. Ihre Waffen sind sonst egal. Sie sind bestimmt sich bei Vorfällen, wo es aufs Springen ankömmt, zu zeigen und mit der Cavallerie bald vorwärts zu kommen. Sie alle in der Compagnie formirt exerciren zu sehen, ist wirklich der Mühe nicht werth, denn da die Grenadiere sehr schöne Leute und gross sind, so fallen die kleinen Voltigeurs so erbärmlich, dabei im ersten Gliede, herunter, dass nur bloss der wesentliche Nutzen, den sie wohl haben mögen, dieses Arrangement der Compagnie entschuldigt. Hieraus ergiebt sich nun von selbst, welchen Anblick die Frontmärsche erzielen? Es kam mir sonderbar vor, dass der Capitain, der die Compagnie exercirte, ohne Säbel ausmarschirte. Auf dem Platze aber zog er einem Trommelschläger den Säbel aus, und dann fing er an zu commandiren. Sie müssen alle Tage zweimal exerciren, Morgens von 7 bis 9, Nachmittags von 3 bis 5. Ihr Anzug dabei ist ebenso mannigfaltig, wie die Anzahl der Leute; den blauen Rock abgerechnet, so sieht man Nankin Pantalons, weisse Strümpfe, Schuh mit Schnallen, weisse Westen und Halstücher, Halbstiefeln, Gamaschen, lange Röcke, kurze Jacken — kurz, es ist unglaublich, wie sie erscheinen, ein jeder nach seinem eignen Gutdünken. Der Grenadiercapitain verbesserte das, was der andere Capitain versah. Die Officiers gehen ebenso verschieden gekleidet, einige waren beinahe ganz dunkelblau ohne kein einziges Abzeichen, als die Cocarde. Dulonge kam um 4 Uhr selbst geritten, trug aber einen hellgelben Civilrock, und hätte er nicht den Hut mit der Cocarde auf gehabt, so würde man ihn für einen Kaufmann gehalten haben. Er ritt dann neben der Compagnie her und commandirte zuweilen selbst.

Mit den Piemontesern haben sie viel Schererei, denn die wenigsten können auch nur ein Wort französisch, und doch werden sie dort dressirt. Es sind äusserst unansehnliche Leute, meistens noch Kinder, wo aber gewiss unter 10 kaum einer gerathen wird. Eine Methode beim Unterricht der Recruten fiel mir auf, nämlich dass sie keine perpendiculaire Stellung haben, denn sie stehen einen guten halben Fuss über den senkrechten Punkt des Körpers vorwärts gebogen. Sie behaupten, der Mann erhielte alsdann mehr Sicherheit des Körpers, wann er gewohnt würde ausser der natürlichen Stellung Festigkeit zu üben. Ihre Gewehre sind sehr leicht, und der Ladestock ist nur auf einem Ende dick, das andre mit einer Schraube für den Krätzer. Sonst ist alles hannöverisches Eigenthum, und sie sind vortrefflich und sehr geschmackvoll gekleidet im Ordonnanzanzuge. Dieser kommt aber selten. Des Morgens um 7, Mittags 12, Abends 7 Uhr geht ein Trommelschläger ganz allein durch alle

Strassen, und dann muss die ganze Besatzung ohne Ausnahme sich bei der Hauptwache versammeln, wo sie nachgezählt werden. Indessen habe ich nur zwei Mal trommeln hören. Die Ursache soll sein wegen der häufigen Desertion. Am Mittwoch Morgen war die Austheilung der Lebensmittel. Wo ich im Logis war — gegenüber lag der Sergent-Major —, dort empfingen die Leute: Brod, Fleisch und Gemüs, $^1/_2$ ℔ Brod, $1^1/_2$ ℔ Fleisch und 2 Loth trocknes Gemüs.

Sie haben übrigens ein besonderes Haus, wo täglich Fecht- und Tanz-Stunden gehalten werden. Pr. Compagnie sind mehrentheils 3 Fechtmeister, und sie werden alle auf die „contre-pointe" abgerichtet. Jeder muss fechten lernen und es bezahlen; der gar nichts hat, für den bezahlen die Officiers. Löhnung bekommen sie selten, doch wann sie welche erhalten, so ist es ausgemacht, dass sie nicht eher aus den Wirthshäusern kommen, bis alles verzehrt ist. Dann sieht man keinen im Kruge. Bezahlen thun sie gern, notabene so lange sie etwas haben. Die Deserteurs „des ennemis", worunter ein jeder verstanden wird, der kömmt (ausgenommen von den Preussen, diese werden ausgeliefert), — der Deserteur erhält, wenn er sich meldet als solchen, alles, was der französische Soldat erhält. Nämlich: er wird auf die Wache gebracht, wird aber für ihn Quartier bei einem Bürger angesagt, ist dieser verbunden, ihm sogleich Essen und Trinken auf die Wache zu liefern. Ist es ein Cavallerist, so wird das Pferd aus der Fouragelieferung sogleich fournirt und findet Platz im Stalle des Cavalleriedetachements, oder, wo deren keine sind, beim Bürger. Ich kann übrigens mit Gewissheit dieses sagen, da ich in einem Tableau über die Behandlung sämmtlichen Militairs diese Rubrik ausdrücklich gelesen habe, von Bernadotte unterschrieben. Doch ich dachte: wer bezahlt diese Desertion? Verschiedenen unserer Husaren ist wirklich dies widerfahren, welche in Lauenburg gewesen sind. Die Stimmung der Hannoveraner ist, wie man leicht denken kann, äusserst traurig. Aber sie dürfen ja nicht thun, als wenn sie es fühlen.

Lauenburgs Lage ist sehr schön und in militairischer Rücksicht so stark, dass 1 gegen 4 angenommen werden kann, dass wer sich von hier bis Artlenburg Lust zu halten hat, es mit Sicherheit thun kann. Ich könnte Ew. Hoch- und Wohlgeb. noch manches hierüber sagen, allein da ich so gern Dero Befehl ausrichten wollte, und wenigstens das Wesentliche meines kurzen Aufenthalts so bald als möglich rapportiren, so verspare ich dies, bis ich die Ehre habe Dieselben mündlich zu sprechen, oder auf Verlangen schriftlich erörtern kann. Da ich so eben Gelegenheit habe, diesen Brief abzusenden, so versäume ich es nicht, und werde hinlänglich belohnt mich fühlen, wenn diese wenig gut geordneten Bemerkungen nicht ganz Dero Beifall verfehlten.

Hochachtungsvoll bin ich unwandelbar Ew. Hoch- und Wohlgeb. treu ergebener Diener

Cornelius.

Rapport fra Kornet Ewald[1]).

Ottensen den 4ten September 1804.

Im Lauenburgschen befindet sich jetzt nur 1 Bataillon leichter Infanterie vom 27sten Regiment, 2 Escadrons vom 2ten Husarenregiment und etwas Artillerie, also in allem 1000 bis 1300 Mann. Es hat seine Richtigkeit, dass die Schiffe von Lauenburg und Artlenburg schon seit 14 Tagen von den Franzosen angehalten worden sind, doch so, dass wenn der Eigenthümer eins derselben eine Fracht damit verdienen und solches durch einen Attest des Magistrats erweislich machen kann, so muss ein andres in der Stelle geliefert werden, und kann der Eigenthümer sein Schiff so lange benutzen, bis derselbe die angebliche Reise damit zurückgelegt hat, wo er es alsdann den Franzosen wieder überliefern muss. Die Anzahl dieser angehaltenen und zu Artlenburg liegenden Schiffe ist jedoch nur geringe.

Das Lager zu Lüne besteht bloss aus dem 76sten Regimente, welches, wenn es complett ist, 2400 Mann stark sein soll, also höchstens auf 1800 Mann; — doch dürfte dieses Lager, wie ich wohl aus den Reden der Adjutanten des Generals Drouet habe bemerken können, vergrössert werden, wenn in Zeit von 8 bis 14 Tagen der General Bernadotte in Lüneburg eintrifft. Obgleich man dieses Lager bei Lüne bloss für ein Lust- und Übungs-Lager ausgiebt, so scheint es doch nicht unglaublich, dass Hamburg und Lübeck dadurch bedroht werden, zum wenigsten ist es möglich, dass diesen beiden Städten ein ähnliches Schicksal als Bremen bevorsteht. Es sind von Neuem einige Kanonen und Lavetten in Lüneburg, wo sich noch immer ein bedeutender Train Artillerie- Pferde befindet, angekommen, ingleichen erwartet man eine beträchtliche Quantität Schiffs-Zwieback, welche wahrscheinlich für das Lager bei Lüne bestimmt sind.

Die Garnison in Lüneburg besteht ausser der Artillerie aus 1 Bataillon leichter Infanterie vom 27sten Regimente und aus 2 Escadrons des 2ten Husarenregiments; in Lüneburg selber befindet sich der Divisionsgeneral Drouet und der Brigadegeneral Maresi als Commandant. Der General Drouet ist gestern am Montag mit dem General Frère von Harburg nach dem Lauenburgschen gereist, von wo er in einigen Tage zurück erwartet wird; — wie mir General Frère sagte, so wollte er bloss zu seinem Vergnügen mit seiner Frau und Schwester nach Travemünde reisen. Man sagte mir, wenn General Bernadotte nach Lüneburg kommt, so würde der General Drouet sich von da wegbegeben, wohin aber, konnte ich nicht in Erfahrung bringen; wie ich höre, soll zwischen Drouet und Maresi nicht die beste Harmonie herrschen, welches man zum Theil auch aus ihrem Benehmen gegen einander schliessen kann.

---

[1]) Ewald blev udsendt af Oberstlieutenant Grev Reventlow over Artlenburg til Lüneburg for at indhente Efterretning om, hvorvidt det var sandt, at de lauenburgske Fartøjer paa Elben vare rekvirerede af de Franske, samt for at faa Oplysning om den nye Lejr ved Lüne.

Man soll in der Gegend der Nordsee und bei Zelle und im Bremischen Signalstangen, nämlich mit Pech und Theer bestrichne hohe Stangen, errichtet haben, auch auf einigen Thürmen einige Signale angebracht haben; jedoch, da ich in der Gegend nicht gewesen bin, habe ich nichts davon gesehen.

Wie es mir scheint, erwarten die Franzosen nichts Gutes von den Russen und möchten nicht gerne etwas mit selben zu thun haben; auf die Nachricht, dass eine russische Flotte in der Ostsee gesehen sei, haben sie Kundschafter nach dem Mecklenburgschen und anderen Orten gehabt, unter andern ist ein Officier von meiner Bekanntschaft deshalb nach Lübeck gewesen. Über Tische bei General Drouet wurde viel von einem bequemen Platze, eine Schiffsbrücke oder doch eine fliegende Brücke über die Elbe anzulegen, gesprochen.

In Winsen und den umliegenden Dörfern liegt 1 Bataillon leichte Infanterie des 27sten Regiments, aber gar keine Artillerie ausgenommen ein paar Kanonen, die auf der Hopter Schanze stehen.

Ewald.

Rapport fra Premierlieutenant de Bonnivet til Carl af Hessen.

Harburg den 6ten September 1804.

Ewr. Hochfürstlichen Durchlaucht

melde unterthänigst, dass das französische Militair jetzt sehr in Bewegung ist, ein Corps von 8000 Mann bezieht ein Lager bei Lüne nahe bei Lüneburg — man sagt, es würde ein Übungslager werden, mehrere behaupten aber, dass ein wichtigerer Zweck darunter verborgen liege —, die Durchmärsche durch hiesige Gegend so wie auch durch Harburg arriviren täglich, alle Generäle sind nach Lüneburg aufs schnellste beordert und bereits dahin abgegangen. Das Lager bei Achim an der Grenze von Bremen besteht jetzt aus 10000 Mann. Die ganze Elb- und Weserküste ist jetzt stärker denn je besetzt. Harburg, welches sonst 800 Mann Besatzung hatte, hat gegenwärtig 1200, welche vorzüglich in Recruten bestehen, die hier mondirt werden; wir haben hier 129 Schneider und 75 Schuster, denen ganze Häuser zu Magazin eingeräumt worden sind. Stade, Buxtehude, Horneburg und die Inseln haben jetzt doppelte Einquartierungen. Alle kommende Recruten, die jede Woche gewiss 200 arriviren, sind Italiener. Wie man hört, ist das Lauenburgische gedoppelt besetzt, alle Schifferfahrzeuge von Lüneburg bis Harburg sind requirirt zu jeder Stunde fahren zu sollen; dies hemmt die Passage nach Hamburg sehr. Laut Nachrichten soll die Arrièregarde unter Befehl des Generals Dessolles Ordre haben in 12 Stunden marschiren zu können. In einigen Tagen werde ich nach Lüneburg gehen um die Einrichtung des französischen Lagers mir zu bemerken; ich werde dann nicht verfehlen Höchstdemselben selbiges, so viel ich möglich machen kann, zu detailliren.

In tiefster Ehrerbietung verharret

de Bonnivet.

Emplacement et force
des troupes qui composent l'armée du Hanovre à l'époque
du 1er Octobre 1804[1]).

1re Division sous les ordres du Général de Division Drouet, à Lüneburg.

27e	Régiment d'infanterie légère:	2218 hommes,	42 chevaux.		
76e	idem d'infanterie de ligne:	2682	—	19	—
100e	idem idem	2526	—	21	—
	Légion hanovrienne, infanterie:	820	—	11	—

La 1re Division occupe la principauté de Lüneburg, la ville et les environs de Celle exclusivement, le duché de Lauenburg et la partie du duché de Brême entre les rivières d'Oste et d'Elbe.

La légion infanterie part le 2 octobre par compagnies de l'Électorat.

2e Division sous les ordres du Général de Division Rivaud, à Verden:

8e	Régiment d'infanterie de ligne:	2315 hommes,	26 chevaux.		
103e	idem idem	2336	—	35	—

La deuxième Division occupe le comté de Diepholz et de Hoya, le duché de Verden et la partie du duché de Brême située entre les rivières d'Oste et de Weser.

3e Division sous les ordres du Général de Division Dessolle, à Hanovre.

94e	Régiment d'infanterie de ligne:	2186 hommes,	33 chevaux.		
95e	idem idem	2391	—	26	—

La troisième Division occupe les principautés de Calenberg, Göttingen et Groubenhagen et, dans le pays de Lüneburg, la ville de Celle et environs.

Division de Réserve aux ordres du Général de Divison Barbou, à Osnabrück.

45e	Régiment d'infanterie de ligne:	1741 hommes,	43 chevaux.		
54e	idem idem	2169	—	28	—

La Division de Réserve occupe la principauté d'Osnabrück.

Division de Cavalerie aux ordres du Général de Division Kellermann.

2e	Régiment de hussards (l'État-major à Lüneburg, 1re Division)	823 hommes,	603 chevaux.		
4e	idem idem (l'État-major à Hoya, 2me Division)	801	—	581	—
5e	idem idem (l'État-major à Stade, 1re Division)	834	—	542	—
5e	Régiment de chasseurs à cheval (l'État-major à Hanovre, 3me Division)	831	—	605	—

[1]) Foruden denne fra Hannover indgaaede Styrkefortegnelse forefindes der i Krigsarkiverne fra samme Tid en anden, affattet i det tyske Sprog, hvilken med Hensyn til Tallene er ganske overensstemmende med denne.

Gardes du Général en chef (l'État-major à Hanovre, 3me Division)	68 hommes, 51 chevaux.
Gendarmerie nationale (l'État-major à Hanovre, 3me Division)	156 — 165 —
Légion hanovrienne, cavalerie (l'État-major à Celle, 3me Division. Quitte l'Électorat par escadrons le 8 Octobre)	530 hommes, 428 chevaux.

Artillerie aux ordres du Général de Division Eblé (l'État-major à Hanovre, 3me Division).

8e Régiment d'artillerie à pied:	353	hommes,	39	chevaux
1e Batt. 1 Compagnie de pontonniers:	52	—	5	—
8e Compagnie d'ouvriers:	49	—	6	—
3e Régiment d'artillerie à cheval:	393	—	365	—
2e Batt. (principale) du train:	538	—	753	—
2e Batt. (bis) idem:	542	—	598	—
Escouade d'ouvriers du train:	4	—	2	—
Total	27358	hommes,	5017	chevaux.

Rapport fra Premierlieutenant de Bonnivet til Carl af Hessen.

Harburg den 18ten October 1804.

Euer Hochfürstlichen Durchlaucht

melde unterthänigst, dass das französische Militair jetzt mehr wie sonst ihre Standquartiere wechselt. Seit 4 Wochen sind die Landstrassen besäet mit Bataillons, die Elbgegenden sind jetzt stärker belegt wie sonst, alle Dorfschaften und noch übrigen Inseln, die sonst befreit geblieben waren, sind jetzt von Cuxhaven bis hinter Lüneburg mit Einquartirungen belegt, unser kleines Harburg hat jetzt 1800 Mann, und so sind verhältnissmässig alle Örter belegt.

Da der Inspecteur, General Rivaud, Revue über alles hannöverische Militair gehalten, so wurden sämmtliche Regimenter durchaus neu mondirt; dies verursachte, dass wir, da hier die grosse Schneider-Kommission ist, jeden Tag auf 24 Stunden Einquartirungen von ganzen Regimentern erhielten.

Die Mannszucht des ganzen Militairs ist vorzüglich gut, es wird aber auch das kleinste Verbrechen streng bestraft.

Um der Mannschaft nicht zu Ausschweifungen Veranlassung zu geben, wird jeden Tag 2 mal exercirt, auch erhält das Militair keinen bestimmten Sold, jeden 8ten, 12ten bis 14ten Tag erhält jeder Soldat etwas Geld als don gratuit; der ganze Sold wird zwar von der Landschaft für die hannöverische Armee bezahlt, selbiges wird aber durchaus nach Frankreich gesandt.

Alle Chur-hannöverische Hof- und Civil-Beamte erhalten schon seit Juni keine Gage; die Lage der Officianten, die kein sonstiges Vermögen besitzen, ist schon traurig und wird es noch mehr werden, — aber die Landstände haben durchaus kein Geld in den Kassen

mehr; obwohl alle Kriegssteuern verdoppelt sind, so übertreffen doch die Forderungen der Reichsmarschalls Bernadotte selbige, und werden solche mit militairischen Executionen auf schnellste eingetrieben. — Die Landstände machen bereits nun Anleihen von Hamburg, Lübeck und Bremen, wofür sie die letzten Domainen-Güter verpfänden.

Das Lager bei Lüneburg, welches nächstens aufgehoben wird, ist von keiner Bedeutung. Da zu wenige hannöverische Zelte da waren, um ein Lager gehörig zu orientiren, so waren hölzerne Hütten gebaut, die 20—30 Mann aufnahmen und sehr irregulair zwischen den Zelten standen; exercirt wird täglich, aber Manoeuvres von Bedeutung sind nicht gemacht; der Inspecteur übersah alles sehr flüchtig und ritt mit der Suite nach 2 Stunden nach Lüneburg zurück.

Bei dem Marsch der Legion von Zelle nach Holland sind einige Unruhen vorgefallen, die daher entstanden, dass die Legion sich nicht gefallen lassen wollte, desarmirt und durch Gensd'armes transportirt zu werden; nach kleinem Scharmützel mit den Gensd'armes sind sie völlig armirt durch das Münstersche ruhig marschirt.

In diesem Monat treffen noch 2 Regimenter Cavallerie hier ein, zu einem der Regimenter sind bereits in den Ämtern Harburg und Moisburg Quartiere gemacht. Im Ganzen zählt Hannover jetzt 28000 Mann französischer Truppen.

Die Arbeiter zur Complettirung der Festung Nienburg sind jetzt auf 1800 Mann täglich gesetzt, 700 Soldaten und die übrigen 1100 Landleute erhalten Quartier in der Festung; da die Ämter in der Nähe von Nienburg diese Arbeiten mit Fuhren nicht allein bestreiten können, so sind alle hannöverische Ämter beordert, nach ihrer Tour dahin zu fahren um zu arbeiten, wozu das Amt Harburg 24 Wagen und 120 Mann liefern muss; selbige haben eine Reise von 10 bis 12 Meilen bis Nienburg zu machen, wo sie nach 3 Wochen Arbeit abgelöst werden.

In diesen Tagen gehen alle Generäle und Obristen der Regimenter nach Paris zur Krönung, jede Poststation ist angewiesen, 40 Pferde bereit stehen zu haben.

In tiefster Demuth verharret

Euer Hochfürstlichen Durchlaucht

unterthänigster

de Bonnivet.

Beretning fra den holstenske Landsregering til det tyske Kancelli.

Glückstadt den 24sten October 1804.

Aus einem an mich, den Regierungsrath Mathiessen, von dem Polizeimeister von Aspern[1]) mittels eines Boten abgelassenen, am heutigen Vormittag hierselbst angekommenen Schreiben haben wir die in jeder Hinsicht befremdende Nachricht erhalten, dass am ge-

[1]) W. A. F. v. Aspern, Vicepolitimester, Raadmand og Byfoged i Altona.

strigen Morgen ein Corps französischer Truppen auf dem Hamburger Berg gelandet und den in der Gegend des Dammthors am sogenannten Grindel wohnenden, am niedersächsischen Kreise accreditirten, englischen chargé d'affaires, Chevalier Rumboldt, aufgehoben und nebst seinem ganzen Archiv[1]) nach Harburg transportirt habe. Über die Authenticität des facti kann in Rücksicht der Person, von welcher die Anzeige geschehen, kein Zweifel obwalten. In Ansehung der Sache selbst und der dadurch dem ganzen niedersächsischen Kreise widerfahrenen Beleidigung enthalten wir uns jeglicher Bemerkung, wozu dieses den Grundsätzen des Völkerrechts so gradezu entgegenlaufende Benehmen einer fremden Macht, sowohl an sich betrachtet als in Absicht der Folgen, die es befürchten lässt, hinreichende Veranlassung geben würde. Zu einiger Beruhigung gereicht es uns freilich, dass, so viel die uns gewordene Privat-Nachricht ergiebt, das Königl. Gebiet für diesmal unberührt geblieben ist; inzwischen können wir die Besorgnisse nicht verhehlen, welche aus einem so eigenmächtigen und gewaltthätigen Verfahren auch das diesseitige Gebiet unter ähnlichen Umständen zu bedrohen scheinen. Diese werden in Beziehung auf den erwähnten Vorgang um so mehr erregt, da dem Gerüchte nach der chargé d'affaires Rumboldt die Transportirung hannöverischer Soldaten nach England vorzüglich dirigirt haben soll, und es leicht möglich sein könnte, dass im dem, jetzt in französischen Händen befindlichen, Archiv der Gesandtschaft Papiere angetroffen würden, wodurch einzelne in den Herzogthümern wohnende Personen compromittirt würden.

So wie wir des Herrn Feldmarschalls Hochfürstl. Durchl. von diesem zu unserer Kenntniss gekommenen, ausserordentlichen Vorgang mit heutiger Post zu benachrichtigen nicht ermangeln, wenn Höchstdieselben etwa bei dem an den Grenzen stehenden Cordon anderweitige Verfügungen zu erlassen sich dadurch bewogen finden sollten, so haben wir auch die Anzeige dieses Vorganges sofort zur Kenntniss Einer Königl. deutschen Kanzlei bringen zu müssen geglaubt, indem wir es dem höheren Ermessen lediglich anheim gestellt sein lassen müssen, ob die von uns gehegt werdende Besorgniss auch einer Schärfung der wider den Durchmarsch fremder Rekruten erlassenen Verfügungen erforderlich machen möchte.

Königl. Holsteinische Landesregierung zu Glückstadt.

Rapport fra Leschly til Carl af Hessen.

Altona den 30sten October 1804.

Ew. Hochfürstliche Durchlaucht

wollen gnädigst erlauben, dass ich wegen des französischen Streifzuges auf Hamburgs Gebiet ferner unterthänigst melde: Es ist gewiss,

[1]) I en Rapport af 26de Oktober meldte ogsaa Leschly denne Tildragelse. Selve Rapporten existerer ikke længere, men en Extrakt af den haves, og i den skildres det skete saaledes: Expeditionen bestod af 250 Mand, der overførtes paa 3 Skibe og den 25de Oktober om Morgenen landede ved Hamburger

dass General Frère selbst diese Expedition dirigirt hat. Den 24sten war er zu Mittag bei Reinhardt, des Abends aber bei Rainville. Von da ist er die Nacht zwischen 12 und 1 Uhr in seiner eigenen Kutsche gefahren; zwei oder drei — wahrscheinlich Adjutanten — sollen ihn begleitet haben. Ob er über das Schulterblatt nach dem Hamburger Berg oder gerade nach dem Grindel gefahren, habe [ich] nicht bestimmt erfahren können. Gewiss ist's aber, dass die Kutsche gleicher Zeit mit den Truppen angekommen.

Herr Rumboldt war den Abend (24sten October) zu Gast gewesen und ist spät zu Hause gekommen. Er hatte seinen Überrock vergessen und sandte seinen Bedienten zurück, um solchen zu holen; während der Zeit geht er zu Bett. Das Mädchen blieb auf, um den Bedienten einzulassen. Während der Zeit wird [es] aussen vor dem Hause lebhaft, man klopft an die Thür, das Mädchen öffnete ein Fenster, — man giebt vor, dass man eine ministerielle Note abzugeben habe, und will eingelassen werden. Das Mädchen will die Note im Fenster empfangen, man antwortete, dass ministerielle Noten nicht durchs Fenster abgeliefert werden können, sondern in die Hände des Hrn. Rumboldt abgeliefert werden müssen. Rumboldt wird durch das Geräusch aufgeweckt, einige Kolbenstösse auf die Thür bringen ihn nach dem Fenster; der Bediente kömmt durch eine Hinterthür, berichtet ihm, dass das Haus rund herum besetzt ist u. s. w.; dann sagt Rumboldt: wenn so ist, dann lasse man sie herein.

Gleich darauf tritt Gen. Frère ein und kündigte dem Engländer im Namen des französischen Kaisers Arrest an, und um seine Gesundheit zu schonen war — wie Frère sagte — eine Kutsche bereit, die ihm zu Diensten stünde. Rumboldt zog sich an, während man sich aller seiner Papiere bemächtigte.

(Die wichtigsten, sagt man, waren schon anderswo hingebracht).

Die Truppen gingen nun in aller Stille nach ihren Schiffen, welche wegen niedrigen Wassers fest stunden, daher ein kleines Boot genommen wurde, um den Herrn Rumboldt schnell hinüber zu bringen.

Das dänische Gebiet ist sorgfältig respectirt worden. Es wundert mich daher zu hören, dass die Hamburger so gerne aussprengen, dass die Franzosen über das dänische Gebiet marschirt sind, so wie sie auch sagen, dass der Geh.-Rath v. St. auch darum gewusst haben soll, welches offenbar unwahr ist, denn da ich dem Major Flindt die Sache gemeldet und gebeten (da er nun einmal das Commando hat!) pr. Estafette Ew. Hochfürstlichen Durchlaucht die vorläufige Meldung zu machen, sprach ich den Geheimen-Rath und erzählte auch ihm zuerst diesen Vorfall.

Verwichenen Sonnabend ist ein in Bordeaux wohnender Normann, der Kaufmann Sollberg, von Bordeaux gekommen. Dieser er-

---

Berg. Af denne Styrke vare 150 Mand delte i 3 Kolonner, hvoraf den ene marcherede til Schulterblatt, den anden til Sternschanze og den tredje langs Damthors Vold, hvornæst de forenede sig ved Grindel, medens de resterende 100 Mand forbleve tilbage ved Strandbredden som Reserve.

zählt mir, dass man schon seit 4 Wochen in Bordeaux davon gesprochen, dass Rumboldt in der Drach'schen Sache verwickelt wäre, und dass man suchte ihn habhaft zu werden. Auch war ihm Hr. Rumboldt nebst 2 Cabriolets unter Bedeckung von 4 Gensd'armes 2 Meilen jenseits Harburg begegnet. Man würde ihn grade nach Paris senden.

Hr. v. Fursmann soll willens gewesen sein, Hamburg zu verlassen, man hat ihn aber zu überreden gesucht; indessen ist er bei dem preussischen Minister — der sich nicht recht gut soll haben fassen können — und, wie man sagt, hat Hr. v. Groth einen Courier nach Berlin gesandt auf Verlangen des Herrn v. Fursmann.

Während das Publicum sich mit dieser Sache beschäftigte, kam durch eine Estafette aus Holland die Nachricht, dass 3 spanische Fregatten von den Engländern genommen worden. Weil noch keine Kriegserklärung von Seiten Englands geschehen ist, hat dies auch natürlich viele Sensation erregen müssen.

Ganz unterthänigst
Leschly".

Aktstykker fra Grænsen mod Sverig

i Perioden fra Slutningen af 1803 til Efteraaret 1805.

Breve fra Christian August til Kronprinsen.

Friedrichsstein den 22sten April 1804.

Ich habe Ew. Königl. Hoheit meinen unterthänigsten Dank für die Gnade abzustatten, die Sie dem Oberst von Grüner und der Wittwe Mecklenburg erzeigt haben. Ew. Königl. Hoheit haben hierdurch mehrere erfreut, und vorzüglich findet sich der Oberst äusserst glücklich. Ich habe ihm sogleich Ew. Königl. Hoheit gnädigste Resolution vom 7ten d. M. bekannt gemacht, nähmlich dass ihm für die Zeit, dass das Regiment in Friedrichsstadt, die Interimscommandantschaft dieser Festung übertragen, und ihm das, was der General Gedde in dieser Eigenschaft gehabt, nähmlich die Benutzung des Commandanthauses nebst dazu gehörigen Agrements und 300 Rth. jährlich, gnädigst zugestanden sey; dass übrigens die Wittwe in Besitz des Commandanthauses bis zu nächster Flyttezeit bliebe, wenn er als Interimscommandant nicht bis dahin selbst in Verlegenheit für Quartier seyn sollte. So hoffe ich Ew. Königl. Hoheit Befehl erfüllt zu haben.

Der General Haxthausen wird jetzt wahrscheinlich angelangt seyn und Ew. Königlichen Hoheit seinen Rapport abgestattet haben. Ich habe ihm den Vorschlag zu Ew. Königl. Hoheit etwanigen Reise und die Liste über die bei den Regimentern fehlenden Feldrequisiten mitgegeben, um sie unterthänigst zu überreichen. In Rücksicht ersterer muss ich untherthänigst bitten, dass Ew. Königl. Hoheit es gnädigst erlauben, dass das 2te National-Bataillon vom Süderfieldschen Regiment auf seinem Exercierplatz Carlshus auf dem Wege von Friedrichsstadt nach Moss möge präsentiert werden. Mehrere Gründe bestimmen mich zu dieser unterthänigen Bitte. Die nordsche Artillerie-Brigade hat darauf angetragen, die vorgeschlagenen Batterien mit den Ober- und Unter-Officiers der Regimentsartillerie besetzen zu dürfen, da es ihnen in der Brigade selbst an denselben mangelt, dass es dem zu Folge der Brigade erlaubt seyn möge ihre Nationalmannschaft oder doch die Hälfte einzuziehen, und dass die Regiments-Artilleristen nicht einberufen werden möchten, weil sie aus obigem Grunde nicht würden exercirt werden können. Da, im Fall Lager

befohlen würde, durch die Entbehrung der aus Amüsetten bestehenden Regiments-Artillerie viel Skyds erspart würde, so habe ich in jeder Hinsicht geglaubt, Ew. Königl. Hoheit diesen Wunsch der Brigade vortragen zu müssen. Wie balde die Truppen und jedes Regiment nach von mir erhaltener Ordre versammelt werden könne, wie unzulänglich der Behalt der Mundierungsdepots und wie gering die Ressourcen des Landes in dieser Rücksicht sind, wie gross endlich der hiesige Mangel, und welche Hülfsmittel aus dem Lande zur Verpflegung der Truppen zu ziehen: hierüber wird der General Haxthausen Ew. Königl. Hoheit einen genauen und wahrhaften Rapport abstatten. Er wird zugleich Ew. Königl. Hoheit einige Gerüchte aus der Nachbarschaft mitgetheilt haben, nach denen es nöthig scheint in gewissen Fällen von der Seite auf seiner Hut zu seyn. Ich ersuche Ew. Königl. Hoheit daher unterthänigst den hiesigen Festungen Ihre Aufmerksamkeit zu schenken. Es ist wahrlich hier sehr viel zu thun, was nicht aufgeschoben werden darf, und Ew. Königl. Hoheit wissen, dass alle dergleichen Arbeiten hier nur langsam vorgehen können, und dass keine Vergleichung mit den dänischen Festungen in dieser Hinsicht stattfinden kann. Wenn ich gewiss wüsste, dass ich meinen Rapport der Post anvertrauen dürfte, so würde ich dieses detailliren und beweisen, so wie manches andre unterthänigst in Erinnerung bringen können. Ob ich dieses wagen darf, darüber erwarte ich Ew. Königl. Hoheit Befehl. In jedem Fall bitte ich aber unterthänigst, dass wenn ich eines Intendanten bedürftig und Haxthausen nicht zurück kommen kann, dass ich dann einen des Landes kundigen und fähigen Mann erhalte. Es ist vorzüglich in diesem Lande und in meiner Lage für mich das wichtigste, worum[1]) ich Ew. Königl. Hoheit unterthänigst bitten muss. Zwar habe ich mit Haxthausen über diesen Gegenstand gesprochen, aber unsere Zeit war durch die lästige Gegenwart des Obersten Bielefeld und andrer so beschränkt, dass sich nichts Bestimmtes ausmachen liess.

— — — — — — — — — — — — — —

Unterthänigst
Christian, Prinz z. S. Holstein.

Friedrichsstein den 28sten Mai 1804.

Gnädigster Herr!

Ich nahm mir letzthin die unterthänigste Freiheit gegen Ew. Königl. Hoheit einer Nachricht zu erwähnen, die jetzt nicht mehr so beunruhigend wäre. Ich benutze die Gelegenheit der fahrenden Post Ew. Königl. Hoheit folgende unterthänigste Meldung zuzusenden. Vor nicht langer Zeit kam mir sowohl das Gerücht als auch verschiedene Briefe, dass man in Schweden, beunruhigt durch die zu Ew. Königl. Hoheit Reise gegebenen Befehle und die frühere Einberufung der Beurlaubten bey den geworbenen Regimentern, Truppensammlungen

[1]) Det bringes i Erindring, at Aktstykkerne ere gjengivne nøjagtigt efter deres Ordlyd.

veranstalte und Rüstungen befohlen. Ich wandte mich, um Aufsehen zu vermindern, an einen hiesigen zuverlässigen Kaufmann, dessen Verschwiegenheit bewährt ist, und der Verbindungen in Schweden hat, um unter der Hand Erkundigungen einzuziehen, ob Truppensammlungen veranstaltet würden und wo, ob Magazine angelegt würden, und von welcher Stärke diese sein würden, und ob an der Ausrüstung der in und bey Gothenburg liegenden Division der Scherenflotte gearbeitet würde. Hierauf erhielt ich folgende Nachricht: Von dem schon lange in Strömstadt projectirten Magazin wird geredet, es sind aber noch bis jetzt keine Veranstaltungen getroffen, und mehrere Sachkundige zweifeln daher an der Ausführung. Ein Magazinverwalter ist da, aber kein Getreide. Sonst hört man nichts von zu errichtenden Magazinen. Von der Flotille sollen 3 Scherböte nach Befehl ausgerüstet werden zur Bewachung des Gothenburger Hafens, wie man sagt, und zum Convoy; zu der Ausrüstung mehrerer ist kein Befehl gegeben worden. Das Gerücht von Truppensammlungen ist falsch — nur die gewöhnliche Compagnie-Exercice ist abgehalten worden. Man spricht aber wie voriges Jahr von einem Lager von 12—16000 Mann bey Skara; doch sagt man, dass der District wegen der vorjährigen schlechten Ernte und der Theurung Gegenvorstellungen gemacht, und man vermuthet daher, dass auch dieses Jahr kein Lager gehalten wird. Sonst ist man hier ziemlich sicher, balde Nachricht zu erhalten, da sie, wie ich höre und in ihrer Lage natürlich, ehe zu ängstlich als zu sorglos sind, und da sie viele Handelsverbindungen mit Schweden haben.

Jetzt erlauben Ew. Königl. Hoheit, dass ich auf einen andern Gegenstand aufmerksam mache, der meiner Einsicht nach in militairischer Rücksicht nicht unwichtig ist. Die Königl. Rentekammer hat den Plan hier bey der Festung ein Magazingebäude von beträchtlichem Inhalt anlegen zu lassen, theils weil zum Aufschütten des nicht getrockneten Getreides die hiesigen Gebäuden nicht hinlänglich, theils weil der Vorrath vermehret werden soll. Dieses Magazin soll, weil kein Raum in der inneren Festung, in der Bürger-Schanze angelegt werden, und das Ingenieurcorps hat den Auftrag, das Bauproject zu entwerfen und einzusenden. So sehr ich es in meiner Lage wünschen muss, dass der Behalt der Magazine ehe hier im Lande vermehrt als vermindert werde, weil ohne hinlängliche Magazine die Vertheidigung dieses an Ressourcen der Art so armen Landes unüberwindliche Hindernisse finden würde, so sehr muss ich es gleichfalls wünschen, dass bey Anlegung derselben auf die militairische Lage Rücksicht genommen werde. Obgleich ich nur durch ein Gerücht diese Nachricht erhielt, und mir dieses späterhin vom Ingenieurdetachement bestätigt ward, so halte ich es doch für meine Pflicht Ew. Königl. [Hoheit] folgendes unterthänigst vorzustellen: Bey der jetzigen mässigen Verfassung von Friedrichsstein ist diese Festung nicht im Stande eine Belagerung von 8—14 Tagen auszuhalten. Es gehen Rideaux bis auf halben Cartätschenschuss an die Wälle, die von keinen Batterien eingesehen werden. Die Wälle sind häufig so niedrig, dass sie dem

Mann kaum die Schenkel decken, der Wallgang grösstentheils so schmal, dass eine Lavette kaum Platz und wegen des Reculs ohne Schlitten nicht bedient werden kann. Die Casematten sind beynahe durchgängig feucht und für die Mannschaft sowohl als zur Aufbewahrung der Ammunition untauglich; selbst die auf den Batterien täglich zu verbrauchende Ammunition soll nach dem Plan in hölzernen Scheuern aufbewahrt werden. — Mehrere Werke, Oberberg, Güldenlöw, die Bürgerschanze, sind für ein coup de main oder Surprise nicht gesichert. Bey der Bürgerschanze gehen die Häuser bis dicht an den Wall; dieser hat die obenerwähnte Höhe, keinen Graben oder Palissaden. Freilich wird sie von der Festung dominirt, aber durch plongirende Schüsse, die in einem sehr spitzigen Winkel gehen, und mit einem raschen Anlauf von 1 à 200 Schritt ist man unter diesen Kanonen. Dieses ist eine Esquisse des jetzigen Zustands der Festung, die ich mir in einer anderen Meldung weitläufiger auszuführen die Freiheit nehmen werde. So lange Friedrichsstein in dieser Verfassung ist, glaube ich, dass es nicht als Hauptfestung, sondern aufs höchste als ein vorpoussirter Punct angesehen werden müsse, und wenn auch sie Hauptfestung werden sollte, so scheint es mir nicht rathsam, ein Hauptmagazin ausserhalb des corps de la place in einem Aussenwerke anzulegen, welches zum Theil als isoliert zu betrachten ist, wo es, wenn nicht genommen, doch gleich vernichtet wird. Überhaupt scheint es mir, dass Friedrichsstein und Kongswinger als vorpoussirte Puncte anzusehen, die von einem Centralpunct, Friedrichsstadt, zu versorgen, und dass also in dieser letzteren Festung die Hauptmagazine seyn müssen, aber nicht an der Grenze, wo sie in dem jetzigen Zustand unsrer Festungen, zumal wenn sie in den Aussenwerken angelegt werden, eine wahre Lockspeise für den Feind sind. — Verzeihen Sie es in meiner Lage, gnädiger Herr, wenn ich mich über diese Angelegenheit vielleicht zu warm äusserte. Ich verlasse mich aber vollkommen darauf, dass Ew. Königl. Hoheit den guten Willen nicht verkennen, und so darf ich gnädige Nachsicht hoffen. Soll endlich ein beträchtlicher Vorrath in einer dieser Festungen, Friedrichsstein oder Kongswinger, sein, so thue ich den unterthänigsten Vorschlag, dass dieser in diesen Orten beständig aus getrocknetem Korn und Mehl bestehe, welches beträchtlich viel weniger Platz bedarf und also in dem corps de la place wohl wird aufbewahrt werden können, da die hier befindlichen casemattirten Magazingebäude, die in der Mitte des Platzes vom Felsen abstehen, trocken und geräumig sind. —

Ew. Königl. Hoheit Gnade empfiehlt sich unterthänigst
Christian, Prinz zu Schleswig Holstein.

Friedrichsstein den 29sten Mai 1804.

Gnädigster Herr!

Nach Ew. Königl. Hoheit letztem gnädigen Schreiben fand ich mich noch nicht berechtigt die Nachricht, dass Ew. Königl. Hoheit

nicht hieher kommen, bekannt zu machen. Wenn ich auf die in den öffentlichen Blättern enthaltenen Nachrichten und namentlich auf die russische Erklärung in Regensburg Rücksicht nehme, so darf ich wohl noch kaum mit der nächsten Post einige bestimmte Befehle erwarten. Indess, gnädiger Herr, rückt der 12te Juni, der letzte der 28 Exerciertage für die beyden geworbenen Regimenter und das Jägercorps, heran, und wenn ich keine bestimmte Befehle oder Erlaubniss erhalte, so weiss ich nach meiner Einsicht nichts anders zu thun, als den Beykommenden den Befehl zu geben, da wir Ew. Königl. Hoheit Ankunft 3 Wochen voraus erfahren sollten, diejenigen von ihren Freyleuten ausgehen zu lassen, die sie innerhalb 14 Tagen bey ihren Fahnen sammeln können. Dies ist in meiner Lage das einzige, was ich von der Seite thun kann, unnöthige Kosten zu sparen.

— — — — — — — — — — — — — —

Unterthänigst
Christian, Prinz zu S. Holstein.

Friedrichshald den 30sten September 1804.

Gnädigster Herr!

Nachdem ich den beygelegten unterthänigsten Bericht geschlossen habe, erhalte ich die Nachricht, dass schon seit einiger Zeit die in der Gegend von Uddevalla und Gothenburg liegenden Regimenter den Befehl erhalten, sich marschfertig zu halten und 24 Stunden nach erhaltner Ordre aufbrechen zu können. Welche Regimenter diese Ordre erhalten, habe ich noch nicht bestimmt erfahren können. Ihre Bestimmung soll Schonen und Ystadt seyn, wie man sagt. In Gothenburg ist eine Bäckerei, die Tag und Nacht, wie man sagt, im Gange ist — Zwieback zu verfertigen. Alle diese Nachrichten sind freilich nicht so bestimmt, wie ich gewünscht. Ich habe es indess für Pflicht gehalten sie, so wie ich sie erhalten, Ew. Königl. Hoheit unterthänigst zu melden, und so wie ich genauere erhalten, werde ich nicht verfehlen Ew. Königl. Hoheit meinen unterthänigsten Rapport abzustatten.

Unterthänigst
Christian, Prinz zu S. Holstein.

Friedrichsstein den 19ten October 1804.

Gnädigster Herr!

Nachdem ich mehrere sich widersprechende Gerüchte und Nachrichten erhalten hatte, bin ich jetzt endlich im Stande Ew. Königl. Hoheit einen bestimmten Bericht über die in den angrenzenden Provinzen Schwedens statthabenden Rüstungen und Bewegungen unterthänigst abzustatten. In Wermeland ist alles ruhig, die dortigen Truppen haben keine Ordre erhalten, ihre Freileute einzuziehen oder sich marschfertig zu halten. Südlich von Gothenburg sollen Tross und Remontepferde ausgeschrieben seyn. 500 Artilleristen sind von Gothenburg nach Ystad marschiret, also 800 noch dort in Garnison. Die Cavallerie und 3 Escadrons Husaren südlich Gothenburg haben Marschordre nach Ystad bekommen. Calmars, Skaraborgs, Elfsborgs,

Jönköpings und Dahls Regimenter Infanterie haben dieselbe Ordre erhalten. 500 Mann von Bahus oder ein Bataillon, vollständig mit Officiers besetzt, haben den Befehl sich marschfertig zu halten. Man glaubt, dass sie bestimmt sind in Marstrand, so wie West-Götadahls Regiment, das gleichwohl noch keine Ordre erhalten, in Gothenburg zu garnisoniren. Die Bootsleute in Bahus haben Contreordre erhalten und können zu Hause bleiben. Von der Division der Scheeren-Flotte in Gothenburg wird nichts ausgerüstet; meine vorige unterthänigst gemeldete Nachricht war also falsch. Ich ward hierzu durch 2 übereinstimmende Nachrichten oder Meldungen verleitet, daher Ew. Königl. Hoheit mich gnädigst entschuldigen werden. Dies ist derselbe Fall mit der Ankunft des Königs, die man aber jetzt täglich erwartet.

Das Missvergnügen in Schweden, vorzüglich des Landmanns wegen der Bedrückungen des Adels, soll sehr gross seyn. Übrigens wüsste ich Ew. Königl. Hoheit nichts zu melden, was in militairischer Rücksicht einiges Interesse haben könnte. Von den Kanzeln ist vorigen Sonntag eine Verordnung verlesen worden, wodurch die Einführung französischer Schriften und die Überbringung einiger Nachricht von Schweden nach Frankreich bey Festungsstrafe verboten worden.

Ew. Königl. Hoheit bitte ich unterthänigst um die Erhaltung Ihrer Gnade, die nach meinen geringen Kräften zu verdienen stets mein eifrigster Wunsch seyn wird. Glücklich, wenn ich mich dessen schmeicheln dürfte.

Unterthänigst
Christian, Prinz zu Schleswig Holstein.

Friedrichsstein den 22sten October 1804.

Gnädigster Herr!

Für Ew. Königl. Hoheit gnädiges Schreiben[1]) wage ich es Höchstdenenselben meinen unterthänigsten Dank abzustatten. Es hat mich in mehr als einer Hinsicht sehr glücklich gemacht. Möchte ich immer mir mit Ew. Königl. Hoheit Gnade schmeicheln dürfen, Dankbarkeit und Pflichtgefühl werden mich immer zu angestrengter Thätigkeit auffordern, und so darf ich hoffen, dass Ew. Königl. Hoheit unvorsätzliche Fehler und irrige Ansichten gnädigst übersehen werden.

Dass Ew. Königl. Hoheit mir die Attaquen und Defensionsplans der nordschen Festungen gnädigst versprochen, dafür danke ich Ihnen, gnädigster Herr, unterthänigst. Ich wage die unterthänigste Bitte hinzuzufügen, um durch Höchstdero Befehl die Beylagen zu der über die Küstendefension gehaltenen Commissionsverrichtung, die mir grössten Theils fehlen und für mich sehr wichtig sind, wo möglich zur Durchsicht mitgetheilt zu erhalten. Indess werde ich suchen anderweitige Nachrichten zu sammeln, um mich dadurch in Stand zu setzen, Ew. Königl. Hoheit Befehle zu erfüllen. Gewiss, gnädigster

---

[1]) **Af 16de Oktober, trykt i det følgende.**

Herr, erlauben Sie mir diese Äusserung, bedürfen diese Festungen in ihren jetzigen Verfassungen grosser Verbesserungen. Sie erfordern, wenn sie in verschiedenen Lagen auch nur für Surprisen gesichert werden sollen, starke Garnisonen, die den hier commandirenden General, vorzüglich da die Artilleristen grösstentheils erst dann dressirt werden sollen, in keine geringe Verlegenheit setzen würden. Gewiss, Ew. Königl. Hoheit haben mich durch das Versprechen einer Flotille sehr glücklich gemacht, denn hiedurch würde es möglich werden einige Puncte zu entblössen, die man bey der jetzigen Lage besetzt halten müsste. Die nordschen Festungen sind, wie Ew. Königl. Hoheit wissen, sehr eng, den Folgen eines Bombardements sehr ausgesetzt, und nicht, zum wenigsten grössten Theils, durch hinlängliche Casematten dafür gesichert.

Über die von Ew. Königl. Hoheit gnädigst erwähnte Exercirschule für die Cavallerie-Regimenter habe ich mir die unterthänigste Freiheit genommen mich in dem Bedenken zu äussern, welches Ew. Königl. Hoheit mir befahlen über den Vorschlag des Generals Haxthausen zu geben[1]). Gewiss würde die Ausführung sehr wohlthätig für den Dienst seyn, aber, gnädigster Herr, die mehrsten unserer National-Ober-und Unterofficiere sind auf dem Lande etablirt, leben vom Landbau, ihre und die Existenz ihrer Familien hängt hievon ab. Die mehrsten würden also genöthigt abzugehen, wenn sie eine bedeutend-lange Zeit in die Garnison commandirt würden. Dies ist eine Schwierigkeit, die der Verbesserung der hiesigen Armee sehr im Wege steht, die sich nicht auf einmal und meiner Einsicht nach nur successive dadurch heben lässt, dass alle zugehenden National-Subaltern-Officiere hinführo beständig in der Garnison blieben und sich nur in der Exercirzeit [zu] ihren Compagnien verfügten. Dem Vorschlag des Generals Haxthausen in Hinsicht der reitenden Batterie muss ich jetzo beystimmen. Wenn Ew. Königl. Hoheit aber gnädigst geruhen würden, einer Commission den Vorschlag zu einer neuen Organisation der Armee gnädigst aufzutragen, denn in einer so wichtigen Sache, die wirklich von dringender Nothwendigkeit ist, würde das Votum eines einzelnen Mannes nicht hinlänglich seyn — so würde diese Sache zugleich in genauere Untersuchung genommen werden können, da die hiesige Artillerie einer Augmentation sehr bedarf. Dies ist nicht allein meine Meinung, gnädigster Herr, die Mängel dieser Organisation der Armee sind so in die Augen fallend, dass man ziemlich allgemein Veränderung wünscht. Dies ward mir nicht gesagt, um mich auszuforschen, weil man Veränderungen von mir erwartete, sondern unaufgefordert und ohne alle Nebenabsicht, zum wenigsten von mehreren.

Von Schweden habe ich, seit der letzthin eingesandten unterthänigsten Meldung, keine nähere Nachricht erhalten. Da die Bewegungen keine feindliche Absichten für uns zum Zweck zu haben scheinen, da ein hiesiger Kaufmann sich eine Verbindung verschafft,

---

[1]) Prinsens Betænkning findes som indg. Nr. $^{280}/_{1804}$. Den er dateret Kjøbenhavn 23de Februar 1804 og affattet paa Dansk.

durch die er Nachrichten erhält, und da ich bisher um sichrere Nachrichten zu erhalten genöthigt war, Militairpersonen unter verschiedenen Vorwänden Reisen nach Schweden machen zu lassen, welches nicht ohne Kosten geschehen kann, und da ich nicht weiss, ob ich diese berechnen dürfe, so werde ich nur von Zeit zu Zeit, wenn irgend einige Bewegungen Aufmerksamkeit erregen, durch obenerwähnte Mittel mir Gewissheit verschaffen suchen.

Die Ernte, gnädigster Herr, ist freylich sehr gut gewesen. Der Preis der Lebensmittel in den Städten nimmt aber erstaunend zu. Ich fühle dies doppelt in einer Garnison, wo der Soldat im Winter gar keinen Verdienst hat. Glücklich würde ich mich schätzen, wenn es mir möglich wäre zu helfen. Ich wage es daher Ew. Königl. Hoheit, die so viel Gnade für den Soldaten gezeigt haben, um Ihre Hülfe unterthänigst anzuflehen. Gewiss, gnädigster Herr, würde das Regiment und ich Ihre Wohlthat mit dankbaren Herzen erkennen und sie nicht missbrauchen.

Ew. Königl. Hoheit Gnade empfiehlt sich
unterthänigst
Christian, Prinz zu S. Holstein.

Friedrichsstein den 30sten Oktober 1804.

Gnädigster Herr!

Aus Schweden haben wir die Nachricht erhalten, dass mehrere Regimenter Contreordre erhalten. Westgöthedals Regiment hat gleichfalls Erlaubniss erhalten seiner Mannschaft mehr Freiheit zu lassen, Bahus kommt zurück. Der gemeine Mann weiss jetzt nicht, wo der König ist, da er von Stralsund abgereist seyn soll und in Schweden noch nicht angekommen wäre. Das Gerücht spricht von einem Reichstag, der in Schweden diesen Winter gehalten werden soll. — — —

Unterthänigst
Christian, Prinz zu Schleswig Holstein.

Indberetninger fra Konsul Brown[1]) til Kronprinsen.

Malmø den 15de Maj 1805.

Naadigste Kronprins!

I Søndags den 12te ankom Skaanes General-Guvernør Toll til Malmø fra Ystad. Han berejser de forskjellige Steder i denne Provins for at mønstre Garnisonerne; den 13de forrettede han dette i Malmø. Jeg opvartede ham samme Dag; saa vel denne Dag som den paafølgende havde jeg den Ære at være i hans Selskab til Middag. Hs. Excellence indlod sig tvende Gange i særskilt Samtale med mig angaaende et Ønske, man omgikkes med, at Deres Kongelige Højhed Kronprinsen vilde beære den svenske Lejr paa Bonarp Hede med Højstsammes Nærværelse. Thomarp, Generallieutenant Cederstrøms

[1]) William Brown jun., dansk Konsul i Göteborg, levede største Delen af Aaret 1805 i Malmø.

Boställe $^3/_4$ Mil fra Lejren, sagde han, var udsét til Hs. Kongelige Højheds Imodtagelse. Han sagde end videre, at Ministeren, Hr. Baron Oxenstjerna, formodentlig allerede havde gjort nogen ouverture paa Hs. svenske Majestæts Vegne desangaaende. Ihvorvel han kjendte Hs. Kongelige Højheds Sindelag at være, ikke altid at finde Behag i de Højstsamme tilkommende Æresbevisninger, følte han sin Pligt at være at bevidne Hs. Kongelige Højhed den tilbørlige Respekt ved Ankomsten og sørge for Højstsammes og Suites Bekvemmelighed m. m. Han ønskede desaarsag gjærne i Fortid at være underrettet om Hs. Kongelige Højheds Besøg, og, i Fald Heste medførtes — sigende, at Hs. svenske Majestæt lod føre 40 til Lejren —, han behagede at anmode mig at indhente Erkyndigelse herom og skrive ham til. Jeg svarede, jeg vilde gjøre underdanigst Anmeldelse herom og ikke manquere i den Hs. Excellence skyldige Respekt strax at meddele, hvad i saadan Henseende maatte naadigst blive mig befalet.

Underdanigst
W. Brown.

Malmø den 15de Maj 1805.

Naadigste Kronprins!

I dybeste Underdanighed har jeg den Ære at berette: General-Guvernør, Hs. Excellence Baron Toll er knap afrejst i Gaar her fra, da han mødtes af en fra Stockholm i Løverdags expederet Officer af Armeens Flotta, hvilken saasom Kurér var afskikket. Hans Møde foranledigede, at Hs. Excellence vendte om; Kureren medførte Depecher til Hs. Excellence som til Krigs-Kommissariatet i Pommern. Et Medlem af dette Kommissariat var just der fra i Gaar ankommet, nemlig Hofmarskalk Platen; denne Herre tillige med Kureren afrejste strax i Aftes til Stralsund over Ystad. Det forlyder, Kronobergs Regiment, en Del Jægere og Husarerne have Ordre ufortøvet at transportere sig fra Pommern til Sverig, og at de øvrige i Fjor der hen expederede Tropper med al mulig Expedition skal følge disse. Saaledes kom Lejren at til $^1/_3$ i det mindste at forøges [i] Antal, og Skjærgaards-Eskadren formodentlig at tage sin længe omtalte Station i Landskrona og Malmø. Tvende runde Bygninger eller Krudttaarne inden Gravene af Malmøhus Fæstning ere udsete til at imodtage Attirail.

Et Supplement til de sidste svenske Krigsartikler er kommet til Hs. Excellence General-Guvernørens Beprøvning, som skal bestaa i ikke mindre end omtrent 280 §§, hvoraf man vil vide, at Hs. Excellence skal have fundet 190 §§ ikke for nærværende admissible til Indførelse ved Lejren, iblandt andre en, at Karlen skal med Øjnene fæstedelige for sig marchere ledig og uafhængig af den Linie, i hvilken han marcherer, og dog holde behørig Takt m. m. Svenske inddelte Regimenter have aldrig nok Øvning at gjøre eller tillade Experimenter i Taktiken.

En kongelig svensk Forordning af 30te Juni 1793 angaaende Akkord-Reglementet ved Armeen, som har til Øjemed sukcessive [at]

ophæve denne Kjøben og Sælgen af militære Charger, følger underdanigst hermed. Man paastaar, [at,] naar just ikke Vacance ved Dødsfald finder Sted, alle Charger, som ved Akkord skal besættes, til gammel høj Akkordsumma alligevel kontinueres, da sligt i saa Fald Kontrahenterne imellem under Haanden gaar for sig.

En anden kongelig svensk Forordning angaaende en ny Indretning til Sammensamlende af saakaldte Løsdrivere og Mennesker, hvilke af sig selv ikke vil gavne, synes i Fæstninger som Carlscrona, Sveaborg og Marstrand at være meget à propos, da man der til nye Anlæg kan bruge dem eller i det mindste forekomme, at de ikke aldeles blive for Staten tærende, ofte skadelige Medlemmer. Dette Reglement af 27de Februar 1804 følger ligeledes underdanigst hoslagt.

Jeg anbefaler mig i dybeste Underdanighed i Deres Kongelige Højheds vedvarende Naade.

Underdanigst
W. Brown.

Malmø den 26de Maj 1805.

Naadigste Kronprins!

Glædet ved den Skrivelse, hvormed Deres Kongelige Højhed naadigst under 21de ds.[1]) har værdiget Højstsammes underdanigst hengivne Tjener, har jeg troet min Skyldighed at fordre, at jeg entledigede mig den Kommission, som havde været mig overdragen. Af hvad jeg i den Henseende til Hs. Excellence General-Guvernøren har skrevet, tror jeg mig pligtig hoslagt at indsende Afskrift. Maatte min oprigtige Attraa, at handle og skrive overensstemmende med Deres Kongelige Højheds naadigste Vilje og Mening, ved denne og enhver anden Lejlighed lykkes mig.

I Dag afmarcherede her fra Husarerne til Lejren. Til Ystad er i disse Dage allerede ankommet fra Pommern nogle Husarer, en Del af Kronobergs Regiment og Jægere, hvilke til de forskjellige Regimenter eller Batailloner, som ufortøvet ventes tilbage, ere anhængige eller af samme ere udtrukne og i Pommern af Oberstlieutenant Cardell ere organiserede.

Det siges, [at] Generallieutenant Wrede skal en chef kommandere Lejren i Aar paa Bonarp Hede under Hs. Majestæt Kongen; hans Reglement og Oberst Tibells Supplement, hvilke begge skal have laant meget af nærværende franske militære Reglement, vil man ved denne Lejr saa meget muligt efter Sigende bringe i Udøvelse.

En Del af Hs. svenske Majestæts Heste og Stald samt andre til Højstsammes attacherede Betjening er og allerede arriveret i Skaane. Fra Pommern og hele Sverig vil en stor Del Officerer indfinde sig i Skaane.

Jeg beder Deres Kongelige Højhed i dybeste Underdanighed at tillade mig den Naade at undertegne mig

Højstsammes underdanigste Tjener
W. Brown.

---

[1]) Findes trykt i det følgende.

Bilag.

Kopi af Browns Brev til Toll af 24de Maj 1805.

Monseigneur!

Il plut à votre Excellence, il y a quelques jours, de m'honorer de votre confiance pour que je fusse l'instrument par lequel elle pourrait parvenir à une personne d'un rang distingué. N'ayant pas pu avoir l'honneur d'exécuter votre commission personnellement, je n'ai pas cru être autorisé de m'en acquitter d'une autre manière; c'est pourquoi je trouve de mon devoir de notifier à votre Excellence mon juste regret de n'avoir pu accomplir vos intentions à ce sujet, n'ayant rien plus à coeur, comme soumis et dévoué serviteur de S. M., mon maître, ainsi que par ma disposition personnelle, que de témoigner le respect et l'attention dus à votre Excellence, étant avec la plus grande considération et un respect très profond etc.

Uddrag af Kommandokontorets Kopibøger

for Perioden fra Slutningen af 1803 til Efteraaret 1805.

I. Nr. 108[1]. **Kjøbenhavn den 15de Februar 1804.**

Til Generalitetet.

Jeg maa i Dag berøre en Sag, som er saa vigtig for Armeen, at man ej længere tør udsætte dens Afgjørelse. Det er, at nu alle Soldater, som tjene i det sjette Aar, forafskediges, forinden at de tilgaaende Rekrutter ere exercerte. Derved bliver ethvert Korps i Armeen en Sjettedel svagere, end det til Udmarche burde være; man mister da i Begyndelsen af ethvert Tog saa gode og vel øvede Soldater, hvilke i Sandhed da mest bruges. Disses Afsavn fra Landeværnet er ej heller længere end de faa Maaneder, som ere fornødne for Rekrutternes Tillæring; det vilde være for de, der begynde deres Tjeneste om Foraaret, til December, og for de, der indkomme om Efteraaret, til Maj. Vilde man endog i fredelige Tider befri de afgaaende for at møde ved samme, maatte de dog, naar Befalingen kom, møde, indtil de ved den nye Tilgang kunde afløses og indtræde i Landeværnet.

Denne Sag maa strax sættes i Correspondance med Kollegierne, for at man i det mindste for i Aar, naar det var nødvendigt, kunde benytte disse øvede Folk, som i Sandhed ej ere at undvære.

Frederik K. P.

I. Nr. 124. **Kjøbenhavn den 18de Februar 1804.**

Til Prins Carl.

I Anledning af Deres Forestillinger af 14de og 21de Januar, angaaende den kommanderende General søndenfjælds's Forslag af 22de November 1803 om Ober- og Underofficers Samlinger regimentsvis om Foraaret ved den søndenfjældske Generalkommando, da ønsker jeg, at De tilkjendegiver Generalmajor Prins Christian August som

---

[1] Da der fra denne Tid førtes to forskjellige Kopibøger ved Kommandokontoret, foruden Jessens Kopibog, og der senere efterhaanden fremstod flere saadanne, vil fra nu af ved Brevenes Nummer ogsaa blive anført Nummeret paa den Kopibog, hvorfra de ere tagne.

kommanderende General søndenfjælds, at jeg ingen Resolution for Tiden har villet afgive i denne Sag, men ønsker først, at Hr. Generalmajoren efter sin Ankomst til Norge og Bekjendtskab med Landets Lokale indsender en Beretning, hvorvidt han efter bemeldte nøje Kjendskab og Oplysning tror, at forbemeldte hans Forslag af 22de November 1803 kan sættes i Udøvelse; thi omendskjønt sammes Udførelse vel kan paa sine Steder være forbunden med Vanskelighed, saa vilde fra den anden Side betragtet dog Sagens Udførelse være til stor Nytte og Fordel for Armeens mere fuldkomne Dannelse.

— — — — — — — — — — — — — —

I. Nr. 142. Kjøbenhavn den 27de Februar 1804.

Til Generalitetet.

Præsidenten i Helsingør, Hr. Kammerherre Hauch, skal udnævnes til Obrist af Infanteriet og Chef for det borgerlige Artillerikorps i Helsingør; den ved dette Korps staaende ældste Kapitajn, Jean Jacob Classen, skal udnævnes til virkelig Major, Stabskapitajn Michael Lipmann til Kompagnichef, Premierlieutenant Christian Holm til Stabskapitajn, Sekondlieutenant Hans West til Premierlieutenant og Fyrværker Ole Sauerbrey til Sekondlieutenant, som alle have de i Indfødsretten fastsatte Egenskaber.

Regimentskirurg T. W. Wisch ved det sjællandske Jægerkorps skal afgaa der fra og ansættes i samme Egenskab ved det borgerlige Artillerikorps i Helsingør.

Chefen for det borgerlige Artillerikorps her i Staden, Hr. Major Boye-Junge, skal, til Belønning for hans udviste Flid ved at danne det borgerlige Artillerikorps her i Staden til et vel ordnet Korps som nu og for hans udviste Iver og Nidkjærhed ved Organisationen af Helsingørs hele Borgervæbning til et Artillerikorps, udnævnes til Obrist af Infanteriet.

Jeg undlader ikke ved denne Lejlighed at berette Kollegiet, at jeg under Dags Dato har tilskrevet Kancelliet, at Major Boye-Junge nu skal fratræde den ham som Chef ad interim tillagte Kommando over det borgerlige Artilleri i Helsingør. Ligeledes, at efter det nu udarbejdede Reglement, som af det danske Kancelli vil vorde Hans Majestæt Kongen forelagt til allerhøjeste Approbation, saa vil det helsingørske borgerlige Artillerikorps komme til at bestaa af 1 Chef, 1 Major, 3 Kompagnichefer, 3 Stabskapitajner, 3 Premierlieutenanter, 6 Sekondlieutenanter, 1 Regimentskirurg, 1 Auditør, 6 Fyrværkere, 3 Kommandersergenter, 30 Bombarderer, 60 Oberkonstabler, 6 Tamburer, 3 Pibere og 240 Underkonstabler, som inddeles i 3 Kompagnier.

Kollegiet ville behage at indkomme med en Forestilling om, hvor stort Kvantum Krudt og Kugler der aarlig bør tilstaas det borgerlige Artillerikorps i Helsingør til dets Øvelser.

Det forstaar sig vel af sig selv, at saa vel Kammerherre Hauch

som Major Boye-Junge bærer borgerlige Epauletter, altsaa saadanne som Stadshauptmanden i Kjøbenhavn.

I. Nr. 157. Kjøbenhavn den 3dje Marts 1804.

Til Kommandanten paa Kronborg.

Da jeg har erfaret, at en svensk Lieutenant Boye ofte skal opholde sig i Helsingør, skjønt at det er befalet ham ej at betræde det danske Territorium, da han for nogen Tid siden blev attraperet og overbevist at have debaucheret Folk fra det sjællandske Jægerkorps, saa paalægges Dem herved under Haanden at indhente Efterretning, naar han ankommer til Helsingør, og da at lade ham bringe til Dem og forkynde ham, at hvis han oftere understaar sig at lade sig se i Helsingør eller andet Sted her i Landet, da vil han blive paagreben, arresteret og da sikkert blive behandlet anderledes end sidst, da man af besynderlig Naade lod ham slippe for hans vel fortjente Straf.

II. Nr. 66. Kopenhagen den 20sten März 1804.

An Seine Durchlaucht Herrn Friedrich Wilhelm Paul Leopold, Prinz zu Holstein-Beck, in Leipzig.

Das Schreiben Ew. Durchl. vom 5ten hujus habe ich das Vergnügen gehabt zu empfangen; ich freue mich, dass Ihre Ansetzung in der Königl. Leibgarde zu Pferde Ihnen angenehm ist, und dies entspricht auch der Erwartung Sr. Majestät des Königs, meines Vaters.

Dass Sie Ihre Studien auf der Universität zu Leipzig bis Ausgang September dieses Jahres fortsetzen, sehe ich sehr gern, dann aber wünsche ich, dass ich das Vergnügen haben könnte Sie nächstkommenden October Monat hier zu sehen.

I. Nr. 258. Kjøbenhavn den 6te April 1804.

Til Generalitetet.

Længe har jeg ønsket at gjøre en Rejse til Norge, men [er] hidtil formedelst andre vigtige Forretninger bleven forhindret derfra; men har nu besluttet i Sommer at foretage denne Rejse, ved hvilken Lejlighed jeg agter at holde Specialrevue over de Regimenter og Korpser, som henhøre til den søndenfjældske Generalkommando, samt om muligt over det bergenhusiske Infanteriregiment. Desuagtet ønsker jeg dog forinden min Afrejse til Norge først at holde Specialrevue over Armeen i Danmark og Hertugdømmerne; men da flere Aarsager gjøre det nødvendigt, at jeg begynder den forehavende Rejse saa tidligt, at jeg kan være betids her tilbage i Begyndelsen af Efteraaret, saa har jeg forestilt Hans Majestæt Kongen, min Fader, saadant, som derpaa allernaadigst har befalet mig at tilkjendegive Kollegiet til videre allerunderdanigst Foranstaltning følgende: At den bestemte 28 Dages Exercits om Foraaret skal i Aar formedelst min Rejse til Norge tage sin Begyndelse noget tidligere, sc. saaledes: alt, hvad der staar under

den holstenske Generalkommando, som jeg for Korthedens Skyld vil, som sædvanlig, se ved Rendsborg (det holstenske Rytterregiment og Dronningens Livregiment undtagne), begynder deres Exercertid den 1ste Maj; alt, som henhører til Nørrejyllands Generalkommando, den 7de Maj; alt, hvad der henhører til Fyns Generalkommando, samt alle Regimenter og Korpser i Sjælland begynde den 14de Maj.

Min Rejse vil formodentlig blive til Vands fra Fladstrand af. I Henseende til naar og hvor jeg kan holde Specialrevue over den søndenfjældske Generalkommando, da beror det dels paa en i den Anledning af mig forlangt Efterretning og dels paa den Aftale, jeg i denne Henseende agter at gjøre med Generalmajor Haxthausen, der bedst kjender Norges Lokale, og som jeg desaarsag med Posten i Morgen befaler at komme her ned, som og siden skal følge mig paa min norske Rejse. Den fornødne Befaling, saa vel til den søndenfjældske Generalkommando som til det bergenhusiske Infanteriregiment, skal altsaa nærmere blive udfærdiget og Kollegiet tilkjendegivet.

De fornødne Ordres til vedkommende herover maa afgaa med Posten i Morgen.

I. Nr. 272. Kjøbenhavn den 7de April 1804.

Til Generalmajor Haxthausen.

Min kjære Generalmajor Haxthausen! Da jeg agter at foretage en Rejse til Norge i Juni Maaned, saa haver De at forføje Dem her til Kjøbenhavn, for at jeg mundtlig kan gjøre den fornødne Aftale med Dem, hvor og hvorledes jeg bedst kan se Regimenterne. Min Hensigt er først at se de holstenske Regimenter, derefter de jyske, og saa at afgaa fra Fladstrand til Norge. Naar jeg haver set det nordenfjældske og søndenfjældske Regiment ved Frederiksstad tillige med et Dragonregiment, vil jeg se en Del af Opland Dragoner ved Toten, de øvrige af dette Regiment tillige med de lette Tropper ved Kongsvinger, ved Christiania et Dragonregiment og de der værende Infanteriregimenter; de øvrige Regimenter ses i deres Garnisoner. Der fra til Bergen for at besé denne Provins og det der værende Regiment.

De træffer alle de Foranstaltninger, som denne Rejse maa have til Følge, saaledes at intet eller rettere sagt saa lidet som muligt Kongens Tjeneste deraf vil lide. Fra den Dag af at regne, da De forlader Christiania, beregnes Dem Generalmajors Diætpenge. Da De siden skal følge mig paa Rejsen, vil De blive sat paa en anden Fod.

Frederik K. P.

I. Nr. 290. Kjøbenhavn den 14de April 1804.

Til Generallieutenant Hesselberg i Bergen.

Min kjære Generallieutenant Hesselberg! Jeg kan ikke undlade at erindre Dem om, at da den af Hollænderne gjorte Prise er an-

kommen til Bergen, maa denne ej være der længere end højst nødvendigt, da Kongen én Gang haver befalet, at hverken Kapere eller Priser maa indkomme i nogen dansk Havn uden for Uvejr eller Læk og deslige Aarsager.

Jeg lykønsker Dem ellers til, at De haver faaet en saa værdig Mand til Deres Svigersøn som Hr. St. Faust, da han er bekjendt som en retskaffen og tapper Mand.

Deres hengivne
Frederik K. P.

I. Nr. 320. Kjøbenhavn den 21de April 1804.

Til Statsminister Grev Bernstorff i Kjøbenhavn.

Da der er nedsat en Kommission under Generalmajor Haxthausens Bestyrelse til at udkaste et Feltlasaret-Reglement, og denne behøver Vejledning for at kunne forbinde det theoretiske med det praktiske og at udsøge det bedste af det, som andre Nationer med Flid, Indsigt og Erfaring have udarbejdet, saa ønsker jeg, at de danske Ministre ved det romerske kejserlige, preussiske og sachsiske Hoffer samt ved den franske Republik bliver befalet at indsende de trykte Reglements og Anordninger, som i enhver af disse Stater ere gjældende for Feltlasaret- og Hospitals-Væsenet, og som i de senere Aaringer med saa megen Flid og Indsigt ere bearbejdede, i Besynderlighed i Frankrig.

I. Nr. 335. Kjøbenhavn den 24de April 1804.

Til Generalmajor Stricker. Kronborg.

Da Kapitajn Tuxen i Helsingør[1]) har tilbudet sig i alle Henseender at indestaa for, at den i Kgl. svensk Tjeneste staaende Lieutenant Boye ved sit Ophold her i Landet ej skal foretage sig nogen Handling stridende imod de danske Love, saa tillades det i Betragtning heraf bemeldte Lieutenant Boye igjen at komme til Helsingør og opholde sig der; dog maa De i Førstningen have et vaagent Øje med ham.

Hvilket De ville behage at kommunicere Kapitajn Tuxen.

I. Nr. 344. Kjøbenhavn den 28de April 1804.

Til Hans Højfyrstelige Durchlauchtighed Generalmajor Prins Christian August til Slesvig-Holsten-Sønderborg, kommanderende General over det Søndenfjældske i Norge.
Frederikshald.

Den i Norge værende Fodermangel synes ganske at tilraade Udleveringen af Magasinernes Hø- og Straaforraad; dog maa dette ske i smaa Kvantiteter og for en nedsat Pris samt aldrig uden Stiftets Rekvisition.

---

[1]) Louis de Tuxen, afskediget Kapitajn i Flaaden, Toldinspektør i Helsingør.

I Henseende til Magasinernes Tilstand, da bør dette altid være bekjendt for den kommanderende General, samt intet udleveres uden hans og Intendantens Samtykke; ligeledes bør alt, hvad dette betræffer, for Fremtiden bekjendtgjøres disse[1]).

— — — — — — — — — — — — — —

I øvrigt glæder jeg mig meget til at se Deres Durchlauchtighed igjen og mundtlig forsikre Dem min Agtelse, hvormed jeg forbliver

Deres hengivne Fætter
Frederik K. P.

I. Nr. 353. **Kjøbenhavn den 28de April 1804.**

Til Generalmajor Prins Christian Augustenborg
à Frederikshald.

Under Dags Dato har det Kgl. danske Kancelli anholdt om af den søndenfjældske Generalkommando at erholde tvende Arbejdskommandoer, et til Vejenes Istandsættelse i Aggershus Stift og et til samme Brug i Bergens Stift, hvilke begge jeg har bevilget, siden det bergenhusiske Infanteriregiment ingen Arbejdere kan afgive af dets gevorbne Kompagnier.

Det, som behøves til Aggershus Stifts Vejarbejde, afgives paa nærmere Rekvisition af Kammerherre Anker og saaledes, som han forlanger det, og det, som behøves til Vejarbejdet i Bergens Stift, nemlig til Postvejen Lejrdalen og over Filefjældet, maa strax afgaa til dette Øjemed, og Generalvejmesteren sammesteds, Oberstlieutenant Hammer, herom underrettes, da han haver at imodtage det og ved Ankomsten i Bergens Stift at give det de fornødne Befalinger til sin Bestemmelse.

Bemeldte Oberstlieutenant Hammers Forslag i denne Henseende, som indeholder Styrken af det forlangte Vejkommando samt Forflegning og Kommandoets Pligter, som det haver at iagttage ved Arbejdet, m. v., har jeg ligeledes bifaldet og sender derfor Deres Durchlauchtighed samme hermed en copie til behagelig Efterretning og Bekjendtgjørelse for vedkommende.

I. Nr. 371. **Kjøbenhavn den 5te Maj 1804.**

Til Prins Carl. Gottorp.

— — — — — — — — — — — — — —

I Anledning af den befalede Reparation ved Glückstadts Fæstning, da har det Kgl. Generalitets- og Kommissariats-Kollegium gjort Forestilling, at de dertil behøvende Palissader af Egetræ vilde være meget vanskelig at erholde, formedelst at i denne Aarsens Tid ej vel

---

[1]) Paa Grund af Fodermangel i Smaalenenes Amt var det foreslaaet, at der udlaantes Fourage fra Magasinerne i Frederiksten og Frederiksstad, og det norske Generalitet havde billiget det. En Skrivelse fra Generalitetet herom var bilagt Christian Augusts i det forrige trykte Brev af 22de April, paa hvilket dette er Svaret.

kan fældes Egetræer uden til megen Skade for de kongelige Skove som det eneste Sted, hvor de for nærværende Tid kan faas. Desaarsag foreslog Kollegiet, at disse Palissader med det øvrige befalede Arbejde maatte foretages og inddeles paa 2 à 3 Aar; men jeg har derpaa resolveret og tilkjendegivet Kollegiet, at da det er fornødent at sikre en Grænsefæstning for enhver Surprise, saa maatte det befalede Arbejde ufortøvet iværksættes paa Palissaderne nær, som kan udsættes til næstkommende Vinter. De til dette Arbejde behøvende Fæstningsarbejdere gives af Dronningens Livregiment.

Hvilket jeg ikke har villet undlade at tilkjendegive Dem.

— — — — — — — — — — — — — —

Jessens Kopibog. Nr. 201. Kjøbenhavn den 5te Maj 1804.

Til Dhrr. Justitsraad Pram [1]), Professor Sander [2]), Assessor Horn, Assessor Rafn, Direktør Blankensteiner og Hofkobberstikker Lahde.

Udførelsen af det Mindesmærke, der ved patriotiske Bidrag er oprejst over de Faldne fra 2den April 1801, viser til fulde, hvor heldig man har været i Valget af de Mænd, som skulde bestyre samme. Udvendig Pragt vilde have været ganske overflødig ved en Mindesten, der har saa stort indvendig Værd, der, fortjent ved Livsopofrelse for Fædrelandets Forsvar, er rejst ved skjønsomme Landsmænds Erkjendtlighed. Denne Erkjendtlighed — den hele Nationen i lige høj Grad skylder og yder de faldne Forsvarere — gjør Mindestenen til et sandt nationalt Hædersminde, og med saa hellig Adkomst tilhører dette allerede for længst Nationen.

Min personlige Deltagelse i en offentlig Højtidelighed, hvorved man har i Sinde, ligesom nu først at overlevere Mindestenen til det offentlige, maa jeg derfor ansé saa meget mere unødvendig, som tvende meget passende Højtideligheder til Stedets Indvielse ere foretagne uden min Nærværelse, og ingen vil desuagtet kunne kalde i Tvivl, hvor meget jeg ærer deres Minde, som strede og faldt for Fødelandet.

I. Nr. 402. Kjøbenhavn den 12te Maj 1804.

Til Prins Christian August til Slesvig-Holsten-Augustenborg à Frederikshald.

I Anledning af Deres Skrivelse af 6te Maj da bifaldes aldeles, at de deri omtalte Bataillonssamlinger, uagtet deres Samlingspladser ej falde ind i min Rejseroute, dog alligevel skal afholde de anordnede Bataillonsexercitser, hvilket herved tjener til behagelig Efterretning.

[1]) Christen Pram, Forfatter, Kommitteret i General-Landøkonomi- og Kommerce-Kollegiet. [2]) Digteren C. S. Sander, Professor i Pædagogik.

I. Nr. 437. Kjøbenhavn den 12te Maj 1804.

Til den kommanderende General i Hertugdømmerne, Feltmarskalk Landgrev Carl[1]) til Kurhessen.

Da den i Aar indtrufne usædvanlig lange Vinter har afholdt den virksomme Landmand fra at pløje og besaa sine Jorder saa tidlig, som han plejer, saa er jeg bleven opmærksom paa, at det vilde være til Fordel og Nytte for Agerdyrkningen, naar dette Foraars Exercits blev forkortet og Folkene hjempermitterte; og da samtlige Tropper ere saa vel indexercerede og noksom øvede i Detailexercitsen, men trænge derimod til mere Øvelse i Felttjenesten og Manøvre, saa har jeg forestilt Hans Majestæt Kongen, min Fader, saadant, som derpaa allernaadigst har resolveret, at de Nationale samt Frifolkene af den holstenske Generalkommando, som nu ere indkaldte, skal fra førstkommende Lønningsdag den 23de af hjempermitteres, og denne Exercertid dermed ophøre, hvorimod at de til en for Landet og det hele belejligere Tid i Efteraaret kan vente at blive indkaldte til Tjenesten, for da i nogen Tid at øves i Felttjenesten og kombinerte Manøvrer[2]). Dog undtages herfra de kantonnerende Tropper, saasom Livregiment Dragoner, de tvende Husareskadroner og de sjællandske og slesvig-holstenske lette Tropper med dertil hørende Artilleri, hvilke indtil videre beholde deres hele Styrke til Tjeneste og vedblive at exercere i de bestemte 28 Dage. Ligeledes maa observeres, at af Infanteriregimenterne ej flere permitteres, end at det befalede Antal kommanderte, som behøves til Fæstningsarbejdet i Rendsborg og Glückstadt, kan besørges. Hvilken allerhøjeste Resolution Hans Majestæt Kongen har befalet mig at tilkjendegive Deres Durchlaucht til Efterretning og videre Bekjendtgjørelse for vedkommende.

Endelig maa jeg endnu tilføje, at hvis det holstenske Rytterregiment skulde være paa Marchen til Rendsborg, saa maa det strax beordres at vende tilbage til dets Standkvarterer. Ligeledes maa de under den 3dje Maj af Deres Durchlaucht til vedkommende Regimenter beordrede Kavaleridetachements nu igjen afgaa til deres forrige Poster ved de kantonnerende Tropper.

I. Nr. 432. Kjøbenhavn den 18de Maj 1804.

Til Generalitetet.

Saaledes som jeg under 12te Maj tilkjendegav Kollegiet Hans Majestæt Kongens allerhøjeste Befaling i Henseende til Foraarsexercitsens Forkortning ved Generalkommandoerne i Holsten, Nørrejylland og Fyn, saa har Hans Majestæt nu ogsaa af selv samme Grunde og paa samme Maade allernaadigst befalet, at Exercertiden for samtlige her i Sjælland værende Regimenter og Korpser skal ophøre fra næstkommende Søndag af den 27de hujus, og de Nationale og Frifolkene saa vel som Distriktshestene af Artilleriet og det sjæl-

[1]) Baade Carl af Hessen og hans to Sønner, Frederik og Christian, benævnes af og til Landgrever, hvilken Titel efterhaanden blev mere og mere almindelig for Faderen, men ikke for Sønnerne. [2]) Lignende Ordrer tilgik under s. D. Generalkommandoerne i Nørrejylland og Fyn samt Generalitetet.

landske Rytterregiment hjempermitteres og afgaa til deres Ejere. Denne allerhøjeste Befaling har jeg bekjendtgjort samtlige Regimenter og Korpser til Efterretning. Hvilket jeg ikke har villet undlade herved at tilkjendegive Kollegiet.

I Morgen afrejser jeg her fra til Nyborg, den 20de hujus der fra til Kolding, den 21de til Graasten, hvor jeg forbliver til den 23de, paa hvilken Dag jeg afgaar til Louisenlund, hvor jeg forbliver indtil videre; og naar jeg agter at afrejse der fra, skal nærmere blive Kollegiet kommuniceret saa vel som min videre Rejseroute.

I min Fraværelse har jeg overdraget Generallieutenant Hertug Wilhelm af Würtemberg Overkommandoen over Kjøbenhavns, Citadellet Frederikshavns samt Kronborg Fæstninger med dertil hørende Garnisoner, fra hvem disse altsaa have at modtage alle Ordres, Tjenesten og Exercitsen betræffende, hvorom jeg haver meddelt alle vedkommende den fornødne Befaling.

De Landrekrutter, som henhøre til det sjællandske Jægerkorps og de tvende sjællandske lette Batailloner, skal, naar de den 30te Juni indkomme, strax afsendes her fra til Kiel, til hvilken Transport Kollegiet ville behage at føje den fornødne Foranstaltning paa Generallieutenant Hertug af Würtembergs nærmere Rekvisition, som jeg derom har meddelt Befaling.

I. Nr. 457. **Louisenlund den 26de Maj 1804.**

Til Generallieutenant Moltke i Aalborg.

Min kjære Generallieutenant Moltke!

— — — — — — — — — — — — — —

Generalmajor Bardenfleths Forlangende at rejse paa 3 Maaneder bevilges. Ved denne Lejlighed forespørger De, om deslige Ansøgninger skal stiles til mig; jeg finder, at alt det, som behøver min Resolution, bør stiles til mig, ligesom at Deres Instruktion byder, at alt, som udfordrer Hans Majestæt Kongens Resolution, bør stiles til allerhøjstsamme.

Hermed maa jeg anmode Dem at takke den ved det nørrejyske Provinsialtøjhus [nedsatte] Kommission for deres udviste Iver og utrættelige Flid, med saa megen sand Nidkjærhed som Patriotisme at have befordret dette vigtige Værk for Statens Bedste. I Henseende til den duelige Kapitajn Møller[1]) maa det have sit Forblivende, indtil han haver endt sit Arbejde med Kanalen, thi ellers vilde man ej undgaa at blive beskyldt for at have víst Protektion imod ham.

— — — — — — — — — — — — — —

Maatte endnu mange Aar blive tillagt Deres 50 Tjenesteaar, da vilde ingen mere glæde sig herover end jeg.

Deres hengivne
Frederik K. P.

1) Moltke havde bragt Chefen for 2det Kompagni i 1ste østjyske Regiments 1ste Bataillon, Kapitajn Møller, som den eneste, der endnu ikke havde faaet Belønning i Anledning af Arbejderne ved Nørrejyllands Tøjhus, i Forslag til en saadan.

I. Nr. 458. Louisenlund den 26de Maj 1804.

Til Hr. Generalmajor Prins Christian til Augustenborg[1]).

At Bielefeldts Batteri i Christianssand strax monteres, bifaldes aldeles; men ligeledes finder jeg det nødvendigt, at Garnisonen i Christianssand forstærkes, som da strax maa iværksættes saaledes, som det er sket i de forrige Aaringer, da der var Krig imellem England og Frankrig.

— — — — — — — — — — — — — —

I. Nr. 472. Louisenlund den 30te Maj 1804.

Til Hr. Feltmarskalk Prins Carl til Kurhessen.

Da alle til mig indkomne Efterretninger og Rapporter fra Norge giver til Kjende, at foruden en usædvanlig haard og lang Vinter samt deraf flydende almindelig Fodertrang for Kreaturerne, saa indfinder Foraaret sig tillige saa sent, at Landmanden vil behøve al sin Tid og alle Hænders Hjælp for at faa sine Jorder dyrkede med hans nødlidte Kreaturer.

Dette nøder mig at afstaa fra et saa kjært Ønske igjen at se Kongens tro norske Mænd, men disses Tarv og Bedste er mig endnu vigtigere end dette Ønske; jeg haver derfor besluttet at udsætte denne Rejse til en for Almuen belejligere Tid, samt for ikke at berøve Jordbruget de højst fornødne Hænders Hjælp, saa skal ingen Eskadrons- eller Bataillons-Samling finde Sted i Aar, ligeledes skal alle Frifolk af de gevorbne Tropper permitteres strax til deres Hjem, og alle Nationalkompagnier skal ikkun øves i de sædvanlige reglementerede Exercerdage i deres Kompagnidistrikter, dog paa den for Landmanden belejligste Tid.

Dette haver jeg med Dags Post for Kortheds Skyld bekjendtgjort vedkommende kommanderende Generaler i Norge til videre Bekjendtgjørelse for samtlige under deres Generalkommando staaende Tropper. Hvilket jeg ikke undlader herved at tilkjendegive Deres Durchlaucht.

Ligeledes har jeg befalet, at de regulerede Kompletterings-Sessioner i Norge skal holdes i Aar, ligesom sædvanlig.

I. Nr. 470. Louisenlund den 30te Maj 1804.

Til Hr. Generaladjudant v. Lindholm.

— — — — — — — — — — — — — —[2])

Dette vilde De behage (i Fald Lejlighed dertil gives) at bekjendt-

---

[1]) I Anledning af, at Christian August den 6te Maj, som Følge af en Forestilling fra Kommandantskabet i Christianssand, havde forespurgt, om ikke det saakaldte bielefeldtske Batteri dersteds, da de krigførende Magters Skibe vare i Søen og Kronprinsen havde givet Ordre til at følge de samme Regler, som tidligere havde været fulgte for dette Tilfælde, nu burde monteres. [2]) Begyndelsen af Brevet anmeldte Rejsens Opsættelse i lignende Udtryk som i foranstaaende Skrivelse. Det bemærkes ved denne Lejlighed, at samme Meddelelse denne Gang, ligesom i tidligere lignende Tilfælde, foruden til

gjøre Chefen for Orlogsskibet „Sejeren", Hr. Kommandørkapitajn Sneedorff.

For nu at benytte Lejligheden, saa skal De med det Dem anfortroede Orlogsskib og Skonnertbriggen, „Ørnen" kaldet, passere det store Bælt og begive Dem til Ekernførde, hvor De undersøger denne Plads, for saa vidt som den kan være brugelig til et Landingssted for Tropper, hvorefter De haver at melde sig hos mig her paa Louisenlund. Siden fortsætter De Turen til Kiel, Heiligenhafen, Travemünde og Rostock; efter at alt nøje er undersøgt, afgaar De til Kjøbenhavn, hvor Skibene indlægges og desarmeres.

En fuldstændig Rapport over enhver af fornævnte Havne samt over de bedste Debarquements-Steder haver De at indlevere til mig.

Fladstrand skal i Henseende til det foreslagne Brohoved nøje undersøges, hvorover De ligeledes haver at afgive Rapport.

I. Nr. 519. Louisenlund den 20de Juni 1804.

An den Herrn Generallieutenant v. Hesselberg.

Min kjære Generallieutenant Hesselberg! De haver meget Ret i ej at tillade General Saint Faust at oprette et Batteri paa Landet, da det aldeles er stridende imod Hs. Majestæt Kongens Territorial-Rettigheder. Derimod bør De give ethvert Skib, som kan angribes paa Kysten, al den Beskyttelse, der er mulig, og som er Dem ved Deres Stilling mulig at give.

Endelig maa jeg anmode Dem ved lignende Tilfælde at afsende en duelig og sprogkyndig Officer, da en saadan Mand ved sin Mellemhandling og Konduite bedre kan forekomme deslige Ubehageligheder end et lidet Kommando, ført af en Underofficer. Er nu en i ovenmeldte Ærende sendt Officer understøttet med et stærkt Kommando, da kan man være temmelig vis paa et ærefuldt Udfald.

I øvrigt kan jeg ej undlade at takke Dem for Deres stedse visende Iver for Kongens Tjeneste, som vist ingen sætter mere Pris paa end jeg.

Deres hengivne
Frederik K. P.

I. Nr. 520. Louisenlund den 21de Juni 1804.

Til Prins Carl.

Den store Mængde af Officersvacancer, som for nærværende Tid findes i Armeen, ville ej kunne besættes af de Elever, som nu dertil opdrages i Institutterne; desaarsag har jeg befalet det Kgl. Generalitets- og Kommissariats-Kollegium, at disse Institutters Personale skal i 3 Aar forøges; men da dette dog ikke vil være tilstrækkeligt til alle Officerspladsers Besættelse, saa ønsker jeg, at Generalmajor Binzer avtoriseres til ligeledes at antage i 3 Aar nogle unge Menne-

Prins Carl ogsaa gaves direkte til de andre kommanderende Generaler i Norge (se Nr. 472) og i Danmark samt til de to Generalitetskollegier i Christiania og Kjøbenhavn, til Prinsen af Würtemberg, Admiralitetet og de civile Kollegier.

sker fra 12 til 16 Aar ved Feltjægerkorpset og danne disse i de militære Videnskaber til duelige Subjekter, som kan være værdige til at avancere til Officerer, i hvilken Anledning Hr. Generalmajoren ved hvert Aars Udgang haver at indsende mig et Forslag paa de Elever, som han tror at være fuldkommen dannede til Officerer. Hvilket Deres Durchlaucht ville behage at bekjendtgjøre Generalmajor Binzer til fornøden Efterretning.

II. Nr. 138. Louisenlund den 23de Juni 1804.

Til Kapitajn Wenzel Haffner, Aide-Generalkvartermester.

Her indesluttet oversender jeg Dem Tegningerne med Beskrivelse over det nye opfundne Vaaben, Stjærnen kaldet, af hvilket jeg ønsker at De vil lade en Prøve forfærdige paa Frederiksværk, naar De har udtænkt den Hemmelighed ved dette Vaaben, som hører dertil og ej er gjengiven i Beskrivelsen, da man ikke har kunnet indlade sig af flere Aarsager med Opfinderen, men jeg tvivler ingenlunde om, at Deres Geni vil udfinde denne endnu skjulte Hemmelighed. Dog ønsker jeg, at Forfærdigelsen af dette Vaaben ej bliver videre bekjendt, og overlades det derfor til Dem at lade Vaabnet forfærdige, hvor De vil, hvis De tror, at det paa Frederiksværk ej kan holdes hemmeligt.

I. Nr. 545. Louisenlund den 27de Juni 1804.

Til Generalitetet.

Dette her indesluttede fra Inspektøren over Infanteriet i Hertugdømmerne til mig indkomne Brev oplyser mig om, at Kollegiet haver beordret ham til at udføre en Sag, som jeg frygter kunde tilvejebringe en for Tjenesten skadelig Kollision imellem den kommanderende General og Inspektøren[1]).

Hidtil er enhver af Inspektørerne gjort Bemærkning over Maanedslisterne bleven paa den hensigtsmæssigste Maade derved rettet, at jeg, efter at have faaet Rapporterne fra Inspektørerne, har tilskrevet de kommanderende Generaler, der havde et saadant Korps, som det angik, under deres Kommando, hvilke da kommunicerede vedkommende det fornødne. Dette er ogsaa overensstemmende med Instruktionerne for de kommanderende Generaler og Inspektørerne, og det synes mig, at Sagens Natur ej tillader nogen anden Maade at se den fra.

Forinden jeg altsaa besvarer den af Generallieutenant Prins Frederik til Kurhessen mig tilstillede Skrivelse, maa jeg bede Kollegiet om at oplyse mig om dets Grunde i denne Sag.

[1]) Kollegiet havde paalagt Prins Frederik af Hessen som Inspektør over Infanteriet i Hertugdømmerne selv at gjøre vedkommende Regimenter og Korpser opmærksomme paa de Fejl, der kunde være indløbne i Maanedslisterne.

I. Nr. 557. **Louisenlund den 4de Juli 1804.**

Til Generalitetet.

Jeg sender herved Kollegiet et Forslag fra Generallieutenant Moltke[1]), hvorover jeg ønsker Kollegiets Tanker; for saa vidt Forslaget at ingen maatte blive Oppasser hos en Officer, som ej havde været et Aar ved denne [d. e. Garnisonstjenesten], da finder jeg det saa billigt som muligt. At jeg for Resten ej ynder Indretningen af Officersoppassere, nægter jeg [ikke]; men da det næsten er at ansé som et uundværligt Onde, bør det blot gjøres saa lidet skadeligt som muligt for Tjenesten i Almindelighed.

Frederik K. P.

I. Nr. 591. **Louisenlund den 18de Juli 1804.**

Til Hr. Generallieutenant Hesselberg.

Min kjære Generallieutenant Hesselberg! Deres Rapport af 30te Juni haver jeg tillige med Bilagene erholdt. De haver efter Omstændighederne handlet aldeles efter mit Ønske. Men Sagen finder megen Opmærksomhed, da den engelske Officer haver givet sin Officers-Parole ej at overtræde Nevtralitets-Grænserne, og den bataviske Officer synes at frygte for ej at være sikker for den engelskes Angreb. Mig synes, at den engelske Officers Parol bør antages, og naar De blot haver føjet saadanne Anstalter, at den engelske Officer ser, at De paa ingen Maade vil taale et saadant Angreb, saa er jeg ogsaa vis paa, at det ej heller vil ske. Dersom et Kompagni kunde være i Beredskab, og at Fjældene og Egnene tillod nogle Kanoners Placering, hvorved et saadant Angreb kunde forebygges, var det ønskeligt. Skulde den hollandske Officer bevise med rimelige Grunde, at den engelske virkelig vilde tage ham, og han selv var villig at overgive sig til Dem, da kunde han aftakle sit Skib og desarmere det, samt forlade det; i dette Tilfælde maa De lade Skibet besætte.

Videre tror jeg ej at burde sige Dem; ved en saadan Lejlighed er det bedre at gjøre for meget end for lidet; thi mer kan ej gjøres end at handle efter bedste Konduite, og paa denne er jeg sikker, da jeg kjender Dem.

Deres altid hengivne
Frederik K. P.

I. Nr. 609. **Louisenlund den 25de Juli 1804.**

Til Generallieutenant Hesselberg. Bergen.

Min kjære Generallieutenant Hesselberg! Ved at forekomme, at

---

[1]) Moltkes Forslag gik ud paa, at det maatte tillades at hjempermittere Oppassere for de Officerer, som i Steden for Oppassere in natura ønskede at erholde den reglementerede Pengegodtgjørelse af 7 Sk. daglig, — dog med det Forbehold, at ingen Mand blev udtagen til Oppasser, førend han havde gjort et helt Aars Tjeneste i Geleddet, — samt at det maatte tillades disse Officerer at oppebære det de hjemsendte Oppassere tilkommende Brød. Efter at Generalitetets Erklæring var indløben, bifaldtes Moltkes Indstilling, saaledes at de Officerer, som modtoge Oppasserpenge, kunde erholde Brød in natura for den reglementerede Betaling.

General Saint Faust haver kunnet benytte et dansk Skib som et armeret hollandsk Krigsskib, haver De forekommet mine Ønsker, hvorfor De herved modtager min Tak.

Deres hengivne
Frederik K. P.

I. Nr. 612. Louisenlund den 25sten Juli 1804.

An den Herrn Generalmajor Prinz Christian August zu Schleswig-Holstein-Sonderburg. Friedrichsstadt.

Dass Sie Ihre Reise[1]) angefangen haben, freuet mich sehr, da ich mir viel von dieser Reise Ursache habe zu versprechen. Dass Sie das nordenfieldsche Regiment in einer so guten Verfassung vorgefunden haben, freuet mich sehr. Ich erwarte, wenn [Sie] einmal wieder nach Friedrichsstein kommen, einen ausführlichen Inspections-Rapport über die Truppen, welche Sie gesehen haben.

Obschon Sie Recht darin gehabt haben, das erste Mal auf die Stift-Amtmänner ihrem Verlangen nicht die Bürger-Bewaffnungen zu sehen, so wünsche ich doch, dass dies in der Zukunft nicht von den Civil-Beamten abgelehnet werde, weil diese gute Einrichtung und die dabei eingeführte Ordnung, dass dies unter dem Militair gehört, so leicht könnte abkommen, welches gewiss in mancher andern Rücksicht schädlich wäre.

Ich wünsche Ihnen die angenehmste und glücklichste Reise.

Ew. Durchl. stets ergebenster Vetter und Freund.
Friedrich K. P.

I. Nr. 621. Louisenlund den 28de Juli 1804.

Til Generallieutenant Moltke.

Af Deres Rapport erfarer jeg, at General Saint Faust er passeret Aalborg; han er nu passeret Rendsborg. Dette er formodentlig den samme, som haver kommanderet den bataviske Auxiliæreskadre i Bergen, og som Skib for Skib haver forladt Norge paa ét nær, som Englænderne haver saaledes paapasset, at det aftaklede, og formodentlig haver han taget det Parti at rejse der fra for ej at udsætte sig at blive tagen; nærmere Efterretninger fra Bergen vil oplyse denne Formodnings Rigtighed.

Jeg er aldeles enig med Dem i, at de Civile burde paalægges at underrette de højstkommanderende Officerer om, naar nogen Militær passerede Garnisonerne, og jeg skal i sin Tid underrette Kancellierne om denne Tanke.

Deres hengivne
Frederik K. P.

I. Nr. 627. Louisenlund den 1ste Avgust 1804.

Til Hr. Generallieutenant Hesselberg i Bergen.

Min kjære Generallieutenant Hesselberg! Jeg haver med megen

[1]) Rundrejse i det søndenfjældske Generalkommandodistrikt.

Fornøjelse modtaget Deres Rapport, betræffende General Saint Faust og den engelske Kapitajn Stuart. Den af Dem førte Konduite kan ej andet end bifaldes aldeles af enhver, som ønsker at se Statens Anliggender forvaltet med Værdighed og Iver.

Den særdeles Upartiskhed, som et nevtralt Land bør vise, er ligeledes nøje af Dem fulgt, ja De haver heri næsten gjort mere, end man af Dem kunde fordre, ved at vise Deres Breve til den engelske Officer. General Saint Faust er ankommen til Fladstrand med 9 Personer i sit Følge og haver taget Vejen over Aalborg og Rendsborg til Hamburg.

Jeg slutter med det Ønske, at de Dem anbetroede Embeder længe maa kunne forvaltes af Dem.

Deres altid meget hengivne
Frederik K. P.

I. Nr. 630. Louisenlund den 1ste Avgust 1804.

Til Admiralitetet i Kjøbenhavn.

Under Dags Dato har jeg befalet Kapitajn Ulrich, som ligger i Glückstadt, at han snarest mulig afsender et af de ham underlagte Fartøjer til Ejderen for at vedligeholde Orden og Rolighed paa denne Flod. Dette Fartøj tager Post som Vagtskib inden for Batterierne ved Tønning og lægges under den derværende inspektionshavende Søofficer, Premierlieutenant Holms Kommando. Bemeldte Fartøj provianteres indtil nærmere Ordre af Kapitajn Ulrich i Glückstadt.

Hvilket jeg ikke har villet undlade at tilkjendegive Kollegiet.

I. Nr. 639. Louisenlund den 4de Avgust 1804.

Til Hr. Generallieutenant v. Moltke.

Min kjære Generallieutenant v. Moltke! Ved herved at tilstille Dem den holdte Besigtigelse over Randers Kanal og Bolværk, vil De se, at Deres Forudsætning, at Kapitajn Møller haver opfyldt sin Kontrakt, aldeles er rigtig. Jeg tilskriver derfor i Dag Statsministeren, Grev Schimmelmann, at lade ham Medaillen pro merito i Guld tilstille som Bevis paa Hans Majestæts Tilfredshed.

Jeg ønsker ej, at Borgerkapitajn Welling i Randers skal afgaa[1]; det er saa let, at den Iver og Lyst, den vel dannede randerske Borgervæbning haver víst, kunde lunknes; derimod tror jeg, at en Udsigt til en Udmærkelse for denne Mand nok vil bevæge ham til at blive; i modsat Fald er jeg enig med Dem, at nemlig den højstkommanderende Officer af Bevæbningen faar Kommandoen ad interim.

De af Borgmesteren gjorte Udladelser[2], som jeg ej kan billige, synes mig maa i Henseende til Borgerbevæbningen ej komme i videre

[1]) Borgerkapitajn Welling havde indgivet Ansøgning om Afsked. [2]) Angaaende Borgmester Carocs Udladelser har intet kunnet findes, da en Del af Arkivet for denne Periode mangler.

Betragtning. Provinsialtøjhuset er opbygget ved Dem og Deres Iver; Borgmester Caroc er en særdeles duelig Mand, som haver nyttet Randers i mange Ting, hvorfor ham ogsaa ofte er tilkjendegivet Kongens Tilfredshed; derfor synes mig, at man glemmer Udladelser, især da de ej ere officielle.

Deres meget hengivne
Frederik K. P.

I. Nr. 641. **Louisenlund, den 4de Avgust 1804.**

Til Generalitetet.

I Anledning af Kollegiets Indberetning af 20de December 1803, angaaende den indledte Correspondance med det Kgl. General-Landøkonomi- og Kommerce-Kollegium og det Kgl. vestindisk-guineiske Rente- og Generaltoldkammer, angaaende at annektere de ost- og vestindiske Tropper til Armeen og henlægge Bestyrelsen af disse Korpser under det militære Kollegium, da har jeg forestilt Hans Majestæt Kongen denne Sag, som derpaa har meddelt følgende allerhøjeste Resolution:

At disse Tropper skal fra 1ste Januar 1805 henlægges under min immediate Overkommando og haver fra denne Dato af i alt, hvad der angaar den militære Tjeneste eller Kommandosager, at henvende sig direkte til mig, ligesom af mig at imodtage de fornødne Resolutioner og Befalinger paa disse Sager. Ligeledes haver vedkommende af fornævnte Tropper direkte til mig at indsende alle Forestillinger til Afgang saa vel som alle Forslag til Avancements i Overofficers-Klasserne eller de, som ere lige med samme, hvorefter jeg skal tilkjendegive Økonomi- og Kommerce-Kollegio eller Generaltoldkammeret de fornødne Resolutioner, som samme da haver at forelægge Hs. M. Kongen til allerhøjeste Sanktion og derefter expedere Sagerne til vedkommende.

Alle Kommissariats-, Økonomi- og Justitssager vedblive derimod at indsendes som hidtil direkte til vedkommende Kollegier, som have at tilstille mig skriftlige Forestillinger over disse Sagers Indhold og derefter at forvente mine nærmere Resolutioner til, hvad videre ved disse Sager skal foretages.

Alle Munderingsstykker, som leveres de Kgl. Tropper paa disse tvende Kolonier, skal herefter rekvireres og tages af det militære Varedepot i Kjøbenhavn, over hvilket sidste Punkt de forbemeldte to Kollegier have at træffe en Overenskomst med det Kgl. Generalitets- og Kommissariats-Kollegio. Alle disse Munderingsstykker skal indpakkes og afsendes fra det militære Varedepot til Kolonierne paa de dertil af vedkommende Kollegier bestemte Skibe.

Denne allerhøjeste Resolution haver jeg med Dags Post bekjendtgjort[1]) Økonomi- og Kommerce-Kollegiet samt Generaltoldkammeret til videre Foranstaltning og Iværksættelse, hvilket jeg ikke har villet undlade at tilkjendegive det Kgl. Generalitets- og Kommissariats-Kollegium.

---

[1]) Se Hedegaards militære Reskriptsamling 1804, S. 579 o. flg.

I. Nr. 708. Louisenlund den 18de Avgust 1804.

Til Avditør Dichmann ved Prins Frederiks Regiment.
Kjøbenhavn.

I Anledning af Deres, som Fortaler for de i Kjøbenhavns Garnison værende Avditører, under 12te Avgust d. A. indgivne Ansøgning tjener til Gjensvar, at til at bære Felttegnet udfordres en Egenskab, som aldeles synes at være lige saa lidet Avditørens som Regimentskirurgernes Sag, nemlig at føre Kommando; visse høje Embedsmænd undtagne, véd jeg ej heller, at dette plejer at bevilges; derimod finder jeg, at det ej kan være Avditørerne forment at bære en Sabel, skjønt den Fare, de i Krigstid kan være underkastet, hvor de behøver at bruge dette Værge, er dog blot i det uheldige Tilfælde, at Bagagen bliver angreben. Den Agtelse, Avditørerne skal erholde og gives, tror jeg bedst kan bekommes ved gode Raad, hvorved undergivne ej opægges til Opsætsighed, eller ved at lede Krigsretterne til Lovenes Haandhævelse.

Endelig undrer mig den Lyst, Avditørerne nu skal have faaet til Felttegnet, da de dog ofte have søgt at blive underkastet de civile Domstole, som aldeles ej synes at parallelisere sig med hint Ønske.

Disse ere mine Grunde, hvorfor jeg ej tør forelægge Hans Majestæt forbemeldte Deres Ansøgning.

I. Nr. 722. Louisenlund den 22de Avgust 1804.

Til Generalitets- og Kommissariats-Kollegiet.

De ofte Klager, Landsoldaten har, især i Hertugdømmerne, at de bevilgede Douceurpenge, 5 Rdl., ej bliver dem udbetalt, foraarsager idelig Skriverier imellem Regimenterne og vedkommende og er for alle meget ubehageligt. For nu at forekomme dette var det bedst, at disse Penge udbetaltes Mandskabet ved Regimenterne, dette blev indført i Likvideringsbøgerne, og med et Øjekast blev man vár, om Soldaten havde faaet alt, hvad ham tilkom, eller ej.

Denne Gjenstand, ønsker jeg, at Kollegiet vil tage i Overvejelse samt sætte Sagen i Correspondance med vedkommende Departementer, for heri at faa en Bestemmelse, som i Sandhed er fornøden for at undgaa den saa forhadte vilkaarlige Behandling.

Frederik K. P.

I. Nr. 726. Louisenlund den 22de Avgust 1804.

Til Generalmajor Prins Christian, kommanderende General søndenfjælds.

Jeg bifalder aldeles de af Deres Durchlauchtighed gjorte Foranstaltninger[1]), og jeg er vis paa, at alt efter Omstændighederne er i den allerbedste Orden.

[1]) Prins Christian August havde under sin Rejse (se Side 77) fundet Fortet Frederiksholm ved Christianssand udemoleret, uagtet Demoleringen var bestemt i Aaret 1801; han havde ellers truffet en Del Foranstaltninger, i Følge

Det videre, som Deres Durchlauchtighed lover at indsende, forventes at ville være meget oplysende, saa vel om Fæstningerne som over de øvrige Dem betroede Gjenstande. Særdeles maa det glæde mig at vide, alt, hvad Dem er betroet, drives med den Iver og Opofrelse, hvorved man kan være tryg, at det langt fraliggende Norges Forsvarsstand kan blive bragt til den højst mulige Fuldkommenhed. Jeg er

Deres altid hengivne

Frederik K. P.

I. Nr. 740. **Louisenlund den 25de Avgust 1804.**

Til Hr. Generallieutenant v. Moltke.

— — — — — — — — — — — — — —

I Anledning af Borgmester Carocs patriotiske Tilbud[2]), da imodtager jeg det, som jeg bør, nemlig som et Offer paa Fædrelandets Alter, hvilket jeg beder at tilkjendegive ham tillige med min Tak derfor.

Den gode Vending, alt haver faaet ved Deres Standhaftighed i den Dem anbetroede Provins i alt, hvad dennes Værn og Organisation betræffer, maa være Dem en meget beroligende Følelse og Belønning for den Iver og Møje, hvormed De stedste udmærker Dem.

Deres særdeles hengivne

Frederik K. P.

I. Nr. 758. **Louisenlund den 29de Avgust 1804.**

Til Generalitetet.

Jeg haver alt adskillige Gangė berørt en for Armeen meget vigtig Materie, som bestaar deri, at de efter sidste Plan bestemte 8 Gefrejtere pr. Kompagni snarest muligt maatte indføres.

Jeg er aldeles ej uvidende om den Udgiftsforøgelse, det vilde gjøre, naar disse nu skulde indføres efter Planen; men jeg tror dog, at man kunde nærme sig Planen, uden derved at forøge Udgifterne, paa følgende Maade, nemlig:

A. 8 Gefrejtere af den gamle Stamme ansættes ved ethvert Kompagni.

B. Saa længe Finanserne ej taale den dermed forbundne Udgiftsforøgelse, saa holdes der 9 Vacancer pr. Kompagni.

Derved vandtes, at Regimenterne, som nu paa en meget [u]hensigtsmæssig Maade skiller sig ved sine tjente Folk, kunde ved Gefrejternes Indførelse beholde 80 duelige Soldater, som ikke lidet vilde bidrage til at danne vore tilgaaende Folk, ligesom de vil danne en esprit militaire hos Landsoldaterne, som, naar den først er indført af de gamle, ej mere udslukkes. Dertil kommer endnu, at hvis denne

hvilke Batterierne ved Christianssand bleve besatte, saa snart nogen krigførende Magts Orlogsskib kom til Havnen (jævnf. Kronprinsens Ordre af 26de Maj — Side 73). [2]) Justitsraad Caroc i Randers havde forespurgt, om det vilde optages i Naade, at han offererede ikke alene det Stykke Jord, hvor i Tøjhuskanalen var gravet, men ogsaa det tilgrænsende Stykke.

Indretning ej snart tager sin Begyndelse, saa mister vi vores Hovedhjælp til at erstatte Underofficerernes Afgang i de første 3 à 4 Aar; thi siden, er jeg vis paa, at de nu oprettende Underofficerskoler vil hjælpe os aldeles.

Overhovedet er jeg af den Mening, at man maa kapitulere med alle de af den gamle Stamme, som ere tjenstdygtige, thi dette er dog langt bedre, end i Fald man blev nødsaget til at begynde at hverve nye Folk til Gefrejtere.

Jeg maa nu ret anbefale denne Sag til Kollegiet, da den er vigtig, og efter mine Tanker er det uskadeligt at have nogle Vacancer af Landsoldater i Forhold til den Nytte, dette vilde kunne medbringe; desuden er ej heller det Antal, som fra Landet leveres, lige stort hvert Aar, da de dødes og andres Afgang erstattes.

I. Nr. 870. Friedrichsberg den 16ten October 1804.

An den Herrn Generalmajor Prinz Christian zu Augustenburg.

Von den mir mitgetheilten Nachrichten werde ich heute nur etliche beantworten können.

Es wird sehr nöthig sein, dass Sie so bald möglichst sämmtliche Attaquen und Defensen, welche über die nordischen Festungen entworfen sind, [erhalten]; alsdann werden Sie erst beurtheilen können, in wie weit es nöthig ist eine Commission wegen Norwegen niederzusetzen.

Die Nothwendigkeit einer Flotille sowohl für Norwegen [als für] Dänemark und die Herzogthümer ist so evident, dass hierüber kein Zweifel übrig bleibt; es ist auch schon bestimmt, und in wenigen Jahren hoffe ich diese Sache im Stande zu wissen; unermüdet werde ich diese Sache betreiben, dass wir diese unsere Hauptdefensionsmittel in voller Thätigkeit haben können.

— — — — — — — — — — — — — —

Das gute Jahr, welches durch die Ernte erfolget ist, hat mich sehr erfreuet, und das wird dem armen Norwegen sehr helfen, besonders wenn mehrere Jahre folgen werden mit einer so guten Ernte, welches zu hoffen ist.

Man sieht immer mehr und mehr, dass die Hin- und Hermärsche von Schweden bloss in Anleitung der in Pommern befohlenen Truppensammlung [geschehen]. Wie ich jetzt erfahre, sollen einige Regimenter, die schon im Marsch waren, contremandirt werden.

— — — — — — — — — — — — — —

Obschon die politische Lage Europas sehr bunt ist, scheint es doch, dass es mit Russland und Frankreich nicht zum gänzlichen Bruch kömmt.

Ich mache stets die besten Wünsche für Ihr Wohl und verbleibe

Ihr stets ergebener Freund und Vetter

Friedrich K. P.

I. Nr. 882. **Frederiksberg den 21de October 1804.**

Til Hr. Generalmajor v. Berger.

For at hindre, at ikke fremmede Søfarende skal gaa i Land, træffes følgende Foranstaltning: 1 Officer, 3 Underofficerer og 30 Husarer afgaar til Helsingør; heraf lægges 1 Underofficer og 8 Mand paa Hellebæk; disse patrouillere Nat og Dag fra Hellebæk ind til Helsingør; paa Lappen sættes fra Helsingør af en Infanterivagt af 1 Underofficer og 10 Mand for at understøtte Husarerne; disse patrouillere forbi Snekkersten. Dette Kommando staar under Kronborgs Kommandantskab. Desuden indkvarteres et Kommando fra Helsingør af 2 Underofficerer og 10 Jægere i Snekkersten, som afløses fra Helsingør hver femte Dag.

I Gilleleje og Hornbæk forlægges til ethvert Sted 2 Underofficerer og 12 Husarer, som patrouillere langs Kysten; 1 Officer faar Overkommandoen og indkvarteres i Hornbæk; i Sletten, Lokkerup og Humlebæk paa hvert Sted 1 Underofficer og 6 Husarer; 1 Officer, som haver Overkommandoen, i Humlebæk; 1 Underofficer og 4 Husarer i Nivaa. Husareskadronen i Hørsholm patrouillerer til Nivaa, Kokkedal indtil Sophienberg.

Hørsholmer-Eskadronen er Overkommandoen given over Humlebæk; de rapportere lige til mig; Kommandoet fra Hornbæk ligeledes til mig. Alle Meldinger gaa pr. Ordonnans fra Kommando til Kommando, over Helsingør og Hørsholm, lige til mig. Hver Mand gives dobbelt Tractement, saa længe dette Kommando varer; Officererne faa Diætpenge, og til hver Hest gives 5 Pd. Hø, 4 Pd. Straa og $^{5}/_{8}$ Skp. Havre.

Samtlige Kommandoer skal være paa deres anbefalede Poster i Morgen Kl. 11 Slæt om Formiddagen.

P. S. End videre er befalet: Der medgives 20 skarpe Patroner pr. Mand, for at de Kommanderte kan, i Tilfælde at nogen ved Nattetider ej vil afholde sig fra at lande, eller nogen fremmed Nations Skibsmandskab eller indenlandsk Skib, kommende fra Spanien eller Middelhavet, vil lande, da, naar Anraabningen ej vil hjælpe, at skyde paa deslige Personer[1]).

I. Nr. 900. **Frederiksberg den 23de October 1804.**

Til Hr. Generalmajor Stricker.

Da Hertugen af Holsten-Beck næstkommende Lørdag kommer til Helsingør for at besé Kronborg, saa har De at vise ham Fæstningen

---

[1]) Dette Brev udstedte Kronprinsen, da det — samtidigt med at det var blevet bekjendt, at der var udbrudt smitsomme Sygdomme i adskillige Søhavne ved Middelhavet, i hvilken Anledning han gav Karantænekommissionerne, de kommanderende Generaler og Kommandanterne de fornødne Ordrer, — meldtes ham, at Skipperen fra et Skib, som den 28de Avgust var afsejlet fra Malaga og ankommet paa Helsingørs Red Natten mellem den 18de og 19de Oktober, med sin egen Baad havde ladet sig sætte i Land i Snekkersten og der fra var gaaet til Helsingør.

med Kasematterne og alt, hvad derved er at se. De Honneurs, som Reglementet bestemmer for apanagerede Prinser, giver De ham.

I. Nr. 926. **Friedrichsberg den 30sten October 1804.**

An den Herrn Generalmajor Prinz Christian zu Schleswig Holstein.

Ich danke Ihnen sehr für den mir zugesandten Inspections-Rapport, der sehr ausführlich und deutlich ist, und freut es mich sehr, dass alles doch in guter Ordnung ist, welches doch die Hauptsache ist.

— — — — — — — — — — — — — —

Eine jede Hauptveränderung in dem freilich in mancher Rücksicht verwickelten Plan für das dasige Militair ist sehr schwer und müsste nach meiner Meinung nie geschehen; dagegen kleine Veränderungen, als der Plan mit der reitenden Artillerie und den Husaren, welche die Exercierschule für alle Ober- und Unterofficiers der norwegischen Cavallerie werden könnten.

Bessere Gagirung für die Bataillonscommandeurs als auch für die jüngsten Capitains, einige Übungen im Kleinen mit den Truppen, dergleichen Sachen rücken nicht das Ganze; hiezu müsste noch gelegt werden, dass die Landwehr besser und zweckmässiger organisirt würde.

Ihr Verlangen wegen Ihres Regiments finde ich sehr natürlich; aber da ich befürchten muss, dass mehrere von den unter Ihnen stehenden Truppen in selbigem Fall sind, so erwarte ich erst Ihren näheren Rapport sowohl über die verschiedenen Garnisonen als auch die Art, wie Sie meinen diesem zu helfen; dass diese Untersuchungen nur unter der Hand geschehen dürfen, versteht sich von selbst. Schwer wird es dabei nicht sein, da ich gehört habe, dass unter dem Generallieutenant Mansbach verschiedene Einrichtungen geschehen waren, welche den Unterhalt des Soldaten sehr erleichterten.

Vollkommen und mit wahrer Zuversicht empfehle ich diese Gegenstände an Ewr. Durchlaucht mir bekannten Einsicht und Eifer für den Dienst.

Ihr stets dienstwilliger Vetter
Friedrich K. P.

I. Nr. 938. **Friedrichsberg den 8ten November 1804.**

An den Herrn Generalmajor Prinz Christian zu Schleswig Holstein.

Ihr Schreiben, datirt den 30sten October, habe ich richtig erhalten. Ich sehe daraus, dass ein Reichstag bevorsteht; dieses scheint mir in diesem Augenblick nicht wahrscheinlich zu sein, besonders da man noch nicht weiss, ob der schwedische König Stralsund verlassen habe oder nicht.

In Rücksicht der Quarantainesachen ist Norwegen in jeder Rücksicht zu bedauern; nichts rettet überhaupt Norden. als dass der Winter uns nahe ist. Dass Sie überhaupt mit den Stiftamtmännern in dieser Sache vereint handeln, scheint mir die einzigste Instruction, die ich geben kann.

Wegen der in Hamburg geschehenen gewaltsamen Entführung des englischen Gesandten wissen wir nichts Neues.

Leben Sie wohl und gesund, und seien Sie meiner Freundschaft versichert, mit der ich verbleibe

Ihr stets dienstwilliger Vetter

Friedrich K. P.

I. Nr. 949. Frederiksberg den 6te November 1804.

Til Prins Carl.

Hvis der af den Kgl. Karantænedirektion eller af de særskilte Karantænekommissioner i Stæderne bliver forlangt militær Assistance til Ordens Vedligeholdelse, da haver de Kommandoer af Kavaleri eller Infanteri. som dertil vorder kommanderet, at iagttage efterfølgende Punkter. som derfor strax maa bekjendtgjøres vedkommende Regimenter og Korpser under Deres Generalkommando, paa det at ethvert Individuum af Kommandoet kan være underrettet om de Pligter, han haver paa nøjeste at opfylde.

1. I Almindelighed.

Ethvert Skibs Mandskab advares ej at lande ved Kysterne, men henvises derimod til den nærmeste Søstad.

Angiver Skibet at være fra et bekjendt og ikke for Sygdom mistænkt Sted, og Mandskabet paa Grund deraf paastaar, at det efter Anordningerne ej kan nægtes at lande, da standses det, indtil dets Ankomst er bleven anmeldt for vedkommende Øvrighed paa Stedet, og den fornødne Undersøgelse af Skibets Papirer er foretagen af dem, som dertil af Øvrigheden bliver beskikket og hensendt.

2. I Nøds Tilfælde.

For Exempel ved Strandinger eller, naar Storm og Uvejr maatte gjøre det nødvendigt for de Søfarende at søge Land, da paasés:

a. at de, som under slige Omstændigheder nødes til at søge Land, dog maa holde sig i en kjendelig Afstand fra alle Landets Indvaanere;
b. at slige Landede, naar dem af Øvrigheden er blevet anvist et dertil udsét og forhen lediggjort Hus til at opholde sig i, dog virkelig forbliver der og under intet Paaskud forlader samme, indtil det af Øvrigheden bliver dem tilladt at forlade et sligt Hus og have Samkvem med Indvaanerne;
c. og endelig holdes et vaagent Øje med, at intet Gods eller nogen Slags Vare bringes i Land fra noget Skib eller Fartøj, som maatte nærme sig Kysten, forinden saadant af Øvrig-

heden tillades; ligeledes paasés, at de, som have bjærget Strandede, (ikke mindre end de Strandede selv) forblive paa et fra de øvrige Indvaaneres Bopæle afsondret Sted, indtil Øvrigheden har erklæret, at det kan tillades dem at gaa hjem til deres Familie og Venner og have Omgang med Kystens øvrige Beboere.

3. Under alle Omstændigheder.

Det Militære skal bestandig være Kystbeboerne behjælpelig til at fremskynde de Efterretninger, som bør meddeles Øvrigheden.

Naar Øvrigheden, efter at være meddelt det forefaldne, indfinder sig, da haver det Militære af alle Kræfter at assistere ham i alt, hvad han nærmere maatte finde fornødent til Ordens Vedligeholdelse, og som han begjærer.

Samtlige militære Kommandoer bemyndiges herved til med fornøden Magt at haandhæve de af Øvrigheden trufne Foranstaltninger [1]).

I. Nr. 1001. **Frederiksberg den 18de November 1804.**

Til Kapitajn Wenzel Haffner [2]).

For at ordne alt efter de Hovedideer, som De haver udkastet, udfordres følgende.

1. En Katekismus for Soldaten, som læres ham ved Exercerskolen, og hvori han tillige examineres ved en Regimentskommission efter Kavaleriets Indretning, og det lærte gjennemgaas og repeteres hvert Foraar i Exercertiden ved Kompagniet. For at udføre dette maa ethvert Regiment tildeles.
   a) 2 Værelser, hvor i Soldaten saa vel Sommer som Vinter uden for Exercitserne øves i legemlige og theoretiske Øvelser, som alle siden praktisk maa øves af Skolen;
   b) den ene af disse Stuer maa om Vinteren være opvarmet hele Dagen igjennem.
2. De Øvelser, som hele Regimentet med Over- og Underofficerer skal øve om Sommeren, bør bestaa i at opbygge og sløjfe Skanser, i at angribe og forsvare dem saa vel med som uden Kanoner.
3. Hele Felttjenesten, helst i det smaa.
4. At tage Stillinger efter Terrainet og de projecterede Forskrifter.
5. At gjøre Forskansninger for disse.
6. Alt, hvad der er ved Cantonnement at gjøre, saasom Forskansninger m. v.
7. Afstikke Lejre, opsætte og igjen afbryde disse.

---

[1]) Lignende Skrivelser afgik under s. D. til Generallieutenanterne Moltke, Rantzau, Krogh og Hesselberg, Generalmajor Prins Christian August, Gouvernementet i Kjøbenhavn og Kommandanten i Korsør. [2]) Wenzel Haffner, der havde været i Wien i det foregaaende Aar, var nu hjemkommen og ansat ved Ingenieurkorpset.

8. At udsætte de fornødne Sikkerhedsposter saa vel for en Linie som for et Cantonnement.

Endelig finder jeg, en Kommission, sammensat af Ingenieurer, Artilleri, Kavaleri, lette Tropper til Hest, Infanteri, lette Tropper til Fods og Generalstabens Officerer, vilde ved at forenes være de, som bedst kunde gjøre Forslagene samt ved ethvert Forslag give de fornødne Forskrifter, hvilke da indsendes til mig, som da tager fra eller lægger til i alt det, hvor jeg finder saadant nødvendigt.

I øvrigt blev det min Sag at lade det udføre efter Lejlighed og den i Armeen indførte Organisation. Jeg vilde da beordre alt til de kommanderende Generaler samt til Cheferne for Ingenieurerne og Artilleriet, for saa vidt Tingene angik disse vigtige Korpsers egne særskilte Øvelser, som ogsaa maatte tages i Betragtning.

I. Nr. 1007. Frederiksberg den 16de November 1804.

Til Hr. Kapitajn v. Grüner.

Herved tilstilles Dem nogle Papirer fra Generalmajor Ewald, hvoraf De vil se, hvad denne Mand har tænkt over Felttjenesten. I den Anledning overdrages Dem at udkaste en Katekismus over Felttjenesten for Infanteriet og de lette Tropper til Fods. Denne indrettes i Spørgsmaal og korte fattelige Svar for Underofficererne og Gemene.

Den af Kapitajn du Plat for Kavaleriet udarbejdede Katekismus lægges til Grund.

Dette Arbejde forelægger De mig kapitelvis.

I. Nr. 1008. Frederiksberg den 16de November 1804.

Til Hr. Kapitajn Wenzel Haffner.

Jeg kan ej andet end tilkjendegive Dem, at jeg meget glæder mig til den Fremtid, jeg ser i Møde ved Deres Forslag, og jeg er overbevist om, at Forskrifter saaledes som den, De haver tilstillet mig en Prøve af, vil høste for Armeen og Landet de mest velgjørende Følger.

Men for nu efter den af mig tagne Beslutning og lagte Plan at gjøre en Begyndelse, saa overdrager jeg Dem herved at udkaste følgende, nemlig: den Del af Katekismussen for Underofficererne og Gemene, som betræffer Feltfortifikations-Arbejder, Artilleriet og Kundskab om Geværet og dets Brug, hvilket sidste jeg saa længe haver ønsket at bibringe Soldaten. Alt indrettes i Spørgsmaal og korte, men for Soldaten fattelige Svar.

I. Nr. 1084. Frederiksberg den 4de December 1804.

Til Prins Carl.

I Anledning af den mig tilsendte Rapport fra Helgoland[1]), da maa

[1]) Se Side 29—30.

jeg herved tilkjendegive Dem, at Kommandanten sammesteds, Major Zeska, haver i ét og alt opfyldt sin Pligt, ja de Engelskes Handlinger have været saa uregelmæssige, at han haver været berettiget til alt imod dem.

Sagen bliver med Dags Post igjennem Statsminister Grev Bernstorff gjort anhængig ved den engelske Regering til Strafs Lidelse for de Skyldige og til Udlevering af det tagne Skib og dets Mandskab.

I øvrigt maa et lovligt Forhør optages over alt det passerede i denne Sag og indsendes til mig.

— — — — — — — — — — — — — —

Frederik K. P.

II. Nr. 274. **Kjøbenhavn den 22de December 1804.**

Til Generalavditoriatet.

Af Generalavditoriatet ønsker jeg at erfare, om det er tilladt ved Krumslutningen at slutte Folkene baglængs krum; thi hvis dette ej skulde være forbudt, da ansér jeg denne Straf saa skadelig for deres Sundhed, at jeg finder fornødent, at denne Straffemaade ved Lov forbydes for Fremtiden[1].

I. Nr. 84. **Kjøbenhavn den 17de Januar 1805.**

Til Generalmajor v. Stricker, Kommandant paa Kronborg.

De militære Honneurs, som i Følge min Befaling af 14de d. M. skulde iagttages imod Hs. Majestæt Kongen af Sverig paa sin Hjemrejse igjennem Helsingør, gives ham ej, da han rejser inkognito og aldeles haver frabedt sig alle militære Æresbevisninger.

Jeg formoder, han ankommer til Helsingør førstkommende Lørdag Formiddag, og skal fra den Dag af, og saa længe Hs. Majestæt Kongen af Sverig opholder sig der, samtlige tjenstgjørende Grenaderer af Kongens Regiment anlægge og bære de nye Grenaderhuer. — Hvilket alt De vilde behage at bekjendtgjøre vedkommende til Efterretning.

Frederik K. P.

E. Skr. Naar Hans Majestæt Kongen af Sverig forlader Helsingør, giver Fæstningen ham ved hans Afrejse den fulde Salut, som Hans Majestæt tilkommer.

Frederik K. P.

---

[1]) Af et Par Indberetninger fremgaar det, at enkelte Regimentschefer havde tilladt sig at lade de Krumslutning idømte Folk, for saa vidt de vare Skræddere eller Skomagere, slutte baglængs krum, fordi, som der blev angivet, den ordinære Krumslutning i Virkeligheden ikke var nogen følelig Straf for saadanne Individer, hvis Profession medførte, at de bestandig maatte sidde bøjede. Allerede den 12te Januar 1805 udgik der Skrivelse fra Kronprinsen om „at ingen Slags Straf maa exekveres i Armeen, som ej af H. M. Kongen er avtoriseret, og at følgelig baglængs Krumslutning ej maa finde Sted."

I. Nr. 166. Kjøbenhavn den 11te Februar 1805.

Til Generalitetet.

Til Gjensvar paa Kollegiets Skrivelse af 9de Februar, som er et Svar paa mit Brev til Kollegiet af 22de Avgust f. A., maa jeg hermed tilkjendegive, at jeg i dette mit Svar maa aldeles henholde mig til mit formeldte Brev af 22de Avgust f. A.

Jeg maa derimod tilstaa, at jeg aldeles ej hverken kan fatte eller indsé de Grunde, som begge Kancellierne anføre i denne Sag, hvilke dog burde have været saaledes udviklede, at enhver maatte kunne indsé samme. Men jeg tilskriver begge disse Kollegiers Svar ogsaa alene det, at denne Sag ej har i mit Brev af 22de Avgust været tydelig nok fremsat; men dette er hos mig ofte Tilfældet, naar jeg tilfulde indsér en Sag, at jeg da ogsaa tror, at andre, for hvis Oplysning og Kundskaber jeg haver Agtelse, ligeledes fatte og indsé samme. Men heri haver jeg denne Gang særdeles taget fejl, og gjør det mig nu blot ondt, at jeg maa kjede det militære Kollegium, som kjender Sagen, med en efter Sagens Beskaffenhed dog fornøden Gjentagelse.

Kongens Bud betræffende Douceuren er, at hver Mand skal nyde 5 Rdl. aarlig i Douceur i den Tid, han tjener i Armeen, og 2 Rdl. af Regimentets eller Korpsets Kasse for hvert Aar, han gjør, som det før kaldtes, gevorben Tjeneste. Desuden nyder Soldaten Lønning og Brød ved Regimentet foruden det, ham tilkommer paa Marchen for at marchere fra sit Lægd til sit Regiment eller Korps og fra samme igjen til Lægdet. Hvilket er nu naturligere og billigere end det, at Regimentet bør udbetale ham Pengene? og det af følgende Grunde:

a) Fordi dette kan sørge for, at de betales ham dels i den Tid, han er i Exercerskolen, hvor han bør og maa have god Føde, og i hvilken Tid han intet ved andet Sjov eller Arbejde kan eller bør fortjene.
b) Fordi man herved er sikker paa, at Karlen faar Pengene, da det i Skyldbogen maa indføres.
c) Hvoraf skulde Karlens Tornister anskaffes, naar det ej heraf kunde tages?

At disse Douceurer derfor bedst kan betales til Regimenterne for igjen at gives til Karlen uden besynderlige Regninger eller Vidtløftigheder, er uden for al Tvivl; thi disse Penge hæves aarlig af hver Tønde Hartkorn ved en Skat, der flyder i Kongens Kasse, og naar denne nu igjen udbetalte Pengene til Regimenterne, da er intet simplere, end at det bliver imod Exercertiden hvert Regiment betalt og for hver Gang, Rekrutterne indkomme i Sommer og Høst. Dette bør og maa begynde til dette Aars Exercertid.

At ingen Munderingsstykker deraf betales, det finder jeg meget godt; dog maa Tornistrene nødvendig herfra regnes. Men i øvrigt tror jeg, at videre Bestemmelser end de, Reglementet fastsætter for Lønning og Brød, vilde blive overflødige; thi mere Sikkerhed kan Karlen ej gives end den, han ved sin Skyld- og Likvidationsbog

haver, og at gjøre disse Penge helligere for Karlen, end alt øvrigt, synes mig hverken passende for Kongen eller behageligt for Officererne, da man derved kastede (naar Kollegiets Forslag fulgtes) en i Sandhed ufortjent Mistanke paa et Korpses Officerer, som den danske Armé kan agte sig lykkelig at besidde[1].

I. Nr. 175. **Kjøbenhavn den 12te Februar 1805.**

Til Generalitetet.

— — — — — — — — — — — — — —

Da Chefen for det norske Landkadetkorps haver indmeldt, at den danske Konsul Wolf i London har tilbudt det norske Landkadetkorps en Gave af 1000 Pd. Sterl., og i denne Anledning forespurgt sig, om denne Summa maatte antages, saa vilde Kollegiet behage at tilkjendegive bemeldte Korps, at disse 1000 Pd. Sterl. kan imodtages, og bemeldte Konsul skal for dette hans patriotiske Sindelag tilkjendegives Hs. M. Kongens allerhøjeste Tilfredshed og Velbehag, og saadant i sin Tid indrykkes i Kollegialtidenden.

— — — — — — — — — — — — — —

Frederik K. P.

I. Nr. 178. **Kjøbenhavn den 12te Februar 1805.**

Til Generalmajor Haxthausen.

— — — — — — — — — — — — — —

I Henseende til den ansøgte Kommerceraads Karakter for Hr. Poul Brock i Frederiksstad, da finder jeg det for Følgernes Skyld ej passende, at han for de 1000 Rdl., han vil give til det norske Landkadetkorps, erholder denne Karakter, da det i saa Fald ganske vilde ansés som en Handel. Jeg vil derimod se, om han paa en anden Maade og af andre Grunde kunde gives oftmeldte Karakter, og da bliver det siden en privat Sag imellem Dem og ham, om de 1000 Rdl. kan indvindes til bedste for Kadetkorpsets Fond.

Frederik K. P.

---

[1]) Generalitetskollegiet havde efter Kronprinsens Befaling (se Nr. $\frac{732}{1804}$) henvendt sig til det danske og det tyske Kancelli, som begge havde fraraadet den i Kronprinsens Skrivelse af 22de Avgust 1804 angivne Betalingsmaade. Det danske Kancelli havde især holdt sig til administrative Vanskeligheder med Hensyn til Douceurens betimelige Udbetaling; det tyske Kancelli havde fornemmelig gjort gjældende, at Landsoldaterne, naar de ikke erholdt Douceuren hos de civile Øvrigheder inden deres Henmarche, tabte den Fordel hjemme fra at kunne forsyne sig med Levnedsmidler, ligesom det ogsaa henledte Opmærksomheden paa, at Douceurens Udbetaling ved Regimentet kunde have slemme Følger efter sig med Hensyn til dens Anvendelse. Generalitetet havde derfor indstillet, at Douceuren, som hidtil, skulde udbetales til Civiløvrighederne undtagen i de to Aar, da Soldaten laa til fast Tjeneste; kun i denne Tid, anbefalede det, at Pengene udbetaltes ved Regimenterne, men tilraadede, at der, for at forebygge Misbrug, som kunde afstedkommes ved Udbetalingen i Garnisonerne, skreves til alle Regimenter og Korpser, at Udbetalingen skulde ske uopholdelig, saa snart Beløbet var modtaget fra Amtstuerne, og ske paa én Gang ved hvert Kompagni eller Eskadron i samtlige dertil hørende Officerers Nærværelse, for saa vidt de vare til Tjeneste.

I. Nr. 206. Kjøbenhavn den 19de Februar 1805.

Til Artillerikorpset.

Da Kapitajn Mourier for mig har andraget, at Premierlieutenant Steinmann af Korpset ønsker paa Dansk at oversætte og lokalisere den nye Udgave af Scharnhorsts militære Lommebog, saa tilkjendegives herved, at jeg aldeles intet har imod dette Hr. Lieutenantens Ønske, naar det sker under efterfølgende Betingelser: At nemlig han over enhver Ting, der angaar det danske Artilleri, haver at henvende sig til den kongelige Artilleri-Konstruktionskommission og intet indfører uden det, som ham af samme leveres, hvorved Konstruktionskommissionen paalægges ej at meddele ham Ting, som ikke [bør] være bekjendt, og at denne Kommission haver at samle alt det, som den tror, at ham kan gives, hvilket de, forinden saadant leveres ham, haver igjennem Korpset at forelægge mig til Afgjørelse, om det bør bekjendtgjøres eller ej.

Alle øvrige Efterretninger, som Lieutenanten ønsker betræffende den øvrige Del af Armeen og sammes Indretninger, da haver han skriftlig at forlange saadant hos mig selv, hvorved dog maa bemærkes, at alt, hvad der angaar vores Exercerskoler, ønsker jeg ej bekjendtgjort.

Hvilket Korpset ville behage saaledes at bekjendtgjøre Artilleri-Konstruktionskommissionen samt Premierlieutenant Steinmann.

Frederik K. P.

I. Nr. 455. Kjøbenhavn den 24de April 1805.

Til Generalitetet.

I Følge Kollegiets Forestilling af 23de April i Anledning af den Kgl. Kanaldirektions Ansøgning om, at Kommandøren for 1ste sjællandske Bataillon let Infanteri, Major Wegener, fremdeles maa forundes Tilladelse at tilendebringe de af ham begyndte Undersøgelser i Henseende til Muligheden af at forene Ejderen og Elben ved en Kanal, da haver jeg intet derimod at erindre og skal med første Post meddele den kommanderende General i Hertugdømmerne Befaling, at den for Major Wegener ansøgte Tilladelse kan bevilges, hvilket Kollegiet ville behage at bekjendtgjøre den Kgl. Kanaldirektion til videre Bekjendtgjørelse og Efterretning for Kanal-Undersøgelses-Kommissionen i Heide.

Frederik K. P.

I. Nr. 510. Kjøbenhavn den 5te Maj 1805.

Til Generalitetet.

— — — — — — — — — — — — — — —

I Anledning af Kollegiets Forespørgsel af 27de April angaaende, hvem der tilkommer den med Militærkommando i Frederits begravede afskedigede Oberst Baron Wedel-Jarlsbergs Sabel, da tror jeg, at den tilkommer Kapitajnvagtmesteren i Fæstningen, siden den af-

døde var en afskediget Officer, og i Henseende til den Skik, som siden Arilds Tid har været brugt i Armeen, at en afdød Officers Sabel skjænkes vedkommende Adjudant af Arvingerne, saa tror jeg, at denne Skik, som er en frivillig Gave, kan fremdeles vedblive.

— — — — — — — — — — — — — —

Frederik K. P.

I. Nr. 551. Kjøbenhavn den 18de Maj 1805.

Til Generallieutenant Baron Rantzau.

Min kjære Generallieutenant Rantzau! Jeg maa i Dag paalægge Dem en for mig meget ubehagelig Sag, nemlig paa det nøjagtigste at undersøge et Rygte; Sagen er denne: ved Henrettelsen af en Morder skal Byfoged Baden[1]) i Nyborg have kommanderet en Del Landeværnsmænd som Landeværn i deres Uniform at møde, bevæbnede med Høtyve og Leer. Da nu baade Byfogden og Landeværnsofficererne og Underofficererne i Tilfælde af, at dette virkelig er sket[2]), saa have disse Embedsmænd saaledes forgaaet sig, at de andre til Exempel fortjene at blive sat under Tiltale. Jeg venter snarest muligt udførlig Rapport om denne Sag.

Frederik K. P.

II. Nr. 191. Frederiksberg Slot den 21de Maj 1805.

Til Konsul Brown. Malmø.

Jeg takker Dem for den Underretning, De har givet mig i Deres Skrivelse af 15de hujus, men jeg tvivler paa, at Tid og Lejlighed vil tillade mig at bivaane den deri omtalte Fornøjelse.

Frederik K. P.

I. Nr. 656. Frederiksberg Slot den 8de Juni 1805.

Til Danske Kancelli.

Den i mit Brev af 25de Maj[3]) omtalte, detailerte Rapport over Sagen, som det fynske Landeværnsregiment havde indsendt angaaende, at Landeværnet var tilsagt at møde i Mundering, bevæbnet med Høtyve, for at slaa Kreds ved en Delinkvents Henrettelse den 16de April, har jeg imodtaget og tilstiller Kancelliet herved samme med tilhørende Bilag[4]). Af dem erfarer jeg, at Herredsfoged, Landsdommer Baden i Nyborg er den Mand, som har troet sig berettiget til at opfordre Landeværnsmænd til at møde i Mundering ved denne Lejlighed, som han henregner til Højtideligheder og derfor tror at have Hjemmel til hans Foretagende, i det de Kgl. Forordninger til-

---

[1]) Dr. juris G. L. Baden, Landsdommer og Herredsfoged i Bjerge, Aasum og Vinding Herreder i Fyn. [2]) Her synes at mangle noget i Kopien. [3]) Brevet findes ikke i Krigsarkiverne, men dets Indhold kan man slutte sig til af næstforegaaende Brev. [4]) Disse Bilag ville, med nogle andre Sagen vedkommende Skrivelser, findes trykte i det følgende under Overskriften: Den Badenske Sag.

sige Landeværnsmændene at bruge deres Mundering som en Hædersdragt ved højtidelige Lejligheder; men uden at indlade mig i videre Bedømmelse af bemeldte Landsdommers vel indklædte Erklæring, saa tror jeg med Føje at kunne paastaa, at han af Kancelliet bør gives en vel fortjent Irettesættelse med Advarsel, for Fremtiden at afholde sig fra slige Raad eller Anmodninger, som han ved den formeldte Lejlighed har givet Landeværnsmændene.

Frederik K. P.

I. Nr. 773. Frederiksberg den 27de Juni 1805.

Til det danske Kancelli.

— — — — — — — — — — — — — — —

I Anledning af Kancelliets Indberetning af 25de Juni med tilhørende Bilag fra Kammerherre og Amtmand Adeler og fra Land- og Søkrigskommissæren i det første sjællandske Distrikt, angaaende at Kommandøren for den 2den sjællandske Bataillon let Infanteri har paastaaet, at 7 Mand af fornævnte Distrikt, der ere afgaaede med 8 og 7 Aars Tjeneste, skulde møde ved Bataillonen dette Aar, da maa jeg herved tilkjendegive Kancelliet, at de Grunde, som anføres af Land- og Søkrigskommissæren, Kammerherre v. Normann, og hvorpaa Kancelliet formodentlig bygger dets Formening og Indstilling, aldeles ej ere rigtige, og hvorom jeg tror ved det følgende at kunne overtyde; thi naar et Korps forlader sit Standkvarter, marcherer i Cantonnementet, formerer en Cordon og sættes paa Feltgage, hvilket er Casus med samtlige lette Tropper, saa er det vel en Sandhed, som ej af nogen kan tages i Tvivl, at disse Korpser ere i Tilfælde af Opbrud og Marche, og jeg tror dog, at Hensigten af Loven (l'esprit du loi) er, at ethvert Korps skal, naar det marcherer, have sin fulde Styrke, og dette kan ej ske, naar samme mister $^{1}/_{6}$ deraf, som efter den foromtalte Forklaring af Land- og Søkrigskommissæren vilde være Tilfældet, hvorved tillige maa bemærkes, at denne Sjettedel bestaar af det bedste og mest dresserte Mandskab. Ingen Soldat i alle Evropas organiserede Hære tjener kortere Tid end den danske, og derfor er hvert Indgreb i denne Sag Armeens Fordærvelse, og til Bevis herpaa kan jeg blot anføre, at de fleste ansé det som en Fejl, at vore Soldater ej tjene længere; og naar det af Major Sundt paa min Befaling udførte skal ansés for Indgreb i en Forordning, som Hans Majestæt har givet for at afhjælpe en sand Misbrug, og dette saaledes bedømmes af en Embedsmand, som kjender Sagen som Militær, og som i det mindste burde kjende den, da det henhører til hans Embede, saa fraholder jeg mig alle videre Anmærkninger, som denne Sag dog kanske kunde fortjene.

Hvad Douceurpengene angaar, da bliver disse Mandskabet ved deres Korpser udbetalte, og har alt for længe siden været Vedkommende befalet.

De mig tilsendte Bilag, denne Sag betræffende, remitteres herved.

I. Nr. 787. Frederiksberg den 2den Juli 1805.

Til Generalkommandoen i Hertugdømmerne.

Da jeg er betænkt paa at gjøre en Forandring med de nærværende Infanteri-Exercerskolers Indretning, saa behøves til at udføre en saadan Plan følgende Spørgsmaal besvarede, hvilke Generalkommandoen vilde behage at indhente fra vedkommende Regimenter og tilsende mig samme, forsynede med deres egne Bemærkninger:

1) Et Exercer- og Depothus, samlet under ét Tag, bør opbygges i enhver Garnison og ved samme være en Plads saa stor, at man der paa kan øve Gymnastikken og, om muligt, saa meget af Lejrtjenesten, at der i det ringeste kan opslaas og nedbrydes nogle Telte. I denne Bygning maa være Plads for Skolens Inventarium, som bestaar i Kanoner, Vogne, Telte, Skanseredskaber og allehaande Modeller.

2) En Kaserne maa ligeledes opbygges i hver Garnison i Nærheden af Exercerskolen eller i Forening med samme. I denne indkvarteres Skolens Lærere, Rekrutterne, og for hvert Regiment indrettes derudi tvende store Værelser, det ene til at fægte og voltigere udi, og det andet til at holde Forelæsninger udi. I dette sidste maa være en Kakkelovn og et Skab til Bøger, Protokoller og Skrivematerialier samt et Bord. Hvorvidt enhver Garnisons Lokale tillader denne Indretning, og hvad Pladsen samt enhver af disse Bygninger vil omtrent kunne koste at opbygge, dette, ønsker jeg, at ethvert Regiment undersøger og indberetter.

3) At der anskaffedes et stort Kar, hvorudi 3 à 4 Mand ad Gangen kan bade sig, vil være ønskeligt; men om dette skal placeres i Kasernen eller i Sygehuset, derover ønsker jeg at erfare Regimenternes Formening.

4) Hver Garnison bør have en Exercerplads og denne saa nær Byen, som muligt; og det vil derfor være nødvendigt, at en saadan Plads bliver kjøbt, thi naar det ikke er Ejendom, saa vil, som nu, stedse Omskiftninger hvert Aar finde Sted. Hvad en slig Plads vil kunne koste for enhver Garnison, haver Regimenterne at indberette.

5) Da det ej let vil være muligt strax at faa Plads til de under Nr. 1 og 2 omtalte Bygninger, ligesom der ogsaa vil medgaa Tid, inden disse tvende Bygninger kan blive opførte, saa haver Regimenterne at indberette, om i hver Garnison kan faas tvende Værelser til Leje for hvert Regiment eller Korps, saaledes som under Nr. 2 er omtalt at skulle indrettes i Kasernen, samt hvad disse aarlig vil koste i Leje.

6) Ethvert Regiment haver at indberette, om der i Nærheden af dets Garnison findes Underskov, samt om der er Søer eller Floder i Nærheden, hvorudi Folkene kunde øves i Svømning.

7) End videre indberettes, om der i Garnisonerne forefindes Batterikanoner, og om Regimenterne have deres Kanoner hos sig i Garnisonerne.

Dette alt tilskrives ethvert Regiments højstkommanderende Officer med Ordre, ej at bekjendtgjøre disse Spørgsmaal videre end højst nødvendigt, thi naar det blev bekjendt, at de omtalte Pladser til Bygningerne skulde kjøbes for kongelig Regning, saa vilde Prisen sikkert blive opskruet[1]).

I. Nr. 808. Frederiksberg den 2den Juli 1805.

Til Generalitetet.

Alt længe har jeg beskæftiget mig med at bringe Garnisonsartilleriet i Orden. En Kommission, som i Aaret 1801 var nedsat, virkede først til dette Øjemed; men da dennes Forhandlinger og Bestemmelser skete i en Hast, og desuden mange flere Værker og Forbedringer ved Fæstningerne siden den Tid ere foretagne, saa er det af hin Kommission udarbejdede Regulativ ej mere aldeles hensigtsmæssigt, men behøver nu en Forandring i Skytsets Fordeling.

Til den Ende skal Generalmajor Gedde, Oberst Bielefeldt, Oberstlieutenant Beck og Generalkvartermester-Lieutenant Haffner sammentræde i en Kommission for efter følgende Princips at ordne for enhver Fæstning, Skanse og Batteri i Danmark, Norge og Hertugdømmerne det, som er fornødent for hver af Morterer og Kanoner samt Rapperter, Lavetter, Ladetøj, Bomber, Granater og Kugler. Og efter at Kommissionen da haver bestemt, hvad der behøves i hver Fæstning, Skanse eller Batteri, og derover indhentet min nærmere Resolution, saa haver den at tage fra de Steder, hvor der af fornævnte Ting findes noget tilovers, og fordele det iblandt de Steder, hvor der findes Mangel, hvilket dog alt maa foranstaltes efterhaanden paa den for den kongelige Kasse mindst bekostelige Maade, hvorved dog maa bemærkes, at Rendsborg, Kronborg, Glückstadt, Kjøbenhavn og Citadellet Frederikshavn ere de Fæstninger, som først komplet maa forsynes. Ingenieurerne og Artilleriet have at hjælpe hinanden i Udførelsen af dette Arbejde, thi ellers kan man erholde Batterier uden Skyts eller Skyts uden Batterier.

Følgende Punkter tjene til Rettesnor for denne Kommissions Forhandlinger:

1. At det Skyts, som for den eller de enkelte Polygoner der kan anbringes paa én Gang, bør være komplet.
2. En Reserve af Artilleri bør være i hver Fæstning.
3. Artilleri til at afslaa en Surprise.
4. Det fornødne Artilleri til Brug ved Udfald.
5. Samtlige Søbatterier ved hver Fæstning eller Skanse bør kunne komplet monteres med det fornødne Skyts.
6. En Fortegnelse forfattes derefter over samtlige Fæstningers, Skansers og Batteriers Skyts saaledes, at man deraf kan se, hvad der efter den her nedsatte Kommissions Forhandlinger

---

[1]) Lignende Skrivelser ere under s. D. afgaaede til Generallieutenant Moltke og til Kongens Regiment.

bør være, hvad der efter Fordelingen er, og hvad der da maatte være tilovers eller endnu mangler.

7. Ligesom Fæstningsskytset her bestemmes, saaledes ønsker jeg ogsaa, at denne Kommission med det samme indhenter Efterretning om Belejringsartilleriet med Tilbehør og derover udkaster et Regulativ, hvoraf man kan erfare dets Tilstand samt, hvad der maatte mangle.

Naar Kommissionen bliver færdig med de den her paalagte Forretninger og forfattende Regulativs, da tilsender den mig dens Forslag og forventer min nærmere Resolution til videre Udførelse.

Denne Kommissions Udnævnelse med videre, hvad den her er paalagt, ville Kollegiet behage at foranstalte.

Frederik K. P.

I. Nr. 935. Frederiksberg den 19de Juli 1805.

Til Hr. Generallieutenant Prins Friedrich til Hessen-Cassel.

— — — — — — — — — — — — — —

I Anledning af en Forespørgsel angaaende, hvorvidt fremmede Magters armerede Fartøjer tør tillades at passere den slesvig-holstenske Kanal, da tjener til Efterretning og videre Bekjendtgjørelse for vedkommende, at slige armerede Skibe kan uden at lide noget Ophold passere Kanalen, uansét af hvilken Nation de ere, naar blot det følgende iagttages, nemlig: at naar et sligt armeret Skib sejler op ad Ejderen for at passere Kanalen, og et andet fremmed armeret Skib derefter ankommer til Tønning i samme Hensigt, saa maa dette sidste forblive ved Tønning, indtil hint eller førstnævnte armerede Skib er passeret Kanalen ved Rendsborg, hvilket er nødvendigt, da ellers let en Del fremmede armerede Skibe kunde blive samlede i Ejderen og Kanalen, hvilket ikke vil være tilraadeligt og maa derfor ej tillades[1]).

I. Nr. 946. Louisenlund den 24de Juli 1805.

Til Artillerikorpset.

I Anledning af de for den danske Armé ny inventerede Bagagevogne og de ved den norske Armé indførte Brødvogne, af hvilke ogsaa hver Division tildeles en saadan Vogn til Feltrekvisitters og Munderingsstykkers Transport, da ønsker jeg, at Korpset ved Konstruktionskommissionen lader anstille en Undersøgelse og Sammenligning af disse formeldte tvende Slags Vogne, hvorvidt de norske Vogne virkelig ere gode og hensigtsmæssige for denne Armé, eller om de for den danske Armé ny inventerede Bagagevogne vare passende i Henseende til Norges Lokale at indføre ved den norske Armé.

Over hvilket jeg i sin Tid forventer mig fra Korpset underrettet.

Frederik K. P.

---

[1]) En lignende Skrivelse er under s. D. tilstillet Generalitetet til videre Bekjendtgjørelse for vedkommende civile Departementer.

Andre Aktstykker,

vedrørende Perioden fra Slutningen af 1803 til Efteraaret 1805.

Uddrag af nogle private Breve fra Generaladjudant F. C. Bülow til hans Svoger, Major C. U. Sundt i Tønning.

Louisenlund den 24de Oktober 1803.

Min bedste, kjæreste Ven og Svoger!

Tak for Dine tvende Breve og Tak, fordi Du haver mig i venskabelig Erindring. Min Tid har været saa saare knap, at jeg ved min Mængde af Forretninger næsten er færdig at blive gal, og dette og ingen anden Aarsag er Skyld udi, at jeg saa sjældent skriver Dig. Nu rejser vi da i Morgen her fra og venter sikkert at være paa Frederiksberg Slot Fredag Aften den 28de hujus.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Nu har min gode Prins etableret mig et komplet Kontor, som gjør mig meget lykkelig, da jeg nu kan faa alle mine Forretninger ordentlig inddelt og bestride mit Embede, som det bør. Mit Kontor bestaar af Kapitajn Rømer, som tillige er bleven virkelig Adjudant hos Kronprinsen, en Kgl. Sekretær, hvortil jeg haver taget Nebelthou, en Kgl. Kancellist og tvende Kopister. Desuden ere v. d. Maase og Kapitajn Haffner tillagte Forordninger under min Bestyrelse uden dog egentlig at høre til mit Kontor.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Kjøbenhavn den 7de Januar 1804.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Du kan ingen Idé gjøre Dig om den Mængde af Forretninger, jeg er bleven paalagt ved den nye Gang af de militære Sager; denne Indretning har først taget sin Begyndelse den 1ste Juli f. A., og dog ere i det afvigte Aar skrevet 1315 Breve og refererede 4255 Sager ved

eller igjennem mig; fra 1ste November f. A. blev først General-Kommandokontoret oprettet, og indtil de paa samme ansatte 4 Personer ere vante og øvede i Tingene og kjender Sagernes Gang, har jeg kun liden Nytte af dem. Var min naadigste Herre ikke selv saa arbejdsom, god og ordentlig i Forretningerne, saa kom jeg ogsaa aldrig ud deraf, men hidtil har jeg været saa lykkelig at forrette alt til hans Tilfredshed, og ved Aarets Udgang var kun 13 Sager i Restance.

— — — — — — — — — — — — — —

I Onsdags skete her følgende Forandring. Præsidenten i det danske Kancelli, Kammerherre Moltke, blev forsat i samme Egenskab til det vestindisk-guineiske Rente- og Generaltoldkammer; Justitsraad Kaas blev Præsident for Kancelliet; Konferensraad C. Colbjørnsen er udgaaet af Kancelliet og udnævnt til Justitiarius i Højesteret; Etatsraad Ove Malling er udnævnt til Konferensraad. Hovedaarsagen hertil er, at Kammerherre Moltke og Konferensraad Colbjørnsen, som vare sammen i Kancelliet, ej kunde forliges, men vare bestandig i Haarene paa hinanden. Denne Forandring har især blandt de gjældende opvakt en stor Forundring; thi intet Menneske vidste et Ord deraf, førend Ordren var hos dem.

— — — — — — — — — — — — — —

Kjøbenhavn den 7de Februar 1804.

— — — — — — — — — — — — — —

Jeg har saa mange Forretninger, at jeg er færdig at blive forkert i Hovedet; thi mit Kontors Personale er ej endnu bekjendt og øvet i de militære Forretninger. I Hast fra

Din hengivneste Ven og Svoger
Bülow.

Kjøbenhavn den 15de Januar 1805.

Kjæreste Svoger!

Tilgiv mig, at jeg ej skriver Svar paa Dine Breve, men Umuligheden forbyder mig det, da jeg aldrig i mit Liv har haft saa meget at bestille som i de sidste 6 Uger og begriber ej selv, hvorledes jeg er bleven færdig med alt, hvad som haver været mig paalagt. Du kan bare tænke Dig, at siden den 1ste December f. A. har jeg refereret og næsten faaet afgjort 972 Sager, og ved mit hele Kontor har jeg til Dato kun 51 uafgjorte Sager, hvoraf dog kun 19 ligger mig paa Samvittigheden, da de øvrige af Mangel paa Herrens Resolution ej kan expederes. I Aaret 1804 er der til mit Kontors Expedition indkommet 6022 Sager i alt, og jeg haver kun 5 Mennesker til Hjælp, og til det hele tyske Kancelli, som har et saa stort Personale, er i samme Aar kun indkommet 7340 Sager. Synes Dig ikke, jeg har været flittig?

Men jeg arbejder med Glæde, da jeg haver den [bedste?] Herre til at arbejde under, som der er i Verden, og hvis særdeles Tilfredshed jeg er saa heldig at have med det, jeg gjør for ham.

— — — — — — — — — — — — — —

Frederiksberg Slot den 22de Juni 1805.

— — — — — — — — — — — — — —

Efterskrift.

Min Prins og Gemalinde ere hjærteglade over deres lille nyfødte Datter, som er frisk og usædvanlig rask. Kammerherre Bülow[1]) hos Arveprinsen har i største Hast i Gaar faaet sin Afsked. Aarsag? spørger Du; Svar: en Hofkabale. Kongen har i Dag kjøbt Grevskabet Laurvig af Ahlefeldt for 920000 Rdl.

To Breve fra Grev v. der Goltz[2]) til Prins Carl af Hessen.

Falkenhagen den 26sten December 1803.

Durchl. Fürst! Gnädigster Prinz und Herr!

Durch einen gestern aus Lissabon erhaltenen Brief vernehme ich, dass Portugal durch die Mediation von Spanien sich mit Frankreich verglichen habe, und zur Erhaltung seiner Neutralité 9 Millionen geopfert hat. Die Armee ist seit meiner Abwesenheit vollends negligiret, und das politische System hält nunmehr die Organisation einer Armee zum Kriege für überflüssig und mag keine Kosten dazu anwenden. Von meiner Zurückberufung ist jetzt nicht weiter die Rede, vielmehr meint man auch dadurch eine Ersparniss machen zu können.

Solchergestalt bin ich zur Disposition Sr. Königl. Hoheit des Kronprinzen völlig und gerne.

Ew. Hochfürstl. Durchl. bitte ich unterthänigst, solches Sr. Königl. Hoheit zu melden. Ich hoffe nunmehr auf Erhaltung meiner Gage, wie es versprochen worden, vom 1sten Juli a. c., denn von da an ist mir kein Gehalt von Portugal zugekommen.

---

[1]) E. H. Bülow, Major à la suite ved Nordre Sjællandske Landeværnsregiment, Hofchef hos Arveprins Frederik. [2]) Carl Alexander Greve v. der Goltz, preussisk Oberst, blev den 23de Oktober 1789 antagen i dansk Tjeneste som Generallieutenant af Infanteriet, dog med Generalmajors Lønning, og den 24de December s. A. udnævnt til Inspektør over Sjællandske og Slesvigske Jægerkorpser og over de dette Aar oprettede Bataillоner let Infanteri. Den $^{3}/_{8}$ 1799 blev der ved Kgl. Resolution givet Generalen, som nylig havde afslaaet et fordelagtigt Tilbud om at gaa i fremmed Tjeneste, Forsikring om, at han, naar Alder eller Svaghed skulde forhindre ham fra længere at tjene, da ved sin Afgang maatte beholde sin havende Gage, 2600 Rdl. Den $^{11}/_{7}$ 1800 tillodes det ham paa ubestemt Tid at rejse til Portugal for at træde i denne Magts Tjeneste, dog saaledes, at han skulde forblive staaende her i Nummer og være pligtig til i paakommende Krigstilfælde at indfinde sig, hvis Kongen af Danmark ønskede det. Der blev ved denne Lejlighed tilstaaet ham et Laan paa 4000 Rdl. Generalen, for hvem et paa Latin affattet Rejsepas blev udfærdiget, afrejste til Portugal over England. I Slutningen af Aaret 1803 vendte Generalen tilbage fra Portugal og tog Bolig i Holsten.

Russland ist kalt gegen Preussen. Es betreibt die Friedens-Unterhandlungen ohne das mindeste davon an Preussen mitzutheilen.

Auch Frankreich ist unzufrieden über die pflegmatische Neutralität Preussens. Es hat sich verblümt merken lassen, dass eine Allianz zwischen ihm und Österreich möglich sei. Gleichwohl bleibt der Berliner Hof steif bei seinem Friedens-System, mehr aus Eigenheit des Landesherrn und dem Inneren seines Kabinets, als aus „politique raisonnée“. Übrigens ist Preussen in keinem Falle mehr, was es sonst war. Es war sonst in seinem Innern stark, jetzt das Gegentheil. Alles raisonnirt, tadelt, jacobinisirt, und wann noch einige Veteranen im Civil und Militair abscheiden, so bleibt kaum die Spur mehr übrig von seiner vorigen Energie.

Sic tempora mutantur.

Frankreichs Finanzen sind in üblen Umständen, und daher glaubt man in Berlin, Bonaparte werde Frieden machen müssen. Von dem Besitz der Insel Malta werden die Engländer nicht abgehen.

Mit der grössten Verehrung ersterbe ich
Ew. Hochf. Durchl.
ganz unterthänigster Knecht
C. A. Gr. Goltz.

Falkenhagen den 4ten Januar 1804.

Durchl. Fürst! Gnädigster Prinz und Herr!

Sehr gern bin ich bereit meinen Aufenthalt forthin in den Königlichen dänischen Landen zu nehmen und zu Disposition des Königl. dänischen Hofes zu verbleiben.

Sogar denke ich mir eine meinen Vermögens-Umständen angemessene Besitzung mir wiederum anzuschaffen, nachdem ich Falkenhagen verkauft habe, womit ich anjetzt ernstlich umgehe.

Ew. Hochfürstl. Durchlaucht bitte ich ganz unterthänig, von dieser meiner sicheren Erklärung den nöthigen Gebrauch zu machen.

Mit wahrhafter Verehrung ersterbe ich
Ew. Hochf. Durchl.
ganz unterth. treuer Knecht
Gr. Goltz.

Brev fra Binzer til Kronprinsen.

Udateret, indkommet 18de Januar 1804.

Ew. Königlichen Hoheit verfehle ich nicht für Höchstderoselben gnädiges Schreiben vom 31sten December unterthänigst zu danken. Verzeihen Sie mir, gnädigster Kronprinz, dass ich mit meinem schuldigen Bericht noch zurück bin. Theils werde ich noch immer durch meine geschwächte Gesundheit verhindert, und theils liegt es daran, dass ich über Wasser-Communicationen zum Behuf einer holsteinischen Flotille mit dem Capitain Christensen [1]) in Correspondenz stehe, wie

[1]) Caspar Diedrich Christensen, Politimester og Raadmand i Kiel.

auch daran, dass ich eine Karte zur Erläuterung meiner Beobachtungen und Ideen machen lasse. —. Überdem werde ich jetzt durch den Umschlag, der für mich in mancher Hinsicht eine schlimme Zeit ist, zurückgesetzt. Müssig bin ich nicht und werde arbeiten, so lange ich kann.

Es ist für mich unendlich aufmunternd, dass Ew. Königl. Hoheit gerne mit mir über militairische Gegenstände correspondiren wollen. Ich wünsche nur, dass meine Einsichten und Raisonnements diesem gnädigen Vertrauen allezeit entsprechen möchten. Es lässt sich aber, meines Bedünkens, über die Landung der Franzosen bis jetzt noch wenig sagen. Indessen glaube ich nicht, dass — wie einige meinen — alles nur blosse Demonstrationen wäre. Dazu scheinen mir die Anstalten zu gross und zu ernsthaft. Ich bin und bleibe vor der Hand bei der Meinung, dass mit Flotillen gar sehr viel ausgerichtet werden könne; — hat nicht das Fahrzeug, worauf Willemoës sich befand, die englischen Schiffe sehr incommodirt?

Ich bemühe mich jetzt eine Abhandlung von dem National-Institut zu erhalten, worin ein Mitglied, Namens le Roi, untersucht hat, in wie ferne die Navigationsanstalten der Römer, Carthaginienser pp. auch auf die jetzigen Zeiten und Umstände anwendbar sein möchten.

Aber — wenn es denn auch den Franzosen nicht Ernst wäre, so ist diese Rüstung, meines Dafürhaltens, doch ein grosser Gewinn für Frankreich in diesem Kriege. Ich glaube, dass man die Kosten des Engellands und [der] Franzosen wie 10 zu 1 annehmen kann. Wenn nur die letztern immer fortfahren Engelland in der itzigen Anstrengung zu erhalten, so muss es diesem wenigstens sehr beschwerlich fallen. Nicht so den Franzosen. Überdem haben diese dabei den Vortheil, dass sie eben durch diese Art von Rüstung gegen jeden Landungsversuch des Engellands vollkommen gedeckt sind. Und dies ist gewiss eine Hauptsache. Zur Vertheidigung der Küstenländer sind Flotillen ganz vorzüglich geschickt. Mit 30—40 solcher Fahrzeuge kann man einem eindringenden Feind (wenn es nur nicht an Communicationen fehlt) gar leicht ein paar Tausend Mann, mit allem versehen, geschwind und bequem auf die Flanken und in den Rücken bringen, und damit die glücklichste Diversion machen.

Könnten wir eine solche Wasser-Communication zwischen der Ostsee und der Elbe zu Stand bringen (worüber ich in meinem Bericht etwas mehr zu sagen mich unterstehen werde), so müsste eine dänische Flotille einem jeden in Holstein eindringenden Feind auf beiden Seiten sehr böse Streiche spielen können. — Diversionen sind, nach meiner vollen Überzeugung, das beste Mittel einen Feind aufzuhalten und zum Rückzug zu nöthigen. Man risikirt zu viel, wenn man nur immer alles zusammenhalten oder durch Bataillen entscheiden will. Ist man nur irgend stark genug, so theile man seine. Macht in 3—4 verhältnissmässige Corps, und zwar so lange und so oft als möglich in eine gegen den Feind convexe Stellung. Es müssten aber diese abgesonderten Corps in der besten Gemeinschaft bleiben und durchaus nicht in eine strenge, postirte Defensive gesetzt werden

Alles muss bereit sein, activ und offensiv zu agiren. Wird eins der Corps geschlagen und zurückgedrängt, muss ein anderes, coûte qu'il coûte, attaquiren und vordringen. Der Feind wird dann doch nicht überall siegen, und so verändert sich der Gang der Campagnen.

Es ist mir unmöglich, gnädigster Kronprinz, solche Ideen schriftlich ganz aus einander zu setzen; man kann dann nicht jedem Zweifel, jeder Einwendung sogleich begegnen. Ich werde indessen manches versuchen.

Ich lebe der Hoffnung, dass Ew. Königl. Hoheit meiner allezeit gnädigst eingedenk sein werden.

Unterthänigst
Binzer.

P. S. Vor etlichen Tage hatte man hier das Gerücht, dass die Brester ausgelaufen wäre, dass eine Landung in Ireland bewirkt sei. So etwas gehört freilich zu den Möglichkeiten, wenn Orcane die englischen Schiffe zertrümmern. — Jetzt widerruft man und sagt dagegen, dass von Holland etwas ausgelaufen wäre. Ich wünsche nur einmal ein ernsthaftes Gefecht zwischen Kriegsschiffen und kleinen Fahrzeugen.

Binzer.

Brev fra den danske Gesandt i Berlin, Baudissin, til Bülow om Prins Wilhelm af Holsten-Beck.

Berlin den 4de Februar 1804.

Pro Memoria.

For nogle Uger har Prinsen af Holstein-Beck, som staar som Ritmester à la suite i Kongelig Dansk Tjeneste, været her i Berlin. Denne unge, smukke, men tillige fornuftige, Herre har vundet Kongen af Preussens Bifald, og jeg tror, at man gjærne saa, at han maatte søge Tjeneste her. Indtil nærværende Øjeblik synes det ikke at være Prinsens Hensigt; han længes tvært imod efter den Tid, da han kan forlade Leipzig, hvor han studerer, for at rejse til Kjøbenhavn, og hans eneste Ønske er at blive ansat ved Garden til Hest.

Jeg tror at være pligtig at underrette Deres Højvelbaarenhed derom. Jeg overlader Deres Bedømmelse, om De vil tale med Hans Kongelige Højhed Kronprinsen i denne Anledning, og jeg tvivler ikke paa, at Prinsen af Holstein jo vil blive i Fremtiden en meget brugbar og duelig Mand.

Da Deres Højvelbaarenhed kjender den Højagtelse, jeg vier Dem, saa gjentager jeg ikke dets Forsikring[1]).

Baudissin.

---

[1]) Prinsen ansattes den 17de Februar 1804 med sin havende Anciennetet af 29de Januar 1803 som Ritmester à la suite i Livgarden til Hest.

Brev fra Prins Wilhelm af Holsten-Beck til Kronprinsen.

Leipzig den 5ten März 1804.

Durchlauchtigster Kronprinz, Gnädigster Herr!

Ew. Königlichen Hoheit sage ich hierdurch den unterthänigsten Dank für den neuen Beweis der grossen Gnade, die Höchstdieselben, ohne dass ich das Glück habe Ew. Königlichen Hoheit persönlich bekannt zu sein, für mich haben, indem Sie meine höchsten Wünsche durch das huldreiche Placement in der Königlichen Garde zu Pferde erfüllt haben.

Geruhen Ew. Königliche Hoheit die Versicherung meiner unbegrenzten Ehrfurcht und des Bestrebens, dieses ausgezeichneten Wohlwollens würdig zu sein, gnädigst aufzunehmen, und erlauben zugleich die unterthänige Anfrage, ob Ew. Königliche Hoheit befehlen, dass ich meine angefangenen Studien auf hiesiger Universität noch bis Ende September d. J. fortsetzen oder mich eher bei der Armee einfinden soll.

In der tiefsten Ehrfurcht ersterbe ich
Ew. Königlicher Hoheit
unterthänigst gehorsamster Diener
W. Pr. Holstein Beck[1]).

Tre Breve fra Generallieutenant Rantzau til Kronprinsen om Kong Gustav IV's Rejse gjennem Fyn.

Odense den 12te Januar 1805.

Underdanigst Pro Memoria.

Fra Stiftamtmanden, Hr. Kammerherre Gersdorff, er jeg i Gaar bleven tilkjendegivet, at han ved Estafette fra den danske Minister i Eutin, Hr. Kammerherre Rømeling, er bleven underrettet om, at Hs. Kgl. Majestæt af Sverig med H. M. Dronningen og talrigt Følge agtede som den 10de at rejse fra Eutin, incognito under Navn af Grev Haga, for at passere Fyn og over Kjøbenhavn at begive sig til Sverig. I Følge Deres Kgl. Højheds Befaling til mig af 8de November 1803 skulle disse Kongelige Personer, hvor de fremkomme, gives alle de Honneurs og Æresbevisninger, som Reglementet foreskriver, men da, efter Hr. Kammerherre Rømelings Beretning, Hs. Majestæt rejser under Navn af Grev Haga, saa har jeg ikke turdet undlade at udbede mig D. K. Højheds Befaling, hvorledes jeg ved denne Lejlighed har at forholde mig, den jeg haaber og ønsker betids kunde indtræffe, forinden Hs. Majestæt passerer denne Provins.

Underdanigst
Rantzau.

Odense den 17de Januar 1805.

Underdanigst Pro Memoria.

Ikke skulde jeg undlade underdanigst at melde D. K. Højhed, at Hs. Maj. Kongen af Sverig med Dronning og liden Prinsesse Man-

---

[1]) Herpaa svarede Kronprinsen den 20de Marts. Se Side 66.

dag Aften den 14de Kl. 10 ankom her til Odense Postgaard og rejste den 15de om Eftermiddagen Kl. 3 til Nyborg, for saa hurtig som mulig at gaa over det store Bælt, ilende saa meget formedelst H. M. Dronningens Frugtsommelighed, og ytrede Hs. Majestæt, at dette var Aarsagen, at han forandrede sin Rejseroute og ikke gik over Kjøbenhavn, men tog lige fra Roskilde til Helsingør, for der fra at passere over Sundet. Saa hastig jeg af de af Hs. Majestæts forudkomne Personer erfarede hans Ankomst, lod jeg en reglementsmæssig Vagtparade optrække, som dog ved Statsministeren, Lagerbjelkes Ankomst, ligeledes forud, strax maatte afgaa forinden Deres Majestæters Komme, men udbad sig Ministeren kuns nogle faa Mand til at paasé en Slags Orden og Sikkerhed for Equipagen; jeg lod da 1 Korporal og 4 Mand forblive, dem Hs. M. Kongen personlig beskjænkede, Underofficeren med 4, og hver Dragon med 2 hollandske Dukater. Jeg lod mig om Aftenen ved Hs. Majestæts Marechal, Platen, melde hos Hs. Majestæt, som den Aften formedelst erholdte Breve og Træthed af Rejsen ej vilde modtage mig, men blev tilsagt at møde følgende Formiddag og siden om Morgenen ansagt, at spise med Deres Majestæter Kl. 12, hvor ingen flere af Byen spiste, da Stiftamtmanden, formedelst et Anstød af Gigt, saa sig nødsaget til at holde Sengen og derfor ej kunde melde sig hos Kongen. Foruden den forudgaaende Minister Lagerbjelke, der havde med sig en Sekretær, og ovenbenævnte Marechal Platen, fulgte en Grev Stenbock og en Dame, der spiste med ved Taffelet, hvis Navn jeg ej har kunnet erfare, men formenes at være en Hovmesterinde. Den svenske Generalmajor Blixen lod Hs. Majestæt tilbyde at tage sit Ophold paa sin Gaard Dallund, men Hs. Majestæt afslog det, for at være saa nær Vandet som muligt, og for at kunne strax ved første Lejlighed gaa over Vandet, der vil være forbundet med megen Vanskelighed formedelst Isen udi Bæltet, som spores deraf, at den kjøbenhavnske Post, som i Søndags den 13de skulde have ankommet, først i Gaar langt ud paa Eftermiddagen ankom her til Posthuset. Underdanigst

Rantzau.

P. S. I dette Øjeblik erfarer jeg, at den Dame, som fulgte med de svenske Majestæter, hedder Baronesse Oxenstjerna.

Odense den 24de Januar 1805.

Underdanigst Pro Memoria.

Under 19de hujus er mig af Kommandanten i Nyborg, Baron Güldencrone, blevet tilkjendegivet, at han efter Deres Kongelige Højheds mundtlige Ordre var ankommen tilbage til sin Post for at modtage Hs. Kgl. svenske Majestæt i Nyborg, og var han saa lykkelig, uagtet han et Holdt maatte forblive paa Sprogø, han endnu kom betids nok for at give Hs. Majestæt Gelejde til Slipshavn, hvilket jeg ikke har skullet undlade underdanigst at melde.

Underdanigst

Rantzau.

Den Badenske Sag[1]).

Tilsigelse fra Landsdommer, Herredsfoged G. L. Baden til Sognefogderne i Frørup, Ørbæk, Revsvindinge og Kullerup.

Nyborg den 12te April 1805.

I allerunderdanigst Følge ergangne Højesterets-Dom og senere erholdt Kongelig allernaadigst Resolution skal Delinkventen Peter Nielsen Buch for sit paa Aas Møller begaaede Mord bøde Liv for Liv. Til at slaa Kreds ved hans Henrettelse, som er bestemt ved Vinding Herreds sædvanlige Rettersted paa Hjulby Mark førstkommende Tirsdag Morgen den 16de April, maa Sognefogden derfor baade selv møde og tilsige alle Sognets Gaard- og Husmænd at møde med Forke saa tidlig om Morgenen, at de kunne være samlede paa Stedet Kl. 7. Det kunde ikke klæde ilde, om de i Sognet, som ere Landværnsmænd, ved denne Lejlighed iførte sig deres Landværnsmundering for samlede at slaa den inderste Kreds.

G. L. Baden.

Promemoria fra Major Leschly[2]) til Kammerherre, Oberst Juel, Chef for det fynske Landeværnsregiment.

Dateret 17de April 1805.

Ved Delinkventen Peter Buchs Henrettelse i Gaar vare en Del Landværn beordrede at møde til at formere Kredsen. Herimod kan vel egentlig ej siges noget, da det ej er bestemt, hvor vidt den civile Jurisdiktion i saa Tilfælde kan gaa; men det, som jeg ej formener, at den civile Øvrighed har Magt til, og som ved denne Lejlighed er sket, er, at disse Landværn vare beordrede at møde i deres Landværnsmondur.

Hr. Major v. Grape[3]), som anmeldte mig dette, var iblandt Tilskuerne, og da han fandt dette Syn ganske kontrastisk, at se en Karl, munderet som Soldat og at staa bevæbnet med en Fork i Haanden, saa undersøgte han, efter hvis Ordre dette var sket. Landværnet svarede at være dertil beordrede af Sognefogderne og disse igjen af deres Foresatte.

Jeg har ej kunnet undlade at andrage dette for Regimentet, forvisset om, at højstsamme ej vil finde det upassende, at denne Sag forestilles paa højere Steder for at bevirke en allerhøjeste Resolution, der kan bestemme for Eftertiden, om Landværnet kan beordres at møde til offentlig Tjeneste i Mondur, uden naar det er i militær Tjeneste og under Kommando af militære Foresatte.

---

1) Se Side 93. Aktstykkerne gjengives til Dels efter de Sagen bilagte Gjenparter og Skrivelser. G. L. Baden, den bekjendte historiske Forfatter, var født $^{29}/_{2}$ 1764 i Altona, (Søn af Professor Jacob Baden). Han blev 1818 Birkedommer i Hørsholm, men 1825 dømt fra Embedet paa Grund af Kassemangel. Død $^{25}/_{8}$ 1840. 2) Mourits Leschly, Major og Chef for 2det Kompagni i Fynske Landeværnsregiments 3dje Bataillon, Told-, Konsumtions- og Strøminspektør i Nyborg. 3) Grape, Major og Chef for 4de Kompagni i Fynske Landeværnsregiments 3dje Bataillon.

Kammerherre, Oberst Juels paa foranstaaende Anmeldelse begrundede Indberetning til Generallieutenant Baron v. Rantzau.

Dateret 20de April 1805.

Af indlagte Melding fra Hr. Major Leschly vil Deres Excellence se, at der den 16de dennes ved Delinkventen Peder Buchs Henrettelse i Egnen af Nyborg er blevet befalet en Del af Landværnet at møde i deres Mondur, bevæbnede med Forke, for at slaa Kreds om Delinkventen. Skjønt jeg er overbevist om, at den Øvrighedsperson, der har udstedt Ordren dertil, ej har haft det til Hensigt, vil det dog næppe kunne nægtes, at et Optrin af det Slags, nemlig at et militært Korps af en civil Embedsmand kan befales at møde i militær Costume med nogle til samme saa ganske upassende Vaaben som Forke eller saakaldte Høtyve, at dette, siger jeg, nødvendig maa tjene til at gjøre Landværnet — qua militært Korps — i højeste Grad latterligt, ligesom det i sig selv er saa aldeles al militær Orden modstridende, at Landværnet — som militært Korps betragtet — kan beordres og føres til offentlig Tjeneste uden af deres militære Foresatte.

Jeg er overbevist om, at naar blot af den civile Øvrighed var, som almindelig, givet Befaling om, at et vist Antal Folk af hver Gaard og Hus skulde møde bevæbnede med Forke, for at slaa Kredsen ved Exekutionen, havde de iblandt disse Folk, som tjente i Landværnet, haft saa megen rigtig Følelse, at ikke en eneste paa en civil Embedsmands Opbud til offentlig Tjeneste havde ladet sig se i sin militære Costume; men da dette nu blev befalet, var disse Folk godmodige nok til strax at adlyde, uagtet jeg endog bestemt véd, at de misbilligede denne Anordning og fandt den upassende. I Følge ovenanførte tør jeg da forvente af Deres Excellence den Godhed, at De for Hans Kongelige Højhed Kronprinsen paa bedste Maade foredrager denne Sag og udvirker en allerhøjeste Resolution, der nøje bestemmer Grænserne, som bør adskille de civile og militære Øvrigheders Myndighed over Landværnet og derved forekomme slige ubehagelige Kollisioner, der skade det almindeliges Vel.

Skrivelse fra Generallieutenant Rantzau til Kammerherre Schumacher, Amtmand i Svendborg Amt.

Af 24de April 1805.

Forinden jeg i Følge Hr. Kammerherre, Oberste Juels Begjæring til mig indsender indlagte højere Steder, skulde jeg skyldigst anmode Deres Højvelbaarenhed at forskaffe mig oplyst, hvem og hvad den civile Øvrighedsperson er, saa vel som og, hvorledes Ordren har lydt, der er udstedet af samme til de Bønder, som skulde bivaane den den 16de i Egnen ved Nyborg forefaldende Delinkvent-Exekution, da intet er mig bekjendt, som paalægger Landværnsmanden ved slige Lejligheder at fremtræde efter civil Øvrigheds Paabud udi kongelig

Mundering med upassende Vaaben. Ved indlagtes Tilbage-Remittering beder jeg mig denne Oplysning snarest muligt given.

Skrivelse fra Generallieutenant Rantzau til Kammerherre, Amtmand Schumacher.

Af 23de Maj 1805.

Efter Hans Kongelige Højheds Befaling til mig af 18de hujus[1]), paa det nøjagtigste at undersøge et Rygte, ham er kommet for Ørene, nemlig, at Herredsfoged Baden i Nyborg skal have kommanderet en Del Landværnsmænd som Landværn i deres Uniform at møde med Høtyve og Leer ved Henrettelsen af en Morder, og de derved paagjældende Embedsmænd sig saaledes forgaaet, at de, andre til Exempel, fortjene at blive satte under Tiltale: saa nødes jeg at igjentage min under 24de April d. A. til Deres Højvelbaarenhed gjorte Begjæring, om og hvem den eller de Embedsmænd ere, og hvorledes Ordren lyder, som have beordret Landværnsmanden at møde paa Exekutionspladsen udi Mundering.

Det snareste muligt udbeder jeg mig denne Efterretning meddelt.

Erklæring fra Landsdommer, Herredsfoged Baden af 28de Maj 1805.

Fra Svendborg Amts Øvrighed har jeg modtaget Hans Excellence General Rantzaus Skrivelse til Amtet af 24de April sidstl. med deri paaberaabte Promemorier fra Kammerherre, Oberste Juel af 20de sammes og Told- og Konsumtions-Inspektør, Major Leschly af 17de sammes og end videre siden velbemeldte Herr Generalens senere Skrivelse til Amtet af 23de dennes. At jeg ikke strax erklærede mig i Anledning af den i Provinsen kommanderende Generals første Skrivelse, var, dels fordi jeg troede, at Sagen ingen Il fordrede, og man altid har andre Embedsforretninger nok, som ej taale Udsættelse, dels fordi jeg ikke har ladet mig tilbagegive af Sognefogderne de Tilsigelser, som vare udgaaede fra mit Kontor til de Sogne, der ved Delinkventen Peder Nielsen Buchs Henrettelse sloge Kreds, og derfor nu først har paa Anfordring faaet samme. De følge herhos in originali tillige med Udskrift, den jeg beder Amtets Øvrighed vilde verificere og verificeret indsende til vedkommende Steder med denne min Erklæring, samt derefter tilbagesende mig Originalerne. Enhver, disse Tilsigelser forekomme, vil af dem se, at jeg ingenlunde har beordret vedkommende Sognes Landværn til Møde paa Exekutionspladsen i deres Mundering. Aldrig kunde det heller falde mig ind at tro mig bemyndiget til Ordres, der kunne have mindste militært Udseende. Men Landværnsuniformen ansés for en Hædersdragt. Hans Majestæt Kongen kalder den selv saaledes i sine Anordninger, og det er og bekjendt nok, at Bønder, som tillige ere

[1]) Se Side 93.

Landværnsmænd, bruge derfor deres Landværnsmundering ved deres Gilder og alle andre højtidelige Lejligheder. For en saadan højtidelig Lejlighed ansaa selve Bønderne Delinkventen Peder Buchs Justifikation, og jeg kan derfor under den af mig som Embedsmand aflagte Ed bevidne, at flere af dem i Forvejen sagde til mig, om de, der vare Landværnsmænd, ikke ved denne Lejlighed maatte møde i deres Mundering. Deres Munderinger bestaar ikke uden i Klæderne. Gevær enten ved Siden eller anden Slags have de ikke, og om de havde haft det, saa, skjønt jeg ikke var heldig nok til at komme i en Stand, jeg i Ungdommen af Lyst elskede og i Manddommen agter, fordi jeg kjender en duelig Officers Kundskaber, altsaa ej er Militær og kjender ikke militære Coutume — Skik — Brug — eller, hvad man skal kalde Formalia, som ere enhver Stand egne, saa kunde jeg dog begribe, at Landværnsmænd, uden at komme under Kommando af militære Foresatte, ikke med Gevær maatte tilsiges at møde af en civil Øvrighed. Men at denne skulde kunne forløbe sig ved at tilsige dem at møde i en militær Kjole, den de iføre sig ved mange andre mindre højtidelige Lejligheder som en Hædersdragt, kunde aldrig falde mig ind at formode. Jeg er og overbevist om, at de høje Vedkommende, som læse mine Tilsigelser, denne Exekution angaaende, til Sognene, vil bemærke, at alt, hvad disse denne Sag angaaende indeholde, er affattet i Udtryk, som ingenlunde kan kaldes Ordre. „Det kunde ikke klæde ilde, om de i Sognet, som ere Landværnsmænd, ved denne Lejlighed iførte sig deres Landværnsmundering for samlede at slaa den inderste Kreds“, ere Udtryk, som aldeles ikke indeholde noget imperativt. Anden enten skriftlig eller mundtlig, være sig Ordre, Tilsigelse eller Anmodning, har jeg til Bønderne i denne Sag ikke givet, og jeg provocerer enhver, som herimod kan overbevise mig om det modsatte. Men, som sagt, Landværnskjolen er en Hædersdragt, den Bonden, som er Landværnsmand, ifører sig ved ethvert højtideligt, glædeligt eller sørgeligt, Optrin i Livet.

I Følge heraf havde jeg i Verden heller aldrig kunnet forestille mig, at nogen Officer vilde have taget Notice af disse ikke en Snes Landværnsmænds Møde. Men havde end nogen Officer villet tage denne Notice, saa er jeg overbevist om, det var sket paa en mere sat og beskeden Maade end den, Major Grape fulgte. Thi ansaa Herr Majoren det for en saa stor Synd, at en Snes Bønder mødte ved en Delinkvents Henrettelse i deres røde Kjoler, saa burde han i Følge det, den ene Embedsmand skylder den anden, beskeden have gaaet hen og forestilt mig eller min Fuldmægtig det paa Pladsen, hvor den sidste var i 3 Timer, førend jeg selv kom der ud. Major Grapes beskedne og venskabelige Forestilling vilde jeg som ganske ubekjendt med den militære Coutume vist strax have rettet mig efter, da jeg vidste, den kom fra en gammel erfaren Militær, og Landværnsmændene, hvis Antal desuden ikke engang beløb sig til en Snes, saa gjærne kunde have [gaaet] bort. Men i Steden for at bruge denne beskedne Fremgangsmaade, saa, uden at tale enten til mig

eller Fuldmægtig herom, tiltog Herr Major Grape sig selv den Frihed paa Exekutionspladsen at skjælde paa Bønderne, som vare komne i deres Landværnsmunderinger, og jage dem ud af Kredsen, som derved bragtes i Uorden.

Saa vel min Fuldmægtig som flere af de Tilstedeværende fortalte mig vel dette, da jeg selv med Delinkventen mødte paa Retterpladsen, men jeg kjender Major Grape og tog derfor heraf ingen Notice. Som jeg ikke strax bemærkede, saa skulde jeg ikke heller siden have bemærket denne Major Grapes Opførsel, dersom han ikke havde angivet Landværnsmændenes Møde i Mundering, der, om det er nogen Forseelse, han ved en beskednere Fremgangsmaade kunde have forebygget, da han var paa Exekutionspladsen over en Time, før Exekutionen gik for sig, og kunde ved en høflig og venskabelig Forestilling have forekommet alt.

Vinding-Bjerge-Aasum Herredsfogderi den 28de Maj 1805.

Gustav Ludvig Baden.

Erklæring fra Amtmand Schumacher[1]) til det danske Kancelli.

Svendborg den 1ste Juni 1805.

I Promemoria af 28de f. M. har det høje Kollegium vedlagt mig Befaling at indhente Landsdommer og Herredsfoged Badens Erklæring, betræffende en til Hans Kongelige Højhed Kronprinsen indsendt Indberetning, betræffende at en civil Øvrighedsperson ved en Delinkvents Henrettelse i Nærheden af Nyborg skulde have understaaet sig til at beordre Landværnsmænd at være tilstede i deres fulde Mundering, dog uden militære Vaaben og uden Officerer m. v. Da jeg nu allerede, i Følge en af Hr. Generallieutenant Baron Rantzau under 24de April erholdet Skrivelse med Bilag af Kammerherre og Oberste von Juels og Toldinspektør, Major von Leschlys Indberetninger til Hans Excellence, har over Sagen affordret Landsdommer og Herredsfoged Badens Erklæring, samt da denne udeblev, ved Anledning af Hr. Generallieutenantens igjentagne Erindring af Dato Maji paa ny paamindet bemeldte Baden, er dennes Erklæring i Gaar indløben og bliver med Dags Post tillige med alle de før ommeldte Bilag oversendt til Hans Excellence. Jeg ser mig altsaa i Stand til uopholdelig at efterleve det høje Kollegii Befaling, ved over Sagen strax at afstatte min Betænkning, og har i Følge heraf den Ære i Gjenpart sub litteris A. B. C. D. E. F. at vedlægge alle de forhen ommeldte Dokumenter. Førend jeg videre indlader mig paa Sagen, vover jeg først at bringe i det høje Kollegii

---

[1]) Peter Christian Schumacher, Kammerherre og Amtmand i Svendborg. Født 1743, Kandidat 1760, Ministerresident i Petersborg 1781 og Aaret efter befuldmægtiget Minister sammesteds, Amtmand i Svendborg 1789, 1817 Gehejmekonferensraad og død 8de Maj s. A.

Erindring, hvad jeg i Anledning af Landsdommer Baden flere Gange har set mig nødsaget til at anmærke, at ligesom hans Haand ofte er mod alle, saa føler han det vist og kraftigst, at alle Hænder ere imod ham ved alle optænkelige Lejligheder, hvorfor det vist var at ønske, at Lejlighed maatte findes til hans Flytning andensteds hen, uden at han derved maatte tabe i Indkomster. Saaledes vil det høje Kollegium nylig have bragt i Erfaring de Angreb, Landsdommer Baden gjorde paa Sundhedskommissionen i Nyborg, i hvilken Hovedklageren i denne Sag, Major Leschly, qua Toldinspektør har Sæde og ved sin Rang er første Medlem. Dette giver da Major Leschly ham ved denne Lejlighed med vældig Haand igjen, og for des bedre at faa Ram til ham anstiller han sig endog i sin Indberetning til Kammerherre Juel, som om han ikke engang ret vidste, hvem den civile Øvrighed i eller om Nyborg var, der skulde have givet den paaklagede Befaling til Landværnsmændene, ligesom han rent forbigaar at tale om eller anføre Indholdet af den ham vist ikke ubekjendte af Landsdommer Baden til Sognefogderne afgivne og nu under Litr. F. fremlagte Ordre, da denne alt for tydelig vilde have oplyst, at Landsdommer Baden ikke i mindste Maade har kommanderet Landværnsmændene til Møde, i det mindste vist ikke i den Forstand, som det Ord, Kommando, i det militære Sprog bruges. Ihvorvidt det nu i de militære Indberetninger er brugeligt at anvende dette mystiske Sprog, at anstille sig, som om man ikke kjender Embedsmænd, man dog nødvendig maa og bør kjende, og derved endog at sætte de værdige høje Overbefalende i en Slags Forlegenhed, som ikke kan vide eller gætte, hvem eller hvad der egentlig er Kvæstion om, uden foregaaende lang Undersøgelse, kan jeg ikke bedømme; men det véd jeg, at alle de høje civile Kollegier, til hvilke jeg har den Ære at referere, med megen Grund forlange et mere ligefremt, mere oprigtigt og mere dansk Mands Sprog, og at den Embedsmand maatte forvente Irettesættelse, som i Indberetninger om Embedssager skjulte alt med et mystisk Slør, affekterede ikke at kjende Embedsmænd, som umulig kunde være ham ubekjendte, og undertrykkede til Oplysning tjenende Dokumenter, som han nødvendig maatte have eller i det mindste kunde faa, hvad Øjeblik han forlangte dem. Af Landsdommer Badens Erklæring findes nu oplyst, at det er ganske urigtigt og ugrundet, at han skulde have kommanderet Folkene til at møde i Korps og i Landværnsmundering. Kun ved den Lejlighed, at han som Herredsfoged burde tilsige Sognemændene at slaa Kreds ved Exekutionen, har han, for at give Exekutionen et Slags Solennitet, indbudet Landværnsmændene at møde i Uniform for at slaa den inderste Kreds. Jeg tilstaar, at fra den ene Side betragtet kunde det vel have været Landsdommer Baden ligegyldigt som en Sag, han ikke behøvede at bryde sig om, hvad enten ved denne Exekution de Sogne, der burde slaa Kredsen, mødte i deres private Arbejdsklæder eller i Hædersdragt; men betragtes Sagen fra et andet Øjepunkt, saa kan dog vel ikke nægtes, at slig en Exekution, hvor et i Gjerningen ikke ondt, fra Ungdommen af stedse flittigt og arbejdsomt, men kun i den sidste

Epoke af sin Levetid forført Menneske nu for begangne Forbrydelse henrettes og gaar ind i Evigheden, — hvorved vedkommende Præst og Øvrighed er tilstede, hvor der anvendes religiøse Ceremonier og tillige holdes religiøs og advarende Tale, og hvor følgelig ethvert tænkende Menneske vel mere, end ofte sker i Kirken, vil overlade sig til religiøse Betragtninger, — kan ansés som kirkelig religiøs Handling, hvor enhver i lige Maade, som det ansés anstændigt i Kirken, kan møde i Hædersklæder, uden at disse herved haanes.

Vel anmelder Hr. Kammerherre Juel, at han tiltror Landværnsmændene saa megen rigtig Følelse, at ikke en eneste vilde paa en civil Embedsmands Opbud vise sig ved en slig bedrøvelig Solennitet i deres militære Hædersdragt, men hvad enten nu denne deres Følelse, de ved denne Lejlighed har víst, maatte være rigtig eller urigtig, saa viser dog den Omstændighed, at de nemlig uden mindste Befaling, men blot paa en Indbydelse af den civile Øvrighed, har indfundet sig i militær Hædersdragt, det modsatte af Herr Kammerherrens Formening, og at de nemlig selv har ansét en Forbryders Exekution for en saa solenn Handling, at de uden Haan derved kunde møde i den af Hans Majestæt dem skjænkede Hædersdragt. Efter mine, maaske krasse, Begreber forekommer det mig da og virkelig, at kan Soldater og Landværnsmænd, uden at prostituere sig, møde med Mundering i Kirken, ja kan de endog vise sig med samme i Kroen, eller, som daglig ses i Kjøbenhavn baade af Soldater og Matroser, med den dem selv tilhørende Uniform paa save Brænde, bære Dragter p. p., saa maatte der vel ingen Grund være, hvorfor det skulde ansés som en Prostitution af Uniformen, at en Landværnsmand, som ejer sin ham af Kongen skjænkte Uniform med den fuldkomneste Ret, viser sig i samme ved en saa solenn Handling som en Misdæders Henrettelse, hvad enten han saa møder der som tilsagt eller som blot Tilskuer.

Vel anfører Herr Kammerherre Juel tillige, at han bestemt véd, at alle de Landværnsmænd, som vare mødte i Uniform, misbilligede denne Anordning, og fandt den upassende, men mon ikke denne ellers saa agtværdige Mand heri lidt vel meget har forladt sig paa usikre Rygter? — Hvad mig angaar, saa kan jeg vel ikke med den tilstrækkelige Bestemthed, som jeg finder nødvendig i mine Indberetninger til de høje Kollegier, sige noget herom; min Bopæl er desuden 7 Mil borte fra Nyborg, jeg har ikke haft Lejlighed til selv attale med nogle af de mødte Landværnsmænd, og jeg har intet hørt om alle disse ved Exekutionen forefaldne Omstændigheder førend mange Dage efter; imidlertid maa jeg dog tilstaa, at Rygter har sagt mig det modsatte af, hvad Hr. Kammerherren anmelder. Jeg har nemlig ved samme Lejlighed, at jeg har hørt Landsdommer Baden vel omtale for hans gode Afsigt at ville give denne Exekution en vis Solennitet ved at indbyde Sognemændene at møde i Hædersdragt, hørt Herr Major Grape meget dadle for det, som jeg har hørt sige, højst upassende Spektakel, han skal have gjort paa Exekutionspladsen ved at feje bort fra Pladsen alle de Karle, han saa i Landværns-

uniform, allerhelst da han sandsynlig ikke maatte saaledes have gjennemheglet dem, om han havde fundet dem i Landværnsuniform siddende i en Kro, hvorved jeg endog har hørt drage i Tvivl, ihvorvidt en Landværns-Officer maatte være berettiget til at overtage sig Kommando over en Landværnsmand og med Skjældsord ilde behandle ham, blot fordi han traf ham i en Uniform, som er Landværnsmandens virkelige Ejendom. Jeg formener altsaa saaledes at have oplyst, at da Uniformen virkelig tilhører Landværnsmanden, saa kan han ikke forbydes efter Indbydelse (thi at Kommando ikke har fundet Sted, er soleklart) at møde, hvor og ved hvad Lejlighed han vil, i Uniform, at just ikke stort herimod kunde være at indvende; men jeg indsér af de indsendte Klager, at om man end vil nødsages til at vedgaa det ovenanførte, saa vil man dog finde en Høfork eller, som man for end mere at nedværdige dette nyttige Agerinstrument kalder det i Klagen, en Høtyv prostituerende i den med Uniform beklædte Landværnsmands Haand. Skulde dette nu virkelig forholde sig saaledes, saa vilde der for Landværnsmændene, naar de i næste Aar erholde nye Munderinger, intet andet være at gjøre end at brænde de gamle, for ikke at vanære dem ved Landarbejder, — ligesom og alle aftjente Soldat- og Matros-Munderinger vilde være at kaste paa Møddingen, fordi disse Militære ikke uden Munderingernes Prostitution kunde afbetjene sig dem i deres Arbejdstimer. Imidlertid har dog, for saa vidt jeg véd, en Høfork til alle Tider og i alle policerte Lande ikke alene været ansét som et uundværligt Agerinstrument, men tillige som et meget nyttigt krigersk Vaaben. Det er bekjendt, at den franske Soldat aldrig er mere frygtelig, end naar han med fældet Bajonet gaar løs paa Fjenden, ligesom og at Englænderne i Rebellionstider mere har frygtet for de irlandske Piker end for deres Skydegeværer. At, naar en patriotisk Arm fører en Høfork, med samme mod Fjenden lige saa meget kan udrettes som med en Bajonet eller Pike, viser den danske Historie, da det til Dels var med Høforke, at de Svenske bortdreves fra Kjøbenhavn i Belejringens Tid, ligesom og ved Plakaten af 27de November 1801, dens 6te Paragraf, Hans Majestæt selv avtoriserer Høfork som et krigersk Vaaben. Jeg tilstaar derfor, at jeg kun ansér det for Ukyndighed om alle Tiders Krigshistorie, naar jeg af de indsendte Klager bemærker, at man vil anmelde som en højst latterlig Ting at se Krigsmænd ved Mangel af Skydegevær bevæbnede med Høforke, ja jeg kan tilføje, at dersom jeg endog havde fundet mindste latterlige deri, saa vilde jeg paa det allerunderdanigste have frabedet mig at være Overanfører for Kyst-Militsen, hvorunder vist mange brave udtjente Krigsmænd ikke vil være forsynede med andre Vaaben, hvorfor og alle disse Dannemænd, som frivillig have indskrevet sig til at værne om Konge og Fædreland, let maatte falde paa at unddrage sig, naar det virkelig skulde antages, som jeg er overbevist om, at det aldrig kan eller vil, at en Krigsmand var højst latterlig ved til Kongens og Fædrelandets Forsvar at være bevæbnet med en Høfork. Dog nok, maaske for meget, herom, men da det høje Kollegium har befalet mig at afgive min

Betænkning, hvorledes Landsdommer Baden ved de mod ham førte Klager i Henseende til hans Forhold maatte være at ansé, saa kan samme efter de nu oplyste Omstændigheder ikke andet end gaa ud paa følgende.

Det er nemlig nu oplyst og bevisliggjort, at den væsentligste Del af Klagerne, at nemlig Landsdommer Baden skulde have kommanderet Landværnsmændene under hans Jurisdiktion at møde ved Exekutionen som Korps, er falsk og ugrundet, samt at han blot har haft til Afsigt med at indbyde Landværnsmændene i de Sogne, som burde slaa Kredsen, at møde i den dem selv tilhørende militære Hædersdragt, at give Exekutionen en Slags mere Solennitet. Ved nu tillige at overveje alt det mystiske og hemmelighedsfulde, der finder Sted i den første Indberetning, den affekterte Uvidenhed om den Embedsmand, der skulde have givet Ordren, det Skjul, der er lagt paa den Sognefogderne vedlagte og Sagen ganske oplysende Ordre, og den Omgangsmaade ikke engang at sige eller skrive et Par Ord til vedkommende, i samme Kjøbstad boende, Embedsmand, for at afforlange ham Oplysninger, førend man indgik med Klager, og ved end videre at tage i Betragtning, at en underordnet Landværns-Officer, uden at sige et Ord til Landsdommer Baden eller hans Fuldmægtig, som det synes, blot for at ærgre og prostituere Baden, indfandt sig paa Exekutionspladsen for at gjennemhegle og mishandle de efter Badens Indbydelse i militær Hædersdragt mødte Landværnsmænd: saa forekommer det mig, at hele Sagen er kuns indledet af blot Personalitet og Hævngjerrighed mod Baden. Skulde han altsaa, som heri ufejlbarlig har handlet i god Afsigt, thi der gives ikke mindste Grund til Formodning om det modsatte, have fejlet ved at have indbydet Landværnsmænd, som selv ejede deres Mundering, til at møde i denne Mundering, herfor have fortjent en Tilrettevisning, som jeg maa overlade til det høje Kollegium selv naadigst at bedømme, saa indsér jeg dog ikke mindste Grund til, at han herfor burde sættes under Justitiens Tiltale i Følge Hans Excellence Herr Generallieutenantens vedlagte Skrivelse, hvilken Paastand denne ædle Mand, som jeg tør sige, dog vist vil frafalde, saafremt han nu oplyses om de rigtige Omstændigheder. Saaledes indstilles da alt dette til det høje Kollegii indsigtsfuldeste Overvejelse.

Schumacher.

Videre fra Amtmand Schumacher til det danske Kancelli.

Svendborg den 4de Juni 1805.

I Henhold til min med sidste Post indsendte underdanigste Erklæring, betræffende den af Toldinspektør, Major Leschly til Hr. Kammerherre og Oberst Juel indsendte og af Herr Kammerherren videre fremsendte Klage over én eller flere unavngivne Embedsmænd, som skulde have vedlagt Landværnsmænd Ordre at møde i Uniform ved en Exekution, samt i Anledning af Herr Kammerherre Juels ved denne Lejlighed gjorte Ytring, at enhver Landværnsmand vilde have den rigtige Følelse, ikke paa en civil Øvrigheds Indkaldelse at møde

i Mundering, maa jeg dog bemærke, at det synes, at Herr Kammerherren herved har glemt, at i Følge Plakaten af 28de Avgust 1801 og Reskriptet af 31te Martii 1804 er fastsat, at alle Møder af Landværnsmænd til Krigstjeneste stedse bør befales igjennem den civile Øvrighed. Hvad enten altsaa Landsdommer og Herredsfoged Baden har handlet fejlfuldt eller ikke, ved paa den skete Maade at give Landværnsmændene i de indkaldte Sogne at forstaa, at han saa det gjærne, at de mødte i Mundering, hvilket det høje Kollegium bedst vil kunne bedømme, saa forekommer det mig ligeledes urigtig handlet af forrige Møller og nuværende Landværns-Major Grape, at han paa Exekutionspladsen har udskjældet og mishandlet de i Mundering mødte Landværnsmænd, som, fra hvad Kant man betragter det, vare ganske uskyldige. Thi skulde det end fra deres Side være fejl, at de ved slig en solenn Handling indfandt sig i en Uniform, som Kongen ved Reskript af 30te Oktober f. A. har skjænket dem, og som enhver hidindtil har troet, at de efter eget Godtbefindende kunde afbetjene sig paa hvad sømmelig Maade, de vilde, naar de kun holdt den forsvarlig ved lige, saa maatte det dog ophøre at være Fejl hos dem, naar den foresatte civile Øvrighed havde givet dem at forstaa, at han fandt det sømmeligt, at de mødte i Mundering, thi var der heri noget usømmeligt eller lovstridigt, saa er det aabenlyst, at ikke de, men blot Herredsfogden havde at staa til Ansvar, vel ikke mod dem eller mod Major Grape, men mod Regeringen. Aarsagen, hvorfor jeg tror det fornødent at gjøre ovenstaaende Bemærkning, er fordi, at dersom man ikke gaar ud fra disse Grundsætninger, og naar den ene Embedsmand tillader sig at kjævles og mundhugges med Folk af Almuen, fordi de har adlydet en anden, dem dog virkelig foresat, Embedsmands Insinuation eller Ordre, saa maa dette naturligvis lede til at forvirre Almuesmanden, som til sidst ikke véd, hvem han skal lyde, og som følgelig, naar han ved alvorlig Lejlighed befales at møde, vil se sig forlegen, hvad han bør gjøre, hvorved da til sidst den i hver Stand saa nødvendige Subordination til Dels maatte bortfalde.

Schumacher.

Beretning fra det danske Kancelli til Kronprinsen af 8de Juni 1805.

Saafremt dette Kollegium havde modtaget Deres Kongelige Højheds naadigste Skrivelse, dateret 25de forrige Maaned, angaaende, at en civil Øvrighedsperson haver ved en Delinkvents Henrettelse i Nærheden af Nyborg understaaet sig at beordre Landværnsmænd herved at være tilstede i deres fulde Mundering, dog uden militære Vaaben og uden Officerer, anmodede man Amtmanden over Svendborg Amt, Kammerherre Schumacher, desangaaende at indhente den nøjagtigste Oplysning hos vedkommende og at indsende samme her til, ledsaget med hans egen Betænkning.

Af det fra bemeldte Amtmand under 3dje d. M. til dette Kollegium indkomne Svar med Bilag, samt en senere Skrivelse fra ham af 4de sidstleden, giver man sig herved den underdanigste Frihed at tilstille Deres Kongelige Højhed ordlydende Gjenparter.

Og forventer Kancelliet i Anledning af denne Sag Deres Kongelige Højheds nærmere Befaling med Hensyn til forberørte Deres naadigste Pro Memoria af 25de forrige Maaned[1]).

Det Kongelig danske Kancelli den 8de Juni 1805.

Kaas.

Cold. Knudsen. Bülow. Monrad.

Berner. Lassen.

Brev fra Kancellipræsident Kaas til Kronprinsen.

Kjøbenhavn den 5te Juli 1805.

Det Kongelige Generalitets- og Kommissariats-Kollegium har tilskrevet Kancelliet, at Hans Kongelige Højhed Kronprinsen har ytret den Formening, at da der nu alt er et stort Antal Soldater kommanderet til Arbejde ved Christiansborg Slot og det nye Raad- og Domhus, hvortil endnu kommer det Antal, som afgaar til Fæstnings-Arbejde, Tre Kroners Batteri etc., og da mange flere kommanderedes Afgivelse til Slotsarbejde end de, der nu ere, vilde blive til Skade for Tjenesten, saa formenes det, at der, uden Tab for den daglige Tjeneste, paa en lige saa bekvem Maade kunde forskaffes Arbejdere ved at ansætte som overkomplette ved Kompagnierne alle eller en Del af dem, som ved Sessionerne ansés for utjenstdygtige til Krigstjenesten formedelst ubetydelige Legemsfejl eller Sygdomme, saasom de, der have mistet en Finger, de, der ere platfodede, have ubetydelig Fnat o. s. v., hvilke utjenstdygtige da maatte tilpligtes at tjene 2 à 3 Aar som overkomplette og i den Tid bruges til alle kongelige extraordinære Arbejder[2]).

I den Anledning anmærkes følgende:

Allerede i adskillige Aar have nogle af Krigs- og Landkommissærerne andraget, at mange af det nationale Mandskab formedelst ubetydelige Sygdomme, der let maatte kunne kureres, bleve af Mangel paa offentlige hensigtsmæssige Anstalter utjenstdygtige og som saadanne berøvede den staaende Hær; adskillige af disse Embedsmænd have end videre og senere andraget, at de fra Regimenterne mødende Sessions-Deputerede vragede saadanne Folk, som, imedens den fremmede Hverving var befalet, bleve antagne og dyrt betalte, og at det derfor var meget vanskeligt at erholde det fornødne Mandskab, hvilket ogsaa bevises derved, at man i nogle Distrikter har været nødt til at gaa op til 23 Aars Alder.

---

[1]) Se Kronprinsens Brev af 8de Juni, Side 98. [2]) Jvfr. Browns Indberetning til Kronprinsen af 15de Maj, Side 62, andet Stykke.

Naar nu hertil kommer alle dem, som enten ved forsætligen at lemlæste sig selv, f. Ex. skære en Finger af sig i Hakkelse-Kisten etc., eller hændelsesvis blive lemlæstede i større og mindre Grad, saa kan der ingen Tvivl være om, at det Mandskab, der formedelst Legemsfejl og Sygdomme undgaar Udskrivningen, er meget betydeligt, og hvilket nærmere vil blive oplyst, naar de fra Krigs- og Landkommissærerne nu forlangte Efterretninger desangaaende indkomme.

At alle saadanne skulle udskrives som overkomplette, vilde formodentlig ikke behøves, ligesom det ikke heller kunde ske, da Stykkuske til Armeen udskrives af saadanne Folk, og dertil behøves i Tilfælde [af] Marche et betydeligt Antal.

Spørgsmaalet bliver da, om nogle deraf bør udskrives som overkomplette, for at forrette extraordinært Arbejde.

Vel kan det ikke nægtes, at denne Indretning kunde medføre den Nytte, at det unge Mandskab mindre vilde søge at unddrage sig fra den militære Tjeneste ved forsætlig at lemlæste sig eller ved Foregivende af alle Haande Svagheder, hvis Virkelighed vanskeligen opdages, ligesom og, at Landværnet derved vandt en Del brugelige Folk, som nu aldeles ikke tjene Landet; ogsaa kunde, om Forslaget iværksættes, den Foranstaltning træffes, at de, som havde ubetydelige Sygdomme, kunde blive kurerede paa Regimenternes Sygestuer, f. Ex. for Fnat etc., og at altsaa Landet vilde vinde, om ikke flere Soldater, saa dog sundere og raskere Mennesker, hvilket vel og kunde have Indflydelse paa disses Afkom; men derimod kan der altid indvendes mod det foreslagne:

a) at saadanne Folk efter de gjældende Love ere fri for anden Udskrivning end blot til Stykkuske;
b) at Agerdyrkningen derved vilde berøves en meget stor Del af Arbejdere, og om saadant var tilraadeligt og gavnligt, derom forventer man nu den Kgl. Landbokommissions Tanker;
c) at da der blandt det extraordinære Arbejde, nævnes Fæstnings-Arbejde, og dette hidindtil for en stor Del, om ikke ganske, er blevet forrettet af de dertil dømte Forbrydere, vilde det opvække en ufordelagtig Tanke om denne Udskrivning, naar Landets Sønner bleve udskrevne til ogsaa at forrette det, som hidtil har været en Straf for Forbryderne.

Alle disse Betragtninger tilsammen tagne kunne derfor lede til det Ønske, at den foreslagne Udskrivning af overkomplette ikke i den foreslagne Form maatte iværksættes.

Naar derimod for at opnaa Hensigten der blev oprettet et Pionerkorps, og Armeen altsaa dermed forøget, maatte ogsaa en forholdsmæssig større Udskrivning finde Sted, og til denne forøgede Udskrivning kunde, for at ansættes ved bemeldte Korps, de i Forslag bragte Folk tages. De fornødne Officerer ved dette Korps kunde formodentlig erholdes dels fra Ingenieurkorpset, hvilket for nærværende Tid ingen Gemene har, dels fra Vej-Etaten, som er i lige Tilfælde, og derved vilde ny Udgift i denne Henseende bortfalde; hvad Underofficerer angaar, da kunde dermed maaske forholdes paa samme

Maade, som om disse Folk vare blevne udskrevne som overkomplette ved Kompagnierne, thi i saa Fald maatte enten Kompagnierne have afgivet de fornødne Underofficerer til Opsyn ved den Tjeneste, hvortil disse Folk skulde bruges, eller der maatte have været ansat flere Underofficerer.

Folkenes Tjeneste ved Pionerkorpset kunde maaske bestemmes til 2 Aar, dog saaledes, at i Fald de ikke behøvedes i al den Tid, kunde de gaa ud som Frimænd, men Korpset have Ret til at fordre dem til virkeligt Arbejde i 2 fulde Aar eller i 730 Dage, hvorfra dog maatte regnes Helligdagene, som pr. annum kan ansættes til 60, altsaa 610 Dage, og saaledes maatte den Tid, de vare Frimænd, ikke regnes. Deres Tractement maatte formodentlig blive det samme som Soldatens, naar han er paa Vej- eller andet Kronarbejde. — Om disse Folk skulde lære nogen Exercits og Tjeneste, for siden med mere Nytte at kunne indtræde under Landværnet, eller om man vilde oprette et Landværns-Pionerkorps for dem, og, for at gjøre dem mere skikkede dertil i paakommende Tilfælde, etablere i hver Fæstning, hvor dette Pionerkorps kom til at ligge, nogle Skoler, hvor i de undervistes i at skrive, regne, gjøre Faskiner m. m. af det Arbejde, som for Pioneren forefalder i Felten, det vilde ankomme paa nærmere Overvejelse og allernaadigst Resolution, samt fornemmelig derpaa, om man kunde udfinde Midler til Bekostningernes Tilvejebringelse.

I Fald denne Indretning enten saaledes eller med Forandring skulde komme i Stand, vilde det uden Tvivl medføre væsentlig Nytte for det almindelige, om det blev befalet, at alle saadanne til fornævnte Korps udskrevne, der havde Legemsfejl eller Sygdomme, som kunne kureres, bleve indtagne til Kur i Regimenternes Sygestuer, eller om Hans Majestæt allernaadigst maatte bifalde det Forslag, hvormed Kancelliet snart haaber at fremkomme til Amts-Sygehuses Indretning, da i disse, imod Erstatning til vedkommende Sygehuse for Omkostningerne efter Repartition paa Amtets Hartkorn; adskillige Sygdomme, f. Ex. Fnat, Saltflod og veneriske Tilfælde eller Følgerne deraf, kunde maaske derved ventes, om ikke ganske udryddede, dog meget formindskede og mindre farlige for det almindelige.

Underdanigst

Kaas.

Troppekoncentrationen til Holsten og Hovedkvarterets Forlæggelse til Kiel

i Efteraaret 1805.

Som alt bemærket, var der i Aaret 1805 fuldstændig Ro i alle Forhold, saa at Troppesamlingen til Holsten skete ganske pludseligt og uventet.

Landgrev Carl af Hessen havde i Juni Maaned begivet sig til Tyskland, medens hans Søn, Frederik af Hessen, der var Guvernør i Rendsborg, midlertidigt bestyrede Hertugdømmernes Generalkommando. Prins Christian August rejste i September til Tyskland med nogle Maaneders Orlov efter i Forvejen at have begivet sig til Augustenborg, hvor den Adjudant, han havde med sig, skulde blive, og alle Breve til det søndenfjældske Regiment og vel ogsaa til den søndenfjældske Generalkommando sendes hen. Prinsen af Würtemberg havde Orlov til Stuttgart, og i hans Fraværelse besørgedes hans Forretninger som Guvernør i Kjøbenhavn foreløbig af Generalmajor H. E. Peymann, som var Kommandant i Citadellet og første Deputeret i Generalitetet. Selv Kronprinsen havde søgt Ro. Efter at en Datter af ham, Prinsesse Frederikke Marie, var død i Juli, rejste han i de nærmeste Dage derefter, medens Liget af Prinsessen bisattes i Roskilde Domkirke, med sin Gemalinde og Prinsesse Caroline samt Lindholm, Jessen og 4 Sekretærer af General-Kommandokontoret paa Orlogsskibet „Sejeren“ til Ekernførde, for der fra at begive sig for en kort Tid til Louisenlund. Efter Hjemkomsten fra denne Tur afrejste han med Gemalinde, Datter og Suite den 11te Avgust til Travemünde for at bruge Bade. Her opholdt han sig med Familie en Maaneds Tid og modtog Besøg af forskjellige høje Personligheder, deriblandt ogsaa af Landgrev Carl af Hessen paa hans Tilbagerejse fra Carlsbad til Louisenlund. Den 14de September begav Kronprinsen sig over Kiel til Louisenlund, hvor fra han uden sin Gemalinde, men ledsaget af Prinserne Frederik og Wilhelm af Hessen, tiltraadte Rejsen over Augustenborg ad Kjøbenhavn til.

Det havde været hans Hensigt at standse i Krebshuset ved Sorø den 18de September, for i to Dage at rekognoscere Terrainet for de sædvanlige Efteraarsmanøvrer paa Sjælland, hvilke dette Aar skulde have fundet Sted mellem Sorø og Roskilde. Men i Steden for ankom han til Frederiksberg den 19de og gik strax til Værks med at samle ned til Holsten igjen de Tropper, som havde været der i 1803, men som efter nogle Maaneders Forløb atter vare sendte hjem til deres Garnisoner med Efterladelse af en mindre Grænsestyrke under Ewald, som samtidigt var gaaet i et mere tilbagetrukket og spredt Cantonnement.

Grunden til den fornyede Troppesamling var den tredje Koalitionskrigs pludselige Udbrud.

Som bekjendt forekom Kejser Napoleon de Koaliseredes Planer ved pludseligt at føre sin Hær fra Boulogne mod Østerrigerne, der havde taget Stilling ved Ulm. Men det var dog ikke Frankrig eller Napoleons Planer, som gav Anledning til Troppekoncentrationen. Marechal Bernadotte havde den 2den September forladt Hannover for over den preussiske Provins Ansbach at begive sig til Sydtyskland og operere mod den fremskudte østerrigske Hærs Ryg. I Hannover var der kun efterladt en Styrke paa 4000 Mand i Hameln under General Barbou, fra hvilken den nordlige Del af Kurfyrstendømmet og Kyststrækningen ved Elben søgtes behersket af flyvende Korpser[1]. Det var derimod de storartede Bevægelser, som forberedtes i Nordtyskland fra de Koaliseredes Side, der gjorde Fornyelsen af Troppesamlingen fra 1803 nødvendig. Den alt den 14de Januar 1805 aftalte Bevægelse mod de Franske i Hannover af russiske, svenske og engelske Tropper i Forening var i Færd med at blive til Virkelighed, om end paa en noget anden Maade og med en ringere svensk Styrke, end da forudsat. De russiske Tropper, som i Avgust 1805 havde erholdt Tilladelse til at lande i Svensk-Pommern, vare alt paa Søen, og deres Fører, Generallieutenant Grev Tolstoy, gjorde en Omvej over Sverig for at melde sig personlig til Kong Gustav IV, som skulde have Overanførslen. Sverig, som ved en Konvention, afsluttet med England den 31te Avgust 1805 i Helsingborg, havde faaet Subsidier for en Forstærkning af 4000 Mand til Pommern, saa at Styrken der af svenske Tropper i det hele blev 8000, havde begyndt at føre denne Forstærkning til Pommern; men det forhandlede med England om Subsidier for en yderligere Forstærkning af 4000 Mand, for at det kunde agere med 12000 Mand i Nordtyskland, og disse Forhandlinger vare saa vidt fremmede, at de endte efter Sverigs Ønske paa Beckaskog i Oktober 1805. England ventedes at ville understøtte Expeditionen ved Landsætning af Tropper i Lübeck eller Hannover.

Selvfølgelig var det russiske Diplomati virksomt for at faa Expeditionen understøttet af flere Magter. Det trængte baade paa Preussen og paa Danmark. Den første af disse Stater vilde det ikke rigtig tillade at beholde sin Nevtralitet, og den sidste opfordrede det

[1]) I Følge Oplysninger i det danske Krigsarkiv.

til at dække sin Sydgrænse og til at modtage Russerne i Holsten, hvis de maatte begive sig der hen for at modsætte sig Franskmændene[1]). Danmark understøttedes i sin Holdning, der var strængt nevtral, af Preussen, som ligeledes opfordrede Danmark til at samle et Korps i Holsten og selv satte hele den preussiske Hær paa Krigsfod samme Dag, som Kronprinsen tog Beslutning om Troppekoncentrationen til Holsten. Preussen var afgjort fjendtlig stemt mod den russisk-svenske Diversion, vilde værge Nordtysklands Nevtralitet og derfor heller ikke tillade Rusland paa andre Steder at sende Tropper gjennem Preussen til den sydlige Krigsskueplads. Det tænkte endog — for at forhindre de nævnte Bevægelser fra Svensk-Pommern eller Travemünde, hvor man en Tid lang troede, at Russerne vilde gaa i Land, — paa at besætte Mecklenburg, Hamburg, Lübeck og Travemünde og anmodede Danmark om at deltage i Besættelsen af de tre sidstnævnte Punkter[2]). Danmark var imidlertid bestemt paa at hævde sin Nevtralitet og beskytte Holsten mod alle og enhver.

Selvfølgelig kunde Troppekoncentrationen til Holsten ikke ske, uden at Forsvaret tilstrækkelig betryggedes ogsaa paa de Punkter, som mistede deres sædvanlige Styrke. Det var derfor ikke blot om en Fornyelse af Troppesamlingen i Holsten, at der efter Kronprinsens Hjemkomst blev Tale, men om et almindeligt Krigsberedskab i hele Landet. Alle Fæstninger i Riget monteredes, de Tropper, som ikke afgik til Holsten, indkaldte Frifolk og Nationale i saa stort Maal, at de kunde besætte de faste Punkter og bestride den vante Tjeneste, Krigsmateriellet fordeltes til Fæstningerne og flyttedes navnlig i stor Mængde fra Kjøbenhavn til Rendsborg, for at alle Afdelinger efter den nu tilsigtede Dislokation kunde have deres Fornødenheder i Nærheden, Landeværnet gjordes krigsberedt over hele Landet, og Officerspersonalet forøgedes, for at det kunde blive i Stand til at afgive, hvad der behøvedes til de overordnede Stabe, som formeredes, og til særlige Stillinger, uden at svækkes for meget.

Med Hensyn til Hærkorpset i Holsten bestemte Kronprinsen, at det skulde bestaa af de samme Afdelinger som i 1803, men at Hovedkvarteret skulde være i Kiel i Steden for i Rendsborg.

Infanteri- og Kavaleriafdelingerne skulde udrykke med henholdsvis 1350 og 500 Menige pr. Regiment, medtagende Brødvogne og Patronkarrer og Rytterregimenterne desuden en Smedevogn. De skulde medføre henholdsvis 60 og 30 skarpe Patroner pr. Mand, og Reserveammunition samles i Rendsborg Fæstning, hvor hen ogsaa Krigsrekvisitter, Feltkogekjedler, Kasseroller etc., men ingen Telte, skulde sendes. Den største Del af denne Transport skulde ske til Søs; fra Jylland skulde saaledes Afdelingernes Krigsrekvisitter for en stor Del gaa i lejede Fartøjer forbi Slesvigs Kyst ind i Ejderkanalen. Regimenterne skulde efterlade Depoter, bestaaende af de Syge, de Kommanderede og Rekrutterne, under Kommando af 1 Officer og 5 Underofficerer af hvert Regiment.

---

[1]) Holm II, S. 79. [2]) Holm ibid.

Artilleriet skulde give hvert Infanteriregiment efter Ankomsten til Holsten to Regimentskanoner og opstille ved Korpset i Holsten to 6-Pds. Batterier, ét ridende og ét til Fods, to 22 Kalibre lange 3-Pds. samt et let 3-Pds. End videre skulde der være som Reserve i Rendsborg ét 3-Pds. Batteri og fire 20-Pds. Haubitser, men ubespændte og uden fuldtalligt Betjeningsmandskab. Med Undtagelse af det ridende Artilleri, som afgaves af den danske Artilleribrigade i Kjøbenhavn, skulde det øvrige formeres af den holstenske Artilleribrigade i Rendsborg, men for at sætte den i Stand dertil, maatte der fra Kjøbenhavn afsendes Forstærkning af Personel og Materiel, af Personel: 2 Kapitajner, 28 Lieutenanter, 81 Underofficerer, 2 Hornblæsere, 4 Skaffere og 334 Artillerister.

End videre udskreves der for Korpsets Skyld det behørige Antal Stykheste og Stykkuske, og Feltkommissariatet fra 1803 gjenoprettedes, som en Filial af Generalitetskollegiet, for Troppernes Forplejning i Hertugdømmerne.

De Fæstninger og Skanser, som monteredes, vare i Holsten Rendsborg og Glückstadt, i Slesvig Frederiksort. Paa Vollerwiek Skanse fortsattes Arbejdet ved Kronarbejdere, som derfor ikke bleve trukne til Troppesamlingen. I Jylland monteredes Fladstrand, Hals Skanse og Kyholm, hvilke besattes af Detachementer af de tre jyske Inf. Regimenter, som droges til Holsten. Paa Sjælland, hvor Arbejderne fortsattes paa Trekroner, og hvor Prøvesten var kampfærdig, monteredes Søbatterierne ved Kjøbenhavn og paa Kronborg, hvilke besattes henholdsvis af Marineregimentet og af Kongens Regiment.

Foruden disse Regimenter indkaldte ogsaa de to Livregimenter Frifolk for at bestride Garnisonstjenesten i Kjøbenhavn og Sjællandske Rytterregiment for at overtage den Karantæne-Kystbevogtning, Husarerne hidtil havde udført i det nordostlige Sjælland med Fredensborg som Centrum.

Til Forøgelse af Officerskorpset fik det danske og det norske Landkadetakademi, det danske militære Institut i Kjøbenhavn og det holstenske i Rendsborg Ordre til at afgive saadanne Elever af de ældste Klasser, som i Følge Alder, Kundskaber og Væxt kunde afgaa extraordinært til Hæren som Officerer. En Del af de 70 Elever, som erholdtes, udnævntes til Officerer med Ret til at forblive det; en Del derimod fik med Ansættelse som Fændrikker Meddelelse om, at de i sin Tid igjen skulde aflægge Officersuniform og Felttegn for at gjenindtræde med deres havende Anciennetet i det Akademi eller det Institut, hvor fra de vare afgivne, for at fuldende deres Studier og tage den befalede Officersexamen.

Med Hensyn til Landeværnet vide vi, at det var kadrebesat, men i øvrigt ventede paa sin Organisation, som det først skulde modtage i 1806[1]. Der var kun optaget meget faa i det som virkeligt Landeværn, i hele Jylland kun 1278 Mand, i Fyn 198 o. s. v. Men Kron-

---

[1]) Se I. S. 287.

prinsen vilde komplettere det fra de yngre Reservers Klasser og forlangte Indberetning om disses Størrelse.

Af Hensyn til Kystforsvaret befalede Kronprinsen udrustet en 60—70 Rofartøjer[1]), og der kom paa flere Steder Liv i Kystforsvaret og i Borgervæbninger, dog mest ved enkelte borgerlige Avtoriteters Initiativ[2]). Derimod bad Kronprinsen Kaas om at reformere Borgervæbningen i Kjøbenhavn og benytte Lejligheden til at udføre en Tanke, som Kronprinsen længe havde omgaaets med, nemlig at gjøre Livjægerkorpset til en fast og varig Afdeling, som kunde bruges ogsaa uden for Kjøbenhavn paa Sjælland.

Ordrerne til det nævnte Krigsberedskab og Troppekoncentrationen udgik fra Kronprinsens General-Kommandokontor den 21de September. Generalitetet fik først Dagen efter Meddelelse om, hvad Kongen havde besluttet og Kronprinsen befalet[3]). Alle Ordrerne vare bestemte og omfattende, og intet vidner bedre om den gjennemførte Organisations Godhed og Kommandokontorets Dygtighed, end at de indviklede Bevægelser kunde ske uden betydelige Bryderier ene paa Kronprinsens Bud uden Kollegiets Medvirkning.

Ordrerne udstedtes dels til det danske og det tyske Kancelli, dels til militære Øvrigheder. Under de første sorterede de borgerlige Øvrigheder (Amtmænd, Land- og Søkrigskommissærer), af hvem efter hin Tids Tjenestegang de Nationale og Landsoldaterne skulde have Befaling til at møde ved deres Afdelinger samt Distriktsheste og Stykkuske udskrives. For de Troppers Vedkommende, som garnisonerede uden for Sjælland, afgik Ordrerne til de kommanderende Generaler; paa Sjælland, hvor Kronprinsen førte den „immediate“ Kommando jævnsides med Befalingen over Hæren i dens Helhed, fik hver Afdeling eller militær Institution sin Ordre direkte. Desuden indsatte Kronprinsen i Parolbefalingen den 21de September: „Samtlige Regimenter og Korpser i Sjælland holde sig marchefærdige paa nærmere Ordre; Artilleriet, Husarerne, Kronprinsens og Prins Frederiks Regiment indkalde deres Frifolk til den 1ste Oktober. Kronprinsens Regiments Landsoldater møde den 1ste Oktober ved Middelfart; Prins Frederiks Regiments Landsoldater møde den 8de Oktober ved Nakskov. Disse Regimenter modtage Landsoldaterne paa benævnte Steder ved en Stabsofficer eller Kapitajn, 10 Subalternofficerer og 20 Underofficerer.“ Kun til Artilleriet og til Landgrev Carl skreves der om det corps d'armée, som skulde samles i Holsten; ellers løde Ordrerne kun paa Marchefærdighed og Krigsberedskab og indledes med den Ytring, at de nuværende Konjunkturer fordrede, at Armeen maatte

---

[1]) Om smaa Fartøjers Nytte ved Kystforsvaret vare paa den Tid de fleste enige. Se Binzers Udtalelse Side 101. [2]) Kronprinsen selv begyndte paa denne Tid at tvivle om Borgervæbningens Nytte i Krigstider, og Kollegiet understøttede denne Tvivl. En Promemoria fra Generalitetskollegiet om det frederiksværkske Korps, indgiven i Avgust 1805, fremlægges iblandt Aktstykker, da den ikke er uden Interesse som Vidnesbyrd om Kollegiets Anskuelse. [3]) Skrivelse til Kollegiet af 22de, som angiver, hvad Kronprinsen har befalet, meddeles blandt Aktstykker. Et Par enkelte af Befalingerne af 21de meddeles tillige.

være beredt til paa første Vink at kunne bevæge sig til ethvert Punkt, som Statens Tarv maatte kræve.

Den ringe Medvirkning, som Kronprinsen forlangte af Kollegiet, formindskedes yderligere ved, at han strax henlagde under Feltkommissariatet Besørgelsen af alle de Anskaffelser, der angik Hærkorpset og de andre Tropper i Holsten, som det vil ses af nogle af de meddelte Aktstykker. Feltkommissariatet fik ogsaa Ordre til at indrette Magasiner for Troppernes Forplejning, et i Rendsborg for 12000 Mand, et i Kiel for 8000 Mand og et i Oldeslo for 4000 Mand, og Kronprinsen ledede selv ved Correspondance med Rentekamret og de andre højere Øvrigheder Tilvejebringelsen af de fornøde Kvantiteter Korn og Fourage, hvilke dels kjøbtes mod kontant Betaling, dels toges af de Forraad, som havdes til Udskrivning i Holsten og Slesvig, og dels tilvejebragtes ved en extraordinær Leverance, der var lagt paa al Ager og Engs Hartkorn i Kongeriget[1]).

Der rejste sig vel nogle Vanskeligheder af, at Kollegiet først saa sent erholdt Meddelelse om, hvad Kronprinsen havde befalet; thi der var mange økonomiske Spørgsmaal, som fordrede Afgjørelse strax. Moltke ventede, da Kronprinsens Brev kom, at Kollegiets Ordrer vilde indtræffe med første Post, men der kom ingen. Kollegiet udsendte blot en Rekapitulation af de af Kronprinsen alt udgivne Befalinger. Moltke maatte da interimistisk tage Bestemmelse om alt og, som det synes, ty til privat Kredit for at udføre det befalede. De Forholdsregler, han foreskrev de ham underlagte Regimenter, naar de henvendte sig til ham, indsendte han imidlertid til Kronprinsen for at faa dem bifaldte. Kollegiet tog imidlertid strax alle de Spørgsmaal under Overvejelse, som Krigsberedskabet fremkaldte, udarbejdede efter Befaling et Forplejningsreglement for Tropperne i Holsten, lig det i 1803, og forespurgte sig om det fornødne hos Kronprinsen. Denne svarede egenhændigt strax og klart paa alle Kollegiets Forespørgsler, men paa Grund af det nøje og personlige Forhold, hvori Kronprinsen stod til Hærens Myndigheder, naaede de trufne Afgjørelser, naar de ikke vare af ren økonomisk Natur, før fra ham end fra Kollegiet ud til Hærens Afdelinger, saa at Kollegiet kom til at indtage en helt underordnet, tjenende Stilling.

Alt, hvad der var befalet, udførtes imidlertid nøjagtigt, og Afdelingerne bleve marchefærdige til det berammede Tidspunkt[2]).

Baade i Jylland og paa Sjælland maatte man, for at skaffe de nødvendige Uniformer og Vaaben til Veje, tage fra Rekrutterne, hvad de besad af disse Dele. Der gaves dem senere andre Geværer og Landeværnsuniformer, indleverede af Amtmændene. Kun Stykkuskenes Iklædning foraarsagede større Vanskelighed. Kollegiet tænkte paa ogsaa at give dem Landeværnsuniformer, men dette modsatte Kronprinsen sig, da han frygtede for derved at se den Uniform nedværdiget. Det var vanskeligt at tilvejebringe ensartede Klædninger, navnlig

[1]) Forordning 1ste November 1805. [2]) Tillige oprettedes Telegraflinien, som tidligere havde været rejst mellem Kjøbenhavn og Holsten, men den nedlagdes kort efter, som det vil fremgaa af nogle af de til næste Periode hørende Aktstykker.

af den Farve, som helst saas, graa; men da Kronprinsen havde tilskrevet Kollegiet, at „det var vigtigere at faa Mandskabet klædt end at opholde sig ved at vælge en eller anden Farve“, skaffedes der de fornødne Uniformer til Veje, ved hvilken Lejlighed Stykkuskene i Steden for Kabuds med Skilt udrustedes med Musketerhue uden Fjer.

Inden den Tid, da Afdelingerne skulde være færdige til at marchere, modtog de deres Marchordre. Routerne indtil Kolding vare udfærdigede af den hos Kronprinsen ansatte Generalkvartermester-Lieutenant Wolfgang Haffner; fra Kolding til Cantonnementet i Holsten vare de affattede af Binzer i Kiel.

Der var med Hensyn til Marchen fra Sjælland foretaget den Forandring fra 1803, at kun det ridende Artilleri og Husarerne benyttede Landevejen over Fyn, Jylland og Slesvig. Kronprinsen havde strax efter sin Hjemkomst forespurgt sig i Admiralitetskollegiet om Hensigtsmæssigheden af at transportere Tropper i Orlogsskibe, udrustede en flûte, og da Svaret var gunstigt, havde han befalet en derpaa beregnet Udrustning og alt optaget denne Befordringsmaade i Ordrerne til de sjællandske Regimenter af 21de September.

Den 4de Oktober indskibedes dernæst den Styrke, som Kronprinsens Regiment havde i Kjøbenhavn, samt to Fodartillerikompagnier og noget Artillerimateriel i Orlogsskibene „Sejeren“ og „Frederiksværn“, medens andet Artillerimateriel og Krigsrekvisitter, Feltkjedler og Kasseroller, samt Ammunition, under Sølieutenant Lützens Opsigt indladedes i to private lejede Skibe. Den 10de afgik Prins Christian Frederik og den Del af hans Regiment, som var i Kjøbenhavn, med Orlogsskibet „Prinsesse Sophie Frederikke“ til Kiel, hvor hen Regimentets Styrke fra Nakskov ogsaa hentedes, medens Kronprinsens Regiments Nationale ved Middelfart gjorde Marchen gjennem Slesvig.

De øvrige Marcher foretoges i Begyndelsen af Oktober over Kolding.

Den 6te Oktober afmarcherede det danske ridende Artilleri og Husarregimentets 5te sjællandske Eskadron uden Rast til Korsør, hvor fra de førtes over store Bælt den 8de og 9de, i hvilken Anledning nogle Smakker fra Aarhus og Kalundborg vare sendte til Hjælp.

Fynske Dragonregiment afgik fra Odense den 5te. De jyske Afdelinger satte sig i Marche den 6te og ligesaa det slesvigske Infanteriregiment. Dette Regiments 1ste Bataillon med Undtagelse af Grenaderkompagniet, som forblev i Slesvig By for at bestride Slotsvagten paa Gottorp for Landgrev Carl af Hessen, gik til Tønning og Husum for at afløse 2den sjællandske Bataillon let Infanteri, der rykkede ind i Ditmarsken. Dets 2den Bataillon marcherede til Rendsborg og dens sydlige Omegn.

Kronprinsen afrejste fra Kjøbenhavn den 30te September efter to Dage forinden med megen Højtidelighed at have lagt Grundstenen til det nye Raad- og Domhus. Han ledsagedes af Prinserne Frederik

og Wilhelm af Hessen samt af Bülow, Lindholm og Rømer. Hans øvrige Adjudanter, med Undtagelse af Ritmester v. d. Maase og Kapitajn Oppen, som vare syge, men skulde følge senere, vare rejste i Forvejen og ligesaa hans Rideknægte med Heste, Køkken og et Spand fra den kongelige Stald. Kammerraad Jessen og Kancellist Feddersen, som havde Forretninger for Kronprinsen i Kjøbenhavn, rejste først nogle Dage senere. Kronprinsens Rejse gik fra Nyborg over Faaborg og Fynshav til Louisenlund, hvor han opholdt sig nogle Dage hos sin Gemalinde.

Den 11te Oktober ankom han til Kiel Slot og udstedte strax følgende Parolbefaling:

„Parol: Kiel. Feltraab: Christian.

Fra i Dag imodtager jeg Kommandoen over de i Hertugdømmerne forsamlede Tropper. Mit Hovedkvarter er Kiel. De ansatte Generaler ere følgende: Hs. Højfyrstelige Durchlaucht Feltmarskalk Landgrev Carl til Hessen-Cassel, Generallieutenant Düring, Generallieutenant Baron Rantzau, Generalmajor Prins Christian, Landgreve til Hessen-Cassel, Generalmajor Friboe, Generalmajor Hedemann. Af Infanteriet: Generallieutenant Prins Frederik, Landgreve til Hessen-Cassel, Generallieutenant Moltke, Generallieutenant Lützow, Generalmajor Leth, Generalmajor Bechtolsheim, Generalmajor Lepel, Generalmajor Binzer, Generalmajor Ewald, Generalmajor Neckelmann, Hs. Højhed Prins Christian Frederik til Danmark, Generalmajor Haxthausen, Generalmajor Tellequist, Generalmajor Münnich og som Kommandør af Artilleriet Oberst Bielefeldt.

Armeen inddeles i 3 Divisioner, 1 Avantgarde og 1 Reserve.

Den 1ste Division kommanderer Prins Frederik af Hessen og bestaar af Fynske Dragoner, et Batteri i Pløn, 2 Brigader Infanteri. Deraf bestaar 1ste af Kronprinsens Regiment og Oldenborgs under Generalmajor Leth; den 2den under Hs. Højhed Prins Christian Frederik bestaar af Prins Frederiks og Holstenske Inf. Regiment.

Den 2den Division under Generallieutenant Düring bestaar af Livregiment Ryttere og Holstenske Rytterregiment, hvilke tvende Regimenter formere Brigade under Generalmajor Prins Christian af Hessen, og i dennes Fraværelse føres af Oberst Schmettau[1]); end videre hører til denne Division Husarregimentet og 2den sjællandske Bataillon let Infanteri.

Den 3dje Division kommanderes af Generallieutenant Moltke. Den bestaar af 1ste og 3dje jyske Infanteriregiment samt 2den Bataillon af Slesvigske Inf. Regiment, som formere Brigade under Generalmajor Lepel, Batteriet i Nortorf og det sjællandske Jægerkorps.

Avantgarden kommanderes af Generalmajor Ewald og bestaar af et Batteri 3-Pds. Kanoner, Livregiment Dragoner, det slesvigske Jægerkorps, 1ste Bataillon sjællandsk let Infanteri, slesvigholstensk Bataillon let Infanteri og Jægerkompagniet af Prins Frederiks Regiment.

---

[1]) G. W. Schmettau, Greve, var Næstkommanderende ved Livregiment Ryttere.

Generallieutenant Baron Rantzau kommanderer Reserven, bestaaende af Slesvigske Ryttere og Jyske Dragonregiment.

Generallieutenant Lützow kommanderer den i Rendsborg liggende Brigade, som bestaar af Fynske og 2det jyske Inf. Regiment.

Hver Division gjør sin Tjeneste for sig, og alle Rapporter gaar til mig fra Divisionerne, ligesom ogsaa alle Ordrer gaa til dennes Fører.

Til mit Hovedkvarter høre følgende: Generaladjudant Bülow, til hvem er givet som Medhjælp Kapitajn Rømer; de andre Adjudanter ere følgende: Major Friboe, Major Grüner, Ritmester v. d. Maase, Kapitajnerne Oppen og Rømeling, Premierlieutenant du Plat af Kronprinsens Regiment, som tillige er Feltpostmester, Premierlieutenant Brock[1]) af Prins Frederiks Regiment og Premierlieutenant Bauditz af Kongens Regiment. De tvende Majorer holde Rosterne over samtlige Officerer, den første over Kavaleriet, den anden over Infanteriet; de øvrige inddeles hver til forskjellige Forretninger.

Generalkvartermesterstaben bestaar af følgende: Generalkvartermester Generalmajor Binzer, Generalkvartermester-Lieutenanterne Kapitajnerne Krag, Seyersted, Haffner senior, du Plat, Mollwitz og Haffner junior; Aide-Generalkvartermestrene Premierlieutenanterne Lesser og Salchow, og til at forrette denne Tjeneste ansættes endnu Ritmester Wimpfen og begge Lieutenanterne Bardenfleth, som alt gjør Tjeneste under Generalkvartermester Binzer.

Generalmajor Binzer haver at foreslaa en Officer, som skal forrette Generalvognmestertjenesten; denne, som staar under Generalmajor Binzer og af ham erholder Instruktion, udbetales 120 Rdl. for at anskaffe sig tvende Heste, som, naar han afgaar fra sin Post, afleverer disse til det ridende Artilleri.

End videre er oprettet et Feltkommissariat, hvis Opholdssted er indtil videre i Kiel. Det bestaar af Kammerherre Møsting, Generalmajor Haxthausen og Etatsraad Heinzelmann. Samtlige Regimenter og Korpser have at henvende sig til dette Kollegium i alt, hvad Økonomi angaar; det erholder de fornødne Ordres i alle Sager af mig og haver til mig direkte at indgive deres Rapporter.

Stabskirurgus Schmidt forretter, som sædvanlig, Stabskirurgus-Forretningerne.

Feltpostmesteren haver at imodtage alle Breve, ligesom han og paa Posthuset besørger alle Brevene. — — —

Samtlige Regimenter og Korpser haver at indsende til Feltkommissariatet en Fortegnelse paa, hvor mange Portioner og Rationer der efter det tjenstgjørende Antal af Mand og Heste bruges.

Fra i Morgen af etableres en Ordonnanskjæde fra Kiel til Rendsborg over Achterwehr, hvor to Ordonnanser henlægges fra Rendsborg. Generallieutenant Düring sender fire Ordonnanser til mig til

---

[1]) L. F. Brock var netop lige bleven ansat som Brigadeadjudant hos Prins Christian Frederik.

Hovedkvarteret, og trende Ordonnanser lægges til Neumünster og trende til Bornhövd. Ordonnanserne afløses hver 5te Dag og medtage Fourage for 2 Dage; den øvrige Fourage leveres paa Stedet. Med Brevene medgives stedse en Timeseddel, og den Højstkommanderende paategner, naar den er ankommen, og naar den er afsendt. At sende Ordonnanser om Natten, hvor ej Nødvendigheden fordrer det, forbydes.

Parolen udgives hver Dag Kl. 11 Slæt."

Dislokationen af denne Styrke var omtrent den samme som i 1803, kun var Cantonnementet trukket lidt mere østlig, og Grenaderbataillonerne vare ikke formerede i egne Cantonnementer som den Gang.

Om Kiel og syd paa laa 1ste Division med Divisionskvarter Preetz. I Kiel selv laa kun én Bataillon af Kronprinsens Regiment, den anden var indkvarteret i Brunswik. Det andet til Leths Brigade hørende Regiment, „Oldenborg", kantonnerede i Selent og Salzau. Prins Christian Frederik boede paa Pløn Slot i Midten af sit Regiment, der laa i Pløn og Preetz, medens det andet Regiment af hans Brigade, „Holsten", var indkvarteret vest for om Brugge og Wattenbeck.

Det til Divisionen hørende fynske Dragonregiment, der i Rantzaus Sted kommanderedes af Oberst G. G. Schøller, laa om Lütjenburg, og det 3-Pds. Batteri under Kapitajn Muck i Pløn. Fra Pløn var Jægerkompagniet af Prins Frederiks Regiment sendt frem til Neustadt, men underlagt Ewald.

Vest for 1ste Division, paa begge Sider af Ejderen, laa Reserven under Generallieutenant Rantzau, af hvilken det slesvigske Rytterregiment, der kommanderedes af Generalmajor J. F. Bardenfleth, kantonnerede nord for Ejderen med Knoop til Stabskvarter og de jyske lette Dragoner under Generalmajor C. W. Friboe syd for denne med Achterwehr som Midtpunkt og Quarnbeck som Stabskvarter.

Reservens Cantonnement strakte sig hen imod Rendsborg, hvis Besætning ikke hørte til Hærkorpset, men bestod foruden af Artilleri og Ingenieurer af 2det jyske Inf. Regiment under Generalmajor C. Tellequist og Fynske Inf. Regiment under Generalmajor J. Neckelmann, hvilke dannede Brigade under Fæstningens midlertidige Kommandant, Generallieutenant Lützow.

Vest for 1ste Division, men syd for Reserven og Rendsborg, strakte sig 3dje Division med Divisionskvarter paa Bordesholm. 3dje jyske Regiment, som i Moltkes Sted kommanderedes af Oberst Bülow, laa om Bordesholm, 1ste jyske Regiment under Generalmajor Lepel om Hohenwested og Drage, 2den Bataillon af Slesvigske Regiment under Major Grev Rantzau i Jevenstedt. De Tropper, som foruden disse til Lepels Brigade hørende vare Divisionen underlagte, laa, som følger: et 6-Pds. Batteri under Kapitajn Friboe i Nortorf, det sjællandske Jægerkorps under Oberst Grev Schack i den nordre Del af Ditmarsken med Stabskvarter i Heide.

Syd for Moltkes Division var Terrainet ned til Altona flygtig bevogtet af 2den Division, af hvilken Prins Christian af Hessens Brigade laa samlet med Livregiment Ryttere, midlertidigt kommanderet af Grev Schmettau, om Neumünster, og Holstenske Rytterregiment, midlertidigt kommanderet af Oberst Dorrien, om Kellinghusen, men hvis øvrige Tropper vare spredte. 2den sjællandske Bataillon let Infanteri, Major Sundt, kantonnerede i den sydlige Del af Ditmarsken, Husarerne under Generalmajor Berger havde to sjællandske Eskadroner i Itzehoe og Bramstedt, tre sjællandske Eskadroner sydligere i Elmshorn, Barmstedt og Pinneberg, de to holstenske i Wedel og Ottensen.

Avantgarden kantonnerede i den tidligere Stilling bag Grænsen, det lette Fodfolk forrest. 1ste sjællandske Bataillon let Infanteri under Major T. J. Wegener laa om Reinbeck nærmest det hamburgske Territorium. Langs Grænsen mod Nordost, stødende til den nævnte Bataillon, laa dernæst i Rækken det slesvigske Jægerkorps, i Ewalds Sted kommanderet af Major C. D. O. Hobe, om Trittau, Stabskvarter Sprenge; derpaa fulgte den slesvigholstenske Bataillon let Infanteri under Oberstlieutenant W. A. Kardorff om Reinfeld og Prins Frederiks Regiments Jægerkompagni i Neustadt.

Bag Fodfolket kantonnerede i Oldeslo et 3-Pds. Batteri, Kapitajn Sach, samt Staben og to Eskadroner af Livregiment lette Dragoner under Generalmajor A. L. G. Hedemann, medens de to andre Eskadroner af Regimentet laa nordligere ved Segeberg.

Foruden Rendsborg stod ogsaa uden for Hærkorpset Glückstadt Fæstning, hvor Dronningens Livregiment laa, hvis Chef, Generalmajor L. F. Bechtolsheim, tillige var Fæstningens Kommandant, Frederiksort Fæstning under Kommandanten, Oberst J. C. C. de Feignet, med et Garnisonskompagni under Major W. D. H. Frohböse, 1ste Bataillon af Slesvigske Infanteriregiment med 4 Kompagnier under Oberst G. A. Varensdorff i Tønning og Husum og 1 Kompagni paa Gottorp, Styrken paa Helgoland under Major Zeska og Grenaderjægerkompagniet i Altona under Leschly.

Endelig maa det bemærkes, at den militære Styrke i Holsten ikke er fuldstændigt angiven, før ogsaa det holstenske og det slesvigske Landeværnsregiment, hvilke dog endnu kun vare maadeligt organiserede, ere omtalte. Det første stod under Generallieutenant F. F. C. U. Grev Ahlefeldt til Langeland og Rixingen, det sidstnævnte under R. Grev Lynar.

I Kiel var der efter Hovedkvarterets Forlæggelse der til meget Liv. Foruden Stabenes og Feltkommissariatets Kontorer indfandt ogsaa noget af det udenlandske Departements Personale sig der, i det Udenrigsminister Bernstorff tog Ophold hos Kronprinsen, medens hans Broder, Joachim Bernstorff, ledede Departementet i Kjøbenhavn.

Vi skulle imidlertid ikke her dvæle derved, kun fremstille den militære Stilling efter Troppekoncentrationen til Holsten, som holdt sig lige til 1807. Efter at have skildret Situationen i Holsten og

Slesvig, skulle vi derfor kaste et Blik paa Tilstanden i det øvrige Danmark.

I Jylland fandtes det nordjyske Landeværnsregiment under Oberst T. Wedelsparre, 1ste østjyske Landeværnsregiment under Oberst P. S. Fønss, 2det østjyske under Oberst C. C. Gersdorff, det vestjyske under Oberst F. C. R. Bülow. Af de befæstede Punkter stod Fladstrand og Hals under Oberstlieutenant F. C. O. Gørtz og Samsø under Kapitajn Kyhn.

Paa Fyn fandtes Landeværnsregimentet under Oberst F. Juel med den langelandske Landeværnsbataillon under Oberst Grev Frederik Ahlefeldt til Laurvig som Underafdeling. I Fæstningen Nyborg, der stod under Kommandanten, Oberst C. V. Baron Güldencrone, var der et Garnisonskompagni under Kapitajn S. U. Schaumburg.

Paa Sjælland havdes der det nordre sjællandske Landeværnsregiment under Generalmajor E. F. Walterstorff og det søndre sjællandske under Oberst P. L. Oxholm, spredte over hele Øen samt over Laaland, Falster og Møen. End videre fandtes der i Næstved et Rytterregiment, det sjællandske, under Generalmajor J. M. H. Castenschjold, hvilket havde et Detachement som Karantæne-Kystvagt i det nordostlige Sjælland. I Korsør var der en lille Skanse med Detachement under Kommandanten, Oberst C. Gyldenfeldt.

Ellers var den militære Styrke paa Øen samlet i Kronborg og Kjøbenhavn og bestod af følgende. Paa Kronborg laa under Kommandanten, Generalmajor E. H. Stricker, Kongens Regiment, der i Baudissins Fraværelse kommanderedes af Oberst F. C. Bauditz, og et Artilleridetachement. Desuden hørte til Forsvarsstyrken det borgerlige Artilleri i Helsingør under Oberst G. C. Hauch. I Kjøbenhavn fandtes under Guvernøren den danske Artilleribrigade under Oberstlieutenant H. Beck, Livgarden til Hest under Oberstlieutenant F. Blücher og Livgarden til Fods, der i Prinsen af Würtemberg-Stuttgarts Fraværelse midlertidigt kommanderedes af Major P. G. Normann, Danske Livregiment under Generalmajor F. V. Falbe, Norske Livregiment under Oberst H. Hornemann og Marineregimentet under Generalmajor J. Z. Lemming. Desuden fandtes i Fæstningen under Stadshauptmand Mylius Borgervæbningen, hvis Infanteri kommanderedes af Stadshauptmanden selv, medens det borgerlige Artilleri stod under Oberst S. Boye-Junge og Livjægerkorpset under Major F. C. Holstein.

Endelig hørte til Sjælland paa en Maade Bornholms Væbning, der befaledes af Oberstlieutenant Funch.

Som alt omtalt, var Landeværnet ufuldstændigt forsynet med Mandskab, og det viste sig, at de yngre Reserver ikke vare i Stand til at give det mere end omtrent to Tredjedele af dets planmæssige Styrke. At indsætte de ældre Reserver fandtes ikke rigtigt. General Moltke gjorde opmærksom paa flere efter hans Mening uheldige Omstændigheder ved Hærordningen og deriblandt ogsaa den, som Landgrev Carl tidligere havde fremhævet[1], at den ældre Mand, som

[1] I. Side 178, Noten.

havde tjent, stedse maatte indkaldes fremfor den yngre, som ikke havde tjent og vilde være fri for bestandig, fordi han ikke var vaabenøvet[1]). Kronprinsen befalede kun de yngre Reserver indsatte i Landeværnet, og da det med Hensyn til dettes Krigsberedskab viste sig, at det med 3 Gange 24 Timers Varsel kunde være marchefærdigt, slog han sig til Taals dermed.

Disse Forhold gav imidlertid Kronprinsen Anledning til at tage de Midler under Overvejelse, hvorved den tilstrækkelige Forsvarsstyrke altid kunde sikres, og ved samme Lejlighed fandt han det hensigtsmæssigt at lade Spørgsmaalet om Landeværnets endelige Organisation, hvilket var udskudt til 1806, undersøge. Han var af den Mening, at det paa en eller anden Maade maatte kunne sættes i nøjere Forbindelse med den staaende Hær. Da der tillige opstod Betænkeligheder ved, at Kyst- og Borgervæbningerne kun nogle Steder trivedes, paa andre ikke, og flere Øvrigheder, saasom Amtmand Stemann i Sorø, foreslog, at Frivilligheden overalt i Forsvarstjenesten skulde afløses af Forpligtelse, vilde han paa samme Tid undersøge, om ikke Tiden var kommen for Indførelsen af almindelig Værnepligt og Kjøbstadindvaanernes Indlemmelse i Rekruteringsmassen.

Han nedsatte derfor en Kommission i Kiel til disse Spørgsmaals Besvarelse, bestaaende af Kaas og Moltke samt Møsting og Haxthausen. De to sidstnævnte, som vare Medlemmer af Feltkommissariatet, vare tillige henholdsvis Præsident for det tyske Kancelli og Deputeret i det norske Generalitet, og dette var Grunden til deres Valg; thi Kronprinsen vilde tilvejebringe noget, som kunde anvendes baade i Danmark, Holsten og Norge.

Medens der derfor ellers ikke rørtes ved de bestaaende borgerlige Korpser, fik Livjægerkorpset ved Reglement af 31te Januar 1806 den forandrede Ordning, som Kronprinsen havde ønsket[2]).

---

[1]) Moltkes Skrivelse, som omtaler dette, findes blandt Aktstykkerne. [2]) Blandt Aktstykkerne vil det findes, som angaar Korpsets Omdannelse.

Aktstykker vedrørende Troppekoncentrationen til Holsten.

Breve fra Kronprins Frederik som Øverstbefalende.

Til det danske Kancelli.

Frederiksberg Slot den 21de September 1805.

Da de nuværende Konjunkturer fordre, at Armeen maa være beredt til paa første Vink at kunne bevæge sig til ethvert Punkt, som Statens Tarv maatte kræve, saa har H. M. Kongen, min Fader, befalet, at samtlige Kavaleri- og Infanteriregimenter i Nørrejylland samt det holstenske Rytterregiment, det fynske Regiment lette Dragoner, Husarregimentet, Kronprinsens Regiment, Prins Frederiks Regiment og den danske Artilleribrigade skal strax indkalde deres Frifolk og Nationale, for at kunne den 1ste Oktober d. A. være marchefærdige.

I Følge denne allerhøjeste Befaling vilde Kancelliet behage med Dags Post at befale samtlige Amtmænd og Sø-, Land- og Krigskommissærer, at de ufortøvet haver at beordre samtlige Landsoldater af fornævnte Regimenter og Korpser til at indfinde sig ved deres Regimenter den 1ste Oktober d. A., undtagen Landsoldaterne af Kronprinsens Regiment, der ere af Fyns Distrikt, thi disse skal møde den 1ste Oktober ved Middelfart, hvor de imodtages af en Stabsofficer og 10 Subalternofficerer, som dertil af Regimentet er kommanderet. Ligeledes møde Prins Frederiks Regiments Landsoldater ej ved deres Regiment, men ved Nakskov i Laaland, og det først den 8de Oktober, hvor disse ligeledes modtages af en Stabsofficer og 10 Subalternofficerer, som dertil af Regimentet er kommanderet.

End videre bringes i Erindring, at de Overkomplette, som i Plakaten af 16de Marts 1804 er befalet at møde ved deres Regimenter i Tilfælde af Opbrud og Marche, haver, naar de henhøre til de her benævnte Regimenter og Korpser, ved denne Lejlighed at indfinde sig paa fornævnte Steder og til fornævnte Tider.

Til Generallieutenant Moltke.

Frederiksberg den 21de September 1805.

Da de nuværende Konjunkturer fordre, at Armeen maa være beredt paa første Vink at kunne bevæge sig til ethvert Punkt af Landet, hvor hen det maatte behøves, saa vilde Hr. Generalen behage strax pr. Estafette at beordre samtlige under deres Generalkommando staaende Kavaleri- og Infanteriregimenter, strax at indkalde deres Frifolk og Nationale samt Distriktsheste og optage Stamhestene fra Græs, for den 1ste Oktober d. A. at være i komplet marchefærdig Stand i Standkvartererne, saaledes at ethvert Regiment 24 Timer efter, at De modtager den nærmere Marcheordre, kan være paa Marchen. De udtjente, men i overkomplet Nummer staaende Folk, indkaldes ogsaa ved samtlige Regimenter og Korpser, og hvert Kavaleriregiment maa møde med 500 Mand beredne Gemene og hvert Infanteriregiment om muligt med 1350 Mand Gemene. Ved Regimenternes Depoter forblive af Kavaleriet pr. Regiment 1 Officer, 4 Underofficerer, 1 Trompeter, de Syge og Rekrutterne; ved Infanteriet pr. Regiment 1 Officer, 5 Underofficerer, 1 Tambur, de Syge og Rekrutterne samt de Kommanderte, som maatte være ved den militære Uldmanufaktur og den militære Munderingskommission; alle øvrige Kommanderte derimod indkaldes. Naar Regimenterne marchere, da medtages ingen Telte, men disse blive før Afmarchen eftersete og opbevarede i Standkvartererne. Infanteriregimenterne tage ingen Skilderkjoler med paa Marchen.

Alle permitterte Officerer beordres strax til deres Regimenter, og de Regimenter, som have à la suite Officerer, der forhen have gjort Tjeneste og maatte være fraværende, indkalde strax [disse], og fra den Dag af, de marchere, skal de nyde Gage efter deres Charge extraordinær godtgjort.

Under de her omtalte Regimenter, som skal holde sig marchefærdig, forstaas ogsaa den Del af det 2det jyske Infanteriregiment, som garnisonerer i Viborg, hvilken siden vil komme til at støde til den øvrige Del af Regimentet.

Ved Kavaleriet medgives hver Mand 30 skarpe Patroner og ved Infanteriet hver Mand 60 skarpe Patroner, som udleveres af Fredericia Arsenal, i det Regimenterne passere der forbi. Af Rendsborg Arsenal vil hver Infanteribataillon, naar den ankommer til Holsten, blive leveret to 3pundige Regimentskanoner med tilhørende Ammunitionskarrer og 200 skarpe Skud pr. Pièce.

Naar Regimenterne marchere, medtages ingen Stabs- eller Chefsvogn, men Regimentskassen transporteres paa en af de tildelte Bøndervogne.

Hvert Kavaleriregiment medtager 4 Brødvogne, 1 Patron- og 1 Smedekarre, hvortil der gives 10 Par Forspandsheste, og desuden for Regimentet 26 Vogne til Bagage.

Et Infanteriregiment medtager 10 Brødvogne og 4 Patronkarrer, hvortil leveres 24 Par Forspandsheste, og naar et saadant Regiment

i Holsten erholder de 4 Regimentskanoner og 4 Ammunitionskarrer, da leveres til disses Transport aparte 12 Par Heste. Desforuden gives et sligt Regiment 30 Bøndervogne til dets Bagage.

De anhvervede Folk af samtlige Regimenter og Korpser, som maatte have udtjent, gives for Tiden ingen Afsked, undtagen de ere utjenstdygtige. Naar Regimenterne marchere, da medgives Folkene Tornistre, Feltflasker og Brødsække, samt hver Mand af Infanteriet 2 Par Sko.

I Henseende til de Nationales samt Distriktshestenes Indkaldelse til Regimenterne i Nørrejylland, da haver jeg i Dag tillagt det danske Kancelli Befaling desangaaende, paa det at samme fra sin Side kan med Posten i Dag foranstalte det fornødne.

Naar den nærmere Ordre til Marchen gives, da vil de fornødne Marcherouter, Anvisning paa Brød og Fourage samt Udskrivning af Forspandsheste, Bøndervogne og Kvarterer blive besørget indtil Kolding af min Generalkvartermester-Lieutenant Wolfgang Haffner, men fra Kolding af og videre af Generalkvartermester Binzer.

For at vinde Tid, saa haver jeg befalet min Generalkvartermester-Lieutenant Wolfgang Haffner at sende ethvert Regiment især sin Marcheroute direkte, men med samme Post tillige underrette Hr. Generalen om disse tvende Deles Afsendelse.

Fourage godtgjøres daglig pr. Hest $^{5}/_{8}$ Skjæppe Havre, 5 ℔ Hø og 2 ℔ Halm.

Fra Opbrudsdagen gives alt Cantonnementstillæg.

Foruden det alt anførte, som henhører til Depoterne af Infanteriet, saa skal der endnu høre Besætningen af Fladstrand, Hals Skanse og Kyholm, hvilke trende Besætninger gives af alle 3 til den jyske Generalkommando hørende Infanteriregimenter.

Avditør Selmer af 1ste jyske Infanteriregiment har jeg tilladt endnu i 14 Dage at opholde sig her.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Til Kronprinsens Regiment.

Frederiksberg den 21de September 1805.

Da Regimentet af Dags Parolbefalingen haver erfaret, at det til 1ste Oktober skal være marchefærdigt, saa undlader jeg ikke herved at tilkjendegive Regimentet, at den Del af samme, som er befalet at møde her, skal paa nærmere Ordre tillige med hele Regimentets Armatur, Munderingssorter (som indpakkes i Kasser) samt de 10 Brødvogne og 4 Patronkarrer embarqueres her paa et en flûte armeret Orlogsskib og paa dette tillige med et Kommando af Artilleriet transporteres til Kiel; men for at kunne bestemme Pladsen, der optages i Skibet, saa haver Regimentet ufortøvet at indmelde mig, hvor stærk den Del, som her i Byen forsamles, vil være, saa vel af Officerer, Mellem- og Understab, Underofficerer, Hoboister, Spillemænd og Gemene.

Ved Depotet forbliver 1 Officer, 5 Underofficerer og 1 Tambur samt de Syge og Rekrutterne saa vel som de Kommanderte ved den militære Uldmanufaktur og militære Munderingskommission, thi alle øvrige Kommanderte indtrækkes. Regimentet medtager paa Marchen ingen Stabs- og ingen Chefs-Vogn.

Af Kjøbenhavns Arsenal lader Regimentet sig levere skarpe Patroner til den hele Styrke, som regnes til 60 Stk. pr. Mand.

De à la suite Officerer, som allerede har gjort Tjeneste ved Regimentet, medtages, og skal fra den Dag af, Regimentet opbryder, blive godtgjort extraordinær Gage efter deres Charge.

De anhvervede Folk, som maatte have udtjent i den Tid, meddeles ingen Afsked. Fire 3pundige Regimentskanoner med tilhørende Ammunitionskarrer og Ammunition vil blive Regimentet leveret i Holsten. De for Regimentet forfærdigede Kapper indpakkes og medtages. Folkene medgives Tornistre, Feltflasker og Brødsække og hver Mand 2 Par Sko. De udtjente Landsoldater, som endnu føres i overkomplet Nummer, skal ogsaa ved denne Lejlighed indkaldes.

I Henseende til de Nationales Indkaldelse, da haver jeg i Dag tillagt Kancelliet Befaling, paa det at samme fra sin Side med Posten i Dag kan foranstalte det fornødne.

Den fornødne Marcheroute for den Del af Regimentet, som samler sig ved Middelfart, vil blive Regimentet tillige med de fornødne Vogne og Kvarterernes Anvisning tilstillet fra Generalkvartermester-Lieutenant Wolfgang Haffner.

Regimentet medtager ingen Telte paa dets Marche.

Til Generalitetet.

Frederiksberg den 22de September 1805.

Da de nuværende Konjunkturer fordre, at Armeen maa være beredt til paa første Vink at kunne bevæge sig til ethvert Punkt, som Statens Tarv maatte kræve, saa har Hs. Majestæt Kongen, min Fader, allernaadigst befalet, at samtlige Regimenter og Korpser i Danmark og Hertugdømmerne skal fra 1ste Oktober d. A. af være marchefærdige, saaledes at de 24 Timer efter Marcheordrens Modtagelse kan være i Marche, samt at det ridende Artillerikompagni af den danske Artilleribrigade, Husarregimentet, Kronprinsens Regiment, Prins Frederiks Regiment, det fynske Regiment lette Dragoner, samtlige Regimenter og Korpser af den nørrejyske og holstenske Generalkommando skal strax indkalde deres Frifolk og Nationale samt Distriktshestene og optage Stamhestene fra Græs, alt inden den 1ste Oktober; ligeledes skal den danske Artilleribrigade til samme Tid indkalde saa mange Folk, at den kan forstærke den holstenske Artilleribrigade saaledes, at denne sidste kan besætte ét 6pundigt ridende, ét 6pundigt Fodbatteri og trende 3pundige Batterier samt 40 Regimentskanoner med det fornødne Mandskab, hvortil her fra behøves 81 Underofficerer, 2 Hornblæsere, 4 Skaffere og 334 Artillerister. — Hvilken allerhøjeste Resolution jeg haver tilkjendegivet til Efterretning begge

Kancellierne, samtlige Regimenter og Korpser i Sjælland, saa vel som de kommanderende Generaler i Fyn, Nørrejylland og Holsten.

End videre undlader jeg ikke at bekjendtgjøre Kollegiet, at jeg haver befalet det sjællandske Rytterregiment at afløse Husarregimentets Karantæne-Kommando den 30te September med 2 Officerer, 6 Underofficerer og 52 Mand og Heste, samt befalet det sjællandske Rytterregiment at indkalde saa mange Frifolk, som maatte behøves for at udføre denne min Ordre.

Kronprinsens Regiment er beordret at indkalde til den foran befalede Tid dets Mandskab at møde i Kjøbenhavn, undtagen de Nationale af Fyns Distrikt, som skal møde til samme Tid ved Middelfart, hvor fra disse sidste paa nærmere Ordre transporteres uden Mundering, Lædertøj og Armatur over Land til Kiel ved en kommanderet Stabsofficer eller Kapitajn, 10 Subalternofficerer og 20 Underofficerer. Den Del af dette Regiment, som samles her i Kjøbenhavn, skal tillige med hele Regimentets Armatur, Lædertøj, Mundering, Vogne, Karrer og Ammunition transporteres paa et en flûte armeret Orlogsskib til Kiel, paa hvilket Skib ogsaa transporteres det Artilleri af den danske Brigade, som skal forstærke den holstenske Brigade.

Prins Frederiks Regiment indtrækker deres Frimænd til Kjøbenhavn den 1ste Oktober og deres Nationale i Laaland ved Nakskov den 8de Oktober; begge Dele transporteres paa samme Maade ved Orlogsskibe til Holsten, som formeldte Kronprinsens Regiment.

I øvrigt ere alle formeldte Regimenter og Korpser beordret at blive i deres Standkvarterer indtil nærmere Marcheordre.

Paa Marchen gives hver Mand af Kavaleriet 30 skarpe Patroner og af Infanteriet pr. Mand 60 skarpe Patroner; disse udleveres til de fra Sjælland marcherende Regimenter af Kjøbenhavns Arsenal, til det fynske Regiment lette Dragoner og til Regimenterne fra Nørrejylland af Fredericia Arsenal og Regimenterne af den holstenske Generalkommando af Rendsborg Arsenal.

Naar Regimenterne ankomme til Holsten, da udleveres af Rendsborg Arsenal tvende Regimentskanoner med Ammunitionskarrer til hver Bataillon samt 200 skarpe Skud til hver Kanon.

Teltene saa vel som Stabs- og Chefs-Vognene medtager ingen af de marcherende Regimenter.

Paa Marchen leveres hvert Kavaleriregiment til dets 4 Brødvogne, 1 Patron- og 1 Smedekarres Transport 10 Par Forspandsheste og desuden 26 Bøndervogne til Bagagen. Til Husarregimentet leveres til dets 5 Brødvogne, 5 Krudt- og 1 Smedekarres Transport 16 Par Forspandsheste samt 32 Bøndervogne til dets Bagage.

Et Infanteriregiment leveres til dets 10 Brødvogne, 4 Patronkarrer, 4 Kanoner og 4 Ammunitionskarrers Transport 36 Par Forspandsheste samt 30 Bøndervogne til Bagagen.

Fra den Dag, Regimentet marcherer, gives dem Cantonnementstillæg, som Kollegiet ville behage at foranstalte, ligesom at for hvert marcherende Infanteriregiment anskaffes tvende Heste, den ene til

Adjudanten ved 2den Bataillon og den anden til Regimentskvartermesteren.

Kasser til at indpakke Armaturen, Lædertøjet, Munderinger og Ammunition af Kronprinsens og Prins Frederiks Regimenter vilde Kollegiet behage beordret forfærdigede for den i Middelfart og Nakskov forsamlede Del af disse Regimenter, og leveres Regimenterne her.

Samtlige à la suite Officerer ved de marcherende Regimenter ere beordrede at følge, og Kollegiet ville foranstalte, at fra den Dag af, de marcherer, de da erholder Gage efter deres Charge extraordinært udbetalt.

Samtlige Officerer af de marcherende Regimenter maa, naar de ønske det, udbetales det, som de haver staaende i Deposito-Kassen, og hvis dette ej beløber sig til fulde 3 Maaneders Gage, da maa det, som mangler, tilskydes som Forskud, der siden er at tilbagebetale.

De hvervede Folk, som i denne Tid maatte have udtjent, haver jeg befalet ej at give Afsked, undtagen de ere utjenstdygtige.

Siden ingen Stabsvogn medtages, saa transporteres Regimentskasserne paa en af de tildelte Bøndervogne.

End videre haver jeg befalet at medgive Folkene Tornistre, Feltflasker og Brødsække, samt hver Mand af Infanteriet 2 Par Sko.

Ved Depoterne forbliver ved ethvert marcherende Kavaleriregiment 1 Officer, 4 Underofficerer, 1 Trompeter, de Syge og Rekrutterne.

Ved et Infanteriregiment forbliver ved Depotet 1 Officer, 5 Underofficerer, 1 Tambur, de Syge, Rekrutterne og de Folk, som ere kommanderte til den militære Uldmanufaktur og den militære Munderingskommission.

Af de trende jyske Infanteriregimenter besættes Fladstrand, Hals Skanse og Kyholm som hidtil, og de dertil Kommanderte henregnes ved disse Regimenter til Depoterne.

Ved den holstenske Generalkommando haver jeg befalet, at Kron-Arbejderne ved Vollerwiek samt de Arbejdere ved Digerne, som med min Tilladelse ere der, skal indtil videre ikke indkaldes; men for Resten haver jeg befalet alle Kommandoer af de marcherende Regimenter indtrukne.

Hvert Kavaleriregiment haver jeg befalet at skulle møde med 500 beredne Mand Gemene og hvert Infanteriregiment med 1350 Mand Gemene.

De i Kjøbenhavns Garnison tilbageblivende Regimenter vil være nødt til at indkalde en Del Frifolk for at bestride Tjenesten og de fornødne Kommandoer; hvor stort dette indkaldende Antal bliver, vil nærmere blive Kollegiet tilkjendegivet.

I Holsten maa af Rentekammeret snarest muligt oprettes trende Magasiner, nemlig ét i Rendsborg for 12000 Mand, ét i Kiel for 8000 Mand og ét i Oldeslo for 4000 Mand, alt for det første paa 4 Uger.

Et Feltkommissariat skal oprettes, og til Medlemmer af samme vilde Kollegiet behage at foranstalte paa sædvanlig Maade følgende Mænd udnævnte, nemlig: Præsidenten i det tyske Kancelli, Hr.

Kammerherre Møsting, Hr. Generalmajor v. Haxthausen og Hr. Etatsraad Heinzelmann. Sø- og Landkrigskommissær v. Haxthausen ansættes ogsaa ved Feltkommissariatet som Adjunkt hos Generalmajoren.

Fra Opbrudsdagen gives i Fourage pr. Hest daglig $^5/_8$ Skp. Havre 5 ℔ Hø og 2 ℔ Halm.

Foruden de alt foromtalte Batterier haver jeg beordret et 3pundigt Batteri samt 4 Stk. 20pundige Haubitser at oversendes til Holsten her fra, som skal tjene til Reserveartilleri, og altsaa ikke gives hverken Bemanding eller Bespænding.

Marcherouternes Forfærdigelse, det fornødne Brøds Udlevering, Fouragens Udskrivning, Kvarteranvisninger samt Forspandsheste og Bøndervognes Levering besørges efter min Befaling af Generalkvartermester-Lieutenant Wolfgang Haffner for de fra Danmark marcherende Regimenter fra deres Standkvarter indtil Kolding, men siden der fra og videre besørges alt dette af Generalkvartermesteren, Generalmajor Binzer.

De fornødne Pengeanvisninger til de marcherende Regimenter ville Kollegiet behage at besørge, indtil Feltkommissariatet er traadt i Virksomhed.

Af Kollegiet ønsker jeg at erfare, om der i Holsten er Lædertøj og Munderinger for de derværende Landeværnsbatailloner.

Husarregimentet med dets 5 Eskadroner her i Sjælland skal strax gives nye Sabler og saa mange nye Pistoler, som Arsenalet kan levere.

Af de nyeste Geværer med koniske Fænghuller, hvoraf der i Kjøbenhavns Arsenal befindes 33000 Stk., skal 1000 Stk. vel indpakkes i Kasser og snarest mulig oversendes til Rendsborg Arsenal.

Af den Sort Kofferter, som ere forfærdigede til den nye Feltequipage for Infanteriofficererne, vilde Kollegiet behage at bestille strax 100 Stk. og paadrive, at disse snarest muligt bliver færdige, da jeg ønsker, disse skal leveres imod Betaling til Officererne af Kronprinsens Regiment, Prins Frederiks Regiment og de 2 Kapitajner og 28 Lieutenanter, som afgaa her fra til Forstærkning af den holstenske Brigade; hvis disse Kofferter ikke kan blive færdige førend Regimenternes Afmarche, da oversendes de til Søs til Rendsborg.

Marchepengene for de indkaldte Folk ved samtlige Regimenter udbetales for denne Gang ved Regimenterne, hvis Kasser siden igjen af Vedkommende godtgjøres dette Udlæg, hvilket Kollegiet saaledes ville behage at besørge.

I Henseende til Fouragens Godtgjørelse, da tjener følgende til Efterretning, som Kollegiet ville behage at bekjendtgjøre Feltkommissariatet, naar dette er etableret, nemlig: Samtlige subalterne Officerer af Kavaleriet og det ridende Artilleri nyder hver Fourage paa 2 Heste. En Oberst af Infanteriet, naar han er Kommandør for et Regiment, nyder Fourage paa 2 Rideheste og 2 Kjøreheste til hans Bagage. En Generalmajor af Infanteriet nyder Fourage paa 4 Rideheste og 4 Kjøreheste til hans Bagage. En Generallieutenant af Infanteriet nyder,

naar han kommanderer en Division, Fourage paa 10 Heste, imod at han selv besørger sin Bagage transporteret. En Generalmajor af Kavaleriet nyder Fourage paa 10 Heste og en Generallieutenant af Kavaleriet Fourage paa 12 Heste, imod at de selv haver at besørge deres Bagage transporteret. Generalerne besørge ogsaa med disse Heste deres Adjudanters Bagage transporteret.

En Brigadegeneral af Infanteriet tilstaas 1 Adjudant, som gives Fourage paa 2 Heste. En General, som fører en Division, tilstaas 2 Adjudanter, som hver nyder Fourage paa 2 Heste. Ved Kavaleriet gives derimod hver Adjudant hos en General Fourage paa 3 Heste.

Min Generaladjudant samt alle ved Generalstaben ansatte Officerer gives hver Fourage paa 4 Heste, hvilket alt Kollegiet ville behage med næste Post at kommunicere Vedkommende til Efterretning og derved tillige anføre, at dog ingen godtgjøres Fourage paa flere Heste, end der virkelig holdes.

Foruden den i Holsten værende Staldetat fejler, efter Artillerikorpsets Indberetning, til de befalede Batteriers og Regimentskanoners Besætning og Bespænding endnu 289 Kuske og 722 Heste, hvilke maa udskrives og tilvejebringes i Holsten. Dette vilde Kollegiet derfor behage at foranstalte iværksat gjennem vedkommende civile Departement.

Til de befalede Batteriers og Regimentskanoners Komplettering i Holsten maa her fra afsendes et 3pundigt Batteri og 4 Stk. 20pundige Haubitser med Tilbehør, da dette mangler, og er det Artilleri, som jeg haver bestemt til Reserve. End videre afsendes her fra 8 Stk. 3pundige af de nye Regimentskanoner med Tilbehør, da i Rendsborg Arsenal kun skal være 32 Stk. for Haanden.

Da det nye lette 3pundige Batteri i Holsten skal fejle Ammunitions-Voiturer, saa skal af det nye Regimentsartilleri de fornødne Karrer her fra oversendes [1]). Alt dette saa vel som al Ammunition, der maatte findes fornøden her fra at oversendes, skal afgaa til Søs.

Alt foranstaaende, Artilleriet betræffende, derom ville Kollegiet behage strax at tillægge Korpset den fornødne Befaling [2]).

I Henseende til Medlemmernes Udnævnelse til Feltkommissariatet, da ønsker jeg, at dette snarest muligt forelægges H. M. Kongen til allerhøjeste Approbation.

Fra den Tid af, Regimenterne udrykke af deres Standkvarterer, og indtil de igjen indrykke i samme, maa de ved disse Regimenter staaende Officerer intet decourteres i deres Gage.

Da Kapitajn og Generalkvartermester-Lieutenant Mollwitz nu skal afrejse her fra til Rendsborg, saa ville Kollegiet behage for ham at udfærdige Rejsepas til Befordring.

Frederik K. P.

---

1) Ved Kgl. Resolution af $^{20}/_{9}$ 1805 var approberet nye Ammunitionsvogne for de lette Batterier, der skulde bestaa af 4 Stk. 10pundige Haubitser og 8 Stk. 3pundige Kanoner. 2) Det var ikke Meningen, at Artilleriet skulde have sin Befaling fra Generalitetet; thi Kronprinsen gav det, ligesom Hærens andre Korpser og Institutioner, dets Ordre, der er dateret den 22de September; men med Hensyn til Udførelsen maatte Generalitetet og Artilleriet være enige om Enkelthederne.

Til Kammerherre Møsting som Medlem af Feltkommissariatet.

Frederiksberg den 24de September 1805.

De tvende mig tilstillede Forestillinger af 24de hujus bifaldes aldeles, saaledes at De avtoriseres herved at beordre Sø- og Landkrigskommissær Haxthausen til Rendsborg, Kapitajn Struve til Kiel, Proviantforvalter Langeland til Oldeslo, samt at disse maa bemyndiges til at antage hver en duelig Underbetjent ved Magasinerne, ligesom ogsaa de bemyndiges at anskaffe det, som ej kunde tilvejebringes i en Hast af de kongelige Undersaatter, og at Finantkollegiet udsteder et Kreditiv paa 100000 Rdl., hvilket De alt behageligst ville foranstalte.

Ligeledes bifalder jeg Deres Forslag om at samle Fourage m. v. og finder 2 ℔ Halm aldeles tilstrækkelig baade paa Marchen og i Cantonnementet.

Endelig maa jeg gjøre Dem opmærksom paa de i de Dem tilstillede Beregninger over Fouragen manglende 1500 Heste og 750 Knægte, som af Landet vil blive at levere, hvorom jeg i Dag haver forlangt af Generalitetet, at herom maatte gjennem Kancellierne ske fornøden Udskrivning i Jylland, Fyn og begge Hertugdømmerne. Ligeledes følger Fourageberegningerne for Generalerne og Hovedkvarteret, hvilket dog næppe bliver mindre end 200 Heste, som dertil kan regnes.

Til Oberst Bielefeldt.

Frederiksberg den 24de September 1805.

Naar Hr. Obersten haver ordnet alt, hvad her er befalet at udføre, da vilde De behage at afgaa til Rendsborg for der at efterse, om alt er i den behørige Orden, og derefter haver De at melde Dem hos mig i Hovedkvarteret.

De tilstaas en egen Adjudant, som gives Fourage paa 2 Heste, og selv leveres De Fourage paa 4 Ride- og 4 Kjøreheste til Deres egen og Adjudants Bagage.

Til Generalmajor Gedde som den ældste tilbageblevne Officer paa Sjælland.[1]

Frederiksberg den 24de September 1805.

Hr. Generalen vil behage strax at give Befaling til, at samtlige Søbatterier paa Amager, Christianshavn, Citadellet og Kronborg strax monteres og sættes i fuldkommen Forsvarsstand.

---

[1]) Da Prinsen af Würtemberg var i Udlandet, fik Gedde som den ældste Officer midlertidigt Befalingen over Styrken paa Sjælland, ligesom han ved Kronprinsens Regiments Bortgang overtog Kommandantskabet i Kjøbenhavn i Leths Sted. Ved sin Tilbagekomst i Slutningen af Oktober overtog Prinsen tillige med Gouvernementet den øverste Kommando paa Sjælland, men hans

Kommandoer af Garnisonen udtages strax for Trekroners Batteri, Amager, Christianshavn, Nyholm og Citadellets Søbatterier, hvilke øves i Batteritjenesten, for, naar det maatte være fornødent, dertil at kunne bruges.

Garnisonen er indtil videre fritagen for at manøvrere uden for Staden, Jægerkompagnierne undtagne, som manøvrere én Gang om Ugen. Ligeledes skyde disse én Gang ugentlig efter Skiven, hvilket dog ej vedvarer længere end til medio Oktober.

Vagtparaden vedbliver at exercere indtil videre, hvilket alt ogsaa gjælder for Kongens Regiment.[1])

I min Fraværelse haver De selv at udgive Parol og Feltraab til Garnisonen i Kjøbenhavn og Citadellet, ligesom De haver at beordre Hr. Generalmajor Stricker at gjøre det samme paa Kronborg.

Hver fjortende Dag haver De at indsende mig en Rapport over Garnisonens Styrke, samt hvad videre nyt der maatte være forefaldet under Deres Kommando, og i pressante og vigtige Tilfælde haver De strax at sende mig Rapport, som om nogen Tid kan ske gjennem Telegraflinien, som bliver oprettet her fra til Kiel.

Da Generalkvartermester-Lieutenant du Plat er beordret at afrejse til Generalkvartermesterstaben i Holsten, saa skal Lieutenant Dorscheussen. af Marineregimentet i hans Fraværelse overtage Inspektionen over det danske militære Institut.

Da Generalkvartermester-Lieutenant Wenzel Haffner og Kapitajn Rømeling af Ingenieurkorpset skal ansættes ved mit Hovedkvarter i Holsten, saa beordres de at afgaa her fra til Kiel i næste Uge tillige med de øvrige Officerer, som ansættes ved mit Hovedkvarter, efter den Ordre, de nærmere vil erholde.

Fra Garnisonerne i Kjøbenhavn, Citadellet og Kronborg lader De Dem give de sædvanlige Rapporter hver 10de Dag, ligesom De ogsaa haver at modtage Rapporterne fra det danske militære Institut, Exercerskolen, den gymnastiske Skole og Underofficerernes Undervisningsanstalter. — Dette alt ville Hr. Generalen behage at tilkjendegive ved Parolen. I Morgen afrejser jeg til Nyborg, den 1ste Oktober gaar jeg fra Nyborg til Graasten, den 2den og 3dje Oktober forbliver jeg der, og den 4de indtræffer jeg paa Louisenlund.

Som Kommandant i Kjøbenhavn i Generalmajor Leths Fraværelse indtræder De som Medlem i Brand- og Vand-Kommissionen, og i Deres Fraværelse eller Sygdom indtræder Generalmajor Falbe i Deres Sted i bemeldte Kommission, som derom er tillagt fornøden Ordre.

Funktionstid var kun ganske kort, thi i Begyndelsen af næste Aar søgte han paa ny Rejsetilladelse, og i Marts anholdt han fra Stuttgart, da han formente, at de politiske Forhold ikke tillod ham at tjene i Danmark, om Afsked af dansk Krigstjeneste, hvilken han fik uden Pension, men med en Present af 10000 Rdl. Gedde blev derfor i Januar 1806 atter Øverstbefalende paa Sjælland; dog underlagdes, som det senere vil ses, ikke alle Afdelinger paa Øen ham. [1]) paa Kronborg.

Til Feltkommissariatet.

Louisenlund den 5te Oktober 1805.

I Anledning af en Ytring, som Grev Schimmelmann haver gjort til mig, tror jeg at maatte gjøre Feltkommissariatet opmærksom paa, først at saa vidt muligt de for Leverancer udbetalende Summer bliver i Anvisninger paa Skatkammerets Fond, imod 4 % Rentes Svarelse, — men i Tilfælde at dette forhøjede Priserne, er den kontante Betaling at foretrække, da man derved ej alene vedligeholder Kreditten, men endog kan faa Leverancerne bedre Kjøb.

Jeg haaber, at Kornvarerne ej skal stige betydelig, naar Feltkommissariatet først er i sin fulde Aktivitet; dertil kommer endnu, at 4 à 6000 Tdr. Rug er af mig beordret til Kiel til Feltkommissariatets nærmere Disposition.

Endelig vil det være fornødent, at Feltkommissariatet i Tide er betænkt paa at tilvejebringe de i Tilfælde af hastig Samling af den kantonnerende Armé fornødne Kjødleverancer.

Frederik K. P.

Til Generalmajor Binzer.

Louisenlund den 6te Oktober 1805.

I Deres Brev af 4de dennes ser jeg, at De haver udsøgt og bestemt Værelser i Kieler Slot til Feltkommissariatets Kontorer, men dette ønsker jeg strax forandret saaledes, at Kontorerne saa vel som Forsamlingsværelse for Feltkommissariatet anvises i Byen, som min Skrivelse af 2den Oktober bestemmer; thi Aarsagen, hvorfor jeg ej vil have Feltkommissariatet i Slottet, er, fordi Leverandører og slige Folk, som have med Feltkommissariatet at bestille, ellers stedse ville løbe lige fra Kommissariatet til mig med deres Klager og Sagers Afgjørelse, og med hvilke Decisioner jeg ej haver Lyst at befatte mig.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Frederik K. P.

Til Feltkommissariatet.

Louisenlund den 9de Oktober 1805.

Da der endnu behøves 100 Stykknægte og 200 Stykheste, saa haver jeg i Dag tillagt det tyske Kancelli Ordre, snarest muligt at udskrive disse af Hertugdømmerne og lade dem aflevere til den holstenske Artilleribrigade i Rendsborg.

Her indesluttet følger et Brev fra Khr., Amtmand Fønss, hvori han efter min Befaling indberetter, at han kan forskaffe en Del Vadmel indkjøbt. Jeg ønsker, at Feltkommissariatet tilskriver ham strax at indkjøbe saa meget graat Vadmel, som han kan forskaffe af god Bonitet, og derefter tilsender Feltkommissariatet samme til Kiel, da jeg, naar det er ankommet der, nærmere skal bestemme, hvorledes det skal fordeles. Min Hensigt er, deraf at lade forfærdige Kapper for Infanteriet. End videre tilskrives bemeldte Kammerherre, strax at lade det Kvantum hvidt Vadmel, som han kan forskaffe, farve

graat, og derefter snarest muligt ogsaa oversende samme til Feltkommissariatet. — Hermed følger ogsaa et Brev fra Khr., Stiftamtmand Baron Güldencrone, hvori han ligeledes tilbyder sig at skaffe et Kvantum Vadmel; Feltkommissariatet vilde behage at tilskrive ham, ligesom Khr. Fønss, nemlig strax at kjøbe og oversende det graa Vadmel og snarest muligt at skaffe det hvide farvet graat, og derefter ogsaa at oversende dette til Feltkommissariatet.

Kiel den 14de Oktober 1805.

Naar Telegraflinien er oprettet, da skal alt, hvad det økonomiske angaar, bestyres af Feltkommissariatet, og de fornødne Penge til Udgifternes Bestridelse udbetales Generalkvartermester Binzer.

Kiel den 19de Oktober 1805.

Omendskjønt jeg ej ansér det nyttigt at give Mandskabet for bestandig Tvebakker, finder jeg dog, at det er særdeles nyttigt at have et Forraad af disse Tvebakker. Til den Ende ønsker jeg, at Feltkommissariatet vil efterhaanden lade bage et Kvantum for 10 Dage, hvilket maatte være ej alene for de nu kantonnerende, men for de garnisonerende Tropper i Hertugdømmerne. Disse Kvantiteter maatte oplægges i de forskjellige Magasiner.

Naar dette er udført, ønsker jeg mig derom underrettet. Admiralitetet har aldrig betalt mere for en Tønde Tvebakker, fraregnet at man leverede Bageren 1 Td. Rug, end 1 Rdl. pr. Tønde Tvebakker, hvilket altid blev bagt af 1 Td. østersøisk Rug.

Frederik K. P.

Kiel den 25de Oktober 1805.

Jeg modtog i Gaar Aftes af Feltkommissariatet den hermed tilbagefølgende Magistrats-Besigtigelse. Jeg kan ikke dølge for Feltkommissariatet, at det var mig meget uventet og i Sandhed, efter hvad der var foregaaet i Sagen, ufornødent. Den vedlagte Magistrats-Besigtigelse haver alene underrettet om, at det, man havde imodtaget uden Besigtigelse, maatte blive, naar det blev kasseret, den Kgl. Kasses Tab og ingenlunde Leverandørernes. Imidlertid da jeg næppe tror, at den af Feltkommissariatet foranstaltede Magistrats-Besigtigelse kan nøde mig som kommanderende General imod samtlige Kavaleriofficerers Mening at lade dette maadelige Hø udgive til Hs. Ms. Heste, saa er det Pligt at paalægge Kommissariatet, ej at lade dette uddele, særdeles da Hestene af flere Regimenter ej have villet spise det, som endda ej var saa slet som det omtalte. — Jeg undlader ej heller at tilmelde Feltkommissariatet, at Lieutenant Lützow, som haver i Dag været her for at imodtage Fouragen: jeg befalede ham nu ej at maatte modtage dette Hø, hvilket han ogsaa ugjærne havde gjort, i Fald ikke det meste, der var i Magasinet, var af samme Sort; for nu at forebygge dette, paalagde jeg ham at tage af det bedste, hvad der var; hvilket er blot blevet Fourage for det slesvigske Rytterregiment paa tvende Dage.

Breve til Kronprinsen som Øverstbefalende.

Fra Generallieutenant Moltke.

Aalborg den 28de September 1805,
Aften Kl. 9.

Deres Kongelige Højheds naadigste Befalinger af 24de hujus haver jeg nu underdanigst imodtaget med Posten i Gaar Aftes Kl. 9, og bliver deres Indhold endnu forinden Aften pligtskyldigst bekjendtgjort og iværksat.

I Anledning af benævnte Højeste Befalinger, som og nogle andre Gjenstande betræffende, haver jeg troet at burde underdanigst pr. Estafette indstille følgende foruden det, som jeg haver afsendt med Posten i Gaar Middag den 27de, som jeg ønsker at maatte blive underdanigst forelagt for at se mig beroliget, om ogsaa de af mig gjorte Foranstaltninger nyder Højeste Bifald:

1) I formeldte min underdanigste Rapport af G. D. haver jeg underdanigst forelagt det Svar, jeg haver givet det jyske Regiment lette Dragoner — angaaende den Vanskelighed, som det haver at kunne virkelig marchere med 500 Kombattanter. Ved de jyske Dragoner vil det dog nogenledes gaa an, naar Skolehestene tages med; men siden haver jeg imodtaget Rapport fra Slesvig Rytteri — hvilken følger herved. Derefter findes, indbegrebne de 40 Skoleheste, 540 Heste ved Regimentet, men naar derfra afgaar 53 Underofficersheste m. v., saa bliver ikkuns 487. Da nu alle 55 Remonteheste ere indbegrebne derimellem, saa kunde ikke gjøres Regning paa mere end 432 beredne Gemene. Vel har jeg anbefalet Regimentet at holde sig det foreskrevne Antal saa meget mulig efterrettelig, indtil videre Højeste Befaling muligen indtraf; dog skulde jeg formene, at det næppe var raadeligt at medtage de 4 Aars Heste, hvorimod de 5 Aars Heste vel kunde blive til Brug, og altsaa 478 Gemene marchere med Slesvig, som underdanigst indstilles.

2) Da Kavaleriet ingen Patronkarrer haver eller Smedevogne, saa vil desangaaende Højeste Befaling kunne forventes, da de virkelig behøves og er befalet at medtage.

3) Ved Infanteriet skal der medtages 60 skarpe Patroner pr. Mand, som udgjør 81000 for 1350 Fyrrør. Da nu hver Patronkarre indtager 6 Kasser til 1440 Patroner, saa følger, at hver Karre tager 8640, men derefter kan ikkun 34560 skarpe Patroner føres paa de 4 Karrer, som det er tilladt at medtage paa Marchen. Det turde altsaa være nødvendig, at de 8 Patronkarrer medtages, og at de øvrige c. 12000 Patroner, som ikke rummes i de 8 Karrer, blev transporteret med al mulig Forsigtighed, thi strax at lade dem bære i Patrontaskerne turde være ødelæggende, ikke at regne, at vores saa meget unge Mandskab vel bør i Begyndelsen soulageres det mest mulig paa Marchen, saa vel med Hensyn til deres Kræfter, som til de slette Veje

og Vejrlag, som kan ventes, og til de faa Vogne, som haves til de Marodes Lettelse.

4) Ordren af 24de, som befaler, at Trousserne for Jægerne skal kjøres, lader mig frygte, at jeg haver fejlet ved at anordne, at Infanteristerne af denne Generalkommando skulde marchere i Trousserne, da disse dog skal anlægges med Begyndelsen af November, og de ere saa svære at bære i Tornisteren, som de næsten ganske opfylde, og vejer 3 ℔, hvorimod de for det meste opslidte Lærredsbuxer letteligen transporteres i Tornistrene for at bruges, naar Manden kommer vaad i Nattekvarter, imedens at de Klædes Trousser tørres.

5) Fra alle Infanteriregimenter er der indkommet Forestilling, som taler for Nødvendigheden af Medicinvognene paa Marchen. Medicinkisterne passer ikke paa Bondevogne, hvor de maa staa skraas, hvorved Bouteillerne gaa i Stykker, og Medicinen bedærves tillige med Instrumenterne. Jeg tør altsaa underdanigst bede om Tilladelse, at disse Medicinvogne medtages, ligesom ogsaa Bøssemagervognene. For det øvrige refererer jeg mig underdanigst til Indstillingen af 24de hujus.

6) Endelig vover jeg at opfylde en undersaatlig Pligt, ved hvis Efterladelse jeg vilde tro at have højligen fejlet imod, hvad jeg skylder Deres Kgl. Højhed, min naadigste Herre, og dette angaar den saa herlige Statens Støtte — Landeværnet, som De haver skabt og fremkaldt, og som den Højeste Befaling af 24de ds. lader formode at skulle sættes i Virksomhed. Jeg haver stræbt at gjøre de Foranstaltninger, som jeg tror virksomme, for hastig og rigtig at opfylde Deres Kgl. Højheds Befalinger. Uendelig vilde saadant være lettet, naar jeg havde kunnet love fri Befordring for Kompagnicheferne og Gage for dem, som endnu ikke have den.

Min underdanigste Indstilling i denne vigtige Sag er følgende:

Tanken, at den fuldt uddannede Soldat, som nu er i sin hele Manddoms Kraft, skal, naar Nødvendigheden udfordrer det, endnu værne for Konge og Fødeland, er saa stor, saa skjøn, som den kan være velgjørende og virksom i det afgjørende Tidspunkt; men det maatte naadigst tillades mig at sige, at denne Indretning i dens nuværende Tilstand synes mig at have nogle Sider, som, efter min paa nogen Erfaring og Kundskab af Folket grundede Overbevisning, alligevel forekommer mig fejlende, og som vilde gjøre den ved den virkelige Brug meget mere bebyrdende, mindre nyttig, ja muligen farligere for det hele, end den kunde og burde være. Disse Sider, som jeg ansér for at trænge til Forandring, ere:

A) At det store Antal af gifte Jordbrugere, Gaardmænd og Husmænd, som befindes iblandt de virkelige Landeværn, skal strax ved første Opraab bortkaldes fra Koner, Børn og Ejendom, imedens at andre endnu ugifte Landets Børn, som Gaardmanden maaske brødføder i sit eget Hus, skal roligen forblive hjemme! Hvor dybt dette saarer disse Husfædre, derpaa haver jeg været Vidne, og Sagens Natur synes at medføre det. Der er en Ulighed heri, som ikke letteligen findes i nogen anden Statens Indretning, og Følelsen af denne Ulighed, langt mere end Sagen selv, bliver harmfuld — og, opægget

ved Koners og Børns Veklager, kunde den blive farlig — udarte til Vrangvillighed eller Modløshed, og det i Øjeblikket, hvor alle bør oplives af én Aand, af én samlet Kraft, og dette kunde efter min uforgribelige Mening undgaas, naar

B) det maatte befales, at alle Gaardmænd, som driver Avl med egen Plov, og alle Husmænd, som ere gifte og haver 3 eller flere smaa Børn hjemme, maatte, endskjønt Landeværnsmand af 1ste eller 2den Klasse, være forskaanet for det første Opraab til Samling, og at derimod tages alle Landeværnsmænd, ugifte eller gifte Husmænd, som haver mindre end 3 Børn, og naar derved Kompagniets Styrke ikke kompletteredes, da tog de ugifte Mandskaber eller og Husmænd, som er af den vedbørlige Alder og ikke endnu have ydet Staten deres Værnepligt; — Lodden maatte bestemme, hvilke af dem der skulde gaa først, og da disse ikke endnu ere exercerede, saa vilde det paaligge Landeværnskapitajnerne med Hjælp af deres Underofficerer at give dem Undervisning, eller hvor Beliggenheden tillader det, kunde saadant ske ved Depoter, som forblive ved Garnisonerne. Det frie Mandskab, som er 24 Aar og derunder, maatte ikke tages til Landeværn, mens disse kunde sendes som Rekrutter til Depoterne for at øves i Tide. Alle disse Mandskaber, som saaledes øves, synes ikke at tilkomme andet end simpel Lønning og Brød, da den Fordel, de have nydt fremfor deres Medborgere, nemlig ikke at tjene ved Linietropperne, er dem fuld Gjengjæld for de Douceurer, som der tilstaas de sædvanlige Rekrutter. — Det er ved disse Modifikationer, at jeg underdanigst vover at forsikre, at Landeværnet vilde oplives med en ny Aand; al Vanskelighed vil forsvinde, og findes det nødvendigt eller gavnligt, at ogsaa Landeværnsmænd, som ere Gaardbrugere, anvendes til at imodstaa Strøjferier i deres Egn eller til at besætte en nærliggende Post, saa vilde de der med god Vilje gjøre Nytte, hvorimod jeg i det hele vel tør sige, at det vilde være mere skadeligt end nyttigt, at bruge slige til nogen varig Garnison og mindre til at værne langt fra deres Hjem, imedens de kan befrygte, at Kone og Børn er blottet for fjendtlig Vold i deres Fraværelse, efter at de dog allerede forhen have ydet Fædrelandet deres Pligt.

Deres Kgl. Højhed vilde i Naade tilgive, naar jeg i Øjeblikket, hvor det kan formodes, at Statens Kræfter vil anvendes, underdanig og frimodig fremsætter, hvad jeg siden 5 Aar har ansét som nødvendig, og som endog i Aaret 1801 var den Maade, som jeg underdanigst bragte i Forslag til Landeværnets Udkommanderen, og som under hine Omstændigheder naadigst blev bifaldet.

Hvor lidet ellers Landeværnet endnu er rigtig organiseret her i Provinsen, maatte naadigst erfares af vedliggende Extrakt af Landeværnets Maanedsliste. Den viser, at i Steden for 8040 virkelige Landeværn haves 696, i én Bataillon haves 1 Mand, i en anden slet ingen; men jeg haaber i Følge de Anstalter, som er gjort under Dags Dato, at i mindre end 3 Uger hele Sagen skal være bragt saaledes i det rene, at D. K. H.s Vilje bliver udført, hvori jeg haaber, at enhver Amtmand vil være behjælpelig.

At Nørrejyllands Landeværn ellers endnu ikkun har ganske faa Geværer og næsten slet ingen Munderinger, vil være i naadigst Erindring, og da nu Linietropperne forsynes med skarp Ammunition af Provinsens Tøjhuse, saa er disse ogsaa næsten udtømte og kunne vanskeligen fyldes igjen om Vinteren. At Landeværns-Officererne og -Underofficererne bleve exercerede, og disses Antal forøget, turde være en pressant Forberedelse, for at de kunne bruges.

I Dag er, som jeg erfarer, ankommen det danske Kancellis Foranstaltning om Artillerihestes Udtagelse og Aflevering i Randers til den 12te October. Formodentlig turde det naadigst eragtes hensigtsmæssig, at Kancelliet eller Generalitetet meddelte Generalkommandoen de militære Foranstaltninger, som gives i Provinsen, som underdanigst indstilles.[1])

Underdanigst
Moltke.

Betænkning, afgiven af Generalitetet, over det frederiksværkske frivillige Korps.

Underdanigst Promemoria.

Kjøbenhavn den 20de Avgust 1805.

Afdøde Generalkrigskommissær Hasslers Forslag til et frivilligt bevæbnet Korps paa Frederiksværk blev indgivet den 13de December 1800, en Tid, da den engelske os meget overlegne Sømagt truede vore vidtudstrakte Søkyster med fjendtligt Overfald. Dette Forslag kunde ikke andet end være velkommen, da Frederiksværk behøvede Forsvar, som den staaende Armé ikke uden Afsavn paa andre Steder kunde afgive. Det i denne Anledning under 9de Januar 1801 udfærdigede Kgl. Patent viser tydelig, at dette Korps fik sin Tilværelse ved den Attraa, hvoraf de frederiksværkske Beboere, ligesom alle øvrige danske Undersaatter, ved Øjeblikkets Konjunkturer vare besjælede til at værne for Konge og Land. Erfaringen har víst, hvor vanskeligt det er i Fredstid at organisere og siden at vedligeholde frivillige Korpser, naar Rettigheder og Fordele ikke opveje de Byrder, som Øvelse og Tids Opoffrelse, for at danne sig til Krigsmænd, uomgængelig maa føre med sig. At der til det frederiksværkske Korpses Dannelse ikke er gjort synderlige Fremskridt, derfor kan man vel hente Bevis i Major v. Tschernings Promemoria af 14de April d. A., hvori siges: „Paa Over- og Underofficerer nær, har Korpset til Fods meget usikker Kundskab om sin Styrke, da der ikke efter første Inddeling er holdt Session.“ Heraf følger, at dette Korps, som har staaet i $4^1/_2$ Aar, har haft lutter Afgang, men ingen Tilgang, og der kan altsaa vel være Formodning om, at Nytten for H. M. Kongen af dette oprettede

---

[1]) Paa Brevet findes følgende Blyantsbemærkning af Bülow: „Expederet af Kronprinsen i Nyborg den 30te September. Udsættes om Landeværnet.“

Korps, som, uden at tale om Armatur og Lædertøj, allerede har kostet over 12000 Rdl., indskrænker sig blot til de Krigskundskaber, som de ved dette Korps ansatte Officerer og Underofficerer, der før ikke vare Militære, ved de foretagne flere eller færre Øvelser have forskaffet sig.

Uden at indlade os paa at bedømme, om det Korps, Majoren nu vil organisere, og som i Steden for 2700 Rdl. skal koste 2918 Rdl. 24 Sk. aarlig, foruden hvad Gage der maatte udkastes for den øverste Befalingsmand, er lige saa tilstrækkeligt med dets Styrke af 800 Mand (thi Depotafdelingen kan ikke komme i Betragtning) til at beskytte Frederiksværk, som det forrige Korps af 1500 Mand vilde have været det, bemærke vi alene, at den forhøjede aarlige Udgift er af ringere Betydenhed, naar endog blot de nu foreslaaede 800 Mand kunde gjøres nogenledes brugbare til deres Bestemmelse; men det, som her synes passende at tage under Betragtning, er:

1) om dette Korps behøves;
2) om det kan organiseres uden Indgreb i borgerlige Rettigheder og Skade for Landet, samt
3) om saa vel H. M. Kongen som Værkets Ejer kan være tjent med at den af Majoren udkastede Plan følges.

Forinden at det frivillige frederiksværkske Korps fik sin Tilværelse, maatte efter daværende Indretning den staaende Armé i Krigstilfælde afgive det Detachement, som til Frederiksværks Forsvar var fornødent. Siden den Tid tæller Danmark under sine Krigere et Landeværn, der er 2 til 3 Gange saa stort som Armeen selv, hvilket Landeværn, naar det opnaar sin Modenhed, bestaar af Mænd, der have tilbragt flere Aar under Vaaben og Krigstugt. Det frederiksværkske Korps, saaledes organiseret som det nu er eller efter Majorens Plan kan sammensættes af forskjellige Stænder, maatte være meget heldigt i sine Bestræbelser, om det skulde opnaa at erklæres lige brugbart med et Korps af Landeværn, anført af Officerer, hvis egentlige Métier det var at kommandere i Felten, og til hvis Omsorg Regeringen altsaa sandsynligen vilde overdrage en saa vigtig Post som den, i Krigstid at dække Frederiksværk og dets uafbrudte Gang for at forsyne Armeen med nogle af de væsentligste Krigsfornødenheder. Saaledes kunde det vel i det mindste med nogen Grund antages, at det frederiksværkske frivillige Infanteri i Krigstid ikke blev andet end en Hjælp mere, fordi man havde den, og undværlig, fordi den ikke vilde betyde meget, naar det kunde tænkes, at Landeværnet var gjort afmægtig. Et eget Korps paa Frederiksværk af Kavaleri, Artilleri og Jægere synes ogsaa nu at være mindre nødvendig end før, da under Landeværnet i Sjælland, naar man endog blot beregner det virkelige Landeværn, vil efter nærværende Plan for Armeen komme til at henhøre omtrent 940 Kavalerister, 1000 Artillerister og 1125 Jægere eller lette Tropper, som ere øvede Linietropper, og som kunne anvendes i Sjælland, hvor de behøves. At gjøre Landeværns-Kavaleri i Krigstid bereden med Bønderheste, vilde maaske bevirke en lige saa høj Grad af Nytte, som at statuere et bestandigt beredent Bonde-

kavaleri, hvis Heste maa afvexle med Kavaleriøvelser samt Plov- og andet Bondearbejde, og hvis Personale bestaar af Gaardmænd, der til Dels ere gamle og uskikkede til Kavaleritjenesten.

Den 2den og 3dje Post kunne bedst betragtes under ét, fordi de staa med hinanden i Forbindelse.

Det Kgl. Patent af 9de Januar 1801 for Frederiksværks frivillige Korps har viseligen gjort det til en udtrykkelig Betingelse, at denne Indretning ikke kan give nogen Adgang til at unddrage sig det øvrige Enroleringsvæsen for Land- og Sømagten, og at Frederiksværk ikke i Anledning af dets frivillige Korps tilstaas flere Privilegier og Rettigheder, end det ved Patentets Udfærdigelse var i Besiddelse af, ligesom og H. M. Kongen ved dette Patent udtrykkelig har forbeholdt sig, at denne Indretning, naar den befindes at medføre nogen væsentlig Skade eller Ulejlighed for Værket og dets Drift, ikke længere skal vedblive.

Frederiksværk har 2 Slags Personale: Bondestanden, der hører til det Værket underlagte Jordegods, og Værkets Betjente, Haandværkere og Arbejdere eller Haandlangere. Bønderne paa dette Gods have, saa vidt vides, aldeles ingen Forret for andre Bønder. De ere med disse lige Pligter undergivne til Krigstjenesten, de svare de samme Skatter og Afgifter og maa opfylde alle de Pligter, som paaligge andre Bønder. Heraf følger umiddelbart, at de udskrives til 6 Aars Krigstjeneste og siden indsættes i Landeværnet, hvor de som alle andre forblive, indtil de ere 45 Aar gamle. Det indsés altsaa ikke, at deslige Folk, efter at have opfyldt de Pligter til Forsvarsvæsenet, alle andre af Bondestanden ere paalagte, have nogen anden Forpligtelse til Værket end til ethvert andet Gods, eller kunne med Billighed befales som Frederiksværks Beboere at indtræde fra deres 45de Aar i et nyt Korps, møde 2 Gange om Ugen som Rekrutter, for saa vidt de ansættes til anden Tjeneste i Korpset, end de forhen have lært, og siden exercere i 6 à 14 Dage, samt selv skaffe og holde Hest til dette Brug eller afgive en Karl med 2 Heste til Artilleriøvelser, alt indtil de blive 50 til 60 Aar gamle, hvorved de altsaa paa ny bindes til 15 Aars med Tidsspilde og til Dels med Bekostning forbunden Tjeneste.

Skulde i Betragtning af disse Omstændigheder Landeværnet ikke tillige deltage i denne Slags Tjeneste, hvilket desuden synes stridende imod Patentet af 9de Januar 1801, saa blev af Bondestandens øvrige tjenstdygtige Mandskaber ikke flere tilbage som Medlemmer af det frederiksværkske Korps, end de, som enten ikke høre under Søenroleringen eller ved Lodkastning have fritaget sig for Krigstjenesten til Lands. Man maatte kjende nøje det Lokale paa Frederiksværk for at bedømme, hvorvidt Antallet af disse Mandskaber er saa klækkeligt, at Korpset baade kan organiseres og vedligeholdes med den Styrke af Bondestanden, hvorpaa Majoren har regnet ved at udkaste sin Plan, ligesom det og maa anmærkes, at ved den nærværende større Udskrivning end før formindskes dette Antal af Mandskaber, samt at Armeen i Krigstid behøver en meget stærkere Rekrutering

end ellers; og naar Majoren i sit Forslag til Jægere medtager ungt Mandskab af Godset fra 17 til 20 Aar, som siden efter Anordningerne skal udskrives for den staaende Armé, saa paalægger han dette Mandskab ny og for Bondestanden hidtil fremmede Pligter.

Det andet Slags af Frederiksværks Personale er Værkets Betjente, Haandværkere, Arbejdere og Haandlangere.

Der kan ikke være mindste Tvivl om, at alle disse kan paalægges lige med andre Kjøbstadbeboere at indtræde under Borgervæbningen. Betjentene ere faa, og med jo større Kraft Værket drives til Fordel for dets Ejer, jo flere ere deres Forretninger. Det samme er Tilfældet med Haandværkere og Arbejdere eller Haandlangere. Hovedfordelen af Frederiksværk, for hvilken H. M. giver dette Værk en betydelig aarlig Understøttelse, er, at det kan tilvirke mere Krudt end Landets øvrige Krudtfabrikker tilsammen tagne. Man kan ikke tænke sig Frederiksværk ved noget Tilfælde mere beskæftiget end i Krigstid, da Krudtforbruget er saa betydeligt, og der gives saa mange andre Arbejder for Værket. I et saadant Tilfælde synes Betjente og Haandværkere at være saa meget mere umistelige paa deres Post, som det, hvad Værkets Haandværkere især ved Krudtfabrikken og Kanonstøberiet m. v. angaar, ikke er muligt at faa disse Poster igjen besatte, om det Tilfælde indtraf, at de ved at forsvare Værket faldt for en Fjende. Skal deres Øvelse i Fredstid ikkun have til Hensigt at danne et Korps til at forsvare Værket for fjendtlig Invasion, indtil Hovedarmeen kan tilbagedrive samme, saaledes som Majoren ytrer, saa synes den Tid, der i Fredstid skal anvendes paa Øvelser til Tab for Værkets Drift, og de Bekostninger, der aarlig medgaa, ikke at staa i passeligt Forhold med Hensigten, naar det kan antages, at Landeværnsbataillonerne i Værkets Omkreds betimelig nok kan opbydes, for, understøttet af Linietropper, at paatage sig dette Forsvar, saaledes at Værket kan i Krigstid uafbrudt vedblive sit for det almindelige vigtige Arbejde. Antager man et fjendtligt Indbrud i Sjælland, at en Del af Landeværnet opbydes, og alt det øvrige deraf skal være i Beredskab, ja maaske efter Omstændighederne tillige opbydes, og at Søetaten indkalder Søenrolerede, saa vilde, naar det endog var muligt, at Frederiksværks Korps kunde desuagtet udrykke 7—800 Mand stærk, uden Tvivl Følgen blive, at Bøndernes Jorder maatte ligge udyrkede, og Fabrikken standse til ubodeligt Tab for Værkets Ejer og til Skade for Landet, i Steden for at, naar Forsvaret for Frederiksværk sker ved Landeværnet, som tages i en mere udstrakt Omkreds, den i Krigstid saa vigtige Fordel vindes, at Jorderne nogenledes kan dyrkes saa vel der som andensteds, og at Fabrikken tillige kan arbejde med al Kraft.

Efter hvad her er fremsat, kan man vel med Føje gjøre den Slutning, at et borgerligt Korps paa Frederiksværk ikke i Henseende til Nytten deraf kan sammenlignes med de øvrige Borgervæbninger i Kjøbstæderne, der for en stor Del bestaa af saadanne Personer, som i Krigstid ikke have Næring og uundværligt Arbejde. I Majorens Forslag til et Reglement for Frederiksværks frivillige Korps er efter

vor Formening ikkun Navnet af Frivilligt tilbage, da det øvrige er Befalinger og Bestemmelser, forfattede til at opnaa Hensigten af et bevæbnet Korps, uden at fremlægge mindste Bevis for, at de ere byggede paa det heles Oversyn, saaledes at Frederiksværks Mandtal uden Afsavn for Armeen og Landeværnet kan afgive Korpsets bestemte Styrke, samt at denne Bevæbning kan i Freds- og Krigstid statueres uden at ødelægge Godset og at standse Fabrikken, ligesom og at ingen af Korpsets Medlemmer af Bondestanden derved paabyrdes saadanne extraordinære Pligter, som efter den for Landet gjældende Lovgivning ikke bør affordres dem mere end andre, og hvis Overholdelse kan foraarsage, at ingen af Bondestanden gjærne bosætter eller opholder sig paa Frederiksværk, naar han andensteds kan finde Næring uden at paabyrdes alle de Pligter og den Vilkaarlighed, som han, ved i Fredstid at underordnes militære Foresatte saa at sige sin hele Levetid, her maa underkaste sig, ej at tale om, at af disse militære Foresatte de fornemste ere Godsets Bestyrere og andre saadanne Personer, med hvilke han som Bonde paa Godset staar i Forbindelse. At de Tjenestepligter, der ved Forslaget paalægges Bondestanden, ikke ere faa, bevises lettelig, thi Gaardmanden skal, saa vidt han er duelig, være Kavalerist og selv holde sin Hest, som af Beriderne skal tilrides. Den svage Gaardmand skal sende en Søn, som har fyldt 25 Aars Alder, som Kavalerist med Hest, eller han skal give en Karl med 2 Heste til Artilleriøvelser. Alt ungt Mandskab fra 17 til 20 à 21 Aars Alder skal være Jægere; Gaardmandssønner, som ej ride, Husmænd og disses Sønner samt alle Tjenestekarle Infanterister. Naar nu 2 Dages Øvelse som Rekrutter, alt til den Grad af Fuldkommenhed, som den Højstkommanderende agter nødvendigt (§ 20), Hestes Tilridning eller Afgivelse til Artilleriøvelser, og hele Mandskabets Exercits 6 til 14 Dage aarlig i samlede Afdelinger skal finde Sted, saa synes det indlysende, at et saadant Paabud overskrider de blide Grundsætninger, der ere fulgte i den danske Lovgivning for Landmilicereserven, efter hvilke den gamle Gaardmand eller Enke faar en Søn aldeles fri for Krigstjeneste til Hjælp ved Gaardens Drift, og ingen Bonde leverer Rytter og Artilleriheste, da disse kun gives af Herremænd og Præster imod 12 Rdl. aarlig Godtgjørelse for 28 Dages Tjeneste aarlig og Erstatning indtil 60 Rdl., om Hesten i Tjenesten gjøres ubrugbar.

— — — — — — — — — — — — — — — —

I Følge Deres Kgl. Højheds naadigste Befaling af 3dje f. M. afgiver Kollegiet denne sin pligtskyldigste Betænkning, overladende samme til D. Kgl. Højheds nærmere Prøvelse, da det vil ankomme paa Højstsammes naadigste Resolution, om og hvor vidt det af Major von Tscherning indgivne Forslag til et nyt Reglement for Frederiksværks frivillige Korps kan være at bifalde; kun andrage vi underdanigst paa, at naar dette Korps skal vedblive enten efter Patentet af 9de Januar 1801, eller det efter Major v. Tschernings Forslag skulde erholde en anden Organisation, Patrouillerne samt Vagtholdet ved Krudttaarnene og de der havende Forraad dog i alle Tilfælde maatte indrettes saaledes,

at den Sikkerhed, som er Formaalet for denne Foranstaltning, kan ventes opnaaet.

De os naadigst meddelte Bilag følge vedlagt tilbage.

Generalitets- og Kommissariats-Kollegium.

Peymann. Dorrien. Outzen. Kirchhoff. Bornemann. Aagesen.

Gløersen.

Livjægerkorpsets Omdannelse.

Af et Brev fra Kronprinsen til det danske Kancelli af 24de September 1805.[1])

— Men ved denne Lejlighed maa jeg anmode Kancelliet at se mit længe hafte Ønske opfyldt, ved at bestemme nogle Klasser af de yngre og formuende Borgere til at indtræde i Kongens Livjægerkorps, saaledes at dette nyttige og vel dresserede Korps kunde blive kompletteret og stedse vedligeholdes til den Styrke af 480 Mand, inddelte i 4 Kompagnier, som alt længe har været Hensigten, men hidtil uopfyldt, men som jeg tror ved denne Lejlighed let vil kunne af Kancelliet blive bragt til Opfyldelse.

Brev fra Kaas til Kronprinsen.

Kjøbenhavn den 12te Oktober 1805.

Det har været mig meget magtpaaliggende at kunne efter Deres Kongelige Højheds naadigste Befaling udfinde Midler til at give Kongens Livjægerkorps en Organisation, hvorved det erholdt mere Fasthed og Varighed. Dette Korps er blevet dannet og formeret i et Øjeblik, da hele Nationen følte sig opflammet til Fødelandets Forsvar og til dette Øjemed at ile under Deres Kongelige Højheds Banner; man tænkte sig da ikke de dermed forbundne Besværligheder og Bekostninger, — men aldrig saa snart vendte Fred og Rolighed tilbage og dermed tillige de borgerlige Sysler, saa fik denne Tanke Overvægten, og de fleste unge Mænd forlod Korpset, som var aldeles frivilligt.

Der opstaar altsaa det Spørgsmaal, om bemeldte Korps fremdeles bør være frivilligt eller ej, — og ved underdanigst at forelægge min ringe Formening herom, maa jeg overlade til Deres Kongelige Højheds Visdom at bestemme Valget.

Skal Kongens Livjægerkorps ikke være frivilligt, men kompletteres paa samme Maade som Stadens øvrige borgerlige militære

---

[1]) Brevet angik Nedsættelsen af en af Kancelliet foreslagen Kommission under Navn af den borgerlige Enroleringskommission.

Korpser, saa følger deraf, at det ogsaa maa organiseres efter de samme Love og Bestemmelser, som for disse ere af Kongen foreskrevne, men da forfejles aldeles Hensigten, som er at gjøre dette Korps mobilt og brugeligt lige med Armeens Korpser; saa taber man tillige den nærværende Stamme af Officerer og Folk, som næppe kunde tvinges til at vedblive under saadanne Betingelser, og saa bliver Jægerkorpset egentlig ikke andet end en sammenskrabet Hob af uvillige og gjenstridige Mennesker, uden Exercits og Disciplin.

Jeg skulde derfor meget ønske og tilraade, at det fremdeles maatte blive frivilligt, men til dette Øjemeds Opnaaelse bliver det og nødvendigt at tilstaa Korpset nogle Fordele, der, i det mindste tilsyneladende, kunde opveje de virkelige Besværligheder og Bekostninger, dets Tjeneste medfører for enhver, som indlemmes deri. Til den Ende har jeg forfattet vedlagte Udkast eller Forslag til nye Statutter for Korpset, og jeg tvivler ikke om, at disse Benaadninger, om de maatte finde Deres Kgl. Højheds naadigste Bifald, jo vil lokke en Del unge Mennesker, endog af de bedste Familier, til at tage Tjeneste. Men skulde det fulde Antal af 480 Mand derved endda ikke vindes, saa forekommer det mig dog bedre, at have et ringe Antal vel dannede unge Mænd til Tjeneste, end en Mængde hel maadelige og udisciplinerede, og saaledes maa jeg da underdanigst indstille disse mine underdanigste Tanker til naadigst Bedømmelse.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Underdanigst
Kaas.

Udkast til forandrede Statutter for Kongens Livjægerkorps,
vedlagt ovenstaaende Brev.

1) Kongens Livjægerkorps bliver herefter et frivilligt borgerligt Korps. Det forøges til 480 Mand og inddeles i 4 Kompagnier. Det organiseres, vedligeholdes og retter sig i alle Dele efter følgende Statutter.

2) Korpset skal egentlig være bestemt til at værne for Kongens Residensstad Kjøbenhavn. Men fordrer sammes Forsvar, at Korpset bruges uden for Staden, skal det lade sig bruge der, hvor Kongen befaler det, inden for Sjællands Grænser.

3) Skulde Hans Majestæt, under Krigsuroligheder, forlade sin Residens og begive sig til et andet Sted i Sjælland, da skal Livjægerkorpset anvises Tjeneste der, hvor Kongen opholder sig.

4) Enhver, som antages i dette Korps, maa være født i Hs. Majestæts Riger eller Lande eller benaadet med Indfødsret.

5) Ingen antages, som er ældre end 24 Aar. Han forbliver i Korpset, til han har fyldt sit 36te Aar, med mindre han befordres til Embede, aldeles forlader Kjøbenhavn, eller formedelst Sygelighed eller andre Aarsager forafskediges.

Skulde nogen, som allerede er ansat ved et af Stadens borgerlige Militærkorpser, attraa at overgaa til Kongens Livjægerkorps, maa det ikke formenes ham, naar han ej har opfyldt en Alder af 25 Aar.

6) De af Korpsets Lemmer, som ere Borgere, befries for alle borgerlige personlige Tynger, saa længe de staa i Korpset, og de, som, efter at have tjent til det 36te Aar, afskediges, fritages for al anden borgerlig militær Tjeneste.

7) Korpsets Officerer, som udnævnes af Hs. Majestæt, rangere med Officererne af Armeen og bære Armeens Felttegn.

8) Ved alle Højtideligheder, hvor Garnisonen til Hest og Fods paraderer, saasom ved Højesterets Aabning m. v., skal tillige et Detachement af dette Korps paradere og anvises Plads strax efter Garden til Fods. Men i Tilfælde, at dette Jægerkorps træder sammen med noget andet af Armeens Regimenter eller Korpser, rangerer det med samme efter det, som for Armeens Regimenter og Korpser indbyrdes er befalet.*)

9) Korpset klæder og underholder sig selv, men forsynes fra Arsenalet med Armatur, Patrontaske, Tornister og Krudtkarre til Ammunition.

I Tilfælde af Cantonnements meddeles det Vognpas til fri Transport af Feltskærsager og andre Fornødenheder. I Tilfælde af Marche til et Sted uden for Kjøbenhavn lønnes Korpset lige med Armeens øvrige Jægerkorpser.

10) Tro Tjeneste ved Korpset og udvist Bravour i Krigstider skal give fortrinlig Adgang til Befordring, naar den søgende besidder lige Embedsduelighed med andre.

11) De videre Bestemmelser, som maatte agtes nødvendige, har Korpset selv at gjøre Forslag til og at indsende til Approbation.

Til den Ende skal der af Korpsets nuværende Lemmer udnævnes en Kommission, som har at overveje:

a) hvad ethvert Medlem af Korpset kan paalægges at bidrage til sammes Kasse;

b) hvorledes Tjenesten og Exercitsen kan regleres, saa at den i Fredstider bliver saa lidet trykkende som muligt for Korpsets Lemmer, der hver især maa formodes tillige at have andre Sysler at varetage;

c) hvorledes Korpsets Uniform bør være beskaffen;

d) hvilke Straffe der maatte ansés passende, samt hvilken Fremgangsmaade ved disses Anvendelse kan finde Sted o. s. v.

---

*) 7de og 8de Post ansér jeg for tvende væsentlige Fordele, der især maa gjøre Virkning paa enhver ung Mand af Æresfølelse. Mange vil maaske tro, at Armeens Korpser derved kunde fornærmes, men bliver dette Korps ikke et virkeligt Militærkorps? og fortjene ikke unge Borgere, der frivilligen opofre sig uden Betaling Kongens og Statens Tjeneste, nogen Udmærkelse?

Bülows Bemærkninger om dette Udkast.

Ved at gjennemgaa det af Hr. Kammerherre Kaas indgivne Forslag til en ny Organisation af Kongens Livjægerkorps, da finder jeg følgende at bemærke:

[ad Punkt 3]. Her synes mig at burde tilføjes, at Korpset i dette Tilfælde skulde gjøre Tjeneste lige med begge Livgarderne; thi ellers kunde det tro, at de skulde forrette Tjeneste ved Kongens Person alene.

[ad Punkt 7]. I Steden for at lade Korpsets Officerer rangere med Linietroppernes Officerer, saa synes mig, at det var nok, naar de fik Rang med Landeværnsofficerer. Tillige synes mig, at det burde tilføjes, at uden allernaadigst Tilladelse og uden at have tjent ved Korpset som Officer i 20 Aar kunde ingen ved sin Afgang fra Korpset vente Tilladelse til at bære Korpsets Uniform og Armeens Felttegn.

[ad Punkt 8]. Naar det træder sammen med Armeen, indrangeres Korpset efter sin Anciennetet, men træder det sammen med et af de borgerlige Korpser, da rangerer det stedse paa højre Fløj af samme, — dette synes mig at burde tilføjes.

[ad Punkt 9]. Her er glemt at anføres Brødsække, Brødvogne, Feltflasker og øvrige Feltrekvisitter, hvilket dette Korps i Krigstider eller ved Opbrud nok burde have, ligesom [for] Armeens Jægerkorpser er bestemt.

[ad Punkt 11]. End videre maatte nok tilføjes,

1) at i Krigstider maatte det staa under den kommanderende General i Sjællands Kommando og lystre hans Befalinger paa det nøjeste;
2) at i Krigstider staar Korpset ganske under Krigslovene.

Kronprinsens Decisioner paa Bülows Bemærkninger.

[ad Punkt 3]. Bifaldes.

[ad Punkt 7]. Mig synes, at de nuværende kunde undtages herfra; — i øvrigt bifaldes.

[ad Punkt 8]. Bifaldes.

[ad Punkt 9]. Bifaldes.

[ad Punkt 11]. Bifaldes med nogen Restriktion. I Henseende til korporlige Straffe, som Spidsrod, Fugtel og Krumslutning, tror jeg, at Arrest maatte substitueres; derimod i alt andet maatte de dømmes efter Krigslovene.

Tidsrummet mellem Troppekoncentrationen til Holsten og Krigen mellem Preussen og Frankrig,

eller fra Oktober 1805 til Oktober 1806.

Strax efter at Hærkorpset i Holsten var blevet formeret, forefaldt de Bevægelser i de tilgrænsende Lande, som vare imødesete.

De første russiske Tropper landsattes den 8de Oktober ved Greifswalde under General Ostermann, og da Tolstoy kom til Pommern fra sit Besøg paa Beckaskog, førte han dem i Løbet af en fjorten Dage i Etaper gjennem Mecklenburg til Lauenburg, som han naaede med de første den 27de Oktober. Kongen af Sverig lod sin Avantgarde, der var dannet af nogle af de alt i Pommern værende Tropper under Oberst Cardell, følge Russerne.

Men imidlertid var Preussen ikke ledigt. Det havde forhandlet med Napoleon om Overtagelsen af Hannover som Depot med Forpligtelse til at hævde Nordtysklands Nevtralitet, og de franske Afsendinger i Berlin havde, da det viste sig umuligt for dem at opnaa en Alliance, forholdt sig imødekommende mod Preussens Ønsker i saa Henseende. Men derefter havde Bernadottes Marche gjennem det ansbachske Territorium, som bekjendt, forbitret Regeringen i Berlin i den Grad, at den opgav alle Engagements med Frankrig og erklærede sig stillet frit. „Hvorledes kunde den hævde Nordtysklands Nevtralitet,“ spurgte den, „naar Frankrig krænkede den?“ Nu var den ude af Stand til at forbyde andre Magter at optræde i Nordtyskland. Imidlertid ønskede Preussen nok at besætte Hannover og antog, at Napoleon maatte billige det. Da det ikke længer kunde byde Russerne og Svenskerne Holdt i Kraft af Nevtraliteten, havde det intet andet Middel at anvende end at forekomme de to Magter i Kurfyrstendømmets Besættelse. Det lod derfor strax et Armékorps rykke ind i Hannover paa samme Tid, det anmodede Napoleon om at trække de franske Tropper bort og opfordrede det kurfyrstelige Ministerium til at gjenoptage sine Funktioner. Den 26de Oktober forlodes Hannover By af de franske Tropper, som opholdt sig i samme, ikke fordi

de vilde imødekomme det af Kabinettet i Berlin udtalte Ønske, men fordi det kun var flyvende Korpser, som besatte Landet uden for Hameln[1]), og disse ved de preussiske Bevægelser fandt sig foranledigede til at nærme sig Fæstningen. Den 28de rykkede dernæst et preussisk Kyrasserregiment ind i den hannoveranske Hovedstad, fulgt af et Infanteriregiment, under Hertugen af Brunsvig. Sidstnævnte Regiment forblev i Byen, medens Kyrassererne rykkede Halvvejen hen imod Hameln, og de følgende preussiske Tropper foreløbigt gjorde Holdt.

Napoleon havde ikke i Sinde at opgive Hameln; han befalede den 24de Oktober fra Augsburg General Barbou at forsvare Fæstningen mod hvem som helst og at stole paa Undsætning. For at komme Fæstningen til Hjælp samlede han Tropper i Holland og i Schwaben, henholdsvis under Kong Louis og Augereau.

Russerne fortsatte med samme Langsomhed som hidtil deres Marche, gik i Etaper over Elben, men standsede i Lüneburg, fordi de fandt Preusserne mellem sig og Fjenden.

Nu kom efterhaanden de andre allierede Tropper til.

Kong Gustav rejste den 30te Oktober, efter at have indsat en Regering i Sverig, til Pommern, delte sin Hær i 4 Infanteri- og 1 Kavaleribrigade, henholdsvis under Greverne Carl Mörner og Gustav Mörner, Friherrerne Tawast og Vegesack samt Grev Hampus Mörner, hvilke underlagdes 2 Divisioner under Generalerne Grev G. Wachtmeister og Friherre Armfeldt, og rykkede dernæst frem gjennem Mecklenburg. Denne Fremmarche var imidlertid meget langsom og standsedes efter nogle Dages Forløb paa Grund af Kongens Sindsstemning, der var ophidset, fordi den preussiske Regering ikke havde vist ham Høflighed ved Landstigningen og overhovedet indtog en tvivlsom Holdning. Imidlertid tillod han, at en mindre Afdeling af Hæren stødte til Avantgarden, som var fulgt med Russerne til Lüneburg og nu overtoges af Oberst Morian.

England, som strax efter de franske Troppers Bortgang havde hævet Blokaden af Elben og Weser, landsatte den 13de November den hannoveranske Legion og nogle engelske Regimenter under General Don ved Stade, hvilken Styrke en Maaneds Tid senere forstærkedes med en anden, som under Lord Cathcart udskibedes ved Weserens Munding. Samtidigt med General Dons Tropper ankom den engelsk-hannoveranske Stats- og Kabinetsminister Grev Münster til Kurfyrstendømmet og medbragte en kongelig Publikation fra Kong Georg af 14de November til Hannovers Indvaanere. Tillige bekjendtgjordes det, at Hertugen af Cambridge vilde komme fra London, for paa ny at tage Styrelsen i Hannover og Kommandoen over de hannoveranske Tropper i sin Haand.

Disse Begivenheder fulgte Kronprinsen i Kiel selvfølgelig med den største Opmærksomhed. Officerer rejste i borgerlig Paaklædning paa Kryds og paa tværs over det Terrain, i hvilket de forskjellige Hæres

[1]) Efter de danske Krigsarkiver.

Marchelinier maatte forefindes, og af de omstændelige Beretninger, de indsendte, udledte man de forskjellige Hæres Stillinger[1]).

Den danske Hær indtog en fast Holdning mellem de smaa fremmede Korpser og bidrog ikke uvæsentligt til at give Landet Ro under kritiske Forhold.

Da der ikke forefaldt Krigsbegivenheder, og da Offentligheden ikke var tilstrækkelig bekjendt med Kronprinsens Stilling som Øverstbefalende over Hæren og de Pligter, denne Stilling paalagde ham i en Reorganisationsperiode efter en Hærreform, hvori han alene havde været Sjælen, opfattedes hans Ophold i Kiel imidlertid mindre rigtigt. Man var tilbøjelig til at betragte, hvad der var sket, som en Regeringsforlæggelse, hvilken Opfattelse bestyrkedes ved den Omstændighed, at Kronprinsen ikke af sit store Arbejde for Hæren, der holdtes skjult for Almenheden, lod sig afholde fra i samme Maal som ellers at hellige Bestyrelsen af de offentlige Anliggender i begge Riger sin indtrængende Opmærksomhed. For en delvis Forlæggelse af Regeringen til Kiel var der nu til visse ogsaa antagelige Grunde; thi mange af Evropas Fyrster droge til de forskjellige Krigsskuepladser, og den svenske Konge, hvis Færd man særligt fulgte her hjemme, flyttede til Svensk-Pommern. Man kunde have rettet en alvorlig Bebrejdelse mod vor Regering, hvis den i 1805 og 1806 havde ladet store Bælt ligge mellem sig og Begivenhederne ved Elben. Den politiske Stilling kjendtes imidlertid kun af de overordnede i Staten. De lavere stillede antog Regeringsforlæggelsen fremgaaet af indre Grunde og særligt af et Ønske hos Kronprinsen om at faa friere Hænder lige over for Statsraadet[2]). Forestillingen om en Regeringsforlæggelse troede Almenheden i hvert Fald stadfæstet, da den saa' Kronprinsessen den 18de November flytte til Kiel, hvor nu et Hof indrettedes paa fredelig Vis, og da tillige Kancellipræsident Kaas opslog sin Bolig i denne By, hvor i Forvejen Præsidenten for det tyske Kancelli og Chefen for det udenrigske Departement befandt sig.

Kaas og Møsting udøvede under Opholdet i Kiel dog ikke deres sædvanlige Funktioner som Kancellipræsidenter. De arbejdede alene i den tidligere nævnte store Kommission og i Feltkommissariatet, for hvilket Møsting var Chef, medens Kaas en kort Tid for en enkelt Sags Skyld indtraadte i det. Kronprinsen lod Kancellierne i Kjøbenhavn referere deres vigtigere Sager skriftligt for sig, gav dem dernæst ligeledes skriftligt sine Resolutioner, hvilke derefter de i Kjøbenhavn tilbageværende Deputerede efter Tur foredrog i Statsraadet til kongelig Approbation. Først bag efter fik Præsidenterne for de to Kollegier Underretning af deres undergivne i Kjøbenhavn om, hvad der var afgjort.

---

[1]) Nogle af disse Beretninger ville findes blandt Aktstykkerne. [2]) Se Jacob Aal: Erindringer som Bidrag til Norges Historie fra 1800—1815. 2den Udg. Christiania 1850, Side 30; og A. S. Ørsted: Af mit Livs og min Tids Historie, III, 1855, Side 122, hvor Forfatteren udtaler, at han ikke finder det blottet for Rimelighed, at Kronprinsen kan have haft ovennævnte Motiv til Forlæggelsen af sin Residens til Kiel.

Det var et personligt Regimente, som Kronprinsen indførte i Kiel, men forskjelligt fra de tidligere Kabinetsregeringer, i det Statsraadet ikke tilsidesattes, og Kongen i Statsraadet approberede alt. Kronprinsen sørgede blot for, at der ikke forelagdes Kongen eller Statsraadet andet, end hvad han vilde. Først da Kongen døde i 1808, og Frederik VI paa Grund af Krigstilstanden, som vedvarede endnu, ikke vilde opgive sin faste Haand i alle Bestyrelsesbranchers Virksomhed, blev Styrelsen til en virkelig Kabinetsregering, som bibeholdtes til Krigens Slutning 1814.

Af Tildragelser, som bør noteres, skete der i den nærmeste Tid efter Troppekoncentrationen til Holsten kun faa.

Arveprins Frederik døde, og hans Regiment fik derfor den 17de Januar 1806 Navn af Prins Christian Frederiks Regiment. Prinsen, som var rejst til Kjøbenhavn med Orlov i Anledning af Faderens Død, begav sig i Juni Maaned til Mecklenburg, hvor han formæledes. Han opholdt sig i Mecklenburg til September Maaned, da han den 27de i denne Maaned førte sin Gemalinde til Pløn Slot, hvor han atter overtog sin Kommandopost, og hvor Slottet var gjort i Stand til at kunne huse hans Gemalinde den paafølgende Vinter.

Den stærke Indkvartering, de Ydelser, man forlangte af Værterne mod Godtgjørelse, nemlig Kvarter, Senge, Lys, Varme og et Maaltid varm Mad om Dagen, og de andre Fordringer, som Troppekoncentrationen nødvendiggjorde, gav Anledning til en Del Misfornøjelse, ogsaa til Modstand og Tumulter enkelte Steder. Man maatte hist og her anvende Magt. Da en Læge i Schønberg f. Ex. ikke vilde afstaa et ham tilhørende ubeboet Hus til Sygehus for det oldenburgske Regiment, blev det taget i Besiddelse ved Magtanvendelse. Kombinerede Kommissioner nedsattes forskjellige Steder for at undersøge og paadømme Stridigheder mellem Civile og Militære, saaledes i Ottensen, i Wilster, hvor der havde fundet et større Bondeopløb Sted, og i Oldeslo.

Et Sted havde Modstanden mod Indkvarteringen en særlig Karakter, nemlig paa Godset Wellingsbüttel, som laa en Mils Vej nord for Hamburg. Ejeren, Baron Kurzrock, paastod, at Godset var et immediat Rigslen, som stod umiddelbart under Kejseren og det tyske Rige. Han havde oprejst Grænsepæle, hvor paa der var fæstet Skjolde med den kejserlige Ørn, og tillige rejst en Vejbom, hvor han lod de kjørende betale Penge. Da Kronprinsen erfarede dette, sendte han en Eskadron til Wellingsbüttel og gav Chefen Ordre til ikke alene at lade sig indkvartere og forlange Senge, Lys, Varme og varm Mad for Mandskabet, men ogsaa at sørge for, at hine Insignier kom bort under Haanden. En Nat nedtoges i Hemmelighed alle Skjoldene, men da Baronen, som boede i Hamburg, lod komme nye, hvilke befæstedes saa sikkert paa Pælene, at de ikke kunde skilles fra disse, maatte Pælene oversaves, hvilket besørgedes en Nat af Eskadronschefen med nogle Officerer, der beskyttedes af Ryttere, som skjulte opholdt sig i Nærheden. Baronen sendte Protester mod Indkvartering m. m. fra Hamburg; men Eskadronschefen havde Ordre til intet at modtage,

men henvise alt til Kronprinsen i Kiel. Baronen viste sig meget stridig og kamplysten, men havde intet Held med de Skridt, han vilde foretage. Det tyske Rige opløstes, som bekjendt, 1806, og de holstenske Besiddelser inkorporeredes som et samlet Hertugdømme Holsten i det danske Monarki. Et Aars Tid senere kjøbte Kronprinsen Wellingsbüttel, med hvilket han forlenede Hertug Frederik Carl Ludvig til Holsten-Beck, Faderen til Prins Vilhelm, som havde faaet Ansættelse i det danske Rytteri.

Kronprinsens Hovedvirksomhed efter Ankomsten til Kiel var helliget Hæren. Dels var det hans Opgave at faa de holstenske og de danske Tropper sammensmeltede til en Enhed under fælles Reglementer og Love, dels at faa den Hær, som var samlet, udrustet feltmæssigt og øvet i alle de nye Former, som den napoleonske Krigsførelse affødte. Derfor deltog han personlig i mange Øvelser og i Hærkorpsets hele Færd; man véd, at ingen saa gjennemgaaende Reform som den, det danske Hærvæsen da var Gjenstand for, lader sig udføre ved Anordninger alene, men kræver en indtrængende, utrættelig og daglig Vaagen over enhver Befalings Udførelse i rette Aand. Men ved Siden heraf tabte han ikke Hærvæsenets Ordning i det hele, Forsvarssagen i sin Almindelighed af Syne, men arbejdede paa den med den store Kommission, vi have nævnt i det tidligere, og hvis Virksomhed her maa omtales.

Kommissionen begyndte sine Møder den 14de November, paa hvilken Dag følgende Kommissorium fra Kronprinsen oplæstes for de tilstedeværende:

„Da jeg finder det fornødent, at saa vel Landeværnet som Landrekruteringen sættes paa en Fod samt gives en Organisation, hvoraf man med Vished kan vente sig de bedste Virkninger, der maatte være nødvendige til Landets Forsvar, saa befales herved, at Hr. Generallieutenant Moltke, kommanderende General i Nørrejylland, Hr. Kammerherre Kaas, Præsident i det danske Kancelli, Kammerherre Møsting, Præsident i det tyske Kancelli, og Generalmajor Haxthausen, Deputeret i det kongelige Feltkommissariat, skal sammentræde i en Kommission for til dette Øjemeds Opnaaelse at overveje og udarbejde følgende Gjenstande:

1) Hvorledes Landeværnet paa det bedste kan organiseres, samt hvorledes det med mindst Vanskelighed kan sættes i Forbindelse med Linietropperne.

2) De Midler, hvorved man ikke alene kan forsikre sig den Rekrutering, som aarlig behøves, men endog et overordentligt Antal i extraordinært Tilfælde.

3) Paa hvad Maade Kjøbstædernes Styrke kunde indlemmes under Rekruteringsmassen, og om ikke saa vel de ældre som de nyere Lovprinciper, „„at hver Mand i Staten er værnepligtig"", dertil kunde give Anledning.

Alle disse Gjenstande maa være udarbejdede ikke alene i Hensyn paa Danmark, men og paa Hertugdømmerne, og i det Tilfælde, hvor Meningerne maatte være forskjellige, skal de forskjellige Meninger

anføres. Naar alt er udarbejdet med den Indsigt og Iver, som jeg tør vente mig af Deres Kundskab og Iver, ser jeg med Glæde Resultatet af denne vigtige Sag i Møde."

Spørgsmaalet om Kjøbstadbeboernes Værnepligt beskæftigede den Gang adskillige oplyste Mænd. Det maa dog bemærkes, at man for det meste ikke tænkte paa almindelig Værnepligt i senere Tiders Betydning. Hele Hæren faldt i 4 Dele: Liniehæren, Landeværnet, Borgervæbningerne og Kystværnet. Man tænkte i Reglen kun paa Tjeneste i en af disse Dele. Men der var dog Tale om Indsættelse af nogle af Kjøbstædernes Indvaanere i Liniehæren. Paa Grund af de almindelige Anskuelser den Gang ansaa man Landets borgerlige Velfærd, dets Industri og Videnskabelighed truet, hvis Handlende, Embedsmænd, Studerende, Kunstnere og til Dels Haandværkere indtraadte for længere Tid til fast Tjeneste i Hæren. Derimod fandt man, at det var mindre farligt, at Almuesmænd og Daglejere udskreves til Soldater, og mente, at det var principrigtigt, om de indgik i den staaende Hær, saa længe de vare unge og ugifte, da Liniehæren skulde bestaa af de kraftigste af Landets unge Mennesker, og Arbejderne i Kjøbstæderne maatte regnes til disse. Der var nu dem, som mente, at den samme Forskjel, som man gjorde med Hensyn til Kjøbstadbeboernes Værnepligt, ogsaa burde gjøres med Hensyn til Landbefolkningens, da det i Agerdyrkningens Interesse var lige saa vigtigt, at den gifte Bonde, som ejede Plov og Hest, fritoges for at ligge til fast Tjeneste i fjærne Garnisoner, som det i Industriens Interesse var det, at en Del af Kjøbstadindvaanerne fik en lettere, mere til deres Hjemstavn bunden Værnepligt. Til disse hørte Moltke, som vilde, at de gifte, som havde Gaard eller Hus til Eje eller Fæste, ikke skulde indtræde i Liniehæren, men derimod danne et stærkt, velordnet Landeværn af stedlig Natur.

Strax i det første Møde, som Kommissionen holdt, optoges disse Spørgsmaal; men da man fandt, at Punkt 2 i Kronprinsens Kommissorium om Midlerne til at sikre sig den nødvendige Rekrutering var det vigtigste, det, af hvis Afgjørelse de andre Punkters Besvarelse til Dels var afhængig, tog man dette først for og beskæftigede sig i den første Tid udelukkende med det. I den Anledning fremlagde Moltke et den 10de November skrevet Indlæg, som blev Grundlag for Forhandlingerne. Da dette kun var en Del af den Plan, som Moltke alt havde færdig i dens Grundrids, vil det her være rigtigt i enkelte Træk at fremstille Planen i sin Helhed, saaledes som den ved senere Indlæg blev fuldstændiggjort.

Efter Generalens Forslag skulde kun en Tiendedel af Liniehærens normerede Styrke aarlig fornyes, hvorved de Værnepligtige, som afgaves til Liniehæren, vilde komme til at tjene i samme 10 Aar i Steden for som hidtil 6, men derved vilde der vindes en større Del Værnepligtige, som strax kunde indgaa i Landeværnet. I det han nu foreslog Landmilitsdistrikter, fælles for Liniehæren og Landeværnet, oprettede over hele Landet saaledes, at hvert Distrikt svarede til en Linie- og en Landeværnsafdeling, vilde der af hvert Distrikt aarlig

blive en Del, som strax kunde indtræde i Landeværnet, i hvilket i øvrigt de fra Liniehæren dimitterede eller i samme udtjente skulde indgaa.

I Landeværnet skulde strax de gifte, som ejede Hest og Plov, indgaa, og de, som under Tjenesten bleve gifte og fik Ejendom ved Fæste eller Kjøb, skulde afgaa fra Liniehæren til Landeværnet.

De, som strax efter Sessionen indtraadte i Landeværnets yngste Klasse, skulde skaffe sig Vaabenøvelse selv hos egne dertil ansatte Instruktører, hvis de ikke vilde udsætte sig for at blive sendte til nærmeste Rekrutskole paa egen Bekostning uden Lønning og Brød.

Møsting og Haxthausen tiltraadte med nogle Modifikationer Generalens Forslag om et mindre aarligt Kontingent til den staaende Hær; men Kaas optraadte meget bestemt derimod, fordi den forlængede Tjenestetid, som vilde blive en Følge deraf, vilde stride mod et kongeligt Ord, givet i Forordningen af 20de Juni 1788 og ofte gjentaget.

Til sidst enedes man om at forelægge Kronprinsen de Forslag, som vare fremkomne, og at udbede sig hans Resolution om, hvilke af disse der skulde lægges til Grund for de senere Forhandlinger. Dette skete den 2den December 1805.

I en Tid af 4 Maaneder vare Kommissionens Medlemmer nu til Dels beskæftigede med andre vigtige Sager. Kaas mødte f. Ex. i Feltkommissariatet for at deltage i Bedømmelsen af en Forordning om overordentlig Indkvartering og Repartition af Bekostningerne, hvortil begge Kancellier havde givet Udkast, der, forsynede med Kronprinsens Bemærkninger, vare sendte til Feltkommissariatet. Senere udarbejdede Kaas, som det synes, Forordningen, med Bistand af Binzer, Haxthausen, Heinzelmann o. fl. Imidlertid vedblev Rekruteringsspørgsmaalet at beskæftige Kronprinsen og nogle højere Officerer i Hæren. Selv Christian August, som var kommen tilbage fra sin Udenlandsrejse og opholdt sig paa Augustenborg til April Maaned, har i Kiel skriftlig udtalt sig om Spørgsmaal, hørende til denne Sag. Han har nemlig to Gange besøgt Kronprinsen i Kiel. Den sidste Gang blev han, som det vil fremgaa af det følgende, dog væsentligst raadspurgt om en ham mere direkte vedkommende Sag af Vigtighed.

Først den 29de April 1806 besvarede Kronprinsen det til ham rettede Spørgsmaal ved at sende Kommissionen et af ham udarbejdet fuldstændigt Forslag til Ordningen af den Sag, der var Kommissionen overdragen, hvilket han bad Kommissionen gjennemlæse og bedømme, „da," som han skrev, „den Varme, med hvilken han arbejdede for den vigtige Sag, vilde gjøre ethvert Raad og enhver Mening velkommen." Dette Forslag indeholdt, som han udtalte i Indledningen, de Principper, efter hvilke han troede, at Linietropperne og Landeværnet til Landets Forsvar bedst og hensigtsmæssigst kunde organiseres i Forbindelse med hinanden, og han tilføjede, „at han havde taget nærværende Tids Militæraand og Maade at føre Krig paa samt Landets Tarv i Betragtning og i Følge heraf søgt at forskaffe Forsvarsvæsenet til Lands den Grad af Styrke, Orden og Kraft, som maatte forenes og absolut udfordres

for under de nærværende Konjunkturer at kunne modstaa enhver Landets Fjende og at kunne forsvare den danske Stats Uafhængighed.“ Forslaget, ved hvis Udarbejdelse Kronprinsen synes ogsaa at have haft den østerrigske Forordning af 25de Oktober 1804 om Konskription og Rekrutering ved Haanden, behandler i Afhandlingsform, delt i Stykker, der benævnes Paragraffer: Værnepligten, Rekruteringsdistrikter, Sessioners Holdelse, Tjenesten ved Linietropperne, Landeværnets Organisation i Forbindelse med Liniehæren, Landeværnets Pligter i Krig, hvad det har at iagttage i Tilfælde af Opbrud og Marche, Landeværnsofficerers bedre Dannelse, Mundering og Vaaben for Landeværnet, dets indre Organisation, og til sidst Landeværnsofficerers yderligere Pligter og Forhold.

Dette Forslag, i hvilket Kronprinsen havde optaget en Tjenestetid i Liniehæren paa 8 Aar (en Mellemting af Moltkes og Kaas's Forslag), blev nu gjennemgaaet paragrafvis af Kommissionen og bifaldet i de fleste Punkter. Særligt synes det stedlige Grundlag for Udskrivningen, hvilket Kommissionen kaldte en Kantoninddeling, at have tiltalt den meget.

Kun om ét Punkt opstod der Uenigheder, nemlig om første Paragraf. Kronprinsen havde kun udtalt sig meget kort og almindeligt om Værnepligten og væsentlig kun gjort opmærksom paa, at det var enhver Undersaats Pligt at forsvare Fædrelandet, og at man ved at udskrive Kjøbstadindvaanerne lettere vilde faa Underofficerer. Møsting maa have taget Ordet for Udskrivning af Kjøbstadbeboere til den staaende Hær (maaske med en Lempelse i Tjenestetiden); thi Kaas, som forsvarede Kjøbstædernes Interesser og Privilegier og vilde, at de skulde tjene i egne stedlige Korpser, blev heftig og forfægtede, at de Bestemmelser, Møsting vilde foranledige, i Tiden maatte virke opløsende paa Mellemstanden i Riget.

For at holde den Strid, som var opstaaet inden for Kommissionen, skjult, enedes man om i Betænkningen, som indgaves den 15de Maj, ikke nærmere at erklære sig om Værnepligten, men derimod at udtale, „at de forskjellige Meninger, som fremsattes om et i Kommissionens Tanke særdeles vigtigt Punkt af dens Deliberationer, fremkaldte det fælles Ønske, at det maatte naadigst behage Hs. Kongelige Højhed Kronprinsen at undergive samme de kongelige Kollegiers Bedømmelse og nærmere Erklæring, da det var unægteligt, at Kvæstionen meget vedkom Finanskollegiet, Generaltoldkammeret, Økonomi- og Kommercekollegiet med Hensyn til det Spørgsmaal, om Kjøbstædernes Inddragelse under Enroleringen kan have nogen Indflydelse paa deres egentlige Næringsveje samt, som en Følge deraf, paa Landets Finansvæsen.“

Kronprinsen imødekom dette Ønske, lod en Kommission, efter at Kongens Approbation dertil var indhentet i Statsraadet, nedsætte i Kjøbenhavn under Kaas's Forsæde, bestaaende foruden af ham af Deputerede i de kongelige Kollegier og af Generalkrigskommissær Driberg. Denne Kommission sammentraadte den 15de September 1806 og har efterladt sig overordentlig vidtløftige Akter. Men den blev

først færdig med sine Forhandlinger den 8de Juli 1807, en Maaned før Englændernes Overfald paa Kjøbenhavn. Dens renskrevne Dokumenter indsendtes først da til Kronprinsen.

Vi skulle derfor ikke her gaa dybere ind paa de stedfundne Forhandlinger, end vi alt have gjort[1]), men derimod vende tilbage til Troppesamlingen og til de politiske Tildragelser, som ledsagede den og høre med til dens Historie.

Slaget ved Austerlitz den 2den December 1805, den derpaa følgende Vaabenstilstand af 6te December, de russiske Hæres frivillige Tilbagetog til Rusland og endelig Freden til Presburg af 26de December standsede Udviklingen af den Kamp, som skulde begynde i Nordtyskland. Vor Udenrigsminister begav sig i Begyndelsen af Aaret 1806 til Berlin for at faa Klarhed over Preussens Politik, men vendte hjem uden opnaaet Resultat. Derimod skete nu følgende.

Den 27de Januar 1806 udgik der et kongelig preussisk Patent, i Følge hvilket Kongen af Storbrittaniens kurbrunsvigske Lande efter Overenskomst med den franske Kejser ikke mere skulde besættes af franske Tropper, men tages i Administration af Preussen indtil Afslutning af den endelige Fred.[2]) Samtidigt rykkede et preussisk Armékorps under Grev v. d. Schulenburg-Kähnert frem for at besætte Kurfyrstendømmet, og Hannovers Borgere opfordredes til at understøtte de udnævnte preussiske Administrationskommissærer, medens der gaves dem Løfte om, at Tropperne skulde forplejes af Preussens egne Kasser, og kun de øgede Krigsudgifter udredes af Landet. Storbrittanien kunde ikke godvillig finde sig heri. Grev Münster gjorde offentlig de Grunde bekjendte, som nødte ham til hurtig Tilbagegang til England, og protesterede mod en Forholdsregel, der gik Kongen af Storbrittaniens Rettigheder imod.

Aarsagen til disse Begivenheder kjendes. Den preussiske Konge havde i en Deklaration af 3dje November 1805 lovet Kejser Alexander at tiltræde Koalitionen, men Beslutningen var forbleven hemmeligholdt, og Preussen havde forlangt en Maaneds Henstand under Paaskud af nødvendige Krigsforberedelser, i Virkeligheden vel for at se Forholdene an. Da Haugwitz efter en Maaneds Forløb ankom til Napoleons Hovedkvarter i Schönbrunn, fandt han Stillingen helt forandret, Slaget ved Austerlitz tabt for de Allierede; han fordulgte da den Hensigt, i hvilken han var kommen, brugte sin Konduite og sluttede paa Napoleons Forlangende Alliancetraktaten mellem Preussen og Frankrig af 15de December 1805, i hvilken Hannover lovedes Preussen.

---

[1]) I Krigsarkiverne findes der forholdsvis kun faa Aktstykker om de forskjellige Rekruteringskommissioners Virksomhed; derimod ville nogle Breve fra Kronprinsen (til Generalitetet og andre Kollegier) om Sagen blive meddelte blandt Aktstykkerne. „Protokollen for Kommissionen af 14de November 1805 om Landeværn og Landrekrutering“ findes i Gehejmearkivet, Akterne om den senere Kommissions Forhandlinger i Kongerigets Arkiv. [2]) Trykt i „Über die Preussische Verwahrung und Verwaltung der kurbraunschweigischen Staaten während des dritten Coalitionskrieges gegen Frankreich“. Norddeutschland 1806.

Denne Traktat turde Hoffet i Berlin af Skamfølelse dog ikke ligefrem ratificere, men det besluttede provisorisk at besætte Hannover og i øvrigt at søge den afsluttede Traktat saaledes ændret, at den ikke kom til at bære Alliancen offentligt til Skue. •Det opnaaede virkeligt at faa en forandret Traktat underskreven af den franske Gesandt i Berlin sub spe rati.

Imidlertid vilde Napoleon nu ikke gaa ind paa dette preussiske Arrangement. Nye Forhandlinger begyndte, og endelig nødtes Preussen den 15de Februar 1806 til at slutte Alliance med Frankrig, men paa mindre gode Betingelser, end der først var det tilbudt. Det maatte nemlig love at spærre Elben og Weseren for engelsk Handel.

Fra det Øjeblik, at denne Alliance blev bekjendt, opstod der en stor politisk Bevægelse. England erklærede Preussen Krig, gjenoprettede Blokaden af Elben og Weser og opbragte alle preussiske Skibe, som det traf paa Søen. Men tillige vendte det sin Opmærksomhed paa en paatrængende Maade mod Danmark. Det antog nemlig, at de Skridt, Napoleon havde paabudt mod den engelske Handel paa Elben og Weseren, kun vilde være Forløbere for større, at alle Østersøhavnene paa lignende Maade vilde blive afspærrede fra Land af, og at Preussen og Frankrig i Forening vilde fordre Øresundets Lukning. Det opfordrede derfor Danmark til at slutte en Overenskomst med sig[1]) og anbragte de Tropper, som det trak bort fra Hannover, ved Kysten af England, parate til ny Indskibning, for at kunne anvende dem, hvis det var fornødent, til Forsvar for Sundets Frihed. Den svenske Konge antog en Holdning lig Englands. Da det russiske Korps drog bort, efter paa den sidste Tid at have underordnet sig Preussens Befaling, vilde han ikke følge Exemplet. Han lod sine Tropper forblive i Lauenburg, hvor han havde opslaaet sit Hovedkvarter i Boitzenburg, og erklærede, at han holdt Landet besat med dets retmæssige Fyrstes Tilladelse og havde dennes, Kongen af Storbrittaniens, Bemyndigelse til at forsvare det. Hvad der forøgede det paafaldende i Kongen af Sverigs Opførsel, var, at der paa samme Tid udspredte sig Rygter om store Rustninger i Sverig.

Mellem den svenske og den danske Hær ved Elben havde der været nogle Klammerier. Den 14de Januar havde et Kompagni af Bataillonen Göta Garde, som fra Lüneburg over Zollenspiker begav sig til et Cantonnement langs den danske Grænse, marcheret ad en Vej, der laa paa dansk Territorium mellem Hamfelde og Linau, og det uagtet Grænsevagten havde nedlagt Indsigelse derimod. Ewald begav sig personlig til den svenske Kompagnichef, der havde indkvarteret sig i Hamfelde, men paa lauenburgsk Grund, og denne, der undskyldte sig med Ubekjendtskab med Terrainet, underrettede Bataillonschefen, Oberstlieutenant Reutersköld, om Ewalds Beklagelser.

Nogen videre Følge fik næppe denne Nevtralitetskrænkelse; derimod forløb en anden Sag mindre roligt. I de sidste Dage af Januar ankom nogle Sværme svenske Desertører til de danske Grænsevagter.

[1]) Holm II, S. 111.

En af disse Sværme, bestaaende af 1 Underofficer og 10 Mand, forfulgtes af en svensk Officer indtil den danske Vagt ved Twerkathe, hvor Desertørerne vare under dansk Beskyttelse. Major Hobe tillod Officeren at tale med de undvegne og at afkjøbe dem deres Armatur, da de ikke vilde tilbage, men rejse til Hamburg. Over denne Sag beklagede den svenske Konges Generaladjudant sig i en Note til Bülow, og den svenske Gesandt, Oxenstjerna, i Kjøbenhavn bragte ogsaa Sagen diplomatisk frem. Bülow svarede strax, at han skulde gjøre Kronprinsen bekjendt med Klagen.[1]) Da dette var sket, blev Sagen undersøgt ved Forhør og derefter Oxenstjernas Note besvaret[2]). Ved Forhøret havde det vist sig, at de danske Officerer ikke havde opmuntret Desertørerne til Opsætsighed, men tvært imod havde søgt at bevæge dem til at vende tilbage til deres Pligt[3]).

I Slutningen af Marts — paa samme Tid, Kongen af Sverig med de fleste af sine Tropper trak sig over Gadebusch tilbage til Mecklenburg, men uden at opgive Lauenburg, hvor Oberst Löwenhjelm efterlodes med en 5 Eskadroner Rytteri, bestaaende af ridende Jægere, Dragoner og Husarer, — fremkom Rygterne om Rustninger i Sverig, der snart fulgtes af sikre Efterretninger om, at Rygtet talte sandt. Opmærksomheden var saa spændt rettet paa Sverig, at der ikke der kunde foretages det mindste krigerske Skridt, uden at det blev iagttaget af os. Der kom Meldinger til Kronprinsen om Rustningerne fra Christian August paa Augustenborg, fra Konsul Brown i Malmø, fra Stricker paa Kronborg og fra det norske Generalitets- og Kommissariats-Kollegium i Christiania, som paa Grund af Meldinger fra det søndenfjældske Regiment endog traf Forberedelser til en Mandskabsindkaldelse. Kronprinsen bad Gedde i Kjøbenhavn om at undersøge Sagen og raadslog imidlertid med Christian August, som kom fra Augustenborg til Kiel, og Haxthausen om de Forholdsregler, som vare nødvendige, hvis et Troppekorps maatte sammendrages i Norge[4]).

Det viste sig imidlertid snart, at Rustningerne i Sverig ikke havde nogen offensiv Karakter. De vare befalede af Kong Gustav den 1ste Marts, da den preussisk-franske Alliance blev bekjendt, som Følge af Frygten for, at Napoleon vilde stænge Sundet og Østersøhavnene for den engelske Handel, hvilket kunde bringe Fare for Sverigs Kyster[5]) Friherre Toll var bleven udnævnt til Øverstbefalende ikke blot i Skaane, Halland og Bleking, men tillige i Vester-

[1]) Hans Svar findes blandt Aktstykkerne tillige med de omtalte svenske Noter og en Rapport fra Ewald om Sagen. [2]) Jvfr. i det følgende Kronprinsens Brev af 25de Februar til det udenlandske Departement. [3]) Forhørsprotokollen eller Udskrifter mangle, men, hvad her er anført, er gjengivet efter Oplysninger i Extraktbøger. [4]) En Del af de nævnte Meldinger i Marts og April meddeles blandt Aktstykkerne tillige med Haxthausens og Christian Augusts i Kiel udarbejdede Betænkninger over de i Tilfælde af en Troppesammendragelse nødvendige Foranstaltninger. Paa samme Sted fremlægges ogsaa Christian Augusts Rapporter efter Hjemkomsten til Frederikshald, hvor hen han rejste over Kjøbenhavn gjennem Sverig. [5]) Se: Fältmarskalken Grefve Johan Christopher Toll. Biografisk Teckning. Sednare Delen, Stockholm 1850, Side 21.

gothland og Bohus Amt. Der indrettedes et Kystforsvar i det sydlige Sverig, og Skjærgaardsflaaderne mobiliseredes baade i Göteborg og i Malmø. Svenske Krigsskibe, som lagde sig paa Vagt i Sundet, foruroligede i særlig Grad Befalingsmanden paa Kronborg.

Den svenske Konges Holdning med Hensyn til Lauenburg førte til et lille krigersk Sammenstød med preussiske Tropper. Da han var døv for preussiske Forestillinger mod Lauenburgs Besættelse, men lod Oberst Löwenhjelm forblive der, uagtet den øvrige svenske Hær trak sig inden for Svensk-Pommerns Grænser, bestilte Preusserne fra den 23de April af Kvarter i Lauenburg for en større preussisk Styrke og lod Tropper rykke frem fra Priegnitz for gjennem Mecklenburg at besætte Lauenburg og for, som man troede, tillige at okkupere en Del af Mecklenburg. Oberst Löwenhjelm, der paa den sidste Tid havde haft sin Styrke samlet i den Del af Lauenburg, som ligger øst for Stecknitzfloden, nemlig i Ratzeburg, Gudau og Kl. Zecher ved Schallsøen, synes, efter at have sendt en Del af sin lille Styrke bort til Svensk-Pommern, i Dagene om den 20de April at have samlet Resten, kun et Par Hundrede Ryttere, om Ratzeburg. Her fra drog han, da Preusserne kom, ned til Hackendorf vest for Schallsøen for at gaa dem i Møde. Preusserne marcherede den 23de April ind i Landet, som bebudet. Deres Styrke, der bestod af et Regiment Fodfolk, et Kyrasserregiment paa 5 Eskadroner og nogle Kanoner og befaledes af Kyrasserobersten, v. Beeren, delte sig i to Kolonner, hvoraf den ene drog langs Stecknitz til Mölln, den anden tog Vejen over Kl. Zecher mod Ratzeburg. Paa den sidstnævnte Vej stod den svenske Styrke, der skjærmydslende trak sig tilbage til Kogel, hvor den holdt sig i nogen Tid, medens Preusserne udviklede sig til Siderne og truede Svenskerne med Omringelse. Omsider opgav Löwenhjelm den ulige Kamp og trak sig over Gadebusch i Mecklenburg til Svensk-Pommern.[1])

Som bekjendt, opbragte denne Tildragelse i den Grad Kong Gustav, at han beslaglagde alle preussiske Skibe og lod en Eskadre paa 4 Fregatter, 4 mindre Krigsskibe og 5 Kanonchalouper under Contreadmiral Cederstrøm løbe ud fra Carlskrona for at blokere Swinemünde, Peenemünde, Colberg, Danzig, Pillau og Memel, paa samme Tid han lod Hæren i Svensk-Pommern indtage en Krigsstilling mod Preussen med Forposter og indrettede et Landeværn i Pommern paa 6 Batailloner.[2])

Paa Grund af de skildrede Begivenheder var Danmarks Stilling i Forsommeren 1806 fuld af mange Farer og Vanskeligheder; Englands paatrængende Opfordring havde Regeringen afslaaet med en kold Bestemthed, der ikke kunde lade nogen Magt være i Uvished om, at Danmark vilde holde sig uden for enhver Deltagelse i de svævende evropæiske Stridigheder og kun værge sin Nevtralitet. Den

---

[1]) Nogle Beretninger om denne lille Kamp, som haves i de danske Krigsarkiver, gjengives blandt Aktstykkerne i Forening med andre oplysende Rapporter fra Sydgrænsen i April Maaned. [2]) Mankell: Öfversigt, Side 542.

danske og norske Handel led ved den engelske Blokade i Nordsøen og den svenske i Østersøen. Derhos opbragtes og beslaglagdes der paa denne Tid overordentlig mange danske Skibe af engelske Krydsere, og der havdes de sædvanlige Rivninger med Englænderne ved Holstens og Slesvigs Kyster, ved Helsingør og langs den norske Kyst, hvor der heller ikke savnedes de sædvanlige Ubehageligheder, som vare en Følge af, at franske Kapere søgte Tilhold der, naar de vare komne til Skade.[1]) Endelig var Preussernes Fremrykning til Grænsen mod Lauenburg ingenlunde behagelig, saa meget mindre, som man mente, at de vilde besætte Lübeck, hvad Danmark kun højst ugjærne vilde finde sig i. Saa længe en lille svensk Styrke havde opholdt sig i Lauenburg, vare Preusserne dog ikke komne os saa tæt ind paa Livet.

Preussen indskrænkede sig dog til at besætte Lauenburg, hvor Beerens Infanteriregiment indkvarteredes i Byerne og Kyrasserregimentet paa Landet, og det søgte at indlede den venskabeligste Forbindelse med Danmark, saa at det endog udbad sig Tilladelse for en Del preussiske Officerer til at besøge en Lejr ved Bokel, som Kronprins Frederik paa denne Tid oprettede i Holsten. Det var aabenbart Preussens Hensigt at drage Danmark til sig. Det ønskede, at Danmark paa Holstens Vegne vilde indgaa i det nordtyske Forbund, som Preussen tænkte paa at oprette af de Dele af det opløste tyske Rige, der ikke vare indgaaede i det af Napoleon stiftede Rhinforbund. Kronprinsen var, som bekjendt, ikke stemt derfor, men agtede at indlemme de holstenske Landskaber i det danske Monarki, hvilket han med Napoleons Billigelse udførte ved Deklarationen af 9de September 1806. Han var derfor i Juli Maaned lige saa utilgængelig for de preussiske Tilnærmelser, som han havde været det for de engelske. Dog gav han preussiske Officerer, som androg derom, Tilladelse til at besøge den nævnte Lejr og overvære det danske Rytteris Øvelser, naar de medbragte Heste og selv sørgede for Logis i Nærheden.[2])

Med Hensyn til denne Lejr skal det bemærkes, at den kun varede faa Dage og stod i Forbindelse med det holstenske Hærkorpses Sommerøvelser og Kronprinsens Inspektion. I Løbet af Vinteren havde Afdelingerne særligt beskæftiget sig med Felttjenesteøvelser, hvorover Rapporter affattedes og indsendtes til Kronprinsens Bedømmelse. Tillige var der organiseret en omfattende Patrouilletjeneste paa alle Veje, der stod i Forbindelse med de etablerede Vagter. Da Foraaret kom, begyndte de større Exercerøvelser, der skulde afsluttes med Specialrevuer og Manøvrer. Kronprinsen havde paatænkt at etablere en større Lejr for c. 6 Infanteriregimenter, thi derved kunde Tropperne faa en bedre samlet Exercerplads, og

---

[1]) Blandt Aktstykkerne vil der findes nogle, som omtale den engelske og den svenske Blokade og Forholdet til engelske Skibe ved Kysterne. [2]) Blandt dem, der fik Tilladelse, var v. Beeren, ledsaget af Kapitajn Valentini af den preussiske Generalstab, samt en Del Officerer af v. Beerens Kyrasserregiment.

Befolkningen lettes med Hensyn til Indkvartering og adskillige Byrder, som Troppernes spredte Anbringelse medførte, f. Ex. i Retning af Øvelsespladser. Der paatænktes nærmest en Jordhyttelejr, men der rejste sig forskjellige Vanskeligheder, og den opgaves derfor. Nødvendigt ansaas det imidlertid for at være, at 2den Division, som mest bestod af Rytteri og var spredt over en stor Strækning, én Gang samledes, og i den Anledning forfattede General Düring, som var Divisionens Chef, i Forening med Lieutenant Carl Bardenfleth, der fra Generalkvartermesterstaben sendtes ham til Hjælp, en Plan til et tæt Cantonnement for Divisionen om Bramstedt. Denne bifaldtes; men Kronprinsen ønskede i Forbindelse med Cantonnementet en Fodfolklejr ved det nærliggende Bokel, og denne oprettedes da ved forudskikkede Furérskytter af Telte, der nedsendtes fra Rendsborg, for Moltkes Division med Undtagelse af det sjællandske Jægerkorps, som havde sit Hverv ved Kysten, og af Friboes Batteri.

Efter at der var exerceret i Juni Maaned, og Kronprinsen havde deltaget i Exercitsen og afholdt Specialrevuer ved 1ste Division, forsamlede 2den og 3dje Division sig den 10de Juli under Generalerne Düring og Moltke om Bramstedt og Bokel, hvor Kronprinsen begav sig hen. I Lejren laa 1ste og 3dje jyske Regiment samt 2den Bataillon af det slesvigske Infanteriregiment med deres Regimentskanoner. Rytterne i det tætte Cantonnement fik et Maaltid varm Mad hos deres Værter; i Lejren kogte Mandskabet selv, i hvilken Anledning Kogekjedler og øvrige Rekvisitter vare komne fra Rendsborg. Dagen efter Indrykningen i Cantonnementet og Lejren var der Rastdag. Den 12te holdtes der Specialrevuer over Rytter- og Fodfolkregimenter, den følgende Dag, Søndagen den 13de, var der Gudstjeneste i Lejren — der var ansat danske Feltpræster ved de dansktalende Afdelinger —, Udgivelse af Parolen i Hovedkvarteret og om Eftermiddagen atter Specialrevuer. Den 14de holdtes der Exercits med hele Kavaleriet en ligne under Generallieutenant Düring og hele Fodfolket en ligne under Generallieutenant Moltke. Vejret var saa slet denne Dag, at der paa Grund deraf gaves Rast den følgende. Den 16de manøvrerede hele Korpset efter Supposition mod en tænkt Fjende, og den 17de afbrødes Lejren, og Tropperne tiltraadte Marchen til deres tidligere Cantonnementer. Et af Regimenterne, 1ste jyske, havde ved Revuen víst at mangle den Orden, Raskhed, Hurtighed og Munterhed, som Kronprinsen ellers altid havde fundet ved danske Regimenter. General Moltke beordredes til at indsende Konduiteliste over Officererne og at tage Regimentet ordentligt i Skole.[1]) Chefen, Generalmajor Lepel, fik tillige med flere Officerer af Regimentet efter Ansøgning Afsked i Avgust Maaned. Efter Lejren holdt Kronprinsen Specialrevuer ved Avantgarden, der i den Anledning delvis koncentreredes. Fra Bramstedt begav han sig nemlig til Poppenbüttel, hvor Livregimentet lette Dragoner var samlet fra den 10de Juli af, og dette præsenteredes for Kronprinsen den 18de ved Wellingsbüttel. Der fra begav han sig til Segeberg, hvor det slesvigske Jægerkorps, den 1ste sjællandske

[1]) En Rapport om Resultatet heraf findes blandt Aktstykkerne.

Bataillon let Infanteri, den slesvigholstenske Bataillon let Infanteri og Batteriet fra Oldeslo eftersaas den 20de.

Efter Revuen over Avantgardens Tropper fordeltes disse i den tidligere Stilling. Kun en lille Forandring skete. Prins Vilhelm af Holsten-Beck, som var bleven ansat til Tjeneste ved Livregimentet lette Dragoner og var bleven udnævnt til Sekondritmester, havde gjort sig bemærket ved sin Iagttagelsesevne under Grænsepatrouilleringen. Han fik derfor et eget lille Kommando paa en 30 Dragoner, med hvilket han skulde udføre Patrouilleringen ved Reinbeck, Trittau og Sprenge.[1])

Det var ikke Preussens Hensigt at optage den Krig, som Kong Gustav havde begyndt med sine Foranstaltninger mod preussiske Skibe og preussisk Handel. Det tænkte ikke paa at angribe Svensk-Pommern, saa meget mindre, som Kejser Alexander ikke vilde have tilladt det at erobre de svenske Besiddelser i Nordtyskland. Dets Opmærksomhed paa denne Tid var helt og holdent rettet paa dets vanskelige Allierede, der ved sin egenmægtige Optræden i det opløste tyske Riges Bo bragte det til Fortvivlelse. Den ufrivillige Alliance med Frankrig var forhadt i alle Samfundslag i Preussen, og det i desto højere Grad, jo mere man troede at se, at Alliancen kun benyttedes af Napoleon til at holde Preussen i afgjort Afhængighed og ude fra enhver Indflydelse paa de tyske og evropæiske Spørgsmaals Udvikling. Der behøvedes kun en Draabe, for at faa den almindelige Forbitrelse til at flyde over og tvinge Regeringen ind paa en fortvivlet Rejsning mod Napoleons hensynsløse Herskervælde. Da det i Avgust Maaned blev bekjendt, at Frankrig uden Hensyn til den med Preussen afsluttede Traktat havde tilbudt Storbrittanien Hannover som Løn for en Fredslutning, kunde Stemningen ikke længer holdes i Tømme, og Konge og Folk rejste sig med ubeskrivelig Begejstring til Kamp.

Alt i Juli Maaned synes Preussen at have foretaget Troppesammendragninger i det sydlige af Staten. I Avgust og September samledes hele Hæren der, og Regeringen henvendte sig til Rusland, Danmark og andre omliggende Stater om Hjælp og Forbund.

At Preussen under disse Forhold gjærne gjenoprettede den gode Forstaaelse med Sverig paa den Betingelse, at svenske Tropper paa ny rykkede ind i Lauenburg, er en Selvfølge.

Ogsaa det danske Hærkorps i Holsten ønskede det ind i Hannover, som man véd[2]); men dets Opfordringer til Danmark forbleve uden Virkning, da Kronprinsen ikke vilde fravige den antagne, paa en stræng Nevtralitet baserede Politik.

Den 25de Avgust forlode de sidste preussiske Tropper Ratzeburg[3]), saa at der den 26de kun var en Kommandant tilbage. Den 27de rykkede Grev Löwenhjelm ind i den lille Fæstning i Spidsen

[1]) Nogle af Prinsens Rapporter ville lejlighedsvis findes blandt Aktstykkerne.
[2]) Holm II, Side 122. [3]) Efter de danske Krigsarkiver.

for 500 Mand svenske Tropper, bestaaende af Husarer og Dragoner, samt to Kanoner. Blokaden af de preussiske Havne blev da ophævet, og Krigsstillingen mod Preussen i Svensk-Pommern ophørte i den nærmeste Tid derefter.

I September Maaneds Begyndelse kaldtes Löwenhjelm tilbage til Svensk-Pommern tillige med et Par Eskadroner af den Styrke, han havde ført med sig. I Steden for gaves Befalingen i Lauenburg til Oberst Morian, og Besætningen forøgedes med to Batailloner Livgrenaderer, 4 Kanoner og et Par andre Eskadroner Dragoner, i alt til en Styrke af 16—1700 Mand. Den 13de September tog Kongen til Sverig og førte en Del Tropper hjem med sig. Essen blev Overbefalingsmand over den tilbageværende Styrke i Svensk-Pommern, hvor fra Morian i Lauenburg var detacheret.

Der var forskjellige Meninger om Hensigten med den svenske Styrke i Lauenburg. Nogle mente, at Kongen af Sverig kun var tagen til Sverig for at indkalde Stænderne og erhverve Midler til en kraftigere Optræden i Nordtyskland. I Overensstemmelse hermed meldtes det, at Ratzeburg var udsét til Kongens foreløbige Hovedkvarter, naar han kom tilbage, at den russiske Minister Alopeus, som altid fulgte Kongens Hovedkvarter, alt havde taget Ophold i Byen, at en stor Lejr skulde oprettes ved Lüneburg for en Reservearmé, bestaaende af svenske og preussiske Tropper under Kongen af Sverigs Overkommando, at der alt fra Lauenburg var sendt Tropper i Forvejen hen til denne Lejr o. s. v., o. s. v. Andre bedømte den svenske Konges Hensigter helt anderledes, og iblandt disse var Morian selv, som ikke antog, at Svenskerne vilde forene sig med Preusserne, men at Kongen snarere vilde trække sig ud af den Affære, hvori han var indviklet, naar det kunde gjøres paa en god Maade[1]).

Saaledes, som nu skildret, var Stillingen i det hele, da Krigen mellem Preussen og Frankrig begyndte i Oktober, og da — faa Dage efter Krigens Udbrud — de for Preussen uheldsvangre Kampe ved Jena og Auerstädt den 14de Oktober 1806 alt havde afgjort Felttogets Skæbne.

Den danske Hærs Stilling i Holsten var den Gang den samme, som tidligere skildret; men den 14de Oktober befaledes en lille Forandring, dog uden videre Betydning. For at gjøre en Udvidelse af det holstenske og det 3dje jyske Regiments Cantonnementer i Anledning af Vinteren mulig mod Øst, skulde fra 1ste November det fynske Dragonregiment drages tilbage til Ejderen og indlemmes i Reserven. De slesvigske Ryttere fik derfor Ordre til fra den nævnte Dag at indtage et Cantonnement nærmere Slesvig By med Staben og 1ste Eskadron i Byen selv, og de fynske Dragoner til at indrykke i det slesvigske Rytterregiments tidligere Cantonnement, men med Staben og 1ste Eskadron i Ekernførde.

[1]) En Samtale mellem en af vore Udsendinger og Oberst Morian refereres i en af Meldingerne fra Sydgrænsen fra August og September Maaned.

Aktstykker til Perioden fra Oktober 1805 til Oktober 1806.

Rapporter fra Sydgrænsen i Tidsrummets Begyndelse.

Fra Major Ötken[1]) til Ewald.

Stockelsdorf den 25sten October, Morgen.

Bis jetzt sind noch keine russische Truppen ins Lauenburgische eingerückt, und es ist ganz zuverlässig, dass vor Sonnabend oder Sonntag auch keine eintreffen werden. Ew. Hochwohlgeb. können sich ganz sicher und zuverlässig darauf verlassen, dass ich es Ihnen den Augenblick melden werde, sobald ich es mit Gewissheit erfahre. Ich werde auch nie eine Nachricht schreiben, die nicht ganz zuverlässig ist, denn wenn ich mich jetzt auf alle die Gerüchte einlassen wollte, so könnte ich täglich 3 bis 4 Ordonnanzen abschicken. Auch glaube ich nicht, dass Ew. Hochwohlgeb. von einem andern Posten an der Grenze geschwindere Nachrichten erhalten können, als von hier aus. Ich habe alles auf der ersten Hand und halte mich besonders in diesen Tagen so lange wie möglich des Abends in Lübeck auf, weil alsdann die Kaufleute auf dem Kaffehause zusammen kommen, wo ich alsdann sogleich alles erfahre. Eine Nachricht kann ich Ew. Hochwohlgeb. melden, die meiner Meinung nach sehr wichtig ist: ich schrieb Ew. Hochwohlgeb. bereits gestern, dass zu Travemünde einige russische Proviantschiffe angekommen sind; nun liess gestern der russische Gesandte beim hiesigen Senate anfragen, ob sie nicht hier in Lübeck ein Magazin errichten und allen Vorrath hieher bringen lassen könnten. Der Magistrat war deswegen bis gestern Abend spät versammelt, und da hat man den russischen Gesandten dann sehr dringend gebeten kein Magazin hier zu errichten, weil dieses Lübeck in grosse Verlegenheit setzen würde, allein wenn sie

---

[1]) J. F. Ötken, Major og Kompagnichef i den slesvigholstenske Bataillon let Infanteri.

Mehl- und Grütze-Tonnen hier ausladen, und wie Kaufmanns-Güter auf der Stecknitz weiter wollten transportiren lassen, das stünde ihnen gerne frei. Nun steht zu erwarten, was der russische Hof hiebei thun wird; ich muss also jetzt mein Augenmerk auch auf Travemünde richten, damit ich Ew. Hochwochgeb. gleich den Augenblick es melden kann, ob die Russen nicht dessen ungeachtet ihre Magazine hier aufrichten werden. Diese Nachricht ist mir aber sehr darum gebeten worden, Ew. Hochwohlgeb. nur es unter der Hand mitzutheilen, weil man nicht gerne haben will, dass es bekannt sein soll. Sobald ich hierüber etwas Näheres erfahren werde, werde ich es ungesäumt melden. Im Lauenburgischen und Ratzeburg soll es jetzt durchaus an Brodkorn fehlen um die Truppen unterhalten zu können, die jetzt einrücken werden; es ist dorten auch schon verboten worden, weder Kartoffeln noch sonstigen Proviant nach Lübeck auszuführen.

Von den russischen und schwedischen Transportschiffen sind 11 Schiffe mit Truppen in dem letzten Sturm untergegangen. Ich lege auch die gestrige Zeitung mit bei, welche leider keine gute Nachrichten enthält.

Ötken.

Pr. Expres.

Fra Samme til Samme.

Stockelsdorf den 26sten October 1805.

Der russische Minister Alopæus hat sich gestern, auf das dringende Bitten des Lübeckschen Senats, bewegen lassen, von dem Vorhaben abzustehen: in Lübeck ein Magazin zu errichten; und hat sich blot dagegen ausgebeten, dass die in Travemünde liegenden Transportschiffe in Lübeck ausladen und zollfrei durchpassiren können. Dieses hat man ihm denn sehr gerne bewilliget; es liegen jetzt 4 Proviantschiffe auf der Trave, und es werden noch 9 bis 10 erwartet.

Es soll wirklich die Absicht gewesen sein, die noch nicht angekommenen Transportschiffe mit Truppen zu Travemünde zu landen, und dann durch das Lübecksche nach dem Lauenburgischen marschiren zu lassen, weil dieser Weg weit näher gewesen wäre; dieses ist denn nun glücklich abgelehnet.

Bis jetzt sind noch keine Quartiere für die Russen in Ratzeburg angesagt, sie werden nach Boitzenburg zu gehen und folglich Ratzeburg südwärts liegen lassen; sobald ich dieses alles näher erfahre, werde ich es Ew. Hochwohlgeb. sogleich melden. Soviel ist ganz gewiss, dass sie heute noch auf Mecklenburgischem Gebiete sind.

Der König von Preussen soll noch immer gegen Bonaparte sehr aufgebracht sein, dass selbiger durch sein Land marschirt ist, und dem Minister Hardenberg selbst auf der Landkarte gezeigt haben, dass es gar nicht nöthig gewesen wäre, durch das Preussische zu marschiren; soll auch zugleich erklärt haben, dass er offensiv gegen

Frankreich agiren würde; ob dieses wirklich sein ernstlicher Wille ist, ist wohl sehr zu zweifeln.

Ötken.

Fra Ewald til Kronprinsen.

Segeberg den 25sten October 1805.

Rapport.

Ewr. Königl. Hoheit melde unterthänigst, dass am 22ten dieses das Detachement vom Leib-Regiment leichter Dragoner, das zu Meldorf gestanden, eingekommen ist, und das Detachement, welches zu Heide von eben diesem Regiment gestanden hat, ist den 23sten dieses eingekommen.

Die Detachements von diesem Dragoner-Regiment, welche nach Reinbeck, Trittau, Sprenge und Trenthorst bestimmt sind, gehen heute ab.

Der Capitain Haffner und Lieutenant Lesser vom Generalstab haben sich gestern Abend bei mir gemeldet und sind heute weiter gegangen. Die mir eingehändigte Instruction von Ewr. Königl. Hoheit und die Nachricht von Generalmajor Binzer wird bis auf weiteren Befehl aufbewahrt. Da die Nachrichten von den Märschen der russisch-schwedischen und preussischen Armee sich so kreuzen und widersprechen, so habe ich beiden folgenden Rath gegeben. Der Capitain Haffner geht über Lübeck, Ratzeburg und so weiter gegen Braunschweig, wo er Nachrichten einziehen kann, um in die Wege der Colonnen einzufallen. Der Lieutenant Lesser geht über Altona auf Buxtehude gegen Bremen, wo er ebenfalls in die Colonnen einfallen muss. Beide haben eben ihre Papiere und Karten bei mir theils abgegeben oder verbrannt, so dass Keiner ein Stück Papier weiter bei sich führt, das nur Beziehung auf ihr Geschäft haben könnte.

In Ratzeburg und Mölln sollen Russen eingerückt sein, die aber weiter gehen.

Gott erhalte Ew. Königl. Hoheit.

Ewald.

Fra Ötken til Ewald.

Stockelsdorf den 28sten October 1805, 4 Uhr Morgen.

Gestern Nachmittag um 3 Uhr ist die erste Colonne Russen von 2251 Mann in Ratzeburg eingetroffen, so wie ich es Ew. Hochwohlgeb. in meinem gestrigen Rapporte gemeldet habe. Die Kanonen sind unter einer gehörigen Bedeckung aussen vor der langen Brücke stehen geblieben, wahrscheinlich weil die lange Brücke zu schwach ist das Geschütz zu tragen; das bemerkte ich schon vor 2 Jahren, dass beide Brücken sehr schwach sind. Alle Pulverkarren und Rüstwagen sind mit ihren eignen Pferden bespannt, die alle in sehr gutem Stande sein sollen und ziemlich gross, welches die russischen Pferde sonst nicht sind. Sämmtliches Gepäck ist mit ledernen Überzügen versehen. Die

Leute sind durchgehends jung und von mittlerer Grösse; die Grenadiers aber lauter grosse schöne Leute; sie tragen eine Art Kepi mit einer grossen schwarzen Feder. Sie sind alle neu mundirt, tragen Halbstiefel und haben einen grauen Überrock, den sie hinten mit einem Riemen befestiget haben. Die Officiers sprechen beinahe alle Deutsch; der General ist von mittlerem Alter, soll auch Deutsch sprechen. Diese Colonne ist sehr langsam marschirt, denn beinahe 14 Tage haben sie auf den Marsch von Stralsund bis Ratzeburg gebraucht; sie halten morgen Rasttag und marschiren übermorgen weiter; dann rückt wieder eine andere Colonne in Ratzeburg ein, und dieses soll noch 9 bis 10 Tage vor der Hand dauern, dass immer eine Colonne einrückt, wenn die andere den Morgen ausmarschirt ist. Wie es heisst, soll auch noch Cavallerie in einigen Tagen kommen; sie haben ihre Fourage bei sich wie auch Säcke mit Mehl zum Brodbacken; das ist auch sehr nothwendig, weil im Lauenburgischen wenig Lebensmittel sind, so dass sie jetzt viele Lebensmittel hier in Lübeck aufkaufen. Ich hoffe morgen den Marsch der Colonnen genauer zu erfahren, welches ich dann alles sogleich Ew. Hochwohlgeb. melden werde.

Es heisst, der König von Schweden sei auch gestern in Stralsund angekommen.

Ötken.

Fra Aide-Generalkvartermester Lesser til Kronprinsen.

Kiel den 11ten November 1805.

Unterthänigster Bericht von der mir anbefohlenen Reise durch die hannöverschen Lande, besonders nach Bremen und Verden, vom 24sten October bis 9ten November 1805.

Von Hamburg machte ich nach der Vorschrift meines Passes die Reise nach Bremen. Auf dieser, sowie in der ganzen Elbgegend und dem Lüneburgischen, war nichts weder von den Franzosen noch Coalisirten zu hören noch zu sehen. Erstere hatten das nördliche Hannöversche vor etwa 6 Wochen gänzlich verlassen, und der letzte Theil derselben sich in Hameln unter dem General Barbou gezogen. Nur ein fliegendes Detachement französischer Cavallerie und Infanterie, aus 60 Mann bestehend, hatte sich acht Tage vor meiner Ankunft über Winzen, Harburg, Buxtehude und Stade die Weser hinaufgezogen und von hier den Weg über Nienberg nach Hameln genommen. Wahrscheinlich hat dieses Detachement die Elbe und Weser beobachten sollen, weil man in dieser Zeit dem Übergang der Russen über die Elbe bei Lauenburg nächstens entgegensah und die Ankunft der hannöverschen Legion in Bremerlohe täglich erwartet. Die Glaubwürdigkeit des letztern wurde mir vom dänischen Consul in Bremen [1]) versichert mit dem Zusatz, dass die Legion am 16ten October zwar

[1]) Arnold Kulenkamp.

noch nicht eingeschifft sei, dass aber um diese Zeit zu Deal mehr Transportschiffe in Bereitschaft gelegen hätten, als zum Transport der 8000 Mann starken Legion erforderlich waren, woraus man den Schluss mache, es würden noch andere Truppen nebst Armatur und Mundirungsstücke für ein hannöversches Corps eingeschifft werden. Man ging so weit, dass man mich im Publico allenthalben für einen Officier der Legion hielt, der um Quartiere anzusagen in einer Chaloupe vorangegangen sei.

Inzwischen hörte ich in Bremen von den Russen und Schweden weiter nichts, als dass sie unerwartet im Lauenburgischen Halt gemacht hätten. Allgemein behauptete man, dass dieser Halt durch die Bemühungen des Königl. Preussischen Hofes bewirkt worden sei.

Es bestätigte sich dagegen, dass — nachdem die Franzosen den 26sten October Hannover schleunig verlassen und sich in Hameln hineingezogen — die Preussen den 28sten in Hannover wieder eingerückt und die hannöversche Regierung eingesetzt hätten. Das Kürassierregiment Reizenstein war nur auf einige Stunden zuerst eingerückt und hatte den Marsch darauf weiter fortgesetzt nach Springe, auf dem halben Weg nach Hameln. Das Infanterieregiment Louis Ferdinand und Herzog von Braunschweig blieben fürs erste zur Besatzung von Hannover.

Entfernt von diesen militairischen Bewegungen, entschloss ich mich nach einem Aufenthalt von vier Tagen von Bremen über Verden nach Celle zu reisen, um wo möglich etwas mehr sowohl von den Märschen und Operationen der Preussen unterrichtet zu werden, als auch die etwaigen Veranstaltungen von Seiten der Landesregierung in Rücksicht der Durchmärsche und Verpflegung nebst Organisirung eines Corps d'armée zu erfahren.

In Celle fand ich ein Bataillon Preussen vom Regiment Arnim von 850 Mann, welches den 31sten October daselbst gradewegs von Berlin angekommen war. Es hatte einen forcirten Marsch gemacht und nur zwei Rasttage auf dem ganzen Marsche gehabt. Die Truppen zogen mit allem Feldgepäck auf die Wache; jeder Mann hatte 60 scharfe Patronen in der Patrontasche. Montag den 4ten November marschirten 8 Escadrons Husaren vom Regiment Blücher durch Celle, und sollten die Nachtquartiere im Amte Winsen und jenseits der Aller haben. 2 Escadrons desselben Regiments waren zwischen Celle und Hannover schon voran marschirt. Das ganze Regiment sollte sich in der Gegend von Münster sammeln und zusammen stossen. Dies Regiment sollte 1200 Mann stark sein. An Mannschaft war es auch wohl vollzählig, aber nicht an Pferden. Aus der Menge von Wagen zu schliessen, die alle mit Husaren, Sattelzeug und Armatur beladen waren, war ein Dritttheil des Regiments unberitten. Die Pferde fand ich sehr unansehnlich und äusserst klein und vom Marsche vielleicht sehr abgefallen. Die Pferdeseuche sollte auch unter ihnen herrschen, wie mir der Oberwachtmeister Schütz sagte, dessen eigne Pferde damit befallen waren. Nach dieser Avantgarde von 10 Escadrons

Husaren sollte aus dem Brandenburgischen und Magdeburgischen zwischen dem 7ten und 15ten d. M. ein Corps d'armée folgen, welches, so weit es Celle und die nächsten Ortschaften berührt, 15000 Mann stark sein sollte. Das ganze nach dem Münsterschen und wahrscheinlich nach Wesel vorrückende Corps wird zu 20000 Mann angegeben. Es marschirte in 2 Colonnen, wovon die eine über Gifhorn kommt. Viele Artillerie und das Gökingssche (vormals Ziethensche) Husarenregiment soll diesen Weg nehmen. Zur Verpflegung dieser Truppen werden vom 7ten bis 15ten d. M. in Celle täglich 12000 Brode für den Durchmarsch in Bereitschaft gehalten.

Die preussischen Truppen in der Gegend von Hildesheim und Hannover liegen, meines Wissens, bisher stille. Diese haben die Festung Hameln ganz umgeben, aber nur in der Ferne eingeschlossen, so dass die etwa 4000 Mann starke Besatzung desselben fast auf einer Meile umher freien Spielraum hat, in welchem Bezirk sie häufig fouragiren und Lebensmittel beitreiben soll. Oftmals soll es zu gütlichem Vergleiche kommen, und die Preussen manches verabfolgen lassen. Diejenigen, welche Hameln kürzlich gesehen hatten, waren der Meinung, dass es sich nebst dem Fort St. George nicht lange halten kann, wenn die preussischen Truppen anfangen sollten ernstlich gegen die Festung zu agiren. Man wollte behaupten, dass nur 17 Kanonen in derselben sind. Die Inondation soll ebenfalls nicht von Bedeutung sein. Sie soll nur auf beiden Seiten der Weser in einer geringen Entfernung sich um die Festung und das Fort erstrecken und übrigens nur 1 Fuss tief sein. Indessen machen die Franzosen alle Anstalten zur Gegenwehr, rasiren die Gegend um die Festung u. s. w.

Die Verpflegung der Truppen wird den hannöverschen Landen und besonders denen, wo die Durchmärsche Statt finden, äusserst lästig, und ich darf mir wohl erlauben zu sagen — wenn keine Zufuhr kommt — auf die Dauer unmöglich. In diesem Augenblick fehlt es ganz an Magazinen und nicht weniger an Geld. In Celle wollte man anfangen ein Magazin anzulegen. Der Landmann konnte aber nichts liefern, weil die Ernte schlecht ausgefallen, und überdem die Saatzeit und noch mehr die Kriegsfuhren ihm nicht mehr Zeit zum Ausdreschen des Korns übrig liessen, als die Durchmärsche erforderten. Der Unterthan muss seine Einquartierung auf den Durchmärschen bis auf Brod, welches geliefert wird, mit allem versehen. Die Rationen fallen ihm am lästigsten.

Den 2ten November wurde in Hannover zwischen der hannöverschen Regierung und Preussen die alte sogenannte Tappen-Convention erneuert, nach welcher Preussen ungefähr $^1/_3$ und die hannöversche Regierung $^2/_3$ für jede Ration und Portion an Gelde vergütet. Die Unterthanen machen auf diese Vergütung aber keine Rechnung, weil sie vor vier Jahren, als die Preussen das Land besetzt hatten und dieselbe Convention galt, noch keine Bezahlung erhalten haben, obgleich Preussen sein Theil entrichtet haben soll.

Für die sich im Lande aufhaltenden hannöverschen Officiere erschien in denselben Tagen die erfreuliche Verordnung, dass die Of-

ficiere nicht mehr unter der Civilobrigkeit stehen, sondern dem Generalkriegsgericht untergeordnet sein sollten.

Nach einer zweiten Verordnung wurden die Inhaber und Spediteurs von Königlichen Militaireffecten verpflichtet, die noch vorhandenen Gewehre u. s. w. an sich zu halten und nöthigenfalls abzuliefern.

Diese beiden Verfügungen hatten zur Folge, dass die im Lande sich aufhaltenden Militairpersonen sich häufiger in der Uniform zeigten und mit neuen Hoffnungen belebt wurden, sich bald en corps versammelt und nach Ankunft der hannöverschen Legion von England mit derselben vereinigt zu sehen. Diese Officiere, welche im Lande geblieben, und denen die zweijährige Unthätigkeit keinen Vortheil gebracht hat sowohl in physischer als moralischer Hinsicht, sehen die preussischen Truppen gerne im Lande und sehen sie als die Befreier eines Feindes an, dem sie schrecklichen Hass geschworen, und dem sie mit Hülfe der Preussen, Russen pp. das Garaus machen wollen.

Mässiger ist im Ganzen die Denkungsart der Unterthanen gegen die Franzosen. Man hört freilich häufige Klagen gegen letztere. Sie fallen aber grösstentheils in die ersten Zeiten der Occupation und unter den Befehlen des Generals Mortier, den man nicht so sehr rühmt wie den Reichsmarschall Bernadotte.

Ganz besonders klagt man über die Excesse und Bedrückungen der deutschen Legion, welche die Franzosen von losem Gesindel in Celle errichteten und nachher nach Frankreich schickten. Dagegen lobte man allgemein die französischen Grenadiers als wahre Kerntruppen, die von dem besten militairischen Geist beseelt und jedem durch ihr gutes Betragen Achtung eingeflösst hätten.

Im Ganzen sieht man wohl die Preussen ebenso ungern im Lande als die Franzosen, an die man sich schon gewöhnt hatte, und die in Ansehung der Requisitionen in der letzten Zeit ziemlich eingeschränkt waren. Dazu kommt bei dem Unterthan noch eine geheime Furcht, dass das Land am Ende den preussischen Staaten einverleibt werde, wozu man gar keine Lust hat. Von England abgerissen und einen englischen Prinzen, besonders den Herzog von Cambridge, zum Landesfürsten, ist der einstimmige Wunsch aller, die einen dauerhaften Frieden und Ruhe wünschen.

Wegen dieses so lange entbehrten Friedens und des Drucks, der von jedem Kriege und jeder Occupation unzertrennlich ist, hörte ich oft Dänemark als ein Land erwähnen, das man wegen dieser unschätzbaren Vorzüge, einen dauerhaften Frieden so lange genossen zu haben, beneidete.

Nachdem ich mich zwei Tage in Celle aufgehalten hatte, reiste ich zurück nach Lüneburg. Den völligen Durchmarsch der Preussen durch das Cellische glaubte ich nicht abwarten zu dürfen, da dazu fast ein halber Monat erforderlich gewesen wäre. Ausserdem vermuthete ich, dass der Capitain Haffner in der Nähe sich aufhalten würde und Gelegenheit hätte, vielleicht noch detaillirtere Nachrichten

über die verschiedenen Waffen der durchmarschirenden Preussen einzuziehen.

Von Lüneburg aus war ich nicht im Stande etwas Wensentliches von den Russen und Schweden im Lauenburgischen zu erfahren. Sie sollen seit der Ankunft der Avantgarde an der Elbe ganz stille liegen und die Ortschaften, wo sie liegen, stark belegt haben. In einem kleinen Landhause sollen 15 bis 16 Mann einquartirt sein. In der Stadt Lauenburg liegen 2300 Mann, in Boitzenburg 2000 und in Mölln 2000 Mann.

Die Fährprahmen vom Harz und Artlenburg haben die Russen am ersten Tage ihrer Ankunft bei der Elbe zur Überfahrt über dieselbe nach Lauenburg bringen lassen. Sie haben sie aber bald wieder zurückgegeben mit dem Bedeuten, sie nach einer vorgängigen Requisition von 6 Stunden wieder abfolgen zu lassen.

Lesser.

Aktstykker, vedrørende Sagen om svenske Desertører ved Sydgrænsen.

Fra den svenske Konges Generaladjudant til Bülow.

Au quartier général de Boitzenbourg
le 3 février 1806.

Monsieur!

Sa Majesté le Roi, mon Maître, m'a ordonné de m'adresser à Vous, Monsieur, pour demander l'élargissement de quelques déserteurs suédois, qui, selon des rapports arrivés, ont été débauchés par des recruteurs danois dans le pays de Ratzebourg. L'officier, porteur de cette lettre, a été chargé d'après les ordres de Sa Majesté de les recevoir. On a vu quelques-uns d'eux dans une garde frontière danoise immediatement après la désertion, où ils ont été probablement arrêtés comme des suspects.

Sa Majesté le Roi est d'autant plus persuadée que ces recruteurs se sont permis une conduite si répréhensible sans que personne de leurs chefs en ait été instruit, puisqu'on sait que l'armée danoise se recrute par des levées nationales; c'est pourquoi Sa Majesté le Roi a jugé convenable de m'ordonner à Vous informer du trafic honteux de ces misérables afin qu'ils pourront être recherchés et punis.

J'ai l'honneur d'être,

Monsieur,

Votre très humble serviteur

de Tibell,

Aide de camp général de Sa Majesté

le Roi de Suède.

Fra Bülow til den svenske Konges Generaladjudant.

Kiel le 4 février 1806.

A monsieur de Tibell, aide de camp général de Sa Majesté le Roi de Suède.

Quoique l'objet qui forme le contenu de la lettre que Vous m'avez fait l'honneur de m'adresser en date du 3 de ce mois, soit entièrement étranger au devoir de mon poste, le respect que je porte à l'auguste personne du Roi, Votre Souverain, m'engage à m'empresser d'y répondre.

Vous avez effectivement très bien jugé que l'armée danoise, entièrement composée de nationaux, ne recueille point de déserteurs; il est même ordonné aux avant-postes sur les frontières du duché de Holstein d'envoyer ceux qui pourraient s'y présenter à Hambourg ou à Lübeck, vu que le Roi, mon Maître, ne veut point tolérer dans Ses états des gens de cette description.

Il résulte de ces ordres, qu'il n'est pas possible que ce soient des recruteurs danois qui ont débauché les transfuges dont Votre lettre fait mention; cependant, comme c'est par ordre du Roi, Votre Maître, que Vous m'avez écrit, Monsieur, il est de mon devoir d'en faire rapport à Monseigneur le Prince Royal, et je suis persuadé que l'amitié qui règne entre les deux couronnes et l'attachement que Son Altesse Royale voue à Sa Majesté Suédoise, l'engageront à donner les ordres nécessaires pour que cette affaire soit immédiatement examinée avec la rigidité la plus sévère, et si l'accusation se trouvait être fondée, j'ose Vous assurer que les coupables seront punis d'une manière exemplaire.

J'ai l'honneur d'être o. s. v.[1])

Bülow.

Fra den svenske Gesandt i Kjøbenhavn til Joachim Bernstorff.

Copenhague le 7 février 1806.

Note.

Par une estafette expédiée du quartier général de Sa Majesté Suédoise le Soussigné vient de recevoir les ordres du Roi, mon maître, de s'adresser au ministre Danois pour se plaindre des procédés deloyaux et révoltans des enrôleurs Danois et pour en obtenir justice et satisfaction.

Le Colonel et Chef de Brigade, comte de Mörner, rapporte de Ratzebourg en date du 1. février que, les deux nuits précédentes, 40 hommes des deux Régiments des Gardes avaient déserté et qu'un officier envoyé pour les persuader de revenir, les avait trouvés dans

---

[1]) Saaledes i Kopibogen, hvorefter dette Brev er meddelt.

des corps de garde Danois très décidés à rester, sachant qu'ils devaient recevoir à Hambourg 100 rdl. d'engagement.

Le fait en soi est trop inusité entre des pays amis et des Souverains alliés pour que Sa Majesté Suédoise doute d'une prompte restitution des coupables, et le Gouvernement Danois sent beaucoup trop vivement tout ce qu'il se doit à lui-même et à un bon exemple pour ne pas punir d'une manière sérieuse ceux qui font un abus aussi répréhensible de leurs emplois et de l'Uniforme qu'ils portent.

Le Soussigné a l'honneur de présenter à Monsieur le Comte de Bernstorff, Directeur du Département des affaires étrangères, l'assurance de sa plus haute considération.

Le Baron d'Oxenstjerna.[1])

Fra Ewald til Kronprinsen.

Segeberg, Mittwoch den 12ten Februar 1806.

Rapport.

Auf Ewr. Königl. Hoheit höchstgnädigsten Befehl unter dem gestrigen Tag, die Klage der schwedischen Armee betreffend, dass von königl. dänischer Seite die Verführung zur Desertion bei den schwedischen Truppen betrieben werde, lasse [ich] sogleich die völlige Untersuchung anstellen und werde meinen unterthänigsten Rapport sobald als möglich Ew. Königl. H. einsenden. Halten Ew. Königl. H. mir zu Gnaden, der Graf Mörner verdiente eine persönliche Zurechtsetzung, denn die Klage ist ehrenrührig, auch wäre es als Soldat von ihm angemessen gewesen, die Beschwerde bei mir zu führen. Verführung zur Desertion ist nur, wenn man Emissairen auf der Gegenseite hält, welches von der Seite, die mir zu commandiren höchstgnädigst anvertraut worden ist, gewiss nicht geschehen ist. Diese ganze Sache rührt sicher von Herrn Tibell her, der bei der französischen Armee die französische Insolence eingesogen hat. Woher die Klage ihren Ursprung hat, begreife ich nun. Ein schwedischer Unterofficier benebst 10 Mann sind als Deserteurs bei den Twerkathen vor einiger Zeit angekommen, welchen 1 schwedischer Officier nachgesetzt ist bis zur Grenzwacht. Der Major v. Hobe hat diesem erlaubt mit den Leuten zu reden, allein Keiner wollte wieder zurück, worauf der Major ihm aufs Freundschaftlichste erlaubte, die Armatur wieder abzukaufen und mitzunehmen. Dieser Vorfall ist es nun auch, den ich aufs genaueste untersuchen lasse; allein dieser Fall zeigt gar keine Verführung zu Desertion, denn jeder Deserteur steht unter dem Schutz des Landes, sobald er die Grenze erreicht hat, wenn kein Cartel gemacht worden. Ich weiss sicher, dass das Benehmen von jedem Officier des mir höchstgnädigst anvertrauten Cordons freundschaftlich gegen die Nachbarn gewesen ist, und die strengste Ordre habe ich

---

[1]) Noten gjengiven efter en copia copiae.

beständig gegeben, jeden Deserteur nach Hamburg oder Lübeck zu schicken.

Von dem mir allerhöchstgnädigst anvertrauten Avantcorps habe heute nichts Neues Ew. Königl. Hoheit zu melden. Ebenso von der Grenze.

Gott erhalte Ew. Königl. Hoheit.

Ewald.

Aktstykker om Rustninger i Sverig og Forholdsregler i den Anledning.

Fra Prins Christian August til Kronprinsen.

Augustenburg den 18ten März 1806.

Gnädigster Herr!

Es ist meine Pflicht, Ew. Kgl. Hoheit unterthänigst zu melden, dass nach mehreren aus Norwegen erhaltenen Nachrichten die schwedische Armee im Ganzen den Befehl erhalten haben soll im marschfertigen Stande zu sein, 3 Regimenter desgleichen in 24 Stunden nach erhaltenem Befehl marschiren zu können. Ich habe daher dem Oberstlieutenant Juul den Auftrag gegeben ins Geheim sich Nachricht zu verschaffen, alles Aufsehen zu vermeiden, aber doch nöthigenfalls auf seiner Hut zu sein. Die Unzufriedenheit mit der Regierung soll in Schweden ziemlich allgemein sein und sich laut äussern. Man spricht öffentlich von einer unvermeidlichen und nahen Revolution.

Ewr. Kgl. Hoheit Gnade empfiehlt sich

unterthänigst

Christian, Prinz zu S. Holstein.

Fra Konsul Brown til Kronprinsen.

Malmø den 20de Marts 1806.

Underdanigst Memorial.

Den 7de hujus ankom her som Kurér fra Ratzeburg og H. M. Kongen af Sverig Højstsammes Adjudant, Kapitajn Baron Carpellan. Han ilede til Hs. Exc. Generalguvernøren, Baron Toll paa Beckaskog. Siden den Tid ere alle Rygter martialske, endskjønt en dyb Taage synes at indhylle saa vel Rygterne som Foretagendets egentlige Bestemmelse. Skal disse Skridt have Navn af Diversion, saa synes det tvetydige af Ordets Bemærkelse at være en mindre Anledning til Inquietude for fremmede Magter end for Sverigs Indbyggere, som spørge sig imellem: „hvad skall här blifva af? hvem oroar oss, när vi sköta oss sjelfva?“

a) Generalguvernør Baron Toll skal have erholdt Hs. svenske Majestæts fulde Fortroende, at i Qualité af kommanderende General befale i Provinserne Bleking, Skaane, Halland, Gothenborg og Bohus samt Vestergöthland; forholder dette sig saa, saa har man dermed indskrænket Overkommandanten og Landshøvdingen, Generalmajor Baron Carpellans Virkekreds, som en Tid lang har været General en Chef for Sverigs Vesterkyst.

b) Alle Frimænd af den Del af Kongens eget hvervede Regiment, som er forlagt i Skaane, ere indkaldte ufortøvet og sidst ved indeværende Maaneds Udgang at stille sig. — Kavaleriet i Skaane og Tropper overhoved til et Beløb af 12 Tusend Mand skal allerede have erholdt Ordre at ligge, som det her kaldes, paa Roten eller ved Rustholdet i Beredskab ved første Vink til Opbrud. Det synes endog her, at Tropper fra Stockholm og Omegnen ere allerede satte i Rørelse for at begive sig til den sydlige og vestlige Kyst, følgelig paa Grænsen.

c) Finske Tropper skal derimod være befalet til Sverig.

d) Skjærgaardsflaaden her og de øvrige af Armeens Flottas Eskadrer skal samtlige have Ordre at holdes i Beredskab til Tjenstgjøring. Den her stationerede paa 10 Kanonslupper, med 2 fire og tyve-pundige Jærnkanoner hver, halede man ved Vinterens Begyndelse og højt Vand ind i Malmøhus Fæstnings indre Grave. Allerede ved denne Aarstid arbejdes flittig paa at rense Gravene, hvilke vil holde sig mudderrige og virkelig næppe tillade Kanonsluppernes Passage, om de snart skulde flyttes fra deres nærværende Hvilested ind i Malmø Havn, i det mindste ikke i armeret Tilstand. En Del af Horns [?] volontære Regiment ventes her til fra Carlskrona. Admiral Cronstedt opgives at være bestemt til Eskadrechef for denne Division.

e) 4 til 600 Mand ventes her til af Uplands Regiment, at arbejde ved Fæstningen, forbedre Citadellet og demolere Stadsfæstningens Værker. Disse saaledes paa Kysten ligeledes ankommende Krigsfolk staa og til Disposition i Beredskab.

f) Kongens Regiments Geværer og Sabler ere i disse Dage besigtigede; iblandt de nyeste for Haanden værende af 1791 Model siges mange at tarve Reparation. Lignende Synsforretning skal være almindeligen anbefalet.

g) Her i Malmø skal være et Forraad af 600 Centner Krudt, fra Kristiansstad ventes en Transport af 400 Centner.

h) I Tøjhuset i Kristiansstad er hele Personalet i største Virksomhed. Blykuglers Støbning er en af Okkupationerne. 24 Feltkanoner, Halvparten 12-Pds. og den anden Halvpart 6-Pds. Kanoner, skal der være blevne strax satte i mobil Tistand. Generalguvernøren lader sig hver Aften til Beckaskog give Rapport over det i Kristiansstads Tøjhus under Dagen bevirkede.

i) I Landskrona skal Batterierne bestykkes.

k) En udmærket stor Licitation er publiceret at holdes i Stockholm, i Carlskrona, i Sveaborg, Åbo og Gothenborg den 9de, 10de

og 12te førstkommende April over alle optænkelige Fornødenheder til Orlogs og Armeens Flaade. Leverancerne skal ske dels inden Maj Maaneds Udgang og dels sukcessive, men sidst inden Avgust Maaneds Udgang dette Aar, til hvilken af her anførte Havne ved Licitation bestemmes.

l) Sverigs Indenrigskrudtpriser ere for dette Aar fastsatte, som følger:

for grovt Defensions- og Bergskrudt 17½ Rdl. pr. Centner,
for fint Defensions- og Riffelkrudt 19½ — - —
samt for lutret Salpeter pr. Lispund 4 Rdl., alt i Speciesbanko.

Ulutret Salpeter sælges ikke mere af Krigskollegii Magasiner.

m) I den Uvished, Folket svæver i, véd de ikke, med hvem de turde faa Krig, eller imod hvem de væbnes; de tale om befrygtede Landgangstropper, som Fransosen skulde sætte i Land i Norge ved fra hollandske Havne udløbende Skibe, eller og besøge deres egne Kyster. De Franskes Tropper [tros] i alt Fald at have sin Bestemmelse til Sverig. End videre spørger man sig: vil Dansken Krig med os, eller skal vi føre Krig imod vore Naboer? Det tros og, at Sverigs Forbindelser med England skal have naaet en etenderet Virkningskreds, — at nemlig Sverig med Landtropper og Sømagt skal imod Subsidier understøtte England i Storbrittánien, og dette synes troligst af det allerede passerede. Traktaten skal definitiv forbinde Sverig til at fordoble de første 12000.

n) Paa Bonarps Hede havde man i Aar atter bestemt de skaanske Regimenters Sammenkomst.

o) Medfølgende Skrift har tiltrukket sig megen Opmærksomhed her i Landet.[1]

Maatte D. Kgl. Højhed værdige mine mindre betydende Indberetninger med naadig Optagelse.

Allerunderdanigst
Brown.

Fra den midlertidige Chef for Søndenfjældske Regiment, Oberstltn. Juul, til det norske Generalitetskollegium.

Frederikshald den 31te Marts 1806.

Pro Memoria.

Allerede i nogen Tid har man her paa Frederikshald været omgivet med Rygter fra Sverig, hvor man gjorde Tilberedelser, der almindeligvis ere Foreløbere for en nær udbrydende Krig. For at komme efter Sammenhængen og det væsentlige i denne Sag, har jeg formaaet en Kjøbmand Stang her paa Stedet, der den 29de d. M. rejste gjennem Uddevalla til Gothenborg under Forevending at kjøbe et Skib. Fra Gothenborg skulde han søge at komme til Marstrand eller faa nøje Underretning der fra, ogsaa begive sig over Trollhättan til Venersborg, for der fra tillige at bringe muligste Efterretninger

---

[1]) Intet Skrift ligger ved Brevet.

Da Stang nu ikke efter Planen kunde være her igjen til Postens Afgang, saa sendte jeg Kapitajn von Huitfeldt, der staar i venskabeligt Forhold med Provsten Brunius paa Tanum, der hen for at fingere en Kornhandel og derved udforske saa meget muligt Tingenes Tilstand.

Kl. 6 i Aften kom Kapitajn Huitfeldt tilbage med den Efterretning, at alle Frifolk i Gothenborg havde Ordre at være ved deres Kompagnier Skærtorsdag, og det under Livsstraf, at i Skaane var bestilt Kantonneringskvarterer for 16000 Mand, hvor hen man ventede Hs. Majestæt, og [hvor] General Toll for Tiden har øverste Kommando, at fra Stockholm blev ved 500 Heste pr. Station bragt Ammunition til Gothenborg, Marstrand m. v., der havde Mangel af saadanne Ting formedelst den Udskibning, der forud var gjort til Stralsund. Alle Tropper skal have Ordre at være marchefærdig, ja endog Kavaleristerne skal være ved deres Rustehold. Matroserne til Skjærgaardsflaaden ere ude siden forrige Aar, men i Gothenborg er holdt Licitation over alt, hvad der henhører, endog Charpie, til Skjærgaardsflaaden.

Man tror i Sverig, at Krigen er nær ved at bryde ud imellem Danmark og Sverig, i Forening med Preussen og Frankrig; man tror, at den svenske Armering ej angaar Norge, men det almindelige tror, at vi vil falde ind paa dem.

Fra den kommanderende General har jeg ingen Forholdsordre. Han ventes her hid i April en Gang. Garnisonen er her nu for Tiden 210 Mand friske, hvilket vel ikke var stort i Tilfælde at slutte sig inde med i Fæstningen, men nok at hytte for en coup de main. Det iddeske og bergske Kompagni kan jeg vel i 24 Timer have, om behøvendes? For Resten har jeg, uden at gjøre Opsigt, anvendt alle de Forsigtighedsregler, der er i min Magt, og surpreneret skal jeg ikke blive, om der skulde tenteres noget paa Frederikssten, som jeg dog ikke efter Omstændighederne kan calculere.

Foranførte, har jeg troet, var min Pligt at tilmelde det høje Kgl. Generalitets- og Kommissariats-Kollegium, saa vel som naar Kjøbmand Stang kommer tilbage, da at rapportere, hvilke Resultater hans Rejse har medført.

Underdanigst
Juul.

Fra det norske Generalitetskollegium til Landgrev Carl.

Christiania, i det Kgl. norske Generalitets- og Kommissariats-Kollegio, den 3dje April 1806.

Til den kommanderende General i Norge, Feltmarskalken, Hans højfyrstelige Durchlauchtighed Herr Carl, Landgreve til Hessen-Cassel.

Deres højfyrstelige Durchlauchtighed indhændiges underdanigst hosføjede, fra Oberstlieutenant von Juul med Posten i Gaar Aftes indløbne Promemoria af 31te f. M., der indeholder lige saa paafaldende som foruroligende Efterretninger om betydelige Rustninger i Sverig, hvilke synes at paafordre, at man ogsaa paa vor Side er betænkt paa foreløbige

Forsvarsanstalter. I Anledning heraf have vi med Dags Post tilskrevet det søndenfjældske og nordenfjældske Infanteriregiment, at dette Kollegium er af den Formening, at samme ej alene bør beordre deres fraværende Officerer at indfinde sig paa deres Post, men og, uden at gjøre Opsigt, saa snart muligt indkalde deres Frifolk til den sædvanlige Foraarsexercits, da de derefter i alt Fald saa meget før igjen kan blive permitteret; ligesom vi og det samme skal tilkjendegive det norske Jægerkorps og de øvrige søndenfjældske Garnisoner.

Forestaaende skulde vi ikke undlade underdanigst at indmelde, da vi haabe, at dette vort Foretagende vil finde naadigst Bifald, underdanigst forventende, om og hvilke videre Forføjelser maatte eragtes at træffes.

Wackenitz. Birch.

Fra det søndenfjældske Regiment til det norske Generalitetskollegium.

Frederikshald den 3dje April 1806.

Pro Memoria.

Udi Anledning af det, jeg med sidste Post, angaaende Urolighederne i Sverig havde den Ære at tilmelde det høje Kollegium, — har jeg i Dag ved Lieutenant Gedde af Ingenieurkorpset, der igjennem Sverig fra Kjøbenhavn her er ankommen, erfaret, at vel sker der nogle Udrustninger, men ikke i den Grad, som Rygtet her gik, og at disse Udrustninger slet ikke var sigtet mod Norge, men trak sig over til Skaane, hvor de Svenske selv frygtede for en fransk Expedition fra Texel i Holland. Bemeldte Hr. Lieutenant Gedde har med militærisk Opmærksomhed rejst igjennem Sverig og forsikrer, at vi her kan være ganske rolige, ligesom og, at i Kjøbenhavn intet ufredeligt Rygte hersker.

Underdanigst
Juul.

Fra Christian August til Kronprinsen.

Augustenburg den 4ten April 1806.

Gnädigster Herr!

Nach einem mit der heutigen Post erhaltenen Bericht haben die sämmtlichen Nationaltruppen und sogar die in Bohuslehn Ordre erhalten, alle Augenblicke marschfertig zu sein. Von Anlegung von Magazinen, Ausrüstung der Skjærgaardsflotte und Organisirung des Fuhrwesens hört man bis jetzt nichts. In Strömstad namentlich ist bis jetzt nicht an Anfüllung des Magazines gedacht worden. Das Ankersche Comptor in Frederikshald erhielt mit letzter und vorletzter Post von mehreren Handelshäusern die Nachricht, dass nach Ankunft eines Couriers vom König von Schweden der dortige Landshöfding, General Carpelan, den Truppen die Ordre ertheilt, marschfertig zu sein, dass er hierauf die Repräsentanten der Bürgerschaft zusammen berufen

und ihnen die Warnung gegeben habe, bei jetziger Krisis in ihren Handelsgeschäften und Speculationen vorsichtig zu sein. Aus eben dem Grunde hat der Secretair bei der dortigen ostindischen Compagnie an obgedachtes Comptor geschrieben, dass in kurzer Zeit eine gewisse, namentlich bezeichnete Anzahl der Schiffe dieser Compagnie verkauft werden würden. Obige Schreiben aus Schweden sowie das allgemeine Gerücht in Schweden sagen, dass zum Grunde dieser kriegerischen Rüstung von Sr. Schwedischen Majestät angegeben sein solle, dass es nach einem Kriege mit Preussen und Dänemark aussähe, worüber man denn im Lande sehr unzufrieden sein solle. Ein Gerücht spricht von Ordre zur Zusammenziehung der Truppen aus verschiedenen Provinzen, ein anderes von der Besetzung Marstrands. In Gothenburg soll nach der Nachricht eines dort den 24sten und 25sten vorigen Monats gewesenen Schiffers es sehr kriegerisch aussehen. Er hat Munitionstransporte bemerkt, aber nicht erfahren können, wo diese hingingen; es ging dort das Gerücht, dass die Truppen Ordre zum Marschiren hätten und aus mehreren Provinzen zusammen gezogen würden. Man hat den Verkauf obiger Schiffe benutzt, sichere Nachrichten aus Gothenburg und umliegender Gegend zu erhalten, die ich denn mit nächster Post Ew. Königl. Hoheit hoffe melden zu können. Ew. Königl. H. werden es am besten beurtheilen, in wie fern diese Rüstungen verdienen beachtet zu werden; meine unterthänigste Pflicht ist es Ew. königl. H. darauf aufmerksam zu machen, dass zu Zusammenziehung der Truppen und übrigen nöthigsten Veranstaltungen, wenn auch mit möglichster Energie gehandelt wird, eine Zeit von 3—4 Wochen erfordert wird. Zwar schreibt man mir, dass die Witterung dort sehr gelinde und also keineswegs günstig zu einem Angriff auf unsere Grenze, und wir also diesen, so lange die Skjærgaardsflotte nicht ausgerüstet wird, nicht zu befürchten haben. Sollten aber Truppen dort zusammen gezogen werden, so wäre es wohl nothwendig, dass wir uns gegen ein coup de main sicher stellten. Ich habe es für Pflicht gehalten, den Commandanten von Friedrichsstein und Kongswinger neuerdings zu befehlen, auf ihrer Hut zu sein, und sobald sie bestimmte Nachrichten von Zusammenziehung von Truppencorps gegen unsere Grenze erhielten, hiervon sogleich durch Couriers das nordsche General-Collegium und mich zu benachrichtigen.

Sollten Ew. Königl. H. es in dieser Lage für nöthig halten, dass ich mich auf meinen Posten begebe, so wünschte ich aus vielen Gründen, Ewr. Königl. H. zuvor meine unterthänigste Aufwartung machen zu dürfen. Ewr. Königl. H. Gnade empfiehlt sich

unterthänigst

Christian, Prinz zu S. Holstein.

Fra Kommandanten paa Kronborg til Kronprinsen.

Kronborg den 5te April 1806.

Underdanigst Pro Memoria!

— — — — — — — — —

Ved flere igjennem Sverig rejsende Personer har jeg erfaret, at der skal være stærke Troppers, Artilleri- og Ammunitions-Bevægelser, som efter Direktionen synes at være bestemt til Gothenborg og her til Skaane, og efter Rygtet skulde forsamle sig henved 12000 Mand ved Gothenborg, og en 6000 Mand i Skaane, hvilket meldes D. Kgl. Højhed.

Underdanigst
Stricker.

Betænkning, afgiven af Haxthausen i Kiel.

Kiel den 11te April 1806.

Underdanigst Promemoria.

Naar D. Kgl. Højhed befalede at sammendrage et Troppekorps i Norge, vilde følgende Ting efter Landets Lokale og dets faa indvortes Ressourcer nødvendigen saa betimeligen som mulig være at arrangere:

1) Iblandt de Artikler, som kun sparsomt haves i Forraad i de norske Magasiner, er Hø. I Følge en gjældende Anordning skal enhver Fuldgaard i Landet til alle Tider have i Forraad til kgl. Tjeneste 2 Skippund Hø; men da om Foraaret i de fleste Egne er Mangel og ofte den yderligste Trang for Hø, saa er det almindelig Tilfældet, at dette Forraad i Plovtiden angribes og sjældent da kan gjøres Regning paa. Af denne Aarsag henstilles underdanigst, om ikke det kgl. Rentekammer maatte befales, ufortøvet ved Ordre til vedkommende Amtmænd at foranstalte, at disse 2 Skippund Hø pr. Gaard i Egnen omkring Christiania, Kongsvinger, Frederiksstad og Frederikshald bleve satte i Rekvisition, og saa vidt muligt strax indtransporteredes til Fæstningerne, hvor Magasinforvalterne i Forening med Ingenieurofficererne maatte sørge for sammes Konservation, i alt Fald ved Opsættelse i Stakke, for saa vidt Magasinhusene ej gave tilstrækkelig Plads.

2) Vel er i Magasinerne et temmelig stort Forraad af Havre, men da denne for en stor Del er gammel og saaledes vel kan være tjenlig til Hestefoder, men ikke til Mel, hvortil Havren dog der i Landet med Fordel til Underholdning for Tropperne i Nødsfald kan anvendes, saa vilde det ligeledes være af megen Nytte, om Magasinforvalterne i de nævnte Fæstninger af Kammeret bleve beordrede at sammenpakke det gamle, fuldkommen tørrede Havreforraad saa meget som muligt, og strax at indmelde, hvor megen ny Havre de endnu kunde modtage, hvorefter da Kammeret af det i Danmark udskrevne Forraad maatte ufortøvet opsende saa meget, som paa hvert Sted kunde rummes. Dog maatte med Hensyn til den Brug, som deraf skulde gjøres, nøje paasés, at intet andet end fuldkommen god og kjærnefuld Havre dertil valgtes.

3) Ved et Regulativ, hvoraf enhver Amtmand for sit Amt har Gjenpart, er det fastsat, hvor mange Stykheste ethvert Distrikt skal

levere, naar Armeen opbryder. For at disses Udtagelse imidlertid, naar paafordredes, kunde ske med Hurtighed, Orden og Valg, vilde det være særdeles nyttigt, om Amtmændene bleve beordrede, foreløbig ved Fogderne at lade foretage Eftersyn og Opskrivning af et saadant Antal gode, stærke og ikke forældede Heste, som paa nærmere Ordre kunde udtages.

4) Ved det norske Munderingsdepot er det værende Forraad af Undermunderingsstykker ikke tilstrækkeligt til Armeens Forsørgelse; thi vel haves t. Ex. i nærværende Øjeblik 4 til 5000 Par Sko i Behold, men den største Del deraf skal endnu i indeværende Kvartal udleveres. Det vilde derfor være højst nødvendigt, at det kgl. Generalitets- og Kommissariats-Kollegium blev beordret, uopholdelig endnu at opsende et forholdsmæssigt Forraad af Undermunderingssorter til benævnte Depot, og navnlig, som den vigtigste Artikel, 10000 Par Sko.

Under Forudsætning at D. Kgl. H., bevæget af Konjunkturerne, kunde finde en saadan Troppesammentrækkelse nødvendig, har jeg i Følge min Stilling som Intendant ved Armeen ikke turdet opsætte at undergive disse Poster en naadigst Opmærksomhed og Overvejelse.

Haxthausen.

Betænkning, afgiven af Christian August i Kiel.

Kiel den 12ten April 1806.

Einige unterthänige Bemerkungen, in Anleitung eines von Schweden auf Norwegen zu erwartenden Angriffs, vorzüglich mit Hinsicht auf die dringendsten Bedürfnisse und die Verpflegung.

Bei der schlechten Verfassung der norwegischen Festungen sind dieselben in diesem Augenblick nicht gegen ein coup de main gesichert. Dieses zu bewerkstelligen, sie später hin zu dotiren scheint daher eine der ersten Gegenstände sein zu müssen, da dieses einer der Vorzüge ist, die wir vor den Schweden voraus haben, die bei ihren weit zurück liegenden Festungen genöthigt sind, ihre Magazine in offenen Orten anzulegen, — und bei der grossen Wichtigkeit, die Magazine aller Art in einem Lande wie Norwegen haben, das wenig oder keine Ressourcen der Art hat, in dem kein Ersatz zu hoffen, in dem aber auch der Feind keine bedeutende Fortschritte machen kann, wenn er keine Magazine erbeutet. Ein coup de main ist aber vorzüglich von der schwedischen Scheerenflotte, so lange wir keine ihr entgegen stellen können, zu befürchten. Es scheint daher zweckmässig, die Zugänge des Christianiafjords durch Fregatten, die des Glommen bei Friederichsstad, des Svinesunds oder Ringedalsfjords bei Friederichshald, die bei Friederichsværn mit Blockschiffen, fliessenden Batterien zu ihrer Defension zu versehen, wobei die alten, sonst nicht brauchbaren Galeeren vielleicht zweckmässig angewandt werden könnten. Wenn aber durch die Arbeit mehrerer Wochen die Festungen gegen ein coup de main sicher gestellt würden, so würde

dies doch nicht hinreichen, sie zu einer Belagerung von wenigen Wochen, wenn auch der Feind nur mit leichtem Geschütz versehen, haltbar zu machen. Alle diese Betrachtungen scheinen es daher als das einzige zweckmässige Mittel zur Vertheidigung Norwegens nothwendig zu machen, dem Feinde zuvorzukommen, seine Scheerenflotte gleich im Anfange zu zerstören, ihn nicht innerhalb unserer Grenze zu erwarten, sondern durch Demonstrationen von derselben entfernt zu halten suchen und wo möglich sich seiner Magazine zu bemächtigen, sich hierdurch Subsistenz in feindlichem Lande zu verschaffen oder diese, wo dies nicht thunlich, zu zerstören. Ich wiederhole deshalb meine geäusserte Bemerkung, dass es sehr zu wünschen wäre, dass eine jede Versammlung von Scheeren- oder Transportflotte in Uddevalla, Strömstad oder dem Iddefjord als eine Kriegserklärung angesehen werden dürfe. Die Hauptgegenstände, die daher gleich in Betracht kommen müssen, scheinen sich meinen unterthänigsten Meinungen nach unter folgenden Rubriken am leichtesten darstellen zu lassen.

1) Defension der Küste — wo möglich Errichtung einer Flotille, die, der feindlichen Skjærgaardsflotte entgegengestellt, zur Deckung unserer Transportschiffe gebraucht werden könne.
2) Organisirung des zur Besetzung der Festungen und Defension der Grenzen zu bestimmenden corps d'armée, dessen vorläufige Dislocation, Verpflegung, die Nothwendigkeit eines Fuhrwesens, um nicht an die Küste gebunden zu sein.

Nach der Lage und Verfassung der Festungen bin ich der unterthänigsten Meinung, dass in Aggershus das Hauptmagazin søndenfjelds sein müsse, von dem successive zu Wasser Friederichsstad, von da Friederichsstein, zu Lande Kongswinger nach Bedürfniss versehen würden. Dieser hier benannte Wassertransport von Christiania nach Friederichsstad kann, wie ich glaube, durch Fregatten gesichert werden. Was aber dieses sowohl als die übrigen in der ersten Rubrik angeführten Gegenstände betrifft, so scheint es sehr nothwendig, dass der Seeofficier, dem die Leitung derselben anvertraut wird, kein zu bejahrter, sondern activer, determinirter und unterrichteter Officier, baldmöglichst nach Norwegen beordert werde. Ihm kommt es zu, im Einverständniss mit dem commandirenden General das Weitere hierüber vorzuschlagen und anzuordnen.

Ich glaube hierauf zuvörderst meine unterthänigste Meinung über die Organisation des corps d'armée, welches in dem mobilen und den Garnisonen bestünde, äussern zu müssen. Ersteres müsse eigentlich nach der Stärke des feindlichen, welches aus der Stärke der Magazine m. w. zu beurtheilen wäre, bestimmt werden. Ich sehe mich daher genöthigt, hier das anzuführen, was gegeben werden kann, wenn die Festungen mit der nöthigsten Garnison versehen worden. Das corps d'armée könnte übrigens zur Erleichterung des Landes, bis dass man den Ausbruch des Krieges versichert wäre, in den Garnisonen, die übrige Mannschaft mit Ausnahme der Artilleristen, die gleich eingerufen, eingetheilt und exercirt werden müssen, bis dahin

in den Districten bleiben; dann würden aus letzteren mit Einschluss der Landwehr die Garnisonen formirt. Bekanntlich sind unsere Amusetten von wenig oder keinem Effect. Ich würde daher unterthänigst vorschlagen, diese ganz zurück zu lassen; dagegen für das Corps søndenfjelds die reitende und 2 3℔dige Fussbatterien zu bestimmen, zu deren Bedienung die Regimentsartilleristen mit verwendet würden, oder nebst dem Überschuss der übrigen Artilleristen, nachdem die höchstnöthige Zahl bei den Laboratorien angestellt worden, und eine zum wenigsten zur Bedienung einer 6℔digen Batterie hinlänglich starke Reserve in Aggershus zurück geblieben, in den Festungen zur Bedienung des Geschützes vertheilt würden, dass ferner in den volkreichsten Districten sogleich eine $1/10$ aller Nationalartilleristen gleichkommende Anzahl zu Artilleristen tüchtiger Reserven ausgeschrieben werden möchte, damit jeder Abgang bei dieser für die Vertheidigung des Landes so wichtigen Waffe sogleich ersetzt werden könne, dass endlich, wenn irgend eine Wahrscheinlichkeit zum Ausbruch des Krieges wäre, das Artilleriecorps bald möglichst die nöthigen Befehle erhalten möchte, obige Batterien zu montiren und vorzüglich zur Anschaffung der Pferde für die reitende Batterie.

Die Organisation der Cavallerie bliebe nach meinem unterthänigsten Vorschlag in diesem Fall, wie bisher. Sie bestünde ohne Ober- und Unterofficiere aus

3 Regimentern à 480 Mann	1440 Mann,
einem Detachement Husaren à . . .	60 —
	1500 Mann.

In Masse würde diese Cavallerie wenig oder nicht gebraucht werden können. Es giebt aber in jedem Lande viele Gelegenheiten, einzelne Schwadronen mit entscheidendem Nutzen zu gebrauchen, und ich halte dafür, dass kein Corps Infanterie, es sei von welcher Stärke und in welchem Terrain es wolle, gegen den Feind geschickt werden müsse, ohne dass ihm eine proportionale Anzahl Cavallerie beigegeben werde. Dieses scheint aber vorzüglich der Fall bei den zur Deckung der Grenze gegen Streifereien nöthigen Streifcorps zu sein.

Bei der Organisirung der Infanterie müsse nach meiner unterthänigsten Meinung, die, wie ich hoffe, Ew. Königl. Hoheit gnädigen Beifall finden wird, vorzüglich darauf Rücksicht genommen werden, dass die Mannschaft ihre Officiere und Unterofficiere so viel möglich behalte, da diese ihr Zutrauen [haben] und wiederum gegenseitig leichter für ihre unterhabende Mannschaft, die sie kennen, verantwortlich gemacht werden können. Ich würde daher unterthänigst vorschlagen, dass bei den geworbenen Regimentern von den 12 Nationalcompagnien 4 zum Garnisonsdienst bestimmt, von den übrigen 8 eine jeder Musketiercompagnie annectirt, und endlich die beiden Grenadiercompagnien, durch Abgabe von Nationalgrenadieren auf 150 Mann pr. Compagnie gebracht würden.

Eine Nationalcompagnie hat		100 Gemeine,
hievon gingen ab vacante	10 Mann,	
Vicecorporals	2 —	
an die geworbenen abzugebende Nationalgrenadiers	15 —	
oder		27 —
bliebe also Rest		73 —
hierzu die Stärke der geworbenen Compagnie		80 —

Also 153 Gemeine.

Hievon abgerechnet Kranke und sonstiger Abgang 20 à 23 Mann, bliebe die Stärke der marschirenden Compagnie 130 à 140 Gemeine, und des Bataillons zu 4 Compagnien 520 à 560 —

Bei Nordenfjelds würde wegen der grossen Anzahl Vacanten nur 500 Gemeine pr. Bataillon gerechnet werden können; bei den Nationalregimentern würde ich unterthänigst vorschlagen, dass die dienstthuenden Grenadiercompagnien durch Abgabe von Nationalgrenadieren gleichfalls auf 150 Gemeine pr. Compagnie gebracht würden. Von jeder Nationalcompagnie würde ein Peloton von 1 Officier, 3 à 4 Unterofficieren und 50 Mann zu dem aus 12 Pelotons bestehenden Bataillon gegeben. Der Überschuss, mit Einschluss der Landwehren und Recruten, nöthigenfalls als Garnisonsbataillon organisirt und gebraucht. Die Zahl der von jeder Compagnie abzugebenden Grenadiere wäre 9 Mann. Ich habe es gewagt, um eine bestimmte Zahl angeben zu können, den Abgang von Kranken m. w. auf 20 Mann von 150 anzugeben, wonach die Abgabe der Grenadiere bestimmt worden ist. Ich habe gesucht durch diesen unterthänigsten Vorschlag, ausser den erwähnten, mehrere der vorzüglichsten Mängel der Organisation der norwegischen Armee, als vom Mangel an Ober- und Unterofficiers, den der Artilleristen in den Festungen, die Schwierigkeit der Einberufung und Übung der Landwehren, so weit möglich zu heben, und Ew. Königl. H. wollen es mit den für diesen Augenblick geringen Hülfsmitteln entschuldigen, wenn dies nicht nach Wunsch gelungen ist. Ich habe hierbei zugleich auf die nöthigste Besetzung der dem feindlichen Angriff am mehrsten ausgesetzten Festungen Bedacht nehmen müssen. Nach diesem unterthänigsten Vorschlag könnte die Infanterie des corps d'armée im Felde bestehen aus

1 Grenadierbataillon, 2 Compagnien Søndenfjelds, 2 Compagnien Nordenfjelds	600	Gemeine,
1 Grenadierbataillon, 2 Compagnien von 1sten Aggershus und 2 Compagnien von Opland	600	—
1 Grenadierbataillon, 2 Compagnien von 2ten Aggershus und 2 Compagnien von Tellemark	600	—
1 Grenadierbataillon, 2 Compagnien von Vesterlehn und 2 Compagnien von Bergen	600	—
2 Musketierbataillons vom Regiment Søndenfjelds à 530	1060	—
2 — vom Regiment Nordenfjelds à 500	1000	—
1 — 1sten Aggershus	600	—
1 — 2ten Aggershus	600	—

1 Musketierbataillon Opland . . . . 600 Gemeine,
1 — Tellemark . . . . 600 —
1 — Vesterlehn . . . . 600 —
13 Bataillons, excl. Ober-, Unterofficiere und Spielleute, 7460 Gemeine würde die Infanterie dieses Corps sein können. Auf ähnliche Weise würden, wie oben erwähnt, beim wirklichen Ausbruch des Krieges die Depotbataillons und aus diesen die Garnisonen formirt.

Von den Schieläufern würde ich unterthänigst vorschlagen, die 4 Compagnien des Jägercorps zu verstärken und jede Compagnie zu 150 Gemeinen zu bestimmen, dem leichten Infanteriebataillon seine bisherige Organisation zu lassen. Wenn hiernach, wie oben erwähnt, der Abgang in Anschlag gebracht, würden die Jäger des Corps aus 2 Bataillonen oder, excl. Ober-, Unterofficiere und Spielleute, 1000 à 1100 Jäger und leichten Infanteristen bestehen. Die nöthigsten Garnisonen müssen ohne Ober-, Unterofficiere und Spielleute folgende Stärke haben und, meines unterthänigsten Dafürhaltens, folgendermassen beim Ausbruch des Krieges formirt werden:

Friederichsstein — 12-1500 Mann würde formirt vom Depot Søndenfjelds, Rest ein Commando Nordenfjelds;
Friederichsstad — 2000 Mann würde formirt vom Depot Nordenfjelds und Depot 1sten Aggershus, das fehlende vom 2ten Aggershus.
Kongswinger — 800 Mann würde formirt vom Depot Opland.
Aggershus — 900 Mann würde formirt vom Depot 2ten Aggershus, ein Commando Tellemark.
Friederichsværn — 1200 Mann würde formirt vom Depot Tellemark, ein Commando vom Vesterlehn.
Christianssand — 1200 Mann würde formirt vom Landwehr von Vesterlehn und dem Rest des Depots dieses Regiments. Sollten hingegen diese zum Dienst auf der Flotille gebraucht werden, dann müsste die Besetzung Christianssands vom Regiment Bergenhus übernommen werden.

Die Schieläufer und die Landwehren dieser sowohl als des Depots vom leichten Infanterie und Jägerbataillon sind hier nicht erwähnt worden. Nur die Recruten nebst dazu gehörigen Ober- und Unterofficiers müssten nach Kongswinger oder Aggershus verlegt werden. Die geübteren Leute könnten mit mehr Nutzen längs der Grenze gebraucht werden. Die Dislocation des mobilen Corps könnte, meiner unterthänigsten Meinung nach, bis zu der Zeit, da, wie oben erwähnt, die Depotbataillons und Garnisonen formirt würden, folgende sein:

Nordsches Jägercorps, leichtes Bataillon und Opland Dragoner würden in Ablösungen zu Streifcorps längs der Grenze verwandt und, den Umständen nach, vertheilt.

1 Grenadierbataillon Opland in Kongswinger,
1 Musketierbataillon Opland, }
1 — 1sten Aggershus, } in der Gegend um Høland,
1 Grenadierbataillon 2ten Aggershus, }
Smaalehn Dragoner, } Rakkestad,
2 Musketierbataillons Søndenfjelds in Friederichshald,

1 Grenadierbataillon Søndenfjelds und Nordenfjelds, } Friederichsstad,
2 Musketierbataillons Nordenfjelds, }
Aggershus Dragoner in Schieberg und Berg Kirchspielen,
1 Grenadierbataillon Vesterlehn, } Christiania,
1 Musketierbataillon 2ten Aggershus, }
1 — Tellemark, } Friederichsværn.
1 — Vesterlehn, }

Im Fall zu befürchtenden oder wirklichen Ausbruchs der Feindseligkeiten zögen sich die erstbenannten 3 Bataillons und ein Theil von Opland Dragoner bei Kongswinger, die übrigen etwa in der Gegend von Schieberg und Rakkestad zusammen. Die Truppen nordenfjelds müssen, meiner unterthänigsten Meinung nach, so dislocirt und gestellt werden, dass beide Corps sich gegenseitig nöthigen Falls unterstützen könnten, worüber die Generäle beider Corps mit einander die nöthigen Verabredungen zu treffen und die Pläne zu entwerfen hätten. Einige Veränderungen könnten wahrscheinlich in dieser Dislocation Statt finden. Im Ganzen könnte aber die Verpflegung der Truppen hiernach vorläufig bestimmt werden. Ich bin hierbei genöthigt, einen auffallenden Mangel unterthänigst in Erinnerung zu bringen, nämlich den eines Generalquartiermeisters, zu dem ich keinen der dortigen Officiere vorschlagen dürfte. Ich füge die unterthänigste Bitte hinzu, dass hierzu ein junger, thätiger, entschlossener und unterrichteter Officier gewählt werden, und dieser baldmöglichst nach Norwegen beordert werden möge, um sich die nöthigen Localkenntnisse zu verschaffen. — Die Errichtung eines kleinen Generalquartiermeisterstabs, Feldcommissariats und Erweiterung der Adjutantur müsse dem kommandirenden General gnädigst bewilligt und reglementirt werden. Noch muss ich die Bitte hinzufügen, dass alle Truppen, sobald sie aus ihren Friedensgarnisonen und Districten aufbrechen, auf den Feldfuss gesetzt werden möchten, und dieses aus mehreren Gründen, die schon von dem General Mansbach Ewr. Königl. H. unterthänigst vorgestellt worden sind. Die Bagage kann, meiner Meinung nach, durch Zurücklassung der Officierszelte — gefütterte Musketierzelte thun denselben Dienst — und eines Pferdes für jeden Officier erleichtert werden. Der Zwieback müsse successive eingeführt und für die nöthigen Brod- und Fourage-Wagen Sorge getragen werden, und zwar so, dass auf denselben für 15 Tage Zwieback, Hafer und das nöthigste Heu geführt werden können.

Nach diesen Voraussetzungen, wenn sie Ewr. Königl. H. gnädigsten Beifall finden, wird es, sobald Ew. Königl. H. die Stärke des Corps gnädigst bestimmen, sehr leicht sein, nach dem Feldreglement die Anzahl der Portionen und Rationen, und nach dieser und der angeführten Dislocation die Verpflegung zu bestimmen.

Ich muss mich übrigens, in Hinsicht der Verpflegung, auf die vom General Haxthausen an Ew. Königl. H. eingereichte Vorstellung berufen. Es ist meine Plicht, die Bitte hinzuzufügen, dass, da die so wesentlichen Mängel des Heues, der sogenannten Marketenderwaaren und der Mundirungsstücke, namentlich der Schuhe und — in späterer

Jahreszeit — der Capoträcke beinahe ganz aus Dänemark herbei geschafft müssen, hierzu also eine Zeit von mehreren Wochen erfordert würde, auf die Herbeischaffung dieser Bedürfnisse bald möglichst Bedacht genommen werden möge. Nach meiner unterthänigsten Meinung könnten und sollten die 3 erstbenannten Artikel beständig in den Magazinen vorräthig sein, ohne zu bedeutenden Schaden für die königl. Kasse im Verhältniss zu dem nicht zu berechnenden Nutzen für den königlichen Dienst.

Über die im Fall eines Ausbruchs der Feindseligkeiten zu unternehmenden Operationen behalte ich es mir vor, mir Ewr. Königl. H. gnädigsten Befehl zu erbitten, und so bleibt mir nur noch den Wunsch zu äussern, dass diese unvollkommene Arbeit Ewr. Königl. H. gnädigsten Beifall finden möge, und dass ich so glücklich sein möge, über die einzelnen Theile derselben Ewr. Königl. Hoheit gnädigste Resolution zu erhalten.

Unterthänigst
Christian, Prinz zu Schleswig Holstein.

Fra den Højstbefalende paa Sjælland til Kronprinsen.

Kjøbenhavn den 19de April 1806.

Underdanigst Pro Memoria.

Ikke har jeg vovet at foredrage D. Kgl. Højhed alle de forskjellige Rygter, som her i Kjøbenhavn have været udspredt om de Svenskes Rustning i Skaane, da jeg ej herom har kunnet komme til nogen Vished; de indeholde alle mere eller mindre det Sagn, at et Korps af 12000 Mand under Kommando af General Toll skal sammentrækkes, men Tiden — naar og Stedet — hvor fortælles ikke, dog siger man, at Kongens Hovedkvarter skal være i Helsingborg og i det samme Hus, hvor Hs. Majestæt boede i forrige Sommer. Man vil end ydermere paastaa, at Skjærgaardsflaaden i Carlskrona udrustes.

Mit lange Ophold i Norge ved den svenske Grænse har gjort mig meget forsigtig at bedømme vore Naboers Bevægelser, da de for det meste have bestaaet i enkelte Regimenters Frem- og Tilbagemarche, som Forstørrelseslysten gjorde til Troppekorps, hvis Hensigt man holdt for at være fjendtlig, og som dog ved nøjere Undersøgelser havde de ligegyldigste Aarsager til Grund.

Omendskjønt nu Troppesamlingen i Skaane vist ikke ganske er ugrundet, saa vil jeg dog ikke blive i Stand at opfylde Deres Kgl. Højheds Befaling og affatte nøjagtig Rapport, med mindre det naadigst maatte bifaldes, at en indsigtsfuld og sanddru Mand blev sendt hen, for med egne Øjne at se, ihvorvidt det, som hidindtil er fortalt, befindes rigtig.

Underdanigst
H. C. Gedde.

Fra Christian August til Kronprinsen.

Augustenburg den 20sten April 1806.

Gnädigster Herr!

Nach den letzten aus Norwegen erhaltenen Meldungen bestätigen alle späteren Berichte aus Schweden die in der letzten Meldung, die ich von Ewr. Königl. Hoheit gnädigst zugesandt erhielt, enthaltenen Nachrichten. Einen mit letzter Post von dem Oberst von Staffeldt erhaltenen Rapport nehme ich mir die unterthänige Freiheit beizulegen. Die nächsten Regimenter an der Grenze sollen die Ordre erhalten haben, dass der Soldat sich nicht aus dem Quartier zu [weit] entferne, damit er 3 Stunden nach erhaltener Ordre marschiren könne. Ich werde mich auf meiner Reise nach Norwegen, wohin ich nach Ewr. Königl. H. gnädigster Erlaubniss am Mittwoch, den 23sten d. M., abgehe und in den ersten Tagen des künftigen einzutreffen hoffe, bemühen, bestimmtere Nachrichten einzuziehen und Ewr. Königl. H. hierüber unterthänigst berichten.

Erlauben Ew. Königl. H. meine unterthänige Dankbarkeit für die mir jeder Zeit und während meines letzten Aufenthalts in Kiel bezeigte Gnade zu bezeugen. Der Fortdauer derselben empfiehlt sich

unterthänigst
Christian, Prinz zu Schleswig Holstein.

Bilag til denne Skrivelse.

Kongswinger den 4ten April 1806.

Unterthänigstes Pro Memoria.

Zweifelsohne werden Ew. hochfürstl. Durchlaucht die Nachricht von Friederichshald erhalten haben, dass die schwedischen Truppen in Bahuslehn den Befehl erhalten hätten, sich marschfertig zu halten.

Obschon in unserer Gegend nichts von diesem Gerücht verbreitet worden, so habe ich jedoch dem Capitain v. Hals an der Grenze aufgetragen, hierüber nähere Nachricht einzuziehen, und werde ich nicht ermangeln, Ewr. hochfürstl. Durchlaucht darüber alsofort meinen unterthänigsten Rapport abzustatten.

Von Anlegung von Magazinen habe ich nichts verspürt, es wäre denn, dass der Ankauf von Hafer auf Kosten der Krone dazu könnte gerechnet werden. Dieser Hafer ist nach Carlstad geliefert und sollte, dem Verlaute nach, zur Complettirung der Magazine in Venersborg und Gothenborg benutzt werden. Ich glaube sicher, dass dieses Gerücht aus den gewöhnlichen Befehlen zur Exercitie seinen Ursprung hat, da es wohl schwerlich einem vernünftigen Soldaten einfallen kann, in dieser Jahreszeit Krieg in einem Lande zu führen, wo die Scheunen leer und die Zufuhr — wären gleich Magazine zuvor angelegt — nur auf einem einzigen Weg geschehen kann. Ein solches Unternehmen würde dem mir anvertrauten Corps wahre Freude machen.

Unterthänigst
Staffeldt.

Fra Christian August til Kronprinsen.

Frederikshald den 3ten Mai 1806.

Gnädigster Herr!

Es ist meine Pflicht, Ewr. Königl. Hoheit unterthänigst zu melden, dass ich den 2ten ds. auf meinem Posten hier in Frederikshald angekommen bin.

Bei meiner Reise durch Schweden hörte ich keine anderen Nachrichten als die, die schon erhaltene bestätigen. Man hatte schon vor 4 bis 5 Wochen Quartiere für ein Corps von 4—5000 Mann aus Finnland bei Gothenborg angesagt, das aber bis jetzt nicht angekommen war, und man glaubte daher, dass sie eine andere Bestimmung erhalten. Der Strand bei Gothenborg ist mit Kanonen stark besetzt, es fehlt aber an Artilleristen. Elfsborg und Marstrand sind, wie ich letzthin unterthänigst meldete, besetzt, sonst ist dort alles in grösster Ruhe. Die Scheergaardsflotte soll bis Ende August ausgerüstet sein. Die mehrsten Bootsleute sind aber schon nach Stralsund vor längerer Zeit commandirt; einem Transport von gegen 100 Mann, dem ich in der Gegend von Kongelf begegnete, gab man dieselbe Bestimmung. Ein Bataillon von 3—400 Mann vom Regiment Elfsborg, welchem ich unterwegs jenseits Gothenborg gegen Halmstad zu begegnete, wurde auf Wagen nach Malmö gebracht, um, wie es hiess, die dortigen Festungswerke in Stand zu setzen. Sie waren mit Feldkesseln versehen, zum Theil mit, zum Theil ohne Gewehre. Ein Regiment Infanterie sollte aus Pommern in Schonen angelangt sein; man erwartete aber, dass es baldigen Befehl erhalten würde, dahin wieder zurückzukehren. Von Anlegung von Magazinen gegen unsere Grenze hörte man nichts, und nach einem sicheren Bericht des Oberst Staffeldt waren die Magazine in Carlstad und Venersborg nicht vermehrt, sondern nur der vorjährige Abgang ersetzt worden. In Vermeland haben die Truppen keine Ordre zum Aufbruch erhalten. Dies sind alle Nachrichten, die ich in meiner Lage, da ich nicht incognito reisen konnte und alles Aufsehen Erregende vermeiden musste, zu erhalten im Stande war. Überhaupt scheinen alle Massregeln schwedischer Seits mehr defensiv, als offensiv. Die Nachrichten, die ich von Zeit zu Zeit erhalte, werde ich Ewr. Königl. Hoheit, meiner Pflicht gemäss, unterthänigst melden.

Dem Commandanten von Frederiksværn habe ich den Auftrag gegeben, die Untersuchungen wegen der Galeeren anzustellen. Seinen Bericht werde ich Ewr. Königl. Hoheit, wie ich hoffe, bald zustellen können.

Ich wage mit einer Bitte diesen unterthänigsten Bericht zu schliessen. Es finden sich in Ewr. Königl. Hoheit Archiv einige aufgenommene Stellungen in Bahus, Vermeland m. w. oder Situationspläne, desgleichen eine Wegkarte der an Norwegen grenzenden schwedischen Provinzen. Da der Prinz von Hessen mich desshalb an den General Huth wies, dieser aber äusserte, dass alles an Ew. Königl. H. abgeliefert sei, wie auch beinahe nichts bei ihm zu finden war, so wage

ich die unterthänige Bitte, ob das söndenfjeldske Generalcommando eine Copie von Obgemeldetem zu erhalten hoffen dürfe.

Ewr. Königl. Hoheit Gnade empfiehlt sich

unterthänigst

Christian, Prinz zu S. Holstein.

Fra Samme til Samme.

Frederiksstein den 15ten Mai 1806.

Gnädigster Herr!

Nach der so eben erhaltenen Nachricht eines Reisenden, dem ich in Schweden begegnete, und, da er ein zuverlässiger Mann ist, den Auftrag ertheilte, auf der Rückreise, ohne Aufsehen zu erregen, genaue Nachricht einzuziehen, ist das Gerücht dorten allgemein, dass die Kriegserklärung von Seiten Preussens erfolgt sei, und 100000 Mann in Pommern einrücken würden. Auf alle preussischen Schiffe, die sich in schwedischen Häfen befanden, ist Embargo gelegt, — sie sollen sich auf einige zwanzig belaufen. Die Truppen an unserer Grenze haben keine weitere Ordre erhalten, auch hört man nicht, dass das schwedische Corps in Pommern verstärkt werden solle, dahingegen sagt das Gerücht, dass 12000 Engländer dort gelandet wären. Die zur Division der Scheerenflotte in Gothenburg nöthigen Seeleute sind eingezogen und dort in den Kasernen einquartiert worden, welches auch bei den übrigen Divisionen der Fall sein soll, und überhaupt die Ordre ertheilt worden, dass diese Flotte baldmöglichst in Stand gesetzt werde; da aber hierzu wohl noch einige Zeit erfordert würde, und auch den Truppen keine Ordre ertheilt worden, so darf ich es wagen, mir Ewr. Königl. H. gnädigsten Befehl zu erbitten, ob in dieser Rücksicht einige Sicherheitsmassregeln nothwendig, oder ob man völlig sicher sein könne und alles Aufsehen vermeiden müsse. Ich muss hierbei an meine schon geäusserten Gründe unterthänigst erinnern. Ich halte es in dieser Anleitung für meine Pflicht, Ewr. Königl. H. unterthänigst zu melden, dass zur gewöhnlichen Exercierzeit die Freileute der geworbenen Regimenter den 25sten d. M., die der Nationalregimenter den 1sten Juni sowohl wie die des Artilleriecorps in die Garnisonen einkommen. Ich habe demzufolge gewünscht, den 13ten Juni von hier meine Inspectionsreise über Friederichsstad, Kongsvinger, Kjölstad zur Inspicirung des leichten Infanteriebataillons, Christiania, Friederichsværn, Skeen antreten zu können und sie demnach angesetzt. Den 8ten Juli würde ich das 1ste Bataillon vom 1sten Aggershus und im Anfang August einen Theil der Aggerhusischen Dragonerregiments mir presentiren lassen. Die Sammlungen des grössten Theils der Nationalinfanterie würde wohl, wie gewöhnlich, im Juni und ersten Theil des Julis, die der Dragoner im August und September Statt finden. Da ich nicht wissen kann, ob ich zu der angesetzten Zeit abwesend sein dürfe, da, wie Ewr. Königl. H. bekannt, zur Zusammenziehung der Truppen und Einberufung der Freileute eine nicht unbedeutende Zeit erfordert

wird, und ich, ohne Aufsehen zu erregen, diese nicht über die festgesetzte Exercierzeit einbehalten darf, so muss ich jetzt mir Ewr. Königl. H. gnädigsten Befehl erbitten, wenn einige Veränderungen in diesen Dispositionen nöthig sein sollten. Obgleich das Ingenieurcorps nur auf meine Zumuthung die Anzahl der für dieses Jahr nöthigen Kronarbeiter noch nicht hat angeben können, so dürften diese Commandos doch die Einberufung der Freileute erleichtern können.

Ich werde so viel möglich suchen, mir genauere Nachrichten aus Schweden zu verschaffen und diese unterthänigst anmelden; bis dahin empfiehlt sich Ewr. Königl. Hoheit fernerer Gnade

unterthänigst

Christian, Prinz zu S. Holstein.

Fra Samme til Samme.

Frederikssten den 22sten Mai 1806.

Gnädigster Herr!

In der Anlage nehme ich mir die unterthänigste Freiheit, Ewr. Königl. Hoheit den unterthänigsten Bericht der über die Galeeren angestellten Untersuchungen zu überreichen. Ich darf hoffen, dass mein Verfahren Ewr. Königl. H. gnädigen Beifall finden werde, und halte es für meine Pflicht, wegen der vorzüglichen Wichtigkeit des Gegenstandes, diese Sache zur gnädigsten Resolution zu empfehlen.

— — — — — — — — — — — — — — —

Meine Verbindungen in Schweden hoffe ich jetzt auf einen solideren Fuss setzen zu können. Nach den letzten Nachrichten ist schon vor längerer Zeit das Magazin in Gothenborg, durch für rückständige Steuern in Bahuslehn erpresstes Korn aller Art, um 3—400 Tonnen vermehrt worden. Der ganze Behalt des Magazins soll gegen 2000 Tonnen sein. Einige Kanonenböte sind von Gothenborg nach Marstrand gebracht worden. Sonst spürt man, ausser dem letzterwähnten, weder in Vermeland noch in hiesiger Gegend einige Bewegungen. Ewr. Königl. Hoheit Gnade empfiehlt sich

unterthänigst

Christian, Prinz zu S. Holstein.

Fra Samme til Samme.

Frederikssten den 2ten Juni 1806.

Gnädigster Herr!

Nach den letzten Nachrichten aus Schweden ist dort alles ruhig. Die Regimenter dort haben Contreordre erhalten und werden nur ihre jährlichen Regimentsübungen, wie gewöhnlich, halten. Die Nachrichten von dorther sind nicht so beunruhigend gewesen, dass ich einige Massregeln für nöthig gehalten habe. Es ist daher durchaus nichts geschehen, was als ungewöhnlich Aufsehen erregen könnte. Meine letzte unterthänige Vorstellung an Ewr. Kgl. Hoheit hielt ich nach den da-

maligen Nachrichten von der Sperrung der Trave und den Bemühungen des Königs von Schweden, das nördliche Europa in Krieg zu verwickeln, für Pflicht. Ich schmeichle mir, dass Ew. Kgl. H. das gnädige Zutrauen zu mir haben, dass, wenn ich mit dem besten Willen fehlen sollte, dieses nie aus zu grosser Ängstlichkeit geschehen wird, welche nicht in meinem Charakter ist. Ewr. Kgl. H. gnädige Erlaubniss zu meiner Inspectionsreise werde ich unterthänigst benutzen.

In der Anlage nehme ich mir die Freiheit, Ewr. Kgl. H. ein Gesuch des Capitain Glörsen unterthänigst zu überreichen. Ich wage es, den Supplicanten, der es in jeder Rücksicht verdient, Ewr. Kgl. Hoheit Gnade zu empfehlen.

Unterthänigst
Christian, Prinz zu Schleswig Holstein.

Rapporter fra Sydgrænsen i April 1806.

Fra Prins Vilhelm af Holsten-Beck til Ewald.

Trittau den 31sten März 1806.

Pro Memoria!

Mehreren und zuverlässigen Nachrichten aus Ratzeburg zu Folge sind S. M. der König von Schweden daselbst Donnerstag, am 27sten d., aufgebrochen, durch Gadebusch passirt und haben ihr Hauptquartier weiter zurück nach Mecklenburg verlegt. In Ratzeburg, Lauenburg und Mölln ist Garnison zurückgeblieben, welche ebenfalls wie der Cordon, welcher von Lauenburg bis Ratzeburg gezogen ist, nur aus weniger Cavallerie grösstentheils besteht. Die Posten halten überall Wache mit gezogenen Säbeln und geladenen Pistolen, sie examiniren aufs strengste alle Durchpassirende, besonders die, welche aus dem Preussischen und über die Elbe kommen. Diese Nachrichten bestätigten sich durch einen, heute Abend hier eingetroffenen, schwedischen Artilleristen, welcher nach des Königs Ankunft in Gadebusch von dort desertirt war.

Über das weitere Verbleiben der noch im Lauenburgischen zurück gebliebenen Truppen ist bis jetzt keine genaue Auskunft zu geben.

Holstein-Beck.

Fra Ewald til Kronprinsen.

Segeberg, Montags den 14sten April, Nachmittags 4 Uhr, 1806.

So eben erhalte die Nachricht, dass die Schweden gestern Abend 5 Uhr ihren Posten zu Hamfelde verlassen haben. Der Rittmeister Prinz Wilhelm zu Holstein-Beck meldet mir, dass ein aus Mölln abgeschickter Unterofficier die Ordre gebracht habe, um mit der dort

liegenden Escadron nach Ratzeburg zu folgen. Die Dragoner erhielten durch ihn 20 scharfe Patronen und mussten sämmtlich ihre Säbel schärfen. Der schwedische Unterofficier hat versichert, dass, unerachtet noch keine Quartiere für die Preussen in Mölln angesagt wären, man doch diese stündlich erwartete.

Gott erhalte Eure Königliche Hoheit.

Ewald.

Fra Prins Vilhelm af Holsten-Beck til Ewald.

Trittau den 19ten April 1806.

P. M.

Im Lauenburgischen sind heute Quartiere für 2 preussische Regimenter auf den 23sten dieses angesagt worden, wovon das Infanterieregiment Tschammer in die Städte Lauenburg, Mölln und Ratzeburg einquartirt wird. Das Kürassierregiment von Beeren aber wird aufs Land vertheilt, und 3 Escadrons davon werden im Amte Schwarzenbeck cantonniren. In dem mecklenburgischen Amte Zarrentin, nahe an der Ratzeburger Grenze, sollen schon Quartiere für 2 andere preussische Regimenter gemacht sein, welche daselbst schon am Montage eintreffen wollen. In den adlichen Gerichten Gudow, Zecher etc. im Lauenburgischen an der mecklenburgischen Grenze stehen noch 200 Schweden, welche sich dem Einmarsch der Preussen widersetzen zu wollen scheinen. In Schwerin soll noch ein Durchmarsch von 4000 Mann preussischer Truppen nach dem Lauenburgischen requirirt und bewilligt worden sein.

Auch soll preussischer Seits darauf angetragen worden sein, Wismar mit 2000 und Rostock mit 3000 Mann zu besetzen, welches aber vor der Hand abgelehnt.

Bei den schwedischen Truppen ist bereits ein preussischer Parlementair gewesen, aber zu keinem Beschlusse gekommen; man vermuthet ausserdem, dass Travemünde und selbst Lübeck von Preussen besetzt werden möchten.

Holstein-Beck.

Fra Ewald til Kronprinsen.

Segeberg, Donnerstags den 24sten April 1806,
2 Uhr Nachmittags.

Rapport.

Bei dem mir allerhöchstgnädigst anvertrauten Avantcorps befindet sich nichts Neues.

Eurer Königlichen Hoheit habe von der Grenze Folgendes unterthänigst zu melden:

Der Oberstlieutenant v. Wegener meldet, dass nach verschiedenen Nachrichten gestern Morgen ein Gefecht bei Valluhn an der mecklenburgischen Grenze zwischen den Preussen und Schweden vorgefallen ist. Die Schweden haben sich nach Ratzeburg retirirt, um sich in

diesen Ort zu werfen. Die Preussen bestanden aus den beiden Regimentern Infanterie Tschammer und Prinz Ferdinand und den Husaren von Rudorff. Der General Rudorff selbst ist als ein ausgezeichneter geschickter Husaren-Officier bekannt.

Aus Lübeck erhalte so eben folgende Nachricht:

Vor Ratzeburg ist es zwischen 300 Preussen und 200 Schweden zu Thätlichkeit gekommen, die Schweden sind umringelt und wieder frei gelassen worden, haben aber wieder angegriffen und die Preussen zurück gedrängt. Von beiden Seiten sind 1 Officier und etliche Gemeine gefallen.

In Lübeck sollen sich russische und dänische Schiffe mit halber Fracht aus dem Baum gelegt haben, und man redet öffentlich, dass die Preussen wohl Lübeck besetzen würden.

Auf der Börse in Hamburg hat man vermuthet, dass in England auch ein Embargo auf die Hamburger Schiffe gelegt würde.

Gott erhalte Eure Königliche Hoheit.

Ewald.

Fra Samme til Samme.

Segeberg, Freitags den 25sten April 1806.

Rapport.

Von dem mir allerhöchstgnädigst anvertrauten Avantcorps habe Eurer Königlichen Hoheit nichts Neues zu melden.

Der Capitain Destinon meldet, dass er folgende Nachricht durch einen Augenzeugen habe. Das Gefecht zwischen 200 Schweden und 300 Preussen soll in der Gegend von Ratzeburg vorgefallen sein; die Schweden haben sich nach dem Mecklenburgischen gezogen, und die Preussen haben mit 1000 Pferden und wohl noch einmal so viel Infanterie Ratzeburg und Mölln besetzt. 1 Officier und 12 bis 14 Mann sollen theils todt, theils verwundet sein.

Eurer Königlichen Hoheit melde unterthänigst anbei, dass ich heute gleich von hier in die Gegend Stockelsdorf und Kurau gehe, um mich dort noch einmal umzusehen und um zu wissen, wie nun die Wege durch den Butterstieg sind.

In dieser folgenden Nacht bin ich aber wieder zurück.

Gott erhalte Eure Königliche Hoheit.

Ewald:

Fra Samme til Samme.

Segeberg, Sonnabends, den 26sten April 1806.

Rapport.

Eurer Königlichen Hoheit übergebe hiebei unterthänigst den Rapport über die Vorfälle im Lauenburgischen. Der Graf Bottmer, welcher in Ratzeburg gewesen ist, hat solches dem Lieutenant Hildebrand in die Feder dictirt, und ist wohl das Zuverlässigste, was man hat. Der König von Schweden hat nun wohl seinen Zweck erreicht, um sich an Preussen zu rächen.

In Lübeck ist man gegen jeden, der Mundierung trägt, misstrauisch. Die Preussen hatten auch einige Dörfer belegt, die halb lübsch sind; allein aus dem lübschen Antheil hat man die Einquartierung wieder weggenommen. Der mecklenburgische Major v. Bülow ist eilends aus Lübeck abgegangen, da er den Befehl hat, ein Corps Preussen von 15000 Mann theils nach Schwedisch-Pommern und in die mecklenburgischen Seestädte zu führen. Im Amt Schwarzenbeck ist noch keine preussische Einquartierung. Es liegt noch aber in und nahe um die Städte Ratzeburg und Mölln.

Aus der Gegend von Stockelsdorf und Kurau bin ich diese Nacht wieder zurückgekommen. Und so wie ich finde, wenn Lübeck und Travemünde von fremden Mächten besetzt werden, bleibt dem linken Flankencorps kein besseres Terrain übrig, als vom Butterstieg, Wulfsfelde, Arensbök und Haffkrug, wodurch man die Hauptstrassen von Lübeck und Travemünde in der Hand behält. Dem aber diese Gegend anvertraut wird, muss sich vom Haffkrug bis zum Butterstieg per Echelons setzen, da diese Höhen einen eingehenden halben Mond bilden. Ein Avertissementsposten bleibt allzeit Stockelsdorf und die Höhen zwischen Gr. und Kl. Parin, da Stockelsdorf mit seinen Ausgängen einen Stern bildet. Sobald ich den 15tägigen Rapport in Händen habe, werde ich die ganze Gegend vom Butterstieg aus bis Haffkrug noch einmal durchkreuzen, und alsdann meinen unterthänigsten Rapport Eurer Königlichen Hoheit zu Füssen legen. Die Wege sind noch äusserst tief nach dieser Gegend, ich werde mich aber schon durcharbeiten. Ich hatte das Wetter belauscht, der Horizont blieb klar bis Abends gegen 6 Uhr, aber von der Zeit an wurde es kalt und schlecht.

Gott erhalte Eure Königliche Hoheit.

Ewald.

Bilag.

Trenthorst den 24sten April 1806.

Pro Memoria!

Diesen Augenblick, Abends 9 Uhr, erhalte über die gestrige Affaire zwischen den Schweden und Preussen im Lauenburgischen folgende Nachricht.

Der Graf Löwenhjelm hatte, nachdem er mehrere Detachements vorher nach Pommern zurück geschickt, am Sonntag, den 20sten, unter gehöriger Bedeckung die ganze Gegend um Ratzeburg herum recognoscirt und wäre darauf, den 21sten oder 22sten, mit seinen 110 Mann, bloss Cavallerie (das ganze, was nur noch von dem schwedischen Corps dort gewesen), den Preussen bis gegen Hackendorf entgegen gegangen. Das preussische Corps unter dem Oberst Beeren, welches aus 1 Regiment Infanterie, 5 Escadrons Cavallerie und einigen Feldstücken bestand und vorher theils in Perleberg, Pritzwalk etc. gelegen, hatte sich bei Näherung der lauenburgischen Grenze in 2 Colonnen getheilt, wovon die eine ihren Weg längs der Stecknitz nach

Mölln, und die andere über Tesdorf, Kl. Zecher u. s. w. gegen Ratzeburg genommen.

Bei Hackendorf, wo die Schweden postirt standen, theilte sich diese Colonne, die das schwedische Detachement, wie die preussischen Officiere nachher geäussert haben, gegen 5 bis 600 Mann stark hielt, in 2 Treffen, und das Gefecht nahm seinen Anfang.

Der schwedische General Löwenhjelm zog sich hierauf gleich retirirend zurück bis gegen Kogel, wo er eine festere Position nahm. Da dieser gedachte General eine Anzahl Wagen mit sich geführt, so wurden alle blessirte und getödtete Schweden sogleich auf dieselben geladen, so wie man versichert, dass auch nicht ein einziger den Preussen in die Hände gefallen. Nachdem dieses Scharmützel nun bei Kogel etwas ernsthafter geworden, und das kleine schwedische Corps oder Detachement von der preussischen Übermacht beinah umzingelt war, wurde Halt gemacht, und beide Commandeure näherten sich unter Begleitung eines Trompeters. Hier soll nun der Oberst Beeren den Graf Löwenhjelm auf seine missliche Lage aufmerksam gemacht und den Antrag gethan haben, sein Corps zu sammeln und abzuziehen; falls dieses aber nicht geschähe, er ihn enger einschliessen würde, und er sich ja ergeben müsste. Hierauf habe letzterer geantwortet, dass er, nämlich der Oberst Beeren, nach Gutdünken verfahren möchte; er würde die ihm mitgetheilten Befehle seines Königs zu befolgen wissen. Der Oberst Beeren soll darauf seinen Antrag nochmals und zwar mit dem Zusatz wiederholt haben, dass, wenn er seine Leute sammelte, er ihm eine Öffnung machen lassen wollte, dass er ruhig abziehen könnte. Dieses geschieht und wird auch von dem schwedischen General benutzt. Allein, wie dieser die Preussen wieder vor der Front hat, lässt er seine wenige Mannschaft wieder rechts und links ausschwenken und schwärmen, dass das Gefecht von neuem angeht, und die Preussen noch einige Blessirte gehabt haben. Hierauf hat sich der Graf Löwenhjelm über Roggendorf nach Gadebusch, wie man glaubt, ins Mecklenburgische hinein gezogen.

Wer eigentlich von beiden Seiten geblieben, ist bis jetzt noch nicht genau zu bestimmen, besonders von schwedischer Seite, indem sie alle Blessirte und Todte, besonders erstere, mitgenommen haben. Die Nachricht, die wir hier hievon diesen Morgen erhielten, und die der Capitain v. Destinon wahrscheinlich an Eure Hoch- und Wohlgeboren eingesandt hat, soll nicht ganz authentisch sein. Vielmehr will man den Verlust von preussischer Seite, besonders an Blessirten, auf einige dreissig bestimmen. 2 bis 3 preussische Pferde haben die Schweden bekommen.

Die Preussen hatten ihr Gepäck unter Bedeckung bei Hackendorf zurück gelassen, welches diesen Mittags noch nicht in Ratzeburg angekommen war. Man war sehr besorgt dafür.

Die Infanterie wird in den Städten Ratzeburg, Mölln u. s. w. bleiben, die Cavallerie aber aufs Land verlegt werden. Ob aber die Grenzdörfer auch Einquartierung erhalten, ist noch nicht bekannt, wenigstens sind noch keine Quartiere angesagt. Jedoch sollen zu Berkentin und auf einigen dortigen Dörfern welche bestellt sein.

Die preussischen Officiere hätten alle geglaubt, dass Lübeck und dessen Gebiet von dänischen Truppen besetzt wäre. Ob Mecklenburg auch von ihnen occupirt würde, wussten sie nicht; jedoch glaubten sie es.

Wie man sagt, ist heute in Ratzeburg noch keine einzige Wacht besetzt gewesen; folglich kann man von dem preussischen Dienst, dessen Besetzung und Anordnung bis jetzt noch nichts weiter sagen.

Der schwedische Graf Löwenhjelm soll zu seinen guten Freunden im Lauenburgischen gesagt haben: „man würde es besonders finden, dass er sich einem Corps von einigen tausend Mann widersetzte, allein die Folgen davon wären, nämlich wenn er der Übermacht weichen müsste, dass eine russische Armee, die schon an der preussichen Grenze stand, sogleich in diese Staten einfallen würde".

Hildebrand,
Lieutenant.

Breve fra Kronprinsen. om Rekruterings- og Landeværnssagen.

Til Generalitetet.

Kiel den 19de Avgust 1806.

Her indesluttet tilsender jeg Kollegiet en efter min Befaling nedsat Kommissions Betænkning og Forslag til en forbedret Indretning i Landrekruteringen samt ny Organisation af Landeværnet, hvorved vil findes mine Bemærkninger samt en af mig selv udkastet Plan, hvilket alt erfares udførligen af min hoslagte Skrivelse af D. D. Dette alt ønsker jeg, at Kollegiet igjennemgaar samt udkaster og tilsender mig en Beregning over, hvor meget denne min nye Plan vil forøge det militære Betalings-Reglements Udgifter, og skulde Kollegiet i et og andet behøve en Oplysning, da vil jeg med Fornøjelse besvare samme.

Jeg tror, at for at kunne gjøre Beregningen, endnu behøves at tilføjes, at min Hensigt er, at i Steden for 244 Kompagnier, inddelte i 60 Bataillоner som nu, saa vil i Fremtiden kun blive omtrent 48 Batailloner, hver til 5 Kompagnier, som gjør i alt 240 Kompagnier Landeværn, hvorved der altsaa spares Gage for 12 Bataillonskommandører og 4 Kompagnichefer.

Naar Kollegiet haver gjort sig bekjendt med denne Plan, da ønsker jeg, at Kollegiet forelægger H. M. Kongen til allerh. Sanktion mit Ønske, at en Kommission strax beordres at sammentræde, som skal bestaa af 1 Deputeret af hvert af efterfølgende Kollegii, nemlig af det danske Kancelli, det tyske Kancelli, Generalitetet, Finanskollegiet og Rentekammeret.

Denne Kommission forelægges alle her indesluttede Dokumenter, som samme haver snarest muligt at igjennemgaa, overveje samt derefter formere et formeligt Forslag, som, naar det er færdigt, indsendes til mig tillige med de Bemærkninger, som denne Kommission

maatte finde sig beføjet at gjøre, hvorpaa jeg da nærmere skal meddele min Resolution, saa at den hele Plan derefter kan forelægges H. M. Kongen til allerhøjeste Sanktion.

De før omtalte, af Kollegiet forfattende Beregninger maa forelægges Kommissionen.

Frederik, K. P.

Til Generalitetet.

Kiel den 19de Avgust 1806.

I Anledning af at jeg fandt det fornødent, at saa vel Landeværnet som Landrekruteringen blev sat paa en Fod samt givet en Organisation, hvoraf man med Vished kunde vente sig de bedste Virkninger til Landets Forsvar, saa befalede jeg under 14de November f. A. Generallieutenant Moltke, Præsidenten i det danske Kancelli Kammerherre Kaas, Præsidenten i det tyske Kancelli Kammerherre Møsting og Generalmajor Haxthausen at sammentræde i en Kommission, for til dette Øjemeds Opnaaelse at overveje og udarbejde følgende Gjenstande, nemlig:

1) Hvorledes Landeværnet paa det bedste kan organiseres, samt hvorledes det med mindste Vanskelighed kan sættes i Forbindelse med Linietropperne.

2) De Midler, hvorved man ikke alene kan forsikre sig den Rekrutering, som aarlig behøves, men endog et overordentligt Antal i extraordinær Tilfælde.

3) Paa hvad Maade Kjøbstædernes Styrke kan indlemmes under Rekruteringsmassen, og om ikke de ældre som de nyere Lovprincipper, at hver Mand i Staten er værnepligtig, dertil kunde give Anledning.

Alle disse Gjenstande befalede jeg udarbejdede ikke alene paa Hensyn til Danmark, men endog til Hertugdømmerne, samt at i de Tilfælde, hvor Meningerne maatte være forskjellige, der skulde disse forskjellige Meninger anføres.

Under den 2den December f. A. indsendte Kommissionen dens Forhandlinger og Forslag, som herved følger under Nr. 1 med tilhørende 5 Bilag, A, B, C, D og E.

Dette besvarede jeg under den 29de April d. A. og ytrede tillige Kommissionen min Mening og Ønske over de omhandlede Gjenstandes Udførelse i en dertil af mig udkastet Plan, saaledes som hosfølgende Kopi Nr. 2 viser.

Under den 17de Maj d. A. tilstillede Kommissionen mig dens Betænkning og Formening over fornævnte min Skrivelses Indhold, hvilken Betænkning hermed følger under Nr. 3 med tilhørende 4 Bilag, a, b, c og d.

Da jeg nu ved Kommissionens formeldte og under 17de Maj d. A. indsendte Formening ansér det Kommissionen paalagte Arbeide som endt, saa haver jeg ej besvaret samme, men vil her punktvis anføre min Mening over Kommissionens merbemeldte Betænkning af 17de Maj d. A. med tilhørende Bilag, saasom:

§ 1. Om Kjøbstædernes Værnepligt.

I Henseende til det Spørgsmaal, om Kjøbstædernes Beboere bør henhøre til Enroleringen, da kan jeg ingen Grund antage for at benægte det modsatte, thi jeg indsér ej, hvad det kan skade en Mand, at hans Søn udtages til Soldat, især da sligt kan ved dennes Duelighed bane ham Vejen til Levebrød i Fremtiden. Overalt, saa ere alle Byrder lagte paa Bondestanden, uden at Kjøbstæderne derved have vundet. En Bonde tør ej engang brænde Brændevin af det overflødige Korn, han ej behøver til sin Føde, thi herpaa have Kjøbstæderne et udelukkende Privilegium, og hvad mere er, de fleste Haandværkere drive denne Næringsvej tillige med deres Profession.

Jeg indsér ej, at Skomagere, Skræddere etc. i Kjøbstæderne ere Staten mere vigtige end Gaardmænd, Husmænd og deres Sønner paa Landet. Dertil kommer, at i fordums Tid søgte mange Folk fra Kjøbstæderne dels Tjeneste hos en og anden Embedsmand, for derved at bane sig Vejen til de bedste Betjeninger, og dels toge de Tjeneste som gevorbne Soldater, og dog taltes der dog aldrig om, at Næringsgrenene i Kjøbstæderne manglede ved disses Afsavn paa Menneskehænder. Desuden indsér jeg ej, at de Kjøbstadfolk, der ej bruges til Orlogstjeneste, kan lide Tab paa deres Kjøbstadære eller timelige Vel ved at staa eller tjene i Klasse med deres Landsmænd, der tjene som Soldater. At man derimod bør fritage den eneste Søn af en Kunstner eller Fabrikant, naar denne beviser, at han danner sig til sin Faders Kunst eller Haandtering, er billigt, saa længe slige Folk vedbliver det begyndte.

Desuden dølger jeg aldeles ej, at naar det ikke var saa meget imod den herskende Tone, saa fritog jeg aldrig hverken Adelen eller de med disse lige Privilegerede for Værnepligten, thi naar disse Folks Sønner ej bestemmes enten til Sø- eller Landofficerer eller til Studeringer, saa ansér jeg dem, da de ej engang lære det mindste Haandværk, for unyttige Lemmer af Staten, og ved deslige Mennesker falder mig altid den gamle ægyptiske Lov ind, som bød, at naar et Medlem af Staten ej inden et Aars Forløb kunde tilkjendegive for Vedkommende at have en nyttig Beskæftigelse, da skulde han bestraffes med Døden.

I øvrigt er denne Sag af saa megen Vigtighed, at Kollegierne, som bør høres over hele Planen, særdeles maa undersøge Forslaget om Kjøbstædernes Værnepligt.

§ 2. Betræffende Rekruterings-Kantonnerne.

Jeg bifalder aldeles Generallieutenant Moltkes Mening betræffende Kantonnernes Inddeling. Jeg tror, at det ridende Artilleris Rekrutter bør ansés som og udtages tillige med Kavaleriets, men finder, at Kavaleri-Rekrutternes Maal gjærne kan nedsættes til 63 Tommer sjællandsk Maal. Antallet af Rekruterings-Distrikterne, tror jeg, kunde bestemmes til 13; at Artilleriets og de lette Troppers Distrikter her til regnes, synes meget godt, dog saaledes, at disse Distrikter anhænges til de formeldte 13 Distrikter.

I øvrigt vil begge Kancellierne ved Hjælp af Generalkrigskommis-

særerne bedst kunne udføre denne Distriktsinddeling overensstemmende med Landets lokale og den topografiske Beliggenhed.

§ 3. Betræffende Tiden, paa hvilken Landmilice-Sessionerne bør holdes.

Dette er en Sag, som jeg overlader den af Kollegiernes Medlemmer nedsættende Kommission at bestemme, hvorved jeg blot maa bemærke, at jeg ønsker, den bliver saa lidet som muligt besværlig for Landmanden. I Henseende til Kommissionens Forestilling om, at Rekrutter, som udskrives i det 20de Aar og vel have den befalede Højde, men mangle Førlighed og Kræfter eller have Svagheder, som siden helbredes, da bifalder jeg aldeles, at slige Rekrutter kan ansés som 20aarige indtil deres 24 Aars Alder, for at man endnu da kunde udskrive dem som 20aarige.

§ 4. Betræffende Rekrutternes Indkaldelse til Exercerskolerne og Tiden, de deri skal forblive.

Det bestemmes herved, at Rekrutterne skal, naar denne Plan indføres, møde ved Exercerskolerne 72 Dage førend det Regiments eller Korpses Exercertid, hvortil de høre, og forblive desuden efter Exercertiden 14 Dage udi Skolerne, som saaledes udgjøre de bestemte 12 Uger.

Det øvrige af den 4de Paragraf, som indeholder 4 Punkter angaaende Bestemmelser, der foreslaas i Anledning af det til Officersoppassere m. v. udskrivende Mandskab, bifalder jeg aldeles.

§ 5. Kommissionens Forslag om, at alle virkelige Gaardejere, Arvefæstere og Fæstere paa Livstid, naar de have haft Gaard i Besiddelse i et halvt Aar, maa fritages for det virkelige Landeværn i den 1ste Reserve-Klasse, hvorimod, naar de paa en eller anden Maade fratræde Gaarden, de da strax igjen ere pligtige at indtræde i det virkelige Landeværn, for der at udtjene den bestemte Tid.

Dette Forslag bifalder jeg aldeles. Det øvrige af denne 5te Paragraf, som foreslaas angaaende Nedsættelse af Tjenestetiden i det virkelige Landeværn og Reserverne, bortfalder, og det bliver i denne Henseende ved min under den 29de April d. A. givne Resolution, denne Sag betræffende.

§ 6.

a. Kommissionens Forslag til, at det værnepligtige Mandskab, som ej er blevet udskrevet til Linietropperne, bør i Steden for i det 27de Aar indkaldes i det 24de eller 25de Aar til nærmeste Garnison, for i 4 Maaneder at lære Tjenesten m. m.

Dette Punkts Bestemmelse overlader jeg til den af Kollegiernes Medlemmer nedsættende Kommission.

b. Kommissionen indstiller, at de virkelige Landeværnsmænd bør i Fredstider have et Distinktionstegn, som de kunde bære til deres egne Klæder.

Dette vil foraarsage Bekostning, og Nytten indsér jeg ej, thi de anførte Grunde ville end mere være gjældende for Reserverne som længere tjente Krigsmænd, og desaarsag kan jeg ej bifalde dette Punkt.

De øvrige Punkter af denne Paragraf under c, d, e samt 1, 2, 3, 4 og 5 bifalder jeg aldeles som passende og nyttige.

§ 8. Angaaende Kommissionens Forslag til den Alder, hvori Tamburerne og Halvmaaneblæserne ved det virkelige Landeværn bør udskrives, samt hvilket Maal de bør have, og hvor længe de bør tjene.

Kommissionens Forslag i denne Paragraf bifaldes herved.

§ 9. Kommissionens Forslag, betræffende Munderingsrekvisitterne for Landeværnet, at nemlig Munderingerne skulle forfærdiges og efterhaanden uddeles til Linietropperne, men igjen stedse kompletteres.

Da dette Forslags Udførelse vil være forbunden med adskillige Vanskeligheder og svært at iværksætte, saa kan jeg for Tiden ikke bifalde samme, men maa henholde mig til det, som alt ved Regimenterne er indført betræffende Munderingen og dens Opbevaring.

Frederik, K. P.

Til det Kgl. danske Kancelli.

Kiel den 26de Avgust 1806.

Da jeg ønskede en bedre Indretning i Landrekruteringen samt en mere hensigtsmæssig og bedre Organisation af Landeværnet, saa lod jeg i denne Anledning en Kommission nedsætte her i Kiel, for derover at meddele mig dens Betænkning samt gjøre Forslag til dette Øjemeds Opnaaelse. Efter at jeg havde imodtaget bemeldte Kommissions Betænkninger og Forslag over denne vigtige Gjenstand, igjennemgik jeg samme, gjorde mine Bemærkninger derover samt vedføjede en af mig selv udarbejdet Plan til en bedre Indretning i Landrekruteringen og Landeværnets hensigtsmæssigere Organisation i Forbindelse med Linietropperne, som jeg tilsendte Kommissionen, der atter indgav deres Formening over de anførte Punkter, hvilken jeg igjennemgik og tilføjede min endelige Resolution. Disse samtlige Dokumenter, denne Sag betræffende, haver jeg derpaa tilsendt det Kgl. Generalitets- og Kommissariats-Kollegium med Befaling at forfatte de fornødne Beregninger over Udgifterne.

I Følge heraf ville Kancelliet nu behage at forelægge H. M. Kongen til allerh. Sanktion mit Ønske, at en Kommission maa strax beordres at sammentræde, hvis Medlemmer skal bestaa af Præsidenten i det danske Kancelli Kammerherre Kaas, Deputeret i Finanskollegiet Konferensraad Wendt, Deputeret i det tyske Kancelli Kammerherre Grev Rantzau, Deputeret i Rentekammeret Konferensraad Wormskjold. Generalkrigskommissær Kammerherre Driberg og Deputeret i Generalitets- og Kommissariats-Kollegiet Generaladjudant Kirchhoff.

Denne Kommission vil af Generalitetet blive tilsendt samtlige formeldte til Sagen hørende Dokumenter, tillige med den af sidstnævnte Kollegio i denne Anledning forfattende Beregning over Udgifterne. Kommissonen meddeles et Kommissorium, hvorefter den paalægges snarest muligt at overveje den udarbejdede nye Plan, samt derefter

formere et formeligt Forslag, som, naar det er færdigt, indsendes til mig, tillige med de Bemærkninger og Tilføjninger, som denne Kommission maatte finde fornødne og sig beføjet at gjøre. Naar alt dette er indkommet, da vil jeg nærmere meddele min endelige Resolution paa den hele Plan, saa at den derefter kan forelægges H. M. Kongen til allerhøjeste Sanktion.

Frederik, K. P.

Til Generalitetet.

Kiel den 26de Avgust 1806.

— — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — —

I min Skrivelse til Kollegiet af 19de Avgust d. A., hvormed jeg sendte Kommissionens Forhandlinger og Forslag, samt et dertil hørende Udkast af mig selv, til en bedre Indretning i Landrekruteringen og en mere hensigtsmæssig Organisation af Landeværnet, anmodede jeg Kollegiet i denne Anledning at forelægge H. M. Kongen mit Ønske, at en Kommission, bestaaende af en Deputeret af de forskjellige Kollegier strax maatte beordres at sammentræde. Denne Forestilling ville Kollegiet imidlertid behage at tilbageholde og ej forelægge H. Majestæt, da jeg i Dag, denne Sag betræffende, haver tilskrevet det danske Kancelli og befalet samme, som det ældste Kollegium, derover at indgaa med Forestilling til H. M. Kongen og derhos opgivet de Personer, jeg i denne Kommission ønsker ansat. Saa snart nu Generalitetet af det danske Kancelli vorder kommuniceret H. Majestæts Resolution i denne Sag, og Kollegiet haver ladet de til ovenmeldte Plan udfordrende Beregninger forfatte, da ville Kollegiet strax derpaa tilstille bemeldte nedsættende Kommission samtlige til denne Sag hørende Dokumenter og Beregninger, paa det at samme uden Ophold strax kan træde sammen og begynde dens Forhandlinger.

— — — — — — — — — — — — — — —

Frederik, K. P.

Til Samme.

Kiel den 19de September 1806.

I Anledning af den 3dje Paragraf udi Anmærkningerne ved den mig under 7de hujus tilsendte Beregning over, hvad Indflydelse den tilsigtede nye Plan for Landrekruteringen m. v. kan antages at have paa det militære Betalingsreglement, da forbeholder jeg mig nærmere at besvare Kollegiet angaaende det Antal Heste, som bliver tilovers ved Kavaleriregimenterne formedelst, at en Fjerdedel af Mandskabet bliver tilbage i Lægderne i Exercertiden. Hvad derimod angaar, at en Mand ved et Infanteriregiment bliver $2^1/_4$ Aar inde til Tjenesten, hvorimod en Mand ved et Kavaleriregiment bliver $^3/_4$ Aar længere inde til Tjenesten, da er dette en Sag, som ikke kan tages Hensyn paa, og omtales derfor aldeles ej i denne Plan, hvor længe eller kort en Karl skal blive inde til Garnisonstjenesten, thi dette er en Sag,

som maa rette sig efter Tjenestens Tarv ved ethvert Regiment eller Korps, efter som der behøves flere eller færre Folk til Tjenestens Bestridelse.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Frederik, K. P.

Til Samme.

Kiel den 3dje Oktober 1806.

I Henseende til den 3dje Paragraf af Anmærkningerne til den mig under 9de September tilsendte Beregning, angaaende Mandskabets Styrke, som behøves til Tjenesten ved et Kavaleriregiment, da maa det i den under Arbejde værende nye Plan bestemmes, at det Antal Mandskab, som efter den nærværende Plan er bestemt at holdes inde til Tjenesten, skal ej alene ved de respektive Kavaleriregimenter og Husarregimentet, men ogsaa ved Artillerikorpset, Infanteriregimenterne, Jægerkorpserne og de lette Infanteribatailloner forblive uforandret ved formeldte nye Plans Indførelse, da dette Antal af Folk ej kan formindskes, uden at Tjenesten i det hele taber derved. De Tjenstgjørendes Antal ved den danske Armé bliver altsaa i Fremtiden det samme, som nu.

End videre maa det bestemmes, at af et Rytter- og Dragon-Regiments Nationalheste skal i den aarlige Samlingstid 80 Stykker pr. Regiment ikke møde, men blive tilbage i Lægderne, hvorved befales. at de aarlig holdende Sessioner have at bestemme, hvilke Udredere der skal lade deres Nationalheste blive hjemme, som maa ske efter en bestemt Orden eller Tur, saa at den Hest, som det ene Aar ej haver mødt ved Regimentet i Samlingstiden, maa møde det derpaa følgende Aar.

Ved det danske ridende Artillerikompagni skal derimod alle de nationale Heste møde i Samlingstiden, ligesom nu.

Dette ville Kollegiet behage at kommunicere den nedsatte Kommission, for at tilføje den under Arbejde havende Plan disse Bestemmelser.

Mig synes, at de Udredere, hvis Heste ikke møde ved Regimenterne i Samlingstiden, ej kan tilkomme de 12 Rdl., som ellers godtgjøres aarlig for en national Hest, men i det højeste kun det halve af denne Godtgjørelse. Over denne min Mening, ønsker jeg, at Kollegiet korresponderer med den nedsatte Kommission og derefter indsender mig Resultatet af denne Forhandling.

Frederik, K. P.

Til Samme.

Kiel den 14de Oktober 1806.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Naar den for Armeen under Arbejde værende Plan er færdig, da maa det, førend den udfærdiges, tilføjes, at Garden til Fods skal reglementeres med 10 Hoboister, i Steden for 8, som den nu har.

End videre synes mig, at begge Garderne bør ved den nye Plans Indførelse igjen have Rekrutter aarlig leverede fra Hertugdømmerne, som forhen haver været bestemt, thi udi den Ære at tjene i H. Majestæts Garde og bevogte Hans Høje Person bør enhver Provins deltage. Herom ønsker jeg, at Kollegiet korresponderer med den nedsatte Kommission.

Frederik, K. P.

Til Kommissionen angaaende Landrekruteringens bedre Indretning og Landeværnets hensigtsmæssigere Organisation.

Kiel den 4de November 1806.

I Anledning af Kommissionens Forestilling af 28de f. M., da bifalder jeg den af Generalitetet afgivne Betænkning over det udarbejdede Forslag i Henseende til Rekruteringens Forandring fra 6 til 8 Aar, og saaledes kan vedkommende Landmilicesessioner igjennem det danske og slesvigholstenske Kancelli underrettes om de Bestemmelser, som Kommissionen i formeldte dens Forestilling opgiver; ligesom jeg ogsaa bifalder, at det efter Kommissionens Forslag og ordlydende med samme ved en Kgl. Bekjendtgjørelse eller Plakat maa bestemmes, hvilken Forandring der i Fremtiden i den nærværende Lovgivning skal finde Sted i Hensyn til den udskrevne Karls Tjenestetid, saa vel som over det foregaaende. Kommissionen ville korrespondere med vedkommende Kollegier samt derhos tilkjendegive samme, at Rekrutternes Møde i Betragtning af de opgivne Omstændigheder maa forblive for næste Aar den samme som hidtil.

Da det er bestemt, at Rekrutterne af begge Garderne skal fremdeles, ligesom hidtil, udskrives kun paa 6 Aar, saa bliver ogsaa den Kgl. Plakat af 16de Marts 1804, angaaende at en Sjettedel ej afskediges, forinden de ny udskrevne Rekrutter ere dresserede, ved Magt staaende ved disse Korpsers Mandskab.

Ved Nedsættelsen i Udskrivningen næste Aar fra $^1/_6$ til $^1/_8$ haaber jeg, at Kommissionens Medlem af det Kgl. Generalitets- og Kommissariats-Kollegium haver paasét og med Kommissionen nøje overlagt, at den tjenstgjørende Styrke, som behøves i Garnisonerne, ej derved formindskes, da Tjenesten ellers ej vil kunne bestrides, saa længe denne Anordning staar ved Magt, som byder, at Mandskabet kun skal være 2 Aar inde til Tjeneste i Garnisonerne.

Ved Bestemmelsen om de udskrivende Rekrutters Maal, da finder jeg det nødvendigt, at der tilføjes, at der ved de Rekrutter, som udskrives og kun ere 61 Tommer, maa det af Sessionerne paasés, at de haver Legemsbygning til at kunne bruge de Vaaben, de bestemmes for, samt kunne udholde de med deres Stand følgende Fatiguer.

De mèd Kommissionens Forestilling fulgte Dokumenter remitteres.

Frederik, K. P.

Rapporter fra Sydgrænsen i August og September.

Fra Major Ötken til Ewald.

Stockelsdorf den 25sten August 1806.

Ich habe gestern den schwedischen Minister gesprochen, welcher grade von Greifswalde kam. Der sagte, dass es ganz sicher wäre, dass die schwedischen Truppen in wenig Tagen wieder ins Lauenburgische einrücken würden, sie sind bereits auf dem Marsch und werden noch in dieser Woche im Lauenburgischen erwartet. Die Blockade der preussischen Häfen wird nun wieder aufgehoben, und zwar hat Preussen auf keinen andern Fall die Aufhebung der Blockade von Schweden erlangen können, als wenn es dagegen wieder das Lauenburgische besetzen sollte, welches dann Preussen endlich hat einwilligen müssen. Man glaubt nun aber immer noch, dass die Franzosen das Hannöversche wieder besetzen werden.

Zwischen Preussen, Hessen und Sachsen ist ein föderativer Bund geschlossen worden, und obgleich der Moniteur immer noch von freundlichen Gesinnungen mit dem preussischen Hofe spricht, so glaubt man doch ganz gewiss, dass Preussen diesmal gegen Frankreich losbrechen wird, weil der französische Hof von Preussen verlangt, dass Ostfriesland, Osnabrück und Münster an Frankreich abgetreten werden sollen.

Ötken.

Fra Oberstlieutenant Wegener til Ewald.

Reinbeck den 25sten September 1806.

Indem ich eben, Morgens 4 Uhr, von Ratzeburg zurück komme, ermangele ich nicht Ew. Hoch- und Wohlgebornen ganz gehorsamst gleich zu berichten.

Beim Obersten Morian fand ich die gefälligste und freundschaftlichste Aufnahme, und zeigte er in seinen Äusserungen in Ansehung der gegenwärtigen Lage der Dinge nicht die mindeste Zurückhaltung. Er behauptet, dass sein König, indem er die grösste Ursache habe, mit seinen Alliirten unzufrieden zu sein, nichts mehr wünsche als sich mit guter Manier aus der Affaire heraus zu ziehen. Er vermuthet, England würde in Verabredung mit Preussen Truppen senden, um die hannöverischen Lande wieder in Besitz zu nehmen, welche Preussen wieder ausliefern würde. Alsdann würden die Schweden ebenfalls das Lauenburgische räumen und sich nach Pommern zurück ziehen. Sollte dieses aber der Fall nicht sein, oder die Franzosen noch vor Ankunft der Engländer in Hannover vorzudringen das Glück haben, so würden die schwedischen Truppen das Herzogthum zu vertheidigen suchen, wohl aber schwerlich sich mit den Preussen vereinigen, um im Hannöverischen thätig zu werden. Es wären anitzo, die Garnison von Stralsund ungerechnet, aber mit den im Lauenburgischen befindlichen, welches 16 bis 1700 sein könnten, ungefähr 8000 hier auf den

Beinen. Er lobt das Benehmen unseres Cabinets im Allgemeinen, und den letzten Schritt wegen Holstein ins Besondere, welchen er sehr natürlich fand, [da] auch der König von Schweden in Ansehung Pommerns dasselbe gethan habe.

So wie er auch den persönlichen Eigenschaften unseres Kronprinzen die verdiente Bewunderung zollt.

Nach des Obersten eigner Angabe sind unter seinem Commando im Lauenburgischen 2 Bataillons vom Leibgrenadier, 4 Escadronen smaalehnsche leichte Dragoner und nur eine reitende Batterie von 6 Piecen 6 ℔der, die ich in Mölln gesehen habe. Mein letzter Bericht ist also nicht vollkommen richtig.

Der nämliche Graf Fersen, den Ew. Hoch- und Wohlgeboren in Amerika gekannt haben, ist Reichsmarschall, eine von den 5 hohen Reichs-Chargen, von denen anitzo nur 2 besetzt sind, und Generallieutenant. Er hatte in Frankreich das Regiment Royal Suédois, war beim Anfange der Revolution Gesandter und bei der Flucht der unglücklichen Königl. Familie behülflich.

Mit der vollkommensten Hochachtung habe ich die Ehre ehrerbietigst zu sein

Ew. Hoch- und Wohlgebornen
ganz gehorsamer Diener
Wegener.

Andre Aktstykker til Periodens Historie.

Fra Generalguvernøren i Vestindien til Kronprinsen.

St. Croix den 24de Januar 1806.

Efter allerunderdanigst Pligt har jeg den Ære at indberette til D. Kgl. Højhed følgende Tildragelse: Den 22de ds. modtog jeg et Brev fra Admiral Duckworth, der beretter mig, at han har modtaget Efterretninger, som sikkert lade ham formode, at de danske vestindiske Øer vil blive attakeret af de Franske, og tilbyder mig sin Assistance. Den 23de besvarede jeg dette Brev med samme Lejlighed, som bragte mig det, nemlig med Fregatten „Nimrod“, kommanderet af Kapitajn Collin. Mit Svar til Hr. Admiral Duckworth indeholdt først en Taksigelse for den meddelte Efterretning, hvorved jeg dog maatte anmærke, at jeg desangaaende intet nyt havde imodtaget hjemme fra og aldeles intet hørt om sligt af de her til fra Evropa efter en kort Rejse ankomne Skibe; hvad hans Tilbud om Assistance angik, maatte jeg frabede mig, da jeg ingen Ordre desangaaende havde erholdt fra min Suveræn.

Imidlertid byder dog Forsigtighed at være paa sin Agt, og skal [jeg] i paakommende Tilfælde anvende de saare ringe Moyens, jeg har i

Hænde for at afslaa et fjendtligt Angreb, efter min allerunderdanigste Pligt og Skyldighed.

Underdanigst
Mühlenfels.

Fra Samme til Samme.

St. Croix den 4de Februar 1806.

Jeg har herved den Ære at rapportere D. Kgl. Højhed, at den 3dje ds. om Morgenen Kl. 6 kom en Flaade af 7 Linieskibe i Sigte, som styrede plat for Vinden ned og havde intet Flag til. Jeg lod skyde Alarm og holdt Mandskabet under Gevær, indtil vi observerede, at denne Eskadre styrede ned ad Kanalen mellem St. Jan og Tortola, da jeg lod Alarmen ophæve. Denne Eskadre var formodentlig den engelske under Admiral Duckworth, som gik ned til Jamaica, da i de Farvande for nærværende Tid en Division af Brester Flaaden under Admiral Ganteaume af 10 Linieskibe, 10 Fregatter og en Brig ere sete.

Denne Efterretning har jeg faaet fra St. Thomas af en Skipper, der fører en dansk Skonnert, og som var om Bord paa Admiralskibet „le Brave“, 96 Kanoner. De havde mange Landtropper om Bord.

Paa Jamaica Stationen have de Engelske 8 Linieskibe og nogle Fregatter. Ved Admiral Duckworths Afsejling fra Windward Øerne ere disse foruden al Bedækning.

Jeg tager mig den underdanigste Frihed at anmærke, at her for nærværende Tid er 116 Vacancer ved H. Majestæts vestindiske Tropper.

Underdanigst

Mühlenfels.

P. S. I dette Øjeblik faar jeg Efterretning fra Hr. Obristlieutenant og Kommandant von Scholten, at den før omtalte Eskadre var en engelsk Flaade af 7 Linieskibe, 2 Fregatter og 1 Brig, kommanderet af Admiralerne Duckworth og Cochrane. Deres Destination er at opsøge den franske Flaade.

Underdanigst

Mühlenfels.

Fra Prins Ludwig af Sayn-Wittgenstein-Berleburg[1]) til Kronprinsen.

Berlebourg le 25 mars 1806.

Monseigneur!

Convaincu que Votre Altesse Royale reçoit avec bonté les voeux qu'on Lui adresse, je m'enhardis à Lui présenter l'objet qui est pour le moment le grand but de mes espérances.

---

[1]) Prins Johan Ludwig Carl, den femte af Enkefyrstinde Sayn-Wittgenstein-Berleburgs syv Sønner, var ved Aarhundredets Begyndelse indtraadt i den baden-

J'ai quitté le service de Bade comme capitaine avec le brevet de major. Retiré chez moi et étant encore fort jeune, je n'ai rien tant à coeur que de rentrer en activité; c'est donc à Votre Altesse Royale que j'offre mes services, me persuadant qu' Elle aura pour moi la grâce de me placer dans l'armée danoise dans un grade analogue à mes voeux.

Daignez, Monseigneur, recevoir avec la même bonté les assurances de mon assiduité pour le service, et les respectueux hommages du profond respect avec lequel je suis,

Monseigneur,
de Votre Altesse Royale
le très-humble et très-obeissant serviteur
Louis, prince de Wittgenstein Berlebourg.

Fra Enkefyrstinde Sayn-Wittgenstein-Berleburg til Generalmajor Bechtolsheim.

Berleburg den 5ten April 1806.

Hochwohlgeborner Freiherr!
Insonders hochzuehrender Herr General!

Meinem guten Christian eine schmerzliche Nachricht, die ihm doch nicht verborgen bleiben kann, zu erleichtern, ersuche ich Ew. Hochwohlgeboren ihm bekannt zu machen, dass, durch die in diesen Tagen zugleich mit der Besetzung des Herzogthums Berg geschehene Einnahme der Herrschaft Homburg an der Mark durch die Franzosen, diese letztere sammt allen darin befindlichen Domainen und Privatvermögen als gänzlich für unser Haus verloren erklärt worden ist; mein ältester Sohn entbehrt dadurch eine jährliche Rente von 15000 Thaler und ein glückliches Ländchen, das ihm und seinen Vorfahren jeder Zeit mit einer besondern Liebe und Treue ergeben war. Der Grund davon ist uns bisher noch so wenig bekannt, als von tausend andern Ereignissen der gegenwärtigen Zeit, die wir nur mit Erstaunen betrachten, und eben so wenig wissen wir noch zur Zeit, ob uns nur irgend eine Entschädigung dafür werden wird.

Auf jeden Fall aber muss es für alle meine Söhne, und so auch den jüngsten Ihrer Aufsicht anvertrauten, eine Aufforderung sein, ihre Bedürfnisse so einzurichten, dass sie mit ihrer Apanage in Zukunft auskommen können, weil die gegenwärtige Verfassung des

---

siske Hær, hvor han ét Aar efter var bleven Stabskapitajn. Ved Udbruddet af Krigen mellem Frankrig og Østerrig søgte han, fordi han ikke vilde tjene mod den romerske Kejser, sin Afsked, hvilken han fik med Majors Karakter. Generalmajor Bechtolsheim i Glückstadt, til hvem den yngste Søn Christians Opdragelse havde været betroet, og ved hvis Regiment (Dronningens Livregiment) denne nu gjorde Tjeneste som Sekondlieutenant, havde gjort en Rejse til Kiel og talt med Kronprinsen om Prins Ludwigs Indtrædelse i den danske Hær. Kronprinsens velvillige Ytringer havde han efter Befaling tilskrevet Fyrstinden og derefter modtaget det Brev til Besørgelse, som her meddeles. Hvad der senere skete i Sagen, vil fremgaa af Kronprinsens Breve i det følgende under „Uddrag af Kommandokontorets Kopibøger".

Hauses nun durchaus keine weiteren Zuschüsse mehr erlaubt, und mich selbst, als Vormünderinn und Mutter, eine heilige Pflicht bindet, meinem ältesten Sohne keine weitere Last von seinen jüngern Brüdern aufzubürden; so wie nicht allein der eigene Verlust meines mütterlichen Vermögens durch Frankreich, sondern noch der besondere, den ich für meine Person mit in Homburg erleide, mich völlig ausser Stand setzt, aus meinen Mitteln etwas für sie zu thun.

Bei dieser Lage der Sachen, muss ich gestehen, wünschte ich sehr des Kronprinzen von Dänemark Königl. Hoheit möchten bei der letztens nachgesuchten Anstellung meines Sohnes Ludwig eine gnädige Rücksicht auf diese Umstände nehmen, die, wie gesagt, meinen ältesten Sohn ausser Stand setzen, über der ausgeworfenen Apanage von 1200 fl. noch einen anderwärtigen Zuschuss zu geben, wenn seine Anstellung ohne Gage beschlossen sein sollte, — die selbst den Wunsch nothwendig und erlaubt machen, ihm auch bei einer Anstellung mit Gage die erste Equipirung nach Möglichkeit zu erleichtern.

Ew. Hochwohlgeboren haben mir durch die vielen Beweise Ihrer Freundschaft ein Recht gegeben, mich in diesen Angelegenheiten an Sie zu wenden, und die Ueberzeugung begleitet mich dabei, dass ich damit nicht an den unrechten Mann gekommen bin.

Mein ältester Sohn wird seinem Bruder Christian selbst mit der nächsten Post schreiben; grüssen Sie denselben bestens von mir, und seien Sie der vollkommensten Hochachtung versichert, womit ich verharre Ew. Hochwohlgeboren

ergebene Dienerinn

C. F. F. Wittgenstein.

Fra Stadssekretær Feddersen i Husum til Kancellipræsident Møsting.

Husum den 20sten April 1806,
Mittag um 12½ Uhr.

Unterthänig.

So eben sind hier Passagiere mit einem Packetboote von England gekommen, welches die Post vom 11ten gebracht. Ein anderes, das noch auf hiesiger Rhede liegt, hat die Post vom 8ten und 15ten bei sich.

So eben reisen zwei Couriere von hier ab, einer nach dem Berliner, der andere nach dem Wiener Hofe ab. Sie bringen die wohl sichere Nachricht, dass England die Elbe, die Weser, die Ems und die Trave (nicht die Jahde) in Blockaden-Zustand erklärt, und dass in England über diese Massregel grosse Bestürzung herrscht. Es sind mir kaum Secunden übrig, um Ew. Hoch- und Wohlgeboren dieses anzeigen zu können, und ich bitte daher unterthänig um Nachsicht dieses mein Schreiben näher entschuldigen zu können.

B. Feddersen.

Fra Premierlieutenant A. Krieger[1]) til Kronprinsen.

Tønning den 25de April 1806.

Underdanigst Rapport!

I disse Dage ere adskillige smaa Skibe afsejlede her fra bestemte til Hamburg, men i Indløbet af Elben blevet anholdte og víst tilbage af de der stationerede engelske Krigsskibe.

Den engelske Blokadechef har tillige tilkjendegivet dem, at de ikke maatte søge at komme igjennem Vattet, da han havde afsendt 2 armerede Baade til Flackstrømmen for at forhindre Passagen igjennem Vattet.

Underdanigst
A. Krieger.

Fra Ewald til Kronprinsen.

Segeberg, Sonntags, den 9ten Mai 1806.

Durchlauchtigster Kronprinz,
Höchstgnädigster Kronprinz und Herr!

Euer Königlichen Hoheit höchstgnädiges eigenhändiges Schreiben erhielt ich gestern Abend und lege meinen wärmsten Dank zu Füssen. Geruhen Eure Königliche Hoheit mir zu Gnaden zu halten. Der Verstand bleibt bei einem aus, wenn man Preussens Schritte erwägt, wie sich diese Monarchie unter das französische Joch durch Unentschlossenheit und missrathene Politik gebracht hat, und wie diese am ganzen Unglück, das Europa bevorsteht, einzig und allein die Schuld ist, und welchem allen durch einen muthigen und raschen Zug, besonders zu der Zeit, als Bernadotte die Neutralitätslinie im Anspachschen betreten hatte, zuvorgekommen werden konnte, und auch selbst noch nach der Schlacht von Austerlitz, wo die französische Armee, mag auch Napoleon noch so viele Fanfaronnaden schreiben und drucken lassen, ebenso herunter war wie die russische, und wo diese, sowohl wie die Franzosen, Truppen, die noch nicht gelitten hatten, zur Unterstützung hinter sich hatte, und wer weiss, welchen Schritt nicht Östreichischer Kaiser durch Anrathen des Erzherzogs Carl, der noch $^{80}/_{m}$ stark war, und wobei noch auf die alte Treue und den Muth der Ungaren zu rechnen war, — würde gethan haben. Napoleon würde seinen Untergang wohl eingesehen haben, der ihm vor Augen war, wenn Preussen, vereint mit Hessen und Sachsen, sich dem Nieder-Main und der Donau genähert hätte. Napoleon ist, wie im gemeinen Leben, [als] ein Renommist zu betrachten, der durch einen raschen Angriff in Verwunderung und Bestürzung muss gesetzt werden und zu einem Augenblick, wo er sich es am wenigsten versieht, und wo

---

[1]) A. Krieger var Enroleringsofficer i Tønning, en Post, som oprettedes, da Tønning ved Elbblokaden blev en meget besøgt Skibshavn. Han førte end videre Overkommandoen over Søstyrken ved Ejderens Udløb: Kanonbaaden „Vardøhus“ (Premierlieutenant W. Halling) og en Del Karantænefartøjer.

alles muss gewagt werden, da man doch keine Ruhe für einen solchen Raufer hat. — Es steht nun ohne Zweifel zu vermuthen, dass Preussen die Länder, welche es abgiebt und besetzt, auf Befehl Napoleons abgeben und besetzen muss. Die Folge von Preussens Politik und Unentschlossenheit wird sein, ich fürchte es, dass Preussen noch mehrere Schritte zurückthun muss, dass es das hannöversche Land wieder verlassen muss, dass es die Franzosen wieder besetzen, dass die Franzosen die beiden Rhein-Débouchés von Wesel und Cassel im Frieden sich ausbedingen, und dass diese am Ende verlangen, alle Häfen in Europa den Engländern zu sperren, wenn diese sich zu keinem Frieden nach Napoleons Sinn bestimmen wollen. Selbst für England zittre ich bald, denn Pitts, Cornwallisse und Nelsons werden selten in einem Staat geboren. So bunt und dunkel gewölkt es auch am politischen Horizont in Europa aussieht, so glaube ich doch, dass Napoleon bald seinen höchsten Gipfel des Glücks erreicht hat, dass er am Ende jede Macht in Verzweiflung setzt, und dass es nur eines einzigen Menschen bedarf, der ihm die Spitze bietet, und dass am Ende die Franzosen in allen ihren ausgeplünderten und eroberten Landen wie die tollen Hunde gejagt und zerschlagen werden. So lange Napoleon lebt, ist an keinen Frieden zu denken. Gott schütze Dänemark und erhalte Eure Königliche Hoheit. Mit der wärmsten Anhänglichkeit und in tiefster Ehrfurcht ersterbe ich

Eurer Königlichen Hoheit
unterthänigst gehorsamst getreuer
Ewald.

Fra Kapitajnlieutenant Mossin til Kronprinsen.

Glückstadtske Søequipage, den 16de Juni 1806.

Underdanigst Rapport!

Efter Rapport fra Chefen af Briggen „Femern“, Lieutenant Donner, passerede Kl. $5^1/_2$ i Eftermiddag med nordnordvest Vind, rebet Merssejls Kuling og Ebbe den Kutter, som laa Vagtskib for Stade, med preussisk Flag underst og engelsk over. Den er tagen af en engelsk Lieutenant med 18 Mand fra en uden for Cuxhaven liggende engelsk Orlogsbrig, som i afvigte Nat med et Blankeneser Fartøj er gaaet op ad Elben til Stade, entrede denne Kutter, som laa i Bugten ved Stade, og saaledes som Prise sejlede bort dermed.

Underdanigst
Mossin.

Fra Kommandanten paa Kronborg til den midlertidig Højstbefalende paa Sjælland.

Kronborg den 7de Juli 1806.

Pro Memoria!

Vedføjet har jeg den Ære at tilstille Deres Højvelbaarenhed en mig af den her i Staden værende engelske Konsul indhændiget Skri-

velse, som jeg skriftlig har besvaret saaledes, at jeg indtil nærmere, fra højere Steder erholdt Ordre ikke kan gjøre nogen Forandring i Toldbro-Vagtens Instruktion, hvorefter Toldbodporten imellem Vagtskuddene ikke maa aabnes for andre end Posten, Kurerer, Estafetter og Skippere, som have klareret paa Toldkammeret imod deres øresundske Toldkammer-Passes Forevisning.

Aarsagen til Konsulens Skrivelse er, at da den 2den om Natten Kl. $11^1/_2$ Slæt Kjøbmand Schatmann kom med benævnte tvende engelske Kapitajner og forlangte af den vagthavende Underofficer at oplukke Porten, for at Officererne kunde komme ud til deres Skibe, som efter Instruktionens Indhold blev nægtet. De derved forefaldne Ordvexling og Fornærmelser er under Justitsens Behandling.

I denne Anledning udbeder jeg mig, Deres Højvelbaarenhed behageligst vilde bevirke mig nærmere Forholdsordres: om Officerer og Personer fra engelske Krigsskibe kan tillades at passere ind eller ud om Natten mellem Vagtskuddene. Herved kan jeg ikke undlade at gjøre Deres Højvelbaarenhed opmærksom paa, at disse Personer ej have noget med Toldkammeret at afgjøre, og synes, at da deres partikulære Forretninger gjærne kan bestrides om Dagen, at det vil medføre mange Ulejligheder og Uordener, naar Matroserne fra disse Officerers Chalouper maa forblive enten i Byen eller paa Toldbroen, og Porten paa deres Forlangende stedse skulde aabnes, om saa mere, da den inspektionshavende Officer efter Anordning om Natten ej er paa Vagten, men alle forefaldende Begivenheder alene ere overladte til den vagthavende Underofficers Konduite.

Stricker.

Bilag.

Til Generalmajor v. Stricker.

Helsingør den 5te Juli 1806.

Pro Memoria!

Hr. Kapitajn Collard, kommanderende Hs. Kgl. Storbrittaniske Majestæts Skib „Railleur“, her paa Reden beliggende, har under Gaars Dato til mig gjort Anmeldelse og Andragende, at han og Kapitajn Elliot, kommanderende Hs. Storbrittaniske Majestæts Skib „the Lucifer“, bleve sidstafvigte 2den Juli nægtet at gaa om Bord paa deres respektive Skibe, fordi Vagtskuddet var passeret, som disse Herrer Kommandører have fundet kunde have betydelige Følger og derfor anmodet mig officialiter at se saadan Hindring hævet. Tillige har han andraget, at Skildvagterne her manglede i at give Hs. Storbrittaniske Majestæts Søofficerer de almindelig vedtagne militære Honneurs m. m.

Hvad Herr Kapitajn Collards første Andragende angaar, da tillades det mig at bringe det til Deres Højvelbaarenheds Opmærksomhed, hvor mange og uforudsete Tilfælde der kan møde en Skibschef, enten han kommanderer ét eller flere Skibe, der gjør ham det umuligt at bestemme sin Tid og gjør ham og hans Medhavende det nødvendigt at bie længere i Land, end til Vagtskuddet er passeret, og

hvor vigtige Følger det har og kan have, om en Skibschef, hans Skib og en hel Konvoj maa opholdes, fordi Chefen ej maa gaa til sit Skib, naar Vagtskuddet er passeret.

Jeg vil saaledes tjenstligst forvente, at Deres Højvelbaarenhed med Hensyn til forestaaende og andre lige vigtige Grunde behageligst vil give Befaling til Vagterne, at Hs. Kgl. Storbrittaniske Majestæts Søofficerer, stationerede paa Skibe, her paa Reden liggende, ikke hindres fra at gaa om Bord paa deres Skibe efter den Tid, Vagtskuddet er passeret.

Betræffende Herr Kapitajnens andet Andragende, da formoder jeg, at en Erindring til Vagterne i den Anledning vil forekomme videre Anmeldelse i saa Henseende.

Charles Fenwich.

Fra Generallieutenant Moltke til Kronprinsen.

Bordesholm den 14de Avgust 1806.

Deres Kgl. Højheds

Naadigste Befaling til pligtskyldigst Følge haver jeg herformedelst underdanigst at rapportere, betræffende det 1ste jyske Infanteriregiments Exercice og Tilstand under Gevær, saaledes som jeg haver fundet samme nu, da jeg den 12te og 13de ds. for anden Gang haver revideret Regimentet kompagnivis, efter at have set dem den 2den og 3dje for første Gang.

Først og fremmest er det min underdanigste Pligt at bevidne, at der bemærkedes ved samtlige Kompagnier og Regimentskommanderende en saadan nidkjær Bestræbelse at udslette de uheldige Indtryk, som Regimentet før havde forvoldet, at det ikke kunde fejle, at jo betydelige Fremskridt i udvortes Anseelse, Paaklædning og Exercice maatte bemærkes; og saaledes var det ogsaa umiskjendeligen. En aktiv Munterhed sporedes alle Vegne, og med al forønskelig Nøjagtighed var de Mangler, som bemærkedes den første [Gang], blevne rettede, saa vidt det ved daglig Øvelse og Flid kunde iværksættes i de Dage, som vare anvendte dertil.

Ved det 1ste, nemlig Grenaderkompagniet, var det især opfaldende, hvor meget samme havde vundet ved den af Premierlieutenant v. Harbou[1]) i dette korte Tidsrum anvendte Flid og Duelighed. Mandskabet, som ved forrige Eftersyn stod for en stor Del ilde under Gevær, havde overmaade vundet i Anseelse og Geværbæren, ikke mindre var Exercicen og Marchen kjendeligen forbedret. Armatur og Lædertøj var sat i god Stand, og uagtet Regnvejret saa saas dog i Propreteten Virkningen af megen anvendt Flid. Uden Tvivl havde Sekondlieutenant v. Schjern med Nytte understøttet Premierlieutenantens Bestræbelse.

Det 1ste Musketerkompagni havde allerede forrige Gang under

---

[1]) Der var sket Personalforandringer i Regimentet, saa at der ved flere Kompagnier var nye Førere.

Sekondlieutenant v. Jensen vist sig ganske fordelagtigt i Henseende til Exercice og Marche; dog bares den Gang Geværerne ikke synderligt, hvilket nu var kjendeligen forbedret; men især hævde Geværets og Lædertøjets samt Undermunderingens Tilstand vundet, som før var middelmaadig. Ved dette Kompagni var den unge Fændrik v. Mackens ansat.

Ved det 3dje Kompagni, som kommanderedes af Stabskapitajn v. Mylius, befandtes allerede ved forrige Eftersyn i en meget god Tilstand i Henseende til Exercicen og Marche samt Evolutionerne, men Armatur og Lædertøj var ikke mindre end fejlfri; saadant var nu aldeles rettet og istandsat. Ved Kompagniet befandtes Premierlieutenant v. Dorgelo og Fændrik Plønier. Da den første ikke beviste den fornødne Agtpaagivenhed, saa bad jeg Regimentskommandøren at bringe ham saadant alvorligen i Erindring.

Det 5te Kompagni blev fremstillet af Stabskapitajn v. Suckow, og uden at kunne betegne noget udmærket, saa skylder jeg samme det Vidnesbyrd, at der sporedes Flid og Attention i alle Dele. Fændrik v. Michelsen staar ved Kompagniet, som synes at give god Forhaabning.

7de Kompagni fremstilledes denne Gang af Premierlieutenant Grev Fedder, da den nu afgangne Kapitajn v. Leverkhusen var meldt syg. Allerede forrige Gang var jeg foranlediget underdanigst mundtligt at melde, at Kompagniet overtraf min Forventning i alt, hvad med Flid kunde udrettes, og var endog Exercice og Marche upaaklagelig. Vel havde nu Kompagniet i sig selv mere vundet end tabt formedelst den vedblevne Øvelse, men alligevel var Premierlieutenanten ikke heldig ved Kompagniets Fremstilling: foruden det overmaade slette Vejr var manglende Tillid til sig selv uden Tvivl Anledningen, hvortil endnu kommer en stor Mangel af Hjælpemidler.

Det 2det Kompagni blev denne Gang igjen, ligesom den forrige, præsenteret af Sekondlieutenant v. Undahl, og skylder jeg dette skjønne Kompagni nu det samme udmærkede underdanigste Vidnesbyrd, som jeg før efter Pligt haver aflagt. Omendskjønt saadant nu er Virkning af de Officerers Flid og Duelighed, som før haver kommanderet Kompagniet, nemlig Kapitajn v. Storm, og før ham Kapitajn v. Tidemand, saa giver jeg den nu kommanderende unge Lieutenant v. Undahl den bedste Forventning at blive en duelig Officer.

4de Kompagni under dets Chef, Kapitajn v. Briand, viste sig upaaklagelig i alle Dele, endskjønt ikke udmærket, hvortil den $2^1/_2$ Mil stærke Marche for at komme til Exercerpladsen og den aldeles Mangel paa Hjælp vel bidrog meget. Den nu afgangne Lieutenant v. Marcussen var ene Officer ved Kompagniet.

6te Kompagni, som forrige Gang blev præsenteret af dets daværende Chef, Major v. Dame, viste sig saa vel i Anstand som Propretet, Nøjagtighed, Exercice og Evolutioner særdeles fordelagtigen; og omendskjønt Sekondlieutenant v. Lilienskjold formodentlig for første Gang præsenterede et Kompagni, saa acquitterede han sig dog vel deraf og synes at være en haabefuld Officer.

Det 8de Kompagni blev fremstillet af Stabskapitajn v. Gosch, og var dets Positur, Geværbæren samt Propretet og Exercice ret god; Marchen var alt noget mindre, dog er jeg forvisset, at det snart vil rettes. Fændrik v. Klenow staar ved dette Kompagni.

Jægerkompagniet endelig blev fremstillet af Premierlieutenant v. Klem, og viste samme mere Raskhed end forhen. Den indre Orden, som denne Officer overholder, roses almindelig. Sekondlieutenant v. Kücker, som staar ved Kompagniet, er bekjendt for en brugbar Officer; ogsaa den unge Fændrik v. Benzon lover at blive en brugbar Militær.

Efter det, som jeg saaledes efter Pligt underdanigst haver meldt om Kompagniernes nærværende Tilstand under Gevær, forbundet med det, som med Sikkerhed kan forventes af de flere, nu fra Regimentet borte værende duelige Officerer — som Kapitajnerne v. Brackel, Tidemand, Guldborg, Storm, Nissen og Lieutenanterne Robertus, Møller, Bull, Petersen, Gottlieb —, saa tør jeg med fuld Tillid underdanigst formode, at naar de Pladser, som i denne Tid er blevne vakante i Regimentet, blev naadigst tildelt de Officerer, som efter Anciennetet kunde have Haab dertil, og altsaa Kompagnierne forsynede med raske og duelige Chefs, Regimentet da vilde udslette Erindringen af det forbigangne, ja staa lige med dem, som have haft den Lykke at vinde Deres Kgl. Højheds naadigste Bifald, især naar den for sin Retskaffenhed agtede Major v. Maule kunde benaades med en Bataillon, og den første Majors Plads blev besat med en mere fyrig Militær, end denne Stabsofficers Aar formodentlig tillade ham at være.

Endelig tror jeg endnu underdanigst at maatte henholde mig til den efter højeste Befaling under 23de Juli indgivne Rapport om Officererne i Regimentet af alle Klasser. Premierlieutenant Grev Fedder betræffende, saa formoder jeg, at han vel indkommer med allerunderdanigst Ansøgning om Afgang fra Militæret, da det dog ikke synes, at han, uagtet hans gode Vilje, kan gjøre tilstrækkelig Fremgang.

Underdanigst
Moltke.

Fra Premierlieutenant A. Krieger til Kronprinsen.

Tønning den 19de Avgust 1806.

Underdanigst Rapport!

Den 17de Avgust ankom ved Vollerwiek det engelske armerede Skib „Falcon“, ført af Kapitajn Sander.

Kniphuser Smakken, „De fire Søstre“ kaldet, ført af Skipper Thiede Simon, ladet i Amsterdam og bestemt til Tønning, har den 15de Avgust under Helgoland mødt den engelske Krigsbrig „Earnest“, ført af Kapitajn Templer, der lod sætte tvende Mand om Bord paa Smakken og beordrede Prisemesteren at bringe den til Yarmouth. Det lykkedes derefter Skipperen at indeslutte det engelske Mandskab i sin Kahyt, satte derpaa sin Kurs til Ejderen og ankom i Gaar Eftermiddag ved Vollerwiek. For at forhindre, at de ved Vollerwiek lig-

gende engelske Krigsskibe ikke skulde udøve nogen Molest imod benævnte Smakke, beordrede jeg Hr. Sekondlieutenant Raasløff at fratage Smakken den engelske Besætning og at give den fornøden Assistance, for at faa den saa snart som muligt her til, hvilket ikke strax kunde iværksættes for Ebbens Skyld. Mod Aften kom der en engelsk Officer fra det engelske armerede Skib „Falcon" med et armeret Fartøj hen imod Kniphuser Smakken, men da han fandt, der var truffet de fornødne Anstalter for at forhindre hans Overgang, saa vendte han strax tilbage til sit Skib.

I Dag er Smakken kommen til Tønning, og den engelske Kapitajn Sander har modtaget det engelske Mandskab, som havde været om Bord i Smakken.

Underdanigst
A. Krieger.

Fra Holmens Overequipagemester til Kronprinsen.

Gammelholm den 16de Avgust 1806.

Allerunderdanigst Rapport!

— — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — —

Med sidste Fredags-Post er mig ved Skrivelse, dateret Holtenau den 9de ds., fra Føreren af Galeasen „Odderen", Skipper Hans Thiesen, tilmeldt, at, da han den 2den d. M. om Aftenen Kl. 9 krydsede ind efter Swinemünde Red, kom 3 Skud efter hinanden, og blev strax en Chaloupe vár tæt ved sig, hvorpaa han strax gik til Ankers, og en svensk Officer kom om Bord, som eftersaa Papirerne og sagde, at han ikke maatte komme ind, men da han udbad sig at tale [med] Chefen selv, blev det derved, at han om Morgenen skulde krydse op til dem, som laa $^1/_2$ Mil ovenfor. Den 3dje om Formiddagen Kl. $9^1/_2$ gik til Ankers ved de svenske Brigger; om Eftermiddagen blev det godt Vejr, Kl. 4 satte Chaloupen ud, og han tog om Bord, foreviste Papirerne og anholdt om Tilladelse at sejle ind, men Svaret blev, at de ingenlunde kunde tillade det efter deres Ordre, hvorpaa han udbad sig Tilladelse at sejle ind paa Reden med Skibet, for at sende Brev til Kjøbenhavn; dette blev ogsaa nægtet, men Chefen svarede, at han kunde krydse til Greifswalde, hvor H. M. Kongen af Sverig opholdt sig, og tale med ham selv, da maaske han kunde faa Tilladelse at gaa ind, men da det vilde gjøre stort Ophold i Rejsens Befordring, lod han sin Sejlordre paategne og fortsatte siden Rejsen til Kanalen efter Overkrigskommissær Smith's Ordre og kom lykkelig der til den 9de d. M., hvorpaa han strax begyndte at kaste Ballast. — — — —

Allerunderdanigst
Kjerulf.

Fra Chefen for Feltjægerkorpset til Kronprinsen.

Kiel den 25sten October 1805.

Unterthänigste Vorstellung!

In dem mir untergebenen Feldjäger-Corps sind jetzt zwei Subjecte, welche bei den itzigen Umständen den Wunsch äussern, als Officiere in der Armee — und zwar bei den leichten Truppen, besonders unter dem Commando des Herrn Generalmajor v. Ewald, angestellt zu werden.

Der eine junge Mensch heisst: Hans Christian Römeling, jetzt 22 Jahr alt, und hat in dem Feldjäger-Corps 4 Jahre gedient. Sein Vater ist ein auf Pension stehender Capitain. Der junge Mann hat sich allezeit sehr gut betragen, und durch seinen Fleiss hat er es dahin gebracht, dass er schon vor anderthalb Jahren in die sogenannte Forstnummer-Classe hat eingesetzt werden können. Er hat die reine Mathematik vollkommen inne und weiss auch ihre Grundsätze auf Vermessungen und Berechnungen gut anzuwenden. Er weiss seine Gedanken recht gut schriftlich vorzutragen und gute Berichte und Beschreibungen zu machen. Auch versteht er vom Terrain eine ziemlich gute, wenn auch nicht ganz zierliche Karte zu verfertigen.

Der andere junge Mensch heisst: Ferdinand Heinrich Jahn, 17 Jahre alt, — hat aber nur 1 Jahr im Feldjäger-Corps gedient, wo er gleich den Wunsch hegte sich dem Militair-Fach zu widmen. Sein Vater war Apotheker in Neumünster. Der junge Mensch macht in deutscher Sprache einen ganz guten Aufsatz und spricht und schreibt auch etwas Französisch und Englisch. Er ist nicht unbewandert in den Grundsätzen der reinen Mathematik, wie auch in der Geographie und Geschichte. Von den eigentlichen Militair-Wissenschaften weiss er nur das, was der Lieutenant Lesser allen Feldjägern gewöhnlich vorträgt.

Dieses gilt auch von vorgedachtem Römeling. Bei der besondern Lust zum Militair-Etat werden beide sich gewiss alle Mühe geben dasjenige noch zu erlernen, was einem Officier zu wissen nöthig ist, welches durch ihre übrigen Vorkenntnisse sehr erleichtert werden muss.

E. K. Hoheit werden die Gnade haben, das Anliegen beider jungen Leute in Erwägung zu ziehen und mir Höchstderoselben Resolution bekannt werden zu lassen[1].

Unterthänigst
Binzer.

---

[1]) Disse to senere bekjendte Mænd udnævntes den 19de November 1805 til virkelige Fændrikker og ansattes: den første ved den slesvigholstenske Bataillon let Infanteri, den sidste ved det slesvigske Jægerkorps.

Uddrag af Kommandokontorets Kopibøger

for Perioden Oktober 1805 — Oktober 1806.

Avantg. [1]) **Nr. 16.** Hauptquartier Kiel den 2ten December 1805.

An den Herrn Generalmajor v. Ewald in Segeberg.

Durch den heutigen Befehl ist das Gut Wellingsbüttel nebst umliegenden Dörfern belegt. Sie werden wissen, dass der Gutsbesitzer, Baron Kurtzrock, behauptet, dass das Gut Wellingsbüttel ein immediates Reichslehn ist, dass er im Proces mit dem König ist hierüber, und endlich dass er den Kaiserlichen Adler angeschlagen hat, und nun einen Schlagbaum hat anlegen lassen, wodurch er auf eine unbefugte Art einen Wegzoll hebt.

Diesem zufolge ist der höchstcommandirende Officier so zu instruiren, dass er alles dieses ignoriren muss, indessen, was er hierüber erfährt, genau zu rapportiren habe, wie alles jetzt dort ist und wie es gewesen ist in Rücksicht auf die hier benannten Umstände. Er lässt die Einquartierung machen, verlangt das, was vom König bestimmt ist in Rücksicht auf Quartier, Betten, Licht, Feuerung und Essen, lässt sich übrigens in nichts mit dem Baron ein, sondern

---

[1]) Efter Hovedkvarterets Forlæggelse til Kiel indrettedes der 8 Sæt nye Protokoller, bestaaende af Extrakt- og Kopibøger samt Registre over ind- og udgaaede Sager, af hvilke hvert Sæt enten indeholder Correspondancen mellem Overkommandoen og en enkelt eller et Par bestemte Undermyndigheder eller angaar en vis Art Sager. I første Sæt indførtes Brevvexlingen med Feltkommissariatet, i det andet de Breve, som angik Søetaten. De tre følgende indeholdt Correspondance henholdsvis med 1ste, 2den og 3dje Division, det sjette de Sager, som angik Fæstningerne i Hertugdømmerne. I det syvende optoges Correspondancen med Avantgarden og til Dels ogsaa den med Generalkommandoen paa Sjælland. I det ottende findes Brevvexlingen med Reserven og med Generalkommandoen paa Fyn. Der findes saaledes for dette Tidsrum, foruden de tidligere omtalte Kopibøger I og II, i hvilke i det væsentlige den Correspondance fortsattes, der var ført inden Hovedkvarterets Forlæggelse, 8 nye, hvilke ikke ere numererede, men, for saa vidt de her benyttes, ere betegnede paa en Maade, som næppe kan vildlede.

[illegible]

[illegible]

Frederik [illegible]

[illegible]

[illegible] Welingsb[illegible]

[illegible]

Frederik [illegible]

[illegible]

[illegible]

Frederik K. P.

[illegible] December 18[illegible]

[illegible] Wellingsbüttel.

[illegible] Staben en Gang ugent-[illegible] den yderste Nød-[illegible] Afrejse.

I [illegible] Palaisvagten i Horsens, da haver jeg [illegible] Gaars Datum [illegible]meldt saa vel Dem som Øvrigheden det fornødne.

Frederik K. P.

Avantg. Nr. 21.

Kiel den 8ten December 1806.

An den Herrn Generalmajor v. Ewald in Segeberg.

Aus den hiemit folgenden Beilagen werden Sie ersehen, dass die Nachrichten von der Glückstädtischen Regierung in offenem Widerspruch mit dem von Oberst Piper eingesandten Rapport, betreffend den Schlagbaum auf dem Gute Wellingsbüttel, steht. Sie werden

folglich hiemit beauftragt, bald möglichst die Erklärung des Hrn. Oberst v. Piper einzuholen, da er allein dies aufklären kann, welches er ohnedem sich selbst und dem Dienste schuldig ist.

Frederik, K. P.

Avantg. Nr. 26. Kiel den 10ten December 1805.

An den Herrn Generalmajor v. Ewald in Segeberg.

Ungewohnt mit Nachlässigkeiten im Dienst, haben Sie dem Obristen Piper über die beiden so widersprechenden Rapports mein Missfallen zu erkennen zu geben, und ihm dabei zu erkennen zu geben, dass ich die ganze Sache auf die Rechnung von seiner schwachen Gesundheit für diesen einzelnen Fall zuschreiben wollte.

Frederik, K. P.

Avantg. Nr. 34. Hauptquartier Kiel den 22sten December 1805.

An den Herrn Generalmajor v. Ewald in Segeberg.

Dass die hölzernen Pfosten auf dem Gute Wellingsbüttel abgesägt sind, freut mich sehr, da es doch stets ein Stein des Anstosses war; ich hoffe, dass die übrigen Pfähle ebenfalls und auch unbemerkt nachkommen werden.

— — — — — — — — — — — — — — —

Frederik, K. P.

Avantg. Nr. 36. Hauptquartier Kiel den 24sten December 1805.

An den Herrn Generalmajor v. Ewald. Segeberg.

— — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — —

Der Kaiserliche Adler ist ganz unpassend auf dem Gute Wellingsbüttel, und ich erwarte bald Rapport von Ihnen, dass diese unpassende Insigne weggenommen ist; es versteht sich, dass es geschieht wie von ungefähr, aber weg muss er.

Frederik, K. P.

Avantg. Nr. 43. Kiel den 5ten Januar 1806.

An den Herrn Generalmajor v. Ewald in Segeberg.

Die von Ihnen getroffenen Veranstaltungen auf dem Gute Wellingsbüttel approbire ich hiermit.

Dass die Posten auf der Grenze, die nahe an den fremden Truppen liegen, geladene Gewehre haben, ist sehr gut und nothwendig.

Frederik, K. P.

I. Nr. 8. Kiel den 7de Januar 1806.

Til Hertugen af Würtemberg.

Den af Deres Durchlauchtighed forlangte Rejsepermission til Tyskland bevilges Dem herved; og i Deres Fraværelse skal Kommandoen over de i Sjælland værende Tropper føres saaledes:

Kjøbenhavns, Citadellets, Trekroners Batteri, Helsingørs og Kronborgs Fæstning og Garnisoner samt det borgerlige Infanteri, Artilleri, Kongens Livjægerkorps og Kjøbenhavns Brandkorps staar under Generalmajor Geddes Overkommando, som dog tillige vedbliver at forestaa Kommandantskabet i Kjøbenhavn.

Garden til Fods, det sjællandske Rytterregiment, de tvende sjællandske Landeværnsregimenter, det borgerlige Artilleri- og Brandkorps i Helsingør skal derimod staa under min immediate Kommando og haver altsaa i alt at henvende sig til mig, ligesom naar jeg er nærværende i Kjøbenhavn.

Dette ville Deres Durchlauchtighed forinden Deres Afrejse behage at bekjendtgjøre alle Vedkommende under Deres Overkommando, ligesom De ville behage at aflevere alt til Generalmajor Gedde, hans Kommando vedkommende.

Frederik, K. P.

Avantg. Nr. 45. Kiel den 9ten Januar 1806.

An den Herrn Generalmajor v. Ewald in Segeberg.

— — — — — — — — — — — — — — —

Die armen Schweden werden wahrscheinlich von den Preussen oder Franzosen ins Gebet genommen werden. Was der König mit diesem Corps im Sinn hat, weiss ich nicht; wenn er es selber weiss, soll es mir lieb sein. — Dass die Hamburger bange sind um Preussisch zu werden, schadet nicht, wenn es nur niemals geschieht, denn ein solcher Nachbar wäre militairisch und politisch gefährlich für uns.

Frederik, K. P.

Avantg. Nr. 46. Kiel den 10ten Januar 1806.

An den Herrn Generalmajor v. Ewald in Segeberg.

Die Sache mit Wellingsbüttel ist ganz nach meinem Wunsche eingeleitet. Sollte der Baron Kurtzrock sich nun an Sie wenden, so schicken Sie ihm sämmtliche seine Papiere zurück, die er Ihnen vorlegen wird, mit dem Bescheid, dass er sich an mich wenden müsste, da Sie von mir dazu autorisirt wären.

— — — — — — — — — — — — — — —

Frederik, K. P.

Avantg. Nr. 47. Kiel den 12ten Januar 1806.

An den Herrn Generalmajor v. Ewald in Segeberg.

Mein lieber Generalmajor Ewald!

Den mir zugesandten Rapport werde ich genau durchgehen. In Rücksicht auf wie viele Rapports und Croquis Sie einschicken sollen, und wann dies geschehen möchte, da wünsche ich diese allezeit mit den 15tägigen Listen zu erhalten, und zwar nie weniger als einen Rapport von jedem Officier. Die Compagnie-Commandeurs schicken stets die von ihnen ausgearbeiteten Themas und Dispositionen mit für jeden Rapport.

Dass der gute und brauchbare Major Friis seine Kur fortsetzt, wünsche ich sehr für den Dienst; ich billige deswegen gern seine Rückreise nach Plön.

Dass jeder französische Reichsmarschall auf Unkosten Deutschlands belohnt wird, ist, obschon eine neue Idee, doch gewiss sehr öconomisch für Frankreich, da dadurch dies Land viel erspart; überhaupt hat dieser Krieg Frankreich gewiss keinen Heller gekostet.

Frederik, K. P.

I. Nr. 20. Kiel den 14de Januar 1806.

Til Prins Carl.

Da det er mig forebragt, at Sekondlieutenant Oldenburg af det holstenske Kavaleriregiment holder Værtshus og skjænker Brændevin i Meldorf, ligesom Sekondlieutenant Herbst af samme Regiment skal sælge meget gode Pibehoveder i Heide, saa ønsker jeg, at Regimentet beordres herover at indhente nøjagtig Efterretning, for at jeg kan erfare, om disse Handelsgrene drives ved Regimentet af fornævnte tvende Officerer, eller om det forholder sig anderledes.

Frederik, K. P.

I. Nr. 34. Kiel den 17ten Januar 1806.

An die Statthalterschaft der beiden Herzogthümer.

In Hinsicht der unter dem 13ten Januar an mich von dem Magistrat und deputirten Bürgern in Tönningen eingekommenen Vorstellung, dass ein Theil von den daselbst cantonnirenden Truppen anderwärts verlegt werden möchte, werden Ew. Durchlaucht gefälligst Beikommenden zu erkennen geben, dass ich keinen Grund habe diese Stadt mehr als alle andre Städte in den Herzogthümern mit Einquartierung zu verschonen, um so weniger, da diese Stadt in den letztern Jahren so viele Erwerbzweige und Verdienst gehabt hat, dass man glauben muss, wie solche Stadt diese Bürde eher tragen könnte, als alle andre Städte in beiden Herzogthümern. Was die 8299 Rth. Lübsch betrifft, welche die deputirten Bürger als eine monatliche Ausgabe, die die Stadtkasse für Quartier, Feuerung und Licht für die Officiere sammt für warmes Essen für die Soldaten hat, anführen, da haben sie vermuth-

lich vergessen, dasjenige von obiger Summe abzuziehen, was zufolge der Verordnung vom 2ten December 1803 und Placats vom 17ten October 1805 für diese Artikel sowohl monatlich als täglich vergütet wird.

Frederik, K. P.

II. Nr. 27. Kiel den 17de Januar 1806.

Til Hr. Kammerherre, Stiftamtmand Morgenstjerne.

I Anledning af det mig under 4de Januar tilsendte Forslag fra Kystmilicebestyrerne, Kancelliraad Dons og Birkedommer Dons, angaaende 2 frivillige ridende Korpsers Oprettelse, da finder jeg det for Tiden ej nødvendigt at oprette slige Korpser i Laaland, men skjønt jeg altsaa ikke bevilger dette Forslag, saa ville De dog behage at tilkjendegive formeldte Kancelliraad Dons og Birkedommer Dons min Tilfredshed for den gode Vilje, de herved haver vist til at formere en Gren af Landets Forsvarsvæsen.

Frederik, K. P.

II. Nr. 34. Kiel den 24de Januar 1806.

Til Præsten Pihl i Christiania.

Af Deres Skrivelse af 13de Januar ser jeg med Velbehag, at De tror, at den efter Deres Opfindelse i Arbejde værende Lavet bliver fortrinlig god. Ligeledes er det mig kjært at erfare, at De agter at udgive en udførlig Afhandling over alle Forbedringer til at lette Gangen ved Lavetter, Feltvogne, Krudtkarrer o. s. v., og naar De sender mig en Subskriptions- eller Prænumerationsplan paa denne Afhandling, da vil jeg med Fornøjelse subskribere paa en Del Exemplarer.

Frederik, K. P.

I. Nr. 56. Kiel den 26de Januar 1806.

Til Oberste Bielefeldt.

Studenterne, som i disse Dage formere et Korps, bevilges efter deres Ønske af Rendsborg Arsenal at faa udleveret imod Bevis et Antal Sabler, imod at de selv lader disse Sabler afhente og igjen aflevere samme i uskadt Stand, hvilken Tilladelse Hr. Obersten ville behage at kommunicere Vedkommende.

Frederik, K. P.

II. Nr. 49. Kiel den 30sten Januar 1806.

An den Herrn Geheimerath v. Levetzau.

Auf Ihre unterm 27sten hujus gemachte Vorfrage, wie Sie sich in Ansehung der schwedischen Deserteurs zu verhalten haben, dient zur Antwort, wie alle ankommenden schwedischen Deserteurs, welche

zuvor bei der dänischen Armee gestanden und keine andere Verbrechen begangen haben, und sich auf Pardon melden, von dem Regiment oder Corps, bei welchem sie sich melden, angenommen werden müssen, und werde ich, nachdem ich von Beikommenden davon unterrichtet worden, näher befehlen, wo solche hintransportirt werden sollen. Die schwedischen Deserteurs hingegen, welche vorher nicht in der dänischen Armee gedient haben, und sich zu diesem Dienst anmelden, werden entweder zu der Jägergrenadiercompagnie in Altona oder zu dem in Hamburg auf Werbung stehenden Major von Bussekist gesandt, und die Deserteurs, welche vom gedachten Major oder der Jägergrenadiercompagnie in Altona nicht engagirt werden, sollen an die Altonaer Polizei abgeliefert, und von derselben gleich aus dem Lande gebracht werden.

Frederik, K. P.

I. Nr. 79. Kiel den 4de Februar 1806.

Til Landgrev Carl.

Det befales herved, at i samtlige Undervisningsanstalter for Underofficerer skal læses over Felttjenesten, og denne læres saa vel theoretisk som praktisk i Marken, og i de maanedlig indgivne Rapporter for disse Undervisningsanstalter maa anføres, hvad Fremgang enhver Underofficer eller Elev har gjort udi denne Tjeneste, hvilket Deres Durchlauchtighed ville behage at tilkjendegive de trende kommanderende Generaler i Norge til videre Bekjendtgjørelse og Efterretning i Fremtiden.[1])

Frederik, K. P.

I. Nr. 85. Kiel den 4de Februar 1806.

Til det danske Kancelli.

Den kommanderende General over Trondhjems Stift, General v. Krogh, har indsendt mig en Rapport over Borgerbevæbningen i Trondhjem, hvoraf jeg erfarer, at denne Indretnings Fremme lider meget under, at der ingen bestemt Reglement haves, hvorfor jeg særdeles maa anbefale Kancelliet denne Mangels Afhjælpelse.

Ligeledes erfarer jeg, at den i Trondhjem værende Stadshauptmand Lysholm er en meget tjenstivrig og driftig Mand, saa vel til at fremme Borgerbevæbningen som den borgerlige Industri, i hvilken sidste Hensigt han har udmærket sig med forskjellige Anlæg, og da den kommanderende General ønsker, at han for disse Fortjenester forundes en passende Karakter i det Civile gratis, saa ville Kancelliet behage at underrette mig, om en saadan Karakter kan forundes ham uden Fornærmelse for nogen anden, og hvilken Karakter dette i alt Fald skulde være, da jeg i det Militære ej kan give ham nogen højere end den, han har.

Frederik, K. P.

[1]) En lignende Befaling sendtes Generalmajor Gedde til videre Bekjendtgjørelse for Undervisningsanstalterne i Kjøbenhavn og Helsingør.

I. Nr. 86. Kiel den 4de Februar 1806.

Til det danske Kancelli.

Da de af det 1ste jyske Infanteriregiment udeblevne Overkomplette og Nationale endnu ikke, uagtet Regimentet og Land- og Søkrigskommissæren haver indbeordret dem, ere indkomne, og dette til Dels ogsaa er Tilfældet ved Fynske Infanteriregiment, saa ville Kancelliet behage atter paa det alvorligste hos vedkommende Embedsmænd at paatale dette lovstridige Forhold. Frederik, K. P.

Avantg. Nr. 61. Kiel den 5te Februar 1806.

Til Generalmajor Ewald i Segeberg.

Da Kongen af Sverigs Generaladjudant haver denonceret, at Folk af den svenske Armé blive af vore Tropper debaucherede, saa ville Hr. Generalen behage at undersøge dette.

— — — — — — — — — — — — — — —

Oberstlieutenant Wegeners tagne Foranstaltning paa Grænsen med den fra Berlin til Hamburg bestemte Pengetransport bifaldes aldeles.

Frederik, K. P.

I. Nr. 105. Kiel den 9ten Februar 1806.

An die Landesregierung zu Glückstadt.

Nachdem die Untergehörigen des Gutes Perdöl eine Bittschrift an mich eingesandt haben, um zur Bestreitung der Einquartierungskosten Vorschuss zu erhalten, so habe ich diese durch den Generalquartiermeister dem Gutsherrn, Hrn. Licenciat Bockelmann, zur Erklärung geschickt, der darüber beifolgendes Verhör hat aufnehmen lassen, woraus erhellet, dass ein Winkeladvocat zu Plön, Namens Schmidt, die Bauern zu diesem Schritt verleitet hat. Ich trage daher der Landesregierung auf, diesen Winkeladvocaten gerichtlich zu belangen, um ihn gehörig nach den Gesetzen bestraft zu sehen, und mir dann zu seiner Zeit von dem Ausfall der Sache Rapport abzustatten.

Frederik, K. P.

I. Nr. 114. Kiel den 11te Februar 1806.

Til Garden til Fods.

Da jeg haver fundet den mig under 25de Januar tilsendte Krigsretsdom over Garder Niels Holst Møller ugrundet i Loven og de gjældende Anordninger, saa haver jeg, forinden jeg har villet approbere samme, indhentet Generalavditør Bornemanns Formening, af hvilken jeg haver erfaret, at bemeldte Dom og de deri citerede Lovsteder ikke ere anvendelige paa dette Tilfælde. — Imidlertid kan bemeldte Niels Hansen [Holst] Møller, i Betragtning af hans lange Arrest, uden nogen korporlig Straf afgives til Marineregimentet for

deri at udtjene den Tjenestetid, han har tilbage, dog saaledes, at Straffen skal staa ham aaben, i Fald han oftere befindes i Tyveri; hvilken Resolution Garden ville behage at tilkjendegive og betyde Delinkventen.

I øvrigt maa jeg gjøre Garden opmærksom paa, at der hverken af den 25de Krigsartikel eller af Reskriptet af 17de December 1796 kan uddrages den Konklusion, at en Garder, som ikke er overgaaet Dom til at passere Spidsrødderne, kan uden videre Straf afsone sin Forbrydelse ved at tjene i et andet Regiment, da Afleverelsen ikke er en Straf, men en Følge af Forbrydelsen og den Straf, samme medfører; — hvilket jeg ønsker tilkjendegivet Rettens Medlemmer til Advarsel for Fremtiden i lignende Tilfælde.

Frederik, K. P.

II. Nr. 67. Kiel den 11te Februar 1806.

Til det danske Kancelli.

I Anledning af den mig tilsendte Forestilling, angaaende at forflytte Justitsstedet i Slagternes Vænge uden for Kjøbenhavns Østerport til den saakaldte svenske Skanse, som ligger paa Amagers østre almindelige Fælled, da finder jeg intet derimod at erindre, og Kancelliet ville nu behage at forelægge Hans Majestæt denne Sag til allerhøjeste Sanktion.

Frederik. K. P.

Avantg. Nr. 63. Kiel den 11ten Februar 1806.

An den Herrn Generalmajor v. Ewald in Segeberg.

Aus beigelegtem Schreiben des Königl. Schwedischen Ministers in Copenhagen werden Sie ersehen, dass man noch in dem Wahn sei, dass unsere Truppen die Desertion der Schweden befördern sollten. Obgleich ich nun völlig überzeugt bin, dass dies nicht der Fall sei, trage ich Ihnen doch hiemit auf, eine förmliche Untersuchung hierüber anzustellen, und nach deren Vollendung einen schriftlichen Rapport an mich darüber einzusenden.

Frederik, K. P.

I. Nr. 132. Kiel den 14de Februar 1806.

Til Generalhvervekommissionen.

Da jeg haver bragt i Erfaring, at Generalhvervekommissionen[1]) skal have befalet Hverveofficererne i Hamburg, ej at antage flere Rekrutter i denne Maaned, saa maa jeg tro, at dette er af økonomiske Aarsager, thi ellers tror jeg næppe, at nogen Tid har været mere bekvem og passende til god Hverving, saa vel i Henseende til gode Folk som billige Priser, end nu, da saa mange Desertører fra Hannover strømme til Hamburg, thi om endog Marineregimentet, som endnu har en Del

[1]) Som bekjendt bestod tre Korpser, Marineregimentet i Kjøbenhavn, Feltjægerkorpset i Kiel og Grenaderjægerkompagniet i Altona, endnu af Hvervede.

vakante, ej brugte alle, saa ville Regimenterne være vel tjente med, at de kunde erholde de bedste og dueligste deraf til Underofficerer, som saa meget mangler Armeen.

Generalhvervekommissionen paalægges derfor herved, at beordre Hverveofficererne i Hamburg at vedblive at anhverve Rekrutter, saa længe de kan faa gode, duelige og skikkelige Folk for gode Priser. Skulde Kommissionen mangle Penge, da haver De derom at gjøre Indberetning til mig, samt hvor meget den behøver.

Frederik, K. P.

I. Nr. 151. Kiel den 18de Februar 1806.

Til Generalmajor Gedde.

I Hr. Generalens Indberetning af 11te Februar, angaaende Generaladjudant Zubers Forslag om at gjøre Voldgangen bredere mellem Nordre Bastion og Mørkeports Ravelin paa Kronborg Fæstning, da finder jeg, at De tror det bedre og sikrere at give den proponerede bombefri Ammunitionskjælder en anden Direktion i Henseende til dens Placering, dersom ikke vigtige lokale Omstændigheder skulle være derimod. Da jeg, forinden jeg herover kan afgive nogen Resolution, nødvendig maa vide, om disse lokale Hindringer forefindes eller ej, saa ville Hr. Generalen behage at lade dette undersøge og derefter afgive mig Rapport derover.

For ej at være nødsaget til at gjøre nye Tegninger, saa oversender jeg dem herved den, hvorpaa De med Blyant har antegnet Ammunitionskjælderens Direktion efter Deres Formening.

Frederik, K. P.

I. Nr. 165. Kiel den 18de Februar 1806.

Til Generalitetet.

I Anledning af Kollegiets Forestilling af 15de Februar 1805 om 2 Underofficerer og 50 Mand Kronarbejdere til Arbejde ved Frederiksværns Fortifikation haver jeg i Dag givet den fornødne Befaling om, at dette Kommando fra 21de April af bliver afgivet fra den søndenfjældske Generalkommando, hvilket Kollegiet ville behage at kommunicere det Kgl. Admiralitets- og Kommissariats-Kollegium.

Da der i denne Tid strømmer Mennesker til Hamburg fra alle Kanter, som ønske at lade sig anhverve, hvoriblandt især fra Hannover ere mange brave og duelige Folk, saa haver jeg befalet Generalhvervekommissionen at benytte dette Øjeblik og paa ingen Maade standse med Hvervingen, om der ogsaa i disse Tider hverves nogle flere Folk end det i Kollegiets Skrivelser af 7de og 31te Maj 1803 til Kommissionen bestemte Antal, thi man maa nytte Lejligheden, naar den gives. Jeg har tillige befalet fornævnte Kommission, at hvis den finder duelige, unge og raske Folk, som kan skrive og læse, da ønsker jeg slige anhvervede til Underofficerer, hvorpaa Armeen har saa stor Mangel, og at der for slige Subjekter kan tilstaas efter Omstændig-

hederne 10 à 20 Rdl. mere i Haandpenge end for en Gemen. Hvorom jeg ikke har villet undlade at meddele Kollegium Efterretning.

Frederik, K. P.

II. Nr. 92. Kiel den 21de Februar 1806.

Til Hr. Justitsraad Hansen paa Boltinggaard i Fyn.

Det Tilbud, De har gjort det Offentlige, at ville tillige med Deres Nabo, Kancelliraad Hillerup paa Søbysøgaard, lade 300 Tdr. Havre afgaa til Armeens Brug, uden at De derfor kræver nogen Godtgjørelse, har jeg erfaret med Bifald, og modtager jeg paa det Offentliges Vegne med Fornøjelse. Men da det vil falde Dem lettere og være Armeen tjenligere, at bemeldte Tønder blive afgivne til Odense i Fyn, i Steden for til Slesvig eller Holsten, ville De behage at lade samme gaa did hen.

For Resten være De forsikret om, at jeg paaskjønner denne Deres Opofrelse. Betydelig er altid den Sum, som derved spares for Kongens, min Faders, Kasse, men langt betydeligere er den Overbevisning, han ogsaa derved faar, Overbevisningen om, at Danmarks Borgere agte paa deres Regerings Omhu, at de søge at lette dens Byrder, og at Dannemænds højeste Rós er at fortjene Navnet af Dannemænd.

Deres bevaagne

Frederik, K. P.

II. Nr. 93. Kiel den 21de Februar 1806.

Til Kancelliraad Hillerup paa Søbysøgaard i Fyn.

Det er blevet mig kundgjort, at De med Deres Nabo, Ejeren af Boltinggaard, Justitsraad Hansen, uden Betaling vil afgive 300 Tdr. Havre til Brug for de her forsamlede Tropper. Med Tilfredshed over et danske Mænd saa værdigt Forhold modtager jeg Deres Tilbud, og jeg vil gjøre dette Deres Offer til det Almindelige lettere for Dem og mere frugtbart for Hensigten, ved at anmode Dem om at besørge dette Kvantum Havre afleveret i Odense i Fyn og ej noget Sted i de Dem fjernere Hertugdømmer.

Altid skal det blive mig min kjæreste Pligt at kunne bevidne danske Mænd, at Kongen, min Fader, føler sig glad ved at være deres Fader, ogsaa fordi de saa redelig godtgjøre, at det er deres Hæder at kaldes Fædrelandets deltagende Sønner.

Deres bevaagne

Frederik, K. P.

I. Nr. 200. Kiel den 25de Februar 1806.

Til Generalmajor Ewald.

I Anledning af de mig under 21de dennes tilsendte Meldinger og Forhør fra det slesvigske Jægerkorps og den 1ste sjællandske Ba-

taillon let Infanteri, angaaende de fra svensk Side gjorte Beskyldninger om, at Danske have forført Svenske til at desertere, da sender jeg i Dag disse Dokumenter til det udenlandske Departement for at overleveres Vedkommende, og da det saa vel af Rapporterne som Forhøret noksom oplyses, at de danske Tropper have virkelig Aarsag til at klage, hvorimod de svenske Beskyldninger ere aldeles ugrundede, saa opfordrer Retfærdigheden mig til herved at tilkjendegive disse tvende Korpsers Officerer min fuldkomne Tilfredshed med deres Opførsel og Konduite i ét og alt, hvilket Hr. Generalen ville behage at bekjendtgjøre dem.

Frederik, K. P.

I. Nr. 201. Kiel den 25de Februar 1806.

Til Departementet for de udenlandske Sager.

I Anledning af den under 7de dennes fra den svenske Minister i Kjøbenhavn, Baron Oxenstjerna, indgivne Note, haver jeg befalet formelige Forhør afholdte ved det slesvigske Jægerkorps og den 1ste sjællandske Bataillon let Infanteri, som ere de, der af vores Armé have Forposterne imod den lauenburgske Grænse. Disse Forhør tillige med nogle tilhørende Rapporter tilsendes herved Departementet for deraf at gjøre Brug ved Besvarelsen af fornævnte Note. Departementet vil af disse Dokumenter erfare, at de fra svensk Side gjorte Beskyldninger ere aldeles ugrundede og falske, og at vore Tropper haver saagar vist meget mere Velvillighed og Føjelighed, end de havde nødig, og at det egentlig er vores Tropper, som havde Aarsag til at klage, da der fra et Hus i det svenske Cantonnement er skudt tvende skarpe Skud efter en Underofficer af vores Feltvagter.

Frederik, K. P.

I. Nr. 212. Kiel den 25de Februar 1806.

Til Generalmajor Binzer.

I Anledning af Hr. Generalens til mig under 22de Februar d. A. gjorte Forestilling tillige med den mig tilsendte Pro Memoria fra Overtelegrafinspektør, Krigsraad Groos, betræffende Telegrafernes Nedtagelse, deres Opbevaring samt Inspektør Grooses Rejse i denne Anledning m. m., da bifalder jeg, at samtlige Landtelegrafer, de, som staa under Generalpostamtet, undtagne, skal være nedtagne og opbevarede paa sikre og forsvarlige Steder, samt derover være forfærdigede nøjagtige Inventarier til Slutningen af Marts Maaned d. A. — At Krigsraad Groos i dette Øjemed gjør en Rejse igjennem Telegraflinien, finder jeg nyttigt, da han haver at staa til Ansvar for, at alt sker, som det bør, og haver han da, saa snart disse Forretninger ere endte, ved sin Tilbagekomst her til at overlevere Hr. Generalen fuldstændig Rapport over Telegrafernes Nedtagelse og Opbevaring m. v. dertil hørende, samt derfor et nøjagtigt Regnskab over de dermed forefaldende Udgifter. Samtlige af Telegrafisterne holdte Journaler

haver ligeledes Inspektør Groos ved sin Tilbagekomst fra bemeldte Rejse at overlevere Hr. Generalen.

At Telegrafbestyrerne som og det ved Telegraferne ansatte Personale erholder én Maaneds Gage udbetalt fra den Dato af at regne, fra hvilken den Telegraf er nedtaget, som hver især har været ansat ved, bevilges, ligesom og at Telegrafbestyrerne faa fri Befordring til deres Hjem til de Steder i Landet, hvor de ønske at opholde dem.

Angaaende nogle af Telegrafernes Opbevaring paa Gottorp eller i Pakhuset ved Holtenau, da haver jeg intet imod, at Hr. Generalen herover korresponderer med Vedkommende, og det vil være mig kjært af Hr. Generalen at erfare, hvilke af disse Subjekter der tillige med Duelighed i dette Fag haver forenet Lyst og Iver i fuldkommen at opfylde deres Pligter.

I Henseende til det Forslag, Hr. Generalen gjør mig, til Telegrafer for Landarmeen, da bifalder jeg, at Inspektør Groos i nogen Tid opholder sig her for at gaa Dem til Haande ved dette Arbejde, samt at til Modeller og dermed anstillende Forsøg i det større kan efter Deres Overslag opføres i Telegrafregnskabet en Sum af 150 Rdl.

Hvad det øvrige i Deres Forestilling angaar, betræffende de nu brugende Telegrafers Afgivelse til Søetaten paa tvende nær, som skulle, naar behøves, opsættes ved Bøjden og Fynshav, samt Bestyrelsen af de nu under Generalpostamtet henhørende med mere denne Post betræffende, da skal jeg nærmere herom tilkjendegive Hr. Generalen min Formening.

Frederik, K. P.

I. Nr. 215. Kiel den 25de Februar 1806.

Til Generalpostamtet.

Da jeg tror, at de i Anledning af Armeens Samling i Holsten opsatte Telegrafer ej ganske svare til Hensigten, og at Nytten af samme ej staar i noget Forhold til den store Bekostning, især naar de skulle bruges til en udstrakt Landcorrespondance, saa turde det maaske være nyttigere og hensigtsmæssigere at afgive disse Telegrafer paa 2 nær til Søetaten til Brug som Kysttelegrafer.

Derimod skulle, naar Omstændighederne maatte gjøre det nødvendigt, foruden de ved store Bælt stedse vedblivende trende Telegrafer, endnu opsættes tvende ved lille Bælt, nemlig en ved Bøjden og en ved Fynshav, og skulde da Correspondancen mellem Telegraferne og vedkommende Steder ske ved en ridende Feltpostkjæde, som nu sker ved Armeen her i Holsten. En saadan Indretning vilde maaske udkræve, at de nu ved store Bælt brugende Telegrafer og de i sin Tid ved lille Bælt oprettende maatte henlægges under en Overinspektør, som skulde have Bestyrelsen af disse Telegrafer til Brug for Landcorrespondancen og for Armeen; — hvorover jeg ønsker at erfare Generalpostamtets Formening.

Frederik, K. P.

I. Nr. 221. Kiel den 27de Februar 1806.

Til Generallieutenant Düring.

I Anledning af Hr. Generalens til mig indgivne Rapport af Gaars Dato, betræffende de fra det danske ridende Artillerikompagni til Hamburg deserterede tvende Underofficerer, da sendes Dem her vedlagt en Afskrift af det imellem Hs. Majestæt Kongen af Danmark og Rigsstaden Hamburg sluttede Kartel, i Følge hvilket Hr. Generalen forlanger den til den Hamburger Borger Holtz solgte danske Artillerihest udleveret, da efter min Formening de i dette Kartel indgaaede Forbindelser ej alene vedgaar Desertørerne personligen, men ogsaa de af dem medtagne Vaaben, Heste o. s. v.

Hvad den i bemeldte Rapport omtalte Korporal Zackau af Livregiment lette Dragoner angaar, som endnu skal opholde sig i det preussiske Hververhus i Hamburg og paa Pardon ønsker at komme tilbage, da bifalder jeg Oberst Grev Reventlows herved brugte Forhold, men har bemeldte Underofficer Zackau solgt sin Hest, da gives ham ingen Pardon; hvilket alt Hr. Generalen ville behage at tilkjendegive Vedkommende og dernæst underrette mig om Udfaldet.

Frederik, K. P.

I. Nr. 278. Kiel den 11te Marts 1806.

Til det danske Kancelli.

Stadshauptmand Lysholm i Trondhjem skal, til Belønning for hans særdeles Fortjeneste med at fremme Borgervæbningen sammesteds og befordre borgerlig Industri, udnævnes til Agent med virkelig Justitsraads Rang.

Frederik, K. P.

I. Nr. 288. Kiel den 12te Marts 1806.

Til Kammerherre Kaas, Præsident i det danske Kancelli.

Efter min Befaling haver det danske og tyske Kancelli hver forfattet et Udkast til en Forordning, angaaende Troppernes Indkvartering i extraordinære Tilfælde, samt Repartition af de dertil medgaaende Omkostninger.

Disse Udkast haver jeg igjennemgaaet, gjort ved nogle Paragraffer Anmærkninger og i Dag tilsendt Feltkommissariatet det hele med Befaling at gjennemgaa den foreslagne Forordning og forsyne samme med dets Mening og Betænkninger, hvor Forandringer eller Tilsætninger maatte behøves, og derefter tilsende mig denne Sag, for at jeg kan foranstalte, at Forordningen ved allerhøjeste Sanktion faar Livskraft.

Ved de Forhandlinger, som derover sker, ville Hr. Kammerherren behage at tage Sæde og Stemme i Feltkommissariatet, og af samme vil De blive underrettet, naar denne Sag foretages.[1])

Frederik, K. P.

I. Nr. 323. Kiel den 18de Marts 1806.

Til Generalitetet.

— — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — —

Landeværnets Møde til Exercits, som var bestemt til at begynde i Aar, skal endnu for dette Aar ikke finde Sted, men udsættes, hvilket Kollegiet ville behage at forelægge Hs. M. Kongen til allerhøjeste Sanktion og derefter bekjendtgjøre alle Vedkommende samme til Efterretning.

— — — — — — — — — — — — — — —

Frederik, K. P.

I. Nr. 338. Kiel den 21de Marts 1806.

Til Generalitetet.

— — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — —

Da det foraarsager megen Ubekvemhed for Grenadererne at transportere deres Hatte paa Marchen i Felten, saa haver jeg besluttet, at disse i Fremtiden skal afskaffes, paa Underofficererne nær, der ligesom hidtil gives 1 Hat hvert 4de Aar, hvilken de dog aldrig medtage paa Marchen, da de blot bruge dem i Standkvarteret. I Steden for Hatte gives samtlige Spillemænd og tjenstgjørende Grenaderer hvert 2det Aar en rød Klædes Hue, Underofficererne gives tillige med Hatten hvert 4de Aar ogsaa en rød Klædes Hue hvert 2det Aar; Frimændene ved et Grenaderkompagni gives hvert 4de Aar en rød Klædes Hue. Disse røde Klædes Huer blive af samme Façon som Kavaleriets Fouragerhuer, og kan den takkede Kant om samme rette sig i Kulør efter Grenaderkompagniernes Rabatter enten med eller uden Kant.

— — — — — — — — — — — — — — —

I Anledning af Kollegiets Forestilling af 18de d. M., betræffende de i Kronborg Slots Kirke foretagende Indretninger til de gymnastiske Apparater, da bifaldes, at Alteret og Prækestolen udtages af bemeldte Kirke, da de ere aldeles ufornødne til det Brug, Kirken nu er bestemt til.

I Betragtning af Kollegiets Forestilling af 15de Marts d. A., betræffende Kompletteringen ved de norske Nationalregimenters tjenstgjørende Grenaderkompagnier, samt en Udskrivning til Vacancernes Besættelse idet nordenfjældske Infanteriregiments gevorbne Del, og

---

[1]) Ved en lignende Skrivelse fik ogsaa Generalmajor Binzer samme Dag Sæde og Stemme i Feltkommissariatet med Hensyn til denne Sag.

at tillade den danske Artilleribrigade at hverve i Norge 60 i Steden for 40 Mand aarlig, da bifaldes, at Udskrivningen til de tjenstgjørende Grenaderkompagnier i Norge maa strække sig indtil Mandskab af 24 eller i det højeste 25 Aars Alder, dog at dette ikkun betragtes som en Interimsforanstaltning.

Fremdeles bifalder jeg, at til Vacancernes Besættelse i den geworbne Del af det nordenfjældske Infanteriregiment udskrives den halve Del nu og Resten i de tvende efterfølgende Aar, — men dette er for at besætte de nærværende Vacancer, thi for Fremtiden bliver det en Sag, som Kollegiet ville behage nærmere at bringe i Erindring, da jeg ingen Grund indsér til at fravige min én Gang ytrede Mening.

End videre bifalder jeg, at det tillades den danske Artilleribrigade at hverve i Norge 60 i Steden for 40 Mand aarlig, dog under Vilkaar, at Hvervingen sker i de Distrikter, som den Kgl. Resolution af 26de Juli 1793 foreskriver, og at aarlig til det norske Generalitet indberettes, hvor mange Rekrutter der saaledes ere anhvervede.

I Henseende til Kollegiets Forestilling, betræffende Tjenestetidens Forkortelse for de indtil 25 Aars Alder udskrivende Mandskaber, da vedbliver bemeldte Tjenestetid at være paa 8 Aar, — hvilket forelægges H. M. Kongen til allerhøjeste Approbation.

Frederik, K. P.

I. Nr. 342. Kiel den 21de Marts 1806.

Til det danske Kancelli.

Ved for et Aar siden at have anmodet Kancelliet at paadrive det borgerlige Artilleri i Bergen organiseret og et Reglement for samme udfærdiget, svarede Kancelliet mig, at Udførelsen heraf strax skulde blive iværksat, saa snart de den Gang under Arbejde værende Reglementer for Kjøbenhavns og Helsingørs borgerlige Artillerikorpser vare approberede og indførte; men skjønt dette er for længst sket, saa er dog det borgerlige Artilleri i Bergen endnu uorganiseret. Under 24de December f. A. bragte jeg denne Sag i Erindring, men da jeg af den kommanderende Generals Rapport af 4de Marts ser til min største Forundring, at bemeldte borgerlige Artilleri i Bergen er uforandret endnu i samme Forfatning, som hidtil, og altsaa til ingen Nytte, saa nødes jeg til atter at paaminde Kancelliet om at bringe denne Sag til Endelighed.

Frederik, K. P.

I. Nr. 353. Kiel den 21de Marts 1806.

Til den over samtlige militære Akademier og Institutter nedsatte Kommission, adresseret til Generalmajor v. Peymann i Citadellet.

Den Mængde Officersvacancer ved den norske Armé, som ikke paa nogen Maade kan for Tiden besættes af det norske Landkadetkorps, foranledigede mig af Feltmarskalk Landgrev Carl, den sønden-

fjældske Generalkommando og det norske Landkadetkorps at forlange et Forslag indsendt til den hensigtsmæssigste Maade at afhjælpe denne Mangel paa Officerer. Disse ere mig under den 13de Marts tilsendte og følge her indsluttet. Af disse 3 Forslag tror jeg, at den af Feltmarskalk Landgrev Carl foreslagne Maade vil være den hensigtsmæssigste og sikreste, hvorved jeg blot maa bemærke, at ligesom der foreslaas en Frikorporalskole oprettet i Kongsvinger, saaledes maatte der vel og oprettes mindre Skoler i Bergen og Trondhjem, for deraf at besætte disse Generalkommandoers Officersvacancer, thi at sende unge Mennesker fra Trondhjem og Bergen til en Frikorporalskole i Kongsvinger vilde være meget bekostelig for Forældre og Slægtninger.

Denne Sag, ønsker jeg, at Institutkommissionen i Forening med dens øvrige Forretninger tager i Overvejelse og i sin Tid derover afgiver til mig dens Formening.

Frederik, K. P.

II. Nr. 143. Kiel den 25de Marts 1806.

Til Kommissionen, som er nedsat for at udarbejde et Feltlasaretreglement, adresseret til Generalmajor Haxthausen i Kiel.

Til Gjensvar paa den mig under 12te Marts d. A. tilsendte Forestilling tjener følgende:

1) At ved det nye Reglement kan Generalstabskirurgchargen vel indføres, men ej besættes, uden i Krigstider, hvorved altsaa de denne Charge paalagte Forretninger i Fredstider bortfalder.

2) At Lasaretvæsenets Bestyrelse i Felten maa efter Forslaget overdrages til en Feltlasaretdirektion paa den foreslagne Maade, dette bifaldes aldeles.

3) Eskadrons- og Kompagnikirurgerne samt de med disse i Klasse staaende Hjælpekirurger ved Lasaretterne maa, ligesom hidtil, vedblive at henhøre til Understaben, men i Reglementet skal tilføjes, at naar Eskadrons-, Kompagni- eller Hjælpekirurgerne ved Lasaretterne haver taget Examen ved det kirurgiske Akademi og derfor erholdt første eller anden Karakter, saa kan han igjennem sine Foresatte indmelde og bevisliggjøre saadant, hvorefter han skal erholde Underkirurgs Karakter, tillades at bære den for disse reglementerede Uniform og altsaa indtræde i Mellemstaben, men vedbliver dog at forrette Tjenesten som Eskadrons-, Kompagni- eller Hjælpekirurg og nyder Gage som en saadan.

4) At det i Arbejde havende Reglement maa udarbejdes efter den foreslagne, mere udvidede Plan og kaldes „Reglement for Militær-Medicinalvæsenet i de Kgl. danske og norske Stater“, dette bifaldes aldeles.

5) At Udkastet til det nye Reglement maa, forinden det forelægges Sundhedskollegiet til Bedømmelse, prøves ved det militære Hospital, som nu oprettes i Christiania, for at alting i dette Hospi-

tal fra Begyndelsen af kan anordnes saa vidt muligt efter formeldte Reglements Forskrifter, dette bifaldes ligeledes aldeles.

6) At det under Arbejde værende Udkast til Reglementet, saaledes som det skal forelægges H. M. Kongen, med Præmisser tilføjede ved hver Paragraf, maa paa samme Tid, som det tilsendes Sundhedskollegiet i Kjøbenhavn til Bedømmelse, tillige trykkes [i] et lidet Oplag med en vedføjet Fortale, hvori enhver kyndig Mand indbydes til enten i Breve til Kommissionen eller i det periodiske Skrift, „Bibliothek for Fysik, Medicin og Økonomi“ kaldet, inden 6 Maaneders Tid at fremsætte, hvad han maatte tro at kunne bidrage til Reglementets større Fuldkommenhed, hvilket da af Kommissionen yderligere skal overvejes og efter nærmere Raadførelse med Sundhedskollegiet benyttes, naar det findes antageligt; dette Punkt finder i et og alt mit Bifald.

Frederik, K. P.

I. Nr. 360. Kiel den 25de Marts 1806.

Til Professor Nachtigall.

Af Deres Skrivelse af 17de Marts ser jeg, at De ønsker, at jeg skulde beordre det danske Kancelli eller Direktionen for de lærde Skoler til at befale de af Dem foreslagne Personer at sammentræde for at bedømme Hr. Thomsens og Gotsches gymnastiske Examen, men skjønt jeg intet haver derimod, finder jeg mig dog ej beføjet til herover at meddele Vedkommende nogen Befaling.

De ønsker at gjøre en Rejse her til Kiel for at tale med mig om adskillige Gjenstande, Gymnastikken betræffende; men da jeg tror, at De kan opnaa dette meget lettere og uden Bekostning ved at tilsende mig Deres Forslag skriftlig, saa bør jeg fraraade Dem denne Rejse, og det forlangte Vognpas til fri Befordring kan jeg ingenlunde bevilge, da sligt aldrig bliver tilstaaet nogen uden dem, som rejse i kongelige Tjenesteforretninger.

Frederik, K. P.

I. Nr. 375. Kiel den 26sten März 1806.

An den Herrn Generallieutenant Herzog Wilhelm von Würtemberg.

Ewr. Durchlaucht freundschaftliches Schreiben habe ich richtig erhalten; es thut mir sehr leid, dass Ihre jetzige Lage Sie nöthiget aus dem hiesigen Dienst zu treten. Ich habe den Vorschlag zu Ihrem Abgang eingesandt an den König, und dass Sie bei Ihrem Abgang möchten erhalten eine Abfindung von 10000 Rth., wodurch ich hoffe, dass Sie ersehen werden, wie sehr [es] mein Wunsch ist Ihnen zu zeigen, dass jede Gelegenheit von mir ergriffen wird Ihnen zu dienen.

Indem ich mich Ihrer Erinnerung anempfehle, bitte Ich Sie überzeugt zu sein, von der Hochachtung, die ich stets für Sie haben werde. Darf ich Sie bitten [mich] bestens an die Frau Gemahlinn zu emp-

fehlen, indem ich nie aufhören werde die besten Wünsche für ihr Wohl zu machen.

Stets ganz der Ihrige

Frederik, K. P.

Avantg. Nr. 74. Kiel den 26sten März 1806.

Til Generalmajor Ewald i Segeberg.

Mein lieber Generalmajor Ewald!

Ich sehe aus allen Nachrichten, dass Se. Majestät von Schweden noch in dem Lauenburgischen residirt, eine ganz besondere Begebenheit, da Preussen das ganze Hannöversche besetzt hat und ihn dort ruhig stehen lässt; dies ist ein neues Exempel von der preussischen Art, wovon wir in den neueren Zeiten so viele Beispiele haben. Die Nachrichten aus Schweden lauten ganz besonders; die ganze schwedische Armee wird marschfertig gemacht; 12000 Mann sollen sich in Schonen versammeln, wo General Toll das Obercommando hat; sämmtliche Grenzfestungen werden in Stand gesetzt, nämlich Landskrona, Christianstadt, Malmö, Carlskrona; die Flotille und die Flotte wird armirt; ob dies gegen uns sein soll, oder ob es ist um zu imponiren, oder ob die Truppen nach Pommern sollen, ist schwer zu wissen. Ich glaube eher, dass es daher rührt, dass man gesagt hat, Napoleon wollte haben, dass alle Häfen für die Engländer in der Ostsee gesperrt werden müssen; dieses zu hindern durch diese wichtige Massregel, scheint ganz mit seinen chevaleresquen Ideen übereinstimmend zu sein.

Da der Hr. Kammerherr v. Mösting wünscht, wegen des hier angelegten Hebammen-Instituts und des von Major v. Thienen zu kaufenden Gebäudes, mit dem Major das Nöthige abzuhandeln, so wird ihm der zu dieser Reise nothwendige Urlaub nach Kiel gegeben, welches Sie ihm bekannt machen wollen.

Frederik, K. P.

I. Nr. 409. Kiel den 1ste April 1806.

Til Generalmajor Gedde.

Det bekjendtgjøres herved, at da min Generaladjudant, Kapitajn Frants Christopher v. Bülow, som i 5 Aar har vist utrættelig Flid og Arbejdsomhed og derhos er en sjelden duelig Officer, saa har Hs. Majestæt Kongen, i Betragtning heraf, under 28de Marts allernaadigst udnævnt bemeldte Generaladjudant v. Bülow til Major af Infanteriet med Anciennetet af 1ste Oktober 1805, samt ansat ham à la suite af Armeen, med en extraordinær Gage af 900 Rdl. aarlig uden Afkortning.

— — — — — — — — — — — — — — —

Frederik, K. P.

II. Nr. 156. **Kiel den 1ste April 1806.**

Til Stabskapitajn Hanson af Norske Livregiment.

Jeg har modtaget Deres Brev af 25de Marts og ser deraf, De tror at have opfundet en Maade, hvorved man særdeles kunde befordre hurtigere Skydning med Kanoner, og at De forfærdiger en Model af denne Opfindelse, hvilken vil være mig kjært at se og tage i nøjere Overvejelse, naar jeg en Gang retournerer til Kjøbenhavn. Hvilket jeg ikke har villet undlade at tilkjendegive Dem til Svar paa Deres formeldte Skrivelse.

Frederik, K. P.

2den Div. Nr. 88. **Kiel den 2den April 1806.**

Til Generallieutenant Düring.

Die 2te Division der Armee ist die einzigste, welche in den letzt verwichenen 15 Tagen den Felddienst nicht geübt hat, obschon es ausdrücklich befohlen war, und welcher Befehl keineswegs zurück genommen war. Die Gegend kann auch hieran nicht Schuld sein, da sowohl bei Neumünster als bei Kellinghusen und Bramstedt sehr gute Gelegenheit dazu ist; hiezu kömmt, dass die vielen Sandflächen, die überall sich finden, gewiss das Reiten besonders im nassen Wetter sehr erleichtern. Ich muss folglich dem Hrn. Generallieutenant hiemit auftragen, Ihre Untergebenen hierauf aufmerksam zu machen, und ich erwarte, dass mein gestriger Parolbefehl weniger Schwierigkeit finden wird, und hoffe, dass, wenn ich die Armee zusammen ziehe, werden die Folgen dieser Übungen zu ersehen sein. Mit der grössten Hochachtung verbleibe ich Ihr stets wohlaffectionirter

Frederik, K. P.

I. Nr. 435. **Kiel den 8de April 1806.**

Til Generalitetet.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Direktionen over Nørrejyllands Provinsialtøjhus opløses, og Chefen for det i Randers garnisonerende Regiment skal stedse ansés i Henseende til det Militæres Forhold som Kommandant over dette Tøjhus og det ved samme i Kaserne liggende Artillerikompagni.

— — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — —

Frederik, K. P.

I. Nr. 459. **Kiel den 8de April 1806.**

Til Generalmajor Bechtolsheim.

I Anledning af det mig under 5te April tilsendte Brev fra Prins Louis af Wittgenstein-Berleburg, da vil han ingenlunde kunne blive ansat i Kgl. dansk Krigstjeneste som Major, og førend jeg i øvrigt kan afgive nogen Resolution paa hans Ansøgning om Ansættelse, saa

maa jeg udbede mig af Hr. Generalen at forskaffe mig en sikker Underretning om, hvor længe denne Prins har staaet i badensk Tjeneste, hvor længe han har været Kapitajn, om han har haft Kompagni, og hvor gammel han er.

Frederik, K. P.

I. Nr. 460. **Kiel den 8de April 1806.**

Til Artillerikorpset.

Fra Generalmajor Haxthausen er mig indberettet, at den til et militært Medicinal-Reglements Udarbejdelse anordnede Kommission har, efter dens Rejse til Rendsborg og Glückstadt for at se de der i Forraad værende Feltlazaretsager, aflagt Rapport og blandt andet meldt, at de i Forraad værende 10 Sygevogne ere formedelst deres Sværhed og uhensigtsmæssige Indretning aldeles ubrugbare og kunne uden al Skade af Lazaretforraadet udgaa, og Hjulene m. v. af Artilleriet til andet nyttigt Brug anvendes, hvilket saaledes herved bifaldes.

End videre er af denne Kommission indmeldt, at samtlige Rekvisitvogne synes at være alt for svære, og at de almindelige holstenske Bøndervogne formodentlig ville være tjenligere, men da en total Forandring vilde være alt for bekostelig, og de bedækkede Vogne til Transport af de uldne og linnede Rekvisitter ej heller kan undværes, saa maatte det vel herved have sit Forblivende, men dog tror jeg, at da disse Rekvisitters Transporter paa Bøndervogne ej ere hensigtsmæssige, saa bør der over dette Punkt af Korpset nærmere korresponderes med formeldte Kommission.

Ligeledes ere de tvende store Metalklokker, som blandt Sagerne befindes, ufornødne, da Signalerne lige saa godt kan gives ved Tromme eller Halvmaane, desaarsag kan disse tvende Klokker af Inventariet udgaa og sælges eller anvendes til andet Brug.

De linnede Sager, som henhører til Feltlazarettet og opbevares i Glückstadt, skal ved godt Vejr om Sommeren 1 à 2 Gange luftes, for ej at tage Skade af den derværende Fugtighed, og hertil er Garnisonen beordret at give den fornødne Hjælp af Mandskab.

Endelig da alt Seletøj, som henhører til Lazaretvæsenet, endnu er indrettet paa gammel Façon, saa skal dette efterhaanden forandres, ligesom ved Artilleriets Seletøj er sket.

Dette alt ville Korpset behage saaledes at foranstalte iværksat.

Frederik, K. P.

I. Nr. 462. **Kiel den 8de April 1806.**

Til Generalpostamtet.

Da jeg tror, det vil være godt og nyttigt, at der til Telegraferingen i Krigstider fra Als til Fyn blev i Steden for 2 Telegrafer opbevaret 4 Telegrafer af de nu nedtagne, saaledes at de tvende af disse kunde opbevares i Nærheden af Fynshav og de tvende andre i Nærheden af Bøjden, thi da kunde den ene paa hvert af disse Steder bruges

som Reserve i Tilfælde, at noget paa de opsættende Telegrafer ved Uvejr eller af Slid kom til Skade, saa ville Generalpostamtet behage at foranstalte saadant iværksat.

Frederik, K. P.

I. Nr. 466. Kiel den 11te April 1806.

Til Generalitetet.

— — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — —

Af Intendanten for den norske Armé, Generalmajor von Haxthausen, er indberettet, at der ved den norske Armés Munderingsdepot ikke haves tilstrækkeligt Forraad af Undermunderingsstykker til Armeens Forsørgelse; der haves vel et Forraad af 4 til 5000 Par Sko, men disse skal for største Delen udgives i dette Kvartal; Kollegiet ville derfor snarest muligt foranstalte, at endnu 10000 Par Soldatersko samt et forholdsmæssigt Forraad af Undermunderingssorter vorder opsendt til bemeldte Depot.

Frederik, K. P.

I. Nr. 503. Kiel den 15de April 1806.

Til Generalmajor Bechtolsheim.

I Anledning af Hr. Generalens Skrivelse af 11te April d. A., betræffende Prins Ludvig til Wittgenstein, som har staaet i badensk Tjeneste, da avtoriserer jeg Dem herved at tilskrive enten Prinsen selv eller hans Moder, at han kan efter sit Ønske og Begjæring blive ansat i dansk Krigstjeneste, dog ikke højere end som Kapitajn med Anciennetet fra Resolutionens Dato, og i Tilfælde af at han ønsker dette, saa skal han blive ansat ved et af Infanteriregimenterne her i Holsten som Kapitajn à la suite med en extraordinær Stabskapitajns Gage, indtil han ved forefaldende Vacance kan indtræde i virkelig Stabskapitajns Nummer.

Naar Hr. Generalen erholder Prinsens Svar, da ville De behage at underrette mig derom.

Frederik, K. P.

I. Nr. 504. Kiel den 15de April 1805.

Til Rentekammeret.

Efter Intendanten for den norske Armé hans Rapport, saa er i de norske Magasiner vel et temmelig stort Forraad af Havre, men da denne for en stor Del er gammel og saaledes vel kan være tjenlig til Hestefoder, men ikke til Mel, hvortil Havren der i Landet dog med Fordel til Troppernes Underholdning kan i Nødsfald anvendes, saa tror jeg, at det vil være af megen Nytte, at Magasinforvalterne i Kongsvinger, Frederikshald, Fredriksstad og Christiania blive af

Kammeret beordret til at sammenpakke det gamle, fuldkommen tørre Havreforraad saa meget som muligt og strax indmelde, hvor meget ny Havre ethvert Magasin endnu kan modtage. — Naar disse Rapporter indkomme, forventer jeg mig Beretning derover fra Kammeret; thi i Tilfælde af, at Konjunkturerne da maatte gjøre det nødvendigt at forstørre Havreforraadet, saa kunde af det i Danmark udskrevne Havreforraad ufortøvet opsendes saa meget til Norge, som paa hvert af formeldte Steder kan rummes, men naar dette skulde ske, da maa Kammeret tage Hensyn paa den Brug, som deraf skal gjøres, og desaarsag da nøje lade paasé, at intet andet end fuldkommen god og kjærnefuld Havre opsendes.

Frederik, K. P.

I. Nr. 507. Kiel den 15de April 1806.

Til Generalmajor Gedde.

Fra Kommandanten paa Kronborg, Generalmajor Stricker, er mig indmeldt, at et Korps svenske Tropper sammentrækkes i Skaane. Naar Hr. Generalen erfarer noget videre herom eller om andre Rustninger i Sverig, da haver De derover at tilsende mig Rapport.

Frederik, K. P.

I. Nr. 510. Kiel den 18de April 1806.

Til Hr. Generalmajor Prins Christian August i Kjøbenhavn.

I Anledning af Deres under 12te hujus til mig indgivne Forestilling og Bemærkninger, angaaende de mest trængende Nødvendigheder m. v., i Tilfælde af et svensk Overfald i Norge kunde finde Sted, da tjener til Gjensvar, at naar dette Tilfælde med Sikkerhed kan formodes at ville indtræffe, da skal blive Dem opsendt en til Generalkvartermestertjenesten duelig Officer, ligeledes en Søofficer, samt et Feltkommissariat blive oprettet.

I Henseende til Magasinernes Fyldning samt Opsendelsen af fornødne Undermunderingsstykker, da er vedkommende Kollegier tillagt Befaling snarest muligt at foranstalte det fornødne.

I Henseende til at forekomme et fjendtligt Overfald ved, førend et Indfald i Norge, da at forstyrre den svenske Skjærgaardsflaade og, hvor det er muligt, bemægtige sig de svenske Magasiner og dermed forskaffe sig et fast Punkt i det fjendtlige i Sverig, da er dette en Sag, som ej kan ske, førend Krigen er vis, og som Politikken nærmere maa bestemme.

I Henseende at bruge de gamle Galejer til Blok- eller Defensionsskibe for at stationeres i Fjordene, da ønsker jeg, at Deres Durchlauchtighed ved Deres Ankomst til Norge strax lader undersøge, om disse gamle Galejer virkelig ere brugelige til Blokskibe, og da afgive mig Rapport derom.

Frederik, K. P.

I. Nr. 525. Kiel den 21sten April 1806.

An den Landgraf Carl.

Da das englische Packetboot von jetzt nach Husum geht, so wird die in dieser Anleitung vorher niedergesetzte Commission sogleich wieder errichtet und hat, wie vorher, in seiner ganzen Kraft alles zu beobachten, was diesen Gegenstand betrifft.

Frederik, K. P.

I. Nr. 633. Kiel den 9de Maj 1806.

Til Generalmajor Walterstorff.

I Anledning af Deres Indmelding af 4de Maj angaaende Kapitajn Molderups Udeblivelse over sin Permission, da tjener til Gjensvar, at Regimentet haver at give bemeldte Kapitajn en stræng og alvorlig Irettesættelse, fordi han stridende mod al Tjeneste haver forsømt pligtmæssig at indmelde Aarsagen til hans Udeblivelse over den hm givne Permission; men da han ved Doktorattest haver bevíst at være om ikke syg, saa dog upasselig, saa kan han tilstaas endnu 3 Maaneders Rejseprolongation, men naar disse ere omme, da haver han at indfinde sig ved Regimentet eller ved gyldige Attester bevise, at Sygdom forbyder dette; thi skulde han mod Formodning atter udeblive uden Tilladelse, saa skal han paa behørig Maade blive afhentet og straffet.

Hvilket alt Hr. Generalen ville behage at bekjendtgjøre Hr. Kapitajnen til Efterretning.

Frederik, K. P.

I. Nr. 671. Kiel den 9de Maj 1806.

Til Generalitetet.

— — — — — — — — — — — — — — —

Den forhen i badensk Tjeneste standne Prins Ludvig til Sayn-Wittgenstein-Berleburg skal udnævnes til Kapitajn à la suite ved det oldenburgske Infanteriregiment og gives en extraordinær Stabskapitajns Gage, indtil han ved forefaldende Vacance kan indtræde i Nummer. Bemeldte Prins Ludvig erholder Kapitajns Anciennetet en Dag sildigere end fornævnte Premierlieutenanter[1]), som skal reserveres Kapitajns Anciennetet.

— — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — —

Da Regimentets Regnskabs endelige Afgjørelse imellem Husarregimentet og den forhen ved samme staaende Regimentskvartermester Flindt endnu henstaar uafgjort, saa ville Kollegiet sørge for,

[1]) nemlig v. Späth af Slesvigske, Waldmann af Dronningens, Jess af Oldenburgske, Burgdorff af Fynske og Cold af 2det jyske Regiment.

at denne Sag, som saa længe har henstaaet uafgjort, nu snarest muligt afgjøres.

— — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — —

Frederik, K. P.

II. Nr. 208. Kiel den 9de Maj 1806.

Til Finanskollegiet.

Da afdøde Statsminister, General Huth i mange Aar har haft en Tjener, navnlig Ole Simonsen Steen, der i den Afdødes høje Alder og vedvarende Sygdom har víst en sjælden Omhyggelighed, saa ønsker jeg, at dette Menneskes Troskab bliver belønnet paa en passende Maade, og til den Ende skal han af Finanskollegiet udbetales aarlig 120 Rdl., som regnes fra General Huths Dødsdag og vedbliver, indtil bemeldte Ole Simonsen Steen ved en eller anden Lejlighed opnaar civil Befordring.

— — — — — — — — — — — — — — —

Frederik, K. P.

I. Nr. 674. Kiel den 11te Maj 1806.

Til Generalitetet.

— — — — — — — — — — — — — — —

Det til Kavaleriregimenterne nylig uddelte trykte Kavaleri-Exercerreglement troede jeg at være fuldkommen rigtig og nøjagtig i alle Maader, siden samme i Følge min Befaling af 31te December f. A. var gjennemsét og korrigeret af nuværende Major von Flindt i Livgarden til Hest, men til min største Forundring og Mishag erfarer jeg nu, at deri ere mangfoldige Fejl, som jeg har ladet optegne, og her indesluttet tilstilles Kollegiet. Jeg havde troet, at om endogsaa disse Fejl var undgaaet Major v. Flindts Opmærksomhed, de da vare blevne opdagede og rettede af Kollegiet, forinden Reglementet var blevet trykt og uddelt, men da dette nu ikke er sket, saa ønsker jeg af Kollegiet at erfare, paa hvilken Maade disse mange Fejl bedst kan rettes udi formeldte uddelte Exercerreglement.

Frederik, K. P.

I. Nr. 684. Kiel den 11te Maj 1806.

Til Major von Flindt af Livgarden til Hest.

Udi December Maaned f. A. fandt jeg det nødvendigt at lade Kavaleri-Exercerreglementet trykke, men forinden dette skete, fandt jeg det end mere nødvendigt at lade det nøjagtigt gjennemsé og korrigere, for at de Forandringer, som ved senere Befalinger vare givne, deri kunde blive indført, og det hele Reglement derved blive, hvad det burde være, nemlig: fuldstændigt og rigtigt. Til dette Arbejde behøvedes en i Tjenesten fuldkommen duelig og kyndig Officer, og jeg valgte derfor Dem til dette og troede, at Reglementet paa

denne Maade vilde opnaa den fornødne Fuldkommenhed, men til min største Forundring erfarer jeg nu, at dette mit Haab og Forventning er skuffet, i det at bemeldte Reglement indeholder mangfoldige Urigtigheder og Fejl, hvorover jeg herved sender Dem en Fortegnelse og maa tilstaa, at sammes Opdagelse haver været mig meget ubehagelig.

Frederik, K. P.

I. Nr. 728. Kiel den 20de Maj 1806.

Til det danske Kancelli.

Da Bergens Stift endelig nu er blevet færdig med et Udkast, betræffende Organisationen ved Borgerbevæbningen i Bergen, og haver tilsendt Generalkommandoen samme med Anmodning at tilføje, hvad Forandringer eller Tillæg samme maatte tro fornødent til at forskaffe Indretningen mere Hensigtsmæssighed, men haver kun givet Generallieutenant Hesselberg en Tid af 14 Dage til dette Arbejde, som næsten er ham en Umulighed; desaarsag haver jeg forlænget denne Tid til 14 Dage, saa at han i alt haver 4 Uger til at gjennemsé dette Arbejde og forsyne samme med de Bemærkninger, som han maatte finde fornødne, hvorom jeg i Dag har tilskrevet Generallieutenanten, hvilket jeg ikke har villet undlade at tilkjendegive Kancelliet til Efterretning.

Frederik, K. P.

I. Nr. 732. Kiel den 20de Maj 1806.

Til Genoralavditør Bornemann.

Da Meningerne i Henseende til Straffen for Landsoldaters Udeblivelse ere forskjellige, og som en Følge deraf de udeblevne ved nogle af de her kantonnerende Regimenter dømt til 2 Aars længere Tjenestetid og ved andre til arbitrær Straf af Fængsel paa Vand og Brød eller Krumslutning i kortere eller længere Tid. De, som ere af den første Mening, anføre til Styrke for samme Plakaten af 5te November 1777, og de, som ere af den sidste, Forordningen af 15de Januar 1790 og Generalitetets Skrivelse af 19de April 1794.

I Henseende til den første Mening, da forekommer det mig, som om den derfor citerede Anordning ikke saa ganske er anvendelig, og det af følgende Grunde:

1) Fordi den sidste Anordning af 15de Januar 1790 maa ansés at hæve den foregaaende af 5te November 1777;
2) At det vilde foraarsage Anomali i Lovgivningen, om man antog Plakaten af 5te November 1777 som gjældende, da en Generalitets-Skrivelse af 19de April 1794 forbyder at straffe Desertion, begaaet af Landrekrutter, med at tjene længere Tid, og
3) At der intet rigtigt Forhold vilde være mellem Straffen for én og samme Forbrydelse, nu og i 1777, thi den Gang var 2 Aar $^1/_6$, nu derimod $^1/_3$ af hele Tjenestetiden.

I Anledning heraf ønsker jeg mig Deres Formening, om de Domme, der gaa ud paa 2 Aars længere Tjenestetid, ej bør forandres, og om De tror, at en ny Lovgivning over denne Materie er nødvendig, hvortil De da kunde behage at give mig et Udkast, som jeg derefter igjennem Kancelliet (der nok egentlig er det Kollegium, hvorfra denne Lov skal udgaa) skal lade udfærdige, i hvilken Lov, jeg dog tror, det vilde være billigt at etablere det Princip, at den udeblevne, foruden korporlig Straf, skal gjøre Tjeneste ved det Regiment, hvorved han staar, enten i en Høstmanøvre eller Exercertid i lige saa lang Tid, som han er udebleven.

Frederik, K. P.

I. Nr. 747. Kiel den 23de Maj 1806.

Til Kapitajn Mossin af Søetaten.

I Anledning af Deres Rapport af 20de Maj angaaende et Uheld, som er tilstødt Kongebaaden „Makrelen“ udi Glükstadts Havn, da ønsker jeg derover at erholde en detailleret Rapport samt Deres Mening, hvorledes denne Havn bedst og mindst bekostelig er at istandsætte og gjøre sikker, samt Efterretning, om ej Byen er pligtig at holde Havnen ved lige, eller i det mindste kontribuere dertil, thi naar jeg haver erholdt disse Oplysninger, da vil jeg tilskrive Generalitetet og befale det fornødne i denne Sag.

Frederik, K. P.

I. Nr. 749. Kiel den 23de Maj 1806.

Til Rentekammeret.

I Anledning af Kammerets Indberetning af 10de Maj angaaende de norske Magasiner, da undlader jeg ikke at tilkjendegive Kammeret, at da Konjunkturerne have forandret sig, saa behøves for det første intet extraordinært Havreforraad at opsendes til Norge, og Kammeret ville i Følge heraf behage at kommunicere vedkommende Magasinbetjente saadant, paa det at de igjen efter Omstændighederne kunne benytte den dertil i Magasinerne ryddeliggjorte Plads.

Frederik, K. P.

I. Nr. 756. Kiel den 23sten Mai 1806.

An den Herrn Generalmajor Prinz Christian zu Schleswig-Holstein-Sonderburg.

Da ich keine Gefahr sehe für die Ruhe Norwegens, die auf eine directe Art erschüttert werden könnte, so muss ich Sie bitten, alle Massregeln einzustellen, die hierauf gezielt wären. Dagegen können Sie sowohl Ihre Inspectionsreise als übrigen Exercirzeiten abhalten lassen, wie gewöhnlich.

Hier trägt man viele Gerüchte um, als dass die Preussen am 27sten Mai das Hannöversche verlassen sollen, und dass dieses Land

von Franzosen besetzt werden soll; andere behaupten, dass England es selber besetzen soll. Die Nachricht, dass Schweden sämmtliche preussische Häfen als blockirt ansehen soll, ist nun officiel bekannt gemacht worden; Resultate kann ich aber noch nicht berichten, da sie noch schwerlich zu finden sind.

Ich verbleibe mit wahrer Hochachtung stets ganz der Ihrige

Frederik, K. P.

I. Nr. 763. Kiel den 23de Maj 1806.

Til Hr. Generalavditør Bornemann.

Da jeg er bleven opmærksom paa, at den Straf, som de militære Love foruden korporlig Straf fastsætte for Desertion, sc. at udtjene Kapitulationstiden paa ny, naar samme anvendes paa Desertører, som flere Gange efter flere Aars Mellemrum desertere, bringe disse til et Slags Fortvivlelse, der fører dem fra en Forbrydelse til en anden, fordi de ved ikke at se nogen Ende paa deres Tjenestetid ansé dem ulykkelige og, indtaget af dette Begreb, vove alt for at blive fri, saa ønsker jeg at høre Deres Formening, om det ikke skulde være hensigtsmæssigere at forandre eller i det mindste modificere denne Straf, hvorved De tillige vilde behage at anføre alle de Grunde, De formener, der ere for og imod denne Forandring.

Frederik, K. P.

Avantg. Nr. 102. Kiel den 24de Maj 1806.

Til Generalmajor v. Ewald i Segeberg.

I Anledning af Deres Skrivelse af 23de Maj og det deri sendte Brev fra den preussiske Oberst v. Beeren, angaaende en Proposition om gjensidig Udlevering af Desertører, da tror jeg det rigtigst, at De svarer bemeldte Oberst, at da den danske Armé nu næsten og i Fremtiden ganske vil bestaa af indfødte Landets Børn og ingen udenlands Hvervede, saa vil det nu være et meget sjældent Tilfælde, at nogen deserterer, og desuden saa kunde en slig Foranstaltning af Desertørers Udlevering ej bestemmes af Dem, men var en Sag, som maatte afgjøres ved en formelig Kartel-Akt imellem det Kgl. Preussiske og Danske Hof.

Oberst v. Beerens Brev remitteres herved.

Frederik, K. P.

Extraktprot. I. Nr. 955. Hovedkvarteret Kiel den 27de Maj 1806.

Til Admiralitetet.

Omendskjønt jeg endnu ej kan fravige min én Gang fremsatte Mening, at nemlig Bornholm kan skaffe god og antagelig Cement, tror jeg dog, at Kommissionen[1]) maa overlades at tilvejebringe 5 à

[1]) D. e. Defensionskommissionen.

600 Tdr. udenlandsk Cement, da denne bør have Ansvaret for Arbejdets Durabilitet. Men om Kommissionen haver Grunde for at vide bestemt om fransk Cements Brugelighed, og at denne bør for Bekostningens Ringhed, som for andre Aarsager, foretrækkes den bornholmske eller hollandske, kan jeg ej bedømme, men maa overlade til Kommissionen alene at afgjøre.

Frederik, K. P.

I. Nr. 767. Kiel den 27de Maj 1806.

Til Generalmajor Binzer.

Ved det mig under 25de Maj tilsendte detaillerede Overslag over Bekostningerne til en Jordhyttelejrs Bygning for lidt over 6 Infanteriregimenter, da finder jeg Bekostningen i Hensyn til den Nytte, som man nu og i Fremtiden kunde have af en slig Lejr, ikke saa betydelig, og vilde ved mange Lejligheder, hvor Tropper skulle forsamles, være for disse til Fordel i Tjenesten, ligesom det ogsaa vilde være til megen Lettelse for Landet i Henseende til Indkvarteringen.

Men i Hr. Generalens med Overslaget fulgte Forestilling finder jeg de anførte Bemærkninger meget vigtige, især hvad godt Vand og fornøden Brændsel til en slig Lejr angaar, og desaarsag maa, førend nogen Bestemmelse tages, først nøje undersøges, hvor et passende Terrain findes til en slig Hyttelejr, og som maa undersøges paa Steder, der have godt drikkeligt Vand og fornøden Brændsel i Nærheden samt sund Luft, fornøden Plads til Vaabenøvelserne, gode Veje (eller som let kan gjøres gode) til Transport af Lejrens Fornødenheder m. v., hvad der hører til en Plads, som man med rette kan give Navn af en god Lejrplads. Hr. Generalen ville behage ved Generalkvartermesterstaben at lade eftersøge, hvor en slig Plads i Hertugdømmet Holsten befindes, og derover afgive mig detailleret Rapport med fornøden Croquis til Oplysning.

Frederik, K. P.

Avantg. Nr. 100. Kiel den 28de Maj 1806.

Til Generalmajor v. Ewald.

Hr. Generalens Forslag af 27de Maj, i Henseende at forbinde Specialrevuen ved Avantgarden med en Rekognosceringstur over Borstedter Højder og langs Alsteren, finder ganske mit Bifald i alle Henseender, og ønsker jeg, naar Specialrevuen bliver befalet, at De da foranstalter alt iværksat efter formeldte Deres Forslag.

Frederik, K. P.

I. Nr. 797. Kiel den 30te Maj 1806.

Til Generalitetet.

Under den 27de Juli f. A. besvarede jeg Kollegiets Skrivelse af 23de s. M. i Henseende til den saakaldte Grønnehave i Helsingør og

tilkjendegav deri, at de paa denne Plads oplagte Møddinger strax maatte borttages, ligesom at de der anlagte Køkkenhaver maatte til Majdag 1806 nedlægges. Jeg troede, at denne Sag saaledes var iværksat og Grønnehave befriet for Haver, Møddinger og andre slige Ting, som ej henhøre til en Exercerplads, hvortil den for det i Helsingør garnisonerende Militære er bestemt; men til min største Forundring erfarer jeg nu, at alt paa bemeldte Grønnehave er blevet uforandret paa det nær, at endnu nogle Stenhobe ere henlagte og et Halvtag bygget. Jeg har desaarsag set mig nødsaget med Dags Post at tillægge Generalmajor von Stricker alvorlig Befaling at bortskaffe fra Grønnehave alle Møddinger, Stenhobe og det byggede Halvtag, og det inden 8 Dage fra Imodtagelsen af min Befaling, og skulde imod Formodning dette ikke strikte blive opfyldt, saa skal jeg være betænkt paa Midler til at se mine givne Befalinger respekterede.

Hvad Haverne derimod angaar, da maa jeg bede Kollegiet at forskaffe mig Underretning, om den i dets Skrivelse af 23de Juli omtalte Forpagtningstid ej, som jeg haabede, er udløben til sidste Majdag, thi i saa Fald ville Kollegiet sørge for, at de paa Grønnehave anlagte Kjøkkenhaver nedlægges, da denne Plads skal efter sin Bestemmelse bruges uden Indskrænkning eller Hindring til Exercerplads og andre militære Øvelser for Helsingørs og Kronborgs Garnisoner.

— — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — —

I Anledning af Kollegiets Skrivelse af 24de Maj, betræffende de af Husarregimentets forrige Regimentskvartermester Flindt endnu uafgjorte Regnskaber, da maa Kollegiet paadrive, at denne Sag kommer til Endelighed, og derover give mig Efterretning hver 3dje Maaned, hvorvidt bemeldte Sag er kommen.

— — — — — — — — — — — — — — —

Frederik, K. P.

I. Nr. 817. Kiel den 3dje Juni 1806.

Til Generalmajor Prins Christian August.

I Anledning af den mig over Galejerne ved Frederiksværn tilsendte Indberetning, hvorvidt disse kan være brugbare til at indrettes som Blokskibe, da finder jeg, at dette vilde være forbundet med en betydelig Del Bekostninger og dog ikke ganske svare til Hensigten, da disse Skibe formedelst deres Konstruktion ville være udsatte for Søgang og Strømmens Indflydelse paa Skuddenes Sikkerhed. Jeg er derimod ganske af Deres Durchlauchtigheds Formening, at det i Tilfælde af Krig, hvorved de norske Grænser mod Sverig blive truede, vilde være rigtigst at gjøre Indløbene utilgængelige ved Nedsænkninger, og at da, men ikke før, Galejerne indrettes til Blokskibe, som kunde bruges til at forsvare disse Nedsænkninger imod smaa fjendtlige Fartøjer, som maatte ville prøve paa at optage disse Forsænkninger for at aabne sig Indløbet; — og naar dette Tilfælde indtræffer, da haver jeg saa megen Tiltro og Overbevisning om Deres Durchlauchtigheds

Iver og Virksomhed, at sligt Forsvar ved Dem snart vil være bragt i Udførelse og behørig Orden.

Frederik, K. P.

I. Nr. 874. Kiel den 10de Juni 1806.

Til Kommandanten paa Bornholm.

Under 31te December f. A., altsaa næsten for 6 Maaneder siden, tilkjendegav jeg Dem mit Mishag over den Uorden, hvormed de mig under 27de November s. A. tilsendte Breve og Forslagslister vare forfattede, og udbad mig Forklaring over forskjellige Punkter, saa vel som nye mere nøjagtige og forstaaelige Forslagslister tilsendte; men da jeg til min største Forundring til Dato ikke endnu er beæret med noget Svar herpaa, saa maa jeg formode som den eneste Undskyldning, jeg kan tænke mig, at De ej haver imodtaget mit formeldte Brev; men skulde dette ikke være Tilfældet, saa forventer jeg mig ufortøvet mit formeldte Brev af 31te December besvaret, ligesom Oplysning om Aarsagen til, at dette ikke før er sket.

Frederik, K. P.

2den Div. Nr. 142. Kiel den 11te Juni 1806.

Til Generallieutenant v. Düring.

I Anledning af Hr. Generalens Indberetning af 3dje Juni, da maa jeg bede Dem, at De sørger for, at Kvarter for mig i Nærheden af Pladsen, hvor der skal exerceres, udsøges, lige meget hvilket Hus; Bramstedt, tænker jeg, er det passeligste.

Det ridende Artilleri skal ogsaa følge med. Den 3dje Husareskadron kan ikke undtages fra at møde, uden at det maatte findes højst nødvendig.

Naar De sender mig den endelige Efterretning om Exercerpladsen, da ønsker jeg et Croquis af samme.

Foreløbig tilkjendegives, at en Rastdag tilstaas Divisionens Kavaleri og ridende Artilleri efter Ankomsten til Barmstedt og Bramstedt, og 3 Dage til Exercitsen, hvoraf jeg vil bivaane de tvende sidste Dage; ligeledes tilstaas en Rastdag efter Exercitsen, hvorefter enhver marcherer til deres gamle Cantonnements-Kvarterer.

Frederik, K. P.

I. Nr. 1202. Kiel den 18de Juni 1806.

Til Professor Nachtigall.

Til behageligt Gjensvar paa Deres under 14de Juni mig tilsendte Papirer, nemlig:

A. Forslag til et Kommando-Reglement, brugeligt ved de gymnastiske Øvelser,

B. Optegnelse paa, hvad De tror, Underofficererne kunne og burde lære af Gymnastikken, og

C. Deres Forslag til en Forandring udi Bestemmelserne for, hvad Rekrutterne skulle lære af Gymnastikken,

kan jeg ikke undlade at tilkjendegive Dem, at jeg, hvad Littr. A. Forslaget til Kommando-Ordene angaar, gjærne tror baade de foreslagne Ord at være passende og den angivne Orden ved Undervisningen at være nødvendig, og derfor bifalder jeg, at Lærerne blive underviste i denne Fremgangsmaade og anholdte til at følge den ved Rekrutternes Undervisning. Men dels som Følge af disse Øvelsers Natur, der fordrer Legemets frie Bevægelse, dels for den Umuligheds Skyld, alle Vegne at anbringe disse Ord, men mere endnu for at vedligeholde Rekrutternes Lyst til Øvelserne selv, maatte al den Tvang omhyggeligen undgaas, som ikke ligefrem er nødvendig for Undervisningens Fremme, og derfor vil jeg, at de af Dem foreslagne Ord og Maade af Undervisning mere skal ansés som sædvanlig Maade at gaa frem paa, end som Reglement i militær Forstand, og dette Deres Forslag altsaa blot Methode at anvendes ved Undervisningen af vedkommende Lærere.

Deres under Littr. B. indgivne Forslag til, hvad Underofficererne skulle lære, bifalder jeg derimod ganske og ønsker, at De med de Deres Opsyn anfortroede Underofficerer ville tragte efter denne Færdighed, saaledes som jeg desangaaende skal tillægge de øvrige Underofficersskoler de fornødne Ordres.

Ligeledes samtykker jeg i den af Dem foreslagne Indskrænkning i Bestemmelserne af, hvad Rekrutterne skulle lære af Gymnastikken, saaledes at der herefter ikke skal læres dem at staa paa Hænderne eller at løbe baglængs, samt at den attraaede Færdighed i Dybdespring skal nedsættes til 3 Alen, i Svømningen til 100 à 150 Alens Længde, og at Dykningen saa vel som den Øvelse, at svømme med en anden, maa falde bort. Derimod skulle Rekrutterne, dersom ellers det er muligt at have Anstalter dertil, tilvænnes at foretage alle disse Øvelser paaklædt og med fuld Armatur, og til sidst altid øve Springene over virkelige Grøfter og Gærder saa vel som Klavringen op ad virkelige Træer, dersom der ellers gives Lejlighed dertil. Men naturligvis bør baade til Springe- og Klavre-Øvelserne, dog især ved Svømmeøvelser ogsaa, af Klædningsstykker tages gammelt og til andet Brug udueligt Tøj, og ved disse Øvelser aldrig bruges nogle af de til Brug i Tjenesten reglementerede Armatur- og Munderingssorter.

Endelig bevilger jeg, at Rekrutterne af Bajonetfægtning lære at parere Kvart og Oktav staaende og i Marchen, samt til sidst at foretage disse Øvelser sluttede.

Hvad den Anstand angaar, med hvilken Soldaten skal nærme sig og staa for sine Foresatte, kan den vel alt efter Forstanderens Befaling og efter hans Forskrift læres af Læreren i Gymnastikken. Men som henhørende til Tjenesten og som en Øvelse, der tillige vil være at foretage med Gevær, vil den tillige maatte vises af de Lærere, som øve Geværexercitsen, og Lærdommen maa alligevel blive overensstemmende, siden Lærere i Gymnastikken saa vel som de andre Skolens

Lærere heri aldeles have at rette sig efter Reglementerne og efter Forstanderne.

Frederik, K. P.

II. Nr. 248. Kiel den 20de Juni 1806.

Til Kommercekollegiet.

Under de mig den 14de hujus tilstillede Dokumenter fra Ostindien finder jeg blandt andet i den daglige Rapport af Garnisonen i Tranquebar anført Straffe, som ved den danske Armé i Evropa ere strængeligen forbudne, ja ville endogsaa drage Kassationsstraf efter sig for den, som befalede samme udført, saasom: Arsprygl og Rottingslag paa bare Krop. Jeg ønsker derfor af Kommercekollegiet at blive underrettet, om der for slige Straffes Udøvelse ikke er nogen Forskrift, eller om sligt er ganske vilkaarlig ved de ostindiske Tropper. Tillige finder jeg en Straf, som tidt bruges, nemlig at sættes paa det sorte Bræt indtil videre; jeg ønsker at vide, hvad denne Straf er, og hvorledes den udøves.

Frederik, K. P.

Avantg. Nr. 110. Kiel den 20sten Juni 1806.

An den Herrn Generalmajor v. Ewald.

Der Herr General wollen dem preussischen Quartiermeister-Lieutenant von Valentini auf seine Bitte zur Antwort ertheilen, dass er sehr willkommen sein wird.

Frederik, K. P.

Avantg. Nr. 111. Kiel den 22de Juni 1806.

Til Hr. Generalmajor v. Ewald.

De i Deres Rapport af 21de Juni benævnte 7 preussiske Officerer, som ønske Tilladelse at bivaane Revuerne ved vor Armé, skal være velkomne, og skal dem blive anvist Fourage paa de Heste, som de medbringe; men frit Kvarter kan jeg af Mangel paa Plads ikke lade dem anvise, desaarsag maa disse Herrer selv sørge derfor. Hvilket Hr. Generalen ville behage at bekjendtgjøre Vedkommende til Efterretning.

— — — — — — — — — — — — — — —

Frederik, K. P.

I. Nr. 1002. Kiel den 1ste Juli 1806.

Til Generalitetet.

I Anledning af Kollegiets Indberetning af 28de Juni angaaende Kommandanten paa Bornholm, Oberstlieutenant Funch, som hverken har været at formaa til at tilbagesende den ham i Aaret 1803 tilstillede Original-Kommissionsdom i Sagen, angaaende de i Sommeren 1801 paa Bornholm forefaldne Uordener, med Paategning om Dom-

mens Fuldbyrdelse, uagtet de ham gjentagne Gange derom gjorte Erindringer, ligesom han ikke haver besvaret Kollegiets egne resp. Breve af 29de Marts og 19de April d. A., saa bifalder jeg aldeles Kollegiets Forslag, at bemeldte Kommandants Gage indeholdes saa længe, indtil han opfylder, hvad ham i bemeldte tvende Skrivelser fra Kollegiet er paalagt, samt tilbagesender Generalavditoriatet den ham tilstillede Kommissionsdom, ligesom denne Gages Indeholdelse ogsaa skal vedblive, indtil han haver besvaret mit Brev og Befaling af 31te December f. A., hvorom jeg haver gjort ham Erindring, men intet Svar faaet.

— — — — — — — — — — — — — — —

Frederik, K. P.

II. Nr. 270. Kiel den 8de Juli 1806.

Til det Kgl. Kommercekollegium.

I Anledning af Kollegiets Indberetning af 1ste Juli over Straffene ved de kongelige Tropper i Ostindien, da tror jeg det rigtigst, at, for dog heri at undgaa Vilkaarligheder og derimod faa noget bestemt i Henseende til Straffelovene, som jeg vel indsér maa rette sig efter Indianernes Religions- og Kasteskikke, at Kollegiet anmoder Generalavditøren at sammentræde med én eller flere Officerer af de ostindiske Tropper, som er i Kjøbenhavn, og at disse da kommissionaliter udkaste et Forslag til Straffelovene for de ostindiske Tropper, hvilket da i sin Tid tilsendes mig.

Frederik, K. P.

I. Nr. 1046. Kiel den 11te Juli 1806.

Til Generalmajor von Gedde.

I Anledning af Deres Rapport af 8de Juli angaaende Generalmajor Strickers Indberetning over en Skrivelse fra den engelske Konsul i Helsingør, da ville De behage at bekjendtgjøre Generalmajor Stricker, at siden Skipperne kan, imod at fremvise deres Passer fra Øresunds Toldkammer, passere ind og ud igjennem Toldbodporten om Natten imellem Vagtskuddene, saa kan jeg ej indsé, at man med rette kan nægte Officerer af de Kgl. engelske Krigsskibe, under hvis Kommando de engelske Skippere staa, at nyde samme Rettighed som Skipperne. Bemeldte Toldbodport maa derfor paa Forlangende aabnes imellem Vagtskuddene for Officererne af engelske saa vel som andre Nationers Krigsskibe.

Den engelske Konsul Fenwich klager end videre over, at Skildvagterne ej give Hs. Storbrittaniske Majestæts Søofficerer militær Honnør. Dette Punkt omtaler Generalmajor Stricker ikke i sin Rapport. Jég maa derfor formode, at den er ugrundet, thi Officerer af venskabelige fremmede Magter tilkommer efter deres Charger samme

Honnør og Æresbevisning af vore Vagter og Skildvagter, som vore egne Officerer.

Frederik, K. P.

3dje Div. Nr. 118. Kiel den 13de Juli 1806.

Til de Herrer Stabs- og Oberofficerer af det 1ste jyske Infanteriregiment i Lejren ved Bokel.

De Aarsager, hvorfor jeg ej kan være tilfreds med det 1ste jyske Infanteriregiment, ere følgende:

1) Paaklædningen, som i det hele var maadelig og ej saa ordentlig, som det ellers ved den danske Armé er brugeligt.

2) For det andet den liden Besked, de Herrer Kompagnichefer i Almindelighed vidste om Kompagnierne.

3) Officersoppasserne vare ej efter Befalingen til Specialrevuen opstillede bag Kompagnierne.

4) At Kapitajn Tidemand var tilstaaet flere Oppassere, end Regimentskommandoen hjemler Ret til at tillade.

5) Marchen var langsom, stiv og uden Orden.

6) Geværexercitsen var hverken rask eller ordentlig.

7) Mandskabets Anslag var helt maadeligt og saaledes, at det 3dje Geled altid slog an i Luften.

Overalt manglede dette Regiment den Orden, Raskhed, Hurtighed og Munterhed, jeg altid haver fundet ved de danske Regimenter. End videre at jeg maa tilstaa at have set det 1ste jyske Infanteriregiment meget bedre de forrige Gange, at Regimentet er mig blevet forestillet.

Frederik, K. P.

1. Nr. 1103. Kiel den 25de Juli 1806.

Til Hr. Generalavditør Bornemann.

I Anledning af, at det i Preussen ofte hændte sig, at Personer af de civile Stænder fornærmede militære Personer enten ved Ord eller Gjerninger og derved ofte gjorde Officerer ulykkelige, uden at Lovene tilkjendte slige Personer anden Straf end Pengemulkter, hvilket gav Anledning til Splid og Had, som gjorde, at de Militære hævnede sig selv: saa udkom i Aaret 1788 hosfølgende tvende Kgl. Forordninger, som skærpede Straffen for de civile Personer, som fornærmede militære Personer. Af Generalavditoriatet ønsker jeg at erfare, hvorvidt disse Forordninger findes passende til at indføres enten ganske eller til Dels i de danske Stater, da jeg ikke kan nægte, at jeg finder det billigt, at den Person, som uden Aarsag krænker en Officer sin Ære og altsaa berøver ham hans største Ejendom, ej bør kunne afbøde en slig Forseelse ved Pengemulkter.

Frederik, K. P.

II. Nr. 281. Kiel den 25de Juli 1806.

Til Admiralitetet.

Fra Generalguvernøren i Vestindien er mig indmeldt, at Kapitajnlieutenant Acheleye, som kommanderer Fregatten „Diana“, haver erholdt Tilladelse at gaa til Portorico, for at indkjøbe Proviant, som der faas for bedre Kjøb, dog med den udtrykkelige Befaling, ej at blive længere borte, end det gjorde nødvendigt for Provianteringen, hvilken Tur plejer at gjøres i 4 à 5 Dage, men desuagtet tilbragte Kapitajnlieutenanten dog 4 Uger paa denne Rejse.

I Anledning heraf ønsker jeg, at Kollegiet affordrer Kapitajnlieutenanten en bestemt Erklæring over Aarsagen til hans lange Udeblivelse uden dertil at have Tilladelse. Naar denne Erklæring er indkommen, ville Kollegiet behage at tilstille mig samme med dets Formening over denne Sag.

Frederik, K. P.

1ste Div. Nr. 206. Kiel den 28de Juli 1806.

Til Prins Frederik af Hessen.

Det gjør mig ondt, at jeg er nødsaget til at tilkjendegive det fynske Regiment lette Dragoner min Utilfredshed med dets Mandskabs slette Paaklædning og Mangel paa al militær Anstand, hvilket jeg maa se, hver Gang Ordonnanser af dette Regiment ankomme i mit Hovedkvarter; hvortil endnu kommer, at dette Regiment maa ganske have glemt at instruere dets Mandskab om den Pligt at hilse Officerer, som de møde; thi dette forsømme de ganske, og have de i Gaar afgaaende Ordonnanser tilsidesat denne Pligt saagar imod mig selv, da de mødte mig uden at hilse, hvoraf jeg maa slutte, som før sagt, at de ej kjende denne Skyldighed og Respektsbevisning imod Officerer. Men jeg haaber, at denne Erindring vil have den gode Virkning, at jeg ej behøver tiere at paatale formeldte Mangler ved dette Regiment. Dette ville Deres Durchlauchtighed behage at bekjendtgjøre Regimentet til Efterretning.

Frederik, K. P.

II. Nr. 285. Kiel den 29de Juli 1806.

Til det danske Kancelli.

Under den 8de Juli haver Kancelliet indberettet mig, at Politimester i Christiania Wulfsberg ikke har troet at kunne antage Underofficer Schultz af det 3dje jyske Infanteriregiment til Politibetjent i Christiania, siden at han ansér ham uduelig til denne Post, da bemeldte Underofficer ikke har megen Øvelse i at skrive. I Anledning heraf haver jeg indhentet Erklæringer saa vel fra Regimentet som fra den kommanderende General i Nørrejylland, hvilke herved følge, og som jeg maa bede Kancelliet strax at tilstille bemeldte Hr. Politimester til bedre Oplysning, og tror jeg næppe, at Politimesterens Formening kan kuldkaste disse tvende Erklæringer, som er givne af

bemeldte Schultzes Foresatte, der formodentlig bedre maa kjende ham og hans Værd som en tro og paalidelig Mand, der ved hans mange Aars gode Opførsel har erhvervet sig enhvers Agtelse, end Politimester Wulfsberg. End videre maa jeg tilstaa, at da jeg satte ham paa Listen til denne Post, da vidste jeg meget vel, at skjønt han kan skrive, saa dog ej besidder den største Færdighed deri, men jeg troede, at Paalidelighed, Troskab òg Aktivitet vare Hovedegenskaberne ved en Politibetjent og ikke Færdighed i Skrivning.

Kancelliet ville derefter behage at tilstille mig bemeldte Politimesters Svar, hvorpaa jeg da forbeholder mig nærmere at meddele Kancelliet min Resolution i denne Sag.

Frederik, K. P.

I. Nr. 1133. Kiel den 1ste Avgust 1806.

Til den søndenfjældske Generalkommando.

Efter nøje at have gjennemgaaet og overvejet Deres Forestillinger af 30te Juni og 3dje Juli, hvori De foreslog:

a) en Øvelse ved Frederiksværn med de nye Kanonerbaade, for at overbevise Menigmand om deres Brugbarhed, og
b) at de gamle Galejer ved Frederiksværn maatte beholdes, for at tjene som Blokskibe ved Frederiksstad,

finder jeg det første meget nyttigt, og da det tillige er overensstemmende med Instruxen for Værftets Chef, at disse Øvelser foretages, saa har jeg givet det Kgl. Admiralitets-Kollegium den fornødne Ordre, at et Par af de nu opsendende 4 Chalouper blive bemandede efter Reglementet med saa mange Matroser, som de er bestemt [for], og forresten med Soldater, de første af Værftets Besætning og de sidste af Regimenterne, hvilke De ville behage at kommandere, alt for at udføre den instruktionsmæssige Øvelse.

Hvad derimod det andet angaar, da ere Galejerne upaatvivlelig ikke at bruge som Blokskibe, da de ej ere i Stand til at føre eller udsende lige saa kraftige og langt strækkende Kugler som Krigsskibe eller Rofartøjer og vilde altsaa af disse kunne ødelægges i en saadan Distance, hvorpaa deres Ild ej kunde virke paa de fjendtlige Skibe. Min Resolution af 20de Juni i Henseende til disse Galejskibes Nedsendelse finder jeg derfor ingen Føje til at forandre.

Derimod vil jeg tro, at Indløbene til Frederikshald og Frederiksstad bedre vil kunne forsvares enten af sejlende Defensionspramme eller og af Flaadebatterier, som kan armeres med svære Kanoner, der kunne føre langt strækkende og kraftige Kugler. Det første af disse Forsvar har den Fordel, at det kan bevæges til de Punkter, hvor det med mest Nytte kan bruges, hvorimod det har den Mangel, at det ej fordelagtigt kan sættes paa Land og altsaa er udsat for Vandets og Ormenes fortærende Paavirkning, hvorimod det andet ej er saa bevægelig, men kan derimod, efter at være tilhugget, opbevares paa Landet og, naar behøves, i en kort Tid samles og sammensættes. Jeg ønsker nu at høre Deres Durchlauchtigheds Mening om

hvilke af disse Forsvarsmidler De efter Deres lokale Kundskab finder mest anvendelig til de benævnte tvende Havnes Forsvar.

Frederik, K. P.

I. Nr. 1179. Kiel den 8de Avgust 1806.

Til den nordenfjældske Generalkommando.

I Anledning af Deres Rapport af den 22de Juli over den til at holde Forelæsninger samt examinere de unge Officerer nedsatte Kommission, da ville Hr. Generalen tilkjendegive denne Kommissions Medlemmer min Tilfredshed, ligesom De selv ville herved imodtage min Tak for den Opmærksomhed, de nu, som stedse, viser ved at gjøre alt til at danne de unge Mænd til duelige og kundskabsfulde Officerer, hvortil den af Hr. Generalen givne Befaling, som jeg med Fornøjelse haver læst, sikkert vil bidrage meget.

Frederik, K. P.

II. Nr. 310. Kiel den 12ten August 1806.

An den Kammerherrn und Amtmann v. Buchwald.

Da beinahe alles Schwarzbrod, welches hier in Kiel verkauft wird, voller Sand ist und deshalb sehr unangenehm zu speisen, so habe ich mich erkundigt, was wohl die Ursache dazu sein könnte, und erfahren, dass die schlechte Beschaffenheit der Mühlensteine in Neumühlen dieses verursachen soll, und dass alle Einwohner der Stadt Kiel verbunden sind, ihr Brodkorn allein auf dieser und keiner anderen Mühle mahlen zu lassen.

In dieser Anleitung trage ich daher dem Hrn. Kammerherrn hiemit auf, ohne Aufschub das Mühlwerk und die Mühlensteine zu Neumühlen in Ihrer Gegenwart durch sachkundige und unparteiische Männer untersuchen zu lassen, und im Fall es sich finden sollte, dass die Mühlensteine Schuld daran seien, dass das Brod voller Sand gefunden ist, so müssen Sie dem Müller dort befehlen, sogleich die Mühlensteine entweder repariren oder neue an deren Stelle setzen zu lassen, und bis dieses zu Stande gebracht ist, muss den Bäckern hier in Kiel erlaubt werden, ihr Brodkorn auf andern guten und brauchbaren Mühlen mahlen zu lassen.

Frederik, K. P.

1ste Div. Nr. 262. Kiel den 2den September 1806.

Til den højstkommanderende Officer ved Kronprinsens Regiment i Kiel.

De i mine Ordres af 27de Juli, 3dje og 10de Avgust d. A., betræffende den adspredte Fægtning, omtalte Cercle-Quarréer, som mod Kavalerioverfald skal formeres, skal i Steden for det Navn Cercle-Quarré benævnes med Navn af Kreds, og kommanderes altsaa: Formér Kreds.

Frederik. K. P.

I. Nr. 1368. Kiel den 2den September 1806.

Til Hr. Generalmajor Prins Christian August.

I Anledning af Deres Durchlauchtigheds Skrivelse af 25de Avgust [1]), da maa jeg tilkjendegive Dem, at det gjør mig ondt, naar jeg nødsages igjennem Dem at lade nogen tilkjendegive noget ubehageligt, men naar Regimenter, Korpser eller Individer under Deres Kommando fortjener dette, da kjender jeg dog ingen anden Vej til at bekjendtgjøre sligt hos vedkommende, og jeg kan vel føle, at dette kan være Dem ubehageligt, men ingenlunde fornærmeligt. Imidlertid saa haver jeg (da De ønsker det) intet imod, at De for denne Gang ikke bekjendtgjør min Befaling af 15de f. M. for de 4 nationale Kompagnier af det 1ste aggerhusiske Infanteriregiments Bataillon, det telemarkske Infanteriregiment og den norske lette Infanteribataillon.

Da jeg ser, at D. D. haver fundet Borgerbevæbningen i Frederikshald og Bragnæs, men fortrinlig de i Moss og Laurvig, vel dresserede og i meget god militær Orden, saa ville De behage i mit Navn at tilkjendegive dem, især de 2 sidstnævnte, min særdeles Tilfredshed for den Flid og Nidkjærhed, som de haver anvendt til Tjenestens Fremme, og som jeg er overbevist om, de stedse vil vedligeholde.

Frederik, K. P.

Avantg. Nr. 158. Kiel den 24de September 1806.

Til Hr. Generalmajor v. Ewald.

— — — — — — — — — — — — — — —

I Dag vil en svensk Ritmester, Baron von Toll, som er Adjudant hos Kongen af Sverig, ankomme fra Bornhövd til Segeberg, for der fra videre i Morgen at rejse til Lübek. Jeg ønsker, at Hr. Generalen medgiver ham en Officer paa denne hans Rejse, for at vise ham den rigtige Vej samt, hvad ellers han maatte ønske at se paa denne Tur af Landet; hvilket maa ske paa en Maade, at han ej bemærker, at man ved dette Følgeskab lader ham observere, men at det derimod sker af Høflighed mod ham.

Frederik, K. P.

Feltkommiss. Nr. 222. Kiel den 30te September 1806.

Til Feltkommissariatet.

I Anledning af Feltkommissariatets Forestilling af 14de Avgust d. A. angaaende Godtgjørelse for Kvarterer m. v. til Hovedkvarterets Personale, da kan jeg aldeles ej nægte, at den Maade, paa hvilken Staden Kiel leverer Kvarterer, aldrig haver behaget mig; thi dels er denne Maade yderst vidtløftig, og dels vinder adskillige, som udlejer

---

[1]) Denne Skrivelse gik ud paa at bede Kronprinsen om at tage en Ordre tilbage, i Følge hvilken Christian August skulde tildele nogle nationale Kompagnier en Irettesættelse, fordi de ved en Inspektion ikke havde svaret til Forventningerne.

Kvartererne, betydeligt derved, hvorimod at den største Del og mindreformuende Borgere tabe derved; men da dette i det hele er en Kommune-Indretning, som egentlig ej henhører til det af Feltkommissariatet forfattede og formeldte Forslag, saa overgaar jeg samme, og det bliver nu Spørgsmaalet, om den af Kommissariatet foreslagne Maade til at udrede Godtgjørelsen paa skal antages, og mit Svar derpaa er: ja, naar adskillige Modifikationer i Klassifikationen finder Sted.

Jeg overgaar derfor nu til disse Klasser, hvis Inddeling jeg finder mere regelmæssig saaledes, som de her følger, nemlig:

1ste Klasse.

a) Feltmarskalk Landgrev Carl til Hessen,
b) Statsminister Grev Bernstorff,
c) Præsidenterne for det danske og slesv. holst. Kancelli,
d) Generalerne,
e) Etatsraad Heinzelmann som Deputeret i Feltkommissariatet,
f) Chefen for Artillerikorpset, Oberst Bielefeldt.

2den Klasse.

a) Feltmarskalkens Generaladjudant, Oberstlieutenant Foss,
b) Mine Adjudanter,
c) Generalkvartermesterstaben,
d) Feltmarskalkens Adjudant, Major Gløersen,
e) Justitsraad Jessen og Professor Guldberg,
f) Stabskirurgussen,
g) Over-Landevejinspektøren,
h) Kapitajn Haxthausen,
i) Sekretæren af det udenlandske Departement,
k) Generalvognmesteren,
l) Feltprovsten.

3dje Klasse.

a) Bureaucheferne ved Feltkommissariatet,
b) Overkrigskommissær Berg,
c) Kapitajnerne Struve og Monrath,
d) Oberst Bielefeldts Adjudanter,
e) Over-Telegrafinspektør Groos.

4de Klasse.

a) Mit Generalkommandokontors og Civildepartements Kontors Betjente,
b) Samtlige Fuldmægtige og Kopister ved Feltkommissariatet,
c) Feltpræsterne,
d) Telegrafinspektørerne,
e) Min Berider og Furér.

5te Klasse.

a) Mine Lakajer, Kuske, Rideknægte,
b) Underbetjentene ved Magasinerne,
c) Skriveren hos Chefen for Artillerikorpset.

Dette ville Feltkommissiariatet behage saaledes at indføre til Regel og Rettesnor, og i øvrigt approberer jeg alt af Kommissariatets formeldte Forestilling af 14de Avgust dette Aar.

Frederik, K. P.

I. Nr. 1548. Kiel den 10ten October 1806.

An das schleswigsche Obergericht.

Es ist mir von der angeordneten Passcommission in Friedrichstadt einberichtet worden, dass sich aus einem über 3 arretirte, verdächtige Reisende abgehaltenen Verhör ergeben hat, dass vorbenannte 3 Arrestanten 2 englische Werber und 1 Recrut gewesen, und unter den ihnen abgenommenen Papieren befindet sich eine Marschroute von Hamburg nach Husum, woraus erhellet, dass von einem gewissen englischen Werber in Hamburg, Namens Schiffer, in allen Wirthshäusern auf der ganzen Marschroute von Hamburg nach Husum für alle durchpassirenden Recruten die Verpflegung schon im Voraus bezahlt ist.

So wie ich nun solches dem Königl. schleswigschen Obergericht hiedurch anzeige, wird zugleich demselben von mir aufgetragen, unverzüglich die benöthigten Verfügungen zu treffen, dass von beikommenden Obrigkeiten wohl vigilirt wird, damit wo möglich die Schuldigen, welche an dieser unerlaubten Werbung Antheil nehmen und mit den Werbern in irgend einer Verbindung stehen, zur gesetzlichen Strafe gezogen werden können; auch wird noch nachträglich angeführt, dass ich auch dem Königl. holsteinischen Obergericht diesen sich in Friedrichstadt zugetragenen Vorfall bekannt gemacht und die benöthigten Verfügungen zu treffen aufgegeben habe.

Frederik, K. P.

II. Nr. 429. Kiel den 14de Oktober 1806.

Til Kammerherre, Oberst Hauch. Helsingør.

I Deres Avancements-Forslag af 20de September d. A. foreslaar De den anden Kapitajn i Korpset, J. B. Høst, til Major og derved forbisprungen Kapitajn Hansen, som paa den under 5te Marts 1804 approberede Anciennetetsliste er anført og bestemt at være den ældste Kapitajn i Korpset, uden at angive nogen gyldig Aarsag til denne Tilsidesættelse; thi at Kapitajn Høst har været Stabskapitajn førend Hansen, er ingen Grund, da dette skete, førend Korpset var fuldkommen organiseret, og desaarsag Ancienneteten ej stadfæstet af Kongen, men bestemt ved et Valg, som man sjælden kan bygge paa, thi ellers maa jeg dog tilstaa, at Kapitajn Hansen, som var den, der allerførst gjorde Bevægelse om dette Korpses Oprettelse og gjorde Forslag til de første Indretninger, dog vel burde have været valgt til Kapitajn førend Høst, men da dette ikke blev taget i Betragtning ved fornævnte Valg, saa var det Aarsag til, at Hs. M. Kongen fandt sig beføjet under 5te Marts 1804 at redressere denne Fejl ved at bestemme Hansen til at være ældste Kapitajn i Korpset, og da De, i Følge Oberst Boye-Junges Erklæring, ej havde det ringeste ved denne Anciennetets-Bestemmelse at erindre, da han fratraadte Kommandoen og overleverede Korpset til Dem, saa er det efter 2 Aars Forløb nu sikkert for sildig, just da han skal avancere, at ville gjøre en Forandring ved at forbi-

springe ham, hvilket ingenlunde kan bifaldes, uden i det Tilfælde, at De havde erklæret ham uduelig til Majors-Tjeneste.

Men da Kapitajn Hansen af Kongen er ansat som den ældste Kapitajn i Korpset, hvilket jeg ej drister mig til egenmægtig at forandre, og han efter kyndige Mænds Dom skal være en duelig borgerlig Artilleriofficer, der besidder en Del mathematiske og Artilleri-Kundskaber og har fremfor nogen anden ved Korpset holdt Forelæsninger i Artillerividenskaberne for en Del af Korpsets Over- og Underofficerer, saa haver jeg troet, at Retfærdighed og Billighed talede for ham, og desaarsag efter hans Tur foreslaaet ham til Major i Korpset.

Hvorom jeg ikke har villet undlade foreløbigen at underrette Hr. Obersten.

Frederik, K. P.

3dje Div. Nr. 179. Kiel den 14de Oktober 1806.

Til Kapitajn Brackel af 1ste jyske Infanteriregiment.[1])

Deres Selvfølelse glæder mig lige saa meget, som den ualmindelige Uorden, jeg fandt Deres Kompagni i, forundrede mig. Jeg tror at have víst Dem Skaansel nok ved ej paa Stedet at have ladet Dem arrestere. Jeg venter for Fremtiden af Dem, at De viser Aktivitet og Iver, for at jeg kan lade Dem nyde godt af den Anciennetet, som Dem af Hs. Majestæt allernaadigst er forundt; da skal jeg vist foreslaa Dem til Forfremmelse.

Deres hengivne
Frederik, K. P.

II. Nr. 455. Kiel den 28de Oktober 1806.

Til Oberst Hauch i Helsingør.

Deres Brev af 18de Oktober haver jeg imodtaget, og samme besvares Dem herved. Den Kgl. Resolution af 21de December 1793 og mange ældre bestemmer, at vedkommende Chefer, uden Hensyn paa Anciennetet en, stedse skal foreslaa den Kapitajn til Major, som har de Egenskaber og fortrinligste naturlige Gaver, som denne vigtige Charge især udkræver, og at følgelig den, hos hvilken disse Egenskaber og Gaver ikke findes, kan og skal ved forefaldende Vacance forbigaas, omendskjønt han efter sin Anciennetet staar for Turen til saadant Avancement; men det befales end videre Cheferne, at naar de foreslaa en yngre Kapitajn til Major, fordi han dertil ansés due-

---

[1]) I Parolbefaling af 7de Oktober 1806 kundgjordes det, at Kapitajn A. N. J. Brackel ikke endnu ansaas for at have den Aktivitet, som kunde fordres af en Major, hvorfor hans Eftermand, Kapitajn N. Tidemand, udnævntes til Major; dog blev der forbeholdt Brackel Majors Karakter, og der tilføjedes, at denne Forbigaaelse ej for Fremtiden skulde komme ham til nogen Præjudice i hans Anciennetet. I Anledning heraf havde Brackel forlangt Oprejsning for den ham vederfarne offentlige Beskæmmelse.

ligst, „saa skal de Grunde og Aarsager omstændeligen anføres, der have bevæget Chefen til at forbigaa den ældre af Anciennetet“.

Dette haver De ikke iagttaget udi Deres Forslag af 20de September d. A.; thi De foreslaar deri Kapitajn Høst til Major, fordi han efter Deres Mening bør være ældre Kapitajn end nuværende Major Hansen, men anfører ej de Grunde og Aarsager, hvorfor De finder Kapitajn Høst fortrinlig skikket og Hansen ganske uskikket til Majorsposten. I Følge dette, og da forrige Kapitajn Hansen efter den gjældende Anciennetetsliste var den ældste Kapitajn samt en Mand, der dog vel ej kan nægtes at have med Flid og Iver lagt sig efter de Kundskaber, som hører til hans Fag som Artillerist, saa fandt jeg ingen Grund til at præjudicere ham og ingen Betænkelighed i at bringe ham i Forslag til Major, og haaber jeg, han vil opfylde sin Pligt i denne Post, ligesom at de særdeles mange uforudsete Ubehageligheder, som De sikkerligen tror vil flyde af hans Udnævnelse til tjenstgjørende Major, ej vil være farlige, men sikkert ved Deres Klogskab og Konduite let hæves, hvortil et godt Middel er, at de, som gjøre sig skyldige i Forseelser, uansét hvem de ere, straffes.

I øvrigt kan jeg forsikre Dem, at De aldeles ej haver tabt min Tillid, lige saa lidet som jeg nogen Sinde har kunnet tro, at De haver indrettet Deres Forslag af uædle Motiver, men havde De i Deres formeldte Forslag af 20de September anført det, som Deres Brev af 18de Oktober indeholder, bl. a. hvor De formelig erklærer forrige Kapitajn Hansen at være uduelig til Majors-Tjeneste, saa havde De rigtigere end nu haft Aarsag til at beklage Dem over, at jeg ej havde fulgt Deres Forslag.

Frederik, K. P.

Fægtningen ved Lübek og Hamburgs og Lübeks Besættelse af de Franske.

Ved Krigens Udbrud i Oktober 1806 var Hovedkvarteret i Kiel selvfølgelig meget spændt paa, hvad Udfald den vilde faa. Der var adskillige Officerer ude for at følge Begivenhederne og rapportere. Rustad var, som sædvanligt, i Paris; Wenzel Haffner, der var kommen hjem i Februar 1806, var atter i Avgust rejst til Hamburg, hvor fra han, som det synes, gjorde mindre Rejser til forskjellige Steder. For Preussens Vedkommende var Baron Selby, chargé d'affaires i Berlin, en vigtig Efterretningskilde paa denne Tid; desuden tilbød en brunsvigsk Postsekretær sig af egen Tilskyndelse til at give Efterretning om Krigen mod Vederlag, og hans Tilbud modtoges. For at faa end mere paalidelige Efterretninger om de krigerske Tildragelser fandt Kronprinsen dog Anledning til at sende to af sine Adjudanter, Kapitajn du Plat og Ritmester v. d. Maase, til den eventuelle Krigsskueplads for saa nær Begivenhederne, som muligt, at gjøre Iagttagelser. Disse to Officerer rejste over Hannover og Hameln til Kurfyrstendømmet Hessen, hvor de ankom i Begyndelsen af Oktober. Det var deres Hensigt i Førstningen at opholde sig ved Hoffet i Kassel, der ved saa mange Baand var knyttet til Danmark, og der fra at gjøre Exkursioner. Kurfyrstendømmet laa nemlig midt imellem de fjendtlige Magter og var paa denne Tid Gjenstand for begges Tryk. Preussen vilde have det til aktiv Deltager i Krigen, Hessen vilde være nevtralt og rustede sig for at forsvare sin Nevtralitet. Frankrig taalte ikke engang Rustninger i Hessen. Preussen sendte paa den Tid, Adjudanterne ankom til Kassel, General Blücher med en Troppestyrke ind i Landet, der fra fransk Side særligt truedes af den franske Reservehær under Mortier og de hollandske Tropper under Kong Louis. De to Adjudanter fulgte, som paalagt, Begivenhederne, indtil Krigen i November nærmede sig vore Grænser. Da ilede de hjem for at være paa deres Post, hvis deres Fædreland skulde inddrages i Kampen.[1])

---

[1]) De to Officerers Beretninger underskreves Anton Glode og Glode Anthon og sendtes gjennem en Postsekretær Muck i Hamburg til Bülow. De vare adresserede til Oberst Löwenbjerg, hvilken Person var identisk med Kron-

Efter Slagene ved Jena og Auerstädt var den preussiske Hær i fuld Opløsning. Den slagne Hær trak sig tilbage til Harzen, hvor fra den søgte at komme til Oder; men Napoleon, som efter Slagene stod nærmere denne, sendte kun Soults og Neys Armékorpser efter de flygtende og ilede med Resten af sin Hær — efter at Bernadottes Division Dupont havde slaaet den preussiske Reserve under Hertugen af Würtemberg ved Elben — til Berlin og Sachsen og der fra videre, for at komme før Preusserne til Oder.

Fyrsten af Hohenlohe, som, efter at den preussiske Hærs Øverstbefalende, Hertug Ferdinand af Brunsvig-Wolfenbüttel, var bleven saaret, havde taget Befaling over den preussiske Hær, maatte over Magdeburg og Rathenow søge at komme til Stettin, den nordligste Stad ved Oder, hvilken, han haabede, de Franske sidst vilde naa, og hvor Overgangen, da Stettin er en Fæstning, maaske kunde tiltvinges selv i uheldigt Tilfælde.

Blücher, som fra Harzen steg ned paa den hannoveranske Slette for at føre den preussiske Hærs Artilleri, beskyttet af sine Ryttere, til Oderen, overskred Elben lidt nord for Rathenow, hvorefter han fik Befaling over Prinsen af Hohenlohes Arrièregarde, bestaaende af Blüchers eget Korps og af det, der under Hertugen af Würtemberg var slaaet af Dupont og nu kommanderedes af General Natzmer.

Hertugen af Weimar, som havde manøvreret længst mod Vest, detacheret frem i Thüringerwald, reddede sit Korps gjennem Hannover til Soldau, hvor det overskred Elben og dernæst bevægede sig over Havelberg, Kyritz og Wittstock, ligeledes for at naa Oder, men eftertrykkeligt forfulgt af Soults Armékorps.

Det lykkedes ikke Fyrst Hohenlohe at naa sit Maal. Murat, Storhertug af Berg, havde, fulgt af Lannes's Armékorps, overvældet Stettin og dernæst vendt sig mod Vest. Fyrsten nødtes til at kapitulere med sine Tropper i Prenzlow den 28de Oktober.

Da dette skete, befandt Blücher sig med Arrièregarden nogle Mil sydvest for Prenslow ved Boitzenburg i Brandenburg. Her fra kaster han sig for at undgaa Tilfangetagelse ind i Mecklenburg, hvor han søgte foreløbig Beskyttelse i det vandrige Terrain i sammes sydostlige Del ved Müritz-Søen. Ogsaa Hertugen af Weimars Korps søgte her op, efter at Hertugen havde forladt det i Wittstock for ikke selv at falde i Franskmændenes Hænder. Blücher tog tillige Befalingen over dette Korps, som efter Hertugens Bortrejse, der skete over Rostock til Søs til Neustadt i Holsten, kommanderedes af General Winning.

Da Murat ser Blüchers Sidebevægelse og frygter for, at han vil til Stralsund, bevægede han sig op mod Svensk-Pommern for at spærre Blücher Vej til den svenske Fæstning. Syd fra nærmer der

---

prins Frederik. Beretningerne ere for vidtløftige til at kunne meddeles i deres Helhed, og den deri givne Fremstilling af de krigerske Tildragelser vil heller ikke nu være af synderlig Interesse. Derimod ville et Par af deres Breve fra Hessen og et enkelt fra den senere Rejse blive meddelte blandt Aktstykkerne.

sig nu en ny Fjende for Blücher, i det Bernadotte, som siden han sidst var i Hannover er bleven Fyrste af Pontecorvo, rykker med sit Armékorps fra Berlin mod Mecklenburg. Vestligere ere General Winnings Tropper endnu i Berøring med Soults Armékorps.

Hidtil havde vort Fædreland ikke været synderlig berørt af disse Tildragelser, som man i Holsten med Forbavselse iagttog. Baade Preussere og Franskmænd vare dragne forbi vore Grænser. Kun var der sket en stærk Indvandring i Holsten dels af preussiske Flygtninger, dels af Englændere, som havde været bosatte i Tyskland, dels af Folk, som havde Luxusheste eller Kostbarheder af forskjellig Art, som de vilde redde fra at falde i Sejrherrens Hænder, dels endelig af fyrstelige Personer med deres Følge fra de tyske Smaastater.

Blandt de sidste maa først den preussiske Hærs Øverstbefalende, Hertug Ferdinand af Brunsvig-Wolfenbüttel, nævnes. Han havde begivet sig til sin Residensstad for at pleje sit Saar, men da han ved Henvendelse til Napoleon havde faaet at vide, at Kejseren fandt sig nødsaget til at betragte den preussiske Hærfører som Soldat og altsaa som Krigsfange, naar Brunsvig besattes af franske Tropper, lod han sig under Navnet Greve af Wendhausen transportere til Ottensen ved Altona, hvorfra han, da han i en med Voxdug tildækket Kurv den 29de Oktober var transporteret fra Elbskibet op til sit Logis, bad Kronprinsen om Beskyttelse og om Underretning, hvis Reklamationer skulde følge hans Person[1]). Kronprinsen, der benyttede Leschly som Mellemmand mellem sig og Hertugen, har besvaret denne Anmodning og ligeledes skrevet til Hertuginden, som den 2den November kom til Altona under Navnet Grevinde Eberstein, men disse Breve kjendes ikke. Derimod fremgaar det af andre Aktstykker[2]), at Kronprinsen har ønsket Hertugen bort, men at hans Flytning var umulig. Han døde den 10de November. Den før nævnte Hertug af Weimar, som landede ved Neustadt, begav sig under Navnet Grev Eglofstein med sine Kavalerer til Eutin, men afgik kort efter til Søs til Østpreussen. Da Mortier havde besat Kurhessen, ankom hele det hessiske Hof, baade Kurfyrsten, Kurprinsen og de øvrige Medlemmer af Familien, her til Landet og tog Ophold hos Carl af Hessen. Andre fyrstelige Personligheder fra Tyskland fandt Optagelse hos Hertug Brunsvig-Bevern paa Glücksborg, hos Hertuginden af Augustenborg paa Als, eller i forskjellige Byer i Holsten. Til sidst modtog Holsten ogsaa alle de Prinser og Prinsesser, som havde søgt Ophold i Hamburg. Blandt disse var Prinsesse Holsten-Beck, formælet med russisk Generallieutenant Borántinsky.

Særlige militære Foranstaltninger gav det berørte ikke Anledning til. Stillingen var i det hele ganske den samme som før Krigen, indtil Svenskerne under Oberst Morian begyndte at røre sig i Lauenburg, hvilket skete den 2den November.

Morian havde roligt ladet hele Strømmen gaa forbi sig, da han den 1ste November fra Kong Gustav paa Beckaskog erholder en af

---

[1]) Hertugens Skrivelse til Kronprinsen følger blandt Aktstykkerne. [2]) Se Leschlys Rapport af 11te November iblandt Aktstykkerne.

Kongen paa Grund af Slagene ved Jena og Auerstädt udfærdiget ny Instruktion, der paalægger ham, hvis Forbindelsen med Styrken i Stralsund skulde afskæres ham, da at søge Retræte til en af de ved Kysten liggende Byer, saasom Rostock, Lübek eller Wismar, eller, hvis ingen af disse vare tilgængelige, til Hamburg, og derefter at føre Tropperne til Stralsund paa Fartøjer, som i fornødent Fald toges med Magt[1]). Den forudsatte Eventualitet var ved de skildrede Begivenheder i det østlige Mecklenburg alt indtraadt, da han erholdt Brevet, og den 2den November samlede han derfor sine Tropper i Ratzeburg, hvor fra han, da han erfarede, at der ikke kunde opdrives tilstrækkelige Transportmidler i Wismar, den 3dje brød op til Lübek.

Efterretningen om Svenskernes forestaaende Marche til Lübek kom til Prins Christian Frederik i Pløn gjennem Posten i Stockelsdorf. Prinsen sendte strax ved sin Adjudant, Clauson-Kaas[2]), Meddelelse til Ewald herom, og den danske Avantgardes Kommandør forføjede sig saa til Stockelsdorf og traf Foranstaltninger til den danske Grænses Sikring mod Lübek. Grænseforholdene vare nemlig meget vanskelige mod Lübek og det nord for Fristaden liggende Fyrstendømme Lübek, og Staden selv gjorde Mine til at ville forbyde Svenskerne Adgangen til den. Den lukkede sine Porte og forstærkede sine Vagter og Poster med alt det Krigsfolk, hvorover den raadede.

Lübek, som ligger mellem Trave og Wackenitz, hvis Vande omflyde den fra Nord til Syd langstrakte Stad paa de tre Sider, i det de kun lade en smal Indgang aaben ved den nordre Ende, havde, som alt tidligere bemærket, demoleret sine Fæstningsværker og omdannet Voldene til Spaseregange; men Ødelæggelsen var langtfra fuldført. Voldene og Bastionerne vare for største Delen tilstede endnu, om end berøvede deres Banketter og Brystværn.

Mod Nord paa den aabne Strækning mellem Trave og Wackenitz, inden for de til Dels demolerede Værker her, laa Burgthor, hvorigjennem Vejen førte til Travemünde. I Syd førte Vejen gjennem Mühlenthor til Ratzeburg og Hamburg. Vest paa kom man gjennem Holstenthor, den indre og den ydre, over Traven ud til Byens Forstad, som indtog en betydelig Del af Byens vestlige Territorium, hvis Grænse dannedes af den saakaldte Landgraben, som strakte sig fra Trems til Hamberge, begge Punkter liggende ved Trave. Denne Landgraben dannede altsaa Grænsen mod Holsten ved Byen Lübek. Paa holstensk Side af denne Grænse laa Godserne og Landsbyerne Stein-

---

[1]) G. Björlin: Sveriges Krig i Tyskland åren 1805—7. Stockholm 1882. [2]) C. F. Clauson-Kaas, som her for første Gang var kommen i nært personligt Tjenesteforhold til Prins Christian Frederik, var en Stifsøn af Kancellipræsident Kaas, der i 1786 havde ægtet Jærnværksejer C. Clausons Enke. Hendes den Gang 4 Aar gamle Søn blev i 1798 under sit fædrene Navn Fændrik ved Slesvigske Infanteriregiment, hvor han i 1803 forfremmedes til Sekondlieutenant. I December s. A. forsattes han til Feltjægerkorpset, hvorfra han, efter i 1804 at være adlet under Navnet Clauson-Kaas, i 1805 afgik til Tjeneste hos Christian Frederik som Adjudant.

rade, Mori, Fackenburg o. s. v., hørende til det Distrikt, som kaldtes de lybske Godser.

Fra Holstenthor gaar en Vej langs Trave til Oldeslo, en anden mod Nordvest til Fackenburg, hvor den deler sig i to, hvoraf den ene løber over Ekhorst til Segeberg, den anden over Stockelsdorf til Pløn og Kiel.

Umiddelbart uden for den holstenske Port drejer der fra den nordligste af de to beskrevne Veje en anden af, som under det da almindelige Navn, Eutinvejen, langs Traven mod Nord førte til Fyrstendømmet Lübek, der dannede to adskilte Enklaver, den sydlige, staaende i Forbindelse med Staden Lübeks Territorium, med Flækken Schwartau og Landsbyen Ratkau, den nordligste med Staden Eutin, hvor den aandssvage Hertug Friedrich Wilhelm af Oldenburg boede, og uden Tvivl tillige den regerende Administrator af Hertugdømmet Oldenburg, Peter Friedrich Ludwig, Fyrste til Lübek, opholdt sig.

Da Ewald var kommen til Stockelsdorf, sendte han Major Ötken med sit Kompagni frem til Fackenburg ved Grænsen, hvor i Forvejen Kardorff stod ogsaa med et Kompagni, og hvor der opkastedes en Barrikade. Major Turkos anbragtes med sit Kompagni ved Stockelsdorf, nogle Tusende Alen borte paa Plönervejen, og de to Eskadroner, som havde ligget i Segeberg, flyttedes til Ekhorst, 5000 Alen fra Fackenburg paa den sydligste af de Veje, som stødte sammen ved sidstnævnte Landsby.

Ellers forblev Besætningen, som hidtil, baade syd paa langs den lauenburgske Grænse og nord paa uden om Fyrstendømmet Lübek til Neustadt; men Kronprinsen befalede paa Ewalds Foranledning den 3dje November, at en Bataillon af Prins Christians Regiment i Plön skulde holdes rede til paa Ewalds Forlangende at rykke ad Vejen til Fackenburg til Forstærkning.

Den 3dje November om Formiddagen forlangte Oberst Morian ved en forudsendt Officer Tilladelse af Senatet i Lübek til at rykke ind i eller gjennem Staden, men erholdt Afslag, begrundet i Lübeks Nevtralitet. Da han ankom Kl. 1 med sine Tropper foran Mühlenthor, fandt han Tilgangen stænget, men han lod sine Regimentstømmermænd aabne Vej og rykkede dernæst, uden ellers at møde nogen Modstand, med flyvende Faner og klingende Spil under Indvaanernes venlige Deltagelse ind i Staden, hvor han indkvarterede sine Tropper. Ewald lod ham strax komplimentere ved sin Adjudant og henledede hans Opmærksomhed paa, hvad der kunde hænde, hvis de svenske Tropper nærmede sig den danske Grænse. Oberst Morian lovede at respektere Nevtraliteten samvittighedsfuldt, naar Grænsen betegnedes ham.

Den 4de November lagde Morian Beslag paa alle de Skibe, han kunde bruge, i Lübek og sendte en Officer afsted for ogsaa at tage Fartøjer i Travemünde i Besiddelse. Iblandt dem, han havde udsøgt i Lübek, var der et dansk. Vor Resident Jessen gjorde ham opmærksom derpaa, men uden Nytte. Oberst Morian skrev et høfligt Brev til Kronprinsen, hvori han undskyldte sig, da han var tvungen

af Nødvendigheden til at tage det[1]). Da Vinden forbød en Afsejling, kunde Morian, selv om han ellers kunde blive færdig med sine Forberedelser, ikke komme bort denne Dag og besluttede sig til at forblive Natten over i Lübek.

Imidlertid fik Situationen denne Dag et nyt Præg. Der havde udspredt sig det Rygte, at nogle preussiske Korpser vare afskaarne i Mecklenburg og nærmede sig Lübek og Lauenburg. Svenskerne patrouillerede til Slutup, hvor de alt traf preussisk Bagage under Eskorte af Ryttere. Ewald begav sig til Schwartau og til Egnen nordost for Lübek. Han saa Eutinvejen vrimle af preussiske Flygtninger.

Paa Grund af disse Forhold overgav Ewald Kommandoen langs den lauenburgske Grænse til General Hedemann og foretog nye Forandringer i Opstillingen mod Lübek. Der kom nu til at staa to Kompagnier med 4 Kanoner under Oberstlieutenant Kardorff ved Fackenburg, to Kompagnier og 20 Dragoner ved Stockelsdorf, hvilke senere forstærkedes med 2 Kanoner, og fra de 2 Eskadroner i Ekhorst skødes først et Detachement frem til Steinrade, senere en Eskadron, fordelt ved Grænsen paa begge Sider af Fackenburg. I sin Rapport til Kronprinsen af 4de, i hvilken han udtalte, at han ikke var ængstelig og skulde gjøre, hvad hans Kræfter tillode, udtalte han derhos, at han ønskede et Infanteriregiment og noget Rytteri til Arensbök og Kurau vest for Fyrstendømmet Lübek.

Om Morgenen den 5te Kl. $9^1/_2$ fik Ewald i Stockelsdorf Melding om, at preussiske Saarede vare komne til Israelsdorf, en Landsby uden for Lübeks Burgthor, og at Blüchers Korps var paa Vej til Staden. Ewald tog strax til Lübek for at tale med Morian, fra hvem Meldingen var kommen gjennem Ötken. Den viste sig rigtig. Svenskerne havde hele Natten igjennem hørt Skydning i det fjærne, og de ankommende Flygtningers Tal forøgedes fra Time til Time. Morian, som havde forsøgt at sælge de svenske Kavaleriheste uden at kunne finde Kjøbere, lod nu største Delen af sit Rytteri afgaa til Lands til Travemünde og begyndte Indskibningen af Fodfolket i Lübek; men Vinden var kontrær, og der skete derfor ingen Afrejse i Dagens Løb.

De Begivenheder, som imidlertid havde fundet Sted i Mecklenburg, vare følgende:

Blücher havde for at give sine udmattede Soldater Lejlighed til at skaffe sig Levnedsmidler, da hele Forplejningen under Retræten var gaaet til Grunde, spredt dem ud i den omtalte Egn nord for Müritz-Søen.

Da han mærkede, at han var omringet af Fjenden mod Nord, Øst og Syd, samlede han sine Tropper i en Optagelsesstilling mellem Plauen- og Alt Schweriner- samt Krakow-Sø, hvor fra han et Par Timer før Daggry den 2den November brød op til Kladrum og Omegn. Her fra bevægede han sig atter den 3dje, dog under Kamp, da Fjenden havde indhentet ham, til Egnen mellem Schweriner-Søen og

[1]) Brevet findes blandt Aktstykkerne.

Lewitz-Bruch, hvor han haabede at finde baade en taalelig Stilling og Levnedsmidler fra Schwerin.

Det var hans Hensigt her fra at søge Overgang over Elben ved Boitzenburg eller Lauenburg for at naa ind i Magdeburg, men Soult havde alt taget Stilling ved Elben for at forhindre denne Bevægelse, medens Murat og Bernadotte forfulgte umiddelbart. Blücher nødtes derved til at indslaa Vejen til Lübek og begav sig med sine udmattede Tropper den 4de til Gadebusch og Roggendorf, efter at have afslaaet en Opfordring til Overgivelse fra Bernadotte, som denne Dag kom til Schwerin tillige med Murat. Der fra ilede Blücher den 5te mod Lübek og Ratzeburg, medens Bernadotte fulgte efter til Schönberg, og Murat og Soult droge mod Ratzeburg.

Om Formiddagen denne Dag var Ewald i Lübek og hørte en Del af Morian om de preussiske Tropper, som ventedes. Saaledes meddeltes det ham, at Tropperne vare i Opløsning og deres Tal ikke stort. Ewald blev noget i Lübek for at oppebie Blüchers Ankomst og gjøre ham bekjendt med Nevtralitetslinien, men da han ikke kom, tog han om Eftermiddagen til Stockelsdorf.

Kort efter kom Preusserne, som havde efterladt en Arrièregarde i Selmsdorf, marcherende over Slutup. En Del af deres Styrke sattes ved Herrenfähre over til Egnen nord for Trave, den større rykkede gjennem Burgthor ind i Staden. Den første samlede Afdeling, som ankom til Porten, en Rytterskare, modtog Senatets Protest, men bekymrede sig ikke derom og sprængte gjennem Byen. Fra Staden sendtes, da en større Del af Hæren var samlet, en Bataillon med noget Rytteri mod Syd til Ratzeburg. En Del Tropper, særligt det talrige Rytteri, førtes gjennem Holstenthor ad Eutinvejen op til Egnen om Schwartau, af hvilke nogle deltog i Travens Bevogtning. Den preussiske Fronthinie gik fra Lübek langs Traven til Travemünde, men foran Lübek mod Øst fandtes der en fremskudt Linie med Forposter langs den Landgraben, som paa denne Side af Lübek begrænsede Lübeks Territorium mellem Slutup og Wackenitz. Foran denne Linie stod endnu Arrièregarden ved Selmsdorf.

Da Blücher var kommen, gik den danske Resident Jessen til ham Klokken 6 og forlangte et Pas for at kunne rejse til Ewald, hvem han vilde melde det passerede. Saa snart han nævnte Ewald, blev Blücher opmærksom, og da han blev vár, at han havde en Repræsentant for Danmark for sig, gjorde han sig Umage for at stille sig selv og sin Stilling i saa gunstigt et Lys, som muligt. De Franske, udtalte han, vare i det mindste 3 Mile borte og ansaa ham ikke for halv saa stærk, som han i Virkeligheden var. Han havde 30 000 Mand her i Lübek, og for Ratzeburg var der sørget godt. Han ventede Franskmændenes Komme, vilde holde sig her og forhaabentlig sejre. Gjerne vilde han tale med General Ewald, som han skattede og elskede. Det var hans alvorlige Vilje ikke at krænke om end kun en Haarsbred af det danske Gebet, men han ønskede meget, at de Danske vare stærke ved Grænsen for at kunne vise de Franske til-

bage, hvis de ikke vilde respektere Grænsen. Bitterlig ondt gjorde det ham, at han aldeles ikke havde Tid til at bevidne Hs. Kongelige Højhed Kronprinsen i Kiel sin Ærefrygt.

Ogsaa Morian besøgte Blücher, der forlangte at vide, om Svenskerne vare Venner eller Fjender. Det var en almindelig Mening, som ogsaa Jessen delte, at Svenskerne nu ikke kunde komme bort og derfor maatte kæmpe med, men Morian afslog bestemt for Blücher enhver krigersk Medvirkning og paaskyndede sine Undergivnes Bortrejse. Embarqueringen fuldendtes saa godt som muligt, og hvorvel det skortede paa Proviant og Fourage, og Vinden var kontrær, sattes Skibene ved Varpning i Gang ned ad Floden. Morian selv blev Natten over i Byen.

De preussiske Tropper, som vare trætte og hungrige, kastede sig over alt spiseligt i Byen og fyldte alle Huse baade i Staden selv og i Landsbyerne op til Schwartau. Gaderne vare fulde af lejrende Tropper; men der toges strax fat paa Arbejder, som havde til Maal at sætte Fæstningsværkerne i saa god en Stand, som muligt. Under alt dette havde man ikke Ro for Fjenden. Der hørtes stadig Skydning i det fjærne, saa vel i Retning af Selmsdorf, som i Retning af Ratzeburg. Paa sidstnævnte Sted ankom, som berettet, Soults og Murats Tropper. Det preussiske Kommando, som fra Lübek var sendt der hen, maatte derfor vende tilbage.

Jessen kunde under disse Omstændigheder ikke opdrive Hest og Vogn. Han maatte opgive at komme personlig til Stockelsdorf, men erholdt endelig en Stafet, hvormed han kunde sende Ewald og gjennem ham Kronprinsen den nødvendige Underretning.

Imidlertid havde Kronprinsen paa Grund af Ewalds Indberetninger befalet en Forstærkning af Avantgarden ved følgende Afdelinger: det ridende Artillerikompagni, som hidtil havde været i Nærheden af Hovedkvarteret under Kronprinsens direkte Kommando, det holstenske Rytterregiment i Kellinghusen, en Bataillon af Prins Christian Frederiks Regiment, der dog ikke skulde medtage sine Kanoner, 2den Bataillon let Infanteri i Ditmarsken samt Jægerkompagnierne af det holstenske og af det oldenburgske Infanteriregiment.

Af disse Afdelinger skulde 2den Bataillon let Infanteri afløse 1ste nærmest Hamburg, hvor ogsaa to Kanoner fra Batteriet i Oldeslo skulde anbringes i Reinbek, og det holstenske Rytterregiment marchere til Segeberg, Oldeslo og Grænsen ved Bille. Ewald kunde saa trække 1ste sjællandske Bataillon let Infanteri og slesvigske Jægerkorps nærmere til Grænsen mod Lübek, hvor det danske ridende Artilleri anbragtes i Oldeslo, og den Del af Livregimentet lette Dragoner, som havde staaet ved Bille, ved Arensbök og Kurau, hvor Bataillonen af Prins Christian Frederiks Regiment ogsaa fik Plads tillige med to Kanoner fra Batteriet i Oldeslo. Jægerkompagniet af Holstenske Infanteriregiment skulde afløse det tilsvarende Kompagni af Prins Christian Frederiks Regiment i Neustadt, hvilket sidste dernæst skulde tage Stilling nord for det lybske Distrikt ved Gleschendorf, Haffkrug og Defileerne ved Grönenberg med Jægerkompagniet

af det oldenburgske Infanteriregiment til Understøttelse i Wolters Mühle og Middelburg. De tre sidste Jægerkompagnier skulde danne en egen Afdeling under Kronprinsens Adjudant, Major Grüner, som sendtes til Stockelsdorf for at melde sig til Ewald. En Officer af Generalkvartermesterstaben, Lieutenant C. Bardenfleth, afgik ogsaa til Ewald, men for at forblive hos ham.

Denne Ordre modtog Ewald om Aftenen den 5te. Afdelingerne, som skulde forstærke Avantgarden, vare strax satte i Marche til de nævnte Steder, hvor de skulde modtage Ewalds nærmere Instrux. De havde medtaget skarp Ammunition og Brød og Fourage for to Dage, medens deres Bagage skulde afgaa 24 Timer senere til dem paa rekvirerede Vogne, én pr. Kompagni eller Eskadron og desuden én for hver Kommanderende. De havde Ordre til at marchere ad nærmeste Vej, selv om denne gik gjennem det eutinske eller det lybske Territorium; det maatte kun iagttages, at der, naar det eutinske Territorium betraadtes, forud sendtes behørig Anmeldelse derom til Præsidenten i Eutin. Det var udtrykkeligt befalet, at før de nævnte Tropper vare komne til deres Maal, maatte ingen af Avantgardens Afdelinger, som skulde afløses, forlade deres Poster.

Da Ewald modtog denne Ordre, havde han sendt sin Adjudant, Kapitajn Zachariae, til Blücher og erfaret, at Generalen haabede at kunne forsvare sin fremskudte Stilling ved Landgraben mellem Slutup og Wackenitz i 24 Timer. Han gav sig derfor til med stor Ro at udarbejde de Dispositioner og Befalinger, som Kronprinsens Ordre nødvendiggjorde, og trøstede sig med, at den Skydning, han hele Natten hørte, kun hidrørte fra Patrouiller.

Den natlige Kamp, som førtes i Retning af Selmsdorf og Slutup, var imidlertid af større Udstrækning, end der formodedes; men den var af de Franske ikke indledet for Preussernes Skyld, men for at fange de svenske Tropper.

Saa snart Bernadotte efter Ankomsten til Schönberg, hvor Divisionerne Rivaud og Drouet kamperede i Byen og Egnen bagved, det lette Rytteri i Bunsdorf og Divisionen Dupont i Ripensdorf, erfarede, at Svenskerne vare indskibede i Lübek, men endnu ikke komne ned ad Traven, fattede han den Beslutning at søge at standse dem. Han skikkede derfor sin Adjudant, General Maison, med nogle Voltigeurkompagnier, nogle Kanoner og Ryttere til Slutup[1]).

Paa Vejen der op traf Maison paa den preussiske Arrièregarde i Selmsdorf, om hvis Tilstedeværelse han intet havde hørt. Den trak sig imidlertid bort, da den angrebes. Ved Slutup traf Maison en preussisk Bataillon paa Forpost, der modtog ham med en voldsom Ild, men, ubekjendt med Angribernes Styrke i Mørket, efterhaanden trak sig bort ad Lübek til. I Slutup erfarede Maison, at Skibene

[1]) De Detailer, som gives her og i det følgende om de franske Bevægelser, ere for største Delen hentede fra Dépôt de la guerre i Paris, hvor Redaktøren for 13 Aar siden fik Tilladelse til at søge Oplysninger om Bernadottes Historie.

med de svenske Tropper endnu ikke vare komne. Ved Flodbredden erholdt han Ild fra Preusserne nord for Trave.

Da før Daggry den 6te November Armékorpset satte sig i Bevægelse i sin Helhed for over Slutup at rykke mod Lübek, som det skulde angribe nord fra ved Burgthor, medens Murat, der var Øverstbefalende, vilde rykke med sit eget og Soults Armékorps fra Ratzeburg mod Mühlenthor, red Bernadotte med sin Stab forud til Selmsdorf, hvor han endnu i Mørke stødte paa preussiske Tropper. Det var en Trainkolonne paa omtrent 300 Vogne med Eskorte, som kom fra Wismar. Tropper fra Drouets Division hentedes derfor frem, og først efter at Kolonnen var erobret, fortsatte Bernadotte sit Ridt. Ankommen til Slutup, hvor han fik at vide, at Svenskerne endnu ikke var komne, befalede han sin anden Adjudant, Oberst Gérard, at afgaa til Travemünde med en Bataillon, nogle Kanoner og Husarer for i hvert Fald at stoppe Transporten der. Men netop, som Obersten havde begivet sig bort, viste de første svenske Skibe sig. Nu ankom efterhaanden hele det franske Armékorps, og paa samme Tid begyndte Preusserne paa den anden Side af Floden, da Dagen brød frem, en levende Ild mod den søndre Flodbred.

De svenske Skibe havde haft en vanskelig Natfart ned ad Floden, da ikke blot Vinden, men ogsaa Strømmen var dem imod. Preusserne havde tilmed paa flere Steder villet forhindre deres Passage. I den Fægtning, der førtes over Floden, og som de nu sejlede ind i, kunde de ikke deltage, da deres Geværer laa i Lasten. Den franske Stabschef, Léopold Berthier, lod nogle Artilleripiècer opkjøre i et Skovhjørne, hvor fra Skibene virksomt kunde beskydes, men videre blev det foreløbigen ikke til, hvorfor Bernadotte, der ikke kunde forlænge sit Ophold her, men maatte følge Tropperne, som marcherede mod Lübek, efterlod General Ruyère i Slutup med en passende Styrke, der skulde søge at samle Baade for at kunne komme ud til Svenskerne.

Denne Operation lykkedes op paa Dagen. Kun fra det ene af Skibene undkom en Del af Besætningen paa Baade. Der toges 7 Kompagnier Livgrenaderer og 2 Eskadroner Smaalands Dragoner samt mange Kanoner, Kjøretøjer og Heste. Morian, som den 6te om Morgenen rejste fra Lübek til Travemünde, reddede sig imidlertid med de Tropper, som vare her, til Neustadt i Holsten, hvilken Havn han maatte anløbe for at søge Levnedsmidler og Fourage for den øvrige Tur til Svensk-Pommern.

Da Forposterne og den til Ratzeburg sendte Styrke trængtes tilbage, stege Trængslerne i Lübek betydeligt den 6te Morgen. Trangen til Levnedsmidler var saa stor, at der fourageredes overalt. Saarede Officerer søgte ind paa dansk Grund, men bleve afviste, som Ewald skrev, med blødende Hjærte.

Imidlertid var Lübek nu sat i Forsvarsstand.

Foran Burgthor fandtes der to Bastioner, den ene ved Wackenitz, den anden ved Trave eller rettere ved den Havn, som Trave afsætter her. Imellem dem, umiddelbart uden for Porten, havde der været en Lynet, som var sløjfet; i dens Sted havde Preusserne i Nattens Løb, mest

af Palissader, opført en Forskansning med Traverser og lukket i Struben. Her var der anbragt Kanoner, ligesom Voldene rundt om hele Byen vare besatte af Blüchers Artilleri paa alle vigtige Steder.

Alt om Morgenen kom Bernadottes Tropper til Syne i Terrainet foran Burgthor, dels paa Travemündevejen, dels i Skovene mellem den og Schönbergvejen, hvilken, kommende fra Slutup, løb perpendikulært ind paa den anden umiddelbart foran Burgthor, dels og paa selve den sidstnævnte Vej, hvor Hovedstyrken befandt sig.

Som Kampen rykkede nærmere, var det for Blücher vigtigt at vinde fuld Klarhed over sin Stilling, og navnlig om de Danskes Forhold, da hans højre Fløj var støttet til den danske Grænse. Om Morgenen havde han paa ny talt med Jessen og givet denne sit Æresord paa, at han vilde respektere den danske Nevtralitet, men havde tillige ytret Ønsket om en Samtale med Ewald, hvem han kaldte sin Ven. Han kunde jo nemlig kun paatage sig ikke at betræde dansk Land, naar ogsaa Franskmændene hindredes fra at benytte dette. Det havde været hans Hensigt at sende en Officer til Ewald og Kronprinsen, men Begivenhederne trængte paa. Han fik ikke Tid dertil, men sendte i Steden derfor kun en Feltjæger til Ewald med et Brev, hvori han spurgte, om Ewald vilde træde fjendtligt op mod Franskmændene, hvis de betraadte det danske Gebet, og tilføjede, at det af Svaret, hvilket han udbad sig fuldstændigt kategorisk, maatte afhænge, hvorvidt han omhyggeligen havde at respektere det danske Gebet, nemlig naar Nevtraliteten mod Frankrig hævdedes med Vaaben i Haand, eller om han i modsat Fald ogsaa fra sin Side, naar Omstændighederne skulde gjøre det nødvendigt, ikke havde videre Hensyn at tage til Grænsen, thi Forholdene kunde tvinge ham til, for ikke at blive tagen i Ryggen, at udstrække sin Position ind i Holsten.

Herpaa svarede Ewald, at Hs. Majestæt Kongen vilde hævde den reneste Nevtralitet mod enhver Nation, og at han (Generalen) havde den højeste Befaling til i intet Tilfælde at finde sig i, at fremmede Tropper betraadte Hs. Majestæt Kongens Gebet.

Dette Svar forekom Blücher for almindeligt og vagt. Da Kampen var i fuld Gang baade ved Burgthor og ved Mühlenthor, hvor Murats og Soults Tropper vare komne, sendte han derfor om Eftermiddagen Kl. 3 paa ny en Feltjæger til Stockelsdorf med et Brev, hvori han indtrængende forlanger Oplysning om, i hvilken Grad Ewald vil optræde fjendtligt mod indtrængende Franskmænd, med hvilken Magt og paa hvilke Punkter han vil optræde. Ewald erklærede da paa ny med Feltjægeren tilbage, at han havde den allerhøjeste Befaling til at forsvare Hs. Kongelige Majestæts Landgrænse, hvad han vilde gjøre med Liv og Blod, det være mod de Kongelig preussiske eller de Kejserlig franske Tropper, men at han heller ikke turde gjøre fælles Sag med nogen Part. Han fortsatte denne Gang: Skulde Kongelig preussiske Tropper maatte trække sig tilbage mod Kongens, min Herres, Gebet, saa maa jeg behandle dem fjendtligt; ligeledes vil jeg handle og skal jeg handle mod Kejserlig franske Tropper.

Med ét Ord: jeg maa trædes under Fødder, før jeg tillader nogen Part at betræde det Kongelig danske Gebet[1]).

Dette Svar naaede næppe at komme til Blücher i Lübek; thi kort efter, at Feltjægeren var reden bort med det, erfarede Ewald til sin Overraskelse, eftersom han havde faaet den Tro, at Blücher kunde og vilde forsvare sig haardnakket, at Lübek var tagen af de Franske. Indtagelsen havde været lige saa overrumplende for Blücher selv. Han omringedes i sit Kvarter i Lübek „der goldne Engel“, hvor hele hans Generalstab med Generalkvartermesterlieutenant, den senere berømte Oberst, Scharnhorst i Spidsen, toges til Fange, og han selv med Nød undkom.

Følgende var nemlig sket:

Foran Burgthor stod paa preussisk Side, dels i den improviserede Forskansning, dels i det omgivende Terrain, 3 Batailloner og 16 Kanoner, hvilke bleve beskudte af det franske Artilleri fra om Morgenen Kl. 9 indtil om Eftermiddagen, da Drouets Division gik frem til Angreb med 27de lette Bataillon paa Travemündevejen, 94de og 95de Regiment paa Schönbergvejen, medens Rivauds og Duponts Divisioner i Masse stode à cheval paa Schönbergvejen med det lette Kavaleri paa Fløjen.

Over Forsvaret paa dette Sted overtog Prins Friedrich Wilhelm af Brunsvig-Oels, den yngste Søn af den i Ottensen ved Altona liggende saarede preussiske Overbefalingsmand, i Dagens Løb Kommandoen og traf en Foranstaltning, som den almindelige Mening betegnede som en Fejl, der hidførte Lübeks hastige Fald. Han trak nemlig Kanonerne bort fra den yderste Linie hen til Steder paa Fæstningsværkerne, hvor fra de bedre kunde virke til Byens Forsvar, men paa Grund af den Natur, Kampen antog, da Franskmændene gik over til Storm, i det den blev til Haandgemæng, kom de slet ikke til at virke, da Preusserne og Franskmændene stedse vare i en saadan Nærkamp, at Kanonerne ikke kunde skyde uden at løbe den Fare at træffe egne Tropper.

Det franske 27de Regiment stormede under Brigadegeneral Werlés umiddelbare Førelse den ene af Bastionerne samtidigt med, at 94de Regiment under General le Frère angreb Forskansningen, ødelagde Palissaderne ved Øxehug og styrtede ind i Værkets Indre. Fra det Øjeblik slap Franskmændene ikke mere Preusserne, trængte med dem ind ad Burgthor, hvilket skete Kl. 4, gjorde sig til Herre over Voldene og Skytset, medens Rivauds Division rykkede gjennem Byen, kæmpende i Gader og Stræder, til den i det sydlige mødte Murats og Soults Tropper ved Mühlenthor. Duponts Division blev staaende som Reserve uden for Byen mellem Schönberg- og Travemündevejen.

---

[1]) Denne Correspondance findes i Oversættelse i J. Ræders „Danmarks Krigs- og politiske Historie fra Krigens Udbrud 1807 indtil Freden til Jönköping den 10de December 1809“, 1ste Del Side 10—12. I Originalsproget vil den findes blandt Aktstykkerne her efter.

Da Blücher var sluppen ud af sit Hotel, satte han sig i Spidsen for en Rytterskare, han fandt paa Torvet, og gjorde Indhug paa Fjenden. Dernæst deltog han i Gadekampen, der varede i en Time eller to, men Forvirringen tiltog, og Preusserne søgte efterhaanden i Uorden, smaa Hobe eller enkeltvis, ud af Holstenthor op ad Schwartau til, forfulgte af Fodfolk og Rytteri fra Bernadottes Korps. Ogsaa Murat kom ud af Holstenthor, men det var uden Tvivl mest i Egenskab af Højstbefalende, hvorvel han var fulgt af en større Afdeling Ryttere, som han vel fandt det rigtigst at have ved Haanden, da det var bekjendt, at Blücher uden for Lübek havde en betydelig Mængde Kavaleri.

Saaledes som de stedlige Forhold vare, kunde det ikke undgaas, især da Mørket faldt paa, at den danske Opstilling berørtes af Kampen. Allerede mange af de forvildede, ophidsede Preussere, som styrtede ud af Lübek, toge fejl af Vejen, i det de ikke drejede om ad Schwartau til, men gik lige ud til Fackenburg. De bleve standsede og bortviste af Kardorff, og da de ikke søgte Kamp, men vilde undvige den, bleve de, skjønt ikke uden Besvær og ikke uden Haandgemæng med vore Soldater ved Barrikaden, ledede bort i andre Retninger.

Derimod gik Sagen ikke saa let med de forfølgende franske Infanterister. De forstode ikke Kardorffs Tilraab, antoge vore Jægere, som bare grønne Uniformer og i Mørket ikke vare til at skjelne fra Preussere, for Fjender og aabnede Ild paa dem. Vore Tropper besvarede Tiltalen, selv Kanonerne løsnede deres Skud, og nu udvidedes Fægtningen til begge Sider og antog vilde Former, da franske Husarer kom sprængende til og blandede sig i Kampen. Besætningen ved Fackenburg overvældedes, efter at der var saaret nogle paa begge Sider. Oberstlieutenant Kardorff og en Del Folk fangedes, medens Resten trak sig bort. Kampen spredte sig nu videre, syd paa til Mori og Steinrade, hvor baade de danske der værende Stridsmænd og Godserne fik en ilde Medfart, og nord paa til Stockelsdorf, hvor Hidsigheden især blev stor og Antallet af Ofre ikke ubetydeligt. Her saaredes Lieutenant C. Bardenfleth meget haardt, og den ene Kanons Besætning nedskødes næsten helt. To af Kronprinsens Adjudanter, som vare befalede ned for at berejse Grænsen, Kapitajn Oppen og Lieutenant Bauditz, ankom netop i dette Øjeblik til Stockelsdorf. De vilde for at komme ud af Tummelen begive sig til Ekhorst, men som de vare komne ind i deres Vogn, bleve de omringede, tagne til Fange og udplyndrede. Det samme Tilfælde traf ogsaa Kronprinsens Adjudant Grüner, som endnu opholdt sig i Stockelsdorf.

Ewald selv var paa første Bud om, at Kampen nærmede sig vore Grænser, tagen fra Stockelsdorf med sine Adjudanter, Kapitajn Gaertner og Lieutenant Liliencrone, for at begive sig til Fackenburg, hvor han kommer midt ind i den vilde fjendtlige Hob, som huserede her, og erklæres for Fange. Det var vanskeligt for den lille uanselige Mand med en Klap for det ene Øje at gjøre sig gjældende, men omsider opnaar han dog at blive ført med sine Adjudanter af en fransk Rytter til Murat, der holdt uden for Lübek. Den franske Marechal

og Storhertug, som havde sin Opmærksomhed henvendt paa, hvad der foregik paa Valpladsen, og var meget ærgerlig over det, der hændtes ved Fackenburg og Omegn, modtog Ewald meget ilde. Han behandlede ham en canaille, for at bruge Ewalds egne Ord, der ikke svækkes ved Murats egen Tilstaaelse, hvilken vi senere ville lære at kjende, at han havde været noget grov, og truede flere Gange med, at han vilde lade ham skyde.

Imidlertid fortsattes Fægtningen paa dansk Grund saa længe, der var Næring for den. De Danske trak sig, efter at have mistet 4 Døde, 12 Saarede, særdeles mange Fanger og 7 Heste, dels til Kurau og Arensbök, dels til Ekhorst. De Fremmede gjorde sig til Herrer over den erobrede Egn, der blev Gjenstand for en hensynsløs Udplyndring af den Skare Marodører, som den Gang lig en Atmosfære omgav enhver fransk Hær. Der røvedes ikke blot Heste, Vaaben og Krigsredskaber, men Ure, Sølvtøj og alle Slags Værdisager, og hvad Marodørerne fandt af Værd paa Godserne eller i Husene, som de ikke kunde føre med sig, saasom kostbare Møbler eller sligt, sloge de i Stykker.

Samtalen mellem Murat og Ewald havde ikke faaet nogen Afslutning, men Murat havde dog forstaaet, at den danske Grænse laa nærved i Retning af Fackenburg. Da han med sit Rytteri var reden fra Pladsen, hvor han havde talt med Ewald, mod Nord, fandt Ewald sig med sine Adjudanter — uden Heste, hvilke vare tagne fra dem —, alene tilbage mellem en Hob franske Husarer. Han sneg sig bort, og for ikke at blive tagen til Fange for anden Gang, begav han sig ad en Omvej til Ekhorst. Den usømmelige og krænkende Behandling, der var bleven ham til Del, havde forsat ham i en trist, nedtrykt Sindsstemning, som ikke bedredes ved den lange og besværlige Fodtur i Mørke uden Kjendskab til, hvad der foregik paa de Steder, hvor han var forhindret fra at være. Da han endelig kom ud paa Segebergvejen, fandt han ved Ekhorst den Eskadron, som havde været ved Fackenburg, og et let Kompagni fra Stockelsdorf, hvilke han gav Ordre til at gaa tilbage til Højderne ved Niendorf. Selv begav han sig ad Segeberg til, efter ved Ekhorst at have sendt sin ene Adjudant, Lieutenant Liliencrone, til Kronprinsen i Kiel for at melde, og den anden, Kapitajn Gaertner, til Oldeslo for at paalægge Generalmajor Hedemann at tage Kommandoen over Avantgarden. I Strucksdorf traf han den anden Eskadron, som han beordrede til Segeberg. Da han endelig hen ad Morgenstunden, opløst af Nattens Tildragelser, kom til Segeberg, mødtes han af saa mange Rygter af fatal Natur, at han sendte to Kanoner af det ridende Batteri, som meldte sig til Tjeneste hos ham, til Neumünster med Ordre til, hvis de ikke modtog nogen Befaling fra Prins Christian af Hessen der, at fortsætte Retræten til Rendsborg.

Ewald var saaledes borte den vigtige Nat, da man længtes efter Bud fra ham. Prins Christian Frederik, som fandt sig foranlediget til at samle sit Regiments 1ste Bataillon i Plön til Understøttelse for den anden i Arensbök, søgte forgjæves at opspore hans Opholdssted og fik først af Kronprinsen, efter at Liliencrone var kommen til Kiel,

skriftligt at vide, at han var i Segeberg. Generalmajor Hedemann, som om Natten Kl. 1 modtog Gaertner i Oldeslo, var ikke inde i Forholdene paa hele den udstrakte Linie og kunde fra sit Opholdssted overhovedet ikke under de tilstedeværende Omstændigheder give den nordligere Styrke Forholdsregler.

Imidlertid trak Kampen mellem de preussiske og franske Tropper sig ind i Fyrstendømmet Lübeks Territorium Blücher satte sig med Resten af sine Tropper fast bag Schwartau Aa med Hovedkvarter i Ratkau. Bernadottes lette Kavaleri og Rivauds Division fulgte efter lige til Aaen. Drouet kamperede umiddelbart uden for Lübek. Dupont rykkede ind i Byen, hvor baade Murat og Bernadotte opsloge deres Hovedkvarterer, og hvor ogsaa nogle af førstnævntes og Soults Tropper indkvarteredes.

Da Efterretningen om Tildragelsen ved Fackenburg Natten mellem den 6te og 7de November kom til Kiel, befalede Kronprinsen strax en Fremrykning af alle de mobile Tropper i Holsten til Avantgardens Understøttelse, medens han tillige vilde forlange Forklaring af den franske kommanderende General og derfor beordrede sin Adjudant, H. H. Römeling, til at afgaa til Lübek med et Brev. „Hovedkvarteret," hed det i Ordrerne om Fremrykningen[1], „forlægges til Plön. Prins Christian Frederiks Brigade marcherer med sammes Batteri til et Cantonnement, som bliver med venstre Fløj til Arensbök og højre til Wensin. Generalmajor Leths Brigade og Batteri forlægges til Plön og indtil Segeberg, saa at den kommer østlig for Bornhövd. Det holstenske ridende Artillerikompagni forlægges til Bornhövd og de nærmeste Byer om samme. Den 3dje Division Infanteri forlægges langs Vejene, som gaa fra Neumünster og Bramstedt til Segeberg. Det sjællandske Jægerkorps med sine Kanoner og sit Kavalerikommando forlægges langs Alsteren til Poppenbüttel og Wellingsbüttel. Livregiment Ryttere forlægges saaledes, at det kommer med venstre Fløj til Segebergvejen, som løber til Bramstedt, og med Front imod Lübek. Reserven forlægges saaledes, at det slesvigske Rytterregiment kommer til Kiel og Preetz, det fynske Regiment lette Dragoner til Kellinghusen og det jyske Regiment lette Dragoner til Neumünster. Skarp Ammunition og Brød medtages; ligeledes medgives der Fourage paa to Dage. Ved Imodtagelsen af denne Ordre afsendes strax Furérskytter for hvert Regiment og Korps til de nye Cantonnementer, og 6 Timer efter afmarcherer det ad de nærmeste Veje til deres nye Cantonnements. Bagage medtages, men denne følger 24 Timer efter; hver General gives 2 Vogne, hver Kommandør 1 Vogn og hver Eskadron eller Kompagni 1 Vogn."

Op ad Dagen den 7de, da Kronprinsen var underrettet om de kæmpende Hæres Indmarche i det fyrstelig lybske Territorium, forandrede han imidlertid denne om Natten givne Befaling. Avantgarden fik nu Ordre til at gaa tilbage til en Linie fra Neustadt over Arensbök

[1]) Gjengivne efter ligelydende Skrivelser til Binzer, Bielefeldt og Ewald i Kopibog I.

til Wensin og Rönnaa. De tre Divisioner befaledes til at samle sig, den 1ste mellem Plön og Kiel, den 3dje mellem Nortorf og Kiel, den 2den, bestaaende af Livregiment Ryttere og Jyske Dragoner, om Neumünster. Reservekavaleriet, bestaaende af Slesvigske Rytterregiment og Fynske lette Dragoner, skulde nu samles ved Ekernförde, og saa vel Hovedkvarteret som Husarerne, det sjællandske Jægerkorps og det holstenske ridende Artilleri forblive, hvor de vare. Det øvrige af Befalingen fra om Natten forblev derimod i Kraft. Tropperne afmarcherede ogsaa til den bestemte Tid, og de nye Cantonnements indtoges. 2den sjællandske Bataillon let Infanteri, som efter en tidligere meddelt Bestemmelse var i Marche til Egnen ved Hamburg, dirigeredes nu til Segeberg.

At Kronprinsen endnu var fattet paa en fjendtlig Indmarche i Holsten, fremgaar af adskillige Befalinger, som udstedtes den 7de og 8de. Saaledes lod han Rendsborg og Glückstadt Fæstninger sætte i Forsvarsstand, hvorved betydelige Rydninger af Huse og Haver, Afbrydning af Broer og Træer paa Voldene. Oversvømmelser og andre slige Foranstaltninger, som først skulde ske ved Fredsbrud, sattes i Udførelse. Tillige befalede han Feltkommissariatet at proviantere Fæstningerne og beordrede et Feltlazaret, som fandtes i Glückstadt, indpakket og flyttet til Tønning, om fornødent, hvis tilstrækkelige private Skibe ikke skulde være ved Haanden. ved Vagtskibets Hjælp. Ogsaa blev der sørget for, at den altonaiske Bank, hvis fornødent, hurtigt kunde bringe sine Effekter i Sikkerhed til Rendsborg.

Medens Römeling rejste mod Syd, maatte Blücher strække Vaaben i det Lybske. Efter at Murat som Øverstbefalende og Bernadotte som den, hvis Korps væsentligst havde kæmpet ved Lübek, hver for sig havde sendt Blücher en Opfordring til Overgivelse, kapitulerede han den 7de om Formiddagen i Ratkau i alle de preussiske Troppers Navn, som befandt sig paa de lybske Territorier, i Mecklenburg og vest for Elben. Paa sidstnævnte Sted befandt der sig nemlig endnu preussiske opererende Tropper, til hvis Tilfangetagelse der endnu samme Dags Aften eller Nat fra Lübek afgik en Del af Drouets Division.

Derved endte Krigen i det store, men Smaakampe mellem de spredte smaa Dele af de fjendtlige Hære fortsattes i flere Dage og ind paa dansk Territorium, thi en Del Preussere søgte ved Flugt at unddrage sig Krigsfangenskabet, og Nøden for Levnedsmidler førte ogsaa adskillige ind over den danske Grænse. Trangen paa Fødevarer var saa stor blandt Preusserne, at den lybske Regering i Eutin den 7de indstændigt bad de danske Øvrigheder om at bage Brød og sende det til Schwartau mod senere Betaling, men de turde ikke efterkomme Opfordringen, da det stred mod Nevtralitetsreglerne, at Øvrigheden skaffede krigførende Hære Levnedsmidler. Det tillodes kun, at Levnedsmidler opkjøbtes af Private paa de fremmede Hæres Vegne, men en hertil sigtende Organisation var der i de nærmeste Dage efter Fægtningen ved Lübek ikke Tid til at indføre. Derved opstod der mange Vanskeligheder, ikke blot lige over for de fremmede Hære i

det Lybske, men ogsaa lige over for Morian, der var sejlet til Neustadt for at proviantere. Den svenske Oberst erklærede, at hvis der nægtedes ham Tilladelse til at forskaffe sig Fødemidler, maatte han, for ikke at lade sit Mandskab hungre, sætte alt i Land og bruge Magt. Det tillodes ham da ved ubevæbnede i Land satte Officerer at indkjøbe det fornødne, men selv Indladningen paa Skibene var forbunden med Vanskeligheder. thi han havde kun faa Søfolk. Svenske Soldater gjorde Matrostjeneste paa de tagne Skibe, og de maatte ikke landsættes. Fødemidlerne maatte derfor ved lejet privat Hjælp bringes om Bord.

Der kom Preussere fra det Lybske ind over vor Grænse paa alle Punkter helt op til Gleschendorf, men Antallet af dem, der paa denne Maade søgte Befrielse, synes dog kun at have været lille. Med Hensyn til Behandlingsmaaden af dem havde Kronprinsen paa et tidligere Tidspunkt befalet, at der skulde tilbydes dem Engagement i Marineregimentet eller i de vestindiske Tropper mod en Haandpenge af 15—20 Rdl., eller, hvis de egnede sig dertil, som Underofficerer i den danske Hær mod en højere Haandpenge. Et saadant Engagement tilbødes dem derfor ved Indtrædelsen i Landet, men naar de ikke gik ind derpaa, afvæbnedes de, forplejedes og førtes dernæst ved de borgerlige Øvrigheders Hjælp til Hamburg, hvor man efter Kronprinsens Ordre skulde søge at blive dem fri[1]). De Franske generede ikke vor Grænse i de nordligste Egne, men desto mere paa det Sted, hvor de vare trængte ind den 6te. Da Ewald den 7de var kommen til Kræfter igjen i Segeberg, foretog han Rekognosceringer frem mod Mori, Steinrade og Fackenburg, men paa alle Veje stødte man paa huserende franske Tropper, der modtog de ankommende med Skud, saa Kommandoerne maatte vende om. I Steden for en Rømning, saa man den 8de nye franske Tropper rykke ind i det den 6te erhvervede holstenske Distrikt, og de udvidede deres Omraade indtil Kurau indbefattet. Maaske havde dette sin Grund i, at de Franske antog det lybske Godsdistrikt for henhørende til Lübek. Det var i det mindste betænkt med Indkvartering i den første regulære Dislokationsliste, som den franske Generalstab forfattede efter Kampen ved Lübek, men Listen forandredes, da Generalstaben blev oplyst om sin Fejltagelse, inden den bekjendtgjordes til Efterfølgelse.

Imidlertid maa vi følge Rømeling paa hans Rejse til Lübek den 7de November og meddele noget om hans Modtagelse hos den franske Øverstkommanderende.

Da han efter adskillige Gjenvordigheder[2]) omsider om Aftenen Kl 11 holdt til Vogns uden for den holstenske Port, fandt han Passagen spærret, fordi det preussiske Kavaleri, som havde kapituleret

[1]) Den af Ræder i fornævnte Krigshistorie Side 16 givne Beretning om en storartet Transport af preussiske Fanger til Königsberg maa uden Tvivl, trods de mange Detailer, den indeholder, hero paa en Fejltagelse. I Arkiverne er der i det mindste ikke fundet det mindste, som kunde bestyrke Rigtigheden af denne i og for sig lidet sandsynlige Transport. [2]) Rømelings interessante, detailerede Rapport følger blandt Aktstykkerne.

ved Ratkau, netop, kommende fra Eutinvejen, holdt sit Indtog gjennem denne Port i Staden, hvor det skulde aflevere Vaaben og Heste. Først efter en Times Tids Forløb besluttede Kronprinsens Sendebud at forlade sin Vogn for til Fods at begive sig ind i Byen, hvor han paa Raadhuset fik Underretning om den kommanderende Generals Bolig.

Da han kom til Murats Hus, blev han af en Husar med Gevær ført op til den tjenstgjørende Adjudant, der strax anmeldte og indførte den danske Officer. Storhertugen var i Seng, men rejste sig med et muntert og fornøjet Ansigt og modtog det Brev, Römeling overbragte[1]). Han gav sig til at læse det; men da han var færdig med den første Side og drejede Bladet, udbrød han med Heftighed: „Det er ikke saa. Deres Prins er falsk underrettet. I det Øjeblik jeg hørte, det var nevtralt Land, gjorde jeg en Manøvre til den anden Side.“ I det han sagde dette, gjorde han nogle Bevægelser med Hænderne som for at vise, hvàd han havde udført, begyndte dernæst at rose sine tapre Tropper og lovede endelig næste Morgen at skulle sende Kronprinsen en Generaladjudant med Svar. Avdiensen var dermed forbi, Rømeling fjærnede sig; men Adjudanten, som fulgte ham ned og erkyndigede sig om hans Bolig, eller om han ønskede Kvarter, hvad Rømeling fritog ham for at tænke paa, da han syntes meget træt, bad ham om at komme igjen næste Morgen mellem Kl. 7 og 8, da Svaret saa vilde være færdigt.

Rømeling gik nu tilbage til sin Vogn og tilbragte Natten paa den som Vidne til det preussiske Rytteris Defilering. Først Kl. 6 om Morgenen var denne forbi, saa kjørte han ind i Byen, men ingen vilde modtage ham i noget Hus, i den Grad havde Skrækken betaget Indvaanerne, saa det kostede ham Anstrængelse nok, inden han fandt et Sted, hvor han kunde klæde sig om til sit fornyede Besøg hos Storhertugen.

Da han kom til denne, stod Murat i sin Dør i Gala efter at have taget Afsked med en preussisk Kavalerigeneral, der havde været inde hos ham. Han kaldte Rømeling ind, viste ham Udskriften paa det modtagne Brev og sagde: „Dette Brev er ikke stilet til mig, men til den kommanderende General. For saa vidt er det vel til mig, men jeg er Fyrst Murat, Storhertug af Berg. Jeg véd ikke, hvorfor Deres Prins har ignoreret det; thi vide maa han det, eller ogsaa faar han slette Rapporter, da jeg har sagt det til den danske General, som kommanderer Deres Avantgarde. Jeg kan altsaa ikke skrive ham selv til; men lader Svaret skrive af min Generalkvartermester, eftersom alle Armeens Skriverier vedkomme ham; jeg har andet at bestille. — Endnu ét“, vedblev Murat, efter at have vendt sin Tanke bort fra den berørte formelle Mangel, „Deres Prins fører Klage mod mig, fordi jeg er trængt ind i Deres Land. Det er ej saa. Det er mig, det tilkommer at klage, det er min Sag at fordre Satisfaktion;

[1]) Dette Brev haves ikke i Afskrift, men angik selvfølgelig Tildragelsen ved Fackenburg.

thi man har ikke sagt mig, at jeg var paa nevtral Grund, men som jeg kom, skød man paa mig. Jeg kjender ikke en saadan Maade at føre Krig paa, at skyde, før man taler". Rømeling tillod sig her at bemærke, at man havde antaget de franske Tropper for Preussere, og at Mørket i det hele havde gjort det vanskeligt at skjelne mellem Tropperne. „Ja, det sagde ogsaa Deres General mig," faldt dernæst Murat ind, „og jeg vil tro det, da Danmark stedse har vist sig venskabeligt mod min Kejser og hans Armé. Men man har ihjelskudt en af mine tapreste Officerer. Jeg er nødt til at melde min Kejser Tildragelsen; men jeg vil tilføje, at den var foranlediget af en Misforstaaelse, og at vort Venskab er uforandret. Jeg giver Dem mit Æresord paa, at hvis Deres General i Steden før at skyde havde sagt til mig, at det var dansk Grund, vilde ikke en eneste Franskmand have betraadt Deres Grund. Jeg nægter ikke, jeg var lidt grov mod Deres General, men han havde skudt en af mine flinkeste Officerer. Hvem bliver ikke vred i et saadant Øjeblik".

Nu kaldte Murat paa sin Generalkvartermester og forklarede ham vidtløftigt og med mange Omsvøb, hvad han skulde skrive til Kronprinsen som den General, der kommanderede Kongens af Danmarks Armé. Imedens han talte, hørtes Musik paa Gaden. En Del franske Tropper, som skulde afgaa fra Lübek, vare samlede og defilerede forbi hans Bolig. Han bad Rømeling at komme med hen til Vinduet, som han aabnede, og fortabte sig i Henrykkelse. „Ikke sandt," udbrød han, „det er skjønne Tropper. Se, hvilken Marche, hvilken Raskhed. Man maa se dette for at tro det. Hvilken Lære give disse Tropper ikke de Fyrster, der ville bekrige os og tro at kunne overvinde os? Undskyld mig, Hr. Oberst[1]), at jeg taler det store Ord, men Tiderne og det, vi have udført, tillade mig det. Det er ikke Praleri, men Sandhed. Saa længe de Fyrster, som ville bekrige os, have saa gamle Generaler og Anførere, som de have, kunne de intet udrette. De gamle Førere fatigeres strax og due ikke. Nej! Generaler som jeg og mine Lige, der ere 34, 35 eller 36 Aar, de kunne udføre noget. Og se Marchen! Med den udrette vi alt. Den og vor Maade at manøvrere paa gjøre os til Sejrherrer. Vi ere jo kun Mennesker, som andre; men vi ere utrættelige. I Hurtighed overgaa vi vore Fjender; intet kan modstaa os. Ve den Fyrste, som tror det modsatte! Vi gaa nu stedse videre; vi have jo i hele denne Krig næsten ingen Folk tabt, men have vundet meget til deres Underhold af alle Slags. Med mit Rytteri har jeg alene lagt 60 000 Fanger for Kejserens Fødder. Jeg slog med det for nogle Dage siden Fyrst Hohenlohe. I Gaar erholdt jeg 54 Eskadroner Rytteri foruden det øvrige af den preussiske Hær. De gaa nu til Frankrig."

Fyrst Murat blev nu afbrudt af adskillige Meldinger, som afgaves til ham. Rømeling vilde anbefale sig, men Murat holdt paa ham, og da Fyrsten endelig blev nødt til at modtage en preussisk General, som længe havde ventet paa Avdiens, og derfor lod Rømeling

---

[1]) Rømeling var kun Premierlieutenant, men dette vidste Fyrsten ikke.

gaa, bad han ham blive i Huset for at spise Frokost med sig. Rømeling førtes dernæst til Spiseværelset, hvor han stod i Vinduesfordybningen i Tale med en af de franske Officerer, da Fyrsten kom ind og satte sig til Bords. „Hvor er den danske Oberst?“ hørte han Murat sige, „han skal sidde hos mig.“ Rømeling indtog nu sin Plads, og under Maaltidet faldt der flere Ytringer fra den berømte franske Hærførers Mund, som det er af Interesse at optegne. Paa Spørgsmaal af Rømeling, hvor længe Hs. Højhed blev i Lübek, svarede han: „Til i Eftermiddag Kl. 6. Saa sætter jeg mig til Hest og rider videre. Hvor hen, véd jeg ej. Maaske til Polen, maaske til St. Petersborg. Jeg rejser der hen, hvor Kejseren befaler det. Jeg søger de andre, der, som De nok véd, allerede staa i Polen; thi her i disse Egne ere mine Affærer endte“. Da Talen kom paa de Svenske, sagde Fyrsten, som tog alt det til Indtægt, der var gjort af de ham underlagte Armékorpser: „Jeg gjorde en Manøvre hen imod Traven til begge Sider og fik efter et Par Skud 15 til 1600 Mand. Ah, bah! jeg hører, at Kongen af Sverig vil lande med flere; nu vel! lad ham komme. Vi ere nu en Gang paa Farten.“

Rømeling udspurgtes om adskilligt, om det weimarske Hof, og hvor dets Medlemmer vare, om Hertug Ferdinand af Brunsvig i Altona, om Kronprinsen ikke var gift med en Prinsesse af Hessen, og om hendes Fader ikke var dansk Feltmarskalk, men om Kronprinsen ikke alligevel havde Kommandoen. Til sidst bad han Rømeling sige sin Prins, at det gjorde ham ondt ikke at kunne lære ham at kjende personlig; „men det er jo umuligt,“ tilføjede han, „han har sin Post i Kiel, som De jo siger ligger 9 Mil her fra. Jeg gaar nu at søge min. Formeld min Respekt.“

Som Murat havde sagt, drog han med sit Korps og Soults endnu samme Dag bort fra Lübek, og Römeling rejste til Kiel med en Svarskrivelse, udfærdiget af Murats Stabschef Belliard [1]).

Kronprinsen blev meget fornøjet over de Meddelelser, hans Adjudant hjembragte. Han kontramanderede Rydningsarbejderne ved Rendsborg og Glückstadt samt den begyndte Provianteriug af disse Fæstninger, men lod dog Divisionerne endnu nogle Dage forblive samlede der, hvor de vare. Derimod søgte han at rense Landet for alle Fremmede. I en Parolbefaling af 9de, som ogsaa kundgjordes Overretterne og Amtmændene i det sydostlige Holsten, befalede han, at der overalt i Cantonnementskvartererne skulde udsendes Patrouiller med skarpladte Geværer for at opbringe alle fordægtige Personer, som marederede. De opbragte skulle underkastes et præliminært Forhør og dernæst sendes bort; naar det var Franskmænd til Ewald i Segeberg, som skulde aflevere dem til de franske Øvrigheder; naar det var Preussere, og de ikke vilde tage Tjeneste ved de vestindiske Tropper eller Marineregimentet, til Hamburg eller Altona, hvor de skulde vises ud af Landet. For at udføre noget lignende i det eutinske Distrikt blev samme Dag et lille Kommando, bestaaende af

---

[1]) Findes blandt Aktstykkerne.

Grenaderkompagniet af Prins Christian Frederiks Regiment og 1 Officer med 40 Ryttere sendt til Hertugen af Oldenburg. Kommandoet fik en Pengesum med sig for at kunne betale alt kontant.

Paa Grænsen ved Lübek lykkedes det paa denne Tid at faa Fjenden bort. Oberst Michaelsen, Chef for 2den Bataillon af Prins Christian Frederiks Regiment, sendte den 8de et Kompagni til Kurau, som den Gang var besat af de Franske. Kompagnichefen besatte de nordligste Gaarde, som vare ubesatte, og indlod sig i Forhandling med den franske kommanderende Officer, der kaldte sig General Tilly. Denne overlod de Danske 4 Gaarde og lovede næste Dag at drage bort, hvad han ogsaa gjorde. Paa samme lempelige Maade gjenerhvervedes ikke Fackenburg. Fra Ekhorst lod Ewald paa ny den 8de Rekognosceringer gaa hen imod den tidligere Grænsestilling, men de modtoges med Ild, og de maatte vende tilbage uden Resultat, kun medbringende nogle danske Saarede, som havde ligget paa Egnen fra den 6te. Men fra den 9de rømmedes hele Distriktet. Vore Tropper kunde saa skydes frem til Grænsen igjen, hvad Ewald anmodede Kronprinsen om at maatte gjøre, da det stred noget imod Ordren af 7de, der dog i det væsentlige opretholdtes.

Derimod voxede Vanskelighederne paa den sydligere Grænsestrækning hen ad Hamburg til. De store Fangetransporter fra Lübek, de mange krigsfangne preussiske Officerer, som vare frigivne paa Æresord om ikke at ville tjene mod Frankrig, og de franske Tropper, som droge til Hannover, benyttede alle Landevejene til Hamburg, men en Del af disse gik over holstensk Grund, hvor ved Grænsen Adgangen formentes alle Fremmede, som ikke vare forsynede med Passer fra en dansk General eller Øvrighed. Hamburg selv lukkede sine Porte og tillod hverken Ven eller Fjende at komme ind i Staden, saa at Transporterne for det meste gik over Bergedorf og Zollenspiker. Den større Del af vor Avantgardes sydlige Del var sammendragen ved Oldeslo; men den 1ste sjællandske Bataillon let Infanteri stod i Forening med Ryttere af det holstenske Regiment langs Bille ned til Bergedorf med Kompagnier opstillede ved Trenthorst, Sprenge, Grande og Reinbek.[1])

I Lübek var efter Murats og Soults Bortgang Bernadotte tilbage med kun en Del af sit Armékorps. Han beskæftigede sig meget med de svenske Fanger, holdt Parade over de fangne Menige, forsamlede Officererne, gjorde sig ved personlige Tjenester Oberst G. Mörner forbunden og indbød Officererne til sine Tafler. Han indlod sig endog i politiske Diskussioner med dem og vandt deres Hjærter ved at udvikle, hvorledes efter hans Mening Norge passede bedre for Sverig end for Danmark.

Med de Danske kom han i Berøring paa Grund af Kronprinsens sidste Befaling om franske Marodørers Behandling. Da Ewald havde faaet 5 opbragte franske Marodører hidsendte, skikkede han dem nemlig til Lübek ved sin Adjudant, Lieutenant Liliencrone, der tillige overbragte

[1]) Blandt Aktstykkerne vil der findes et Par enkelte Rapporter fra denne Grænse, som oplyse om, hvad der foregik i det sydlige i disse Dage.

et Brev fra Ewald, som indeholdt Angivelse af den danske Nevtralitetslinie og Meddelelse om, at nogle formentlig franske Heste vare tilstede i Fackenburg.

Liliencrone blev fra Pladskommandanten ført til Chefen for Bernadottes Stab, Generallieutenant L. Berthier, og af ham indladt hos Fyrsten, som læste det medbragte Brev længe og med Opmærksomhed og dernæst gav sine ikke ganske venlige Følelser Luft i adskillige Bemærkninger.

Med Hensyn til de overbragte Marodører ytrede han sin Utilfredshed med, at franske Soldater vare blevne arresterede og paa saadan Maade transporterede til Lübek. Han fandt det i sin Orden, at enhver, som røvede og myrdede, blev paagreben og overleveret til rette Myndighed, men disse Folk havde jo kun forvildet sig ind over vore Grænser, som man ikke kunde kjende. Det havde efter hans Mening været tilstrækkeligt, roligt at vise dem tilbage ud over Grænsen. I det hele var han ikke tilfreds med vor Grænsebevogtning og kom ind paa Tildragelserne den 6te. da en af hans Husarofficerer var bleven dræbt. Vi havde, som han mente, slet ikke haft nødig at have en saa stor Styrke ved Barrièren. En eneste Vedet eller selv en Skildvagt havde været tilstrækkelig. De Franske vilde lige saa vel have respekteret denne som vor hele Hær. Hvis de Franske ikke havde haft til Hensigt at anerkjende vor Nevtralitet, vilde 20 000 Mand ikke have kunnet bevæge dem dertil. Vilde man afholde de Franske med Magt, maatte man raade over 150 000 Mand, ellers kunde man det ikke.

Da han fortsatte med Bebrejdelser, der gik ud fra den Antagelse, at Kronprinsen først nylig var kommen til Kiel og havde samlet sin Hær for de Franskes Skyld, gjorde Liliencrone Fyrsten opmærksom paa, at han i den Henseende var i Vildfarelse, da Kronprinsen i over et Aar havde været i Kiel mellem de forsamlede Tropper, hvorfor Fyrsten forlod dette Æmne og gik over til Klager over, at Tilførslen til Lübek var hemmet fra dansk Side. Ogsaa med Hensyn hertil kunde Liliencrone berigtige Fyrstens Forudsætninger. Der var intet Forbud mod Udførsel til Lübek udstedt. Handelens Standsning var kun en Følge af Krigstilstanden, og naar Fyrsten vilde erklære, at der skulde ydes Handelen fuld Sikkerhed, vilde Ewald sikkert gjøre alt, for at den sædvanlige Handelsforbindelse optoges paa ny. Fyrsten var ikke utilfreds med dette Svar, ytrede, at han, den Gang han „som General Bernadotte“ laa i Hannover, ved en enkelt Lejlighed havde villet samle 20 000 Mand ved Lüneburg, men havde opgivet det, fordi den franske Minister i Kjøbenhavn havde meddelt ham, at Kronprinsen havde ytret sig imod denne Samling. Hans Opførsel den Gang havde derfor været saaledes, at han nu turde haabe, at vor Nevtralitet ikke blev partisk.

Bernadotte havde flere Besværinger at fremføre. Saaledes klagede han ligesom Murat over, at Brevets Adresse ikke indeholdt hans Titel „Fyrste af Pontecorvo“, men kun var stilet til den kommanderende General en chef, men i den Henseende oplyste Liliencrone, at man

paa dansk Side havde staaet i den Formening, at han ikke længer var i Lübek. Paa Grund af Adressen erholdt han, ligesom Römeling, Svaret paa Ewalds Brev udfærdiget af Stabschefen Berthier.[1])

Efter Avdiensen blev Liliencrone tillige med en anden i Lübek tilstedeværende dansk Officer tilsagt til Fyrstens Taffel, hvor han sammen med svenske krigsfangne Officerer var Gjenstand for megen Opmærksomhed.

Som Følge af den stedfundne Samtale[2]), forandrede Kronprinsen den 11te November sin Befaling om Marodørers Behandling derhen, at kun de antrufne franske Soldater, som havde plyndret, skulde transporteres til de franske Myndigheder, men at de, som kun havde maroderet, skulde bringes ud over Forpostlinien og der løslades.

I de følgende Dage bragtes nu Forholdet i Orden med Lübek. Bernadottes Administrationsevner gjorde sig gjældende her, som overalt. Den Styrke, han havde, var nu ogsaa kun lille i Forhold til tidligere. Hans Tropper droge nemlig bort efterhaanden, og fra nu til den 19de, da han forlod Lübek for at begive sig til Berlin, kan Antallet af Tropper i og om Lübek næppe anslaas højere end til 4000, nemlig 2000 Mand i Staden selv og 2000 indkvarterede om Schwartau. Postforbindelsen med Danmark gjenoprettedes som tidligere, og Forsyningen fra Holsten ordnedes derved, at Bernadotte satte sig i Forbindelse med Handelshuset Kroeger & Komp., som gjorde de storartede Indkjøb. Husets Chef, Hoppe, rejste i Forening med en fransk Kommissær med Kronprinsens Billigelse om i Holsten. I Lübek selv, hvor General Maison fra Dagene om den 14de var Kommandant, var Tilstanden trykket. Byen var dog endnu kun midlertidig okkuperet. Den kaldtes endnu Hansestad, og Raadet var samlet permanent. Men der hvilede store Byrder paa den meget medtagne Stad. Navnlig var Indkvarteringen trykkende, og en Deputation af Borgere begav sig derfor til Berlin for at anraabe Kejseren om Lettelse. Alt preussisk og svensk Gods optegnedes, men hvad der angaves for dansk, var frit; holstenske Skibe fra Oldeslo sejlede ogsaa uhindrede paa Traven frem til Byen og tilbage.

I Midten af Maaneden var den Fare, som havde truet fra Lübek-Kanten, saaledes overstaaet. De tagne Officerer og Menige vare tilbagegivne[3]), og skjønt der endnu af og til gjordes Reklamationer fra fransk Side[4]), førtes alle Forhandlinger venskabeligt. Ewald fik

---

[1]) Dette Svar findes blandt Aktstykkerne. Ewalds Brev haves derimod ikke. [2]) Beretningen om Samtalen her er navnlig gjengiven efter Liliencrones „Rapport über die mir anbefohlene Reise nach Lübek den 10ten November 1806", der indsendtes af Ewald og findes blandt indkomne Sager under Avantgardeprotokollen. [3]) Fra Oppen, som alt frigaves den 7de November, foreligger der blandt Aktstykkerne en Beretning om hans Ophold mellem de Franske. [4]) En fransk Oberstlieutenant Baur havde mistet en Del Sager, hvilke vare ham fratagne rimeligvis af den besatte Egns Beboere, som satte sig til Modværge mod de Franske, da deres Tal var formindsket, og paa hans Vegne gjordes der Fordringer, som ville ses af Aktstykkerne.

i denne Anledning en Adjudant, som var det franske Sprog fuldkommen mægtig, nemlig Kapitajn d'Aubert af Artilleriet.

Men næppe var Stormen overstaaet fra Lübek-Siden, før der truede en ny fra Hamburg, i det Mortier nærmede sig fra Hannover med to franske, en hollandsk og en italiensk Division. Den os fra Hannover 1803 bekjendte unge Hærfører, som nu var bleven Marechal, havde taget Hessen og Brunsvig i Besiddelse paa samme Tid, Kongen af Holland, under hvis Ordre han den Gang stod, var marcheret ind i Hannover. Efter at Kongen af Holland havde forladt Hæren, var Mortier bleven Chef for alle de nævnte Divisioner, der dannede 8de Armékorps, og rykkede nu frem for at tage Hamburg, Bremen og Lübek i Besiddelse, som han senere fik Befaling til at okkupere Mecklenburg og Svensk-Pommern. Mortiers Besiddelsestagen var af en anden Natur end den foreløbige, som Murat og Bernadotte iværksatte paa de Steder, hvor Begivenhederne førte dem hen.

Det var et almindelig udbredt Rygte, at Mortier skulde okkupere Holsten med. Prinsen af Brunsvig-Oels, som efter Tilfangetagelsen i Lübek rejste til Holsten for at se til sin døende Fader, forsikrede, at han fra den paalideligste Haand havde fuld Vished om, at de 30 000 Franske, som nærmede sig, vare bestemte for Holsten. og at de vilde rykke ind om 3 Dage[1]). Selv da Mortier den 18de November ankom til Bergedorf med 6000 Mand for næste Dag at rykke ind i Hamburg, og man søgte Underretning hos de franske Officerer, erklærede en hannoveransk Kommissær, som fulgte Korpset, at der ingen Tvivl var derom, at de Franske, naar de først vare samlede, vilde rykke ind i Holsten og forlange Sundet lukket.

Spændingen var derfor stor hos de militære Øvrigheder i Nærheden af Hamburg. Baade Leschly i Altona, Eskadronschefen, Major Flindt, i Ottensen og Husarregimentets Chef, Generalmajor Berger, bade om Forholdsregler, og Banken i Altona indpakkede sine Værdisager og sendte efter Bankdirektionens enstemmige Beslutning foreløbigt 125 000 Rdl. med den ordinære agende Post til Rendsborg.

Kronprinsen bestemte, at Grenaderjægerkompagniet i Altona, 2den Husareskadron i Ottensen, hvoraf paa Henstilling fra Ewald en lille Del var beordret detacheret til Wandsbek, og 5te. som laa i Wellingsbüttel og Poppenbüttel, skulde danne en egen Afdeling under Flindt, men staa under Berger. som kommanderede direkte de andre Husareskadroner i Pinneberg, Elmshorn, Wedel, Itzehoe og Neuenbrost. Han havde befalet de civile Grænseøvrigheder at rejse Grænsepæle med tydelig baade tysk og fransk Indskrift og gav nu, i det han tillige anbefalede Ro og Høflighed mod de Franske, alle Vedkommende Instruktioner om deres Forhold. Men dette formaaede ikke at frembringe Ro. Kronprinsen havde skrevet, at de Danske ikke maatte skyde først, og dette bragte Flindt i Konfusion. Han spurgte den 18de, hvad han da skulde gjøre, naar Fjenden med stor Overmagt trængte ind paa ham

---

[1]) Meddelt Kronprinsen af Major Flindt den 17de November. Meldingen ligger ved 2den Divisions-Protokollen.

uden at skyde, om han saa skulde lade sig desarmere, eller maaske retirere. Det sidste fandt han rimeligst, thi alt, hvad der var i Hamburgs Omegn af danske Tropper, kunde dog intet udrette.

Paa dette Tidspunkt fattede Kronprinsen en Beslutning, som forandrede hele vor militære Stilling.

Bernadottes Udtalelser gjorde Indtryk paa Kronprinsen, ikke blot de, Fyrsten lod falde til Liliencrone, men ogsaa nogle senere, som ikke ere bevarede i deres Ordlyd i Arkiverne, men som sandsynligvis stode i Forbindelse med dem, Kejser Napoleon brugte om samme Sag i sin Skrivelse til Talleyrand af 21de November[1]). Hæren var ikke bleven samlet for Frankrigs Skyld, men hvis den nu, efter at alle preussiske Hære vare oprevne, og der altsaa, som Kronprinsen skrev til Christian August[2]), for det første ikke kunde forefalde Fjendtligheder paa Grænsen, forblev samlet, maatte den betragtes som opstillet mod Frankrig[3]).

Han vendte da tilbage til et Nevtralitetssystem, der havde en ligelig Bevogtning af alle Grænser og Kyster til Maal. Sjælland var siden November 1805 i Forsvarsstand. For at sætte Fyn i samme Stand sendtes Generallieutenant Rantzau med Fynske Rytterregiment til Fyn. Den øvrige Del af Hæren droges, for saa vidt den ikke anvendtes ved Kyst- eller Grænsebevogtning, bort fra Holsten, men foreløbig ikke længere end til Slesvig, saa at den Del, som ikke opstilledes ved Kysten, forblev samlet bag Ejderen og i Fæstningen Rendsborg. Derved opnaaedes først, at Troppesamlingens Ophør ikke skete med en opsigtvækkende Pludselighed, og dernæst, at man bag den lidet udfordrende, defensive Ejderstilling kunde se an, om de Franske virkelig vilde rykke ind i Holsten.

Som Følge af denne Beslutning udstedte Kronprinsen den 19de November følgende Parolbefaling:

„I Henseende til vor Nevtralitetscordon sker følgende Forandring:

Den 2den Division, som herefter skal bestaa af Livregiment Ryttere, Slesvigske Ryttere og det jyske Dragonregiment med Holstenske ridende Artilleri, erholder deres Cantonnement i Slesvig, Flensborg, Ekernförde, Svansen og Angel. Rytterne formere en Brigade under Generalmajor Prins Christian til Hessen, og Divisionen kommanderes af Generallieutenant Düring.

Generallieutenant Lützow med sin Brigade forlægges fra Rendsborg til Ejderen og Trenen langs Landevejen fra Hollingsted til Ekernförde og Slesvig til Stentenmühle, som og fire Kompagnier i Ekernförde By over Flekkeby langs Sorgen til Wittensee.

Det fynske Dragonregiment under Generallieutenant Rantzau marcherer til sit Standkvarter i Fyn.

---

[1]) La Correspondance de Napoleon I, Tome XIII. [2]) Brev af 21de November, som findes blandt Aktstykkerne. [3]) Se Bernstorffs Udtalelser herom hos Holm, II, Side 130.

Regimenterne „Oldenburg“ og „Holsten“ marchere til Rendsborg, hvor Generallieutenant Prins Frederik til Hessen tager sit Kvarter og beholder Kommandoen af 1ste Division.

Den 3dje Armedivision tager følgende Kvarterer: 1ste jyske Infanteriregiments 1ste Bataillon i Frederikstad og Koldenbüttel, 2den Bataillon bag Trenen til Treja og Landevejen til Husum; det 3dje jyske Infanteriregiments 1ste Bataillon i Slesvig og 2den Bataillon østlig for Trenen fra Esperstorf til Hollingsted. Her gjør Landevejen fra Slesvig Grænsen. Cantonnementet udvides nordlig over Bollingsted, Isted til Stolk. Den 2den Bataillon slesvigsk Infanteriregiment kommer med to Kompagnier i Husum og de to andre i de nærmeste Byer ved Husum.

Det sjællandske Jægerkorps med tilhørende Kavaleri og Kanoner staar under min immediate Kommando og bliver i Nordre Ditmarsken. Det danske ridende Artillerikompagni forlægges til Hohenhorst og Preetz.

Avantgarden markerer Punkterne af vort Territorium. Den detacherer 1 Eskadron af det holstenske Rytterregiment til Nettelsee; det øvrige i Henseende til Avantgardens Forlægning besørges af Generalmajor Ewald. Naar denne General lader 2den Bataillon af Prins Christian Frederiks Regiment afløse, da afmarcherer denne Bataillon til sit forrige Cantonnement og støder til Regimentet.

Generalmajor Münnich kommanderer „Oldenburg“ og „Holsten“ en brigade. Kronprinsens og Prins Christian Frederiks Regimenter formere Brigade hver for sig tillige med de hos dem værende Batterier under Generalmajor Leth og Prins Christian Frederik.

Det danske ridende Artilleri staar under min immediate Kommando.

Til Generalmajor Bergers Brigade hører 7 Eskadroner Husarer og Bosniakker samt Grenaderkompagniet i Altona. Denne Brigade forbliver i sine nu havende Kvarterer og staar under min immediate Kommando.

Som Regel tjener, at samtlige Regimentskanoner sammentrækkes i Batterier, og forbliver ved hver Brigade et saadant Batteri. Dog undtages herfra Generalmajor Münnichs Brigade.

Avantgarden bestaar af Livregiment Dragoner, de fire Eskadroner af det holstenske Rytterregiment, Kapitajn Laubs Batteri, det slesvigske Jægerkorps, de tre lette Infanteribatailloner, den 2den Bataillon „Prins Christian Frederik“, indtil Generalmajor Ewald lader den afløse, og de fire Kompagnier Regimentsjægere under Major Grüner.

Kapitajn Listow af Prins Christian Frederiks Regiment ansættes til at forrette Tjeneste ved Avantgarden.

Ved Imodtagelsen af denne min Ordre have Regimenterne strax at sammentrække sig saaledes: Fyns Dragoner fra Ekernförde til Mysunde, det slesvigske Rytterregiment paa Landevejen fra Slesvig til Flensborg, den 2den Bataillon „Slesvig“ om Jevenstedt, det 1ste jyske Infanteriregiment ved Schenefeld bag Hohenwested, 3dje jyske Infanteriregiment i Egnen af Nortorf imod Rendsborg, det holstenske

Infanteriregiment imellem Preetz og Barkau, det oldenburgske Infanteriregiment imellem Hagen og Schwentinen. Livregiment Ryttere, det jyske Regiment lette Dragoner og begge ridende Batterier trække sig ikke sammen.

Saa snart Marcherouterne ankomme til fornævnte Regimenter, afmarcheres efter deres Bestemmelser.

Vagterne i Rendsborg lader Generallieutenant Lützow staa, indtil de af de andre Regimenter kan blive afløste, hvorefter de strax afmarchere til de nye Cantonnements.

Regimenterne have at sørge for, at behørige Kommanderte samt Kirurger blive ved de tilbageblevne Syge, som ej strax kan følge med Bagagen. Bagagen afgaar til de nye Cantonnementskvarterer 24 Timer efter Regimenternes Afmarche, og Regimenterne tilstaas der samme Antal Vogne som ved Udmarchen her til Holsten.

Brød og Fourage medtages saa vidt muligt paa to Dage. Hvert Regiment haver at rekvirere det fornødne Antal Vogne til de Syge samt for de Permitteredes Munderingers og Armaturs Transport.

De omkvarterende Generaler med Kvarterer blive følgende: Generallieutenanterne Prins Frederik til Hessen i Rendsborg, v. Düring i Ekernförde, v. Moltke i Slesvig, v. Lützow i Slesvig, v. Rantzau i Odense, Generalmajorerne Prins Christian til Hessen i Slesvig, v. Bardenfleth i Flensborg, v. Münnich i Rendsborg, Oberst Bülow som Brigadekommandør i Hollingsted.

2den Division lader afløse de Kommandoer og Ordonnanser, som det fynske Dragonregiment maatte have.

Kapitajn Krag af Ingenieurkorpset, som er Adjudant hos den kommanderende General i Fyn, følger med Generallieutenant Baron Rantzau til Odense og forbliver hos ham."

I den befalede Dislokation foretoges der endnu samme Dag den Forandring, at Brigaden Lützow forblev i Rendsborg tillige med Münnichs. Den 2den Bataillon af Prins Christians Regiment i Arensbök blev af Ewald afløst af to Kompagnier af Slesvigske Jægerkorps, og enkelte mindre Dislokationer foretoges, som Følge af Kronprinsens Befaling, i Avantgarden. I Rendsborg Fæstning optoges atter de afbrudte Arbejder, men kun i indskrænket Maalestok, da Kronprinsen tvivlede om, at vi havde noget at befrygte for Øjeblikket[1]). Med Hensyn til Glückstadt Fæstnings Forsvar lod han kun i Hemmelighed træffe Foranstaltninger til, at et Antal Landeværnsmænd fra Omegnen i fornødent Fald kunde kastes ind i den.

Efter den 19de November bestod der altsaa i Holsten kun Kyst- og Grænsetropper, hvilke dannede 7 Grupper, der i Realiteten alle stode under Kronprinsens immediate Kommando. Om Kiel laa Kronprinsens Regiment, i Preetz det danske ridende Artillerikompagni, om Plön Prins Christian Frederiks Regiment, mod Lübek og langs den lauenburgske Grænse Ewalds indskrænkede Avantgarde, mod Hamburg

[1]) Se Kronprinsens Skrivelse til Prins Frederik af Hessen af 24de November iblandt Aktstykkerne.

Generalmajor Bergers Kommando, ved Elben Glückstadt Fæstning med Dronningens Livregiment og nordligere i Ditmarsken Sjællandske Jægerkorps med lidt Rytteri og nogle Kanoner.

For at Avantgarden og Bergers Kommando kunde være i Forbindelse, oprettedes der smaa Kommandoer paa Landevejen mellem Segeberg og Altona i Niendorf, Heidkrug o. s. v.

Det følger af den Holdning, som Kronprinsen nu havde indtaget, hvad Svaret maatte blive paa Flindts Spørgsmaal om, hvorvidt Husarerne paa Grænsen, naar de angrebes af Overmagt, skulde lade sig desarmere eller retirere. Det gaves i følgende Ord, der den 19de ds. tilstilledes Berger og til Efterretning ogsaa meddeltes Ewald:

„For Overmagten kan intet staa. Hans Majestæt Kongens Krigshærs Ære tør ej kompromitteres. I øvrigt synes det besynderligt at angribe en Nation, som intet krigersk Skridt endnu haver gjort.

Deres Retirade er over Rendsborg og bag Ejderen. Eskadronen i Poppenbüttel retirerer over Segeberg til Ejderen.

I øvrigt bør alt befales mundtligt. Det skriftlige er farligt ved en Lejlighed, som denne. Den gemene Mand maa heller ej for meget bekjendtgjøres med Stillingen."

Den 19de November om Eftermiddagen mellem Kl. 4 og 5 rykkede imidlertid Marechal Mortier med sine 6000 Mand ind i Hamburg, hvis Nøgler overleveredes ham. Tropperne, hvis Tal i de følgende Dage forøgedes med nye, som ankom, indkvarteredes i Byen og efterhaanden i alle til det hamburgske Territorium hørende Landsbyer og Forstæder, saa at de overalt kom i umiddelbar Berøring med den danske Grænse. I Wandsbek belagde de de nærmest Hamburg liggende Huse, hvilke hørte til Fristaten. Der udvistes selvfølgelig stor Opmærksomhed fra vor Side, og Leschly, som antog for vist, at de Franske vilde marchere ind i Holsten, var til Stede ved Nobisthor for at protestere mod Indmarchen; men nogle Batailloner, som ankom og opmarcherede ikke 100 Skridt fra Grænsen, skulde blot indkvarteres paa Hamburgerberg, og Officererne viste sig meget høflige. Han bragte endog i Erfaring, at det blev de franske Skildvagter, som udstilledes ved vor Grænse, forbudt at lade nogen fransk Officer eller Soldat indpassere til Altona.

Det meldtes derfor Kronprinsen, at vor Nevtralitet strax paa det nøjeste var bleven respekteret. Kronprinsen blev meget tilfreds og befalede Berger at besøge den franske Marechal, melde ham, at han var Øverstbefalende over de danske Tropper ved Hamburg som Ewald over dem mod Lübek, samt forsikre Marechallen om, at vi altid vilde iagttage den strængeste Nevtralitet. Ved samme Lejlighed bød han Generalen at flytte den danske Hverving i Hamburg til Altona, ligesom han ogsaa lod Ewald inddrage den, der fandtes i Lübek, og foreskrev ogsaa General Berger andre Regler at følge.[1])

Berger efterkom Befalingen ved den 22de, ledsaget af Ritmester v. Späth, at besøge Mortier, der modtog ham meget høfligt, forsikrede,

---

[1]) Brevet findes blandt Aktstykkerne.

at han havde den strængeste Ordre til ikke at betræde det danske Territorium, hvorfor han havde gjort sin Indmarche ad Omvejen Billwerder, og talte med Ærefrygt om Kronprinsen, hvis Bekjendtskab han havde gjort i 1796, da Prinsen var i Udlandet. Ogsaa ved Taflet, i hvilket Berger deltog sammen med de franske Generaler og den preussiske General Blücher, der var i borgerlig Selskabsdragt, var den franske Marechal meget forekommende mod ham.[1])

Der var saaledes ingen Grund til Mistro, men de lavere stillede Officerer fik næppe Oplysning om, hvorledes Forholdet var, og af dem var der adskillige, som nu en Gang havde sat sig i Hovedet, hvad Rygtet var sikkert paa, at de Franske, naar de vare blevne forøgede i Tal, vilde rykke ind i Holsten.

Til dem, der vare urolige over Situationen, synes Officererne i Altona og Ottensen at have hørt, og deres Stemning næredes af den Spænding og Ophidselse, som herskede i den borgerlige Befolkning ved Grænsen paa denne Tid.

Den 24de November sendte Leschly Major Flindt en skriftlig Meddelelse af denne Ordlyd: „Om det er tilfældigt eller besynderligt, kan jeg ej sige, men i Steden for to staar der nu sex Mand bag Nobisthor. Trommen røres, og en Del eller den største Del er samlet. Under sig skal de have ytret at være i Morgen i Ostende, 12 lieus von hier. Maaske er det Oldeslo. Jeg ønskede imidlertid en eller to Husarer, som kunde holde ved Portene, i Fald nogen skulde komme. Behag at sige Lindholm[2]), hvad jeg melder Dem. Jeg er paa Vagten og ved Portene. Leschly.“ Senere meldtes der Flindt skriftligt fra samme Kilde, at Tropperne i Hamburg formerede sig paa Grosse Neumarkt, hvor Geværerne bleve visiterede, og at 4—5000 Mand skulde marchere Dagen efter. Om Bestemmelsen tilføjedes: „Nogle tro, at det gjælder Lübek, — Bagagen følger med. Om det gjælder Kiel, os eller Lübek, er Spørgsmaalet.“ Major Flindt sendte disse og en tredje Melding fra Leschly til Berger med følgende Skrivelse: „Medfølgende har jeg i dette Øjeblik erholdt fra Major Leschly. At der i Morgen skal gaa en Bataillon her fra til Lübek, er vist, da jeg har talt med dem, der i Forvejen gik for at bestille Kvarter. Et Rygte har sagt, at 2000, et andet at 6000 Mand i Morgen skulde marchere til Berlin. I dette Øjeblik siger mig en Fransk, at General Mortier i Nat gaar bort, at det Rygte, der er udbredt, er falsk, men at der i Aften skal marchere et Korps uden omkring Altona til Uetersen og Glückstadt, og et Korps komme fra Stade over Elben for at møde dette i Glückstadt. Jeg kan ikke undlade at meddele Deres Højvelbaarenhed dette, endskjønt det ikkun er et Rygte, for om derefter skal tages nogle Mesures og kanske avertere Glückstadt og Elmshorn derom. Naar jeg først med Vished erfarer, at de marchere ind i Holsten, er det for sildigt.“

[1]) Bergers Beretning om sin Rejse findes blandt Aktstykkerne. [2]) Herved maa sigtes til Generaladjudanten, som ofte færdedes paa Elben.

Da Berger sent paa Aftenen den 24de November fik denne Melding [1]), skrev han Midnat Kl. 12 til 4de Husareskadron i Elmshorn: „Da det i dette Øjeblik er mig meldt, at Franzoserne i Nat marchere ud af Hamburg, saa haver den 4de Eskadron at holde sig parat til Opbrud. P. S. Hr. Greven [2]) har ufortøvet at avertere videre, ogsaa til Glückstadt, som man siger bliver truet.“ Eskadronschefen sendte for ikke at spilde Tiden samme Melding videre om Natten Kl. 2, og saaledes alarmeredes i Nattens Løb alle Eskadronerne og Glückstadt Fæstning, til hvilken den ogsaa sendtes.

Det var rigtigt, at en 4—5000 Mand franske Tropper skulde marchere den følgende Dag. Men deres Maal var dels Lübek, dels Mecklenburg, hvor de skulde sætte det Napoleonske Dekret af 21de November om Fastlandsspærringen i Værk. [3]) Dette havde ogsaa fundet Vej ud i Publikum, og Leschly meldte det til Major Flindt, men iblandt de mange Rygter. som fløj om, var det ikke let at vide, hvilket der var det rigtige

Paa Grund af den foretagne Alarmering steg imidlertid Spændingen ved den sydlige Grænse, og da om Natten Kl. 3 en ung Mand ved Navn Parrisch kom over Alsteren for at underrette Militæret og Overpræsidenten i Altona om, at de Franske havde bestemt Ordre til Morgenen derpaa at rykke ind i Holsten, tvivlede Flindt ikke paa Rigtigheden deraf og tilføjede i sin Melding derom til Berger, at 5te og 6te Eskadron havde faaet Ordre til at trække sig tilbage. Berger gik øjeblikkeligt ind i Sporet og sendte et Expresbrev til Ewald med 3 Segl, saalydende i Oversættelse: „I dette Øjeblik indløber den bestemte Efterretning, at de Franske denne Morgen ville indrykke i Holsten. Her fra retirerer alt til Rendsborg.“

Alt satte sig nu i Bevægelse i Cantonnementet ved Hamburg. Flindt rykkede ud af Ottensen og Altona med sin Eskadron og Jægergrenaderkompagniet. Husareskadronerne nord for rykkede til Itzehoevejen, hvor de skulde afvente Eskadronen fra Elmshorn, 5te begav sig paa Vejen til Segeberg efter Ordre. Med Undtagelse af den sidste standsede imidlertid Bevægelsen med denne første Marche til Rendezvous-Pladserne. Det oplystes, at Panikken var ugrundet, og alle vendte tilbage til Cantonnementerne undtagen 5te Eskadron, der dog, som det synes, indhentedes hurtigt.

I Glückstadt havde Kommandanten, General Holten-Bechtolsheim, paa den første Efterretning sendt Rekognoscerings- og Avertissementskommandoer ud mod Land, medens Kapitajnlieutenant Mossin med Chalouper udspejdede Elben. Da der fra en af Posterne lød Avertissementskud, lod han Generalmarchen slaa og Voldene besætte.

---

[1]) som sendtes til Kronprinsen, hvorfor alle de omtalte Meldinger findes i Hovedkvarterets Arkiv ved Protokollen for Sager, vedkommende 2den Division. [2]) Eskadronschefen var Grev M. C. Bernstorff. [3]) Jvfr. Correspondance de Napoleon: Brev fra Napoleon til Marechal Mortier af 16de og 25de November 1806.

Men da der til hen paa Eftermiddagen ingen foruroligende Efterretninger indløb, lod han atter alt gaa i Kvarter.

Der indtraf altsaa heller ikke paa denne Kant større uheldige Følger af Panikken. Derimod lod den gamle Ewald sig rive hen. Øjeblikkeligt, som han erholdt Bergers Meddelelse, gav han hele Avantgarden med Undtagelse af det sydligste Kommando under Oberstlieutenant Wegener, hvem han antog, at Berger vilde avertere, Ordre til at gaa til Kiel. General Hedemann i Arensbök fik Ordre til at vælge Vejen over Plön og Preetz med sit Kommando. Oberstlieutenant Kardorff i Reinfeld fik samme Vej anvist, medens Grüners Jægerkompagnier fik Befaling til at gaa gjennem det eutinske Gebet. Sundt, som var i Segeberg med 2den sjællandske lette Bataillon, satte sig i Marche over Bornhövd til Kiel, og over Segeberg skulde end videre følge Grupperne fra Stockelsdorf (Slesvigske Jægerkorps) og fra Oldeslo (en Eskadron holstenske Ryttere).

Ewald selv satte fra Segeberg Tropperne i Marche, efterhaanden som de samledes, og vilde dernæst med en Eskadron af Livregimentet Dragoner til Bedækning selv tiltræde Rejsen over Bornhövd til Kiel, i det han sendte Patrouiller mod Bramstedt for at indhente Efterretninger om det i Retræte formodede Bergerske Korps.

Som han endnu var i Segeberg, uvis, om han kunde afvente de Tropper, der endnu manglede, kom Kl. 6 Aften Meddelelse fra Berger om, at det hele havde været blind Alarm. I sin Ærgrelse skrev han til Kronprinsen[1]), at han var bleven holdt for Nar; men at han var ude af Stand til at kunne standse Tilbagemarcherne, som vare i fuld Gang.

Da Kronprinsen erholdt Ewalds første Melding om Tilbagetoget, blev han meget forundret og befalede ham, strax at lade de ham underordnede Tropper gjøre Holdt. Man skulde, som han skrev[2]), se Fjenden og trænges, før man trak sig tilbage, og hvis man paa Grund af Overmagten blev nødt til at vige, skulde man først paa det ivrigste protestere. Men da han saa, at det hele beroede paa en blind Alarm, gjorde han alt, hvad han kunde, for at afbøde dens Følger. Han sendte to af sine Adjudanter afsted for at hjælpe til at standse Tilbagegangen, en til Bornhövd og en til Preetz[3]), og for at søge at skjule Forargelsen saa meget som muligt, for at skaffe en befalet Tilbagegang til Veje, til hvilken nogle af Bevægelserne af Offentligheden kunde henføres, lod han øjeblikkelig Befaling udstede til Avantgardens Formindskelse, hvilken optoges i Parolbefalingen for næste Dag. Det holstenske Rytterregiment, med Undtagelse af den Eskadron, som laa i Nettelsee, fik Ordre til at marchere til Bovenau i Slesvig og gaa ind under 2den Division, efter at have formeret Brigade med Jyske lette Dragoner under Oberst Dorrien. De 4 Jægerkompagnier under Grüner, som havde marcheret gjennem det Eutinske, fik Befaling til at forlade Avantgarden og gaa til deres Regimenter. For

---

[1]) Se Aktstykkerne, hvor forskjellige Breve i denne Anledning fra Ewald ville findes. [2]) Kronprinsens Brev af 25de er iblandt Aktstykkerne. [3]) Rapport fra den ene af dem, Broch, findes blandt Aktstykkerne.

saa meget som muligt ogsaa paa anden Maade, men i lignende Aand, at skjule det skete, beordrede han Berger til en Gang imellem at lade blæse Alarm og udrykke, dog ej om Natten, for at det, der var sket, kunde blive betragtet som en saadan Øvelse, og til Ewald, mod hvem hans Vrede hurtigt var forsvunden paa Grund af den Maade, Generalen selv havde taget Sagen paa[1]), skrev han den 26de[2]): „Den i Gaar bevirkede Uorden maa man søge saa godt som muligt at dække. Man maa rose Tropperne for deres Hurtighed og Aktivitet og fremstille det skete for den menige Mand som en Prøve eller Øvelse. For Stabsofficerer og opklarede Folk maa man stille Tildragelsen i dens rette Lys. I øvrigt har De ikke kunnet handle anderledes, end De gjorde, og Skylden falder alene paa Hr. Generalmajor Berger."

Den i sidste Linie liggende Tilgivelse lindrede Ewalds skrækkelige Kummer — for at bruge hans egne Udtryk —, og den 27de skrev han atter i sin sædvanlige Tone: „Gud ske Lov, at Deres Kgl. Højhed har skjænket min Opførsel sin højeste Tilfredshed". General Berger, som modtog en stræng Irettesættelse og Ordre til at afgive Erklæring[3]), vilde heller ikke lade Skylden sidde paa sig, og saa endte det da med, at Flindt blev Syndebukken og arresteredes.

Hermed skal Sagen her forlades[4]). Cordonkjæden kom atter i Orden, Kronprinsen befalede den indskrænket og alle Besætninger borttagne, som kunde komme i for nær Berøring med de Franske, saaledes f. Ex. i Wandsbek. Dernæst sendte han sin Generalkvartermesterlieutenant Wolfgang Haffner til Berger, for at hjælpe ham med at bringe alt paa ret Fod igjen ved Hamburg.

Som bekjendt, taalte Kejser Napoleon ikke, at der existerede et engelsk Postbureau i Danmark, hvorfor Kronprinsen ogsaa opsagde England den Aftale, der var truffen med Hensyn til Postforbindelsen over Tønning. I den Tro, at de engelske Postsager befordredes med den danske Post, blev der udøvet Vold mod denne af de franske Myndigheder i Hamburg, og de Konflikter, som opstod heraf, hørte til dem, som Wolfgang Haffner ved sit Ophold i Pinneberg og Altona bidrog til at jævne; men med Hensyn til disse og nogle andre Konflikter skal der her alene henvises til Aktstykkerne i det følgende.

---

[1]) Se Ewalds Breve iblandt Aktstykkerne. [2]) Brevet findes blandt indkomne Sager ved Avantgardeprotokollen. [3]) Se Aktstykkerne. [4]) Om det videre i Sagen kan ses en Del i Aktstykkerne.

Aktstykker

til Begivenhederne ved Sydgrænsen i Oktober og November 1806.

Brev fra Generaladjudant Bülow til Sekretær Muck i Hamburg.

Kiel den 2ten September 1806.

Se. Kgl. Hoheit der Kronprinz haben mir befohlen Ihnen anzuzeigen, dass Höchstdieselben das Schreiben an den Oberst v. Löwenbjerg richtig empfangen haben und Ihnen dafür danken. Zugleich soll ich Sie ersuchen, Höchstdenselben künftig alle Briefe, welche unter dieser Adresse nach Hamburg kommen, zuzusenden. Ebenfalls haben Se. Kgl. Hoheit mir befohlen Sie zu bitten, dem Capitain Wenzel v. Haffner zu schreiben, dass der Oberst v. Löwenbjerg ihm für das ihm zugesandte Schreiben danken lässt, und dass derselbe mit seinem Reiseplan sehr zufrieden wäre, auch, wenn er zur Fortsetzung seiner Reise Gelder nöthig haben sollte, er Ihnen solches möchte wissen lassen, in welchem Fall Sie die Güte haben möchten, mich davon durch ein paar Zeilen zu benachrichtigen, worauf ihm sogleich die benöthigten Remissen zugesandt werden sollten.

Auf höchstem Befehl

Bülow.

Breve fra Kapitajn du Plat og Ritmester v. d. Maase til Kronprinsen.[1])

Nr. 3. [Kassel] den 3dje Oktober 1806.

Formedelst vor Ankomst her hid faa Timer forinden Postens Afgang, kunde vi ikke give Hr. Obersten i vort sidste Brev Nr. 2 nogen nøje Efterretning her fra; De vilde derfor gunstigst tillade, at jeg underretter Dem om det, hvad jeg siden haver erfaret.

---

[1]) Se S. 268, Noten.

I gaar Middags spiste vi ved Taffelet, hvor vi overordentlig naadig bleve imodtagne; vi traf Hoffet meget bekymret over nærværende Stilling: Kurfyrsten afrejste til det preussiske Hovedkvarter i Naumburg den 1ste d. M. efter den preussiske Minister Prins Wittgensteins Kommende her til, som er fulgt med Kurfyrsten til Hovedkvarteret. Alle hessiske Sager ere allerede til Dels afsendte, og det øvrige indpakket for paa første Vink at kunne afgaa med Kurfyrstinden til Slesvig, hvilket hun selv sagde os, at vor elskelige Kronprins havde tilladt hende det. Hendes Rejsefølge skal bestaa af 3 Hofdamer og 1 Kammerherre, som haver faaet Ordre at holde sig i Beredskab. Vi traf her ligeledes Kurprinsen, hvis Gemalinde allerede var afrejst til Berlin, saa og Landgrev Frederik, som fra deres Residens Hanau og Rudolsheim var flygtet her til, uden at kunne vente at kunne redde betydeligt af deres Effekter. Alle Permitterte ere indkaldte og et Korps af 10 000 Hessere forsamlet i Kantonnerings-Kvarterer i Egnen af Wabern og Ziegenhayn. Garnisonen i Hanau under General Müller er overladt til sin egen Skæbne. Garnisonerne i Marburg og Kassel ere endnu uforandrede, ligesom Militsen endnu ikke er indkaldt. Magasiner og andre Krigsfornødenheder findes ikke i Landet, og man var i det hele ikke bestemt paa en Mobilisering af Tropperne, da man havde haabet at soutenere Nevtraliteten, som man om saa mere havde ønsket og ventet, da de Franske havde tilstaaet den og hidindtil saa nøje havde respekteret den; om saa mere forundrer man sig over, at Preussen forlanger en positiv Deltagelse, hvortil dog Nationen, saa vel Høje som Lave, ikke lader at have synderlig Lyst, da man indsér den mislige Stilling, hvori Hessen befinder sig, hvori intet er at vinde, men alting at tabe, ikke at tale om de uhyre Bekostninger, som dette vil forvolde Landet, da Kurfyrsten selv maa udrede alting; dog formodes bestemt, at herværende preussiske Parti vil faa Overhaanden, til hvis Side Kurfyrsten dog syntes at helde, og som i saa Fald faar Kommandoen over den preussiske Armés højre Fløj. I Fald Kurfyrsten tager Del i Krigen, skal det Blücherske Korps, som staar ved Göttingen, være bestemt strax at indrykke i Hessen og forene sig med Korpset ved Wabern. Til den 12te skal samtlige hessiske Tropper være forenet i Egnen af Kassel. Den franske Minister er afrejst her fra til Kejseren til Mainz, dog ikke for at forlade Hoffet, og skal den herværende Chargé d'affaires have ytret sin Forundring over, at man om Natten sendte de bedste Effekter og Sager bort; hvor lidet man venter et lykkeligt Udfald, beviser den Ordre af Kurfyrsten, at alle Ministre, Embedsmænd og Hofofficianter have faaet Ordre at forblive paa deres Post, i Tilfælde at de Franske skulde trænge frem til Kassel. Efter Rygtet er Bonaparte gaaet fra Mainz over Aschaffenburg til Schweinfurt, hvor et stærkt Armékorps forsamler sig, ligesom et andet under Berthier ved Amberg. Meget frygtes for, at et betydeligt Korps vil trænge frem fra Wesel og det Bentheimske, da et fransk Korps paa venstre Side af Rhinen skal have taget Marchen til dette Sted, for i Forening med den franske hollandske Armé at trænge det forhen Knesevitske, nu

l'Estocske Korps tilbage til Weseren, og paa denne Maade igjennem det Paderbornske og Osnabrückske at komme Hessen i Ryggen. Af franske Blade haver man her den Efterretning, at det franske Senat haver tilbudt Kejseren fire Gange saa mange Konskriberte, som han haver forlangt. De franske Garder skal have tilbagelagt Vejen fra Paris til Mainz i 7 Dage. I Frankfurt skal alle Heste være sat i Rekvisition, og saa vel Kurprinsen som Landgrev Frederik haver med Møje faaet de Heste reddet, som de have staaende der. Stemningen imod Preussen er ikke den fordelagtigste og modsat af den fra forrige Aar, og man tvivler meget, at Preusserne ville gjøre nogen Progresser; dog tror Folket at kunne forsvare deres Nevtralitet imod de Franske, naar de vare sikker for Preussen, og ikkun det Alternativ, enten at slaa sig til de Franske, naar Preusserne vedblive deres Paastand at ville indrykke, kan forvolde en positiv Deltagelse i Krigen, da Hadet imod de Franske er alt for stort. Det, som vi hidindtil have set af Tropperne, nemlig Garderne, udmærke sig ved deres smukke og gode Paaklædning, Exercits og Dressur, og især ved deres raske og velstrakte Marche. Alting er nu spændt paa Kurfyrstens Tilbagekomst fra det preussiske Hovedkvarter, da Landets Skæbne derved vil blive decideret; i øvrigt findes i Landet den største Orden og Hengivenhed til Kurfyrstens Person, saaledes som man kan vente det af en saa tro og brav Nation, som Hesserne stedse have været. Da man kan vente vigtige Begivenheder, saa snart Kurfyrsten kommer tilbage, saa haver vi besluttet for det første at opholde os her og her fra at gjøre Exkursioner, hvilket jeg haaber vil finde Hr. Oberstens Bifald, da vi her ere à portée af alt, hvad der foregaar paa den højre Fløj. I dette Øjeblik komme vi fra Paraden og talte med den franske Oberst Massin, som er Generaladjudant hos Marskalk Augereau, fra hvem han er sendt med et Brev til Kurfyrsten, men, da han er borte, rejser strax igjen til Frankfurt; han fortalte ogsaa, at den nuværende 10 000 Mand stærke franske Garde havde tilbagelagt Vejen fra Paris i den ovenomtalte korte Tid. Indholdet af Brevet og Oberstens Sending véd man ikke. Kavaleriet er ej endnu gjort beredent, men Stykheste og Officershestene ere udskrevne. 15 Batailloner af Land-Regimenterne have faaet Ordre at samle sig.

Vi anbefale os i Hr. Oberstens Gunst og Bevaagenhed og forblive indtil Døden Hr. Oberstens

underdanige

Anton Glode.

Nr. 4. [Kassel] den 6te Oktober 1806.

Vi leve her under bestandige Forandringer af vigtige Begivenheder, og da samme ere saa mangfoldige og alle have Indflydelse paa Hessens Skæbne, saa tager jeg mig den Frihed at sende Hr.

Obersten en Kontinuation af mit Brev Nr. 3, hvoraf De bedst vil erfare Gangen af Tingene.

Den 2den om Aftenen ankom Oberst Massin, Generaladjudant hos Marskalk Augereau, med et Brev til Kurfyrsten, som han ved dennes Fraværelse vilde aflevere til Kurprinsen, men som, uden at tale med ham, henviste ham til Guvernøren, General Wurmb; formodentlig herover stødt, afrejste han igjen den 3dje om Middagen uden at oppebie Kurfyrstens Tilbagekomst eller imodtage Indbydelsen til Taflet; dog var han, som alt i mit forrige Brev er meldt, paa Paraden. Efter adskillige Kurerers og Feltjægeres Ankomst blev Guvernøren, som just spiste den Middag ved Hoffet, saa og Ministrene forvissede, at General Blücher vilde rykke frem igjennem Kassel og ikkun endnu venter Kurfyrstens Tilbagekomst. Indrykningen var bestemt til den 4de eller 5te. Hvilken Sensation dette gjorde ved Hoffet, vil Hr. Obersten selv kunne indsé, da ved dette Korpses Indrykning Nevtraliteten blev brudt, og man da daglig kunde vente sig Franzoserne rykke ind i Landet og blodige Scener. Det Blücherske Korps blev regnet til 6000 Mand, hvilket skulde forene sig med det ved Wabern staaende 12 000 Mand stærke hessiske Korps. I Kassel staar endnu 1ste Garderegiment, Grenadergarden, som er komplet og marchefærdig, Garden til Hest, det ridende Artilleri og et svært Batteri. I Hanau staar Kurprins-Regiment, Garnisonsregiment Schallern og Stadtbataillonen Hanau; Regimenterne skulle omtrent være 2000 Mand stærke, inddelte i 2 Musketer- og 1 Grenader-Bataillon; Kavaleriregimenterne have ikkun 40 Heste pr. Eskadron, dog skal de bringes til 60 Heste, saaledes at hele Regimentet ikkun kom til 200 Heste, og da det hele Kavaleri [til] c. 1600 Heste. Styrken af Infanteriet kan egentlig ikke regnes, da det vil komme an paa, om Kurfyrsten vil indkalde alle Landmilicer. Man har i det Hessiske aldeles ingen Krigsmagasiner af nogen Slags, og det synes, som man aldeles ikke har ventet noget, som kunde have gjort det fornødent; især skal alt Artilleri og Fæstningsvæsen være i meget slet Forfatning. Fæstningerne Hanau og Ziegenhaim ere ikke holdelige; Rintelen ved Weseren skal være det nogenledes, og Marberg aldeles aaben. Endskjønt Officererne tro, at Landet for sig selv vil kunne afholde de Franske, saa frygter man dog for et godt Udfald, naar de[1]) forenes med Preusserne, som man ikke elsker, men som døg ikke hades som de Franske. Marskalk Augereaus Korps skal for nærværende Tid staa fra Frankfurt, Mainz, Koblenz til de Muratske Stater; især stærke skal de staa ved Fulda og Giessen, og tror man, at de vil indrykke i Landet, saa snart de erfare, at Blücher er indrykket fra Göttingen. Ved Wabern eller i den Egn kunde man have ventet, at begge disse Korpser vilde have stødt sammen. Kommandoen over det preussisk-hessiske Korps erholder Kurfyrsten, hvilken Kommando indbefatter de hessiske og westpfalske Stater. Landgrev Frederik bliver ikke ansàt; ligeledes påastaas, at Kurprinsen gaar til den preussiske Armé under Hohenlohe.

[1]) D. e. Hesserne.

Garnisonen i Hanau holdtes for tabt. Kurfyrsten, som skulde have kommet den 4de om Aftenen, var ikke kommen; derimod den franske Minister Bignon, med hvem der er kommet en Person, som skal være en Adjudant af Bonaparte, som han foregiver at være kommen at se Wilhelmshöhe. Til samme Tid omtrent indløb Efterretning, at General Blüchers Furérskytter vare i Anmarche; Guvernøren sendte dem et lidet Detachement Garde til Hest i Møde, men som kom for sildig; nu blev en Ritmester af Garden sendt til Blücher til Minden, for at afholde, at Preusserne ej forinden Kurfyrstens Tilladelse vilde indrykke; men General Blücher benægtede det og sagde, at han havde Ordre dertil. Den militære Organisation af Landet gaar rask frem; Infanteriet faar daglig deres Permitterte. Den 4de blev holdt en almindelig Udskrivning i hele Landet af Heste, og hvori vælges de dueligste og raskeste til Kavaleriet, Officersheste, Trainheste og Artilleriheste. Amtet Wilhelmshöhe har alene leveret 56 Heste foruden Reservehestene. Garnisonen skal i Dag manøvrere under Kommando af Generalmajor Weber. I dette Øjeblik kommer min Kammerat hjem, og da der er noget at se, som tiltrækker vor Opmærksomhed, saa vil Hr. Obersten undskylde, at han ender Relationen, som i Fremtiden nok tiere vil ske, da enhver gjærne ønsker at se og erfare, hvad som kan interessere.

Den Agtelse, som den danske Officer bevises af alle, gjør én stolt at bære det Navn, og den første Tanke, som derved opstaar, er at velsigne vor Kronprins, som haver forskaffet os den.[1])

Den 5te Oktober om Morgenen var Kurfyrsten endnu ikke kommen tilbage fra Hovedkvarteret, og dog skulde Landets Skæbne afgjøres denne Dag. Det Blücherske Korps var i Anmarche og ventedes Kl. 8 om Formiddagen. Hvem kunde vente, da det virkelig indrykkede Kl. 9 Slæt, efter at have gjort en Marche af 3 tyske Mil, at næppe 12 Timer derefter Hessens Nevtralitet var anerkjendt, og det selvsamme Korps beordret at marchere tilbage ud af Landet igjen, hvilket ogsaa virkelig den 6te Oktober om Morgenen blev exekuteret? Dette dejlige Korps bestaar i alt af Infanteriregimenterne Schenk, Kurfürst, Lettow, Wedel og Hagken, Grenaderbataillonerne Borstel og Jechna, samt Fysilerbataillonerne Ernest og Sobbe samt Jægerregimentet Voss, ialt 14 000 Infanteri, men som næppe have som effektiv Styrke 12 000 Mand. Af Kavaleri henhører dertil 10 Eskadroner Blücher-Husarer, 10 Eskadroner Köhler-Husarer, 5 Eskadroner Wobeser-Dragoner, ialt 3750 Mand og Heste. Af Artilleri er et Batteri ridende Artilleri og to svære Batterier ved Korpset. Mere have vi i det mindste hidtil ikke kunnet erfare. Det hele Korps bestaar altsaa omtrent af 18 000 til 20 000 Mand. Af Korpset var virkelig i det Hessiske indrykket Regimentet Schenk, Grenaderbataillonen Borstel, Fysilerbataillonen Ernest, en Del af Voss-Jægerregiment, Blücher-Hu-

---

[1]) Her ender du Plats Haandskrift, medens det følgende er skrevet af v. d. Maase.

sarer, Wobeser-Dragoner samt en Division ridende Artilleri, som alt passerede Kassel, Infanteriregimentet Schenk undtaget. Korpset marcherede i en militær Orden med Avantgarde, Fortrop og Spids, hver især atter behørig garneret med For-, Bag- og Sidespidser. Kurprinsen og Guvernøren var reden Korpset i Møde. Landgrev Frederik med den største Del af Garnisonens Officerer vare Tilskuere i Byen, ligesom man saa den franske Minister Bignon med før omtalte Adjudant af Bonaparte paa Gaden. Det indrykkede Korps var kun Avantgarden af det endnu tilbage værende Gros d'armée, ligesom det var bestemt at udgjøre Avantgarden af Hesserne, naar disse havde forenet sig med dem. Saa meget som det formedelst sin lette Organisation synes at svare til sin Hensigt, saa fandtes dog en utrolig Mængde Bagage ved det næppe 4—5000 Mand stærke Korps. Trainet gik fra 6 om Morgenen til $12^1/_2$ om Middagen. Wobeser-Dragoner førte alene 33 brudte og syge Heste, 44 Pakheste og 24 Vogne, alle bespændte 6 og 4 Heste eller Stude. De Blücherske Husarer og de øvrige Tropper førte forholdsvis lige saa meget, om ikke mere. Den franske Minister vovede at sige paa Gaden: „ça fera une bonne prise pour nous". Hele Antallet beløb sig sikkert til 6—800 Heste, 50 Oxer og over 200 Vogne, for det meste store Fragtvogne. Korpset medførte Marketentere, en Mængde Stabsvogne, Fourage, som Havre, Halm og Hø, al Slags Levnedsmidler, som Brød og Grønt, ja Høns. Oxerne, som tillige trak Vognene, vare meget fede. Korpset selv passerede Byen omtrent i 1 Time, men Bagagen medtog 5 til 6 Timer. General Blücher forblev om Middagen i Byen, men spiste ikke ved Hoffet, hvor derimod den franske Minister var indbuden, som desuagtet fandt sig fornærmet, at Prins Solms, Generalmajor i vor Tjeneste og Ridder af Elefantordenen, tog Dame før ham, endskjønt den østerrigske Minister, som her gaar for den franske, ikke heri fandt nogen Fornærmelse. General Blücher spiste hos Guvernøren. Om Middagen indtraf en Kurér fra Kurfyrsten, og strax derpaa blev Fløjadjudanten, Major Müller, afsendt til Augereau, og Rygtet gik nu, at Nevtraliteten var tilstaaet, og at Blücher vilde faa Ordre at marchere tilbage igjen. Dette blev og faa Timer derefter ved Kurfyrstens Ankomst stadfæstet. Kurfyrstinden med, hvad til hende henhører, var meget tilfreds over denne Evénement; Kurprinsen skal aldeles ikke være det, og lod han sig undskylde til Appartement. Hans Adjudanter forsikrede os, at han snarest afrejste til det Hohenloheske Korps, under hvem han vil tjene. Den øvrige Del af Hoffet, ligesom Militæret, affekterer samme Misnøje. I Dag, den 6te, er det Blücherske Korps virkelig tilbagemarcheret og tog Vejen ad Gotha til, hvor de skulde forene sig med det Rüchelske Korps. Vi have besluttet at følge snarest muligt dette Korps, naar det skulde erholde Hr. Oberstens Bifald. Vi kan ikke noksom rose den udmærkede Modtagelse, vi nyde saa vel her som ogsaa overalt, hvor der er preussiske Officerer. Til Slutning tage vi os den Ære, endnu at tilføje de Bemærkninger, som de saa hastig paa hverandre følgende Begivenheder og

Ting tillade os at gjøre, og bede vi om Undskyldning, hvad i en saadan Skynding er undgaaet vor Opmærksomhed. [1])

— —

Med den højeste Veneration og Hengivenhed til Døde have vi den Ære at være

vor Hr. Oberstes
underdanigste
Glode Anthon.

[Efterskrift.]

I Henseende til Troppernes Stilling haves her følgende Efterretninger. Kejser Napoleon er den 2den Oktober passeret Aschaffenburg, fulgt af General Duroc, Caulincourt, Clarke og Savary. General Lannes, som skal kommandere Garderne, er passeret Frankfurt den 3dje Oktober. De franske Tropper koncentrere sig imellem Amberg, Würzburg og Schweinfurt. Den venstre Fløj under Augereau staar endnu ved Frankfurt. Den hollandske Armé skal den 28de September alt være kommen til Egnen af Wesel og truer at brække frem igjennem det aldeles blottede Westphalen. Preusserne koncentrere sig paa den sachsiske Grænse. Efter Sandsynlighed gaar Blücher til Fulda, skjønt Rygtet siger, at han støder til Rüchel. De trende Rygter, at Masséna i en Træfning med Insurgenterne har mistet 10 000 Mand, at hele Neapel er i Oprør, ligesom at 80 000 Russere fra den moldauske Grænse ere indrykkede i Valakiet, og at 40 000 Mand i store Marcher nærme sig Krajowa, høre maaske til Dagens Opdigtelser.

Nr. 12. Göttingen den 28de Oktober 1806.

De Iagttagelser, som vi haver gjort siden vort sidste Brev under Nr. 11, vil Hr. Obersten gunstigst tillade, at jeg herved indberetter.

Knapt har Krigen varet 7 Dage, har alt en af Preussens Allierede gjort Fred, og [dette] mister derved en Armé af 30 000 Mand. Den 17de er Freden sluttet imellem Sachsen og samtlige Hertugdømmer og Napoleon, dog Weimar og Koburg undtagne. Betingelserne skulle være meget moderate; derimod lader det, at Kejseren vil udøse al sin Harm mod det weimarske Hus, da en Del af Slottet er bleven afbrændt og Resten gjort til et Lasaret. Af troværdige Folk bliver følgende Anekdote fortalt. Da Napoleon ankom til Weimar, saa var den regerende Hertuginde af Weimar gaaet ham i Møde, men han var gaaet hende med sin sædvanlige air de fierté og mépris forbi og kun spottisk sagt: „êtes-vous la duchesse régnante de Weimar?“ Dernæst var Napoleon gaaet i sin Stue, spist ganske alene, og om Aftenen Kl. 8 lod han Hertuginden vide, at han vilde drikke Thevand hos hende. Deres Samtale haver været om ligegyldige Ting og om Kunster og Videnskaber. Da Napoleon gik bort, sagde han til hende:

[1]) Her følger en længere Redegjørelse for militære Iagttagelser.

„je reconnais en vous, Madame, une Princesse avec beaucoup d'esprit et de talens; mais je plains votre sort, ainsi que celui de la reine de Prusse, à qui ne resteront que ses beaux yeux pour pleurer le sort de son époux". Til den preussiske General, Hertug af Weimar, som den regerende Herre skal være afgaaet en Estafette fra Napoleon, som skal forlange inden 24 Timer et kategorisk Svar, om Hertugen vil forlade den preussiske Armé eller miste Stater; Svaret derpaa vides endnu ej. Man angiver Napoleons Vrede mod Hertugen af Weimar desaarsag, at Hertugen med sit Korps, som haver været avanceret mod Würzburg, Frankfurt, Bamberg, haver klappet Franzoserne, hvor han haver mødt dem, og haver sat alle de smaa Fyrster, allierede af Frankrig, i Skræk. Selv Fyrst Primas haver flygtet med sine bedste Effekter til Hanau, og Bestyrtelsen i Frankfurt skal have været almindelig. Kejserinden haver medens sit Ophold i Mainz søgt at flattere Hessen stedse; Hessernes Nevtralitet bliver endnu meget samvittighedsfuldt respekteret af de Franske; det hessiske Korps ved Wabern opløses for største Delen og gjør derimod Front mod Franken og det Paderbornske; det hele hessiske Korps skal have været 20 000 Mand, men Regimenterne have permitteret 25 Mand pr. Kompagni. Kurfyrsten af Hessen tager sig Preussens Ulykke meget nær, og det koster ham megen Overvindelse at sige et Ord til den franske Minister, som er afrejst nu til Kejseren; paa de hessiske Grænser findes Feltvagter og Forposter. Enkehertuginden af Weimar og Prinsessen af Rudolstadt og flere befindes i Kassel. Kurprinsen af Hessen med sine 2 Kavalerer opholder sig nu i Weissenfels ved den sachsiske Grænse og tør ej komme til Kassel tilbage; han skal have bevist megen Bravour. Hvad vi i vort forrige Brev have sagt om Bataillen, lader efter de enstemmige Indberetninger at forholde sig saa.

En ordentlig Plan til Bataille skal den 14de ikke have fundet Sted, og Hertugen af Brunsvig skal slet ikke have været for en Bataille ved Weimar, og ulykkeligvis have Meningerne i det preussiske Hovedkvarter været ganske delte. Armeen skal ikke have været opdeployeret, men Brigaderne ere enkelte førte i Ilden og desaarsag ogsaa enkelt blevne slaaede, og ingen ordentlig Kommando har fundet Sted, hvoraf Følgen har været, at alting er flygtet til Erfurt og désordre og déroute totale. Hvad man ikke kan begribe, er, at Stammen af 14 Regimenter den 15de Kl. 3 Eftermiddag haver kapituleret og strakt Geværet, og Kapitulationen afsluttet af Prinsen af Oranien, da den 14de om Aftenen Erfurt endnu ej var cerneret, og kunde have iværksat deres Retræte, om saa mere, da Soldaterne aldeles ej haver villet kapitulere, og slaaet sig før igjennem end at transporteres som Krigsfanger til Frankrig. Officererne have hver især maattet give et Revers: forinden Udvexling ikke at tjene mod Frankrig og dets Allierede. Franzoserne have aldeles ikke villet i Førstningen tilstaa Prinsen af Oranien den Kapitulation for sin egen Person, men villet transportere ham til Frankrig, og med megen Møje haver han faaet Tilladelse at retirere sig til Fulda, men haver maattet give sit Æresord, ikke at forlade det. Om Petersberger [?] haver kapituleret, véd

man endnu ikke. Efter Bataillen have Preusserne proponeret en Vaabenstilstand, men Napoleon har svaret, at det nu ikke var Tid, men at man kunde underhandle med ham derom i Berlin, hvor han vilde lade sig finde billig. Man tror her og i Kassel paa Freden, og at Bonaparte vil tilstaa Preussen et Slags Protektorat over Hessen og Sachsen, dog saa, at disse blive fuldkommen suveræne.

Preussernes Retræte er for det meste gaaet over Harzen og Nordhausen, og Franzoserne følge efter, som og igjennem Sachsen. Det weimarske Korps haver haft en Affære ved Nordhausen, og Franzoserne haver alt været den 19de i Nordhausen, hvilken By de 3 Gange have plyndret. Det weimarske Korps haver taget sin Retræte over Seesen til Magdeburg. Rygtet er her, at de Franske den 20de alt skulle have været i Halberstadt; dette vil have gjort det weimarske Korpses Retræte vanskelig, og haver det saa maattet gaa over Wolfenbüttel. Det weimarske Korps kan anslaas henimod 25 à 30 000 Mand, de ubevæbnede Flygtninger undtagne. Preussernes Tab kan efter Sachsernes Aftrædelse fra Krigsskuepladsen antages til 60 000 Mand; desuagtet vilde Armeen ved Magdeburg udgjøre 120 000 Mand. Den 21de have Plets Husarer, som gjorde det weimarske Korpses Arrièregarde, forladt Göttingen og taget Vejen til Seesen. Af de fangne Preussere, som Franzoserne have gjort i Erfurt, haver de kun bragt meget faa til Frankrig og maaske slet ingen, thi den ene Kolonne Fanger blev befriet af Lieutenant Helmich af Plets Husarer, og den anden Kolonne haver ransioneret sig selv. Disse som en Del forsprængte Franzoser strejfe nu i det Hessiske omkring og begynde at gjøre Vejene usikre; de befriede fangne Preussere og de selvransionerede tage alle deres Marche til Seesen. Landevejene ere opfyldte af de Mennesker, som have maattet gjøre svære Marcher for ej til anden Gang at blive taget til Fange.

Den 17de har der været en Bataille ved Halle imellem Prins Eugen af Würtemberg og Murat. Preusserne havde taget en fordelagtig Stilling, men efter vor Formening ej klog valgt, bag Saalen. De Franske havde tvende smaa Broer at passere; desuagtet gik de lige løs paa Preusserne og kastede dem ud af deres Stilling samt forfulgte dem igjennem Halle. I Halle selv har der været adskillige Affærer, og de Døde laa langs hen ad Gaden. Preusserne have mistet ved denne Affære 4000 Mand og trende Generaler. Hertugen af Würtemberg har dernæst retireret sig ad Magdeburg til. Den 18de og 19de har der været en stærk Kanonade ved Leipzig; Udfaldet deraf véd man ikke; langt mindre tro vi Rygtet, som fortæller, at General Bernadotte der skulde være slaaet af Kalkreuth, samt at Russerne skulde have forenet sig med dem. Rejsende Kjøbmænd fra Leipzig have de Franske udplyndret over 500 og intet ladet dem beholde tilbage; nogle Officerer derimod have siden hjulpet dem igjen, især med Heste, og det uden Betaling.

Minister Ingersleben har med sit hele Personale forladt Hannover. De preussiske Skilter ere aftagne, og Regeringen kalder sig i sine Publicanda „Königl. Grossbritannische und Kurfürstl. Braun-

schweig-Lüneburgsche Landesregierung", og von der Decken som hannoversk Gehejmeraad undertegner Publicandaerne igjen, og Seglet er det forrige hannoveranske Vaaben. Soldaterne, nemlig de hannoverske, som ere beordrede af Preusserne til at indfinde sig i Hannover for at stikkes i de preussiske Regimenter, have strax af den hannoverske Landesregering faaet Ordre at gaa ufortøvet hjem.

Den hannoverske General Wangenheim er beordret af Landets Regering her til Göttingen, hvor han til nærmere Ordre skal forblive, for, i Tilfælde at de Franske skulde marchere her ind, strax da at kunne tage de nødvendige Mesurer; ligeledes skal Landesregeringen have sendt en Deputation til Napoleon, for at underhandle en Nevtralitet for Landet indtil den almindelige Fred.

Den hollandske eller saakaldte avantgarde de l'armée du Nord rykker af alle Kræfter frem. Preusserne ere der ogsaa i fuld Retræte til Weseren; de forsamle alle Fartøjer paa den højre Bred, Gud véd hvorfor, da dette dog ikkun kan nytte dem lidet.

Rygtet gaar, at en Del af den hannoverske Legion skulde være ankommen til Weseren, hvormed Landet under nærværende Omstændigheder ikke synderligt vil være fornøjet med.

At Hertugen af Brunsvig er død, som og General Rüchel, skal være ganske vist. Prinsen af Hessen-Homburg er fangen; 2 franske Marskalker, hvis Navne ikke angives, skal ogsaa være døde.

Maatte vore Bestræbelser være heldige nok at vinde Hr. Oberstens Bifald, saa vilde ingen være lykkeligere end Deres til Døden

underdanige
Anton Glode.

Skrivelse fra Hertug Ferdinand af Brunsvig-Wolfenbüttel til Kronprinsen.

Altona den 29sten October 1806.

Durchlauchtigster Kronprinz,
Gnädigster Kronprinz und Herr!

Indem ich den Boden betrete, dem Ewr. Königl. Hoheit weise Massregeln bisher das Glück der Ruhe und der Unabhängigkeit vor den Stürmen, welche aufs Neue alles erschüttern, gesichert haben, ist es meine erste Pflicht, Hochdieselben von dieser meiner Ankunft zu benachrichten und die Hoffnungen, welche ich auf Dieselben begründe, vertrauensvoll darzulegen. Meine Pflicht als preussischer General hat mich in die unglückliche Schlacht auf dem Eckardsberge gerufen; schwer verwundet habe ich das Schlachtfeld verlassen müssen, und das dringende Bedürfniss, einen Ort zu finden, wo es den Ärzten gestattet sein wird zu der Heilung meiner Wunde zu wirken, und wo die öffentlichen Besorgnisse mir Ruhe verstatten, hat mich hieher in die Staaten Sr. Majestät, Hochdero Königl. Vaters geführt. Es ist der Schutz für die persönliche Sicherheit eines verwundeten, tiefgebeugten Mannes, den ich von Ewr. Königl. Hoheit theilnehmendem

Herzen und von Hochdero Gerechtigkeitsliebe mit Beruhigung erwarten darf; ich vereinige mit der angelegentlichen Bitte um die Gewährung dieses Schutzes das vertrauensvolle Ersuchen, mich hochgeneigt frühzeitig zu benachrichtigen, wenn unerwartete Requisitionen auch in diesen Gegenden meiner Person folgen sollten, und dieselben mit derjenigen weisen Mässigung ablehnen zu wollen, durch welche die Staaten Hochdero Königl. Vaters bisher so glücklich geschützt sind und bedrängten Leidenden einen letzten Zufluchtsort dargeboten haben.

Voll Zutrauen in die geneigte Aufnahme, welche diese meine gerechte Bitte vor Ewr. Königl. Hoheit finden wird, schätze ich mich glücklich, mit derselben die Versicherung der ungeheucheltsten Hochachtung verbinden zu können, mit welcher ich stets verharre

Ewr. Königl. Hoheit

ganz gehorsamster Vetter und Diener,

Ferdinand, Herzog zu Braunschweig.

Rapport fra Major Leschly i Altona til Kronprinsen.

Altona den 2den November 1806.

Efter Deres Kongelige Højheds naadigste Befaling er Brevet til Hertugen ved mig blevet overbragt. Da Hertugen logerer yderst i Ottensen, saa kunde jeg ved en Spaseretur uden om Byen udrette det befalede uden at blive bemærket. Jeg blev indført til Hofraad og Livmedikus Spangenberg, da Hertugens Kammerherre ej var tilstede, og efter at have erkyndiget mig om Hertugens Befindende, bad jeg Spangenberg at afgive Brevet til Kammerherren.

Hertugens Befindende er temmelig godt; rolig Søvn, ingen Feber. Blessuren er farligere, end Aviserne fortælle. Kuglen er gaaet over det højre Øje og strejfet den højre Øjevinkel, hvorved den Del af Næsen er læderet. Det ene Øje er tabt, og Livmedikussen ytrede sig kun ved et Axeltræk om det andet. Siden Fredag er det almindelig bekjendt, at Hertugen har afsendt en Estafette til Deres Kongelige Højhed. Man siger, at Hertugen har forespurgt sig, om han her er sikker. Der siges, at den Sejrrige skal have ytret sig derhen, at Hertugen for evig har tabt sin Stat, og han vilde behandle ham som Krigsfange, hvor han træffes. Det hedder, at man ej har sagt Hertugen dette; men af alle slige og andre Rygter oversvømmes vi her, hvilke formeres ved det store Tal af høje og andre Flygtninger.

Prinsen af Solms, Prinsesse Holsten-Beck og en Mængde mig ubekjendte Englændere, Sachser, Brunsviger, Vestfalinger o. s. v., som ere her ankomne, gjør det vanskeligt at finde Kvarter. Denne Aften kommer Hertuginden af Brunsvig med Suite fra Lübek.

Der siges, og maaske med for megen Grund, at Preusserne, fortrinlig de slesiske Regimenter, ikke have holdt sig bravt, men modsat (en Ytring af Spangenberg), og at Konfusion i den Grad er op-

staaet, at man er forvisset om, at ingen fransk Kugle har blesseret Hertugen! p. p.

En Mængde preussiske Deserteurs have ladet sig se i denne Tid, og en stor Del bleven engageret. Gaar Middags ankom et Fartøj med 1 Kapitajn og 50 Mand, lagde sig noget ude i Elben. Mandskabet var desarmeret og blev paa Skibet, ikkun 2 til 3 fik Tilladelse at gaa i Land, for at hente Nødvendigheder; jeg lod dem oppasse, og de bleve alle rolige paa Skibet. Kapitajnen var i Hamburg for at hente Post og Penge. De ere alle denne Morgen afgaaet til Harburg.

Prins Solms gaar formodentlig denne Uge til Kiel, for at udbede sig Tilladelse at opvarte Deres Kongelige Højhed; jeg tror først i denne Uge.

Hertugen har medbragt 48 Heste, de fleste Rideheste, og disse sælges her under Haanden. Nogle af Ridehestene ere overmaade skjønne.

Man véd ej, hvor Hertugen og Hertuginden komme til at logere, da Hertugens nu havende Kvarter ej heller er efter hans Ønske.

Allerunderdanigst

Leschly.

Skrivelse fra svensk Oberst Morian til Kronprinsen.[1])

Lübek le 4 novembre 1806.

Monseigneur!

Ayant appris par le Résident de S. M. le Roi de Danemarc, Mr. de Jessen, que, parmi les vaisseaux mis en réquisition ici, se trouve aussi un vaisseau Danois, je supplie très-humblement Votre Altesse Royale de vouloir bien être persuadée que, s'il dépendait de moi, j'ordonnerais aussitôt la levée du dit vaisseau. Mais n'ayant pas un moment à perdre pour faire passer les troupes du Roi, mon Maître, au secours de Stralsund, attaqué peut-être déjà par les Français, j'ose espérer, Monseigneur, que Vous daignerez me passer cette mesure moins régulière en vérité, mais absolument nécessaire.

Je suis avec un profond respect,

Monseigneur,

De Votre Altesse Royale

le très-humble et très-obéissant serviteur

Carl de Morian,

Adjudant-Général, Commandant les troupes Suédoises.

---

[1]) Se Side 272.

Brev fra Kronprinsen til Generalmajor Ewald.

Kiel den 5te November 1806.

Da det er mig meldt, at et Fartøj med preussiske Soldater skal være ankommet paa Elben i Nærheden af Altona, og det muligen ogsaa kunde hænde sig, at Fartøjer med fremmed Militær kunde ankomme paa Søkysterne eller Floderne, hvor Deres Kommando udstrækker sig, saa undlader jeg ej herved at tilkjendegive Hr. Generalen, at naar Fartøjer maatte ankomme med fremmed Militær, da tillades disse, hverken bevæbnet eller ubevæbnet, i Hobe eller tropvis, at komme i Land, thi det maa hverken opholde sig i Landet eller passere igjennem samme, men bortvises. Dog kan det tillades slige enkelte ubevæbnede Militærpersoner under nøje Opsigt at komme i Land, for at kjøbe Levnedsmidler, hvilke da strax efter have at begive sig ud af Landet igjen.

Frederik, K. P.

Melding fra Major Leschly i Altona til Kronprinsen.

Altona den 5te November 1806.

Deres Kgl. Højhed meldes allerunderdanigst, at Kurfyrsten og Kurprinsen af Hessen for ungefær 2 Timer siden ere ankomne og gaa Morgen tidlig til Louisenlund. Jeg kommer nu fra Kurfyrsten, efter at have tilbudt ham Æresposter, hvilke Højsamme frabad sig.

Til mig ytrede Kurfyrsten sig ikke anderledes, end at han gik til sin Hr. Broder nogen Tid. Han var urolig over, at Lübek var besat af Svensken, og det behagede ham at høre det, jeg sagde, at det svenske Korps embarquerede, for at gaa til Stralsund.

Saa yderlig krænkende det er, at bedrøve Deres Kgl. Højhed med ubehagelige Efterretninger, saa synes mig dog Pligt at underrette om, hvad Kurfyrsten sagde til Lawaetz, nemlig:

Kongen af Holland og Mortier have anmodet Kurfyrsten om at entferne sig, hvor hen han behagede, og lade sine Tropper gaa ud af hinanden, da man ellers maatte tage ham fangen som preussisk General. Kurfyrsten gjorde nogle Komplimenter og erklærede, at han havde sin Afsked som preussisk General. Mortier og Kongen lode ham bede at udføre det forlangte. Kurfyrsten skal have forestillet Umuligheden af at forlade sit Land etc., og nu bad de for Guds Skyld, at Kurfyrsten vilde opfylde det forlangte. Derpaa har Kurfyrsten maattet vige. Højsamme har passeret midt igjennem 2 fransøsiske Kolonner uden mindste Ophold.

Skrækkelig!

Det i Dag modtagne Brev har jeg overbragt. Hertuginden logerer i et Værtshus, og altsaa ikke godt at blive forstekt, men jeg tog Anledning af at ville gjøre Bekjendtskab med en vis Hr. v. Preen, som jeg troede var i Familie med v. Prehn i Slesvig. Denne var ej

hjemme. Marechallen var med Hertuginden hos Hertugen. Kammertjeneren var ej hjemme, og jeg vendte mig til Kammerfruen, der modtog Brevet.

Allerunderdanigst
Leschly.

Brev fra dansk Resident Jessen i Lübek til Ewald.

Lübek den 5ten November 1806,
$8^3/_4$ Uhr.

Diesen Nachmittag rückten die preussischen Truppen unter General Blücher hier ein; sie kamen von Rhena und marschiren noch immer weg, haben die Stadt und alles Stadtgebiet besetzt.

Um 6 Uhr ging ich zum General Blücher und verlangte von ihm einen Pass, um zum General Ewald zu fahren. Wie ich nur den General Ewald nannte, ward er sogar vertraut gegen mich und äusserte folgendes: „Die Franzosen, welche jetzt wenigstens noch 3 Meilen von ihm entfernt wären, glaubten ihn nicht halb so stark, als er wirklich wäre, er habe 30 000 Mann reichlich bei sich, und für Ratzeburg sei gut gesorgt. Er erwarte die Franzosen und werde sich hier halten und hoffentlich siegen. Sehr wünsche er den General Ewald, den er schätze und liebe, zu sprechen. Sein ernstlicher Wille sei, das dänische Gebiet nicht (auch kein Haarbreit) zu verletzen, aber er wünsche sehr, dass die Dänen an der Grenze stark genug wären, um, wenn die Franzosen die dänischen Grenzen nicht respectiren sollten, dieselben zurück weisen zu können. Bitterwehe thue es ihm, dass er durchaus keine Zeit habe, Sr. Königlichen Hoheit dem Kronprinzen schriftlich seine Ehrfurcht bezeigen zu können."

Unter diesen Umständen ist es nicht mehr wahrscheinlich, dass die schwedischen Truppen noch vor der Affaire weg kommen, und dagegen wahrscheinlicher, dass sie mit fechten werden.

Mir war es nicht möglich Wagen und Pferde zu bekommen, um, wie ich wünschte, diese Nachrichten mündlich nach Stockelsdorf zu überbringen. Und da ich nun endlich eine Staffette erhalte, behalte ich nicht einmal Zeit, diese Zeilen abzuschreiben. Ich kann nur Sie, mein Herr General, gehorsamst und dienstlichst bitten, sie eiligst zu unserem geliebten Kronprinzen zu bringen.

Ach, das arme Lübek!

Jessen.

Skrivelse fra Magistraten i Neustadt til Kronprinsen.

Neustadt den 6ten November 1806.

Durchlauchtigster Kronprinz,
Gnädigster Prinz und Herr!

Ewr. Königl. Hoheit sehen wir uns veranlasst allerunterthänigst anzuzeigen, dass so eben die zu Travemünde eingeschifften schwedischen

Truppen, deren Anzahl sich jetzt nach der Angabe der ans Land gekommenen Officiere gegen 1200 Mann beläuft, indem einige Schiffe mit ihren Soldaten auf der Trave in den Grund geschossen worden, auf der hiesigen Rhede angekommen sind. Die Einschiffung ist in der grössten Geschwindigkeit geschehen, daher es ihnen gänzlich an Proviant so wie an Fourage für die Pferde fehlt, weshalb mehrere Böte, um solches einzukaufen, an die Stadt gekommen sind. Da die grösste Noth auf den Schiffen herrscht, so haben wir das Anschaffen der nothwendigsten Bedürfnisse ihnen nicht versagen zu müssen geglaubt, zumal da der hieselbst commandirende Officier ihnen das Anlanden, da sie nur einzeln und die Gemeinen unbewaffnet ans Land gekommen sind, nicht verwehrt hat.

Obgleich nach der Versicherung des schwedischen Generals die Schiffe schon morgen von hier nach Stralsund abgehen sollen, so ist es doch möglich, dass ihr Aufenthalt von längerer Dauer ist, und wir erlauben uns daher die allerunterthänigste Vorfrage, ob sowohl den jetzt auf der Rhede liegenden Truppen als auch, wenn neue ankommen sollten, das Ankaufen der Lebensmittel zu erlauben sei.

Zugleich nehmen wir uns die allerunterthänigste Erlaubniss, ein von der Regierung zu Eutin erhaltenes Schreiben, worin um die Lieferung einer Quantität Brod nach Schwartau zur Abhelfung des dort herrschenden Mangels angesucht wird, Ewr. Königl. Hoheit zu übersenden. In den jetzigen Zeitumständen haben wir es bedenklich gefunden, von Amtswegen jene Lieferung zu besorgen und uns überhaupt damit zu befassen; wir halten es aber für unsere Pflicht, dieses Ewr. Königl. Hoheit anzuzeigen und uns höchste Verhaltungsbefehle zu erbitten, wenn wir anders hätten verfahren sollen.

Schliesslich können wir nicht umhin allerunterthänigst anzuzeigen, dass von Auswärtigen, besonders von Eutin her, viel Roggen aufgekauft wird. Da nun in der hiesigen Gegend kein Überfluss von dieser Kornart ist, und die Consumtion bei den vielen, in unserer Gegend zusammen kommenden Menschen sehr stark wird, so müssen wir es ganz gehorsamst anheim stellen, ob auch zur Vorbeugung des Mangels gegen die Ausfuhr grosser Quantitäten Korns Massregeln zu treffen sind.

Die wir in der tiefsten Devotion verharren

Ewr. Königl. Hoheit

unterthänigste, tiefgehorsamste

v. Romundt. Komeke. D. H. Bumann. A. C. Fischer.

Skrivelse fra preussisk Generallieutenant Blücher til Ewald.

Hauptquartier Lübek den 6ten November 1806.

Von meiner hiesigen Ankunft mit einem beträchtlichen preussischen corps d'armée werden Ew. Hochwohlgeboren bereits unterrichtet sein. Die Verhältnisse fordern mich nun dazu auf, Denen-

selben eine Frage vorzulegen, deren bestimmter Beantwortung ich innerhalb wenigen Stunden entgegensehen muss.

Wird nämlich Dänemark unter allen Umständen seine Neutralität behaupten und daher in dem Falle, dass die französischen Truppen das dänische Gebiet betreten sollten, sofort feindlich gegen sie vorfahren, oder sich dieses gefallen lassen?

Die Frage ist so rein militairisch, dass Ew. Hochwohlgeboren darüber mit Instructionen versehen sein müssen, und ich also die etwaige Einwendung, dass dergleichen erst eingefordert werden müssten, unmöglich annehmen kann. Es kann daher nur eine so schnelle als möglich gefälligste, an mich zu erlassende und völlig kategorische Antwort von Seiten Ew. Hochwohlgeboren mich bestimmen, ob ich das dänische Gebiet, wenn die Neutralität gegen Frankreich mit den Waffen in der Hand behauptet wird, sorgfältig zu respectiren, oder aber in entgegengesetztem Fall auch meiner Seits, wenn die Umstände es nothwendig machen sollten, weiter keine Rücksicht darauf zu nehmen habe, denn der Drang der Verhältnisse könnte mich alsdann zwingen, um nicht im Rücken genommen zu werden, meine Position bis ins dänische Territorium auszudehnen.

Blücher,
Königl. Preussischer commandirender General.

Svarskrivelse fra Ewald til Blücher.

Stockelsdorf den 6ten November,
Vormittags $10^1/_2$ Uhr.

Auf Ewr. Excellence unterm heutigen Dato an mich erlassenes Schreiben, in Betreff der Neutralität Sr. Königlichen Majestät von Dänemark, verfehle ich nicht die schuldigste Antwort zu geben, dass Seine Königliche Majestät gegen jede Nation die reinste Neutralität behaupten werden, und ich daher den höchsten Befehl habe, auf keinen Fall zuzugeben, dass fremde Truppen das Gebiet Sr. Königlichen Majestät betreten. Mit dem vollkommensten Respect bin ich

Ewr. Excellence
ganz gehorsamster Diener
Ewald,
Generalmajor und Befehlshaber des
Neutralitäts-Cordons.

Ny Skrivelse fra Blücher til Ewald af 6te November.

(Dateringen mangler.)

Ewr. Hochwohlgeboren geehrte Antwort auf mein heutiges Schreiben ist nicht so rein und bestimmt, als ich sie unter den jetzigen dringenden Umständen mir durchaus erbitten muss. Ich sehe mich daher genöthigt, Ew. Hochwohlgeboren hiemit wieder-

holentlich zu fragen: Ob, wenn bewaffnete Franzosen das dänische Territorium betreten sollten, Ew. Hochwohlgeboren selbige sofort feindlich behandeln werden? Mit welcher Macht Dieselben dann gegen sie auftreten und auf welchen Puncten Sie solche anwenden werden? Ich muss hierüber einer feierlichen Versicherung von Seiten Ewr. Hochwohlgeboren in der kürzesten Zeitfrist entgegen sehen, da ich in Hinsicht der hiernach von mir zu treffenden militairischen Massregeln nicht einen Augenblick länger über diesen wichtigen Gegenstand in Ungewissheit bleiben darf, um dem Feinde keine offenbare Gelegenheit mir zu schaden in Händen zu lassen.

Ich wiederhole nochmals die dringende Bitte um eine entschiedene Antwort, ob Ew. Hochwohlgeboren mit allen Ihren Kräften gegen die Franzosen auftreten und mit mir gemeinschaftliche Sache machen werden, wenn sie das dänische Territorium verletzen sollten; da ich sonst, wenn diese bestimmte Zusicherung nicht gleich erfolgen sollte, es so ansehen muss, als wenn es zugelassen werden wird, und ich alsdann schon diesen Augenblick keinen Grund haben würde, die Neutralität Dänemarks anzuerkennen und zu respectiren.

Mit der ausgezeichnetsten Hochachtung habe ich zu beharren die Ehre

Ewr. Hochwohlgeborner
gehorsamster Diener
Blücher.

Ewalds Svar paa Blüchers foranstaaende Skrivelse.

Stockelsdorf den 6ten November 1806,
am Donnerstage.

Ewr. Excellence kann ich auf Ehre versichern, dass ich bei meiner vorhergehenden Antwort auf das gefällige Schreiben keine Zweideutigkeit im Sinne gehabt habe, und es thut mir leid, dass Ew. Excellence dieses nur haben denken können, da Seine Majestät der König, mein Herr, sich beständig an die strengste Neutralität während dieses Krieges gehalten hat. Ich erkläre Ewr. Excellence demnach, dass ich den allerhöchsten Befehl habe, nochmals, dass ich mit Leben und Blut die Grenze des Landes Seiner Königlichen Majestät vertheidigen muss, es sei gegen die Königlich Preussischen oder Kaiserlich Französischen Truppen, mögen sie Namen haben, wie sie wollen, aber auch mit keinem Theil gemeinschaftliche Sache machen darf. Sollten Königlich Preussische Truppen sich gegen das Gebiet des Königs, meines Herrn, zurück ziehen müssen, so muss ich sie feindlich behandeln; ebenso werde ich handeln und soll so handeln gegen Kaiserlich Französische Truppen. Mit einem Wort: ich muss zu Boden getreten werden, ehe ich einem Theil zugebe, das Königlich Dänische Gebiet zu betreten. Ich bitte daher Ew. Excellence die Neutralität des Königs von Dänemark zu respectiren, das Menschenblut unnöthiger

Weise kosten wird. Eben dieses erwarte ich von den französischen Herren Generalen.

Mit dem vollkommensten Respect bin ich Zeit Lebens

Ewr. Excellence

gehorsamster Diener

Ewald.

Rapport fra Ewald til Kronprinsen.

Stockelsdorf, Dienstags Nachmittags zwischen 4 und 5 Uhr, den 6ten November 1806.

Euer Königlichen Hoheit überreiche ich ein zweites Schreiben vom General Blücher benebst meiner Antwort. Er hat sich den ganzen Tag an dem Burg- und Mühlenthor geschlagen, und da die Nacht heranbricht, so glaube ich, dass morgen das Trauerspiel in dieser Gegend ein Ende haben muss. Ich lasse die Escadron aus Segeberg und die Hälfte der reitenden Batterie zu mir kommen; vor einer viertel Stunde sind die Ordonnanzen dahin abgegangen. Wenn nur nicht die Franzosen das dänische Gebiet betreten, die Trave oder Moisling passiren, und ich auf einmal die feinen Herren im Rücken habe. Viel Geschütz steht auf dem Wall und eine starke Division gegen die Herrenfähre. Ich werde thun, was in meinen Kräften steht.

Gott segne und erhalte Eure Königliche Hoheit.

Ewald.

So eben wird das Feuer still, und die Preussen sollen die Franzosen nach der Grünauer Heide zurückgeworfen haben. Bernadotte und Murat sollen beide gegenwärtig sein.

Rapport fra Ewald til Kronprinsen.

Segeberg, Freitags, den 7ten November 1806.

Ewr. Königliche Hoheit höchstgnädigsten Befehl der Dislocation der Avantgarde habe um 3 Uhr Nachmittags erhalten und werde sogleich an die Regimenter die Ordre zum Abmarsch abgehen lassen.

Ich kann nicht läugnen, dass mich das Maltractiren Murats oft in die Versuchung setzte, den Säbel zu ziehen, damit er mich tödten müsste; ob ich nun von der Vorsehung aufbewahrt bin, glücklich oder unglücklich in meinen alten Tagen zu sein, das weiss Gott. Mein Gewissen sagt mir, dass ich gethan habe, was ich konnte. Habe ich Fehler begangen, so sind sie nicht aus Feigheit oder Übereilung geschehen; Murat soll sagen, in welcher Fassung und Stimmung ich zu ihm kam; ich glaube fast, dass mein altes zerfetztes Gesicht Achtung einflösst, da niemand sich unterstand, meinen Säbel zu nehmen.

Morgen früh gehe ich von hier nach Arensbök. Gott segne und erhalte Ew. Königliche Hoheit.

Ewald.

Egenhændig Melding fra Prins Christian Frederik til Kronprinsen.

Plön den 7de November 1806,
Kl. 6¼.

Oberstlieutenant Michaelsen har formodentlig anmeldt Deres Kongelige Højhed, at Ordonnanserne ikke have fundet General Ewald eller nogen Tropper i Stockelsdorf. Jeg formoder, at han har trukket sig til Reinbek, og at Nattens Mørke har forvildet Ordonnanserne. End videre har Oberstlieutenanten forespurgt sig, hvad han skulde gjøre med 7 preussiske Officerer, 6 Kavalerister og 4 Infanterister, der armerede ere indbragte af vore Forposter. Jeg har svaret ham, at han skulde afvæbne de Gemene og beholde dem sikkert, men dog ikke som Fanger, i Arensbök. Hvis han blev trængt, skulde han i Tide sende dem paa Vogne med et Kommando Kavaleri her til.

Jeg lader min 1ste Bataillon samle ved Plön og afventer Deres Kongelige Højheds nærmere Befaling.

Christian Frederik.

Ny egenhændig Melding fra Christian Frederik til Kronprinsen.

Plön den 7de November 1806,
om Aftenen Kl. 9¾.

I dette Øjeblik erholder jeg atter Brev fra Oberstlieutenant Michaelsen, skrevet i Eftermiddag, hvorved jeg paa ny underrettes om, at de der aldeles ingen Efterretning har fra General Ewald. Jeg haaber, at Deres Kongelige Højhed har Efterretning fra ham fra Segeberg, hvor Rygtet siger, at han er; i Uvisheden skriver jeg dette. Lieutenant Rathlev og flere Officerer af hans Korps vidste ikke heller, hvor han er, lige saa lidet Saxesen i Kurau. Denne skriver til Michaelsen: „Efter nogenlunde vist Rygte erfarer jeg, at Generalmajor Ewald skal være i Segeberg, men da Vejen der hen, lige saa lidet som til Stockelsdorf, kan passeres formedelst de lybske Byer, som Franskmanden har besat, saa ser jeg mig nødsaget til at tilbageskikke de tilsendte Breve. Kavaleri kan jeg under nærværende Omstændigheder umulig tilstille Dem, da samtlige Folk og Heste siden vor Indrykning ikke har været uden Sadel, derimod er Mejergaarden Backhof belagt. Rundt omkring mig røves og gjøres Vold i de lybske Byer; paa dansk Territorium har de endnu ikke været“.

Jeg har raadet Oberstlieutenant Michaelsen at sende Brevene til Ewald over Wensin til Segeberg.

De preussiske Officerer ere løsladte paa deres Æresord, og største Delen rejste til Hamburg. Antallet paa Desertørerne er voxet til 28 Gemene, og da jeg i Tilfælde har troet det betænkeligt, at de beholdes saa nær Grænsen, har jeg raadet Oberstlieutenanten at sende dem i Morgen under Bedækning af nogle Mand her til, hvilket jeg haaber, at Deres Kongelige Højhed bifalder. Skal der gjøres noget for deres Forplejning?

Den eutinske Postkarl er i Stockelsdorf berøvet sin Hest af de Franske; det har han selv fortalt i Arensbök.

General Blücher er ganske sikkert saaret og fangen. De Franske ere komne ind i Lübek ad en liden ubesat Port ved Burgthor.

Gleschendorf er ikke afbrændt eller plyndret, som man har sagt; kun de preussiske Desertører skal der have udøvet Uordener.

I det Eutinske, hvor der er flere af dem, udøve de ingen Excesser. I Schwartau har de Franske udsagt, at Hesserne vare afvæbnede (hvilket er ganske afgjort), samt at Østerrig havde erklæret Frankrig Krig. Dette er nok ikke troligt.

Videre nyt véd jeg ikke at meddele Deres Kongelige Højhed.

Underdanigst
Christian Frederik.

Rapport fra Major Leschly til Kronprinsen.

Altona den 7de November 1806.

Den 4de ds. har jeg allerunderdanigst tilstillet Deres Kgl. Højhed Rapport om, hvad jeg i Henseende til Hertugens Rejse udrettede. Dette Brev fulgte og indlagt et Brev fra Hertugen. Udfaldet var kortelig dette, at Hertugen umulig kunde transporteres uden at dø undervejs efter Lægernes Udsigende, at Hertugen, i Følge Grev Montgelas's Sigende, paa ingen Maade gik til England, men hellere til Sverig eller Rusland o. s. v. Dette Brev er afgaaet med den ridende Post og karteret Nr. 56.

I Følge allerhøjeste Ordre af 5te har jeg været Gaar Aftes hos Gehejmesekretæren, der var underrettet om det hele. Han sagde, at Hertugens Equipage var afgaaet til Ekernförde for det første, at Hertuginden denne Morgen afgaar til — han mente — Glücksborg, at Hertugen var ikke at bringe ud af Huset uden at dø mellem Hænderne. Jeg sagde ham, at den franske Armé nærmede sig end mere vore Grænser, og det blev immer betænkeligere. Han sagde, at Hertugen var fattet, men naar man end vilde ansé ham som Krigsfange, saa kunde [man] intet foretage med ham.

Hertugen er her under Navn af Graf v. Wendhausen og Hertuginden: Gräfin Eberstein.

I Henseende til de Gaar Aftes udspredte Rygter, da ere de saa forskjellige; nogle sagde, at en Del af Blüchers Korps stod ved Bergedorf og en Del af Murats ved Hamburg. Saa blev sagt, at en Del af Blüchers Korps stod ved Hamburg; Magistraten var forsamlet

og vilde ej oplukke. Murat forfulgte ham, og man troede denne Nat eller Morgen at høre Striden begynde. Nærheden af Hamburg og Muligheden af, at Blücher trængte gjennem Altona, fandt Flindt og jeg det raadeligt at være i Benene og besatte alle Porte, forstærkede Vagterne og gav 3[1]) skarpe Patroner à Mand med Ordre, ikke at tillade nogen bevæbnet Mand at nærme sig, eller i modsat Fald skyde. Jeg véd ej, om det saaledes er Deres Kgl. Højheds naadigste Vilje. Den øvrige Del af Kompagniet lod jeg gaa til Sengs, men i Mundering.

Jeg har i Nat ofte sendt Ubevæbnede hen mod Hamburg, men endnu intet hørt, intet set. Major Flindt har ladet patrouillere o. s. v. Alle Englændere ere anviste af engelske Minister at forlade Altona denne Aften.

Endnu Kl. 9 Morgen, da jeg slutter dette, véd jeg ikke, hvor Blücher vandrer, og skulde næsten tro, at han gaar i det Lauenburgske.

Allerunderdanigst

Leschly.

Hertuginden er afrejst. Det hedder, at Blücher ved Zollenspiker er gaaet over Elben; om det er sandt, véd jeg ej; for Hamburg er ingen Tropper.

En Melding fra Regimentskvartermester og Avditør Wedel ved 1ste sjællandske Bataillon let Infanteri til Major Flindt i Ottensen.[2])

Reinbek den 7de November 1806.

P. M.

I Hr. Major von Holcks Fraværelse har jeg den Ære at berette Deres Højvelbaarenhed, at saa vel Preussere som Franskmænd ere paa vore Grænser, og der forefalder saa jævnlig Haandgemæng imellem dem, især i Bergedorf, hvor de have røget sammen i Eftermiddags. I dette Øjeblik kommer den Efterretning, at preussisk Kavaleri har passeret Billen og taget Kvarter i den holstenske By Glinde, hvor vi nu ere beskæftigede med at fordrive dem. Bergedorf er ogsaa besat med Franske; men vi lade ingen passere, saa længe vi kan. General Ewald har ogsaa været sammen med de Franske, som uvidende ere passerede over vore Grænser ved Stockelsdorf. Han er der med sine 2 Adjudanter bleven fangen, men af Prins Murat strax løsladt, da han erfór, at han var Dansk. De Franske have troet, at vore grønne vare Preussere. De have en Tid lang skudt paa hinanden. Adskillige Mand paa begge Sider skal være faldne.

---

[1]) Se Side 382, øverst. [2]) Hvilken gjennem Generalmajor Berger og Generallieutenant Düring indsendtes til Kronprinsen.

I største Hast, som Figuren udviser.
Undertegnede har den Ære at være sig Hr. Majorens
ærbødigste Tjener
Wedel,
Oberkrigskommissær.

Premierlieutenant H. H. Römelings Beretning om sin Rejse til Lübek.

Hovedkvarteret Kiel den 10de November 1806.

Naadigste Herre!

Efter Deres naadige Befaling at opsætte min Rejse til Lübek, følger den hermed saa sand, som den er mig mulig at udføre.

Allerede ved Arensbök mærkede jeg at være Krigstheatret nær, thi Angsten overkom min Kusk og den Mand, som var medfulgt for med en Lygte at skaffe mig igjennem det store Mørke og de slette Veje; ingen af dem vilde bringe mig til Lübek. I Arensbök vare ingen Heste at faa; til sidst tilbød Amtsforvalteren sine egne Heste, som dog ikke bleve antagne, da min Kusk havde betænkt sig. Efter at have væltet et Par Gange kom vi i Nærheden af Stockelsdorf. Angsten gjorde, at Vognen, jo nærmere vi kom, rullede langsommere. Jeg lod en Trompeter, som jeg havde faaet i Kurau, ride foran, lod blæse, men ingen kom til mig førend i de sidste [Huse] af Stockelsdorf. Da jeg i disse hørte Alarm, lod jeg paa ny blæse, og i Øjeblikket kom fra adskillige Huse franske Soldater mig i Møde med deres sædvanlige Tilraab „qui vive?“ Efter Svaret, at jeg var dansk Officer, sendt som Kurér med Depecher til den franske General, sagde de, de vilde følge med, og posterede dem rundt omkring, i og paa Ledderne af Vognen. Det var muntre Folk, men saa' ud som Røvere, med Snavs og Krudt besmurte Ansigter. De fulgte mig til Armé-Linien, som bivuakerede i én Linie tæt uden for Lübek. Antallet af dem, der fulgte mig, var 10 til 12; de sprang af ved Armeen med glade og leende Tilraab: „adieu capitaine, adieu camarade!“ Jeg kjørte ubehindret igjennem den bivuakerende Armé, uden at en eneste Fransk spurgte mig, hvem jeg var. Det preussiske Kavaleri, som den Dag tillige med de øvrige preussiske Tropper havde givet sig til Fange, havde begyndt at defilere igjennem Byen, for der at aflevere deres Vaaben. Ingen Franske saas omkring dem. Jeg kom for Byen Kl. 11 om Aftenen den 7de November; jeg holdt stille til hen imod Kl. 12, men da ingen fransk Officer kunde opspores for at skaffe mig ind i Byen, det heller ej var muligt, da de med fire spærrede Bredden af Vejen og Gaderne; jeg valgte derfor at gaa til Fods. Det var for mig et skræksomt Syn at passere saa mange døde, saa vel Mennesker som Heste, der vare strøede i Alleerne og Gaderne; ingensteds blandt de franske Skildvagter kunde jeg opspørge den franske kommanderende General, til omsider jeg blev indført i Raadhussalen, hvor jeg fik det at vide.

Da jeg kom til hans Hus, blev jeg af en Husar med Gevær ført op til hans Adjudant, der strax meldte mig til den kommanderende General, Prins Murat, som efter at have hørt, hvem jeg var, rejste sig i sin Seng og modtog mig med et meget muntert og leende Ansigt. Jeg sagde ham mit Ærende og overleverede ham mit Brev fra Deres Kgl. Højhed. Han læste den første Side uden at sige et Ord; da han drejede Bladet om, fór han op med Heftighed og sagde: „Det er ikke saa, Deres Prins er falsk underrettet; i det Øjeblik jeg hørte, det var nevtralt Land, gjorde jeg en Manøvre til venstre[1]) og forlod Deres Land“ (her gjorde han stærke Bevægelser med Hænderne). Han talede længe om sine brave Tropper, sagde mig, han vilde sende Deres Kongelige Højhed en Generaladjudant den anden Morgen med Svar. Jeg gik bort i den Tanke at ville retournere med dette Svar, men hans Adjudant, der fulgte mig til Døren, spurgte mig, hvor jeg logerede, eller om han skulde skaffe mig Nattekvarter, hvorfor jeg fritog ham, da han syntes at være meget træt. Han bad mig at komme den næste Morgen Kl. 7 eller 8, til hvilken Tid, han forsikrede mig, at Brevet vilde være færdigt. Jeg vendte tilbage til min Vogn, da ingen vilde aabne sine Døre for mig; her tilbragte jeg Natten mellem Armeen, uadspurgt af nogen, og saa' meget, som vilde være for vidtløftigt at sætte under Pen. Adskillige Døde, som efter Munderingen at se vare af Regimentet Manstein, laa omkring min Vogn. Imod Kl. 3 blev det meget stille, mange af Ildene slukkedes, og Søvnen betog de fleste, som havde endt deres Maaltid. I den Tid defilerede stedse det preussiske Kavaleri min Vogn tæt forbi. En preussisk Officer nærmede sig samme og sagde mig, efter at have spurgt, hvem jeg var, at denne Dag havde været skrækkelig for den preussiske Armé, da saa mange Brave havde maattet give sig til Fange.

Da Klokken blev henimod 6, var Kavaleriet passeret, og jeg fulgte efter. I Byen samledes allerede det franske Infanteri for at marchere af. Længe maatte jeg staa paa Gaden vaad og snavset, da ingen vilde tage mig i Hus; saaledes havde Skrækken indtaget Indvaanerne. I „den store Christoph“ blev jeg til sidst efter mange Bønner indladt, hvor man fortalte mig mange Grusomheder af de Franske og om deres Plyndringer. To Grenaderer, der vare i Huset til dets Beskyttelse, og som bleve tilbage i ethvert Hus, laa paa Gulvet i Sengklæder. De klædte sig paa, og jeg delte mit Thevand med dem, hvorimod de tilbød mig Brød og Smør, der var leveret dem af Værten. Jeg klædte mig om og gik til den kommanderende General, Prins Murat.

Efter at have modtaget en Melding af en preussisk General af Kavaleriet, kom Prinsen i Døren i sin Gala-Uniform og bad mig at træde ind. Det første, hvad han gjorde, var at vise mig Udskriften paa det ham af mig bragte Brev. Han spurgte mig, om jeg havde

---

[1]) Det er ikke let at forstaa, hvorledes Manøvren kunde blive „til venstre“, men det har selvfølgelig mindre at sige.

læst det, som jeg benægtede, „men Udskriften? Den er ikke til mig uden for saa vidt, som jeg er kommanderende General af Armeen; men jeg er Prins Murat, Hertug af Berg, jeg véd ikke, hvorfor Deres Prins har ignoreret dette, thi vide maatte han det, eller han faar slette Rapporter, da jeg har sagt det til den danske General, der kommanderede Deres Avantgarde; jeg kan altsaa ikke skrive ham selv, men lader det skrive af min Generalkvartermester, thi alle Armeens Skriverier angaa ham; jeg har andet at bestille! Endnu ét, Deres Prins fører Klage imod mig, at jeg har penetreret Deres Land, det er ej saa; det er til mig at føre Klage, det er til mig at fordre Satisfaktion, thi man har ikke sagt mig, at jeg var paa nevtral Grund; men da jeg kom., skød man paa mig; jeg kjender ikke den Maade at føre Krig paa, hvor man skyder, førend man taler.“ Her faldt jeg ham i Talen og forsikrede ham, man havde antaget hans Tropper for Preussere, som man for Mørket ikke kunde have kjendt. „Dette sagde mig ogsaa Deres General, der kommanderede Avantgarden, og jeg antager det derfor, da Danmark stedse har víst. at være Ven af min Kejser og hans Armé, men man har ihjelskudt en af mine braveste Officerer. Dette er jeg nødt til at melde min Kejser, dog tilføjer jeg, at det var en Misforstaaelse, og vort Venskab er derfor ej svækket. Jeg giver Dem mit Æresord, at, havde Deres General sagt til mig: det er dansk Grund, i Steden for at have skudt, ikke én Franskmand skulde have betraadt Deres Land, og i det Øjeblik jeg hørte det, gjorde jeg en Manøvre til venstre og forlod Deres Grænse. Jeg kan ikke nægte, jeg var lidt grov imod Deres General, men han havde skudt en af mine braveste Officerer, og hvem vredes ikke i et saadant Øjeblik? men det hele er jo en Misforstaaelse.“ Her kaldte han paa sin Generalkvartermester og sagde ham med mange Omsvøb, hvad han skulde skrive til Deres Kongelige Højhed som den General, der kommanderede Kongen af Danmarks Armé.

Nu begyndte Tropperne, eller rettere Infanteriet og Artilleriet, at defilere forbi hans Vindue; han aabnede det og bad mig træde ved hans Side til Vinduet. „Ikke sandt,“ sagde han til mig, „det er skjønne Tropper, se hvilken Marche, se hvilken Raskhed, man maa se dem for at tro det, og hvilken Lære for Prinser, der ville bekrige os! Tror De nu, at vi ere uovervindelige, tror De endnu, at de kunne føre Krig med os? Forlad mig, Hr. Oberst, at jeg taler det store Sprog, men Tiderne og, hvad vi haver gjort, tillade mig det. Det er ikke Praleri, men Sandhed; saa længe de Fyrster, som ville bekrige os, have saa gamle Generaler og Anførere, kan de intet udrette, de fatigeres strax og due ej. Nej! Generaler som jeg og mine Lige, der have 34, 35, 36 Aar, de kunne udholde alt; og se vores Marche, med den gjøre vi alt! Den og vor Maade at manøvrere paa gjør os til Sejerherrer; vi ere jo kun Mennesker som andre, men vi ere utrættelige. Ved vor Lethed overgaa vi vore Fjender, og intet kan mere imodstaa os; ve den Fyrste, som tror det modsatte! Vi gaa nu altid videre, vi have jo i denne hele Krig næsten ingen

Folk tabt, men have vundet meget til deres Underholdning af alle Slags; med mit Kavaleri har jeg alene lagt 60 000 Fangne til Kejserens Fødder; jeg slog med dem for nogle Dage Fyrst Hohenlohe, i Gaar fik jeg 54 Eskadroner Kavaleri og det øvrige af den preussiske Armé; de gaa nu til Frankrig.“

Her blev han afbrudt af adskillige Meldinger, som han til Dels modtog i min Nærværelse; thi da jeg et Par Gange vilde gaa ud, sagde han: „bliv, Obrist, det er Smaating;“ men da General Rudorff af de preussiske Husarer havde biet længe paa ham, lod han ham komme ind og bad mig bie udenfor for at dejeunere med ham, „og i den Tid bliver nok Brevet færdigt“. Avdiensen mellem de to varede meget kort; Prinsen kom ud og satte sig til Bords; jeg stod i et Vindue og talede med en af hans Adjudanter, da jeg hørte ham raabe: „hvor er den danske Obrist? han skal sidde her nær ved mig; kom, sæt Dem her.“ Denne Plads fratog han en af sine første Generaladjudanter. Ved Bordet talede han bestandig til mig. Da han var saa venskabelig, forledede det mig til mange Spørgsmaal, jeg ellers ikke havde vovet. Jeg spurgte ham sagte: „hvor stærk vare de tagne Preussere?“ han svarede højt: „54 Eskadroner, det hele omtrent 18 000 Mand.“ Jeg har glemt, at han i den lange Samtale, jeg havde med ham, sagde: „jeg kom for Lübek; man sagde mig, Preusserne havde en stærk Position, eh bien! jeg kommanderede: marcherer ind! og i et Kvarter var Lübek mit, det kostede nogle faa Folk, og ved de mange, der laa i Portene, blev Indgangen noget svær, men vi kom over; her maa jeg tilføje, jeg havde et Regiment med af Nyhvervede, der ikke før havde været i Ilden, men de gjorde deres Sager ret godt.“ Jeg spurgte ham: „bliver Deres Højhed længe her?“ han svarede: „til i Eftermiddag Kl. 6, saa sætter jeg mig til Hest og rider videre, jeg véd ej hvor, maaske til Polen, til Petersborg, kort, hvor Kejseren befaler det. Jeg søger de andre, der, som De nok véd, allerede staa i Polen, thi her i disse Egne ere mine Forretninger endte.“ Jeg spurgte ham om de Svenske; han sagde mig ganske kort: „jeg gjorde en Manøvre hen imod Traven til begge Sider, og jeg fik efter et Par Skud 15 til 1600 Mand; ah, bah! jeg hører, Kongen af Sverig vil lande med flere, eh bien! lad ham komme, vi ere jo nu en Gang paa Marchen.“ Efter at have staaet noget stille, tog han et Papir op og sagde: „tror De, at de franske Generaler ere godt underrettede? der, læs!“ Her gav han mig en stor Liste paa de østerrigske Tropper, der ere forsamlede i Böhmen; der var Generalernes, Regimenternes og Byernes Navne i en formelig Liste antegnede; da jeg gav ham den tilbage, sagde han: „min Obrist, vi have flere; jeg véd“ — satte han til —, „at Østerrigerne havde i Sinde at angribe os, de troede, ja vare overbeviste om, at Preusserne vilde slaa os, og da vilde de falde os i Flanken, de Daarer! Nu ere vi dem jo nære nok, vi marchere og marchere, til man en Gang lader os i Fred; vi forlangte jo intet af Preussen, hvorfor bekrigede de os da? Hans Armé er jo nu ikke mere.“

General Prins Murat gjorde mig mange Spørgsmaal, dels om det weimarske Hof, og hvor de vare, om Hertugen af Brunsvig og hans Ophold. Jeg ignorerede at vide noget bestemt. Han spurgte mig, om Deres Kongelige Højhed ikke var gift med en Prinsesse af Hessen, om hendes Fader ikke var Feltmarskalk hos os. „Men Kronprinsen har dog selv Kommandoen? Jeg beder“ — føjede han til — „at sige Deres Prins, at det gjør mig meget ondt, ikke i Person at lære ham at kjende, men han har sin Post i Kiel, som De siger er 9 Mil her fra, og jeg gaar for at søge min; formeld ham min Respekt.“ Med mange Forbøjninger skiltes vi.

Underdanigst
af
Hans Römeling,
Adjudant hos Deres Kgl. Højhed.

Svar paa det Brev, der overleveredes Murat af Römeling.[1]

Au quartier général de Lübek, le 8 novembre 1806.

Mon Prince.

J'ai reçu pour le commandant en chef de l'armée française la lettre que Votre Altesse Royale lui a adressée. Le commandant en chef allait envoyer un de ses aides-de-camp auprès de Votre Altesse Royale pour l'instruire de la violation de la neutralité faite par vos troupes envers l'armée française; elles ont fait feu sur les nôtres et un de nos meilleurs officiers a été tué. Le commandant en chef aurait demandé réparation pour l'armée française, mais il pense que cet acte d'hostilité n'a eu lieu que par un malentendu, et il se borne à en prévenir Votre Altesse Royale. Le commandant en chef connaissant les liens de l'amitié qui unissent notre Empereur à Votre Roi, a déjà donné les ordres les plus sévères pour faire respecter la neutralité et empêcher qu'aucune troupe française ne se porte sur le territoire Danois.

Le Grand Duc de Berg, qui commande en chef, me charge de dire à Votre Altesse Royale, qu'il est et qu'il sera toujours charmé de trouver l'occasion de faire pour le Roi de Danemark tout ce qui pourra Lui être agréable et utile à Ses Etats, et moi, mon Prince, je saisis avec empressement l'occasion d'assurer Votre Altesse Royale du profond respect avec lequel

j'ai l'honneur d'être,
mon Prince,
de Votre Altesse Royale
le très-humble et très-obéissant
serviteur
Aug. Belliard,
Chef d'État-major général.

---

[1]) Se Side 285.

Svar paa det Brev, der overleveredes Bernadotte ved Liliencrone.[1])

Grande Armée. Ier corps. Au quartier général à Lübek, le 10 novembre 1806.

A Monsieur le Général Danois.

Monsieur le Général.

Son Altesse le Prince de Ponte-Corvo a reçu la lettre que vous lui avez fait l'honneur de lui écrire; il me charge de vous répondre, en vous assurant combien il a été fâché que des soldats français se soient permis de se porter sur le territoire de Sa Majesté Danoise, et de s'y être mal conduits. Vous pouvez assurer Sa Majesté, Monsieur le Général, que les ordres les plus précis seront donnés, afin que la ligne de démarcation soit fidèlement observée.

Conformément à vos désirs, j'enverrai demain matin un officier à Fackenburg, pour reconnaître et faire prendre les chevaux que vous avez fait arrêter.

Je suis enchanté, Monsieur le Général, que cette circonstance me fournisse l'occasion d'entrer en relation avec Votre Excellence, et La prie de croire aux sentiments distingués avec lesquels j'ai l'honneur d'être,

Monsieur le Général,
de Votre Excellence
le très-humble serviteur,
le lieutenant-Général, chef de l'État-major,
Général du 1er Corps de la Grande Armée,
Commandant de la Légion d'honneur, et grand
Croix de l'ordre du Lion,
Berthier.

Rapporter fra Ewald af 11te November.

Segeberg, Dienstags Vormittags 10 Uhr, den 11ten November 1806.

Das letzte des Rapports bitte Ew. Königl. Hoheit zuerst zu lesen, da das das wichtigste ist, auch die Beilage von Lowzow.

Ewr. Königl. Hoheit habe unterthänigst zu melden, dass nunmehro nach der unterthänigst eingereichten Dislocationsliste jeder Theil placirt ist.

In dem Augenblick, als ich in Stockelsdorf die nach Ewr. Königl. Hoheit höchstem Befehl frische Dislocation in Betreff der Verstärkung anordnete, entstand die Affaire mit den Franzosen; alles war in Marsch gesetzt; diese mussten nun wieder auf allen Seiten contramandirt werden, damit solche nicht den Franzosen in die Hände marschirten;

---

[1]) Se Side 289.

Ordonnanzen beirrten sich; andere Herren verloren ihre Köpfe; und so lief auf einmal die Nachricht bei mir ein, dass das Commando von Ekhorst nach seinem angewiesenen Quartier marschiren sollte, anstatt es warten sollte, bis es abgelöst wurde. In dieser für mich schrecklichen Epoche erschien Hoppe, obgleich ich den Theil des Landes sogleich wieder durch starke Patrouillen in dieser Zeit deckte. Da aber Hoppe über Kurau gekommen ist, so muss dort bei Saxesen auch ein solcher Fehler passirt sein. Ich habe zum Aufklären sogleich an den Oberstlieutenant Michaelsen geschrieben und befohlen, die Sache zu untersuchen und den Officier der Rüge wegen an Ew. Königl. Hoheit zu schicken. Geruhen Ew. Königl. Hoheit zu Gnaden zu erwägen, dass es 15 Meilen sind im Zickzack um das fatale Eutinische Land herum bis Neustadt, wo jedes Mal fast Tage darauf gehen, bis alles, wenn eine Ordre ergangen, und dieses wieder der Lage der Dinge muss abgeändert werden. [sic.] Und nun den Augenblick, wo ich mich glücklich schätzte, die preussische Armee aufgehalten zu haben, habe eine französische auf dem Hals, die keine Raison annimmt. Kein Landesherr und kein Land in der Welt ist [in] eine solche fatale Lage gesetzt worden, als Ew. Königl. Hoheit, der bei der strengsten Neutralität ein Kriegstheater mit 2 starken Armeen auf der Grenze hat, die wie vom Himmel gefallen sind. Ich denke nicht, dass die Franzosen allzu malhonnet gegen Ew. Königl. Hoheit verfahren werden, denn sonst weiss ich nicht, wie ich den Cordon aus den Klauen der Franzosen bringen will. Dem Wegener an der lauenburgschen Grenze habe den Befehl gegeben, im Falle eines Unglücks sich über Arnsburg und so weiter zu ziehen. Dem übrigen Theil liess sich wohl noch helfen, denn in diesem Augenblick lässt sich daran das Land zu decken denken, damit solches nicht durch blinden Lärm verlassen wird. Die 4 Kanonen, die ich laut meiner gestrigen Dislocation 2 nach Reinfeld und 2 nach Gleschendorf zum Oberstlieutenant Mechlenburg auf die Strasse nach Lübek gesetzt hatte, ziehe ich nach Ewr. Königl. Hoheit heute früh empfangenen Befehl zurück nach der Reserve, damit mich nichts hindert, und ich mein Heil und Glück nur auf die Degen und Bajonetspitzen setzen kann, wenn ein irraisonnabler Streich der Franzosen passiren sollte. Doch werde ich mich nicht übereilen, und Ew. Königl. Hoheit werden mir zu glauben geruhen, dass ich alles thun werde, was in meinen Kräften steht; ich denke Tag und Nacht auf alle Fälle.

Gestern Morgen schickte ich Liliencrone, der sich bei diesem Vorfalle mit ausserordentlicher Conduite und Fassung betragen hat, an den Höchstcommandirenden nach Lübek mit 5 Marodeurs; ich begleitete diese mit einem Brief, der militairische Complimente erhielt und die Neutralitätslinie enthielt. [sic.] Liliencrone wurde von Bernadotte höflich behandelt, und den Discurs des Generals Bernadotte füge hiebei.

In diesem Augenblick erhalte ich, laut Beilage von Lowzow, die Nachricht, dass ein Corps Franzosen aus dem Lauenburgschen durchs dortige Amt Trittau vermuthlich nach Hamburg marschirt sei.

Die Beilage beweist das mehre. Die Liste der Verwundeten sende hiebei.

Ich erwarte baldige Befehle; drängen thut mich Niemand; weggehen kann ich nicht ohne Befehle, und laufen thue ich nicht.

Gott segne und erhalte Ew. Königl. Hoheit.

Ewald.

Segeberg, Dienstags, den 11ten November 1806,
Abends $4^3/_4$ Uhr.

In diesem Augenblick erhalte ich Ewr. Königl. Hoheit höchstgnädigstes eigenhändiges Schreiben, und nichts in der Welt kann mir in meiner Lage das Leben erträglich machen als die höchste Zufriedenheit von Ewr. Königl. Hoheit; wenn ich diese habe, so trotze ich der ganzen Welt. Der Cordon steht noch fest nach allen Nachrichten, die ich habe.

Der höchste Befehl an alle Posten in Betreff der Landposten geht sogleich ab.

Ewr. Königl. Hoheit wage unterthänigst einzureichen einen Entwurf des Oberst Buchwald von Frisenburg, der, wie mir dünkt, nicht zu verwerfen ist, wenn es die Zeit erlaubt.

Haffner[1]) erwarte ich mit Ungeduld; mit diesem werde alles abhandeln können, damit Ew. Königl. Hoheit von allem unterrichtet werden.

Ewr. Königl. Hoheit höchstgnädigster Intention in Betreff der Verlegenheit der Bewohner der Grenzdörfer werde mit Hülfe der Vorstellung des Amtmann Döring[2]) ein Genüge leisten und, so bald als möglich, diese Vorschläge einsenden. Allein in Rücksicht der Verlegenheit, in welcher die arme Stadt Lübek sich befindet, betreffend die Fourage, die weder in Lübek noch im ruinirten Mecklenburgschen nicht zu finden ist, die zu dem Extreme geführt hat, dass die Franzosen gestern in Fackenburg und Stockelsdorf Fourage verlangt haben, ist gestern Abend ein Cirkulär von mir an die benachbarten Behörden ergangen, die Untergehörigen zu dem Verkehr mit Lübek wieder aufzumuntern, und so viel als thunlich Heu oder Stroh und Victualien, wie es vorhin geschehen, nach Lübek zu fahren, da die Gemeinschaft sicher sei, um den Franzosen zu zeigen, dass Se. Königl. Hoheit das Land nicht gesperrt haben, wie die Franzosen glauben möchten.

Die Kanonade, welche ich gestern gehört und mich alarmirt hat, da die Gegend der Ostseeseite mir jetzo so nöthig ist, meldet mir der Oberstlieutenant Saxesen, nachdem ich gleich Patrouillen abgesandt, dass es ein Exercirfeuer zu Plön gewesen sei.

---

[1]) W. Haffner, af Kronprinsen beordret til Ewald, særlig for at staa ham bi ved Udarbejdelsen af en Rapport over de ved Avantgarden forefaldne Begivenheder. [2]) E. A. Döring, Amtmand i Segeberg Amt.

Der Capitain Haffner kommt um 6 Uhr an, welches ich Ewr. Königl. Hoheit unterthänigst melde.

Da ich den Cordon von allem Geschütz befreien wollte, so habe heute dem Capitain Laub den Befehl gegeben, 2 Kanonen nach Neustadt, 2 nach Stawedder zu schicken, und die 2, die heute von Reinfeld zurück kommen, sollen nach Arensbök gehen. Die 4 Haubitzen gehen mit der Reserve, die Batterie 3-Pf. nach Arensbök, und von diesen will 2 nach Neustadt schicken. Hedemann, Generalmajor, wird morgen zu Arensbök sein.

Der Oberstlieutenant Wegener commandirt nun von Trenthorst bis Reinbek.

Der Oberstlieutenant Kardorf zu Reinfeld.

Der Oberstlieutenant Mechlenburg auf der Strasse nach Lübek.

Der Oberstlieutenant Michaelsen zu Arensbök.

Der Oberstlieutenant Saxesen zwischen der Schwartau.

Es entstand einiges Anfragen, wer die vielen Oberstlieutenants commandiren sollte; dieses wird gehoben, wenn General Hedemann ankommt.

Es war fatal, dass Lützow älter war als Staffeldt.

Beiliegende Nachrichten vom Amtmann Lowzow lege aufs Neue bei.

Gott segne und erhalte Ew. Königl. Hoheit.

Ewald.

En Rapport fra den sydligere Del af Grænsen mod Lauenburg over, hvad der passerede ved Vagten i Dweerkathen fra 6te til 11te November.[1])

Lebaz den 14ten November 1806.

Am Mittwochen des Abends den 5ten November erhielt ich den Befehl, die Feltwache in Schatsredder bei Sprenge, welche ich 2 mal 24 Stunden gehabt hatte, dem Oberjäger Leisner zu übergeben, und selbst die Wache im Dweerkathen zu übernehmen. Die Stärke der Mannschaft im Dweerkathen bestand aus 1 Oberjäger und 23 Mann. In der Nacht vom 5ten bis zum 6ten fiel gar nichts Neues vor. Den 6ten des Vormittags kamen 1 Haubitze und 1 Kanone an, welche im Dweerkathen unter meinem Befehl blieben. Ich wollte nun die Landstrasse mit Wagen und Eggen sperren, und vor diesem Verhack einen Graben ziehen; die Kanonen wollte ich auf einer Anhöhe, links dem Wege, so placiren, dass, wenn fremde Truppen über unsere Grenze dringen wollten, solche gleich vor dem Verhack im Kardätschschuss meiner Stücke waren. Der Herr Major von Hobe wollten dieses alles aber nicht haben, sondern placirten die Stücke nach seinem Gutdünken.

---

[1]) Ewald skriver ved Indsendelsen af denne frejdige Rapport fra Fændrik H. C. Römeling: Er gehört unter die Menschen, welche von der Natur das geschenkt erhalten haben, was Wissenschaften nie geben können.

Den Artilleristen wurden auf Requisition des Hrn. Majors in Grönwold Quartiere angewiesen; da sie den Dweerkathen aber nicht verlassen durften, so gab ich dem dortigen Bauernvogt die Weisung, den Wirthen der Artilleristen anzusagen, dass sie für ihre Einquartirten täglich 1 Mahl warmes Essen nach dem Dweerkathen bringen sollten; ebenso mussten die Wirthe der Jäger Essen bringen. Da die Artilleristen auch keine Fourage für ihre Pferde hatten, so requirirte ich von Grönwold Fourage auf 5 Tage. Am 6ten des Abends kam ein Commando preussischer Husaren mit Blessirten, welche aber wieder zurück mussten. Die folgende Nacht passirte nichts. Den 7ten des Vormittags kamen mit einem Male gegen 300 bewaffnete Preussen, Cavallerie und Infanterie, ohne Ordnung vermengt. Durch Zureden und am Ende durch die Drohung, falls sie nicht umkehrten, auf sie feuern zu lassen, brachte ich sie dahin wieder umzukehren. Nach ungefähr einer Stunde kamen sie noch stärker, und der Herr Major v. Hobe, der eben angekommen war, befahl mir ein für allemal, wenn die Preussen ihre Waffen abschmissen, solche alle passiren zu lassen. Sie warfen nun alle ihre Waffen im Lauenburgschen auf die Strasse hin, und wurden nun über Grönwold nach Grande gebracht. Den Tag passirten auf diese Weise gegen 800 Preussen den Dweerkathen. So wie es Abend wurde, befahl ich meinen Posten, keinen einzigen unter keiner Bedingung durchzulassen. In der Nacht vom 7ten bis zum 8ten fiel nichts vor. Den 8ten des Morgens erhielt ich den Befehl, nun durchaus keine Preussen, auch unter keinem Vorwande, durchzulassen. Das Corps marschirte nach Arensbök; ich aber erhielt den Befehl, im Dweerkathen stehen zu bleiben, bis ich abgelöst würde. Auch dass seeländische Bataillon leichter Infanterie marschirte nach Oldeslo. Da ich nun in meiner Nähe keine Truppen wusste, so setzte ich rund um mich herum Posten, und da ich zu wenige Jäger hatte, so brauchte ich die Artilleristen zu Zwischenposten. Auf Ordre des Herrn Generalmajors von Hedemann marschirten am 9ten des Vormittags die beiden Stücke nach Oldeslo. Am Montag Morgen als den 10ten kam ein französischer Dragonercapitain mit einem bewaffneten Mann an; ich ging hinaus und frug selbigen, ob er einen dänischen Pass hätte; die Antwort war folgende: „Ich habe Ordre von meinem General nach Hamburg zu reiten und brauche keinen dänischen Pass"; ich erwiederte hierauf, dass mich die Ordre seines Generals nicht kümmerte, dass er so gut sein möchte umzukehren, weil er hier nicht passiren würde; nun wurde er heftig und sagte, wenn ich ihn nicht sogleich durchliesse, würde er umkehren, aber bald wiederkommen und dann mit Gewalt durchgehen. Hierauf antwortete ich ihm, dass wenn er glaubte, dazu berechtigt zu sein, so wäre seine zweite Ankunft mir willkommen, er könnte sich aber versichert halten, dass ich ihn, meiner Schuldigkeit gemäss, empfangen würde. Hierauf ritt er wieder zurück, seine Drohung hat er aber nicht in Erfüllung gebracht. Den 10ten des Nachmittags kamen 36 preussische Officiere mit ihren Domestiken von Oldeslo und gingen nach Trittau; sie waren mit dänischen Pässen

versehen. Bis zum 11ten des Vormittags fiel weiter nichts vor; um diese Zeit passirte aber der preussische Hr. Oberst von Scharnhorst[1]) mit noch 5 anderen Officieren; er reiste nach Hamburg und war mit dänischen Pässen versehen. Ich gab mir alle Mühe, diesem Manne, der als militairischer Autor bei jedem Officier sich so viel Verdienst erworben hat, meine Hochachtung zu bezeugen. Den 11ten gegen Abend wurde ich vom seeländischen Bataillon leichter Infanterie abgelöst. Der Oberstlieutenant v. Wegener gab mir den Befehl zum Corps zu marschiren. Donnerstag den 13ten des Mittags kam ich in Mönkhagen mit meinem Commando an und meldete mich beim Herrn Major, wo ich sogleich vom Herrn Capitain von Weymar die Ordre erhielt, mit 2 Oberjägern und 27 Mann nach Lebaz zu marschiren und dorten Quartier zu nehmen. Des Abends $8^1/_2$ Uhr kam ich hier an. Ich fand das Dorf schon von Prinz Christian Frederiks Regiment belegt; sie sind aber heute Abend abmarschirt.

Römeling,
Fähnrich.

To Rapporter fra Major Leschly af 11te November.

Altona den 11te November 1806.

Efter at have modtaget Deres Kongelige Højheds naadigste Ordre om at tilkjendegive Hertugen af Brunsvigs Kammerherre, Grev Montgelas, at Deres Kgl. Højhed ikke kunde aflade at ønske, det Hertugen vilde bestemme sig til at forlade Altona o. s. v., blev jeg underrettet om, at Hertugen ikke længe kunde leve. Jeg troede det altsaa overensstemmende med Deres Kgl. Højheds naadigste Vilje, ej at bedrøve denne ulykkelige Fyrste de faa Øjeblikke, han endnu havde at leve.

Hertugens Død fulgte og virkelig Gaar Eftermiddag.

Den 8de om Morgenen Kl. 3 fik jeg fra Major Flindt Efterretning om, at ved Lübek var forefaldet betydelige Optrin, „at en Del af det Blücherske Korps var sprængt og søgte hid, at Franzoserne fulgte Preusserne, at man escarmoucherede sig i Bergedorf m. m.“ Disse og andre Rygter samt den Vished, med hvilken Hamburgerne frygtede for fremmede Troppers Ankomst, og den naturlige Følge, at en Del af de forfulgte Tropper maatte søge de Veje, som bringe til Altona, gjorde det nødvendigt, at Kompagniet udrykkede. Kl. 4 vare alle Vagter forstærkede, en ny Vagt paa Skulderbladet etableret (hvortil Byen strax anviste et Hus), og alle Veje, som føre til Altona langs den Hamburger Grænse fra Eimsbüttel til Skulderbladet, besatte.

---

[1]) Scharnhorst, som var bleven fangen i Lübek med Hovedkvarteret, blev strax efter udvexlet af Blücher, da han ikke kunde undvære sin Stabschef ved Kapitulationens Udfærdigelse. Derfor blev han undtagen fra Kapitulationens Bestemmelser om de preussiske Officerer, saa at han ikke betragtedes som Krigsfange.

Mandskabet blev forsynet med 30 Patroner (for den i min sidste underdanigste Rapport indløbne Skrivfejl af 3 Patroner beder om allernaadigst Tilgivelse), Mandskabet instrueret at varsko enhver Bevæbnet, ej at nærme sig det nevtrale danske Gebet, men ej skyde, forinden man skød paa dem.

Imidlertid erholdt man mod Middag tilforladelige Efterretninger om, ingen fremmede Tropper vare at bemærke, og alle Udenposter bleve indtagne. Vagterne bleve indtil i Dag med 3 Underofficerer. 36 Mand besatte, og Patrouiller udsendte.

En stor Mængde Preussere passere her igjennem, sidste Løverdag passerede alene henved 200. De bleve henviste til Hamburgerberg, og henved 100 bleve paa Baade overskibet til Harburg. En Del Ride- og Haandheste samt Bagage kom til samme Tid her igjennem og blev, da Torvet var af Preussere og uendelig Mængde nysgjerrige Mennesker næsten ikke at passere, ligeledes henvist til Hamburgerberg; flere bleve fra Skulderbladet af ligeledes did hen anviste. Siden efter blev mig sagt, at ovennævnte Heste og Bagage tilhørte Prinsen af Brunsvig-Oels, og at han selv, forklædt, befandt sig derunder.

Dette gjør mig meget ondt, men de meldte sig „vom schweren Train, und dass sie nur ihre Pferde füttern wollten um weiter zu reiten p. p.“. Imidlertid glæder det mig, at min Kommandersergent tilfældigvis har fulgt dem og anvist et Værtshus paa Hamburgerberg. En af de Ridende talte med Sergenten og spurgte, om det var tilladt ene at komme til Altona, hvilket naturligvis blev bejaet, og altsaa har Prinsen — i Fald det var ham — dog kunnet komme til sin Fader.

Fra i Dag indgaar Skulderblad-Vagten, og de 2 andre Vagter besættes med 2 Underofficerer, 22 Mand.

General Blücher med begge Sønner er i Hamburg.

Gaar Middags marcherede de i Hamm og Horn værende franske Husarer hastigst bort.

Allerunderdanigst

Leschly.

Altona den 11te November 1806.

Denne Middag Kl. 1 passerede her igjennem 20 Officerer af Blüchers Generalstab, efter at den ældste af disse havde meldt sig hos mig. De embarquerede sig i herværende Pramme og gik til Harburg.

Hertugen af Brunsvig-Oels har været paa Blumendorf hos Grev Luckner og ventes her til i Dag; altsaa ikke været her i Løverdags, som Rygtet udspredte.

Blücher skal ikke være tilfreds med sine Generaler, end ej med Hertugen af B.-O.; gider end ej høre dennes Navn. En Del af de 20 Officerer vare ej tilfredse med Blücher. De fleste af disse Herrer

sagde selv, at de vare af Generalstaben, thi ellers havde jeg ikke troet det af flere end én Grund.

Allerunderdanigst
Leschly.

Beretning fra Adjudant Oppen om hans Ophold blandt de Franske.

(Uden Dato.)

Underdanigst Rapport.

I Følge Deres Kongelige Højheds naadigste Befaling af 5te November 1806 kjørte jeg med Lieutenant Bauditz her fra Kiel den samme Dag, for at berejse Grænsen, og kom næste Dags Eftermiddag omtrent Kl. 4 til Stockelsdorf, hvor jeg stod af Vognen for at tale med General Ewald, men fik at vide, at han nylig var reden ud i Anledning af, at vores Besætning paa Grænsen blev foruroliget af de Franske; og da Alarmen øjeblikkelig tiltog, besluttede jeg med min Compagnon, Lieutenant Bauditz, at kjøre længere ind paa dansk Grund hen ad Mönkhagen; men i det vi vare stegne ind i Vognen, saa' vi os omringede af en Sværm franske Chasseurs à cheval, som antoge os for at være flygtende Preussere og altsaa deres Fjender, hvorfor de strax plyndrede os. Vi sagde, at vi vare danske Officerer og nevtrale, men det lod, som om saadant var dem ubegribeligt; de bød Kusken at kjøre hen ad Lübek og fulgte Vognen til i Forstaden, hvor de leverede os til fransk General, Senateur d'Hautpoult, som, da han havde erfaret, hvem vi vare, tog imod os meget høflig, beklagede Fejltagelsen og sagde, at ville give os Eskorte tilbage. Han bød os ind i sit Kvarter, hvor han, førend han gik ind i Værelset, eftersaa Fouragen i Laderne, og da han kom der fra, sagde han, at vores Kusk kunde hente Foder for sine Heste der fra.

Generalen bad mig og Lieutenant Bauditz ind med i hans Værelse og bad os tage Sæde hos ham ved Ovnen. Han havde ingen Levnedsmidler uden et Styvers Brød, som en Franskmand gav ham; dette rakte han i sin Haand hen til mig med Tilbud at dele det med ham; jeg takkede ham meget for hans Godhed uden at modtage deraf.

Det væsentligste af vor Samtale bestod i øvrigt, saa vidt mig mulig at tilbagekalde, i følgende Spørgsmaal og Svar:

Demande: Dites-moi, monsieur le Danois, y a-t-il loin d'ici jusqu'à votre pays?
Réponse: Il n'y a qu'une demi-lieue française tout au plus.
Dem.: Est-ce que les Prussiens ne sont pas entrés chez vous?
Rep.: Non, mon général, notre cordon de troupes a prévenu cela.
D.: Ni des Suédois non plus?
R.: Personne, mon général.
D.: C'est un pays neutre, votre pays?

R.: Oui, mon général. Le Roi a conservé la neutralité malgré les différentes propositions de ses voisins pour la lui faire abandonner.

Ma foi, il a bien fait, anmærkede han, il jouit de l'heureuse paix pendant que tant d'autres nations font la guerre, et croyez moi, monsieur, la guerre est une triste occupation et le malheur de l'humanité; mais cependant, elle est souvent un mal nécessaire. J'ai fait la guerre pendant quatorze ans, moi.

D.: D'où venez-vous, monsieur?

R.: Je viens d'arriver de Kiel, qui est le quartier général du Prince Royal de Danemark et de Norvège.

D.: Est-ce qu'il est militaire, votre Prince?

R.: Oui, mon général, il est général en chef de toutes les troupes du Roi de Danemark et de Norvège.

D.: Quelle est la force de votre armée? quarante mille hommes?

R.: Pardonnez, mon général, le Roi a soixante-dix mille hommes de troupes de ligne, et trente mille hommes des troupes provinciales, ce que nous appellons Landeværn; ça fait cent mille hommes ensemble.

D.: Combien en avez-vous ici à la frontière?

R.: Vingt-six mille hommes.

D.: En campement?

R.: En cantonnement.

D.: Avez-vous beaucoup d'eau dans votre pays?

R.: Oui, mon général, et beaucoup d'îles.

D.: Beaucoup d'îles?

R.: Le Danemark est presque entouré de la mer.

D.: Quelle est la force de votre flotte?

D.: Le Roi a vingt-quatre vaisseaux de ligne et plusieurs vaisseaux plus petits.

C'est une flotte respectable, anmærkede han.

Disse Spørgsmaal og Svar fulgte noget nær saaledes umiddelbar paa hverandre strax efter, at jeg var kommen ind til ham, og førend der kom andre af hans Korps end de faa, der fulgte ham; siden kom flere ind, og Samtalen blev afbrudt ved, at han sagde dem, hvad som var hændet os, hvorved blev spurgt, om Mandskabet havde berøvet os noget.

„Ja, vore Sabler med Gehæng, Ure og Penge," hvortil d'Hautpoult sagde, at naar dette var blevet ham meldt strax, saa kunde han have ladet det undersøge, men nu var derved intet at gjøre, og det maatte ansés som Krigsuheld.

Min Hensigt var ej at berøre dette for ham, men da han spurgte derom, maatte jeg besvare ham; sandt var det, at jeg mistede en Del, og, hvad som gjorde mig meget ondt, sagde jeg ham, var Tabet af et ualmindelig smukt Ur, som Deres Kgl. Højhed ved en overraskende Lejlighed med egen Haand naadigst havde givet mig. Han ytrede det samme som før, men at i den Mængde Mennesker og i saadan Tummel kunde denne Fejl ikke repareres. Jeg afbrød, i Følge min første Beslutning ikke at tale derom.

Iblandt dem, som besøgte ham, var en General Marula, som, efter at han havde erkyndiget sig om det lokale hos d'Hautpoult, bad os hen til sig, fordi han havde mere Bekvemmelighed at tilbyde os, saa vel som fordi han ønskede vort Selskab; og da man tydelig kunde se, at d'Hautpoult trængte til Hvile, og vi maaske vare ham til Ulejlighed. saa modtoge vi dette Tilbud og gik med General Marula til hans Kvarter, som ligeledes var i Forstaden. I Værelset med ham laa Oberst l'Héritier og Kapitajn Baudot, Adjudant-major; de toge meget venskabelig imod os. General Marula stegte personlig nogle Stykker Oxekjød og delte strax denne Ret med os.

Efter at jeg havde fortalt dem vore fata, gjorde de samme Spørgsmaal, som General d'Hautpoult havde gjort i Henseende til Preusserne, og end videre, om jeg kunde sige, hvor General Blücher var bleven af. To Ting vare mulige, svarede jeg, nemlig, dersom de havde set ham for sin Person passere Lübek, saa kunde han være retireret langs ned ad Traven til Travemündekanten; hvis ej, saa vidste jeg ikke, om det var muligt, han med noget af sit Korps kunde have trukket sig hen ad Wismar, hvilket de antog for muligt, men sagde, at han ogsaa vilde komme til at møde Franskmænd fra den Side, da de i Brandenburg og Mecklenburg værende Franskmænd vel udgjorde omtrent 160 000 Mand. Desuden var i Anmarche den hollandske, den würtembergske og den baierske Armé.

Oberst l'Héritier, som imidlertid fik sit Kort frem, bad mig vise ham Grænsen imellem Tyskland og Danmark, hvilket jeg saa meget hellere gjorde, som jeg hørte dem instruere deres Folk, at de ved at forfølge Preusserne maatte vogte sig for at komme for meget til venstre, da de derved kunde komme til at betræde det nevtrale Land Danmark.

Jeg lagde Mærke til, at deres Kort ikke gik længere end til Begyndelsen af Danmark; og Obersten, som den af de benævnte, der mest sysselsatte sig med Kort, sagde tillige, at de havde ingen Kort videre paa denne Kant, da de ventede nu snart at være færdig med den sidste Mand af den preussiske Armé, hvorefter de agtede strax at vende dem mod Rusland, først for igjen at oprette et Kongerige i Polen.

Blücher agtede de meget som General og sagde, han var den eneste af de preussiske Generaler, der havde víst sig tapper, saaledes at Prins Murat vist vilde gjøre ham sin Compliment, naar han fik ham fat.

De talte om den preussiske Armés store Uordener og deres mange Desertører, som de til Dels regnede for en Følge af de mange Hvervede.

Ved denne Lejlighed spurgte de, om vi have mange Fremmede i vor Armé. „Nej, de ere alle Landets Børn, paa nogle faa nær, som tjene ved Marinen.“ Ja, saa hersker der en anden Aand end i den preussiske Armé, anmærkede de.

De erkyndigede sig om vore Militærgrader, om hvordan vi ere aflagte, og om Armeens Farve.

„De nærmeste ere grønne, fordi de ere let Infanteri; ellers er Armeens Hovedfarve rød.“

Dette har de altsaa til fælles med England, anmærkede de.

Ved denne Lejlighed spurgte de, om der var fine engelske Klædevarer og Kasimir at faa hos os.

„Anordningerne forbyde deres Indførsel, altsaa ere de Contrebande hos os“, svarede jeg, „men da Danmark næsten ganske er omgivet af Havet og altsaa har utallig mange Landingsteder, saa kan det være muligt, at man overtræder, hist og her, denne Lov.“

De havde ingen Bagage med dem; naar de vaskede sig i Ansigtet, saa tørrede de dem af paa Aviser og andet Papir. Deraf tog de Anledning til at spørge, om der er godt Kjøb paa Linnedvarer hos os. Dertil svarede jeg, at da vi til Dels kjøbte vore Linnedvarer fra Holland, saa vilde da ventelig være bedre Kjøb der.

Om Rusland er vort Naborige?

„Nej, hele Sverig er imellem Rusland og Norge, undtagen en Pynt ved Ishavet.“

Svenskerne, sagde de, som havde været i det Lauenburgske, havde indskibet sig i Lübek, for at retirere sig ned ad Traven; men de Franskes Kanoner havde afskaaret dem denne Retræte.

General Marula, Oberst l'Héritier, Kapitajn Baudot, jeg og Lieutenant Bauditz laa i én Stue paa Gulvet alle 5, hver i sin Kappe paa Hø og Straa, og de priste sig lykkelige ved saa sjældent godt Leje; hvilket ogsaa virkelig har meget forud for Bivuakken, som ellers udgjør en stor Del af den franske Armés Boliger i Felten. Dette var jeg Vidne til samme Nat, hvor jeg saa Kavaleri bivuakere; og da der faldt megen Regn, saa havde Indvaanerne af disse Interimsboliger ikke de bedste Kvarterer; men frappant var det at se, hvorledes de uden Redskaber vidste at finde Raad til i en ellers utrolig Hast at formere deres Lejr.

Muligheden af at tilvejebringe den i saadan Hast var efter Sandsynlighed en Følge af, enhver sørgede for sig, som han bedst kunde, uden at de, hverken generaliter eller in specie, bandt dem til at følge nogen bestemt Regel. De søgte først at faa deres Heste anbundne, saasom ved en Væg eller anden Mur, ved et Stakitværk, ved et beplantet Gærde eller deslige; dernæst placerede de deres Bivuakker uden nogen Orden, kun saaledes, at de vare i Nærheden af deres Heste og saa langt fra hverandre, at den ene ej antændes af den andens Ild; i øvrigt nogle op til en Væg, hvor denne gav Ly, andre i Gaardsrummet, naar dette var stort, nogle i Haverne og andre paa Markerne; og ligesom Stedet, hvor de bleve satte, dependerte af det lokale, saaledes vare ogsaa Dimensionerne forskjellige og Strukturen vilkaarlig efter Omstændighederne, f. Ex. ved at nedrive Stakitværkerne om Lyststederne fandt de større og mindre Dele at bygge af; ligeledes ved at afbenytte Porte, Døre, Vinduesskodder, Vogne etc.; og i Henseende til Formen da saa' nogle ud som Markedsboder, nogle som en paa sin Grundflade staaende Konus, andre som Pyramider, atter andre som liggende Prismata; alle tækkede og mere

og mindre tættede med Straa; aabne til den Side, som vendte fra Vinden; og uden for denne Aabning brændte et Baal for hver Bivuak, saa vidt det var mulig at tilvejebringe noget at brænde, og hvor dette var overflødigt at faa, saa man ogsaa Baal paa fri Mark, hvorom de lejrede sig uden Bivuakken.

Om Morgenen den 7de November, saa snart det var Dag, toge vi der fra, og Armeen var den Gang endnu rolig; dog saa jeg Patrouiller blive udsendte, formodentlig for at opsøge Preusserne.

Førend jeg tog Afsked, bad jeg de franske Officerer, jeg var hos, om deres Navn; og Kapitajn Baudot gav mig dem, saaledes som hosfølgende Bilag [1]) viser. Ligeledes udbad de dem min og Lieutenant Bauditzes Adresse, som jeg meddelte dem.

Underdanigst

Oppen.

Ewalds Rapport om Begivenhederne ved Grænsen mod Lübek. [2])

Segeberg den 12ten November 1806.

Relation.

Sobald das schwedische Corps unter dem Generaladjutant Morian von Lauenburg sich nach Lübek gezogen hatte, eilte der General Ewald den 3ten November mit einiger Verstärkung zum Neutralitätscordon nach Fackenburg und traf Anstalten, um den Schweden, im Fall sie sich gegen das Königlich dänische Gebiet wenden sollten, den Durchmarsch streitig zu machen.

Der Herr v. Morian, den der General Ewald durch einen seiner Adjutanten complimentiren lies, versicherte aber, dass er das dänische Gebiet, wenn es ihm bezeichnet würde, respectire. Kaum war dies zu Ende, so erschien der Königlich preussische Generallieutenant v. Blücher in der Gegend von Lübek mit einer Armee von 25 bis 30 000 Mann, dem eine Kaiserlich französische Armee unter dem Befehle Sr. Kaiserl. Hoheit des Grossherzogs von Berg folgte. Die preussische Armee warf sich den 5ten November des Abends theils in, theils um Lübek. Tags darauf des Morgens, nachdem Lübek in Vertheidigungsstand gesetzt worden, und die übrige Armee in und um Lübek postirt war, kam es vor dem Burgthor zu einem Gefecht, das bis gegen Nachmittag anhielt. Der Generallieutenant v. Blücher schickte Vormittags einen Feldjäger an General Ewald mit einer schriftlichen Aufforderung, ihn bestimmt wissen zu lassen, in wie weit

[1]) Bilaget er saalydende: Le Général, Sénateur d'Hautpoult, grand cordon de la Légion d'honneur, et Commandant la 2me Division de grosse cavalerie. Le Général Marula, Commandant la 2me Brigade de Cuirassiers. Le Colonel du 10me Régiment de Cuirassiers, Mr. l'Héritier. Mr. Baudot, Capitaine, adjudant-major du 10me du Cuirassiers. [2]) Afæsket ham af Kronprinsen og først indsendt efter gjentagne Paamindelser, og efter at en Officer fra Hovedkvarteret var sendt til ham for at hjælpe ham dermed.

sich die Neutralität Sr. Majestät des Königs von Dänemark erstrecke, und verlangte hierüber eine schriftliche Antwort, welche auch sogleich gegeben wurde. Sie lautete dahin, dass es auf keinen Fall zugestanden werden würde, dass eine der kriegsführenden Mächte das dänische Gebiet betrete. Diese Antwort schien dem Generallieutenant Blücher nicht hinreichend zu sein, sondern Nachmittags gegen 3 Uhr erschien ein zweiter Feldjäger, um eine kategorische Antwort zu holen, ob der General Ewald den Befehl habe, im Fall ihm eine Kaiserl. französische Armee durch das dänische Gebiet in den Rücken marschire, auch dieses nicht zuzulassen. Die Antwort des Generals Ewald enthielt die Versicherung, dass man ihn mit seinen Leuten erst zu Boden treten müsse, ehe er zugeben könne, dass fremde Truppen das dänische Gebiet betreten, da der König, sein Herr, die strengste Neutralität während dieses ganzen Kriegs auf die reinste Art behauptet habe.

Kaum war diese Antwort weg, so wurde Lübek durch die Kaiserl. französische Armee mit Sturm eingenommen. In dieser Zeit erschien [eine preussische Colonne] vor der Barriere bei dem lübschen Baum zu Fackenburg, wo, um die Preussen, wenn sie Gewalt gebraucht hätten, abzuhalten, eine Barricade gemacht war. Der Oberstlieutenant Kardorff, der hier commandirte, wies die ankommenden Preussen mit Ernst ab. Kaum war dies geendet, und der General Ewald nach Stockelsdorf geritten, als gleich gemeldet wurde, dass französische Truppen ankämen, welche vermuthlich der preussischen Colonne gefolgt waren und die dänischen Truppen, die hier postirt standen, nicht kannten. Es war dieses französische leichte Infanterie; sie gab Feuer, welches von dänischer Seite erwiedert wurde, und es kam zu einem Engagement, während welches man sich nicht verständlich machen konnte. Der General Ewald eilte herbei, ritt durch das beiderseitige Feuer durch, um alles weitere Engagiren zu verhindern, und ersuchte einen französischen Husaren von Chamboran, ihn zum commandirenden General zu führen. Dies geschah auch. Jedoch dauerte während dem das Gefecht fort, und das Missverständniss konnte nicht gleich gehoben werden. Mit der Nacht war alles zu Ende. Der französische General, der Grossherzog von Berg, entlies den General Ewald und nahm mit der Colonne Cavallerie den Weg nach Schwartau, ohne das dänische Gebiet zu betreten.

Der General Ewald ersuchte den Grossherzog von Berg um einen Officier, der ihn und seine Adjutanten sicher zurück begleiten möchte; es wurde ihm aber nicht bewilligt.

Wie es heisst, soll ein französischer Officier geblieben sein. Dieses muss aber sich in Stockelsdorf ereignet haben, denn vor der Barriere zu Fackenburg ist nur ein einziger französischer Soldat gefallen.

Zur Beglaubigung

Ewald,
Generalmajor
und Befehlshaber der Avantgarde.

Rapport fra Ewald.

Segeberg, Sonnabends, den 15ten November 1806,
Mittags Uhr 12, nachdem ich die Hauptrapporte abgewartet.

Ewr. Königl. Hoheit habe von der mir allerhöchstgnädigst anvertrauten Avantgarde unterthänigst zu melden.

Das ganze Eutinsche benebst den Grenzdörfern von der See bis über Kurau und die Grenze von Lübek ist wieder mit 1500 Mann französischer Infanterie belegt worden.

Die Nachricht von der Stärke der Franzosen, die Decker gestern gab, läuft mit einer noch näheren, die ich erhalten habe, überein.

Es fallen noch auf der Grenze kleine Marodirungen vor, auch durch Irrthum wird hin und her das Gebiet des Königs, meines Herrn, betreten, das aber alles durch die Patrouillen und Commandirte abgewendet wird; auch respectiren die Officiere das Königliche Gebiet augenblicklich, sobald sie davon überführt werden. Die abmarschirten Franzosen, besonders die gestrige Cavallerie, geht in Eilmärschen gegen Hameln über die Elbe.

Damit ich in keinen Fehler falle, so wage ich Ew. Königl. Hoheit nach der gestrigen höchsten Ordre unterthänigst anzufragen, ob ich nur die 2 Kanonen, die zu Neustadt stehen, oder auch die beiden Haubitzen abziehen soll.

Diese Batterie 3-Pf. steht in diesem Augenblick, wie folgt:

2 Kanonen und 2 Haubitzen in Arensbök,
2 Kanonen auf dem Passe von Stawedder,
2 Kanonen und 2 Haubitzen in Neustadt,

10 Piecen.

Da die Pferde der Batterie in Arensbök nicht untergebracht werden konnten, und ich solche nicht zu weit von den Kanonen entfernen wollte, so legte den Capitain Laub mit den Reserve-Wagen nach Neustadt; Lieutenant Linde blieb in Arensbök.

Halten mir Ew. Königl. Hoheit diesmal meine Anfrage zu Gnaden.

Ich arbeite mit ganzer Seele an einer andern Dislocation; aber da oft Eingaben, die nicht richtig sind, müssen wieder zurückgeschickt werden, und so wie die französische Bequartirung verändert wird, Niemand sich selbst zu helfen versteht, (ausser Wegener und nun Grüner), so wird um jedes Dorf angefragt. Nun habe ich heute alles so detaillirt, dass ich mit Gottes Hülfe morgen auf dem Reinen zu sein und übermorgen eine wahre Dislocation, auch Hauptrapport unterthänigst einzuschicken hoffe. Ich bin Gottlob gesund und will alles thun, was in meinen Kräften steht.

Der wirkliche Verlust des Scharmützels in Stockelsdorf und Fackenburg ist folgender, den ich so eben erhalte.

Batterie: 3 Todte, 7 Blessirte, 6 Pferde; mit diesen Verwundeten ist ein Stückknecht, der sich wie ein Held betragen hat.

Escadron Friess: 1 Todter, 1 Pferd verloren.

Schleswigholst. leichtes Bataillon: 5 Blessirte.[1])

Verschiedene von diesen Leuten haben 2 auch 3 Franzosen niedergelegt. Seidelin hat selbst einen niedergelegt. Die Anekdoten sollen folgen, so bald ich Zeit habe.

Die unterthänigste Beantwortung in Betreff des hiesigen Krankenhauses folgt morgen. Ich habe selbst, so wie ich alle Zeit thue, die Verwundeten und Kranken besucht; wolle Gott, jeder Verwundete läge so gut wie die hier im Ort. Aber der ganze Ort besteht aus schlechten Häusern. Ich danke Gott, dass diese so liegen, wie sie liegen. Der Stabschirurgus hätte billig mit mir reden sollen.

Gott segne und erhalte Ew. Königl. Hoheit.

Ewald.

Skrivelse, overbragt Ewald af fransk Oberstlieutenant Baur den 16de November.

Grande Armée.
1er Corps.

Au Quartier Général à Lubek,
le 16 novembre 1806.

A Monsieur le Général commandant
les avant-postes de l'Armée Danoise.

Monsieur le Général.

Son altesse Sérénissime Monseigneur le Prince de Ponte-Corvo, me charge de vous donner avis qu'il lui parvient journellement des plaintes contre les mauvais traitemens que les militaires Danois font éprouver aux individus de l'Armée Française qui, par erreur, et sur de fausses directions, arrivent aux frontières du Holstein.

Le lieutenant-colonel, porteur de cette lettre, reclame trois chevaux et un porte-manteau qui ont été pris à son domestique, le 9 de ce mois, à Segeberg. Le rapport de ce domestique annonce que ces chevaux ont été pris par l'ordre d'un commandant d'artillerie Danois.

S. A. vous invite instamment, Monsieur le Général, à vouloir bien vous faire rendre compte de cette affaire, et à donner des ordres pour que les chevaux et les effets volés soient restitués à l'officier supérieur auquel ils appartiennent, et que le Prince envoie par-devers vous à cet effet.

---

[1]) Denne Opgivelse er ikke fuldstændig, thi der mangler i det mindste 1 Overjæger af Slesvigske Jægerkorps, som den 11te November laa paa Segeberg Lazaret, og Lieutenant Bardenfleth. I Segeberg fandtes der da 11 Saarede, af hvilke 5 havde Hugsaar, 4 Skudsaar og 1 et ubetydeligt Saar, hvis Beskaffenhed ikke nærmere opgives; den ellevte, en Menig af Slesvigh. Bataillon let Infanteri, havde faaet sin Fod forvreden. Skudsaarene faldt alle paa Artilleristerne. Om Lieutenant Bardenfleth anføres følgende: „Im Gesichte 7 grosse und kleine Hiebe, am linken Ohr 2 bedeutende und hinter demselben einen; auch an der linken Lende 2 unbedeutende Hiebe. Sein Zustand ist gefährlich und mit Gefahr verbunden."

Le Prince espère au surplus, Monsieur le Général, que Votre Excellence trouvera bon d'ordonner à ses avant-postes d'éviter, à l'avenir, tous les actes propres à troubler la paix et l'harmonie entre les deux armées.

J'ai l'honneur d'être avec une haute considération,
Monsieur le Général,
Votre très-humble et très-obéissant serviteur
pr. Monsieur le Général de Division Berthier, Chef de l'état-major général, et en son absence,
l'adjudant-commandant, sous-chef de l'état-major général
Jan Hameling.

Ewalds Svar paa ovenstaaende Skrivelse.

Neutralitäts-Cordon.
Im Generalquartiere
Segeberg, den 17ten November 1806.

Sr. Excellence dem Herrn von Berthier, Divisionsgeneral und Chef vom État-major des ersten Corps der grossen französischen Armee.

Ewr. Excellence

kann ich versichern, dass mir der gegenwärtige Vorfall äusserst unangenehm ist, und ich nicht ruhen werde, bis ich darüber die völligste Aufklärung erhalten habe.

Ich fordere sogleich die höchstcommandirenden Officiere zu mir, welche in dieser Zeit auf dem Cordon commandirt haben, um die genaueste Untersuchung anzustellen. Den Herrn Obersten Baur habe ich ersucht, seinen Bedienten nebst einem genauen Verzeichnisse der verlorenen Sachen mir zuzuschicken, um durch diesen zu erfahren, wie und wo die Sachen verloren gegangen sind.

Ewr. Excellence kann ich versichern, dass durch starke Haufen Franzosen bis gegen den 14ten November im neutralen Gebiete des Königs von Dänemark die Plünderungen von Höfen und Dörfern in der Gegend von Stockelsdorf, Mori, Fackenburg bis über Steinrade fortgedauert haben, wobei vielen Officieren ihre ganze Equipage verloren gegangen ist.

Ich weiss als alter Soldat von vieljähriger Erfahrung, dass dergleichen Plünderungen gewöhnlich von Knechten geschehen, und solche Vorfälle von den Übeln des Kriegs unzertrennlich sind. Mein gegebener Befehl, diese von der Kaiserlich französischen Armee sich entfernten Leute zu mir zu schicken, um sie zu ihrer Armee zurück zu senden, ist auf das genaueste befolgt.

Ew. Excellence bitte ich, Sr. Hochfürstlichen Durchlaucht dem Prinzen von Ponte-Corvo meine tiefste Ehrfurcht zu bezeugen und

zu versichern, dass ich es für meine erste Pflicht halte, das vom Anfange der Neutralität zwischen beiderseitigen Truppen statt gehabte gute Vernehmen zu erhalten.

Mit grösster Verehrung habe ich die Ehre zu sein

Ewr. Excellence

ganz gehorsamster Diener

Ewald,

Königlich dänischer Generalmajor und

Commandant des Neutralitätcordons.

Rapporter fra Ewald i Anledning af ovenomtalte Sag.

Segeberg, Montags, den 17ten November 1806.

Ewr. Königl. Hoheit habe von der mir allerhöchstgnädigst anvertrauten Avantgarde unterthänigst zu melden, dass auf der Grenze bis in diesem Augenblick, Vormittags 11 Uhr, nichts Neues sein kann. Doch habe noch keine Meldungen von der Bille.

Allein gestern zeigte sich ein Vorfall, der mir äusserst vielen Verdruss gemacht hat. Ein französischer Oberstlieutenant Baur, ein Elsasser, überbringt mir unter Begleitung von der Grenze beiliegenden Brief vom Generalstab unter dem General Leopold Berthier und reclamirt einen Mantelsack benebst 3 Pferden. Um Zeit und Nachdenken zu gewinnen, lasse ich den Officier sogleich zu mir kommen, um zu inquiriren, und ersuchte ihn, seinen Bedienten benebst einem Verzeichniss der verlorenen Sachen zu überschicken. Der Oberstlieutenant ist heute früh, durch den Adjutant Liliencrone [begleitet], wieder zurück nach Lübek gereist, und ich füge die Antwort, die er erhalten hat von mir, unterthänigst anbei. Es steht zu vermuthen, dass wohl mancher Franzose bei der Gelegenheit ist geplündert worden; auch gab ich gleich die strengste Ordre gegen dieses Benehmen. Ich lasse nun nachsuchen, da der Mann von Kostbarkeiten redet, die er will verloren haben, selbst sein Ehrenlegion-Kreuz, das im Mantelsack gewesen sein soll. Ich habe ihn höflich bewirthet bis zu seiner Abreise; aber dieser Vorfall hat mir eine schlaflose Nacht gemacht, denn er ist fatal. Da nun während dieser Zeit solche Auftritte von aller Art sich mehr finden können, so wage Ewr. Königl. Hoheit unterthänigst zu melden, mir einen gewandten Mann in der Feder und in der französischen Sprache vom diplomatischen Fach beizugeben, der in solchen Begebenheiten sich zu wenden weiss, da ich Niemand habe, der in diesen Umständen mir helfen kann und Meister der französischen Sprache ist. Denn bei dem weitläufigen Cordon zu dirigiren, bleibt mir auf solche Fälle keine Zeit übrig.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Gott segne und erhalte Ew. Königl. Hoheit.

Ewald.

Segeberg, Donnerstags, den 20sten November 1806.

So eben um 12 Uhr kommt der französische Oberst Baur vom 95sten Regiment und gehört zum ersten Armee-Corps unter Bernadotte; er erzählte mir, dass das ganze Corps benebst Bernadotte nach Berlin gehe; dieser General reise morgen; sein Regiment, das in und [um] Boitzenburg gelegen sei, wäre gestern marschirt; der General Mortier löse diese Truppen ab, wobei Italienische wären. Der Oberst hatte gar keine Lust nach Polen zu gehen. Er sagte, wenn er nicht arm sei, so hätte er diesen schmählichen Weg nicht gemacht, um seine Sachen wieder zu haben; er müsse nun den Weg allein nach Berlin machen. Ich habe die Sache mit 200 Rthl. mit ihm abgemacht, und er reiste mit Thränen in den Augen ab. Ich bat mir zur Freundschaft aus, dass er dem Prinzen Bernadotte zu Gemüthe führen möge, dass die Königl. dänischen Truppen des Cordons Schuld wären, dass etliche tausend Franzosen weniger geblieben wären; er versicherte mir, dass der Prinz es wisse. Die Inquisition behalte ich mir vor, so bald mehr Ruhe ist. Die Menschen glaubten, dass alles, was diese Marodeurs und verirrten Leute bei sich hatten, bonne prise wäre. Der französische Oberst versicherte mir, wie das Corps d'armée durchs Mecklenburgsche kommen wolle, wisse er nicht; der grösste Theil wäre zerstört, Fourage wäre gar nicht mehr zu finden. Den 27sten muss dies Corps in Berlin sein. Er sagte, die Engländer wären gar zu stark mit ihrem Geld, und dieses hätte nun gemacht, dass die Franzosen mit den deutschen Fürsten machen könnten, was sie wollten. Doch sagte er auch, dass Frankreich weder Schiffe noch Matrosen habe. In diesem Augenblick, 2 Uhr, habe nichts Neues.

Gott segne und erhalte Ew. Königl. Hoheit.

Ewald.

Meldinger til Ewald om et nyt fransk Korpses Ankomst.

Hamfelde den 17ten November 1806.

Pro Memoria!

Die hier gegenüber liegenden französischen Truppen fangen an, sich von der Grenze zurück zu ziehen; was in Kudewörde und Grande vom 94sten Infanterieregiment gelegen hat, ist schon diesen Nachmittag nach unvermuthet erhaltener Marschordre aufgebrochen. Ob sie näher zusammen gezogen werden, oder welches ihre Bestimmung, ist noch ein Geheimniss und schwer zu ergründen, da es fast unmöglich ist, durch Kundschafter etwas nur einigermassen Zuverlässiges zu erfahren. Diesen Abend ist vom Herrn Poppe, dem Eigenthümer dieses Hofes, hierher geschrieben worden, dass man benachrichtigt wäre, es würden 30 000 Mann Franzosen uns angreifen, um Holstein zu besetzen. Er hat deshalb zum Einpacken der besten Sachen und Abführung nach Hamburg Befehl gegeben.

Wegener.

Oldeslo den 18ten November,
Nachmittag 2 Uhr, 1806.

Pro Memoria.

So eben kömmt der Justizrath Rachel[1]) aus Glückstadt, welcher die vorige Nacht bei mir zugebracht hat, zurück von einer nach Lübek beabsichtigten Reise, weil ihm bei Hamberger viele mit Sachen fliehende Landleute begegnet sind und ihm die Nachricht mitgetheilt haben, dass ein bedeutendes französisches Corps Hamfelde und Hamberger besetzen solle und bereits in Hamfelde zu plündern angefangen habe. Der Himmel weiss, wass dieses beabsichtigen soll, besonders da ich kurz zuvor aus Lübek die Nachricht erhielt, dass die Franzosen in und bei Lübek am 20sten dieses bis auf 2000 Mann Lübek gänzlich verlassen würden.

In grosser Eile melde ich dieses Ewr. Hoch- und Wohlgeboren.

Decker.[2])

Hamfelde den 18ten November 1806,
Abends 8 Uhr.

Pro Memoria!

In diesem Augenblick wird mir gemeldet, dass der Marschall Mortier mit einer Brigade französischer Truppen diesen Nachmittag in und bei Bergedorf angekommen ist. 4 französische Officiere sind an die Grenze gekommen und haben dem in Sande postirten Lieutenant de Fine vom Bataillon förmlich angekündigt, dass die Truppen nach Hamburg bestimmt wären und daher die Landstrasse, welche durch das Land des Königs geht, passiren würden. Er hat ihnen geantwortet, dass dieses eine Verletzung des dänischen Territoriums sein würde, welche sehr gut vermieden werden könne, wenn man einen durch Billwerder führenden, sehr guten Weg nehmen wolle. Dieses hat sie zu befremden geschienen, da sie diesen Weg vermuthlich nicht gekannt haben, und haben sie darauf ohne weitere Antwort ihren Rückweg genommen.

Ich begebe mich gleich selbst nach Sande, um wo möglich den Marschall von seinem Vorsatz abzubringen, im Fall er noch darauf bestehen sollte.

Wegener.

Reinbek den 19ten November 1806.

Pro Memoria!

So wie ich gestern Abend die Ehre hatte Ewr. Hoch- und Wohlgeboren ganz gehorsamst zu melden, begab ich mich gleich nach

---

[1]) S. C. A. Rachel, Notar og Sekretær ved den holstenske Landret i Glückstadt.
[2]) A. J. Decker, Justitsraad, Toldforvalter i Oldeslo.

Sande. Ich fand das über die Elbe angekommene französische Truppencorps grösstentheils neben Bergedorf bivouaquiren. Im Orte selbst war ausser dem zum Generalstabe nur wenig und in Billwerder die Cavallerie einquartirt.

Wie um 8 Uhr alles zum Abmarsch fertig war, begab ich mich mit einigen bei mir habenden Officiers nach Bergedorf zum Marschall Mortier, um ihm meine Cour zu machen. Aus Missverständniss kamen wir erst zu dem unter ihm commandirenden Divisionsgeneral Dupart. Beide empfingen uns mit sehr viel Politesse und sagten mir, dass sie den Weg durch Billwerder nehmen würden, obschon solcher etwas weiter sei, um nur nicht, obschon sie als Freunde kämen, auch den Anschein zu haben, die Neutralität verletzt zu haben. Der Marschall sagte sehr viel zum Lobe Sr. Königl. Hoheit des Kronprinzen, und dass er die Gnade gehabt, Hochdieselben im Lager bei Frankfurt zu sehen. Ich sah die Truppen beim Ausmarsch aus Bergedorf defiliren: 3 Regimenter Jäger oder leichte Infanterie, jedes von 18 Compagnien à 100 Mann stark, in 2 Bataillons getheilt; 2 Regimenter Linieninfanterie, ungefähr eben so stark; 6 nach meiner Beurtheilung 6-pfdg. Piecen und 2 Haubitzen. Die Cavallerie, welche in Billwerder einquartirt war, habe ich nicht gesehen. Im Fall Ew. Hoch- und Wohlgeboren wegen dieser veränderten Umstände es für nöthig erachten möchten, dass ich nach diesem grösstentheils hier in Reinbek mich aufhalten soll, so erwarte ich hierüber Hochdero Befehl.

Wegener.

Melding fra Major Leschly om de Franskes Ankomst til Hamburg.

Altona den 20de November 1806, Kl. $1^1/_4$.

For Nobis-Thor kom denne Morgen 11 Slæt en Del fransøsisk Militær. Rygtet og Melding angav, at disse vilde marchere til Altona. Jeg forføjede mig saa strax med en Officer til Nobis-Thor, for at protestere mod Indmarchen. Jeg fandt, at mine Poster havde tillukket Portene. Disse bleve aabnede, og det franske Militær havde gjort Holdt i en Afstand af ungefær 100 Skridt fra vores Grænse. Det var 2 Batailloner Jægere, det meste Italienere. Jeg erfarede, at disse Batailloner end ej vilde marcheret Grænsen saa nær, dersom de ikke vare blevne irre førte. Mandskabet (2000 Mand) er og bliver indkvarteret paa Hamburgerberg. Jeg lod Lieutenant Lihme gaa hen og forbi Militæret; flere Officerer erkjendte i ham en dansk Officer, hvilket han hørte i Forbigaaende, og vare i øvrigt meget høflige.

Efter at have udgivet den sædvanlige Tjenesteordre, bered jeg alle mine Poster, eftersom det meldtes mig, at for Nobis-Thor paa Hamburgs Grund var ansat 2 Poster. Jeg fandt den ene af disse staa paa dansk Grund og talede derom med Lieutenant Lihme. Jeg red over Hamburger-Skulderblad og tilbage gjennem Nobis-Thor;

her fandt jeg allerede den franske Jæger paa sit rette Punkt, og en fransk Underofficer spurgte: „Hvem er De?“ Mit Svar var: „Danske Officerer“, og vi passerede.

De franske Poster ere instruerede (det have mine Poster meldt), ej at lade nogen fransk Officer eller Gemen indpassere til Altona. Endnu er ej flere Poster i vores Parallele besat.

Jeg finder det passende at ansøge Deres Højvelbaarenhed, at melde dette videre til højeste Steder, eftersom Rygtet allerede lod dem marchere ind til Friheden (en herværende Gade).

Tillige meldes, at Hr. Dehn har sagt mig Kl. 11, at Syndikus Griess havde spurgt Mortier, om det ej var muligt at skaane Hamburg noget for den stærke Indkvartering, og tillige om paa det Holstenske noget forlægge. Hertil har Mortier svaret, han havde den bestemteste Ordre, ej at betræde, ogsaa med én Mand, det Holstenske og havde desaarsag maattet gjøre Omveje for at komme hid.

Leschly.

Brev fra Kronprinsen til Generalmajor Berger.

Kiel den 21de November 1806.

Jeg imodtog Hr. Generalens Rapport fra Gaars Datum og ser deraf med Fornøjelse, at det danske Territorium paa det nøjeste er respekteret. Jeg maa herved paalægge Hr. Generalen følgende:

1) At De snarest muligt søger at blive bekjendt med Marskalk Mortier; at De melder ham, at De haver Kommandoen over Cordonen ved Hamburg, ligesom Generalmajor v. Ewald haver det ved den lauenburgske og lybske Grænse; at den strængeste Nevtralitet, som Danmark altid havde holdt og stedse vilde holde, gjorde, at De var instrueret til at afgjøre alt, hvad der paa Grænsen maatte forefalde, samt at De udbad Dem af ham at lade Dem vide, naar et eller andet indtraf, for at De strax kunde afhjælpe eller melde det videre.

2) Maa De tale med ham om den Post, som er kommen paa vort Territorium, for at faa den flyttet.

3) De maa instruere Deres Undergivne ej paa nogen Maade at vise nogen Mistanke imod de Franske, som vi maa ansé som vore Venner.

4) Bevæbnede Folk, Officerer med deres Ordonnanser undtagne, tillades ej for det første at komme paa vort Territorium; Marodører optages og afleveres til de yderste Forposter af de Franske; Folk, som maatte være gaaet vild, ledsages til de rette Veje paa det hamburgske Gebet.

5) I Følge denne min Befaling ophæver Hr. Generalen Hvervingen indtil videre i Hamburg, og kan disse Hververe forlægges til Altona, hvilken Befaling De kommunicerer Major Busekist; end videre, at ingen fransk Soldat eller Italiener og Hollænder eller Preusser maa indtil videre anhverves; ligeledes bør de alt Hvervede i Hamburg

befales at forføje sig til Altona, og om en eller anden Karl ved denne Lejlighed undløb, skal det i sin Tid blive Hververen godtgjort.

Frederik, K. P.

Brev fra Kronprinsen til Prins Christian August i Norge om de fornævnte Begivenheder.

Kiel den 21de November 1806.

Jeg har ikke villet undlade herved at underrette Deres Durchlauchtighed om de Krigsuroligheder, som fra det indre Tyskland ogsaa have nærmet sig de til vore Grænser stødende Lande.

Den 1ste November trak et i Lauenburg staaende svensk Korps, omtrent 2000 Mand stærkt, sig til Lübek, for der fra at indskibe sig og gaa til Svensk-Pommern, men Mangel paa Skibe gjorde, at de ikke strax kunde komme bort. Imidlertid havde General Blücher, hvis Retræte til Oderen var afskaaren, besluttet at trække sig med sit Korps, 20 til 22 000 Mand stærkt, til det Lauenburgske, men da hans Arrièregarde stedse blev trængt af 3 franske Divisioner under Storhertugen af Berg, Prinsen af Ponte-Corvo og Marskalk Soult, saa kastede han sig med sit hele Korps den 4de November ind i Lübek og denne Bys Gebet. Imidlertid rykkede de franske Kolonner frem, indesluttede Lübek paa den østlige og sydlige Side og indtog den 6te November denne By med Storm. De Preussere, som fik Tid, retirerede sig ud af den vestlige Side af Lübek og trak sig med Uorden tæt forbi vor Grænse til Egnen om Schwartau, hvor General Blücher koncentrerede den Del af sit Korps, som ej var bleven slagen eller fangen i Lübek. En fransk Kolonne under Storhertugen af Berg fulgte strax efter, tournerede det Blücherske Korps imellem Ratkau og Schwartau paa fyrstelig lybsk Territorium, og den 7de om Morgenen kapitulerede General Blücher og det ganske Korps, hvoraf fulgte, at det hele preussiske Korps maatte give sig til Krigsfanger. Det bestod af 54 Eskadroner Kavaleri og 20 Bataillоner Infanteri og en Del Artilleri.

Preusserne respekterede vores Territorium og de Franske ogsaa paa det nær, at Fortroppen af Storhertugen af Bergs Division stødte paa vores Grænsepost ved Fackenburg. Man tilraabte dem, at det var Kgl. dansk nevtralt Territorium; men de agtede ej derpaa, men troede, det var en preussisk Besætning, og fyrede paa vore Tropper, hvorved der faldt nogle Mand. Vore skød naturligvis igjen, flere kom til, vi fyrede nogle Kardætskskud paa de Franske, og endelig kom det til Haandgemæng saa vel i denne By som en bagved liggende, Stockelsdorf kaldet.

Nogle Døde og Blesserede vare paa begge Sider, men Kommandøren af Avantgarden, Generalmajor Ewald, kom til, red over til formeldte Hertug af Berg, og derefter ophørte Uenighederne, som ansaas fra begge Sider som en Misforstaaelse, og den franske Kolonne fortsatte sin Marche, uden at gaa over vores Territorium.

Dagen derpaa tilskriver jeg Hertugen af Berg om denne Sag, og han svarede mig, at det ene var en Misforstaaelse, da han ej havde kjendt vores Grænse og desaarsag strax forandret sin Marche, for ej at betræde det danske Territorium.

Den 9de afmarcherede Hertugen af Berg og Marskalk Soults Divisioner igjennem det Mecklenburgske, for at støde til den franske Hovedarmé ved Oderen. Derimod forblev Prinsen af Ponte-Corvos Division i og om Lübek samt i det Lauenburgske. Den 18de passerede en fransk Division under Marskalk Mortier Elben ved Artlenburg, gik ind i det Lauenburgske, og 6000 Mand til Bergedorf. Disse 6000 Mand rykkede den 19de ind i Hamburg og besatte denne By.

Prinsen af Ponte-Corvos Division forlod derimod i Gaar Lübek og marcherer igjennem det Mecklenburgske til Berlin, men man tror, at en Del af Marskalk Mortiers Division igjen besætter Lübek. Denne Division skal være 18 000 Mand stærk og bestaar mest af Hollændere og Italienere. Dette Korps haver ogsaa villet passere vores Territorium til Hamburg, men da de erfarede, at det var dansk Territorium, respekterede de strax samme og tog en anden Vej over Billwerder.

Af det svenske Korps kom kun 700 Mand bort, Resten blev gjort til Krigsfanger paa Traven.

Da nu alle preussiske Armeer ere oprevne, og altsaa ingen Fjendtligheder kan for det første forefalde paa Grænsen, saa haver jeg ladet en Del af vores Armé trække sig bag Ejderen.

Lübek har lidt forskrækkeligt ved denne Lejlighed, thi der er næsten ikke et Hus, uden det er udplyndret.

Frederik, K. P.

Brev fra Ewald af 22de November til den franske Kommandant i Lübek.

Cordon de Neutralité. | Au Quartier Général à Segeberg, le 22 novembre 1806.

A Son Excellence Monsieur le Lieutenant-général de la Maison, officier de la Légion d'honneur et gouverneur de la place de Lübek.

Monsieur le Général.

Son Altesse, Monseigneur le Prince Royal, m'ayant fait passer l'ordre d'interdire à l'officier recruteur danois à Lübek tout recrutement ultérieur dans cette ville et ses environs, et de lui ordonner d'envoyer à Rendsbourg les recrues qui pourraient se trouver au dépôt, j'invite Votre Excellence de vouloir bien permettre à l'officier qui aura l'honneur de Vous remettre la présente, Mr. Aubert, chef d'escadron d'artillerie, de communiquer cet ordre à l'officier en question, et d'avoir la complaisance de donner les ordres nécessaires,

afin que les recrues du dépôt puissent librement sortir de la place de Lübek et de son territoire.

C'est en priant Votre Excellence d'agréer l'assurance des sentiments de ma haute considération, que j'ai l'honneur d'être,

Monsieur le Général,
de Votre Excellence
le très-humble et très-obéissant serviteur
Ewald,
Général-major, chevalier de l'ordre du mérite
et commandant du cordon de neutralité danois.

Svar paa ovennnævnte Brev.

Grande Armée.
1er Corps.

Au Quartier Général à Lubek,
le 22 novembre 1806.

A Son Excellence Monsieur le Général-major d'Ewald, chevalier de l'ordre du mérite, commandant le cordon de neutralité.

Monsieur le Général.

J'ai reçu la lettre que Votre Excellence m'a fait l'honneur de m'écrire relativement au recrutement danois qui se trouve à Lubek. Je me suis empressé d'offrir à Monsieur le chef d'escadron Aubert les passeports nécessaires pour le transport des recrues.

Monsieur Aubert m'a fait la demande que l'officier de recrutement pût encore rester ici; j'y ai consenti volontiers. Je vous prie seulement, Monsieur le Général, de bien recommander à cet officier de cesser les opérations de recrutement.

Veuillez, Monsieur le Général, recevoir l'assurance de la haute considération avec laquelle j'ai l'honneur d'être

de Votre Excellence
le très-humble serviteur
J. Maison,
Général commandant les troupes dans la ville
de Lubek, officier de la Légion d'honneur,
chevalier de l'ordre Royal du mérite
de Maximilien Joseph.

Brev fra Kronprinsen til Generalmajor Berger af 23de November.

Kiel den 23de November 1806.

Da jeg hverken i Gaar eller i Dag til nu haver erholdt nogen Rapport fra Hr. Generalen, saa ønsker jeg at vide Aarsagen hertil; thi jeg forventer mig efter den én Gang givne Befaling daglig Rapport foruden extraordinære Meldinger, naar Ting af Vigtighed maatte indtræffe.

Frederik, K. P.

Beretning fra Generalmajor Berger om hans Besøg hos Marechal Mortier i Hamburg.

Pinneberg den 23de November 1806.

I Følge Deres Kgl. Højheds naadigste Befaling forføjede jeg mig i Gaar Morges til Hamburg og medtog Ritmester v. Späth i qualité som Adjudant. Imellem 12 og 1 blev jeg admitteret hos Marskalk Mortier og anbragte det for ham, som Deres Kgl. Højheds Befaling indeholder. Han antog mit Andragende meget høflig og svarede, at ligesom han ved Troppernes Marche til Hamburg havde respekteret de danske Grænser og i denne Hensigt ladet marchere over Billwerder, saa havde han ogsaa efter Indrykningen paa det stræengeste forbudt dem at betræde det danske Territorium. At denne Ordre dagligen paa Vagtparaden bliver fornyet, har jeg siden bragt i Erfaring. Han forlangte min Adresse (hvilken jeg siden skriftlig har overleveret til en af hans Adjudanter) og begjærede, at jeg fra min Side ligesaa maatte henvende mig til ham, naar noget anstødeligt imod Formodning fra hans Forposter maatte forefalde. Om Deres Kgl. Højheds høje Person, Karakter, Forhold i de nærværende Konjunkturer og om det danske Militær ytrede han sig i meget ærefulde Udtryk og erindrede sig, at han i Aaret 1796 havde nydt den Ære af Deres Kgl. Højheds Bekjendtskab.

Da jeg siden erfarede, at endda de franske Officerer af deres Skildvagter bleve tilbageviste fra dansk Grund, tog jeg heraf Lejlighed at sige ham, at vore Forposter vare beordrede ej at lægge nogen Hindring i Vejen for Officererne med deres Ordonnanser, hvorfor han takkede. Marskalken indbød os til hans Taffel til Kl. 5, men det varede indtil Kl. 6, førend Gjæsterne vare samlede. Selskabet bestod af samtlige franske Generaler og deres Adjudanter med en Del andre Officerer og af fremmede den preussiske Generallieutenant v. Blücher i sorte Klæder, som kontrasterede noget med hans Knevelsbart. Marskalken underholdt sig meget med mig.

Troppernes Antal i og omkring Hamburg skal nu beløbe sig paa 10 000 Mand, men flere ventes. I Gaar indrykkede en Division, efter Sigende 3000 Mand stærk, hvor ved 3 Batterier, hvert af 2 Kanoner og 2 Haubitser, og 1 hollandsk Husarregiment. Et Dragonregiment af samme Nation er forhen ankommet. Begge disse Regimenter, hvoraf jeg har set en Del Officerer og Gemene, ere overmaade vel klædte og gjøre en god Figur. De franske Grenaderer, som betrækker Hovedvagten, have ligesaa et godt Udseende. Samtlige hamburgske Bondebyer ere belagte. Efter en i Aftes fra Lieutenant v. Kleist indløben Rapport skulle de første Huse i Wandsbek, som høre til Hamburg, ogsaa blive belagte, hvilket efter min Formening let kunde foraarsage en Kollision ved Patrouillernes og Ordonnansernes Gang, i Fald vort Kommando længere skal blive der. Ved Bordet udlod Marskalken sig imod mig, at han agtede at lægge det meste af sit Kavaleri til det Lauenburgske. Hamburgerne skal han have lovet, at naar de forholdt dem roligen, skulle de kun beholde

7000 Mand. Nogle mene ogsaa, at Marskalken for sin Person skulde gaa tilbage til Hannover, og en General forblive som Guvernør i Hamburg. Det saakaldte engelske Korps var sat under Arrest og blevet truet at transporteres til Verdun, men i Gaar Middags igjen løsladt, dog ethvert Medlem af samme under Opsigt af en surveillant i hans Hus.

Imellem 1 og 2 har Marskalk Mortier holdt Revue over Tropperne, i hvilken Anledning jeg giver mig den Ære at vedlægge en Rapport fra Major v. Leschly.

Da jeg har bragt i Erfaring, at vore Patrouiller undertiden berøre det hamburgske Gebet, saa har jeg troet at maatte forbyde det stræengeligen for Eftertiden. I øvrigt have de Herrer Amtmænd nu afhjulpet adskillige Mangler, som fandtes ved Grænsernes Betegnelse.

Deres Kgl. Højheds Befaling angaaende Ophævelsen af Hvervingen i Hamburg har jeg meddelt Major v. Busekist, og samme vil blive uopholdelig efterlevet.

Hs. Durchlauchtighed Hertugen til Oldenburg var paa sin Rejse til Berlin indtruffen i Hamburg.

Underdanigst
Berger.

Bilag.

Det hele var en Revue, som Mortier holdt over alle Tropper:
8 Batailloner let Infanteri (ikke en eneste Riffelskytte),
4 Batterier af 8-, 12- og 6-pundige Kanoner, hvert Batteri 4 Pièces,
38 Munitions-Vogne med 4 Hjul og 20 Pulver-Karrer,
(NB. Hver Vogn og Kanon har et 5te Reservehjul paa en Skraastok),
2 Escadrons Dragoner à 80 Mand.

Artilleriet marcherede (efter slaaet Generalmarche) fra Byen til Stjærneskansen, svingede rechts ein, blev af Mortier takket for dets Hurtighed, svingede ud og marcherede gjennem Stein-Thor paa den store Plads og afprodsede. (Dette Artilleri marcherede i den Linie mod Rosenhof). Der var ingen Husarer. Den totale Sum ist 5 à 6000 Mand. Paa Glaciet, hvor Kanonerne staar, blev holdt Revue over Infanteriet, som defilerede Mortier forbi og gik hver til sit Sted.

Det lette Infanteri har blaa Kjole med røde, hvide og grønne Rabatter. 2 Batailloner med grønne Rabatter og Casquets, blaa Fjeder. 2 Batailloner med blaa [Casquets?] med grønne Rabatter.

Kavaleriet: 1 Eskadron hvid med blaa Opslag og Sølv-Casquets,
1 dito hvid med sort.

Dette er Premierlieutenant Lihmes Rapport, som har været tilstede ved det hele.

Leschly.

Altona den 22de November 1806.

Skrivelse fra Kronprinsen til Prins Frederik af Hessen om Rendsborg Fæstning.

Kiel den 24de November 1806.

I Anledning af Deres Durchlauchtigheds Skrivelse af 23de November d. A. angaaende Rendsborg Fæstning, da tjener til Gjensvar, at jeg tror, at Kongens Stater og altsaa ogsaa Rendsborg for Tiden intet haver at befrygte, men af det, som Generalmajor v. Peymann har foreslaaet, kunne efterfølgende Ting udføres, hvilket dog maa ske sukcessive, saa at det ej gjør Opsigt.

1. De foreslagne Sandsække, 18 Tommer høje og 12 Tommer i Diameter, kan forfærdiges af Artilleribrigaden under Paaskud, at de deri maa som en til deres Vaaben henhørende Sag øves.
2. Den af Generalmajor v. Peymann omtalte Befriedigungs-Graben fra Ober-Ejder Redouten til Glaciet kan tilkastes og planeres, og Enken Hudemann derfor, om det behøves, gives under Haanden en Godtgjørelse.
3. General Peymann haver strax at tilskrive Forstvæsenet, at der nu igjen skal begyndes paa at fælde Træer til Palissader i de dertil i Fjor bestemte Kgl. Skovdistrikter, og De haver til dette Arbejde strax at kommandere det behøvende Arbejdskommando af Rendsborg Garnison, og ved denne Lejlighed kan tillige de foreslagne Faskinpæle, Faskiner og Skansekurve forfærdiges, da man paa denne Maade bedst kan opnaa Hensigten uden at gjøre Opsigt, thi at hugge i Nobiskrug Skov finder jeg for Tiden ej raadeligt.

Dette alt bekjendtgjør Deres Durchlauchtighed ej for andre end de enkelte Vedkommende, som maatte behøve herom at være underrettet.

Frederik, K. P.

Skrivelse fra Kronprinsen til Oberst Bielefeldt.

Kiel den 24de November 1806.

I Anledning af Deres Skrivelse af 20de November, da tjener til Gjensvar, at de 13 900 Stkr. nye Geværer først borttransporteres fra Rendsborg. Jeg sender Dem min Adjudant, Lieutenant Lützen, med hvem De haver som søkyndig Mand at overlægge, hvad der er bedst og sikrest paa denne Aarsens Tid, enten at sende disse Geværer til Kjøbenhavn eller til Fredericia, ligesom denne min Adjudant bedst vil kunne bedømme, om de 7 Skibe ere i den Stand, at de uden Fare kan paatage sig formeldte Transport.

Naar De kan faa Skibe, da afsendes det 6-pundige Batteri, som hører til Danmark, enten til Nyborg eller en anden Havn i Fyn.

I Henseende til den skarpe Ammunition, da maa der absolut sendes saa meget til Fredericia, at Armeen og Landeværnet der fra kan forsynes; thi man maa være betænkt paa at kunne erholde Ammunition fra flere Steder end blot Rendsborg; naar Armeen, Rends-

borg og, som formeldt, Fredericia er forsynet med skarp Ammunition, da kan Resten, som er tilovers, sendes til Kjøbenhavn, om Skibe kan faas.

Lasaret-Rekvisitterne forblive indtil videre i Rendsborg.

Det 6-pundige Batteri, som De vil afsende, henhører dog vel ej til de Batterier, som ere bestemte at marchere med Armeen eller følge Parken? thi hvis det ej er overkomplet, maa det ikke afsendes.

Tvende Spørgsmaal ønsker jeg mig snarest muligt besvaret:

1. Findes der i Randers Tøjhus tjenstdygtige Geværer samt den fornødne skarpe Ammunition til Nørrejyllands Landeværn?
2. Findes der i Nyborg tjenstdygtige Geværer og fornøden skarp Ammunition for det fynske Landeværn?

Generalmajor Bechtolsheim indmelder, at han til Glückstadt Fæstning absolut behøver 100 Artillerister; kan De fra den holstenske Artilleribrigade afgive dette Antal eller, i Mangel deraf, hvor mange? Derom ønsker jeg mig ogsaa underrettet.

Dette alt bekjendtgjør De ej for andre end dem, som det vedgaar og maa vide det.

Frederik, K. P.

Rapporter fra Ewald under Panikken.

Segeberg den 25sten November 1806,
Abends $5^1/_2$ Uhr.

Auf des Generalmajor Bergers Nachricht, welche ich Ewr. Königl. Hoheit nach $2^1/_2$ Uhr mit dem, was ich veranstaltet habe, unterthänigst überschickte, melde hiebei, wie ich hoffe, dass nun alles im Marsch ist.

Das Bataillon von Sundt erwarte ich mit jedem Augenblick zusammen, es fehlt nur noch eine Compagnie. Sobald das Bataillon zusammen ist, soll es über Bornhövd nach Kiel marschiren.

Die 1ste und 2te Escadron vom holsteinischen Reuterregiment, Segeberg und Nettelsee, sind schon die grosse Strasse nach Kiel abmarschirt, und habe ihnen den Befehl gegeben, der reitenden Artillerie zu folgen.

Ich hoffe, dass die Truppen aus der Gegend von Arensbök glücklich wegkommen; die Befehle, wo sie hin gehen sollen, habe ich ihnen gegeben.

Jetzt, 6 Uhr, sind 3 Compagnien vom Bataillon Sundt abmarschirt, die 4te fehlt noch. Die 4te Escadron von Leib-Dragonerregiment habe ich an mich gezogen; mit dieser werde ich zu meiner Bedeckung den Rückweg über Bornhövd nach Kiel antreten. Den Lieutenant Seidelin vom Leib-Dragonerregiment habe ich, da ich die holsteinischen Reuter wegen der Sprache nicht brauchen konnte, mit einer Patrouille gegen Bramstedt geschickt, und der durch einen Umweg

mich wieder auf der Strasse nach Kiel finden wird, — um Nachricht einzuziehen vom Bergerschen Corps.

Die 4te Compagnie von Sundt ist so eben auch angekommen und auch abmarschirt.

So bald ich nur von hier weggehen kann, werde ich zu Ewr. Königlichen Hoheit eilen.

Ich werde von den Magazinen mit wegführen lassen, was ich kann. Die Garnison von Oldeslo wollte ich gerne erwarten.

Ob ich Oberstlieutenant Mechlenburg mit seiner Escadron und der 3ten Compagnie vom Schl. Holst. Bataillon leichter Infanterie abwarten kann, weiss ich noch nicht gewiss.

Den morgenden Tag erwarte ich mit Ungeduld.

Eben $6^1/_4$ Uhr erhalte ich anliegenden Brief von Generalmajor Berger. Geruhen Ew. Königl. Hoheit mir zu Gnaden zu halten, in diesem Augenblick bin ich durch die erste Nachricht von ihm und nun durch diese letzte zum Narren gemacht worden. Ich kann nichts aufhalten, was schon marschirt ist. Die dunkle Nacht habe ich vor mir; mit dem, was ich bei mir habe, will ich in Segeberg bleiben.

Morgen früh muss sich alles aufklären. Gott segne und erhalte Ew. Königl. Hoheit.

Um alles wieder anzuhalten. muss ich Escadrons wegschicken.

Da Ew. Königl. Hoheit bessere Nachrichten haben werden als ich, so erwarte ich hier oder in Bornhövd bestimmte Befehle.

Ewald.

Bilag.

Pinneberg den 25sten November 1806,
um $12^3/_4$ Uhr.

Die Ewr. Hoch- und Wohlgeboren in der abgewichenen Nacht mitgetheilte Nachricht von dem Einmarsch der Franzosen in Holstein hat sich, wenigstens nach dieser Seite, nicht bestätigt, indem man jetzt ziemlich sichere Nachrichten hat, dass die Artillerie und Cavallerie sich von Eimsbüttel nach dem Dammthor gezogen hat. Dahingegen vereinigen sich alle Berichte dahin, dass die Franzosen mit 6000 Mann und der Artillerie aus dem Steinthor ziehen; ob nach Holland, nach Pommern oder von der Seite ins Holsteinische, kann man nicht wissen.

Da die ersten Gerüchte die Veranlassung gegeben haben, dass der Major von Flindt in Ottensen der Husarenescadron in Poppenbüttel die Ordre ertheilt hat, sich über Segeberg der Eider zu nähern, so ersuche ich Hoch- und Wohlgeboren dieser Escadron, falls sie wirklich den Marsch angetreten haben und in Segeberg eingetroffen sein sollte, nach Dero eigener Ansicht unserer Lage weitere Verhaltungsbefehle zu ertheilen. Bleibt alles friedlich und ruhig, so könnte gedachte Escadron, so lange bis Befehle höhern Orts eingeholt wären, in Segeberg oder in der Nähe dieser Stadt bleiben.

Ewr. Hoch- und Wohlgeboren geehrtestes Schreiben vom heutigen Dato habe ich so eben mit vielem Vergnügen gelesen, und empfehle mich Ihrem geneigten Andenken und Wohlwollen bestens.

Berger.

Sr. Hoch- und Wohlgeboren dem Herrn Generalmajor v. Ewald i Segeberg, over Heidkrug og Niendorf (med 2 Segl).

Rapport.

Segeberg, Dienstags, Abend 10 Uhr, den 25sten November 1806.

Geruhen Ew. Königl. Hoheit zu Gnaden zu halten, so hat mich noch in meinem Leben kein blinder Lärm angeführt als dieser durch den Generalmajor von Berger. Hiebei folgt seine zweite Nachricht; ich glaube fast, man hat ihn von Hamburg aus zum Besten gehabt. Ich habe nach diesem Bericht wieder Oldeslo besetzen lassen und habe an Seine Hoheit Prinz Christian Friederich geschrieben, allen Truppen, die ich über Plön beordert habe, entgegen zu schicken und Halt machen zu lassen. Dem 2ten Bataillon Seeland habe den Befehl geschickt, in Bornhövd und hinter diesem Dorf zu übernachten. Gott weiss es, es ahnte mir, aber wie durfte ich wagen diese bestimmte Nachricht zu verwerfen und die mir anvertrauten Truppen aufs Spiel zu setzen? Mit Ehrfurcht wiederhole, ich erwarte höchstgnädigste Befehle, ob wieder alles in seine Posten einrücken soll, oder ob ihre Bestimmung eine Veränderung leiden soll. Zum Glück habe beim Magazin in Oldeslo nichts verderben lassen, und ich lasse solches still liegen.

Gott segne und erhalte Ew. Königl. Hoheit.

Ewald.

Brev fra Landdrosten i Pinneberg til Kronprinsen.

Pinneberg den 25sten November 1806.

An Se. Königl. Hoheit den Kronprinzen.

Ew. Königl. Hoheit werden hoffentlich in diesem Augenblick und bei den vorhandenen Conjuncturen keinen allerunterthänigsten Bericht von mir verlangt haben; die eingegangenen, misslichen, zweifelhaften und näher bestimmten Nachrichten sind Ihnen abseiten des Militairs so bald als möglich mitgetheilt worden. Den Einfluss des ersten Schreckens zu hindern; die Flüchtlinge, welche weggehen und alles im Stich lassen wollten, zurückzuhalten und beruhigen; die Ordnung in allen Fällen zu conserviren; die erforderlichen Nachrichten überall mitzutheilen; durch verkleidete Leute und Freunde die wahren Kenntnisse der Sache zu erhalten und solche dem commandirenden General

zu eröffnen, auch ihm in allen Fällen, wo er es verlangte, zur Hand zu gehen: sind die Pflichten, die ich mir als civilem Beamten beikommend angesehen und nach meiner besten Einsicht zu erfüllen gesucht. Die Vorsehung hat für diesmal Gottlob alle Gefahr abgewandt, wird es auch ferner thun und Ew. Königl. Hoheit durch die sich so deutlich zeigende Anhänglichkeit Ihrer treuen Unterthanen für die unermüdete Fürsorge, die Sie für ihr Wohl anwenden, belohnen.

Allerunterthänigst
Levetzau.

Brev fra Kronprinsen til Ewald.

Kiel den 25de November 1806.

Deres Brev, som jeg i dette Øjeblik erholder, sætter mig i den største Forundring, da det er mig ubegribeligt, at en fransk Armé skulde være indrykket i Holsten uden nogen Grund eller Aarsag. Jeg befaler Dem derfor herved, at lade de under Dem staaende Tropper strax gjøre Holdt og ej trække sig længere tilbage, førend de trænges og ser de Franske. De haver da paa det ivrigste at protestere imod videre Fremrykning, men mod Overmagt viger De efter den Dem én Gang givne Befaling og sender mig strax Rapport, naar al Protestation maatte være forgjæves; men paa blotte Rygter maa De ej forlade Deres Post. I dette Øjeblik imodtager jeg en Rapport fra Generalmajor Berger, hvori han skriver, at 6000 Mand Franske er i Gaar Aftes gaaet bort fra Hamburg. Af disse og af andre indkomne Meldinger maa man tro, at de foregaaende Efterretninger have været for overilede.

Frederik, K. P.

Brev fra Kronprinsen til Generalmajor Berger.

Kiel den 26de November 1806.

Af de i Gaar indkomne Rapporter ser jeg, at Generalen haver ladet retirere en Del af Deres Brigade paa det blotte Rygte, at De skulde blive overfalden, hvilket jeg mindst havde ventet af Hr. Generalen. Jeg ser mig derfor i den ubehagelige Nødvendighed at holde mig til Hr. Generalen for at forlange af Dem den bestemteste Erklæring over denne Sag, da jeg maa ansé Dem som ene Skyld i de indtrufne Uordener, indtil de nærmere Oplysninger af Dem indsendes. I øvrigt vil Hr. Generalen ved at igjennemlæse de Dem givne Instruktioner og Befalinger til fulde være underrettet om alt, hvad De haver at gjøre, og dersom endnu Utydeligheder skulde være indløbne i mine Ordrer, saa ventes nærmere Forespørgsel fra Dem.

De haver dels at formindske Kommandoet i Wandsbek, dels at udtrække noget af, hvad der ligger i Poppenbüttel og Wellingsbüttel; kanske var det bedst at lade Eskadronen i Poppenbüttel tillige

besørge Kommandoet i Wandsbek, hvilket dog overlades til Hr. Generalens egen Bestemmelse.

Hr. Generalen haver til Øvelse for Deres Mandskab at lade imellem blæse Alarm og udrykke, dog ej om Natten, for paa denne Maade at dække den i Gaar skete Fejl.

Frederik, K. P.

Brev fra Kronprinsen til Generalmajor Ewald.

Kiel den 26sten November 1806.

Mein lieber Generalmajor v. Ewald! Ihren Rapport, datirt den 25sten November 10 Uhr Abends, habe ich richtig erhalten. Die gestern verursachte Unordnung muss man suchen so gut als möglich zu verstecken; man muss die Truppen für ihre Schnelligkeit und Activität rühmen, und an den gemeinen Mann die Sache als eine Probe und Übung vorstellen. An die Stabsofficiers und an aufgeklärte Leute muss man es vorstellen in seinem wahren Licht. Übrigens haben Sie nicht anders handeln können, und der Fehler fällt allein auf den Herrn Generalmajor Berger.

Frederik, K. P.

Rapport fra Adjudant Brock til Kronprinsen.

Preetz den 26de November 1806.

Underdanigst Rapport.

Ved min Ankomst her til erfarede jeg af Kapitajn v. Hommel, at 2 Eskadroner holstenske Ryttere under Kommando af en Oberst (altsaa Herr Oberst v. Hobe) var ankommen til Porsfeld, for at dække det her indkvarterede Artilleri paa Retiraden; men disse 2 Eskadroner have efter Lieutenant v. Bauditz's medbragte Ordre til Kapitajn v. Hommel om at forholde sig rolig, gjennem Kapitajnen erholdt Underretning om, at det befalede Opbrud var en Fejltagelse, og ville altsaa som Følge heraf alt have begivet dem til deres forrige Cantonnement. Ligeledes har Ritmester Dau gjennem Kapitajn v. Hommel erholdt denne Underretning og Ordre at forblive i Nettelsee, hvor han var. Her til Preetz er endnu slet intet, hverken Infanteri eller Kavaleri, ankommet; jeg har alt foranstaltet, at der bliver gjort Kvarter for 16 Officerer, hvoriblandt 3 beredne, 500 Mand og 16 Heste. Dersom altsaa Oberstlieutenant v. Kardorffs Bataillon skulde ankomme, som rimeligvis vilde være snart, saa vilde samme kunne have udhvilet, gjort deres Middag og, da Natten er fuldkommen lys nok til at marchere i, endnu i Dag kunne begive sig paa Tilbagemarchen til deres forrige Kvarterer.

Mit Forsæt havde været, efter at have besørget Kvarter og draget Omsorg for, at hverken denne Bataillon eller nogen af Avantgardens

Tropper ad hvilken som helst Veje skulde være komne her forbi, og dernæst ad Plöner og Bornhövder Vejene søgt at standse Bataillonerne; men som jeg her hører, er ogsaa Kommandoet i Plön allerede længe underrettet om det sande Tilfælde.

Efter allerhøjeste Ordre forventer jeg da her, hvad Tropper der maatte komme, sørger for deres Indkvartering og Bespisning og tillægger dem Deres Kgl. Højheds Befaling, saa snart Tropperne maatte være behørigt udhvilede, at begive sig paa Marchen til de af dem senest forladte Kvarterer.

Underdanigst

Brock.

Rapporter fra Ewald.

Segeberg, Mittwochs, den 26sten November 1806.

Ewr. Königl. Hoheit 3 höchstgnädigste Befehle habe von gestern Abend 10 Uhr bis heute früh gegen 8 Uhr erhalten; und der dritte, den ich die Gnade hatte heute Morgen zu erhalten, konnte nur meinen Kummer lindern, denn schrecklich war es, dass in dem Augenblick, wo ich alles in Bewegung gesetzt hatte, war eine der beruhigendsten Zeiten. Denn gleichgültig die Nachricht von einem General anzusehen, war unmöglich, besonders da mir Reisende zu gleicher Zeit erzählten, dass der Heidkrug schon mit dänischen Husaren angefüllt war. Über das weitere von der lauenburgschen Grenze lege ich unterthänigst die beiden Rapporte des Oberstlieutenants Wegener und auch den von der Patrouille unter Seidelin [bei].

Das Detachement des Oberstlieutenants Mechlenburg und das von Kardorff, denke ich, sind heute wieder zur Stelle; auch hoffe ich, dass man zu Arensbök und der eutinschen Grenze noch nicht weit gewesen ist.

An die $1^1/_2$ Escadrons von Holstein-Reuter, die unter Wegener stehen, ist die höchste Ordre schon ergangen, dass diese morgen bis in die Gegend von Oldeslo marschiren. Eben so sind die Ordres an die Jägercompagnien unter Major Grüner abgegangen.

So bald als möglich werde an der neuen höchstbefohlenen Dislocation arbeiten, denn ich muss den Menschen und Pferden, die mir in der Seele bei so bösem Wetter leid thun, etwas Ruhe lassen. Ich will lieber noch drei Mal die Geschichte mit Murat haben, als eine einzige wie diese, denn bei dieser verliert man Ehre und Zutrauen. Doch ist kein Ding so schlimm, es hat eine gute Seite; ich habe bei dieser Gelegenheit wieder etwas gelernt.

Ewr. Königl. Hoheit lege meinen ehrfurchtsvollen Dank für das höchstgnädigste Nachsehen zu Füssen, und Gott wolle Höchstdieselben segnen und erhalten.

Ewald.

Segeberg, Donnerstags, den 27sten November 1806.

Ewr. Königl. Hoheit habe unterthänigst zu melden, dass sämmtliche Truppen gestern in der Frühe, ausser der Escadron des Oberstlieutenant Saxesen und des Jägerbataillons Grüner, theils in dieser Gegend und theils in Arensbök sind angehalten und zurückgeschickt worden; so dass ich hoffe, ob ich gleich noch nicht von allen Seiten Rapport habe, dass alles auf der vorigen Stelle still steht. Die Escadron von Friess habe in dieser Gegend behalten, und die Batterie 3pfündiger habe in und um Arensbök auf weitere Befehle gelassen. Das Regiment holsteinische Reuter und die 4 Jägercompagnien von den Regimentern benebst dem Major Grüner haben die mir höchst aufgetragenen Befehle erhalten. Der Generalmajor v. Hedemann und der Oberstlieutenant v. Hobe von Holstein-Reuter haben bei diesem Umstand sich mit Vernunft betragen. Da aber der Oberstlieutenant Hobe in der 1sten ihm anvertrauten Escadron viele gedrückte Pferde auch viel durch die tiefen Wege bei dem Marsch gelitten hat, so werden Ew. Königl. Hoheit höchstgnädigst verzeihen, dass diese Escadron erstlich übermorgen den 29sten von hier nach Bovenau marschirt. Da diese Escadron bei den unruhigen Zeiten hier lag, so wurde solche durch Ordonnanzreiten sehr mitgenommen. Überhaupt darf ich wohl wagen von den Befehlshabern der Abtheilungen Ewr. Königl. Hoheit vieles Gute und den besten Willen zu versichern. Der Oberstlieutenant Mechlenburg und Kardorff mussten auf der Stelle umkehren. Gottlob, dass dieser Tag so glücklich übergegangen, und dass Ew. Königl. Hoheit mit meinem Benehmen die höchste Zufriedenheit schenken. Denn diese allein kann mich nur glücklich machen.

In Betreff des Cordons wage Ew. Königl. Hoheit über Folgendes unterthänigst anzufragen, ob, wie folgt, der Cordon gezogen werden darf:

1) Der Oberstlieutenant Wegener mit dem 1sten Bataillon Seeland hat jetzo die Grenze von Sande bis Trenthorst und Wesenberg an dem rechten Ufer der Trave besetzt. Diese Linie ist über 7 Meilen lang, folglich wohl zu lang für eine Abtheilung.

Man könnte diesem Bataillon die Linie von Sande inclusive Trittau und Hamfelde geben.

2) Zwei Compagnien vom schleswigschen Jägercorps von Grönwold bis inclusive Trenthorst.

3) Der Oberstlieutenant Kardorff mit 3 Compagnien leichter Infanterie von Reinfeld über Fackenburg und Stockelsdorf.

4) Die 4te Compagnie von diesem Bataillon in Oldeslo.

5) Ist es der höchsten Intention Ewr. Königl. Hoheit gemäss, dass die eutinsche Grenze vom Butterstieg über Kurau bis an das rechte Ufer der Schwartau belegt bleiben soll, so könnte diese Grenze mit den beiden andern Compagnien vom schleswigschen Jägercorps belegt werden; das wäre vom Butterstieg bis Gleschendorf inclusive.

6) Die vorliegende Grenze vom Haffkrug eine Compagnie vom 2ten Bataillon Seeland.

7) In Neustadt eine Compagnie vom 2ten Bataillon Seeland.

8) In und um Arensbök eine Compagnie vom 2ten Bataillon Seeland.

9) In Segeberg der Stab und eine Compagnie vom Bataillon Seeland. Auch kann der Stab nach Arensbök gelegt werden.

10) Die Batterie leichter 3pfündiger in Neumünster; diese kann auf diesem offenen Terrain geübt werden und kann leicht vor und zurück kommen.

11) Das Regiment leichter Dragoner:

a) 2 Escadrons um Oldeslo und etwas in die Stadt;
b) 2 Escadrons um Segeberg und etwas in die Stadt. Der Generalmajor v. Hedemann wieder nach Oldeslo.

Von diesem Regiment zum Patrouilliren detaschirt:

c) zum Oberstlieutenant Wegener 1 Officier mit 20 bis 30 Pferden, theils zu Trittau, theils zu Reinbek;
d) zu Eichede 1 Unterofficier und 10 Pferde.

Die Ordonnanzkette blieb die vorige. Von Reinbek, Trittau, Eichede, da der Weg von Oldeslo bis Eichede der schrecklichste in der Welt ist, folglich die Tour der Ordonnanzen nicht über $1^1/_2$ Meilen sein darf. Oldeslo, Segeberg, Schlammersdorf, Arensbök, Haffkrug und Neustadt. Zu Niendorf zwischen hier und Fackenburg. Zu Reinfeld. Und soll die Gemeinschaft zwischen dem Generalmajor Berger bleiben. Nach dem Heidkrug. Dann nach dem unterthänigsten Vorschlag würde Niendorf an der Hamburger Strasse wieder mit Dragonern besetzt.

12) In und um Nettelsee die 2te Escadron von Holstein-Reuter.

13) Die Magazine in Oldeslo, Segeberg und wieder ein kleines in Arensbök, wie zuvor.

Von der Grenze ist Gottlob nichts Neues eingelaufen.

Gott segne und erhalte Ew. Königl. Hoheit.

Ewald.

Brev fra Kronprinsen til Kapitajn Wolfgang Haffner.

Kiel den 27de November 1806.

Følgende Befaling haver De at overbringe Generalmajor v. Berger fra mig:

1) I Tilfælde at de Franske eller andre fremmede Tropper vil ind paa vores Territorium, protesteres derimod.
2) Man søger at opholde dem, i Fald de komme paa venskabelig Maade, og siger, at det først maa meldes paa højere Steder, forinden at man tør eller kan tillade det.
3) Dersom de med Magt vil indtrænge og ingen Protest vil imodtage, maa Magt imodsættes Magt; NB. dog vige for Overmagten.

4) Da Rimeligheden er, at i den Egn de fremmede Tropper altid er stærkere end vores, saa byder Forsigtighed, at man tager sig i Agt for ej at blive afskaaren.

Den Fejl, som indløb den 25de November, bestod deri, at Hr. Premiermajor v. Flindt med Husarerne og Jægergrenadererne trak sig ud af Altona og Omegn for at retirere, da han ved Rygter lod sig forføre til at tro de Franskes Indmarche i Holsten; havde han handlet efter god militær Konduite, da burde han, naar et Rygte kom, strax ved Patrouiller og ved Spioner udforske den rigtige Grund og Sandheden af et saadant Rygte; at han indmeldte Rygtet, er ingen Fejl, lige saa lidet, at han udrykkede med sit underhavende Detachement, naar Generalmarchen slaas i Hamburg, men at han viger og forfører samtlige Eskadroner til denne Fejl, er af den Betydenhed, at jeg ser mig nødsaget til at lade Majoren arrestere for denne Forseelse; Kommandoen overtager saa længe Major Leschly.

Frederik, K. P.

Rapport fra Generalmajor Berger til Kronprinsen.

Pinneberg den 29de November 1806.

Deres Kgl. Højhed undlader jeg ikke underdanigst at melde, at Generalkvartermester-Lieutenant, Kapitajn v. Haffner i Gaar Eftermiddags Kl. 2 Slæt ankom her til, samt at Højsammes ved ham overbragte Ordre til at forkynde Arrest for Premiermajor v. Flindt og at overdrage hans hafte Kommando til Major von Leschly underdanigst er bleven efterkommet.

Mundtlig har Kapitajn v. Haffner talt med mig om adskillige Poster, som kunde være nyttige for mig at være underrettet om.

Efter Sigende skal Aarsagen, hvorfor den agendes Post ej er bleven tilladt at gaa fra Hamburg, være den, at man har Mistanke om, at engelske Varer eller Ting af Værdi, de under Arrest satte Englændere tilhørende, ved samme kunde blive bortsendt. Jeg venter med det første saa vel herom, som i Betræf den ogsaa anholdte ridendes Post at blive underrettet ved den Kgl. Chargé d'affaires, Kammerjunker Levetzau.

Underdanigst

Berger.

E. S. Da dette laa færdig til Afsendelse, lader Postmesteren i Pinneberg mig vide, at den ridendes Brevpost, som kom fra Kjøbenhavn, i Gaar Morges er bleven anholdt af de Franske, og af Postsækken skal samme have taget de Breve, som vare komne fra Husum. Den agendes kjøbenhavnske Post fra Hamburg, hvilken skulde været indtruffen her Onsdags Middag, er endnu ikke afgaaet. End videre er den Ditmarsker agendes Post, som skulde afgaa i Gaar Middags fra Hamburg, endnu ikke indtruffen. Den ridendes kjøbenhavnske Brevpost, som skulde afgaa i Gaar Aftes fra Hamburg, er rigtig gaaet

der fra til den bestemte Tid under Bedækning af Franske indtil Altona. Paa det danske Postamt skal de Franske førend Postens Afgang have indfundet sig, for at efterse de Breve, som skulde til Husum.

Beretning fra Wolfgang Haffner til Kronprinsen.

Altona den 30te November 1806.

Naadigste Herre!

I Følge Deres Kgl. Højheds højeste Befaling ankom jeg i Fredags Kl. 2 Slæt Eftermiddag i Pinneberg hos Hr. General Berger, hvilket Hr. Generalen nok i Gaar underdanigst har indberettet, ligesom jeg herved underdanigst skulde melde, at Deres Kgl. Højheds til mig naadigst givne Befalinger i ét og alt nøje ere efterkomne, og jeg ved at opholde mig indtil Kl. 9 samme Aften hos Hr. Generalen tror at være overtydet, at disse højeste Ordrer fuldkomment ere forstaaede, og enhver Misforstaaelse i Fremtiden ikke let bør kunne finde Sted.

Da til Generalen var indløben Efterretning, at den Kgl. danske Ridepost var arresteret, som den vilde gaa til Hamburg, ligesom den kjørende Post ej blev udladt af hin By, og en Del andre Rygter tillige indløb, afgik jeg Fredag Aften her til, for siden igjen at retournere til Generalen.

Deres Kgl. Højhed vil uden Tvivl i Henseende til Posternes Anholdelse alt være underrettet om det hele; ikke desto mindre, da jeg ved strax at gaa til Hamburg i Gaar Morges har talt med Postsekretær Muck, der, da han er Sproget meget mægtig, har været brugt ved disse Underhandlinger, tror jeg det dog underdanigst Pligt at anføre noget af Detailen, denne Sag vedkommende, ligesom jeg vedlægger Afskrift af de franske Generalers Ordre samt Postamtets Forestilling til Marskalk Mortier, saaledes som Sekretær Muck har givet mig samme, ligesom jeg vedlægger et Papir, hvor paa Muck blot flygtigt havde antegnet Sagens Gang. I det hele fremlyser af de Franskes Adfærd, at de ene have villet bemægtige dem den engelske Correspondance og troede, at samme meget levende blev ført fra og til Hamburg over Husum med den danske Post. De handle i Henseende til de engelske Breve med en Nøjagtighed, der grænser til Ængstelighed, og stode i den aldeles fejle Formening, at den danske Post befordrede alle engelske Breve og Varer. De ere blevne oplyste herom, og at bestandig en særskilt engelsk Post forhen har befordret den engelske Correspondance. Da Marskalken først hørte, at 4 Gange om Ugen dansk Post afgik, sagde han, at i kort Tid kunde saaledes alle engelske Varer med samme være bortsendt, om han tillod Kjøreposten at afgaa. Han er, som anført, nu underrettet om, at dette ikke kan og aldrig har fundet Sted. Sekretær Muck siger, at i øvrigt Ordrerne vare blevne udførte med megen Høflighed, og at de derved bestandigt erklærede, ej at ville røre noget Dansk, men

blot den engelske Post, som gik med den. I øvrigt holder det danske Postkontor nøje paa, at ingen engelske Breve under Pakker indleveres her fra Byen til Kontoret, for ej at give nogen Anledning til videre Mistanke for de Franske. Posterne ere, som Deres Kgl. Højhed naadigst bekjendt, senere afgaaede. De trende Breve, som troedes at være engelske, og som Ministeren endelig aabnede, vare ej engelske, og han lukkede strax hele Husumer Pungen til og gav Muck samme, da det lod, som de fuldkomment nu indsaa, at de vare urigtigt underrettede.

For nærværende ere de Franske ikkun meget svage her om og i Hamburg, rimeligvis ej 4000 Mand, men vel endnu svagere. De marchere bestandig af et Kvarter i det andet og forlægges og omlægges uafbrudt. De vente flere til Hamburg. I Gaar kom omtrent 500 Mand, men ogsaa afgik smaa Trups. Kavaleri og Artilleri er kun meget faa her. Der siges, at et saare betydeligt Kavalerikorps forventes med det første; det er ej rimeligt, og fordi der paa Hamburgerberg opføres 2 store Brædeskure, bestemte til Staldrum, kan dette ej ansés for noget, da Staldrum til nogle Hundrede Heste alt udfordrer lange Bygninger, og de i Hamburg indkvarterede Heste falde Borgerne yderst til Last i deres Næringsbrug. Her er hver Mand overtydet, at de afgaaende Tropper alle marchere igjennem Mecklenburg for at begive sig til den store franske Armé i Preussen, og ej for at okkupere Mecklenburg og angribe Pommern, som de første Rygter bestemte. At under disse Omstændigheder dog alligevel nogle flere Tropper turde ankomme her (skjønt det synes, at de alle ere bestemte til den store Armé), er meget muligt, ja rimeligt, da nogle Regimenter vel kan trænge til at klædes o. s. v., forinden de marchere længere frem. Jeg bør formode, at Hr. General Berger i Dag indsender nogle videre Efterretninger, og vover altsaa ej, for ikke at gjentage det samme, at omtale disse mere.

At 500 Mand af de hamburgske Soldater igjen ere bevæbnede, og deres Kavaleri bruges som et Slags Ordonnanser, ansé Hamburgerne for meget vigtig for dem. Der siges, at en Del Folk, bestemt at formere et Slags borgerligt Politi, vil vorde fra Frankrig sendt Ministeren i Hamburg.

Imedens Sekretær Muck var hos Marskalk Mortier i Anledning af Brevene, talede Mortier med en anden General og fortalte denne, at Lecoq, som havde overtaget Kommandoen i Hameln ved dets Overgivelse, havde været udsat for sine egne Troppers Raseri, havde maattet skjule sig, ja, at Uordenen havde gaaet saa vidt, at en Del havde forladt Fæstningen og nu strejfede i Landet; dog vare alle Forholdsregler tagne at paagribe dem. De Franske for Fæstningen maa saaledes ej have været stærke nok, at hindre dette.

De Franske her sige, at deres Kejser er nu i Polen, og de forvente ogsaa at komme did hen. I øvrigt hersker megen Politesse og Venskab for de Danske hos dem. Selv Sekretær Muck har ej faaet nogen Indkvartering i det Hus, han bebor, fordi han er dansk Embedsmand.

Efter mulig at forblive endnu i Dag her, skulde jeg gaa tilbage til Pinneberg i Følge den Aftale, jeg gjorde med General Berger, og skal jeg da der fra siden underdanigst begive mig til Kiel igjen.
Deres Kgl. Højheds vedvarende Naade anbefaler sig

underdanigst
Wolfgang Haffner.

Andragende fra Major Flindt til Generalmajor Berger.

Ottensen den 30te November 1806.

Jeg har ved den mig paalagte Arrest opfyldt de Pligter, jeg efter Lovene skylder mine Foresatte. Æren som det eneste, en Militær har at være stolt af, og som enhver retskaffen Militær bør vaage over, byder mig nu at opfylde de Pligter, jeg skylder mig selv. Jeg haver med megen Eftertanke og Overlæg, Skridt for Skridt, fulgt mine Handlinger og Fremgangsmaade og maa tilstaa, at jeg ikke kan finde, hvorudi min Forbrydelse bestaar.

Efter de Bevægelser, som Rygter siger, at der Tirsdagen den 25de dennes have været under den paa Grænserne værende Cordon og dybere inde i Landet, lader mig ikke et Øjeblik tvivle om, at der jo maa være foregaaet en Fejl, men om jeg haver begaaet denne, derom ønsker jeg dels selv, dels for Verden og dels for mine Undergivnes Skyld at blive overbevist, thi disses Domme ere mig langtfra ikke ligegyldige. Det haver stedse været Formaalet for mine Bestræbelser at handle saaledes, at hele Verden kunde vide og bedømme det. Jeg maa derfor underdanigst udbede mig Forhør i denne Sag, for hvilket jeg kan fremlægge de Grunde, hvorefter jeg har handlet, og udbede mig fremlagt mine Meldinger.

H. Flindt.

Ansøgning fra Major Flindt til Kronprinsen, hvori han ansøger allerunderdanigst om naadig Tilgivelse og Løsladelse af sin Arrest.

Ottensen den 7de December 1806.

Naadigste Prins!

Tillad, at jeg i dybeste Underdanighed fordrister mig at henvende mig til Deres Kgl. Højhed og bekjende for Dem, at mit Sind (da jeg troede at have anvendt al mulig Flid i Tjenesten og efter min Indsigt og Formening havde indrettet og anordnet alt i den bedste Hensigt og paa bedste Maade, ved alle de Rygter og Domme, jeg hørte over den mig paalagte Arrest, og endnu kom dertil et Brev fra Generalmajor v. Berger, hvorudi han sagde mig, at han alene var Skyld i den blinde Alarm, der var gjort) var i saadan heftig Bevægelse, da jeg forlangte Forhør, at jeg ikke overlagde, hvad jeg

forlangte; ved koldere Overlæg og Eftertanke indsér jeg min Overilelse og Fejltagelse. Deres Kgl. Højheds noksom bekjendte Mildhed giver mig sikkert Haab om Deres naadige Tilgivelse og Fritagelse for min Arrest.

Dersom mit Helbred tillod mig at efterkomme min Pligt, vilde jeg have bedet Deres Kgl. Højhed om Tilladelse at tage til Kiel, for personlig at udbede mig Deres Naade og saa meget som muligt at kunne undskylde mig for Deres Kgl. Højhed, da intet er mig mere smerteligt end at have paadraget mig Deres Unaade.[1])

Allerunderdanigst
H. Flindt.

---

[1]) Paa denne Ansøgning skrev Kronprinsen egenhændig følgende Resolution: Major Flindt løslades, og Sagen bortfalder aldeles og ansés som ej begyndt.

Den forandrede militære Stilling i Danmark og Begivenhederne indtil Freden i Tilsit,

eller Perioden fra December 1806 til Juli 1807.

Selvfølgelig var den Rolle, som Danmark havde spillet lige over for Franskmændene, den Villighed, det havde vist til at forbyde den engelske Post, og det Arrangement, det i det hele havde truffet med de franske Generaler, egnet til at gjøre Storbrittanien utilfreds, og jo mere de danske Tropper droges tilbage fra Grænsen, hvor de Franske stode, og anbragtes ved Kysterne, desto mere maatte Danmark synes at have taget Front mod England.

En Omstændighed, som bidrog til, at det, som var sket militært, tog sig ud som en Frontforandring, foretagen mod England, var nogle Sikkerhedsforanstaltninger, som Kronprinsen traf paa Sjælland strax efter, at Hærens Gros var trukket bort fra Holsten, men som vare begrundede i Sverigs nu store Rustninger.

Der var vel ikke noget foruroligende i det dansk-norske Monarkis Forhold til dets østlige Nabomagt, som Aktstykkerne, der ville blive fremlagte, til fulde vise. Man vidste, at Rustningerne skete som Følge af de krigerske Forviklinger, hvori Sverig var kommet i Pommern, og at de Tropper, som samledes i Sverig, skulde transporteres til Fastlandet, men selv Christian Augusts Breve[1]) vare dog ikke ganske fri for at opfordre Kronprinsen til at være paa sin Post lige over for Skaane.

For Sjællands Vedkommende vare de som nødvendige ansete Udrustninger alt befalede den 29de September 1805, som vi vide af det foregaaende, men der var i det lange Tidsrum, som var forløbet siden da, indtraadt nogen Slappelse, da Regimenterne, for at soulagere Kassen, havde ladet saa mange Frifolk hjemsende, som den forøgede Vagttjeneste paa nogen Maade tillod, og flere af de begyndte Forsvarsanstalter vare standsede. Den 5te December 1806 befalede Kronprinsen Gedde at foranstalte, at Nyholmsbatterierne Quintus, Citadellets Søbatterier, Trekroners Batteri og Kronborg Fæstning bleve

---

[1]) Disse findes blandt Aktstykkerne.

monterede og forsynede med skarp Ammunition, samt at de erholdt Besætning og Piketter strikte efter den i Efteraaret 1805 givne Befaling.[1])

Man gik derfor nu til Værks med at opstille Kanoner og kjøre Krudt rundt samt med at etablere nye Vagter og forøge Besætningen paa nogle af Batterierne, f. Ex. paa Prøvestens Blokskibe. Dog blev der ikke indkaldt Frifolk eller Nationale i større Maal, da Kronprinsen mente[2]), at dette ej for Tiden behøvedes, men kunde udsættes.

I Slutningen af December skete der den yderligere Forandring i den militære Stilling paa Halvøen, at en Del af den Styrke, som var trukken bort fra Holsten, droges tilbage over Kongeaaen. Ved Parolbefaling af 29de December befaledes det nemlig, at 1ste jyske Regiment fra Egnen om Frederikstad skulde marchere til Fredericia, at 3dje jyske skulde marchere til Foldingbro og Skodborg, begge disse Regimenters Artilleri til Egnen øst for 3dje jyskes Cantonnement, og endelig Slesvigske Rytterregiment til Kolding. Ved samme Lejlighed forlagdes det slesvigske Infanteriregiments 2den Bataillon fra Husum til Slesvig By.

Troppekoncentrationen til Holsten kunde nu betragtes som ophørt i dens tidligere Omfang. Der fandtes vel endnu i Holsten Kronprinsens og Prins Christian Frederiks Regimenter, hvilke havde hørt til Kjøbenhavns Garnison, men efter Udskrivningen vare henholdsvis et fynsk og et laaland-falstersk Regiment, end videre de sjællandske lette Batailloner og det sjællandske Jægerkorps, som var i Færd med at blive en fynsk Afdeling, samt Husarregimentet, som for en Del rekruteredes fra Sjælland, og noget Artilleri fra Sjælland. Der fandtes end videre i Slesvig det fynske Infanteriregiment fra Fredericia og 2det jyske, som nu var blevet en jysk Afdeling, samt de jyske Dragoner. Men ellers var der i hver Provins eller Generalkommando de til samme hørende Tropper, medens de til Jylland hørende dog vare koncentrerede i det sydlige.

Imidlertid beholdt Tropperne med Undtagelse af Styrken paa Fyn, der sattes paa Fredsfod, deres Krigsformation, og Hovedkvarteret forblev i Kiel.

Tilstanden var saadan, at hele den tidligere i Holsten forsamlede Styrke, ene med Undtagelse af de fynske Dragoner, kunde ile til Ejderen i samme Øjeblik, de Franske trængte ind i Holsten. Man kunde sige, at trods Koncentrationens Ophør bestod det tidligere corps d'armée endnu, men at det kun havde indtaget en mere skjult og spredt Opstilling. Dette forstod imidlertid Englænderne ikke, som tilmed af Ukyndighed til vore Grænseforhold troede, at de Franske vare i Holsten[3]), men at vi havde sluttet Overenskomst med dem og nu havde vendt vor hele Opmærksomhed mod Kysterne for at gjøre

---

[1]) Skrivelsen findes blandt Kronprinsens Breve i det følgende. [2]) Se Kronprinsens Ordre af 16de December i det følgende. [3]) J. G. Rist: Lebenserinnerungen, Gotha 1880, 1ste Del, Side 412.

Front mod England. De klagede over Befæstningsarbejderne ved Kjøbenhavn og Kronborg, og Tilfældet vilde, at disse i Foraaret 1807 fik en større Udstrækning end før, hvad der var begrundet i, at en Storm, som havde raset den 26de December 1806, havde tilføjet disse Fæstninger en ikke ubetydelig Skade, som det dog var Regeringens simple Pligt at bøde paa[1]).

Da Troen paa en hemmelig Forstaaelse mellem Frankrig og Danmark var almindelig i Evropa, hvor man søgte efter en Forklaring til det Særsyn, at Holsten ikke besattes af de Franske, er det ikke til at undres over, at den engelske Regering viste nogen Mistro og Mistænksomhed imod os. Men det diplomatiske Forhold mellem Danmark og England strammedes i Virkeligheden paa denne Tid ikke ubetydeligt af andre reelle Grunde. Saaledes tog den engelske Regering det ilde op, at Danmark afslog en Anmodning til det om at tillade England at sætte dets Postsække og Postgods i Land paa Helgoland, for at det der fra med helgolandske Fartøjer kunde befordres til Husum eller Tønning[2]). Men mest berørtes Forholdet dog ved den engelske Order in council, der udstedtes den 7de Januar 1807 som Svar paa Napoleons bekjendte Berliner-Dekret af 21de November 1806. Ved den forbødes der alle nevtrale Handelsskibe, som udløb fra en fransk Havn, Adgang til andre franske Havne eller saadanne, til hvilke engelske Skibe ikke havde Adgang. Den danske chargé d'affaires, Rist, som havde afløst Wedel-Jarlsberg i Efteraaret 1806 efter Fox's Død, indledede paa sin Regerings Vegne en Forhandling med den engelske Regering om denne Forholdsregel, som Danmark ikke kunde anerkjende, og erholdt den 17de Marts det Svar, at dersom Danmarks Nevtralitet bestod i bare Ord til Englands Skade, vilde man gribe til saadanne Forholdsregler, som vare egnede til at sikre Storbrittaniens Ære og Velfærd mod Følgerne af en slig Opførsel[3]).

Medens vort Fædreland saaledes kun opnaaede et taaleligt Forhold til Frankrig paa Bekostning af sin venskabelige Stilling til den anden af de store vestlige Magter, som stredes om Verdensherredømmet, udviklede de betydelige Begivenheder sig i Evropa, som bleve afgjørende for den nærmeste Fremtid, og det bliver nødvendigt at kaste Blikket paa, hvad der tildrog sig langs Østersøen bag den store i Polen staaende franske Hær.

Det besværlige Felttog nødte Napoleon til at lade Hæren henleve Tiden indtil Juni 1807 i Vinterkvarter, og der var store Vanskeligheder med Hensyn til Forplejning og Vedligeholdelse at over-

---

[1]) I Anledning af den ved Stormen foraarsagede betydelige Skade var en Kommission til Kronborg Fæstnings Forbedring under Gedde samlet paa Fæstningen i Dagene den 20de og 21de Januar. Kommissionen foreslog, at alle udgaaende Vinkler, paa hvilke Søen havde størst Magt, skulde bortfalde. (Herom en Indberetning af Gedde af 24de Januar under Protokol I). [2]) Herom findes blandt andet en Skrivelse fra Landgrev Carl af 11te December 1806 i Kommandokontorets Arkiv. [3]) Rist I, Side 413; jvf. Holm II, Side 174 og flg.

vinde. Særligt efter det blodige Slag ved Eylau i Begyndelsen af Februar 1807, der var bevirket ved et Forsøg fra Ruslands Side paa at overrumple den franske Hær i dens Vintercantonnement, maatte den franske Kejser anvende de største Anstrængelser paa at forstærke sin Hær og tillige beherske de udstrakte Kyster og Lande, som befandt sig i Hærens Ryg.

Marechal Mortier var da i Hamburg bleven afløst af Marechal Brune, som var kaldt fra Lejren ved Boulogne til Elben for at overtage Posten som Generalguvernør i Hamburg. De hollandske Divisioner forbleve i Hansestæderne, én i Hamburg og én i Lübek med Detachement i Schwerin. Den franske Division Grandjean rykkede ind i Svensk-Pommern, den italienske under Loison til Colberg, som belejredes. Disse to stode paa dette Tidspunkt under Marechal Mortier tillige med Divisionen Dupas i Stettin.

Efterhaanden kaldtes der nye franske, hollandske og italienske Tropper til Tyskland, som ogsaa et spansk Hjælpekorps. Af disse sattes de to franske Divisioner Boudet og Molitor, som ankom fra Italien til Magdeburg, en ny hollandsk Division, som forøgede Styrken i Hansestæderne, samt Spanierne under de la Romana, der rettede deres Marche mod Hannover, under Marechal Brunes Overbefaling.

Hvorvel Napoleon ikke var fuldt tilfreds med Danmarks Holdning, eftersom han ønskede, det skulde spærre Sund og Bælter for Englænderne, truede dog ingen Fare ham fra den danske Halvø. Derimod var Øen Rügen, som med sit flydende Værn og med Fæstningen Stralsund som Brohoved dannede et ingenlunde foragteligt Udgangspunkt for krigerske Foretagender i Flanken paa de Franskes Operationslinie, besat af den svenske Hærstyrke, der alt var indviklet i Krigen.

Napoleon havde forsøgt paa at indlede en Forstaaelse med Gustav IV og ladet skimte udmærkede Tilbud, men det var ikke lykkedes ham at faa den lidenskabelige Konge i Tale. Derfor lod Mortier Stralsund indeslutte af Grandjeans Division, men Fæstningen var for stærk til at kunne tages af den lille Styrke, som Mortier havde til Raadighed, og i den vanskelige Periode i Foraaret vare Napoleons Krigsmidler saa optagne, at han ikke alene ikke godt kunde forøge den, men endog ønskede helt at ophæve Cerneringen for at spare den Division, der anvendtes paa den. Den 20de April gjorde derfor Mortier Generalguvernøren i Svensk-Pommern, Friherre Essen, Forslag til en Vaabenhvile paa det Vilkaar, at den franske Troppestyrke fik Tilladelse til frit og uhindret at rømme Svensk-Pommern. Da Essen ikke kunde modtage Tilbudet, om ikke af andre Grunde, saa af den, at han ingen Bemyndigelse havde dertil, begyndte Franskmændene alligevel at trække sig ud af de Foretagender, de havde indledet mod Stralsund og Rügen, hvad der gav den svenske Styrke, som paa denne Tid daglig forøgedes fra Sverig, Lejlighed til under Forfølgning af den vigende Fjende at bryde frem fra den tilbagetrukne Stilling, hvor i den franske Division havde indpresset den. I Dagene den 1ste, 2den og 3dje April gjenerhvervede

Svenskerne under sejrrige Smaafægtninger deres Grænser ved Peene og Recknitz. Kong Gustav befalede paa Efterretningen herom, at Sejren skulde hilses med Tedeum i alle svenske Kirker og med Kanonskud og andre Højtideligheder i Stockholm og andre Garnisonsbyer. Også blandt Tropperne i Pommern steg Foretagelseslysten ved de opmuntrende Tildragelser. Der foretoges militære Expeditioner ind i Mecklenburg og Preussen. Lieutenanterne Maré og Platen overrumplede Rostock den 6te April; Major v. Bassewitz gjorde et Strejftog til Schwerin, naaede vel ikke Byen selv, men tog i den lille Landsby Pinnow i Nærheden en halvhundrede Mand til Fange af de hollandske Tropper, som laa i og om den mecklenburgske Hovedstad. Andre Tog gik under Major Palmstjerna til Wollin og under Major Hopken hen imod Stettin, hvor Grandjean havde trukket sig hen [1]).

Disse Foretagender vakte stor Opsigt, og Kronprins Frederik i Kiel lod sig af dem bevæge til ikke blot at lade Officerer rejse ud for at indhente nøjagtige Oplysninger om, hvad der foregik, men endog at byde Ewald paa ny at forstærke Grænsebevogtningen, thi naar Hollænderne og Svenskerne kom i Kamp, kunde, som han skrev, denne atter nærme sig vore Grænser [2]).

Uden Tvivl bidrog det skete til, at Stralsund og Rügen af de Allierede blev udvalgt til det Punkt, hvor fra en større Diversion af kombinerede Kræfter burde udgaa.

Imellem de Allierede havde der nemlig været megen Tale om en saadan Diversion, og i England bebrejdede Offentligheden i stærke Ord Regeringen, at den lod Hær og Flaade forblive i Uvirksomhed hjemme, medens Napoleons vanskelige Stilling i Polen og den udstrakte Kyst i hans Ryg frembød glimrende Udsigter for et dristigt Foretagende. Da i Marts Maaned det nye Ministerium kom til Roret i London, som har faaet sit Navn fra de Medlemmer af det tidligere Pittske, der fik størst Indflydelse i det, nemlig Castlereagh og Canning, blev en kraftig Optræden i den nævnte Retning besluttet. Landgangshæren paa Englands Kyst forøgedes til 30 000 Mand, Flaaden ved Dover forstærkedes, og Transportskibe samledes. Kun Stedet, hvor Styrken skulde optræde, var endnu ikke valgt. Napoleon ventede den lige saa meget i Holland og i Hannover, som i Østersøen.

I April Maaned afgjordes det i Konventionerne til Bartenstein, som sluttede de Forhandlinger, der havde været førte under Østerrigs Mægling om Krigens Standsning, at foreløbig 5000 Preussere under Blücher og de 30 000 Mand engelske Tropper skulde forenes paa Rügen med en svensk Styrke, der bestemtes til en 10—12 000, men

[1]) Herom kan ses Björlins „Sveriges krig i Tyskland“, Side 175 og flg. [2]) Om den forstærkede Grænsebevogtning vil fornøden Oplysning kunne findes i nogle Aktstykker, som forelægges. Derimod trykkes ikke de udsendte Officerers Beretninger, da de næppe frembyde noget, der har historisk Værd.

senere gik op til c. 18 000 Mand, hvoraf dog kun 14 000 vare egentlige Felttropper.

De Svenskes nys beskrevne Fremrykning blev imidlertid ikke af lang Varighed. De Franske hævede Belejringen af Colberg, og med Loisons Division samt Grandjean i Stettin og andre Tropper, som i Hast sendtes mod Nord fra Berlin, ilede Mortier paa ny mod Svensk-Pommern, paa samme Tid som Marechal Brune efter Napoleons Befaling tog sit Hovedkvarter i Schwerin, hvor to hollandske Divisioner koncentreredes. Efter en Dags Kamp ved Grænsen, der var mindre lykkelig for Svenskerne, afsluttedes paa Essens Foranledning Vaabenstilstanden til Schlatkow den 18de April, i Følge hvilken Svenskerne lovede at forblive rolige i Svensk-Pommern og ikke sende Understøttelse hverken til Colberg eller andre Steder. Efter Afsluttelsen af denne Overenskomst, hvis Opsigelsesfrist sattes til 10 Dage, vendte Mortiers Tropper tilbage til deres midlertidigt forladte Opgaver.

Napoleon approberede Stilstanden med det Forlangende, at Opsigelsesfristen skulde forandres til en Maaned; han vilde nemlig have en saa lang Frist, at han ikke for Svenskernes Skyld behøvede at tage Hensyn til sine Troppers Anvendelse. Essen nødtes, ved Mortiers Trusel om i Vægringstilfælde at ville opsige Traktaten, til at bifalde en Additionelartikel, der forlængede Fristen efter Napoleons Ønske, men denne vilde Kong Gustav ikke gaa ind paa, da han vilde forbeholde sig Fordelen ved en kort Opsigelsesfrist, naar først Hjælpetropperne vare komne. Da det imidlertid ingen Skade var til, at de Franske levede i Troen paa en længere Opsigelsesfrist, undlod han at svare og afspærrede i Steden derfor al Forbindelse mellem Sverig og Pommern, saa at Svarets Udeblivelse kunde fortolkes som en Følge af Afspærringen.

I Slutningen af April skete der den Forandring i den militære Situation i Nordtyskland, at Mortier med sine Tropper droges til den store Hær i Polen, og at Bevogtningen af hele den tyske Nordkyst fra Ems til Peene overdroges Marechal Brune, som i det Øjemed fik et Korps til sin Raadighed, der kaldtes den store Armés Observationskorps og dannedes af de tre hollandske Divisioner, Divisionerne Molitor og Boudet i Magdeburg samt Spanierne under de la Romana i Hannover. Hovedkvarteret blev Schwerin, hvor fra Brune den 16de Maj meldte General Essen, at han havde afløst Mortier. Observationskorpsets Tropper fordeltes saaledes: en hollandsk Division under Dumanceau besatte Hamburg med Detachement i Cuxhaven og Bremen, en var i Lübek og Schwerin, den tredje under Gratien ved Peene; Divisionen Boudet marcherede til Stettin; til Anvendelse, hvor det behøvedes, beholdtes Divisionen Molitor og Spanierne i Reserve.

Selvfølgelig var den manglende Ratifikation af Additionnelartiklen til Vaabenstilstanden i Schlatkow Gjenstand for Brunes Opmærksomhed fra den Tid, han overtog Kommandoen lige over for Svenskerne i Pommern. Han udbad sig i den Anledning en Conference med Essen, men erholdt den 27de Maj som Svar den Meddelelse, at Kongen ikke havde ratihaberet Tillægsartiklen. Dog gaves denne Meddelelse i

forsonlige Udtryk. Som Grund anførtes, at Kongen, da han modtog den af Essen undertegnede Forandring i Konventionen, allerede havde offentliggjort den oprindelige og notificeret den til sine Allierede. Tillige tilbødes der Marechallen en Sammenkomst med Kongen. Essen skrev nemlig, at han med Glæde vilde have modtaget Brunes Tilbud om en Conference, dersom ikke Kongen udtrykkelig havde bemyndiget ham til at underrette Marechallen om, at Kongen den 1ste Juni vilde tage sit Hovedkvarter i Greifswalde og havde til Hensigt at tilstaa Marechallen en Sammenkomst i det Tilfælde, at denne maatte ønske at forklare sig for ham.

Da Brune heraf havde Grund til at antage, at Aarsagen til, at Ratifikationen var udebleven, kun var at søge i formelle Vanskeligheder, der udsprang af Kongens Værdighedsfølelse, men at Kongen i Realiteten ikke vilde fragaa den Forpligtelse, hans Generalguvernør i Pommern ved sin Underskrift havde paataget sig, lovede han at indfinde sig hos Kongen, i det han uden Tvivl tillige har troet derved at faa Lejlighed til at kunne bidrage til en saadan politisk Udsoning med Sverig, som Napoleon havde paalagt Brunes Formand i Kommandoen, men rigtignok ikke ham. at virke for[1]). For en Forsigtigheds Skyld beordrede han dog Molitors Division at marchere til Demmin, saa at han i Midten af Juni vilde kunne have Boudet og Molitor samt Gratiens Divisioner til Raadighed, hvis Kongen ikke vilde underkaste sig Tillægsartiklens Bestemmelser.

Marechallen skulde dog snart erfare, at hans Forudsætninger om Kongens Stemning vare fejlagtige.

Gustav IV var kommen til Rügen den 12te Maj, hvor den Gang hele den svenske for Krigen i Tyskland opbudte Styrke var samlet og en Del af det preussiske Korps under Blücher indtruffen. Han havde mere end nogen Sinde før indviklet sig i fantastiske Forestillinger om et Krigstog, som havde Napoleons Afsættelse og Bourbonnernes Gjenindsættelse paa Frankrigs Trone til Maal. Han havde ført med sig et lille Korps, som var dannet i Sverig af franske Krigsfanger under en Hertug af Pienne, hvilket i Kongens Fantasi skulde optage alle de franske Soldater, som under Kongens sejrrige Fremrykning faldt fra Napoleon for at stille sig under den legitime Fane, Korpset førte[2]). Hans Hensigt med den Samtale, han tilstod Brune, var ingen ringere, end at formaa Marechallen til Frafald fra Napoleon med alle sine Tropper.

Den 4de Juni ankom Brune fra sit Hovedkvarter i Anklam til den svenske Grænse og førtes til Schlatkow, hvor den meget omtalte

---

[1]) Se „Historisk tafla af f. d. Konung Gustaf IV Adolfs sednaste regerings-år“, Stockholm 1810, Bilagor, Side 82. [2]) Dette Korps, som var Gjenstand for hemmelige franske Iagttagelser, optræder i de Beretninger, der findes i Dépôt de la guerre, under forskjellige Navne, saasom „le corps Bourbonnien“, „la légion de Condé“ m. m. Dets officielle Navn var eller blev „le régiment du Roi“. Det var efter Indberetninger til Brune klædt i himmelblaa Uniformer og ansaas for langt stærkere, end det var, da dets Styrke aldrig kom til at overstige en 100 Mand.

Samtale fandt Sted, som Brune burde have undgaaet, især da han manglede behørig Aandsnærværelse til med Kraft og Værdighed at afvise Kongens kyniske Nærgaaenheder[1]). Følgen af denne Samtale

---

[1]) Da denne Samtale mest kun er bekjendt fra det ensidige Referat, som Kongen lod indrykke i Inrikes Tidningen for 11te Avgust 1807, hvilket ogsaa findes optaget i Historisk tafla o. s. v. tillige med Brunes Dagsorden af 10de Juli, hvori Samtalen kortelig berøres, skal den her gjengives efter Brunes Beretninger til Kejseren, hvilke Redaktøren har haft Lejlighed til at se. I en Beretning, dateret Anklam den 4de Juni, altsaa skreven umiddelbart efter Hjemkomsten fra Mødet, melder Marechallen, at Samtalen først drejede sig om Additionnelartiklen, og at det var ham paafaldende, at Kongen under Ordskiftet kun benævnte Kejseren Bonaparte; men at den dernæst tog et andet Løb. Efter at Brune havde gjort opmærksom paa, at Kejseren aldrig havde nægtet en Konvention Gyldighed, som var sluttet mellem to Generaler, og udtalt sin Forvisning om, at Kongens Loyalitet var Borgen for, at ogsaa han vilde handle efter de Principper, som vare almindeligt anerkjendte, faldt Ordene omtrent saaledes:

Kongen. Meget vel. Men jeg har givet Dem til Kjende gjennem Essen, at den først afsluttede Vaabenstilstand var den ene rette, og eftersom De giver mig Lejlighed dertil, skylder jeg Dem at sige, at Bonaparte ikke er Deres Suveræn.

Brune. Sire! Min Suveræn er Kejser Napoleon, den største Mand i Evropa.

K. Han er stor til visse; men han vilde have været større, dersom han havde indskrænket sig til at være General og havde tjent sin Herre.

B. Deres Majestæt synes at ignorere Evropas Situation og især mit Lands. Frankrig er lykkeligt, stort, mægtigt, og det kjender de Fordele, som skyldes den Monarks Génie, det har valgt.

K. Deres legitime Suveræn er ogsaa stor.

B. Der er ikke længer i Frankrig Tale om ham, De taler om. Vort Land elsker desuden Gloire'n, og ingen Bourbon har vist sig paa Hæderens Carrière.

K. (indsmigrende). Jeg véd, at denne Monark ikke har haft udmærkede Krigere i sin Tjeneste, men De, Hr. Marechal, som har erhvervet Dem Hæder, — hvorfor vender De ikke tilbage til Deres Suveræn, som strækker sin Arm ud imod Dem?

B. Jeg kjender ingen anden Herre, Sire, end Kejser Napoleon.

K. Altsaa skal Kejseren af Rusland og jeg vedblive at være de eneste, som ville understøtte den retfærdige Sag. Frankrig vil ikke selv gjøre noget. O! de Franske tænke ikke som De. Kjender De ikke de Proklamationer, som ere udfærdigede for at opmande de tro Undersaatter?

B. Nej! dem kjender jeg ikke.

K. Er det virkelig sandt? Hertugen af Pienne er her. Jeg skal kalde paa ham, og han skal gjøre Dem bekjendt med dem.

B. Jeg beder Deres Majestæt om at fritage mig for —

K. Nu vel! Jeg skal lade disse trykte Sager hente. De skal selv faa dem til Læsning.

B. Jeg tvivler, Deres Majestæt, ikke om, at der existerer mange Proklamationer og mange Sorter, men man lægger ikke Mærke til dem.

K. Vær vis paa, at Franskmændene ikke tænke som De. Kom dog tilbage til den retfærdige Sag. Principper ere udødelige. De maa se Proklamationerne. Her har De —

B. Deres Majestæt leder den Conference, jeg skulde have med Dem, paa Vildspor. Tillad mig at sige, at Suverænerne lidt ere Børn af Revolutionerne. Hvis Deres Majestæt vilde gjøre Dem noget fortrolig med denne Tanke, vilde De gjøre Dem til Ven af den store Monark, af hvis Generaler jeg er en.

blev, at Brune maatte forberede sig paa, at Kong Gustav opsagde Vaabenstilstanden og begyndte Fjendtligheder efter kun 10 Dages Forløb. Han samlede derfor, saa snart ske kunde, de tre nævnte Divisioner og desuden Loisons ved den svenske Grænse i Pommern.

Det vigtigste Spørgsmaal for Brune var paa denne Tid, hvor Englænderne vilde lande. Kejseren havde ikke kunnet faa sikre Efterretninger om den engelske Flaades og den engelske Hærs Færd hyppigt nok. De vigtigste Observatører var Bourrienne i Hamburg, der havde Agenter langs den hannoveranske Kyst og i holstenske og slesvigske Havnestæder, og den franske Gesandt i Kjøbenhavn, som havde Agenter i Helsingør og ved store Bælt. Fra Danmark skulde især Østersøen, Bælt og Sund observeres. Efterretningerne sendtes til Bourrienne i Hamburg, som atter skikkede dem til Clarke i Berlin.

Fra den 20de Maj, da Didelot indtraf i Kjøbenhavn, hvor hidtil Desaugiers som chargé d'affaires havde ledet Gesandtskabsforretningerne, bleve Efterrètningerne om Englændernes Bevægelser meget hurtige og bestemte. Han meldte vel strax, at man i Kjøbenhavn tvivlede om, at Englænderne vilde til Østersøen, men tre engelske Krigsskibe, som havde ligget der, vare dog gaaede der hen. Den 30te Maj ankom der flere engelske Skibe til Sundet, og om Bord paa det ene af disse var Lord Gower, der var udnævnt til Gesandt i Rusland. I Slutningen af Juni erfarede Didelot fra sin Observatør i Helsingør, at en Del af den engelske Flaade alt for en 7—8 Dage siden var gaaet under Sejl fra England med den hannoveransk-tyske Legion under Decker om Bord, og nu fulgte der nøjagtige Efterret-

---

Efter et Øjebliks Tavshed, under hvilken Kongen med tindrende Øjne skarpt havde betragtet Brune, udbrød han dernæst: „Jeg sér, der er intet Haab. De har intet fransk Hjærte. Jeg glemmer, jeg er Suveræn. De er meget besynderlig. Man kan lide Nederlag, maaske tabe Batailler, men Forsynet erklærer sig til sidst for de legitime Konger. Den retfærdige Sag sejrer, Ligevægten gjenoprettes." . . . Kongen vedblev paa samme Maade i nogen Tid med Sentenser, hvorefter han omsider afbrød Samtalen med de Ord: „Det er lang Tid siden, vi vare samlede sidst. Jeg beklager Dem." Derpaa fjærnede Brune sig, opbragt — som han skrev — over at have forudsat sund Sans hos denne Konge og fuldkommen paa det rene med, at man ikke burde gaa til saadanne Sammenkomster uden forud at have sikret sig mod saadanne Misbrug, som Kongen havde gjort sig skyldig i. I en anden Beretning af 7de Juli omtaler Brune paa ny Sammenkomsten. Han indsendte nemlig da de Proklamationer, som Kongen af Sverig havde tilstillet ham, og meddelte samtidigt, at han, efter at være stegen i sin Vogn, modtog en Indbydelse fra Kongen, overbragt ved Toll, til at drikke Te, hvilken han først ikke besvarede, eftersom han sad hensunken i Grublerier paa Grund af, at hans Sind nu var bragt ud af den Ligevægt, som han mente at have bevaret under Samtalen. Men da Kongen af Hollands Adjudant, som ledsagede ham, rev ham ud af hans Distraktion, steg han ud og traadte ind i Kongeboligens forreste Sal, hvor Toll efter 10 Minutters Ophold bragte ham Te. Han beskriver den Maade, hvorpaa han tog den flove Situation, saaledes: J'effleurai le vase de mes lèvres, versai le thé dans la soucoupe sans affectation, mais sans en boire une goutte. Je demandai un verre d'eau, je le bus et remontai en voiture.

ninger om denne og de senere engelske Transporters Bevægelser gjennem store Bælt og Sundet.

Da Englændernes 1ste Division ankom til Rügen, opsagde Kong Gustav den 3dje Juli Vaabenstilstanden til Schlatkow.

Slaget ved Friedland var da leveret (den 14de Juni), og Felttogets Skæbne var saa utvivlsomt afgjort til Kejser Napoleons Fordel, at Brune, da han indmeldte Opsigelsen, med rette kunde tilføje, at den svenske Konge kun daarligt iagttog Tiden.

Som bekjendt, fik man faa Dage efter Budskab om Freden i Tilsit, der blev Anledning til, at den engelske Regering pludselig og uventet svigtede Kong Gustav paa Rügen for at bruge den udrustede Hær og Flaade, som dels var paa Rügen, dels endnu paa Englands Kyster, til at overfalde Sjælland.

Aktstykker

til Perioden fra November 1806 til Juli 1807.

A. Fra Grænsen mod Sverig.

Rapport fra Christian August til Kronprinsen.

Friederichstein den 17ten November 1806.

Gnädigster Herr!

Nach den letzten Briefen aus Gothenburg soll man sich dort aus allen Kräften sowohl zu Lande als zu Wasser rüsten. Nähere Details have ich bis jetzt nicht erhalten können. Sobald ich aber bestimmtere Nachricht erhalte, werde ich Ewr. Königl. Hoheit meinen unterthänigsten Rapport einsenden. Es ist meine Pflicht hiebei unterthänigst anzumerken, dass der diesjährige Futtermangel, wodurch die Anzahl der Pferde und des Viehs hier im Lande bedeutend vermindert wird, uns hier im Fall eines Angriffs in keine geringe Verlegenheit setzen würde, da die Versammlung und Beweglichkeit der Truppen dadurch, wenn auch möglich, doch verspätet und vermindert würde. Man sagt allgemein, dass dieses Truppencorps nicht in englischem Sold sein würde. Indess sind die hier angrenzenden schwedischen Provinzen in Hinsicht des Mangels in derselben Lage mit uns.

Der letzte unangenehme Vorfall an der holsteinischen Grenze wird hoffentlich für den Augenblick keine Folgen haben. Sollte dies aber, wie ich fürchte, späterhin der Fall sein, dann bitte ich unterthänigst, dass Ew. Königl. Hoheit einen Mann nicht vergessen, der mit Ihnen, gnädigster Herr, zu stehen und zu fallen und den Verlust seines Vaterlandes nicht zu überleben wünscht.

Unterthänigst

Christian, Prinz zu S. Holstein.

Breve fra Konsul Brown i Malmø til Kronprinsen.

Malmø den 20de November 1806.

Underdanigst Memorial!

At Deres Svenske Majestæter, Hs. Kgl. Højhed Kronprinsen og de 2 Kgl. Prinsesser ankom til Malmø Tirsdagen den 11te November, for her sandsynligen under hele Vinteren at residere, er Deres Kgl. Højhed formodentlig bekjendt. I Tirsdags, den 18de ds., forøgedes den Kgl. Families Antal her ved Hendes Majestæt Dronningens Fru Søster, Hertuginden af Braunschweig-Oels's Ankomst tillige med hendes tvende Sønner. Malmø er saaledes nu i en lustré Tilstand, om ikke den Kgl. Familie havde Sorg for den afdøde Hertug af Braunschweig, og andre tilstødte Hændelser opvakte Deltagelse og Bekymring. Smaa Promenader til Vogns ere den eneste Rekreation, Hendes M. Dronningen og de Kgl. Børn tage sig. Hs. M. Kongen er næsten hver Formiddag til Hest.

Da jeg altid, hvor jeg i Sverig opholdt mig, ved Hs. M. Kongens Nærværelse ikke har forsømt at iagttage den skyldige Respekt, saa har jeg og ikke nu tilsidesat en saadan Skyldighed. Efter at have opvartet de første i Hs. M. Kongens og Kronprinsens Suite, indfandt jeg mig i Gaar Morges ved Kuren. Hs. Majestæt kom ikke ud af sit Kabinet, men han havde den Naade igjennem Oberkammerjunkeren, Hr. Greve Stenbock, at lade mig sige, Kl. 12 vilde jeg erholde privat Avdiens. Jeg indfandt mig altsaa, blev introduceret af Hr. Greven og nød den naadigste Optagelse. Hs. Majestæt behagede i henved 20 Minuter at underholde sig med mig. Han erkyndigede sig med megen intérêt om Deres Kgl. Højheds Velbefindende, hvorpaa jeg gav til Svar, at de sidste Efterretninger, jeg havde, lod mig haabe og formode, Deres Kgl. Højhed var i Besiddelse af Højstsammes sædvanlige gode Sundhed. Hs. Majestæt beklagede den Vending, Krigen tog, og syntes at være af den Tanke, at den vigtigste og haardeste Kamp stod endnu tilbage, som han var af Formening forenede Anstrængelser i Fjor havde kunnet forekomme. Han ytrede det Ønske, at Deres Kgl. Højhed ikke maatte fæste for fast Tillid til franske Løfter. Med Rørelse ønskede han, at Deres Kgl. Højheds Helbred ikke maatte lide ved de Fatiguer, Højstsammes ham velbekjendte Virksomhed kunde i en ublid Aarstid udsætte Deres Kgl. Højhed for. I de naadigste Udtryk congédierede Hs. Majestæt mig.

Hs. M. Kongens Oberadjudant (før vare alle disse nu titulerede Oberadjudanter kongelige Generaladjudanter af Flygeln), Oberstlieutenant Hammarfeldt, ankom fra Stockholm til Malmø i Mandags den 17de. Dette er den samme Søofficer, som her i Sommer organiserede Malmøs 12 Skjærgaards-Kanonbaade. Han imodtog her Hs. Majestæts nærmere Befalinger og rejste samme Dag til Ystad for at begive sig til Stralsund og imodtage Kommandoen over de 20 (af 2. A.) der befindtlige tjenstdygtige Skjærgaardsbaade. Nogle Kuttere og Brigger siges og skulle fra Carlscrona forene sig med det første

med denne Skjærgaards-Eskadre. En svensk Kutterbrig, destineret fra Carlscrona til Stralsund, skal i disse Dage have stødt paa Grund ved Bornholm.

Man lever her i det Haab og den faste Overtydelse, at Stralsund i Hændelse af Angreb vil gjøre en fortvivlet Modstand og ikke indtages.

Jeg kan tydelig nok mærke, at den Modstand, de danske Forposter nylig gjorde paa den holstenske Grænse imod det Indtrang, man intenderede, har adspredt en Taage, man ligesom nærede og levede udi i Henseende til Danmarks principes; man har nu fundet, at Danmark ikke har væbnet sig uden for at forsvare sammes nevtrale Grænser imod hvem som helst. Jeg tror, at denne Opdagelse, som har kostet de Vantroende saa meget Hovedbrud, glæder nu Svensken i Sjælen. Aarsagen er naturlig, de ansé sig nu i Danmark at have en Formur.

Af de ved Travemünde til Fange gjorte Svenske er her efter Berettelse i dette Øjeblik ankommen en Kapitajn Reutercrona af Kronobergs Regiment; man vil vide, at de svenske Tropper alle af Hs. Majestæt den franske Kejser frilades. Ritmester Baron Toll er og her ankommen fra Tyskland.

Det tales om, at Hs. M. Kongen snart turde foretage en hastig Rejse til Carlscrona; man vil og vide, at en Del engelske Krigsskibe af den mindre Klasse turde endnu i Aar vise sig i Østersøen. Ellers sker ingen extraordinære Armeringer her paa Kysten, mig vitterligt, for det nærværende.

Den her sig opholdende engelske Minister, Hr. Pierrepoint, har kuns været 2 à 3 Gange ved Hoffet siden Hs. Majestæts Ankomst. I Forgaars expederede han en Kurér pr. Gothenborg til England. I Gaar efter Taflet var Kongen og han i en lang Samtale. Hs. M. Kongen af Sverigs Parti synes én Gang for alle at være taget, ikke at forlade den engelske Alliance.

Man vedligeholder den Tanke, at Hs. Majestæt her turde sammenkalde en Rigsdag i Vinter. Forberedelser dertil spores imidlertid ikke, og jeg for min ringe Del er af den Formening, at en saadan Stændernes Sammenkaldelse alene nu vilde foranlediges af Krigens Gang imellem Rusland og Frankrig, som vel ikke ved denne Aarstid kan i et nordisk Klima avancere stort.

Jeg anbefaler mig i dybeste Underdanighed til Deres Kgl. Højheds Naade.

Underdanigst
W. Brown.

Malmø den 27de November 1806.

Underdanigst Memorial!

Jeg havde den Naade i dybeste Underdanighed pligtskyldigst at opvarte Deres Kgl. Højhed den 20de dennes med tvende Skrivelser;

disse underdanigst herved paaberaabende har den Ære videre at indberette.

I de med sidste Post (denne Dags) ankomne Stockholms Aviser findes anført, dateret fra Stralsund den 8de November d. A., at Generalguvernøren, Baron von Essen, dér havde beordret Generallieutenant Armfeldt at rykke ud af Staden med 4 Divisioner til Grænsernes Forsvar imod de franske Tropper, der allerede havde beuroliget enkelte Stæder i Pommern. Ordrerne vare „at nedsabla och förgöra alla Fransoser, der de träffas,“ en Ordre saa alvorlig og uforsonende læses endog her ikke uden at opvække Inquiétude, thi man grues ved Tanken af Repressailler, og den svenske Ordre, trykt, som den er, i et offentligt Blad, turde naa den Fyrste, som den angaar.

Prinsessen af Braunschweig-Oels afrejste alene (efterladende hendes tvende Prinser) i Gaar her fra til Ystad, for videre at over Stralsund begive sig til sit Fyrstendømme; for Hds. Durchlauchtighed skal Arveprinsen af Baden have udvirket Hs. Kejserlige franske Majestæts Tilladelse og Pas, at ubehindret under Hs. Majestæts Protektion tilbagevende til Braunschweig; man havde ikke i dette Dokument de hertugelige Prinser, og dette har forvoldet deres Tilbageblivelse. Hs. M. Kongen har ved Ordrerne i Dag befalet, at disse unge Hertuger skal nyde samme militære Honneurs under deres Ophold i Sverig, som Hs. Kgl. H. Kronprinsen.

En Grev Wartensleben fra Preussen ankom her til den 23de eller 24de dennes; han er rejst her fra til Helsingborg.

Svenske Tropper ere i disse Dage paa deres Marche til Ystad igjennem Skaane; man nævner disse at udgjøre imellem 1200 à 2000 Mand, bestaaende af en stor Del af Bahuslehns Dragonregiment og Gothenborgs Artilleriregiment, med hvilket, som bekjendt, det Stedingkske hvervede Regiment Anno 1800 inkorporeredes. Disse Tropper skal transporteres strax til Stralsund. Man siger, at disse i Gothenborg ersættes af Vest-Götherne. Den russiske Minister, Hr. Alopæus, ventedes her til i Aftes; jeg har ikke erfaret hans Ankomst. Den fra Madrid tilbagekaldte svenske Minister, Hr. Major Adlersberg, er i disse Dage ankommen og opholder sig her.

Til England expederedes atter i Nat en Kurér af den engelske Minister over Gothenborg. I Tirsdags, Aften sildig, expederedes her fra direkte til Kjøbenhavn og formodentlig videre Lieutenant Peyron som svensk Kurér.

Tillader Aarstiden det, paastaas, at end flere svenske inddelte Regimenter komme at gaa i Aar til Pommern.

For øvrigt er her ved Hoffet alt tilsyneladende tyst.

I dybeste Underdanighed har den Naade at undertegne mig,

Deres Kgl. Højheds

underdanigst tropligtige

W. Brown.

Rapporter fra Christian August til Kronprinsen.

Frederiksten den 1ste December 1806.

Vedlagt tager undertegnede sig den underdanigste Frihed at tilstille Deres Kgl. Højhed udi Afskrift tvende Breve fra Sverig, som indeholde tilforladelige Efterretninger om de der stedfundne militære Bevægelser. Andre Breve fra Nabolandet stadfæste disse Efterretningers Sandfærdighed. De tilføje, at 400 og 600, tilsammen 1000 Mand, skal være marcheret til Skaane, at Søbatterierne ved Gothenborg monteres. Resultatet bliver, at Stralsund og — omendskjønt det ej let kan indsés, hvorpaa denne Formodning grunder sig — Landets Forsvar mod et uformodent Angreb er Objektet for disse Bevægelser, at en offensiv Plan er derimod saa usandsynlig som uudførlig, da de haver en aldeles Mangel paa Ressourcer.

Underdanigst
Christian, Prins til S. Holsten.

Friederichstein den 8ten December 1806.

Gnädigster Herr!

Seitdem ich Ewr. Königl. Hoheit meine letzte unterthänigste Meldung einsandte, kam der Oberst de Seue hier an mit der Nachricht, dass in Helsingborg allen Reisenden das Versprechen abgefordert würde, sich nicht von der Landstrasse entfernen oder das Land besehen zu wollen, weil sie sonst als verdächtig arretirt würden. Er hatte mehreren Truppen, einigen tausend Mann, begegnet und brachte Nachrichten mit, dass auch an hiesiger Grenze Truppen versammelt, und Strömstad besetzt werden sollte. Ich setzte also meine Kundschafter so weit möglich in Bewegung, und hierdurch erhielt ich Folgendes, welches aber nicht mit Gewissheit verbürgen kann, dass von den nächstgelegenen Regimentern, Vestgöthadal, Bahus und Elfsborg, alle Mannschaft unter einem Major nach Schonen abmarschirt sei, bis auf 200 Mann pr. Regiment, die mit den übrigen Stabsofficieren zurück geblieben, — dass die Meinung des Publicums sei, und die jungen Officiere es geäussert, es gehe wohl gegen Dänemark, weil dieses mit Frankreich vereinigt sei, und von ihrer Seite eine Demonstration machen solle. Ich habe, so absurd dieses Geschwätz ist, doch gesucht, genauere Nachrichten einzuholen. Sollten diese von Wichtigkeit sein, so werde ich sogleich pflichtmässig es Ewr. Königl. Hoheit einmelden. Übrigens glaube ich, dass alle diese Bewegungen mit meiner letzten Meldung in Hinsicht auf ihr Ziel sich combiniren lassen, wenn nicht die hier verbreitete Nachricht von einem Sieg der Russen bei Landsberg und darauf erfolgtem Rückzug der Franzosen hinter die Oder sie veranlasst haben sollten. An hiesiger Grenze haben sie wenige oder keine Ressourcen. Das Verhältniss in Hinsicht des Mangels an Fourage, die Verminderung des Pferde- und

Viehstandes ist wie bei uns. Die Magazine, wie in den letzten Nachrichten enthalten, grossentheils vernichtet.

Der Oberst de Seue hat mir gesagt, dass bei den dänischen Regimentern bei der adspredte Fægtningsmaade das Bajonet auf dem Gewehr bliebe. Es ist hierüber noch kein Befehl. Erlauben Ew. Königl. Hoheit, dass dies auch hier eingeführt werde?

Ewr. Königl. Hoheit Gnade empfiehlt sich

unterthänigst

Christian, Prinz zu S. Holstein.

Extrakt af en Rapport fra Christian August, ankommen til Kommandokontoret den 21de December 1806 [1]).

Den kommanderende General søndenfjælds, Prins Christian August, melder i Henhold til hans sidste Rapport, at de omtalte Efterretninger stadfæste sig, og at sikkert 3000 Mand af de ved den norske Grænse stationerede Regimenter ere marcherede til Skaane, samt at der er givet Befaling, at de frie Volontærer eller Reserver uden Ophold skal optegnes, hvorom han ved næste Post vil give nærmere Efterretninger, samt beder om Tilladelse at indkomme med Regning over Udgifterne.

Rapporter fra Christian August til Kronprinsen.

Frederikssten den 22de December 1806.

De til Deres Kgl. Højhed med sidste Post underdanigst indmeldte Efterretninger synes at stadfæstes ved de i disse Dage imodtagne. Med sidste Post er indløben en Efterretning fra Gothenborg, som vel, da den, som indmelder samme, ej har set noget officielt desangaaende, kan ikkun ansés som et Rygte, men dog forsikres at være sikker, nemlig at Fæstningsværkerne ved Gothenborg skulde sløjfes, og dermed begyndes, saa snart Aarsens Tid det tillader. Da denne Efterretning maaske med Hensyn til den politiske Stilling kunde have nogen Interesse, saa har jeg ej skullet undlade at indmelde samme til Deres Kgl. Højhed. I øvrigt gives, for saa vidt mig bekjendt, intet nyt her ved Grænsen.

Underdanigst

Christian, Prins til S. Holsten.

Friederichstein den 29sten December 1806.

Gnädigster Herr!

Nach dem Abgang der letzten Post erhielt ich die Nachricht, dass einige englische Linienschiffe — man gab ihnen sogar Landungs-

[1]) Rapporten existerer, men Skriften er næsten helt udslettet og ulæselig.

truppen zu — in Gothenburg angekommen seien. Späterhin sagten einige, sie würden erst erwartet. Die letzten schwedischen Briefe sagen nichts hierüber, und Bestimmtes habe ich nicht hierüber erfahren können. In England soll vor einiger Zeit die öffentliche Meinung gewesen sein, wir könnten nicht entgehen an dem Kriege Antheil zu nehmen. Die dortigen Kaufleute sollen sehr zurückhaltend und vorsichtig gegen ihre hiesigen Verbindungen geworden sein. Einer unserer hiesigen Schiffer, der nach dem mittelländischen Meere bestimmt war, erhielt die Warnung in England in dieser Rücksicht die Reise aufzugeben und kam also zurück. Alles dieses beunruhigte unsere hiesigen Kaufleute nicht wenig. Ich versicherte mehreren, dass, so viel mir bekannt sei, wir nicht Ursache hätten zu erwarten, dass wir angegriffen werden würden, dass dieses selbst weniger wahrscheinlich in diesem Augenblick sei als je, da sowohl der eine als der andere Theil hinlängliche Beschäftigung für ihre Macht, und da es aus diesen und mehreren Gründen weder das Interesse der einen oder der andern Partie sein könne, uns ohne alle Ursache zu bekriegen. Dieses, und dass sie sehen, dass durchaus nichts veranstaltet wird, was auf Krieg Bezug haben könnte, scheint sie zu beruhigen. Ich darf hoffen, dass dieses mein Verhalten Ewr. Königl. Hoheit Beifall finden werde. Über die letzt aus Schweden eingemeldeten Nachrichten habe ich bis jetzt keine Bestätigung. Schwedische Zeitungen, mit Ausnahme einer Adresszeitung, die nichts von Bedeutung enthält, habe ich nicht erhalten können. Die letzten Nachrichten aus Schweden sagen, dass durch die erwarteten, sehr bedeutenden Subsidien aus England der dortige Cours sich bald sehr verbessern würde, und bestätigen also die Unwahrscheinlichkeit des letzthin unterthänigst eingemeldeten Gerüchts von Veränderung des politischen Systems. In Stockholm und im ganzen Lande ist die Stimmung sehr günstig für uns. Einer unserer Landsleute schreibt von ersterer Stadt: „Det er mig kjært at kunne forsikre, at ikke i noget Land kan vor Regerings kloge og redelige Statskunst være mere agtet og beundret end i Sverig, og saa langt fra nogen Jalousie indflyder i den Dom, de Svenske fælde over Danmarks nærværende Stilling og Bestyrelse, hersker her meget mere en almindelig og brændende Lyst at ligne os i alt.“ Dieses ist alles, was ich heute im Stande bin unterthänigst einzumelden.

— — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — —

Unterthänigst
Christian, Prinz zu S. Holstein.

Friedrichstein den 1sten Januar 1807.

Der allgemeine und aufrichtig gemeinte Wunsch hier im Lande am heutigen Tage ist der für Ewr. Königl. Hoheit Wohl und Segen zu Ewr. Königl. Hoheit Bemühungen zu des gemeinschaftlichen Vater-

landes Wohl und Ehre. Niemand kann sich aber mehr dazu veranlasst fühlen, niemand denselben lebhafter empfinden, als ich. Erlauben Ew. Königl. Hoheit es gnädigst, dass ich Ihnen meinen unterthänigsten Dank für die mir im vorigen Jahre erzeigte Gnade darbringe. Es wird mein aufrichtiges Bestreben sein dieselbe zu verdienen, und so darf ich hoffen, dass Ew. Königl. Hoheit sie mir nicht entziehen werden.

Die letzten Nachrichten sowie meine Versicherungen scheinen das hiesige Publicum beruhigt zu haben. Von Schweden hört man übrigens nichts als die Bestätigung des erwähnten Gerüchts von Gothenburg, der Armee in Schonen, der Recrutirung u. s. w. Das Gerücht wegen einer Alliance Schwedens mit Frankreich scheint sich verloren zu haben. Im Gegentheil spricht man von Affairen, die schon in Pommern zum Nachtheil der Schweden vorgefallen, und dass die englischen Linienschiffe zum Transport und Escortirung der schwedischen Armee nach Pommern oder Polen bestimmt seien. Dieses ist alles, was ich für jetzt im Stande bin Ewr. Königl. Hoheit zu melden. Man hatte mir versichert, dass die Briefe an Ew. Königl. Hoheit in einem besondern Convolut versehen würden. Dies muss versäumt worden sein. Die Briefe von hier gehen, obgleich verschlossen und ebenso sicher als mit der fahrenden Post, in einem Nebenbehältniss nach Kopenhagen.

— — — — — — — — — — — — — — —

Ewr. Königl. Hoheit Gnade empfiehlt sich
unterthänigst
Christian, Prinz zu S. Holstein.

Friederichstein den 5ten Januar 1807.

Gnädigster Herr!

Die letzten Nachrichten aus Schweden scheinen sich in mehrerer Hinsicht zu widersprechen. Es ist indessen meine Pflicht, sie Ewr. Königl. Hoheit unterthänigst einzumelden. Nach der einen Nachricht war auf Befehl des Königs der schwedische Staatscalender umgedruckt, und die jetzige französische Dynastie in denselben aufgenommen worden. Dieselbige Nachricht sagt, dass die Bauern in Wärmeland bewaffnet worden; da ich aber mit der letzten Post keine Briefe vom Obersten Staffeldt erhalten, so vermuthe ich, dass dieses Gerücht durch die letzthin eingemeldete Massregel, die wohl auch bei diesem Regiment Statt gefunden, und nach der die Regimenter mit neuen Gewehren versehen worden, veranlasst ist. Die Meldung des Obersten, dass 9 Compagnien dieses Regiments abmarschirt sind, scheint diese meine Vermuthung zu bestätigen. Derselbe Brief enthält ein andres ziemlich sonderbares Ereigniss, welches an Ew. Königl. Hoheit schon eingemeldet sein wird, nämlich dass vor 14 Tagen bis 3 Wochen das Felleisen mit Briefen von Christiania nach Trondhjem 2 Mal an derselben Stelle verletzt worden, — das erste Mal fehlten keine; das

zweite Mal sind alle militaire Briefe vermisst worden, dahingegen keine Briefe mit Geld, worunter einer mit 6000 Rthlr. war, verloren gegangen sind. Es ist mir nicht bekannt, welches Resultat die deshalb Statt gehabten Untersuchungen gegeben. Für das durch Schweden gehende Felleisen wird dieses wohl weniger zu befürchten sein, da es nicht ohne eine in die Augen fallende Verletzung geschehen kann; sollte dies aber der Fall sein, so müsste ich unterthänigst bitten, gewarnt zu werden. Gewiss ist es, dass Lootsen bei Kullen stationirt gewesen, um den König sogleich zu benachrichtigen, wenn die nach dem grossen Belt bestimmten englischen Schiffe angekommen. Annoch enthält der Brief die Nachricht, die durch die gestrigen Briefe bestätigt worden, dass der Befehl gegeben sei, die Festungswerke von Gothenburg und Malmö zu schleifen. Ein anderer mit der gestrigen Post aus Schweden angekommener Brief enthält annoch Folgendes, welches von sehr sicherer Hand sein und als zuverlässig soll angesehen werden können. Alle Truppen in Schonen sollen sich auf 5000 Mann belaufen; dahingegen Stralsund mit 10000 Mann besetzt, und noch mehrere vor 14 Tage dahin abgegangen seien; die Gothenburger Division der Skjærgaards-Flotte ist desarmirt, und kein Bootsmann bis jetzt commandirt worden. Bei Gothenburg befinden sich durchaus keine englischen Kriegsschiffe, ausgenommen eine Fregatte, die durch den letzten Sturm Schaden gelitten und, sobald dieser ausgebessert, wieder abgeht. Mit der Demolirung von Malmö ist schon der Anfang gemacht; auch bei Gothenburg wird es bald der Fall sein, der Befehl ist schon gegeben worden. So unerklärlich diese Massregeln scheinen, so scheinen sie doch dies aus so vielen Gründen unwahrscheinliche Gerücht von einer Veränderung des politischen Systems zu bestätigen. Eine andere Nachricht sagt, dass von Errichtung einer Landværn dort die Rede, bis jetzt aber kein Befehl zur Ausführung bekannt sei. Auf der Grenze ist übrigens alles ruhig, und ich habe daher bis jetzt keine Veranlassung feindselige Absichten zu vermuthen. Alles ist hier im Zustande des tiefsten Friedens, aber mit Sehnsucht sehe ich Ewr. Königl. Hoheit gnädigsten Befehlen in Hinsicht meines Verhaltens entgegen.

— —

Ewr. Königl. Hoheit Gnade empfiehlt sich
unterthänigst
Christian, Prinz zu S. Holstein.

Frederikssten den 14de Januar 1807.

Efter en med sidste Post fra Kongsvinger imodtagen Rapport bliver i Værmeland alt, hvad man kan erholde, opkjøbt og bortført til Gothenborg for der at oprette et Magasin; men da jeg herover ej har erholdt nogen Efterretning fra Bahuslehn og denne Grænse. saa kan jeg ej berette Deres Kgl. Højhed nogen Sikkerhed, om Hensigten er at oprette Magasinet der eller, hvad som, naar det skulde gjælde

vos, var mere sandsynlig, i Venersborg. Da Manglen, fortrinlig paa Fourage, er meget stor i Aar paa de svenske Grænser, saa vil denne Entreprise udfordre Tid og have store Vanskeligheder, men den synes dog, naar den stadfæster sig, at fordre vores Opmærksomhed. At man er meget inquiet i Sverig i Henseende til vos, beviser, at Landshøvdingen, Major Grev Rosen, i muligste Hast er kommen fra Stockholm til vores Grænse ved Kongsvinger, har sendt en Lensmand ind for at erfare, om nogen Rustninger fandt Sted paa vores Side, og da han erfarede, at alting var rolig, strax er rejst tilbage til Stockholm. Efterretningen om Regimentet Værmeland, som jeg underdanigst indmeldte, stadfæster sig. Der er ikkuns 300 Mand af dette Regiment tilbage. Med næste Post haaber jeg at være i Stand til at indgive en mere detaileret og bestemt Rapport.

Underdanigst
Christian, Prins til S. Holsten.

Friederichstein den 22sten Januar 1807.

Gnädigster Herr!

Nach den neulich von der Grenze erhaltenen Nachrichten ist dort nichts vorgefallen, was Ewr. Königl. Hoheit Aufmerksamkeit verdiente. Die Aufkäufe oder Lieferungen sind hier an der Grenze in der Gegend die gewöhnlichen zu den Sogn-Magazinen, die jährlich, sobald gedroschen, Statt finden. Man hört hier nichts weder von ausserordentlichen Lieferungen noch Truppensammlungen, und dies lässt mich glauben, dass die letzthin von mir erwähnte von dem Oberst Staffeldt eingemeldete Nachricht eine ähnliche Veranlassung gehabt hat. Von dem Obersten Staffeldt habe ich seitdem keine weitere Meldung erhalten, ein Beweis, dass nichts Ausserordentliches vorgefallen ist.

Ewr. Königl. Hoheit Gnade empfiehlt sich

unterthänigst
Christian, Prinz zu S. Holstein.

Friedrichsstein den 26sten Januar 1807.

Gnädigster Herr!

— — — — — — — — — — — — — — — —

Von der Grenze kann ich Ewr. Königl. Hoheit nichts Neues unterthänigst einmelden. Alles scheint ruhig zu sein. Von dem Verhalten des Landshöfdings in Wärmeland, Graf Rosen, nahm ich mir letzt die unterthänigste Freiheit einzumelden. Gestern ist dann ein Lehnsmann (vielleicht derselbe, dessen letzthin erwähnt), versehen mit einem Pass des Herrn Grafen, von dort als Reisender hier angekommen. Dies zeigt eben nicht viel Conduite; indess, so lange dieser Schwede sich nicht verdächtig macht, kann man ihm als Reisenden

die Landstrasse nicht verwehren. Ich begreife nicht, was diese Missionen zum Zweck haben, wenn die Angst des Herrn Grafen Rosen sie nicht veranlasst. Das Thauwetter hat sich heute wieder eingestellt, und dadurch ist die Bahn schon wieder zerstört.

Ewr. Königl. Hoheit Gnade empfiehlt sich

unterthänigst
Christian, Prinz zu S. Holstein.

Frederiksten den 5te Februar 1807.

Jeg har skullet herved underdanigst indmelde for Deres Kgl. Højhed, at efter de Efterretninger, som jeg erholdt i Gaar fra Naboriget, alting her ved Grænsen er rolig og uforandret; ej heller synes Rygtet om Magasiners Anlæg at stadfæstes. Den her værende Lensmand Normann fra Værmeland er ej den samme, som blev sendt over Grænsen ved Kongsvinger for at spejde. Den ommeldte Lensmand, som opholdt sig her i nogle Dage, gav aldeles ingen Anledning til Fordagt. Breve fra det svenske Korps i Pommern og Rygtet i Sverig selv taler om Ensforstaaelse mellem Sverig og Frankrig, og at det først bemeldte Korps snart skulde besætte Hannover, et Rygte, som sandsynlig er foranlediget ved M. Mortiers Afmarche fra Anklam.

Underdanigst
Christian, Prins til S. Holsten.

Frederiksten den 23de Marts 1807.

Til Deres Kgl. Højhed har undertegnede underdanigst at rapportere, at han for nogle Dage [siden] har erholdt Efterretning fra Sverig, hvorefter de tilbageblevne samt nyudskrevne fra Vestgötadals-Regiment er bleven beordret at exercere, den ene Del paa deres Samlingsplads 4 Mile paa denne Side, den anden paa anden Side af Venersborg, og at disse skal passere Revuen den 2den n. M. Rygtet siger, at flere Regimenter haver erholdt samme Ordre, og at de efter afholdt Revue skulle tiltræde deres Marche til Skaane for at indskibes der fra. Da den almindelige Stemme ej giver Tropperne nogen anden end den ommeldte Bestemmelse, da andre Bevægelser ej giver nogen Fordagt, Antallet af de af Vestgötadal samlede er for ubetydeligt til en Entreprise, — saa har jeg ikkuns befalet at være aarvaagen og ej holdt det fornødent at gjøre nogen overordentlig Foranstaltning. Jeg har givet de Bestemmelser, hvilke fortrinlig maatte udforskes, og hvoraf jeg maatte underrettes saa hastig som mulig.

Jeg haaber om saa mere, at dette mit Forhold vil finde Deres Kgl. Højheds naadigste Bifald, da jeg ej af Deres Kgl. Højhed har

erholdt Befaling, hvorefter jeg kunde formode, at Sverig i sammes nuværende Stilling kunde have fjendtlige Hensigter imod vores Grænse.

Underdanigst
Christian, Prins til S. Holsten.

Frederikssten den 2den April 1807.

Deres Kgl. Højhed rapporteres underdanigst følgende fra Kommandantskabet i Christianssand af 26de f. M. indkomne Melding:

„Den 21de Martii indkom under Christianssands Batterier et fransk armeret Skib paa 12 Kanoner og 36 Mands Besætning under Kommando af en Gilbert de la Forrest, Lieutenant i Kejserlig fransk Tjeneste.

Skibet er af Bygning en Lougre og kaldes „Stata fiat", retirerede sig herind for 2 engelske Fregatter.

Naar Faren er forbi, og Skibet er noget provianteret, gaar det strax i Søen igjen."

Underdanigst
Christian, Prins til S. Holsten.

Friederichsstein den 28sten Mai 1807.

Gnädigster Herr!

— — — — — — — — — — — — — — —

Von unserer Nachbarschaft bin ich nicht im Stande etwas Interessantes zu melden. Man scheint sich in Rücksicht unserer jetzt zu beruhigen; es ist gewiss, dass von den zurückgebliebenen Truppen das Gerücht absichtlich ausgesprengt worden, dass wir hier in Norwegen stark rüsteten; der einfältige Zusatz, dass, wenn alle Truppen weggezogen und nach Deutschland gesandt wären, wir den Frieden brechen würden, hat ihre Aussagen verdächtig gemacht; man hat Nachforschung angestellt, und da sich der Ungrund des obigen Gerüchts darthut, ist diese ganze lächerliche Intrigue fehlgeschlagen.

Der Oberst v. Staffeldt verlässt mich eben und wird von hier ohne Aufenthalt nach Kiel gehen, Ewr. Königl. Hoheit seine unterthänigste Aufwartung zu machen.

Ewr. Königl. Hoheit hoher ferneren Gnade empfiehlt sich
unterthänigst
Christian, Prinz zu S. Holstein.

B. Fra Sydgrænsen.

Rapport fra Ewald til Kronprinsen.

Segeberg, Freitags, den 26sten December 1806.

— — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — —

Aus dem Mecklenburgschen habe die Nachricht, dass dort eine Räuberbande von 70 Mann unter einem Chef, Namens Lützow, viel Unheil soll getrieben haben (vielleicht ist es ein preussischer Officier und preussische Soldaten). Dieser Haufen soll gesprengt sein und sich ins Lübsche gezogen haben. Ich habe die Posten auf dem Cordon auf diese Menschen aufmerksam gemacht. Vor etlichen Tagen erhielt ich einen Brief von einem preussischen Lieutenant v. Lützow aus Trittau, der mich ersuchte um einen Pass, dass er zu Wasser nach der Armee kommen könne. Ich habe mir aber seinen Antrag ernstlich verbeten und dem Oberstlieutenant Wegener die Weisung gegeben, dass diesem Mann gesagt werde sich zu entfernen. Es kann also möglich sein, dass dieser Mann der benannte Chef des Haufens ist, wenn der Chef sich nicht etwa den Namen Lützow gegeben hat. Heute aber, nach erhaltener Nachricht aus dem Mecklenburgschen, habe dem Oberstlieutenant Wegener eine geheime Weisung gegeben, diesen preussischen Officier genauer ins Auge zu fassen, da man ihm auch Unrecht thun kann. Den Commandeurs der Posten habe auch aufgetragen, von der Bande die Königl. Civilobrigkeiten zu avertiren, damit diese die Dorfvögte aufmerksam machen, wo keine Truppen cantonniren.

Gott segne und erhalte Ew. Königl. Hoheit

Ewald.

Beretning fra Sekondlieutenant J. P. Schultz af Livregiment lette Dragoner om en Rejse i Hannover, indsendt til Ewald.

Bargteheide den 10ten Februar 1807.

Hoch- und Wohlgeborner Herr!
Hochgebietender Herr General!

Ewr. Hoch- und Wohlgeboren gebe ich mir die Ehre, mit den auf meiner Reise ins Hannöversche gemachten, militairischen Bemerkungen, insofern es mir möglich war, unterthänigst aufzuwarten.

Meine Tour ist von Altona auf Harburg, Tostedt, Rotenburg und Verden gegangen; von da reiste ich nach Winsen an der Aller, und habe meine Retour über Bergen, Witzendorf, Winsen an der Luhe, Hope und Bergedorf genommen. Das ganze Hannöverische ist bekanntlich durch holländische Truppen besetzt; die eigentliche Stärke des corps d'armée in diesem Lande habe ich nicht genau erfahren können.

Die Officiere, mit denen ich Gelegenheit hatte zu sprechen, konnten mir darüber keine Auskunft geben; doch glaubten sie, dass gegen 8000 Mann sich im Lande befinden müssten; ich habe indessen Gründe zu vermuthen, dass diese Zahl noch zu hoch angegeben ist. Ihr Marsch von Holland aus ist grade auf Hessen gewesen, wo sie mit den übrigen, von Mainz kommenden, grösstentheils aus Italienern bestehenden Truppen fast in einer Stunde zusammen getroffen sind und unter dem Obercommando des Herrn Reichsmarschalls Mortier das 8te Corps der grossen Armee formirt haben. Wenn ich den Erzählungen eines Officiers, der in Verden bei meinen Verwandten einquartiert war, und der Wahrscheinlichkeit Glauben beimessen darf, so haben sie auf ihrem combinirten Marsche eine gewisse Schlachtordnung beobachtet und keineswegs erwartet, ohne Widerstand ins Hessische einzurücken. Zum Theil das hessische Land, das Mecklenburgsche, jetzt ein Theil von Schwedisch-Pommern und die Reichsstädte sind ausser dem Hannöverischen von holländischen Truppen besetzt, nur wenige Franzosen und Italiener sollen sich an der Tête des Corps befinden. Detaillirte Befehle, die sie vom Ganzen unterrichten, erhalten sie nicht; und ich habe es bestätigt gefunden, dass die Individuen einer Armee weniger wie Fremde von den Bewegungen des Ganzen unterrichtet sind.

Bei meiner Ankunft in Harburg lagen daselbst 2 Compagnien Musketiere, und war die kleine, an der Elbe liegende Citadelle unbesetzt.

Auf dem ganzen 10meiligen Wege von hier nach Verden begegnete mir eine Escadron holländische Dragoner, die auf ihrem Marsche begriffen war, und auf der Station zu Tostedt 2 französische Officiere, die einzigsten Franzosen, die ich angetroffen habe. Nach ihrer Äusserung waren sie als Couriere von Polen nach Hamburg geschickt; da sie aber nach der geographischen Lage der Örter ihre Tour nicht so ganz richtig genommen hatten, so durfte ich vermuthen, dass auch ihre ferneren Erzählungen mit der Reiseroute rivalisiren möchten und machte mich unbelastet weiter.

In Rotenburg, einem kleinen Flecken, wo unter dem Namen die Rotenburger Schanze einige Anhöhen um das Amthaus hervor ragen, lag keine Einquartierung.

Die Gegend von Harburg bis Verden sowohl wie die von Winsen an der Aller bis Winsen an der Luhe verdient in militairischer Rücksicht wohl keine Aufmerksamkeit, als dass da grosse, reichlich verproviantirte Armeen aufmarschiren können, und sich hinlänglicher Raum für locale Niederlagen befindet.

Der gegen Südost, ungefähr mit der Aller parallel, von Verden nach Winsen laufende Weg hat nebst der Gegend ebenfalls wenig Bemerkenswerthes, doch hat man von Sauesdorf bis Winsen sehr viel Nadelholz. Auch liese sich an der Aller vielleicht manche Position nehmen. Es ist wirklich nicht zu viel gesagt, wenn man die ganze Gegend, die ich gekommen bin, als eine flache, zum Theil mit bedeutendem Moore durchschnittene Heide angiebt. Die sehr spärlich

zerstreuten Dörfer, die man schon in der Ferne durch ein so scheinendes Eichengehölz entdecken kann, verlieren sich fast in der grossen Fläche.

In Verden lagen anfangs 3 Compagnien Musketiere, es rückte aber ein Bataillon, von Bremen kommend, ein, wodurch es dahin abgeändert wurde, dass 2 Compagnien Musketiere und eine aus 8 Stücken bestehende 6pfündige Batterie als Besatzung im Orte blieb. Der Stab wurde mit 3 Compagnien nach Rotenburg gelegt. Eine französische Besatzung hat sich, wenn ich nicht irre, einige Zeit im 7jährigen Kriege gegen die Hannoveraner in Verden gehalten. Man sieht daher noch einige Spuren von Festungswerken.

In der That sehr auffallend ist es, dass man die Einwohner des Landes, namentlich die von Verden, die vom Anfange der französischen Occupation im Jahre 1803 beständig sehr stark bequartiert gewesen sind, wo bei der russischen Besetzung 24 Mann in einem Hause lagen, und die noch jetzt in Verhältniss anderer Örter des Landes, weil sich die verschiedenen Marschrouten, so von Holland aufs Mecklenburgsche, von Hessen auf Bremen oder Hamburg, von da wieder nach den südlichen und östlichen Theilen des Landes, kreuzen, hauptsächlich gelitten haben und noch sehr mitgenommen werden, wenig oder gar nicht klagen hört, und noch weniger Einschränkungen in den allgemeinen Vergnügungen bemerkt. Fast sollte man dies der Gewohnheit anrechnen, denn, wie ich höre, sind einige Dörfer der Lage wegen bis auf ein Mal, wo jeder Bauer 3 Mann erhielt, von der Einquartierung verschont geblieben, und grade diese haben täglich über den Druck geklagt. Zwar erhalten die Einwohner für jeden Mann täglich $^{1}/_{2}$ Pfund Fleisch nebst Reiss, indessen geschieht diese Lieferung immer erst nachher, auch übersteigt das, was sie den Bequartierten geben müssen, jenes sehr bedeutend. In den 7 Tagen, die ich in Verden zubrachte, verstrich fast keiner, an dem nicht Durchmärsche Statt hatten. Die mehrsten gingen, der Sage nach, auf Nienburg und Hameln; die Meinung war aber, dass sie nach Hessen marschirten. Man kann eben nicht sagen, dass die Hannoveraner die französische Occupation sehr lieben, aber wenn sie von der preussischen sprechen, so bekommen sie noch Zuckungen; übrigens ist die allgemeine Anhänglichkeit an die englische Regierung bei ihnen unverkennbar.

Die holländische Armee ist ganz auf dem französischen Fusse organisirt, sie haben dieselbe Eintheilung der Brigaden, Regimenter, Bataillone p. p. und ebenso die sogenannten Voltigeurs, die man an den gelben Kragen erkennt. Selbst ihre Mundirung und Waffen egalisiren mit denen der Franzosen. Aber dennoch hat man's auf den ersten Blick, dass es Holländer und keine Franzosen sind. In ihrem ganzen Wesen sieht man das der Nation eigene Langsame, Bedächtliche; auch haben sie im Ganzen ein kernvolleres, regulaireres Ansehen wie die Franzosen, und obgleich die mehrsten den Feldzug von 1805 bis Wien mitgemacht hatten, ohne nachher neu mundirt zu sein, so waren sie doch sehr proper. Man muss wirklich gestehen, dass sie

eine sehr strenge Disciplin halten. Des Abends, so wie es anfängt dunkel zu werden, wird der Zapfenstreich geschlagen, und kein Soldat darf sich ohne Nachtpass ausser seinem Quartier erblicken lassen. Sie strafen sehr strenge, und da die französische Ambition bei ihnen noch nicht zum herrschenden Gefühl geworden ist, mit Fuchtel und Stockschlägen. Ebenfalls herrscht ein sehr guter Geist in der Nation, der sich dadurch zeigte, dass jeder Mann seinen Sold auf eine ganze Woche für die Verunglückten in Leiden hergeben wollte, statt dass er nur auf einen Tag verlangt wurde. In 7 Wochen hatten sie überall keinen Sold bekommen, aber dennoch hörte man kein Murren, und der Grund hiervon ist wohl, dass der Soldat wieder auf der andern Seite so entschädigt wird, dass er, fast möchte ich sagen, gar keine Löhnung bedarf. Denn so wie der Mann ins Quartier kömmt, erhält er Morgen, Mittag und Abend seine guten und nahrhaften Speisen, wovon er weiter keine Mühe hat als sie in den Mund zu stecken; und für die nothwendige Bekleidung müssen seine Officiere schon sorgen. In den Reichsstädten mag das wohl einen andern Grund haben, aber auch im Hannöverischen werden die holländischen Truppen lieber wie die französischen gesehen, vielleicht macht es hier die Sprache. Bei einer öffentlichen Versammlung hatte ich Gelegenheit das ganze Officiercorps zu sehen, sie sprachen fast alle Deutsch, und die mehrsten hatten in dem ehemaligen Regiment Waldeck gedient. Obgleich sie ihr Urtheil über die Fortschritte der grossen Armee zurück hielten, so konnte man ihnen doch keine besondere Anhänglichkeit an die französische Verfassung absehen, vielmehr schien es, als ob sie den Russen auch einigen Sieg in Polen wünschten. Der Obrist und Commandant von Verden sprach nichts wie Holländisch; ich hatte mich schon pflichtmässig bei ihm gemeldet, er war sehr artig, und die Subalternen alle äusserst solide Männer. Das Commando so wie alle Befehle, Meldungen etc. werden in holländischer Sprache gegeben. Die Wachtparade sah ich einige Male auf ihrem Sammelplatz umher marschiren, wobei mir besonders die Schwenkungen der Pelotons im ersten Marsche und die daraus entspringende Langsamkeit auffiel; sonst ereignete sich keine Gelegenheit für mich, Evolutions zu sehen. Cavallerie ist mir nur die eine Escadron auf dem Marche begegnet, und so viel ich bemerken konnte, waren es alle hübsche junge Leute, sehr gut mundirt und equipirt, und die Pferde vortrefflich gehalten. Die Officiere sowohl wie die Gemeinen hatten ihre Mantelsäcke aufgebunden, und kein Bagagewagen folgte ihnen. Ebenfalls hörte ich, dass der Infanterie-Officier auch nur einen gepackten Mantelsack mit sich führen darf. Die Cavallerie war weiss gekleidet und hatte präcise solche Casquen wie unsere Dragoner. Die ganze holländische Armee wird für die Folge ebenso wie die französische weisse Mundirungen erhalten, und erstere hat schon Befehl, wieder Zöpfe zu tragen.

In den übrigen Örtern des Landes sollen sehr kleine Besatzungen sein, so hörte ich, dass in Hannover eine Zeit lang ein Lieutenant, und in Celle ein Unterofficier soll Commandeur gewesen sein,

und hieraus muss ich schliessen, dass sich keine 8000 Mann im Lande befinden.

Ganz kann ich die Erzählungen der Officiere, die nach der preussischen Capitulation in Hameln eingerückt sind, nicht übergehen; sie machen von dem Aufstand der Besatzung eine ganz furchtbare Beschreibung. In den Wein- und Wirthshäusern sind alle Gefässe zerschlagen, und die Keller mit flüssigen Materien aller Art fliessend angefüllt gewesen. Die ganze Mannschaft total betrunken, Officiere verkrochen, Soldaten und Bürger gegen einander im Kampf begriffen und mehrere Häuser in Flammen, so haben sie die Besatzung vorgefunden. Ihre Mannschaft soll kaum hinreichend gewesen sein, diesen verzweiflungsvollen Aufruhr zu dämpfen. Viel weniger haben sie die schleunige Übergabe des Forts erwartet.

Sehr auffallend war es mir, nicht allein in allen öffentlichen Häusern, sondern in jedem unbedeutenden Wirthshause eines Dorfs ein von General Schramm vor Weihnachten ausgestelltes Plakat zu finden, worin es jedem bei strenger militairischer Strafe untersagt wird, nicht von dem Gerüchte, dass noch vor Weihnachten mehrere tausend Russen kommen würden um das Land zu besetzen, ferner zu sprechen. Gewiss ist es nicht selten der Fall, dass höchst lächerliche Ereignisse Veranlassung zu solchen Gerüchten geben, und ich führe daher nach der Behauptung der Hannoveraner die Ursache zu diesem an. In Hannover wohnt ein ehrbarer Bürger, dem es mehrere Jahre als Erwerbzweig soll gedient haben, kurz vor Weihnachten kleine bleierne Armeen der mehrsten europäischen Potentaten zu veräussern. Dieser Handel findet grade im vorigen Jahre einen solchen Absatz, dass der Mann noch Verschreibungen machen muss und auf die verschiedenen Anfragen erwiedert: „Es würden in einigen Tagen mehrere 1000 Mann Russen ankommen, und ganz bestimmt träfen sie noch vor Weihnachten ein.“ Dies soll die Veranlassung zu dem Gerüchte sein.

Auf meiner ferneren Reise ist mir kein Mann vom Militair begegnet; auch die in der Elbe liegende, sogenannte Hoper Schanze war unbesetzt.

In Hamburg commandirte damals der Hr. Marschall Brune, und in Bergedorf war ein holländischer General, der das Commando bis Lübek führt. Dieser hat an einen dortigen Landbewohner Lorenzen erzählt, dass ein holländischer Obrist in Lübek 8 Tage Arrest erhalten, weil er seinen Spielleuten gestattet, von Hamburg über Wandsbek zu gehen, und dadurch die Neutralität nicht hinlänglich respectirt habe. Schon in Verden hörte ich von einigen Officieren, die von Hamburg kamen, dass es ihnen verboten sei, nicht nach Altona zu gehen; sie fanden dies aber nicht auffallend, weil es ihnen bei jedem Feldzuge befohlen worden, nicht ohne Pass das neutrale Gebiet zu besuchen.

Vor Bergedorf sah ich den Weg, den die Truppen mit vieler Mühe durch die Marsch, um nicht das neutrale Territorium zu berühren, genommen hatten.

Indem ich Ew. Hoch- und Wohlgeboren unterthänigst bitte, dieses wenig Interesse habende Schreiben gnädigst aufzunehmen, füge ich hinzu, dass ich Gelegenheit haben möchte, Ewr. Hoch- und Wohlgeboren auf wichtige militairische Bemerkungen aufwarten zu können; ich würde dadurch meinen sehnlichsten Wunsch zugleich befriedigen.

Ewr. Hoch- und Wohlgeboren Protection nehme ich mir die Ehre unterthänigst zu empfehlen und verharre im vollkommensten Respect

Ewr. Hoch- und Wohlgeborner

unterthänigster Diener

Schultz.

Rapporter fra Ötken til Ewald.

Stockelsdorf den 7ten April 1807,
des Mittags um 12 Uhr.

Heute Morgen ist zum ersten Mal wieder die Post von Stralsund in Lübek angekommen, und mir sind verschiedene Briefe aus Stralsund gezeigt worden, die Folgendes enthalten. In der Nacht vom 4ten auf 5ten haben die Schweden aus Stralsund einen Ausfall gemacht. Zu gleicher Zeit sind von Rügen Cavallerie und Infanterie aus Land gesetzt, haben die Franzosen aus allen Verschanzungen heraus geworfen, selbige von allen Seiten umzingelt und beinahe alles zu Gefangenen gemacht, was nicht niedergesäbelt worden ist. Die Franzosen haben alle Kanonen verloren, alle Bagage und die sehr reiche Kriegskasse und auch 100 Stück Schlachtochsen und 50 Wagen mit Reiss, welches zur grossen Armee hat geführt werden sollen. Dieses alles ist sogleich nach Stralsund gebracht. Die Schweden haben durchaus keinen Pardon den Franzosen geben wollen, wohl aber den Holländern. Vorzüglich sollen die Dalekarlen wüthend gegen die Franzosen gefochten haben, so dass der schwedische General Mörner, um dem Blutbad endlich mal ein Ende zu machen, sie mit der Cavallerie hat bedrohen müssen niederzureiten, wenn sie den um Pardon bittenden Franzosen nicht das Leben liesen. Die schwedische Armee soll jetzt 30 000 Mann stark sein, und der König von Schweden soll selbst bei dem Treffen zugegen gewesen sein, aber incognito. In den Verschanzungen soll bei den Franzosen viel gebratenes Pferdefleisch gefunden worden sein, und sie sollen an allem sehr grossen Mangel gelitten haben. Ich habe heute auch Briefe aus Wismar, Schwerin und Rostock gesehen. An diesen 3 Orten sind gestern noch keine Schweden gewesen, sondern bis jetzt haben sie Schwedisch-Pommern besetzt, nur einige Trupps Cavallerie verfolgen noch einige Flüchtlinge, welche sich nach der Elbe zu retirirt haben. Ich habe auch heute schon einige französische Flüchtlinge gesprochen, die sagten mir, dass die Schweden sich hinauf nach Colberg hinzögen, aber nicht hierher nach Lübek. Der französische Commandant in Lübek zieht alle holländische Truppen, welche hier in der Gegend liegen, an sich und hat dem Senat erklärt, dass er mit seinem Corps nicht in Lübek

bleiben würde; im Fall die Schweden sich hierher ziehen sollten, wolle er ihnen ins Mecklenburgsche entgegen gehen. Sein Wagen ist gepackt, seine Pferde immer gesattelt, und er hat auch einige Stunden von Lübek Avertissementsposten ausgestellt, um gleich von allem bei Zeiten benachrichtigt werden zu können.

Sobald ich etwas Weiteres erfahre, werde ich es Ewr. Hochwohlgeboren sogleich melden.

Ötken.

Stockelsdorf den 8ten April 1807,
um 1 Uhr Mittags.

Ich habe heute einen Rathsdiener gesprochen, der diesen Morgen von Schwerin gekommen ist; auch habe ich einen Brief aus Wismar gelesen, welche beide einstimmig sagen, dass die Schweden nicht weiter ins Mecklenburgsche vorwärts gegangen sind, sondern sich bis jetzt in Schwedisch-Pommern zurückgezogen haben. Und bloss einige schwedische Dragoner haben die Flüchtlinge, welche sich nach Colberg retirirt haben, etwas verfolgt. Auch ist ein Bote, welchen ich nach Schwerin geschickt habe, heute wieder zurück gekommen. Selbiger bringt mir dieselbige gleichlautende Nachricht. Er hat mir nämlich folgende Nachricht mitgebracht: Die Schweden sind genau unterrichtet gewesen, dass grosse Transporte von Schlachtvieh, von Caputtröcken, von Wein, von Reiss, die Kriegskasse mit allen den in Mecklenburg eingeholten Contributionsgeldern und eine grosse Anzahl Pferde nach der grossen Armee hat abgeführt werden sollen. Dieses soll eigentlich der Zweck des Ausfalls gewesen sein, und es ist den Schweden geglückt, dieses alles den Franzosen abzunehmen. Das Treffen soll aber nicht so gross gewesen sein, wie man anfänglich glaubte; in allem sollen die Schweden 1000 Gefangene gemacht haben. Es sollen aber wohl 2 Mal so viele Todte und Blessirte auf dem Platz geblieben sein; von schwedischer Seite sind nur einige 50 Todte angegeben.

Der französische Commandant in Lübek hatte auch einen Adjutanten abgeschickt, um Erkundigungen einzuziehen. Der ist auch heute wieder zurückgekommen, und soll für die Franzosen sehr beruhigende Nachrichten mitgebracht haben, dass man in Lübek nichts zu befürchten hätte. Die holländischen Truppen, welche hier liegen, haben keine Kanonen, haben nicht einmal scharfe Patronen, und, was noch schlimmer ist, haben gar keine Lust gegen die Schweden zu fechten. 10 bis 12 französische Flüchtlinge, welche hier ganz ohne Waffen ankamen, wurden von dem Commandanten genau untersucht, ob selbige nicht aus Feigheit ihre Waffen weggeworfen haben, welches wohl zu vermuthen steht, denn die Schweden haben den Italienern kein Pardon gegeben, wohl aber den Holländern.

— — — — — — — — — — — — — — —

Ötken.

Rapporter fra Ewald til Kronprinsen.

Segeberg, Dienstags, den 7ten April,
Abends 7¾ Uhr, 1807.

— — — — — — — — — — — — — — —

Ewr. Königl. Hoheit höchstgnädigstes eigenhändiges Schreiben hatte die Gnade gegen 3 Uhr heut Mittag zu erhalten, und ich habe dem Major Ötken den Auftrag gegeben, wohl aufzupassen, damit ich alle Vorfälle augenblicklich erfahre, wenn die Schweden sich westlich wenden sollten. Auch werde, so bald etwas Wichtiges sich ereignen könnte, nach Fackenburg selbst gehen.

In diesem Augenblick, 8 Uhr, habe die Gnade Ewr. Königl. Hoheit höchstgnädigsten Befehl zu erhalten, und ich werde folgendes den Cordon längs der lübschen Grenze aufs baldigste concentriren:

1) Der Major Sundt soll mit der Compagnie, die in Arensbök liegt, sich mit der zu Haffkrug vereinigen.

2) Major Waldeck soll mit den 2 Jägercompagnien, die längs der lübschen Grenze im Amt Arensbök liegen, sich in den Grenzdörfern concentriren.

3) Das schleswigholsteinische Bataillon auf der Grenze von Reinfeld bis über Fackenburg, Stockelsdorf, der Barger-Brücke, und da eine Compagnie unter dem Lieutenant Rathlev in Oldeslo liegt, so bricht diese sogleich auf und vereinigt sich mit dieser von Ötken in und um Fackenburg.

4) Ein Officier und 20 Pferde sollen nach Ekhorst.

5) Ein Officier und 20 Pferde nach Arensbök, damit diese im Fall der Nacht bei der Hand sind.

6) Damit das Magazin in Oldeslo besetzt ist, soll von hier 1 Officier und 30 Mann von der hier 2ten liegenden Compagnie von Seeland dahin abgehen.

7) Ein Officier und 20 Pferde sollen nach Reinfeld abgehen.

Dieses Arrangement geht in Zeit von einer Stunde von hier an die Abtheilungen ab.

Wenn Ew. Königl. Hoheit geruhen wollen mir höchstgnädigst zu erlauben, einen Vorschlag thun zu dürfen, so wäre wohl nicht schädlich, wenn Major Grüner nach Neustadt geschickt würde, da dieser Posten sehr wichtig werden kann.

— — — — — — — — — — — — — — —

Ewald.

Segeberg, Mittwochs, den 8ten April 1807.

Nach erhaltenem höchstgnädigen eigenhändigen Befehl heut Nachmittag von Ewr. Königl. Hoheit habe augenblicklich die Batterie, die Haubitzen nach Neustadt, 2 Pièces nach Stawedder, 2 Pièces nach Arensbök und 4 Pièces nach Segeberg commandirt, morgen früh zu marschiren. Die 3te Escadron von Oldeslo und die 2te von Segeberg

in die Gegend von Arensbök und gegen Lübek anzurücken. Da ich aber heut Abend 8 Uhr beiliegende Meldungen von Major Ötken und Langeland aus Lübek erhalte, welche gleichlautend sind, und die nicht Vordringen der Schweden, wohl eher den Rückzug nach ihrer Festung anzeigen, so habe den Befehl zum Marsche der Artillerie und Cavallerie contremandirt. Ich wünsche, dass ich keinen Fehler begangen habe, da ich allein von dem höchsten Beifall von Ewr. Königl. Hoheit leben und auch so sterben möge.

Gott segne und erhalte Ew. Königl. Hoheit.

Ewald.

Rapport fra Ötken til Ewald.

Stockelsdorf den 12ten April 1807,
Sonntag Mittag um 12 Uhr.

Nach verschiedenen zuverlässigen Nachrichten, die ich heute erhalten habe, werden die Schweden jetzt vor der Hand keine weitere Fortschritte im Mecklenburgschen machen. Die 200 Mann Schweden, welche bei Pinnow, eine Meile jenseits Schwerin, einen feindlichen Vorposten aufgehoben haben, haben sich gleich wieder nach Pommern zurück gezogen. Die Art und Weise, wie sie diesen Posten überfallen, kann einem jeden, der einen Vorposten commandirt, zur Lehre dienen, stets auf alles sein Augenmerk zu haben. Sie haben nämlich gegen Abend einige Wagen, mit Stroh und Heu beladen, vor sich her fahren lassen. Da diese gesagt, dass sie Fourage nach Schwerin bringen sollten, hat man selbige ruhig fahren lassen. Unter diesem Heu und Stroh haben Schweden versteckt gelegen, darauf ist ein Trupp Cavallerie auf das Piket losgesprengt; die von den Wagen sind nun dem Piket in den Rücken gefallen, und sie sind alle gleich gefangen genommen bis auf ein paar, die in der Dunkelheit noch entsprungen sind. In Schwerin liegen jetzt 1000 Mann, und es kommen noch täglich mehrere dahin.

— — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — —

v. Ötken.

Melding fra Leschly til Berger.

Altona den 8de Maj 1807.

Dette Øjeblik, Kl. 3, havde jeg Besøg af Oberst og Chef for Gendarmeriet, Hr. de Maupoint. Efter at han havde tilkjendegivet sig, hvem han var, nemlig Oberst af Gendarmeriet og den Mand, som var anfortroet General-Politiet samt fra Marskalk Brune befuldmægtiget at underholde sig med mig om adskilligt, ytrede han sig saaledes:

At nogle af Jægerne søgte i Civilklæder at engagere af de hollandske Tropper for engelsk Tjeneste, og at ogsaa flere kom i dansk Tjeneste.

Jeg svarede ham, at Hs. Kgl. Højhed Kronprinsen paa det strængeste havde forbudt, at ingen fransk, italiensk eller hollandsk Militærperson maatte engageres, at jeg umulig kunde tro, at nogen af Kompagniet understod sig at hverve for engelsk Regning, eftersom saadant haardelig blev straffet.

Hr. Obersten svarede, at Marskalken vidste, at Hs. Kgl. Højhed havde forbudt det, men vidste tillige, at det skete, og at en engelsk Lieutenant var i Altona, som encouragerede Folkene dertil.

Jeg bad om at underrettes om denne Mands Navn.

Hr. Obersten svarede, han vilde denne Gang ikke opgive samme, men skulde denne Hverving kontinuere, saa vilde Marskalken indmelde samme til sin Kejser og til Hs. Kgl. Højhed og saaledes arrestere denne engelske Lieutenant her i Altona.

Jeg betydede Hr. Obersten, at Kompagniets Mandskab havde siden den sidste Jægers Arrestation Ordre ej at gaa til Hamburg uden i Mundering, det være, at en eller anden havde noget at drage, da vare disse forsynede med et Kort fra mig med mit Navn og Signet.

Hr. Obersten sagde, at Marskalken for Eftertiden lod enhver der arrestere, som kom i egne Klæder, og i Henseende til dem, der havde noget at drage eller bære og vare forsynede med et Kort fra mig, vilde Obersten underrette Hr. Marskalken.

Han lagde til, at naar der kom Militær i civile Klæder til Altona, saa kunde jeg ogsaa arrestere disse.

Marskalken lod vide, at han maaske kunde oftere komme gjennem Altona med en hel Del Ordonnanser, og ønskede derfor, at Posterne derom maatte underrettes.

Jeg svarede, at jeg herom vilde underrette den højstkommanderende Officer og indmelde samme til Brigadegeneralen.

Marskalken underrettede om, at han havde givet de strængeste Ordrer til at omgaas de danske Tropper paa den mest venskabelige Maade.

Jeg forsikrede, at dette var den første af de Ordrer, jeg gav det mig anfortroede Kompagni, da fremmede Tropper indrykkede i Hamburg; at denne Ordre næsten daglig gjentages, og jeg havde den Glæde at bemærke gjensidig Agtelse. Jeg gjentog, at, hvad mellem os var blevet afhandlet, skulde fra min Side strax indmeldes, ligesom og, at da jeg i Morgen exercerer med hele Kompagniet, vilde jeg paa det skarpeste gjentage de ofte udgivne Ordrer i Henseende til Hvervingen, endskjønt jeg tror ej, at nogen af Kompagniet er skyldig, og dersom den sidst arresterede havde gjort sig skyldig i denne Brøde, havde jeg ønsket, at man havde holdt Forhør over ham, paa det han efter Lovenes Strænghed kunde blive straffet; kun ønskede jeg, at man ej vilde tillade, at Desertører fra dette Kompagni maatte anstilles som Hververe her paa Grænsen.

Hr. Obersten studsede, og sagde jeg ham, at et ungt smukt Menneske var den 3dje deserteret her fra, og denne Morgen har han understaaet sig som Sergent ved et hollandsk Regiment og paa Hver-

ving kommanderet at nærme sig den danske Skildvagt ved Altonas Port. Obersten bad om dennes Navn og Figur, saa skulde jeg strax have ham tilbage.

Jeg svarede ham, jeg havde aldeles ingen Ordre at reklamere Desertøren og turde egenmægtig ej heller gjøre det, sagde ham, at Desertørens Navn er Büsching, men bad, at man vilde dog ej tillade ham at komme Grænsen for nær, da man maaske angreb ham; og naar han betraadte den danske Grænse, saa havde Kompagniet Ordre at arrestere ham, og da det hollandske Militær er uvidende om Aarsagen, kunde dette foranledige Ubehageligheder, de jeg ved denne Lejlighed ønskede at bortfjærne.

Hr. Obersten syntes at være utilfreds med denne Omstændighed med Büsching, og det lod, som han bemærkede sig samme.

Ved Afskeden tilkjendegav Hr. Obersten Marskalkens Hilsen, at for mig og enhver dansk Officer, som kom til Hamburg, vilde altid være en Couvert ved Marskalkens Taffel, og det vilde være angenemt at gjøre nærmere Bekjendtskab.

Obersten gjentog disse og flere Høfligheder paa den angenemste Maade.

Jeg beklager, at jeg ikke havde den Færdighed, at kunne i det franske Sprog underholde mig med denne forekommende, høflige Mand; thi var en ham følgende Gendarm vor Tolk.

Leschly.

C. Andre Aktstykker.

Skrivelse fra den Kgl. preussiske Generallieutenant, Friherre v. Winning, til Ewald.

Pillau le 24 avril 1807.

Votre Excellence.

D'après les ordres du Roi, mon Maître, je prends la liberté de vous supplier de me faire parvenir au plus vite, sous l'adresse du conseiller de commerce Juel, à Malmoe, les armes, de quel genre qu'elles puissent être, qui vous ont été confiées en dépôt par le lieutenant de Seidelitz, adjudant-général du colonel Yorck, avec une liquidation des frais que le transport vous occasionnera, que je m'empresserai de vous faire remettre de suite. Persuadé que Votre Excellence ne peut être en aucune manière compromise, en me faisant expédier l'objet de ma demande indirectement, je ne mets aucun doute, que vous ne coopererez à accelérer ma demande suivant mes désirs. Avec plaisir je saisirai toutes les occasions de pouvoir vous

être utile en pareil cas, et de vous prouver l'estime et la considération la plus distinguée avec laquelle j'ai l'honneur d'être

de Votre Excellence
le très-humble et très-obéissant serviteur
de Winning,
Lieutenant-Général.

Ewalds Svar.

Segeberg den 19ten Mai 1807.

Ew. Excellence!

Den Auftrag, den Dieselben auf allerhöchsten Befehl Sr. Königl. Preussischen Majestät mir geben, setzt mich in das stärkste Erstaunen, da ich weder von abgegebenen und überlieferten Waffen das Geringste weiss, noch die Ehre habe den Hrn. Lieutenant und Adjutanten von Seidelitz zu kennen. Der Neutralitäts-Cordon ist seit 4 Jahren von dem Könige, meinem allerhöchstgnädigsten Herrn, mir anvertraut, und ich darf es wagen zu behaupten, dass ich auf diesem mir anvertrauten Posten dem allerhöchsten Befehle nachgelebt habe, welches Se. Excellence der Herr Generallieutenant von Blücher und Se. Kaiserl. Hoheit der Grossherzog von Berg mir wohl bezeugen können. Sollte aber gegen mein Vermuthen auf einem oder dem andern Posten des Neutralitäts-Cordons ein unerlaubter Schritt geschehen sein, so werde ich, sobald ich nach strenger Untersuchung nähere Aufklärung über obigen Auftrag erhalte, Sr. Königl. Hoheit dem Kronprinzen diesen Vorfall melden[1]).

Mit wahrer Verehrung bin ich Ewr. Excellence
ganz gehorsamster Diener
Ewald,
Königl. Dänischer Generalmajor.

Rapport fra Kapitajn Staffeldt[2]) til Ewald.

Neustadt den 10ten Juni 1807.

Ich finde es für meine Pflicht Ihro Hoch- und Wohlgeboren folgenden Vorfall zu rapportiren. Gestern Abend kamen hier ein churhessischer Rittmeister, ein preussischer Lieutenant und 2 preussische

---

[1]) Ved Undersøgelsen, der foranledigede en udstrakt Correspondance, viste det sig, at Seidelitz havde deponeret 200 Jægerbøsser hos Amtsforvalteren i Reinfeld Amt, Kammerraad Z. Hasselmann. Et Par Breve fra Kronprinsen om Sagen findes i det følgende. [2]) C. C. D. Staffeldt, Kapitajn i Prins Christian Frederiks Regiment, en Brodersøn af Oberst B. D. Staffeldt, Chef for Norske Jægerkorps, der i øvrigt, som det ses af Christian Augusts Brev til Kronprinsen af 28de Maj i det foregaaende, ogsaa kom ned til Holsten.

Unterofficiere aus Stralsund an, welche alle mit Pässen von dem preussischen General Blücher, datirt Stralsund den 8ten Juni, versehen waren. Diese Pässe lauteten, in eigenen Geschäften zur See nach Kiel und von da nach Altona zu gehen. Sie waren aber aus mir unbekannten Ursachen an das Ufer bei Rosenhof im Land-Oldenburg gelandet und hatten daselbst dem Gutsbesitzer von Böhme ihre Pässe producirt. Auf die Anfrage, ob sie sich aufzuhalten gedächten, oder ob sie gleich weiter reisen wollten, bejaheten sie Letzteres; auch reiste der Rittmeister nebst einem Unterofficier diesen Morgen von hier ab. Da ich aber kurz nachher in Erfahrung brachte, dass sie bei einem hiesigen Sattler Patrontaschen und Reitzeug zu einer, auf Rügen zu etablirenden preussischen Armee bestellt hatten, so begab ich mich persönlich zu dem zurück gebliebenen preussischen Lieutenant, um ihm zu erklären, dass das bestellte Lederzeug für eine fremde Armee hier nicht gemacht werden dürfte, es sei dann, dass Ew. Hoch- und Wohlgeboren auf meinen desfallsigen Bericht es erlauben würden. Zugleich machte ich es ihm begreiflich, dass der Hr. Lieutenant nebst seinem bei sich habenden Unterofficier ihre Reise nach Altona fortsetzen müssten, indem sie nur mit dänischen Pässen versehen — welche der Hr. Bürgermeister Romond ihnen zu geben sich nicht befugt fand — sich hier aufhalten konnten, wozu der mehrerwähnte Lieutenant sich auch willig fand, nachdem sie mich gebeten, dass die Correspondance in Absicht des Lederzeugs, wenn Ew. Hoch- und Wohlgeboren es zu verfertigen erlaubten, durch einen sich hier aufhaltenden Herrn Boyard geschehen möchte.

Dieser Herr Boyard hat schon längst dem Herrn Bürgermeister einen Magistrats-Pass aus Hamburg nebst einem Bürgerbrief vorgezeigt, und hält sich hier unter dem Vorwand auf, das beschädigte Schiff, womit die bei meiner Ankunft hier vorgefundenen und Ihro Hoch- und Wohlgeboren damals rapportirten preussischen Militair-Personen, womit er sich während ihres Aufenthalts hieselbst viel zu schaffen machte, zu verkaufen. Seit ihrer Abreise aber ist das Schiff noch immer unverkauft und unreparirt im hiesigen Hafen liegen geblieben, und der Herr Boyard scheint sich nur zum Vergnügen hier aufzuhalten, während dessen immer häufige und grosse Packetbriefe an seinen Wirth ankommen und theils pr. Post, theils auch zur See weggehen, woraus ich vermuthe, dass der Herr Boyard ein geheimer Commissionair der preussischen Armee ist.

Ihro Hoch- und Wohlgeboren werden mich gütigst instruiren, wie ich, zufolge oben Erwähntem, mich zu verhalten habe, und ob man nicht bei etwaiger Gelegenheit die Papiere des Herrn Boyard durch die civile Obrigkeit untersuchen lassen könnte.

Unterthänigst

Staffeldt.

Fra Prins Christian Frederik til Kronprinsen.

Cantonnement Plön den 8de Juli 1807.

Underdanigst P. M.

I Anledning af de Bemærkninger, Deres Kgl. Højhed har meddelt mig over mit Regiments Specialrevue[1]), da tillader De naadigst, at jeg fremfører min Taksigelse for samme. Enhver Regimentschef maa som en redelig Mand, der ønsker sit Regiments Vel, glæde sig over, naar Deres Kgl. Højhed viser samme en udelt Opmærksomhed og drøfter Fejl saa vel som, hvad der maatte være at rose. Den Bevaagenhed og Opmærksomhed, De stedse har undt mit Regiment, maatte forud forvisse mig herom, og derfor smerter det mig dobbelt, at Deres Kgl. Højhed i Aar kun har fundet Aarsag til at udsætte paa samme. De Bemærkninger, Deres Kgl. Højhed har gjort ved Kompagniernes Exercits og i Henseende til Bataillonskommandørerne, vil sikkert have den Virkning, De tilsigter, og som jeg vist skal bestræbe mig for, nemlig, at samme blive rettede, og at enhver Officer bliver ansporet til med fordoblet Iver at virke i sin Kreds og til derved at fortjene Deres Kgl. Højheds Bifald, vores fælles Ønske og Ære!

Hvad Bedømmelsen over Manøvret angaar, da har jeg bebrejdet mig selv, at jeg mod Sandsynligheden i det derværende Terrain lod formere Kredse, men det var for at vise, at denne Øvelse var bedre øvet i det hele, end et af Kompagnierne havde givet Aarsag til at tro; dog føler jeg, at jeg derved har gjort Deres Kgl. Højheds sidste Bemærkning anvendelig paa mig. Hvad Blænkernes Fyring i den venstre Flanke angaar og den Bemærkning, „at den venstre Flanke blev given til Pris, særdeles da de paa denne Flanke værende Blænkere ej passerede Grøften, rykkede frem og alignerede sig med Têtens Blænkere, thi da havde man dog kunnet supponere, at Fjenden paa den venstre Flanke var under Deployementet bleven forjaget,“ da skylder jeg mig selv og Deres Kgl. Højheds Retfærdighed at gjøre Dem opmærksom paa, at den venstre Flanke var dækket af en bred og impassabel Aa, at Grøften, der omtales, var faa Skridt fra Aaen, saa at Blænkerne ikke kunde gaa over samme og alignere sig med Têtens Blænkere. Blænkerne af venstre Flanke fyrede paa den hin Side Aaen liggende Mark, hvor vi ikke kunde gjøre andet end søge at holde Fjenden fra Aabredden. Ideen af Manøvret har jeg overhovedet ikke kunnet tænke mig anden, end at Fjenden var i Begreb med at lande, og at Blænkerne af Têten rykkede chargerende frem mod enkelte landede Fjender, hvilke under Deployementet rembarquerede sig. Bataillonssalverne gaves paa de afsejlende Fjender. Siden supponertes Fjenden i betydeligt Antal over Halvøen eller Forlandet

[1]) Disse vare givne i et Brev fra Kronprinsen af 8de Juli, som findes trykt i det følgende; derimod var der ikke dikteret noget om Regimentet i Parolbefalingerne, hvor ellers Bedømmelsen af Troppernes Præstationer optoges, saa ofte der var holdt Specialrevue.

i Vesten, hvor han kunde have landet uden Modstand, at rykke frem mod den af Regimentets højre Fløj i Kjæde besatte Grøft, og dette foranledigede Fremrykningen i to Træfninger og Geværfældningen paa Højden mod Halvøen og siden Retræten under Dækning af 1ste Bataillons Blænkere, indtil Deres Kgl. Højhed befalede at lade ophøre.

Jeg har nu gjort Rede for, hvad jeg skyldte mig selv og Deres Kgl. Højhed, og hvis De ikke finder mig Deres Naade uværdig som Regimentschef eller maaske med et venligt Øje dog har bemærket mine ivrige Bestræbelser, som min Samvittighed og min Æresfølelse mere end noget andet kalder mig til aldrig at efterlade, o! da forbigaa i Parolbefalingen ikke Regimentet med den for enhver saa paafaldende Tavshed, nævn vore Fejl i Almindelighed og maaske noget, der fortjente at roses; det er den eneste Bøn, jeg, dybt nedbøjet af Krænkelse over ej at have opnaaet Deres Kgl. Højheds fulde Tilfredshed, endnu fremfører som Deres Kgl. Højheds

underdanigst hengivne

Christian Frederik,
Regimentschef[1]).

Fra Christian August til Kronprinsen.

Frederikssten den 16de Martii 1807.

Efter at undertegnede havde afholdt sin første Inspektionstur i Aaret 1805, holdt han det fornødent, fortrinlig med Hensyn paa Deres Kgl. Højheds naadigste Befaling at herefter Bandelererne maatte holdes blanke, at erindre Regimenterne iblandt andet, med Alvor at holde over deres Mandskabers militære og propre Antræk. For at erholde mere Ensformighed tilføjede han en Beskrivelse af den Pudsemaade, som var indført ved det søndenfjældske Regiment.

Ved den Virkning, alle sanselige Indtryk har paa den gemene Mand, og den Indflydelse, en iøjefaldende militær Antræk i Følge heraf haver paa den militære Aand, men fortrinlig ved den norske Nationalsoldat, syntes undertegnede denne Gjenstand af Vigtighed, især i et Land, hvor Lysten til Militærstanden desværre hvert Aar mere og mere aftager, hvor, i Steden for at Nordmanden i forrige Tider ansaa det for en Ære og med Lyst søgte at blive Soldat, nu altid saa meget muligt søger at undgaa Enrolleringen.

---

[1]) Denne Bøn opfyldtes. I Parolbefaling for 9de Juli dikteredes der: „Ved Specialrevuen over Hs. Højhed Prins Christian Frederiks Regiment fandt jeg følgende Kompagnier gode: Ved Kapitajn Waltersdorff, Ziegenhorn og Hansen, de, som bleve præsenterede af Kapitajn Listow, Premierlieutenant Hansen og Gedde. Det øvrige, jeg fandt ved Regimentet at bemærke, er jeg til fulde overbevist om at ville blive rettet for Fremtiden efter de Oplysninger, jeg haver tilstillet Regimentet.“

Efter hans Pligt som Inspektør har han herefter, naar han ved Inspektionen fandt Paaklædningen malproper og negligeret, herover maattet ytre sin Misfornøjelse.

Ved ovenmeldte Ordre blev intet forandret i Pudsemaaden, end at efter Deres Kgl. Højheds Ordre det hvide Lædertøj pudses blank og Sabelbalgene sort, lige med Patrontaskerne.

Da Bajonetbalgene for det meste leveres af sort Læder, og Patrontaskerne alt forhen havde været sat i Vox ved flere National-Batailloner, saa kunde Generalkommandoen, til hvilken ingen Forestilling over denne Gjenstand var indkommen fra noget Regiment fra ovenmeldte Tid hidindtil, ej formode, at Ordrens Udførelse vilde være forbunden med Vanskeligheder og foraarsage en saa betydelig Udgift.

Undertegnede har ladet gjøre et Udkast over, hvad denne Pudsning omtrent koster ved Søndenfjældske Regiments gevorbne Stamme, hvilket naadigst erfares af følgende.

— — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — —

Underdanigst

Christian, Prins til Slesvig Holsten.

Uddrag af Kommandokontorets Kopibøger

for Perioden fra November 1806 til Juli 1807.

I. Nr. 1760. Kiel den 18de November 1806.

Til Admiralitetet.

Vedlagte og hermed tilbagefølgende Forslag [fra] det Kgl. Admiralitets- og Kommissariats-Kollegium, angaaende den til Statens Forsvar udfordrende Flaade og Flotille samt sammes Anskaffelse m. m.[1]), bifalder jeg i ét og alt; men da Ting af den Natur bør

---

[1]) Det her omtalte Forslag var fremkaldt ved følgende egenhændigt udfærdigede Skrivelse fra Kronprinsen til det Kgl. Admiralitets- og Kommissariats-Kollegium, hvilken ikke findes i Kopi i Kommandokontoret og ikke var Redaktionen bekjendt, den Gang de Aktstykker, som hørte til samme Periode som den, meddeltes:

„Tvende lige vigtige Gjenstande maa jeg bringe i det Kongelige Admiralitets- og Kommissariats-Kollegii Erindring som meget vigtige Gjenstande til Statens Forsvar, det er:

a) En 50 til 60 100-Pds. Jærn-Morterer, som, for at armere Flaadens Barkasser, vilde have en ønskelig Fordel for Kjøbenhavns Forsvar fra Søsiden, da man kunde derved bombardere enhver ankommende fjendtlig Flaade Nat og Dag, naar man inddelte Barkasserne i 3 Divisioner, som hver 8de Time afløste hinanden.

b) Roflotillen — dette bør og maa være Danmarks Hovedværn; den dækker Landarmeens Bevægelser, baade offensiv og defensiv; den er saa vel for detacherede Korpsers Overførsel fra vore Øer til det faste Land nyttig, som i vore Floder. Elben, Ejderen, foruden Norge, kan ej uden dette Værn med Sikkerhed forsvares. Ja, jeg tør endnu vedblive den Tanke, at Roflotillen bør forøges endog paa den større Flaades Bekostning, det er at sige, ved Hjælp af dennes Formindskelse.

Ved denne sidste Tanke maa jeg indstændigt paalægge Kollegiet det af mig anførte Grundprincip til nøjeste Overvejelse, samt om ikke følgende burde fastsættes som ufravigelig Regel:

1. Danmarks Flaade, Orlogsflaade, bør altid være i den Stand, at den [er den] svenske aldeles overlegen, men ej stærkere.

2. Roflotillen bør være saaledes forlagt, at den bør være i Norge, Kjøbenhavn, Laaland, Frederikstad, ved Ejderen og Glückstadt; dens Styrke burde ej være mindre end 300 armerede Fartøjer, uberegnet Fregatterne og

være saa lidet offentlige, som muligt, saa ønsker jeg, at Kollegiet sender en af dets Medlemmer til Finansminister, Gehejmeraad Schimmelmann, med hvem alt det til denne Sag henhørende og

---

Briggerne, som Orlogsflaaden dertil kan afgive for at dække Bevægelserne, samt for at tage de Stationer, der maatte i Følge denne Plan findes fornødent.

Endelig ønsker jeg Kollegiets Tanker, hvorledes denne Plan kan paadrives med Kraft [og] Økonomi for den Kongelige Kasse.

Hovedkvarteret Kiel den 2den September 1806.

Frederik, K. P."

Det Forslag, som Admiralitetskollegiet derefter udarbejdede og sendte Kronprinsen, er af 13de September 1806, og der er det, som ved ovenstaaende Brev sendtes approberet tilbage. Det indledes paa følgende Maade:

„De Kongelige Resolutioner, som bestemte Flaadens Bygningstur, begrænsede samme til dette Aars Udgang, og vi stode nu i Begreb med at fremstille for Deres Kongelige Højhed i en underdanigst Forestilling saa vel de Data, som man her havde til en videre Bestemmelse for Bygningsturen, som og, hvad der for Flaadens og Flotillens Tilbygning kunde udrettes ved den havende Folkestyrke uden at forøge samme eller at forcere Anskaffelsen af Materiel, det vi ansaa for skadelig for den Kongelige Tjeneste og Interesse. Men hele denne Afhandling vaklede paa det ubekjendte Tal: „Hvad Orlogsflaaden burde være? et Spørgsmaal, som var uden for vor Cirkel at behandle.

Deres Kongelige Højheds Befaling af 2den ds. har hævet denne Uvished, i det den tilkjendegiver os:

at Danmarks Orlogsflaade bør altid være i den Stand, at den kan være den svenske aldeles overlegen, men ej stærkere;

at Roflotillen bør ej være mindre end 300 armerede Fartøjer, uberegnet Fregatterne og Briggerne, som Orlogsflaaden dertil kan afgive, samt

at 50 à 60 100-Pds. Morterer paa Flaadens Barkasser bør bidrage til Kjøbenhavns Forsvar fra Søsiden."

Aktstykket, som findes i Marineministeriet, er for omfangsrigt til, at det kan aftrykkes i sin Helhed, men følgende Passus, som indeholder det Resultat, hvortil Kollegiet kom med Hensyn til det flydende Værns Styrke, skal gjengives:

„— Føjes nu hertil de Skibe, som behøves til Vagtstationerne, til Kadetternes Øvelser, til Handelens Beskyttelse i Middelhavet og i Vestindien mod Sørøvere, saa viser det sig,

at Flaaden og Flotillerne bør bestaa af:

Orlogsskibe		12 Stkr.
foruden ét paa Stabel og to til og i Dokken,		
hvoraf Stationerne i Norge	2	
og til Kadetternes Øvelse behøves	1	
Fregatter paa 18 Pds. og 12 Pds. Kanoner		12 —
foruden én paa Stabel.		
Heraf stationeres i Norge	2	
i Sundet	1	
til den vestindiske og Middelhavets Handel	2	
Fregatter af mindre Kaliber og Brigger		
til Station ved Frederiksværn	6	
ved Limfjorden	3	
ved Neustadt	2	
til Elbflotillen	3	
		14 —

NB. Heraf hører de tre rettest til næste Klasse

Finansvæsenet vedkommende kan afgjøres for derved at forekomme den større Publicitet, som saa lettelig kunde frembringes ved en Kollegial-Correspondance over denne Gjenstand.

Frederik, K. P.

2den Div. Nr. 423. Kiel den 1ste December 1806.

Til Generalmajor Berger.

Deres Rapport af Gaars Dato haver jeg imodtaget. I Henseende til den Aftale eller Konvention, De haver sluttet med den franske Kommandant i Hamburg, Oberst Avanteur, da er jeg ikke saa aldeles vel tilfreds dermed, siden det kan have til Følge, at de Franske herefter sende deres Ordonnanser over vores Territorium til de i det Holstenske adspredte hamburgske Distrikter, saasom Farmen, Berne, Volksdorf, Ohlstedt, Wohlddorf, ja saagar til Bilsen i Grevskabet Rantzau. Jeg tror derfor, at dette maaske nogenlunde kunde redresseres, naar De tilskrev bemeldte Oberst, at Deres Hensigt kun havde været at bede om Tilladelse for vore Ordonnanser i extraordinære Tilfælde, naar en eller anden Ting maatte have Hast, da at passere det hamburgske Territorium, og i hvilket Tilfælde De ansaa det for Deres Pligt, stedse og i Forvejen at melde ham saadant, for derved

---

Fladgaaende Ro-Fregatter		
til de trende sydlige Flotiller	3	
til Limfjorden	6	
til Isefjorden	2	
		11 Stkr.
Kanonchalouper til de norske og danske Kyster og holstenske		165 —
Kanonjoller dertil		60 —
Mortér-Barkasser		
til de norske Flotiller og til den Del af de danske, som supponeres fra Kjøbenhavn	40	
De til Kjøbenhavns Red foruden Flaadens 28 Barkasser	22	
		62 —
Stykpramme		
til Kjøbenhavns Red		12 —
foruden nogle Fartøjer til Tendere, Avis-Jagter o. s. v.“		

Over Admiralitetets Forslag afgav Binzer under 29de September en længere Betænkning, som findes under Protokollen I. Denne indledes saaledes: „Als treuer Patriot und warmer Verehrer von Ewr. Königl. Hoheit freue ich mich nicht wenig, dass es Höchstdenenselben gelungen ist, die Herren von der Marine zu überzeugen, dass Linienflotten allein nicht hinreichen die dänischen Staaten zu vertheidigen, dass hier Ruderflotillen ganz unentbehrlich sind, und dass nur auf diese Weise die Kriegsmacht zu Wasser mit der zu Land in Verbindung gebracht werden kann. Wenn, gnädigster Kronprinz, der Wehrstand zu Wasser nach Ihren Ideen zur Reife kömmt, so wird die Geschichte dereinst sagen müssen, dass der Staat Ihrer Leitung den besten Vertheidigungsstand zu verdanken hat. Und wenn ein Regent auf diese Weise den Schutz des Landes mit dem inneren Wohlstand zu verbinden sucht, so müssen alle treuen Unterthanen einem solchen Regenten mit Lob und Dank ergeben sein.“

at undgaa Misforstaaelse imellem Posterne og Ordonnanserne af den franske Armé og vores Nevtralitets-Cordon, thi i Tilfælde at det skulde gjælde for bestandig, da maatte De først indhente min nærmere Approbation, ligesom Hr. Obersten havde at indhente Marskalk Mortiers Samtykke.

Frederik, K. P.

2den Div. Nr. 425. Kiel den 4de December 1806.

Til Generalmajor Berger.

Hr. Generalens Rapport af 2den December haver jeg imodtaget. Jeg ser deraf, at De haver udsat at tilskrive den franske Kommandant i Hamburg det, som min Skrivelse af 1ste December indeholdt, Ordonnanserne betræffende, hvilket jeg bifalder i Betragtning af de foranførte Omstændigheder, saa vel som at de Personer, med hvilke De havde affattet Konventionen om Ordonnansernes Gang, nu have forladt Hamburg, og De behøver altsaa ej at afsende formeldte Dem under 1ste hujus paalagte Brev; men derimod maa De holde over, at vore Ordonnanser ej passere Hamburg eller det hamburgske Gebet, da jeg hellere ser, at de ride noget længere for at undgaa dette. End videre haver De at indmelde, hvis franske Ordonnanser skulde passere vort Territorium, og da, paa hvilket Sted eller Steder dette er sket.

Skulde imod Formodning franske Tropper ville besætte de hamburgske saakaldte Walddörfer, saa haver De at instruere Kommandoerne, at de nøje holde over den givne Befaling, at protestere derimod, siden det ej kan ske uden at passere vores Territorium.

Frederik, K. P.

I. Nr. 1840. Kiel den 5te December 1806.

Til Generalmajor v. Gedde.

Hr. Generalen haver at foranstalte, at ved Nyholmsbatterier, Quintus, Citadellets Søbatterier, Trekroners Batterier saa og paa Kronborg Fæstning alt bliver monteret, forsynet med skarp Ammunition og erholder Besætning eller Piquets til Besætning, alt saaledes og strikte efter den Ordre, som jeg udi Efteraaret forrige Aar haver givet til den højstkommanderende General over disse Fæstninger og Batterier.

Frederik, K. P.

I. Nr. 1855. Kiel den 12te December 1806.

Til Admiralitetet.

— — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — —

Bemandingen paa de 3 ved Prøvestenen liggende Blokskibe skal i denne Vinter ligeledes forøges.

Frederik, K. P.

l. Nr. 1867. Kiel den 16de December 1806.

Til Generalmajor Gedde.

I Henseende til det af Kommandanten paa Kronborg gjorte Forlangende, at Kongens Regiment maatte indkalde dets Frifolk og Nationale til Tjenesten, for at kunne besætte Søbatterierne paa Kronborg, da tjener til Gjensvar, at dette for Tiden ej behøves, men kan udsættes.

Det andet Spørgsmaal fra bemeldte Kommandant, om ikke nogle Kanoner paa de nødvendigste Steder ved Landsiden skulde monteres, for, naar det behøvedes, at afholde en Surprise, da bifalder jeg, at saadant sker paa Kronborg Fæstning.

Det tredje Spørgsmaal om, at maatte lægge ankrede Mastetræer, forsynede med Jernspidser, langs foran Stenglaciet, for at forebygge, at ingen Baade eller Fartøjer kunne anlægge ved samme, da finder jeg denne Foranstaltning for Tiden ikke nødvendig.

Frederik, K. P.

l. Nr. 1876. Kiel den 23de December 1806.

Til Generalmajor v. Gedde.

Deres Forslag af 20de December, om et Piket paa Quinti Lynette, som blev ansat den 9de December og bestaar af 1 Lieutenant, 2 Underofficerer og 15 Mand, maa afgaa, bifaldes herved, hvorimod Quintus Vagt igjen kan besættes med en fast Officers-Vagtpost og forøges med 6 Mand daglig til Patrouillering.

Frederik, K. P.

l. Nr. 1879. Kiel den 23de December 1806.

Til Feltmarskalk Landgrev Carl.

I Anledning af Deres Durchlauchtigheds Indmelding af 11te December fra Kommandantskabet paa Helgoland, angaaende de engelske Paketbaades Forlangende, at lade deres Postsække samt øvrige Fragter bringe fra Helgoland til Husum eller Tønning med helgolandske Pnigge[?]-Fartøjer, da finder jeg dette nu og fremdeles upassende, siden den engelske Paketfart paa Husum er ophørt. Hvilket jeg ikke har villet undlade herved at tilkjendegive Deres Durchlauchtighed til Efterretning paa formeldte Deres Skrivelse.

Frederik, K. P.

Avantg. Nr. 253. Kiel den 27sten December 1806.

An den Generalmajor v. Ewald.

— — — — — — — — — — — — — — —

In Betreff der Nachrichten von der Räuberbande billige ich ganz Ihr Verfahren, sämmtliche Grenzposten hiervon zu benachrichtigen und ihnen alle mögliche Vorsicht anzuempfehlen, auch die Ordre wegen Examination der Reisenden, dem Nachsehen der Pässe u. s. w. aufs neue einzuschärfen.

Wegen der Bespannung der Kanonen werde ich Sie näher benachrichtigen.

Frederik, K. P.

I. Nr. 1895. Kiel den 29de December 1806.

Til Generallieutenant v. Moltke.

Hendes Kejserlige Højhed Arveprinsessen af Weimar rejser i næste Maaned fra Slesvig til Kjøbenhavn, men da hun rejser inkognito under Navn af Komtesse d'Alstedt, saa haver hun frabedt sig alle Honneurs; men af de Vagter, hun maatte passere, gives hun dog Honneur, som er den samme som den, Reglementet foreskriver for mig. Hvilket tjener til Efterretning for den 3dje Armédivision.

— — — — — — — — — — — — — — —

Frederik, K. P.

2den Div. Nr. 462. Kiel den 1ste Januar 1807.

Til Generalmajor v. Berger.

Min kjære Generalmajor Berger! Omendskjønt jeg ej ansér det passerede i Wandsbek af Vigtighed, saa er det dog af de Tilfælde, som kunde have Følger. Jeg maa derfor paalægge Dem at underrette Chargé d'affairen i Hamburg om dette, for at dette i Fremtiden kan blive forebygget.

I øvrigt forbliver det derved, at enkelte Officerer med 1 Ordonnans frit kan passere; skulde ubevæbnede Trups, som de 40 Hollændere, komme, saa bør disse eskorteres igjennem vore Forposter.

Frederik, K. P.

3dje Div. Nr. 243. Kiel den 13de Januar 1807.

Til Obristlieutenant Jensen.

I Anledning af Deres Skrivelse samt den mig under 28de November tilsendte Regning over Omkostningerne ved den over Tumulten i Wilster den 11te Maj f. A. nedsatte Kommission, da haver jeg sendt denne Regning, som jeg fandt meget betydelig, til Generalavditøren,

den Kgl. holstenske Overret samt det Kgl. Generalitets-Kollegii Erklæring, og efter at jeg haver imodtaget disse, saa maa jeg bemærke, at de militære Medlemmer ej kan tilkomme Felttillæg, naar de nyde Diæter; ligeledes kan de karakteriserede Majorer von Petersen og von Flindt ikkun hver tilkomme 2 Rdl.dansk i Diæter, thi i Følge den Kgl. Resolution af 29de April 1801, som er kommuniceret samtlige Regimenter den 19de September f. A., regnes de bestemte Diætpenge stedse efter de Charger, vedkommende Officer beklæder, og ikke efter deres havende Karakter.

End videre kan de anførte Summer for Kvarter i Wilster ej godtgjøres saaledes, som det paa Regningen under den 8de Post er specificeret, thi de 4 Indvaanere i Wilster, som have haft de militære Kommissærer i Kvarter, kan ej tilkomme anden Erstatning derfor end den, den nye Indkvarteringsanordning af 9de Maj f. A. fastsætter og bestemmer, og hvilke skal blive disse 4 Kvarterværter anvist til Godtgjørelse af Generalkvartermesteren.

I Følge heraf skal Godtgjørelsen til fornævnte Kommissions Medlemmer m. v. blive at udrede saaledes, som følger:

De Obristlieutenant Jensen efter Felttillægets Fradrag tilkommende Diæter	375	Rdl.	53 Sk.
Major von Petersen paa samme Maade	40	—	
Major von Flindt	106	—	64 —
Obristlieutenant Breuer	310	—	
Landskriver Arboe og Senator Pohlmann hver en Gratifikation af 100 Rd., gjør	200	—	
Avditør Hofmeister, efter Cantonnementstillæg er fradraget,	101	—	64 —
samt udi Honorarium	100	—	
saa at han i alt faar 201 Rd. 64 Sk.			
Gerichtsbudet Sohrbeck for Opvartning, Citation, leverede Skrivematerialier	25	—	
Kommissionsbudet Harms for at besørge Citation paa Landet	9	—	48 —
til de 2 Politibetjente for at holde Vagt ved Raadhuset	12	—	
	1280	Rdl.	37 Sk.

Af disse 1280 Rdl. 37 Sk. vil jeg af Naade skjænke de skyldige Bønder de 680 Rdl. 37 Sk., som skal blive udredet og Dem udbetalt af Feltkommissariatet til videre Fordeling; de 600 Rdl. derimod skal de 3 strafskyldige Bønder, Kristoffer Sooft, Henning Tode og Peter Stahl, betale, saaledes som Dommen fastsætter, og hvilken Sum i Mangel af Betaling inddrives ved Exekution efter Loven. Dette vilde Hr. Obristlieutenanten som Præses i formeldte Kommission behage at bekjendtgjøre alle vedkommende til Efterretning samt sørge for, at hver faar det udbetalt, som foreskrevet er.

Frederik, K. P.

I. Nr. 60. Kiel den 23de Januar 1807.

Til den nedsatte Kommission til Kronborg Fæstnings Forbedring.

Min Ordre af 26de December f. A., som befaler Kommissionen bl. a. at rejse til Kronborg og besé Skaden, som er sket paa denne Fæstning, samt bedømme Generalmajor v. Strickers Forslag af 20de s. M. og derover afgive mig Rapport, behøves nu end mere uden Ophold at udføres, siden der den 27de f. M. er sket meget betydelige Beskadigelser paa fornævnte Fæstning. Jeg forventer mig desaarsag snarest mulig en fuldstændelig Rapport over alle ældre og nyere Beskadigelser paa denne Fæstning samt et Forslag til sammes Istandsættelse eller, hvad Kommissionen maatte finde rigtigst at proponere, hvorved maa bemærkes, at Kommissionen antyder, hvad der absolut strax maa istandsættes, og hvad dette omtrent vil koste, samt hvad der kan udsættes og sukcessive istandsættes.

Frederik, K. P.

2den Div. Nr. 502. Kiel den 2den Februar 1807.

Til Hr. Generalmajor v. Berger.

Sekondritmester Späth haver snarest muligt til mig at indsende Rapport over sin Rejse i Hessen-Kassel og derved tage Hensyn at indberette, hvorledes det forholder sig med Urolighederne, som have vist sig i Hessen, hvorledes det staar sig med de Franske sammesteds, hvor stærke de ere, samt alt videre, som fortjener Interesse eller Opmærksomhed.

Dette o. s. v. til Efterretning.

Frederik, K. P.

I. Nr. 87. Kiel den 3dje Februar 1807.

Til Generalitetet.

— — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — —

I Følge indkommen Forestilling fra Ingenieurkorpset angaaende den Skade, som Storm og højt Vande har gjort paa Christianshavns Dam, Amager Batteri og paa Citadellets Glacis imod Søen, hvis Istandsættelser i bemeldte Forestilling er beregnet til 3275 Rdl. 40 Sk., da skal denne Skade paa formeldte trende i Stand sættes, hvilket Kollegiet ville foranstalte.

— — — — — — — — — — — — — — —

Frederik, K. P.

Iste Div. Nr. 387. Kiel den 13de Februar 1807.

Til Hr. Oberst Stramboe i Plön.

Under 11te hujus har Chefen for Jægerkompagniet, Kapitajn v. Staffeldt, tilmeldt mig, at Hertugen af Oldenburg havde ladet ham udbetale en Gratifikation af 1000 Rdl. til Deling ved det under hans Kommando staaende Detachement i det Eutinske. Hr. Obersten ville behage at indhente Efterretning fra Kapitajn v. Jacobsen, om han ogsaa har erholdt en lignende Gratifikation til Detachementet, som under hans Kommando har været i det Eutinske. Naar jeg haver herom erholdt Efterretning, da vil jeg nærmere bestemme, hvorledes denne eller disse Gratifikationer skal uddeles til Detachementet.

Frederik, K. P.

Iste Div. Nr. 392. Kiel den 17de Februar 1807.

Til Hr. Oberst Stramboe i Plön.

Hs. Durchlauchtighed Hertugen af Oldenburg har ladet Kapitajn v. Staffeldt udbetale 1000 Rdl. til Fordeling imellem de Tropper, som under hans Kommando have staaet i det Eutinske. Men da Grenaderkompagniet og et Detachement af det fynske Dragonregiment ogsaa have staaet, skjønt kort Tid, i det Eutinske, saa bør samme ogsaa tage Del i Douceuren. I Følge heraf udbetales Kapitajn Jacobsen $^1/_4$ eller 250 Rdl., hvilket deles imellem Underofficerer, Spillemænd og Gemene af Grenaderkompagniet ved Prins Christian Frederiks Regiment samt formeldte Detachement af det fynske Dragonregiment saaledes, at Underofficerer erholde det dobbelte af det, som Spillemænd og Gemene bekomme. De øvrige 750 Rdl. deler Kapitajn Staffeldt imellem Jægerkompagniets samt Detachementet af det jyske Regiment lette Dragoners Mandskab, saaledes at Underofficerer faa det dobbelte af det, som Spillemænd og Gemene erholde. Officererne bør ej tage Del i denne Douceur, men da de, som have ligget længst i det Eutinske, dog have haft en Del extraordinære Udgifter, saa haver jeg bevilget, at af Feltkommissariatet bliver udbetalt Gratifikationer saaledes, som følger, nemlig: Kapitajn v. Staffeldt 100 Rdl., hver af Subalternofficererne af Jægerkompagniet, som haver været med dette Kompagni i det Eutinske, samt Officererne af det jyske Dragonregiments Detachement 50 Rdl.

Hvilket Hr. Obersten ville behage at bekjendtgjøre vedkommende til fornøden Efterretning.

Frederik, K. P.

I. Nr. 247. Kiel den 13de Marts 1807.

Til Generalitetet.

— — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — —

Jeg haver for længe siden ytret det Ønske, at Krigsartiklerne maatte blive omarbejdede og mere indrettede efter vore Tiders Aand; men da der formodentlig endnu vil medgaa Tid, inden jeg kan se dette Ønske opfyldt, saa ville Kollegiet behage strax at lade de nærværende Krigsartikler samt Krigsrets-Instruktionen oversætte paa Dansk, som derefter igjennemsés og korrigeres af Generalavditoriatet, og naar dette er sket, da trykkes dette og uddeles til samtlige Regimenter og Korpser, saaledes at i det mindste hvert Regiment, hver Eskadron og hvert Kompagni faar 1 Exemplar.

— — — — — — — — — — — — — — —

Frederik. K. P.

I. Nr. 262. Kiel den 20de Marts 1807.

Til Danske Kancelli.

Fra Generalkommandoen i Bergen er mig atter indmeldt, at det borgerlige Artilleris Organisation sammesteds endnu ikke har fundet Sted, skjønt jeg for længe siden har ytret for Kancelliet det Ønske, at denne Sag dog en Gang maatte komme til Endelighed og Udførelse. Jeg maa derfor nu atter anmode Kancelliet at paadrive denne Organisation, thi sker dette ikke snart, saa vil dette Aar atter gaa tabt, thi længere hen i Aaret kan Korpsets Dannelse ej finde Sted, siden det er den travleste og vigtigste Tid for Handelen, og saa vel Bergen som Nordlandene ville tabe betydeligt, naar denne Handel maatte standses.

Frederik, K. P.

I. Nr. 317. Kiel den 31te Marts 1807.

Til det Kongelige danske Kancelli.

Efter indkommet Forslag fra den kommanderende General i Fyn angaaende Kystmilicens Organisation i dette Stift, da bifaldes samme saaledes, som følger, nemlig:

1) For hvert Forstanderi skal ansættes en Kystbestyrer, hvilket Embede bedst kan besørges af de i Nærheden af Kysten boende Godsejere eller andre i denne Egn agtede Mænd. Til de sognvis ansættende Anførere, som vælges efter Kystbeboernes Ønske, paa det at de kan besidde enhvers Tillid, kan tages: Sognefogder, Lægdsmænd, Møllere, agtbare Selvejere eller Haandværkere.

2) Amtmændene bliver i Følge Plakaten af 27de November 1801, enhver Chef for Kystmilicen i hans Amt.

3) De udsøgte Kystbestyrere over flere Sogne skal gives en skriftlig Beskikkelse, underskreven af den kommanderende General og af Amtmanden over det Amt, hvor de bo i.

4) Kystbestyrerne kunne ligesom Anførerne bære en Uniform saaledes, som følger: en mørkeblaa Kjole med Overslag af samme

Farve, gule Knapper, orange Krave og Opslag, en hvid Vest og lange mørkeblaa Buxer, en rund Hat med Guldtresse om Pulden og en grøn Fjer med orange Top samt en grøn og orangegul Kokarde. Bestyrerne maa til Distinktion bære tvende borgerlige Epauletter. Bestyrerne saa vel som Anførerne bære Sidegevær, førstnævnte med det borgerlige Felttegn af Guld og grøn Silke, men Anførerne derimod af Sølv og grøn Silke. Enhver Mand, som henhører til Kystmilicen, kan, om de vil anskaffe sig, bære en Slags Uniform til deres Samlinger, og da enhver Landmand i Fyn almindelig har en blaa Trøje, saa kunde den Uniform bestaa i en blaa Trøje med orangegul Opslag og Krave, hvide lange Lærreds Buxer og en rund Hat med en grøn og orangegul Kokarde.

5) Til Lettelse i Krigstider skal disse Forstanderier gives et løbende Nummer, og saaledes begyndes med Rudgaards Amt og Skamby Herred, og gaa rundt om Kysten til Svendborg, Assens og Hindsgavl Amter.

6) Samlingspladserne indrettes med Hensyn til de i Aaret 1801 bestemte Strand- og Kommunikations-Signaler.

7) Plakaten af 27de November 1801 for Kystmilicen i Nørrejylland nævner blandt Kystmilicens Vaaben Skydegeværer og Høgafler, men det kan gjærne tillades hele Kystmilicen at bevæbne sig med Skydegeværer, naar de, som paa Langeland, selv vil anskaffe sig samme.

8) Forstanderierne inddeles saaledes: under Odense og Rudgaards Amt ere i Lunde, Skam- og Skovby Herred første, andet og tredje Forstanderi; i Aasum og Bjerge Herred er 4de Forstanderi; i Odense Herred 5te Forstanderi; i Hindsholms Herred er 6te Forstanderi; under Svendborg Amt, i Vindinge Herred er 7de Forstanderi, i Gudme Herred er 8de, 9de, 10de Forstanderi, i Sunds Herred er 11te, 12te, 13de og 14de Forstanderi, i Salling Herred er 15de, 16de, 17de, 18de og 19de Forstanderi; paa Langeland er i Nordre Herred det 20de og i Søndre Herred det 21de og 22de Forstanderi; under Assens og Hindsgavls Amt, i Baag Herred er det 23de og 24de Forstanderi, og i Grevskabet Vedelsborg er det 25de og 26de Forstanderi, i Vends Herred er det 27de og 28de Forstanderi.

Dette vilde Kancelliet behage at tilkjendegive alle Vedkommende til Efterretning.

Med Dags Post haver jeg bekjendtgjort den kommanderende General i Fyn, at jeg haver approberet hans Forslag til Kystmilicens Organisation i Fyn, saa vel som at jeg derom haver tilskrevet Kancelliet det fornødne.

End videre haver jeg bifaldet bemeldte Generals Forslag til Bestyreres Udnævnelse ved de 28 Forstanderier, som er saaledes, som følger:

Til Bestyrer for det 1ste Forstanderi beskikkes Proprietær Hondt paa Sandagergaard, for det 2det Forstanderi Forvalter Kielsing paa Einsiedelsborg, for det 3dje do. Kancelliraad Møller paa Østrupgaard, for det 4de do. Proprietær Schmidt paa Østergaard, for det 5te do. Hr. Rissing i Odense, for 6te do. Landinspektør Utke paa Brolykke,

for 7de do. Proprietær Mourier paa Hindemae, for 8de do. Forvalter Hostrup paa Lykkesholm, for 9de do. Landmaaler Treuert paa Nøjsomhed, for 10de do. Forvalter Østrup paa Vejstrupgaard, for 11te do. Selvejer Hansen paa Stebæksgaard, for 12te do. Møller Meintz ved Lunde, for 13de do. Forpagter Plambeck paa Hvidkilde, for 14de do. Forvalter Leth paa Thorseng, hvorunder Øerne Thurø og Drejø kan henlægges, da disse ingen Bestyrere have, for 15de do. Fuldmægtig Eriksen paa Bejerholm, for 16de do. Skovrider Thorsen paa [Brahe-]Trolleborg, for 17de do. Forvalter Kanneworff paa Hvedholm, for 18de do. Birkedommer Jensen paa Stensgaard, for 19de do. Forvalter Riber paa Brobygaard, for 20de do. Møller Andersen ved Tranekjær, for 21de do. Otto Hansen paa Faarevejle, for 22de do. Hans Christian Dahl i Hagenby, for 23de do. Forpagter Brasch paa Skovgaarde, for 24de do. Forpagter Nøren paa Brahesholm, for 25de do. Forpagter Albert paa Vedelsborg, for det 26de do. Birkedommer Lauritzen paa Kærlingbjærg, for det 27de og 28de do. Forvalter Kamp paa Erholm.

End videre haver jeg tilskrevet bemeldte General, at han for Fremtiden selv havde i Forening med Amtmændene at beskikke nye Kystbestyrere, naar en eller anden af disse her nævnte maatte afgaa.

Frederik, K. P.

Avantg. Nr. 345. Kiel den 7ten April 1807.

An den Herrn Generalmajor v. Ewald.

Mein lieber Generalmajor v. Ewald! Ihr Rapport wegen des Vorrückens der Schweden bis nach Schwerin ist viel zu wichtig, als dass man nicht augenblicklich suchen muss, die genaueste Nachricht einzuholen, ob dies wahr oder nicht ist, wie auch, wenn es wahr ist, welche Operationen dieses Corps vornimmt.

Am besten wäre es, wenn ein Officier mit Langeland hin reiste, um das Richtige hievon zu erfahren. Es versteht sich,. dass der Officier verkleidet sein muss. Langeland kann einen sehr guten Prätext nehmen, weil er doch sich erkundigen soll nach etwas Holz, welches dort verkauft werden soll.

Frederik, K. P.

Avantg. Nr. 350. Kiel den 7de April 1807.

Til Generalmajor v. Ewald.

Da jeg siden Hr. Generalens sidste Rapport haver senere erfaret, at det virkelig skal være Sandhed, at de svenske Tropper ere rykkede ind i det Mecklenburgske og skal have ladet sig se ved Güstrow, saa kunde det være muligt, at de gik videre mod Vest, og at det kunde i Nærheden af vor Grænse komme til Fjendtligheder imellem disse og de hollandske Tropper, og da være saare nødvendigt, at

vores Grænseposter vare stærkere besatte end nu, især mod det schwartauske og lübekske Gebet. Desaarsag ville Hr. Generalen behage at lade de Tropper af Avantgarden, som ligge i og om Arensbök, rykke længere fremad og dermed forstærke Grænseposterne, samt i paakommende Tilfælde træffe de Foranstaltninger, som maatte være fornødne til vores Grænses Forsvar.

Frederik, K. P.

Avantg. Nr. 349. Kiel den 8ten April 1807.

An den Herrn Generalmajor v. Ewald.

Mein lieber Generalmajor v. Ewald! Ich approbire die von Ihnen nach meinem gestrigen Befehl getroffene Verlegung der Truppen; nur wünschte ich, dass Sie ein paar Escadrons Leib-Dragoner gegen die lübsche Grenze setzen. Ebenfalls müsste Ihre Batterie, im Fall neue Truppen sich gegen unsere Grenze näherten, nach Segeberg, Arensbök und Haffkrug verlegt werden, die Haubitzen nach Neustadt.

Sobald ich genau erfahre, wie es auf der Grenze aussieht und im Mecklenburgischen, werde ich Major Grüner schicken mit den nöthigen Verstärkungen.

Schicken Sie so oft als möglich Nachrichten von allem, was vorgeht; um Nachrichten zu erhalten, darf kein Geld erspart werden.

Frederik, K. P.

1ste Div. Nr. 449. Kiel den 20de April 1807.

Til Generalmajor Prins Christian Frederik til Danmark.

De ville behage at erindre Jægerkompagniet, at det paa sin Marche til Neustadt, medens det passerer det Eutinske, da maa Spillemændene ej blæse, siden det er antaget, at man ej rører noget Spil eller marcherer med paasat Bajonet igjennem et fremmed, venskabeligt Land. Ligeledes maa Folkene, hvis de behøve Spise eller Drikke i det Eutinske, prompte betale det.

Frederik, K. P.

II. Nr. 197. Kiel den 24de April 1807.

Til Generalkrigskommissær, Kammerherre Drieberg.

For at sætte Dem i Stand til at kunne med Vished arbejde forud paa Inddelingen af Distrikterne for Landeværnet efter den nye Plan, saa har jeg troet det nyttigt foreløbig at underrette Dem om Inddelingen af Landeværnet, saaledes som det i den nye Plan vil blive bestemt, og som er, som følger:

„Det hele Landeværn i Danmark og Hertugdømmerne skal inddeles i 35 Bataillоner, hver til 4 Kompagnier, som er saaledes at forstaa, at til Artillerikorpset bliver annekteret 4 Landeværnsbatailloner, til hvert af de 13 Infanteriregimenter annekteres 2 Landeværnsbatailloner, og til hvert af de 2 Jægerkorpser samt til hver af de 3 Batailloner let Infanteri annekteres 1 Landeværnsbataillon,"
hvilke da tilsammen tagne udgjøre de formeldte 35 Landeværnsbatailloner.

Frederik, K. P.

I. Nr. 459. Kiel den 28de April 1807.

Til Generalmajor Walterstorff.

Da der i Kjøbenhavns Fæstning formedelst nærværende Troppeforsamling her i Holsten haves Mangel paa subalterne Officerer til Garnisonstjenesten, saa ville Hr. Generalen behage, i det Dem anfortroede Nordre sjællandske Landeværnsregiment at udsøge 5 Lieutenanter til at forrette Tjeneste ved de i benævnte Fæstning garnisonerende Infanteriregimenter; de melde sig hos Generalmajor v. Gedde og nyde, saa længe de der ere kommanderte, Gage og Kvarterpenge efter deres Charge.[1])

Frederik, K. P.

II. Nr. 226. Kiel den 5te Maj 1807.

Til Generalkrigskommissær, Kammerherre Drieberg.

Til Gjensvar paa Deres Skrivelse af 27de April tjener, at jeg tror og er overbevist om, at ingen vil kunne gjøre den omhandlede Inddeling af Landeværnets Distrikter med mere Nøjagtighed end De, siden næppe nogen kjender det lokale saa godt som De; desaarsag ønsker jeg denne vigtige Sag udført af Dem, for saa vidt Danmark angaar, og at De træder i Correspondance med Generalkrigskommissærerne i Hertugdømmerne, for at den Inddeling, som disse der besørger, bliver udført efter éns Princip i hele Landet, og haver jeg i denne Anledning tilskrevet Generalkommissærerne v. Hein og v. Roepstorff.

I Henseende til de 4 Batailloner eller 16 Kompagnier Landeværnsartilleri, da skal disse Distrikter være saaledes, nemlig:

I Sjælland 8 Kompagnier, hvoraf de 6 maa have deres Distrikter omtrent midt i Sjælland og formere en. Bataillon, og de 2 Kompagnier i Egnen af Kronborg, hvilke ej skal henhøre under Landeværnets

---

[1]) Til Chefen for Søndre sjællandske Landeværnsregiment, Generalmajor Oxholm, udgik s. D. en ligelydende Skrivelse.

Artilleribataillon, men staa direkte under den danske Artilleribrigade. 1 Kompagni i Nærheden af Fredericia og 1 i Nærheden af Randers. Disse 10 Landeværns-Artillerikompagnier komme i Danmark og de øvrige 6 i Hertugdømmerne, hvoraf 4 formere en Bataillon i Nærheden af Rendsborg, 1 Kompagni kommer i Nærheden af Tønning og 1 Kompagni i Nærheden af Glückstadt.

I Henseende til Inddelingen for Infanteriregimenterne og de lette Tropper, da tror jeg, at De kan foretage Inddelingen efter Kortenes Vejledning, saaledes som det er sket, den Tid Landeværnsregimenterne bleve inddelte. Skulde Hr. Kammerherren imidlertid finde det bedre, at Inddelingen skete paa en anden Maade, da overlades det aldeles til Dem; blot maa jeg i ethvert Tilfælde udbede mig et Forslag tilsendt over den Maade, som De finder rigtigst at udføre saadant paa, for at jeg kan underrette vedkommende derom.

— — — — — — — — — — — — — — —

Frederik, K. P.

I. Nr. 512. Kiel den 8de Maj 1807.

Til Generalitetet.

Generalmajor Gedde, som har haft en voldsom Forkølelsesfeber siden Marts Maaned, har anholdt, at skjønt denne Feber vel er hævet, saa føler han sig dog saa svag samt tror, at han endnu i nogle Maaneder vil blive i denne Forfatning, at han ej tror at kunne føre den ham anbetroede øverste Kommando i Sjælland saaledes, som han ønsker det. Desaarsag har jeg tilskrevet ham, at han kunde dispenseres fra denne Overkommando, og overdrages samme til Generalmajor v. Peymann, som jeg haver befalet at overtage Overkommandoen i Generalmajor v. Geddes Sted, dog saaledes, at Gouvernementspostens Forretninger i Kjøbenhavn overdrages Generalmajor Grev Baudissin, men som dog staar under Generalmajor v. Peymanns Overkommando. Hvad derimod Ingenieurkorpset angaar, forretter hver det under min immediate Kommando. Hvilket jeg ikke har villet undlade herved at tilkjendegive Kollegiet til fornøden Efterretning med Tilføjning, at Generalmajorerne v. Peymann og Grev Baudissin ere, ligesom formeldte Generalmajor Gedde, af mig tillagt den fornødne Befaling denne Sag betræffende.

— — — — — — — — — — — — — — —

Frederik, K. P.

I. Nr. 516. Kiel den 8de Maj 1807.

Til Hr. Generalmajor v. Gedde.

Det gjør mig meget ondt at erfare af Deres Rapport af 5te Maj, at Deres hafte Sygdom har haft saadanne Følger, at De indtil videre

ej føler Dem stærk nok til længere at forestaa den Dem anbetroede Kommando over Kjøbenhavns, Citadellets, Helsingørs og Kronborgs Garnisoner m. v. Jeg entlediger Dem altsaa i Følge Deres Ønske herved fra formeldte Deres Post, som De ville behage at aflevere, nemlig Overkommandoen, saaledes som De haver haft den, til Generalmajor v. Peymann og Gouvernements- samt Kommandantskabs-Forretningerne i Kjøbenhavn til Generalmajor Grev Baudissin. Hvad derimod Ingenieurkorpset angaar, da forbliver dette under min immediate Overkommando.

Hvilket Hr. Generalen ville behage at bekjendtgjøre samtlige under Deres Kommando staaende Tropper.

Frederik, K. P.

I. Nr. 517. Kiel den 8de Maj 1807.

Til Hr. Generalmajor Peymann i Kjøbenhavn.

Da Generalmajor Gedde, som haver været meget syg, har indmeldt, at han ej ser sig indtil videre stærk nok til at vedblive den ham anbetroede Overkommando, saa haver jeg i Betragtning heraf entlediget ham derfra og befalet ham, at overlevere sin hidtil hafte Overkommando til Hr. Generalmajoren, som De overdrages herved saaledes, som Generalmajor v. Gedde, har haft den, paa det nær, at Generalmajor Grev Baudissin skal forestaa Gouvernementet og Kommandantskabsforretningerne i Kjøbenhavn, men dog staa under Deres Overkommando. Hvad derimod Ingenieurkorpset angaar, da forbliver det under min immediate Kommando.

Hvilket herved tilkjendegives Hr. Generalmajoren.

Frederik, K. P.

2den Div. Nr. 582. Kiel den 9de Maj 1807.

Til Generalmajor Berger.

I Anledning af den mig under 8de Maj tilsendte Rapport fra Major Leschly over den Konversation, han har haft med den franske Oberst og Chef for Gendarmeriet, Hr. de Maupoint, da bifalder jeg aldeles det passerede, ligesom den af Hr. Generalen givne Befaling til Major v. Leschly bifaldes og er gjældende paa ethvert Sted af Grænsen, som staar under Deres Kommando; thi at Marskalk Brune med sine Adjudanter og med sine havende Ordonnanser passerer ind paa dansk Territorium, derimod haver jeg aldeles intet at indvende, og som desaarsag ogsaa ved min her fra givne Befaling alt er tilladt; dog maa derved observeres, at Ordonnanserne ikke ride ved slige eller andre Lejligheder paa dansk Territorium med draget eller blottet Sidegevær, ligesom at der vel maa gjøres Forskjel paa Ordonnanser og en sluttet Eskorte, thi med Eskorte er det ingen fremmed General

tilladt at komme ind paa dansk Territorium, da sligt strider imod Nevtralitetens Love.

Hr. Generalen vilde behage ved Deres Brigade stræengelig at forbyde, at ingen Officer, Underofficer eller Gemen maa komme til Hamburg eller paa dets Territorium i civile Klæder, men stedse være klædt i Mundering.

Hvad det Spørgsmaal angaar, betræffende at arrestere engelske eller andre fremmede Hververe, som maatte opholde sig i Altona eller Omegnen, da følger det af sig selv, at slige Hververe uopholdelig maa arresteres og overleveres den civile Øvrighed, og der aldeles ej behøves at vente paa Angivelse fra fransk Side, indtil slige Arresteringer foretages, men at De og Deres undergivne Officerer bør gjøre sig Umage for at opdage slig utilladelig Hverving og da strax, som før meldt, arrestere de skyldige, hvilket nu gjældende Kgl. Anordninger ogsaa alt nøje og bestemt foreskriver, og hvis Overholdelse jeg maa anbefale Dem strikte at overholde.

Frederik, K. P.

2den Div. Nr. 583. Kiel den 12te Maj 1807.

Til Generalmajor Berger.

I Anledning af Hr. Generalens Forespørgsel af 11te Maj d. A. betræffende, om den franske Marskalk Brune eller nogen anden fransk Marskalk skal gives militær Honnør, naar de komme eller opholde dem paa dansk Territorium i Stæder, hvor der ligger Indkvartering, da tjener til Gjensvar, at det i Aaret 1793 udkomne Ceremoniel for den danske Armé bestemmer, at Generalspersoner samt Officerer, som staa i fremmede Magters Tjeneste, gives militær Honnør, og de nøjere Bestemmelser i denne Henseende findes foreskrevne udi formeldte Ceremoniel 1ste Kap. 9, 10 og 11, Pag. 5 og 6. Hvilket Hr. Generalen ville behage at bekjendtgjøre vedkommende til Efterretning.

Frederik, K. P.

Avantg. Nr. 376. Kiel den 14ten Mai 1807.

An den Generalmajor v. Ewald.

Ich wünsche mir von Ihnen eine genaue Nachricht von den französischen Voltigeurs, nämlich:

1) Wie viele Compagnien ein jedes Regiment oder Bataillon hat, und wie stark eine solche Compagnie ist.
2) Wie sie manoeuvriren, exerciren und besonders gebraucht werden, und
3) wie sie gekleidet und bewaffnet sind.

Frederik, K. P.

II. Nr. 268. Kiel den 19de Maj 1807.

Til Generalkrigskommissær, Kammerherre v. Drieberg i Odense.

Deres Skrivelse af 8de Maj med hosfølgende Forslag til Landeværn-Distrikternes Inddeling finder jeg meget passende og hensigtsmæssig til Øjemedets Opnaaelse, og ønsker jeg, at De følger aldeles de af Dem anførte Grundsætninger, hvor ej uforudsete Omstændigheder maatte møde, som nøde Dem til en eller anden Afvigelse, hvilke De i saa Fald ville behage at antegne og i sin Tid indberette.

At De tilsender begge Generalkrigskommissærerne i Hertugdømmerne Gjenpart af Planen, paa det at de deraf kunne erfare de i Danmark ved Distrikternes Inddeling anvendte Grundprincipper, er ganske efter mit Ønske og bifaldes aldeles; den i Planens 3dje Post benævnte Tabel remitteres herved.

Udi formeldte af Dem udkastede Plan finder jeg blot to Ting at bemærke, nemlig: at det maaske vilde være ønskeligt, om de 2 sjællandske Bataillоner let Infanteri kunde erholde deres Distrikter, som nu, i de sjællandske Distrikter, siden de haver deres Standkvarter i Sjælland, hvilket jeg dog gjærne frafalder, naar De tror, at sligt vilde foraarsage Vanskeligheder i Planens øvrige Udførelse. Det andet Punkt, jeg haver at bemærke, er i Henseende til Reserverne, som De anfører i Listen fra spæd til 23 Aars Alder inklusive, thi her, tror jeg, burde anføres i Steden for 23 Aar det 27de Aars Alder, da Folkene endnu i dette Aar kan udskrives. Skulde De imidlertid have noget derimod at indvende, da ville De behage derom at underrette og oplyse mig.

Naar De haver udarbejdet Distriktsinddelingen, hvor fra ethvert Regiment eller Korps, saa vel Artilleri, Kavaleri, Infanteri som lette Tropper, herefter ville faa deres Rekrutering, da ønsker jeg mig samme forelagt til nærmere Approbation.

I Henseende til Landeværnets Artilleri i Danmark og Hertugdømmerne, da er min Mening, at samme skal inddeles i 16 Kompagnier, saaledes fordelte, at 6 Kompagnier komme omtrent i Midten af Sjælland — — — — —[1].

Frederik, K. P.

Avantg. Nr. 379. Kiel den 19de Maj 1807.

Til Generalmajor v. Ewald i Segeberg.

Det mig i Afskrift meddelte Svar, som Hr. Generalen har givet preussisk Generallieutenant von Winning paa hans Dem tilstillede og mig in originali overleverede Skrivelse, haver ganske mit Bifald.

[1]) Resten indeholder den samme Udvikling, som findes i Skrivelsen til Drieberg S. 417.

At De af og til berejser Deres Cordon, bifalder jeg aldeles.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Frederik, K. P.

3dje Div. Nr. 297. Kiel den 19de Maj 1807.

Til Generalmajor Bardenfleth.

Af Deres Rapport af 16de Maj ser jeg, at De tror, at endnu nogle Maaneder vil medgaa, inden den nedsatte Overkrigskommission kan faa den grove Subordinations-Forbrydelse ved det 3dje jyske Infanteriregiments 4de Kompagni undersøgt og tilendebragt. I hvilken Anledning jeg maa gjøre Hr. Generalen saa vel som de øvrige Medlemmer af Overkrigskommissionen opmærksom paa, at jeg tror, at Kommissionen bør vel vogte sig for, ikke at melere Ting i denne Sag, som ej ere absolut nødvendige, saasom at oppebie de af den civile Øvrighed rekvirerede Forhør over de Bønder af Hostrup By, som have indgivet den Ansøgning til mig, som jeg den 5te ds. tilstillede Kommissionen; thi jeg tror ej, at sligt kan give nogen videre betydelig Oplysning, men derimod meget forhale Sagens Tilendebringelse, som er ønskeligt at maatte kunne ske saa snart muligt. Dette er i øvrigt blot Bemærkninger, som jeg har troet at burde gjøre Kommissionen opmærksom paa, men som jeg dog aldeles maa overlade til Overkrigskommissionens eget Omdømme.

Frederik, K. P.

1ste Div. Nr. 469. Kiel den 21de Maj 1807.

Til Kronprinsens Regiment.

Den over det 8de Musketerkompagni af Kronprins-Regiment for dets begangne Subordinations-Forbrydelse nedsatte Overkrigskommission har nu, efter fuldendt og strængeste Undersøgelse, afsagt Dom i denne Sag, hvilken, forsynet med min Resolution, skal publiceres og exekveres førstkommende Lørdag den 23de Maj om Morgenen Kl. 5 Slæt paa Regiments-Exercerpladsen norden for Kiel, til hvilken Tid et Kommando af Regimentets 1ste Bataillon, 200 Mand stærkt, under en Stabsofficers Kommando staar paa bemeldte Exercerplads, hvor ogsaa til ydermere Ordens Vedligeholdelse 2 Eskadroner holstenske Ryttere og 2 Eskadroner jyske lette Dragoner under Oberstlieutenant v. Hobe ville indtræffe. Desforuden kommanderes af Jægerkompagniet 9 Mand af de bedste Skytter, som hver medbringer 7 skarpe Skud; dog lade de først Riflerne paa nærmere Ordre paa Pladsen. Disse 9 Mand har Kompagnichefen at paasé, at de ikke ere beslægtede med de strafskyldige af det 8de Musketerkompagni, siden det vilde være unaturligt at forlange, at de skulde ihjelskyde deres nær paarørende, saa længe andre Folk dertil kan haves. Det 8de Musketerkompagni

beordres at møde formeldte Dags Morgen Kl. 3 Slæt paa bemeldte Kompagniets Exercerplads imellem Hassee og Hasseldiksdamm i Kirkeparade-Paaklædning, for der fra strax at afmarchere til Regiments-Exercerpladsen og der at høre den over dem efter Krigslovene faldne Dom publiceret. Det Mandskab af det 8de Musketerkompagni, som er arresteret her i Kiel, transporteres med et tilstrækkeligt Kommando her fra til Exercerpladsen saa betids, at de indtræffe der Kl. 5 Slæt. Hr. Generalen haver at sende den 23de om Morgenen Kl. $3^1/_2$ Slæt 3 Officerer til Hest, 1 til Kopperpal, hvor 2 Eskadroner af Jyske Regiment lette Dragoner indtræffe, 1 Officer til Lübschenbaum og 1 Officer til Rendsborger Vejen ud for Forstaden der, hvor Vejen løber af til Lübschenbaum. Disse 2 Officerer vil der antræffe de 2 Eskadroner af det holstenske Rytterregiment, som de have at føre nordvest uden om Kiels By til Regimentets Exercerplads. Ligeledes føres de 2 Eskadroner af Jyske lette Dragoners Regiment den nærmeste Vej fra Kopperpal ogsaa til Regimentets Exercerplads. Garnisonsskarpretteren i Rendsborg ankommer her til Kiel den 23de Maj om Morgenen Kl. $3^1/_2$ Slæt og melder sig hos Hr. Generalen; han medbringer en Strikke til at hænge Hovedmanden for Subordinations-Forbrydelsen, og Hr. Generalen ville behage at foranstalte, at en Pæl, forsynet med en stærk Jærnkrog, nedgraves paa et dertil bekvemt Sted paa Exercerpladsen, for der paa at ophænge den strafskyldige. Hr. Generalen haver at besørge Skarpretteren henvist paa Exercerpladsen samt give ham Ordre at udføre de Befalinger, som den højstkommanderende Officer ved Exekutionen giver ham. End videre vil samme Dag og Klokkeslæt 1 Gevaldiger af Rendsborgs Garnison melde sig hos Dem og medbringe 11 Feltjærn, som tillige med de 3, der findes ved Regimentet, udsendes med Gevaldigeren til Exekutionspladsen, hvor han assisterer Regiments-Gevaldigeren i at slutte dem, som Dommen foreskriver.

Ved den ophængte maa forblive et Kommando til Solens Nedgang, hvorefter han mod Aften nedtages og begraves efter Lovens Bydende. Syv Mand ere dømte til at passere Spidsrødderne, og disse tillige med de 70 Mand, som af de 77 spille sig fri for at dø, skal alle afgives saa vel til at afstraffes som til at udtjene deres Tid ved efterfølgende Regimenter, saaledes: Peder Jacobsen, Knud Christensen Stenderup og Carl Frederik Odense, som skal passere Spidsrødderne, afgives tillige med 10 af de frispillede til Dronningens Livregiment og transporteres ved det holstenske Rytterregiment lige fra Exekutionspladsen til Nettelsee og der fra videre til Glückstadt efter min til vedkommende givne Befaling; 10 Mand af de frispillede afgives til Prins Christian Frederiks Regiment og transporteres fra Exekutionspladsen til Preetz med Kommanderte af det danske ridende Artillerikompagni; 10 Mand af dem, som have spillet sig fri, afgives til det slesvigske Infanteriregiment og transporteres fra Exekutionspladsen ved det jyske Regiment lette Dragoner til Ekernförde. Peder Pedersen Lydinge, Peder Olsen Svinninge, Bertel Christian Tryggeløv

og Lavs Hansen Hoierup, som alle 4 skal passere Spidsrødderne, afleveres, de 2 første til det oldenborgske, de 2 sidste til det holstenske Infanteriregiment. Desuden erholder af de frispillede: det oldenborgske Infanteriregiment 8, det holstenske Infanteriregiment 8 og det 2det jyske Infanteriregiment 10 Mand; hvilke 4 Arrestanter og 26 Mand transporteres lige fra Exekutions[pladsen] af det holstenske Rytterregiment til Achterwehr, hvor de af et Kommando fra Rendsborgs Garnison imodtages. De 14 frispillede, som blive, transporteres af mit Regiment her til Kiel, hvor de fordeles paa Vagterne og i Slotsarresten, indtil de med første Paketbaad kan afgaa til Kjøbenhavn,' hvor de afleveres til Marineregimentet, i hvilket de have at udtjene deres Tid.

Denne Ordre bekjendtgjøres kun for alle de Personer, som den angaar, og for saa vidt som det vedkommer enhver især, og selv denne Bekjendtgjørelse afsendes ej førend til den Tid, som enhver behøver for at kunne bekjendtgjøre den for de under dem staaende Vedkommende, saa at alle kan være paa deres Poster til de foreskrevne bestemte Tider. I Følge heraf behøver det 8de Musketerkompagni, Jægerkompagniet samt det Kommando af 1ste Bataillon, som skal være ved Exekutionen, ej at erholde Befalingen om det foreskrevne forinden i Morgen Eftermiddag. Adjudanten og Avditøren, forsynede med Tærninger og en Protokol, ere tillige med Feltprovsten Kl. 5 Slæt paa Exekutionspladsen; dette er en Selvfølge. Paa Paketbaaden, som afgaar paa Søndag her fra Kiel til Kjøbenhavn, vil De behage at bestille Pladser for 14 Mand, som skal afgives til Marineregimentet, dog uden at nævne, for hvem disse Pladser bestilles. I Avditør Mariboes Fraværelse er Avditør Helsen af det holstenske Infanteriregiment beordret at forrette Avditørtjenesten ved mit Regiment. Han ankommer i Morgen og melder sig hos Dem ved Parolen. I Henseende til Exekutionskommandoets Placering, da ville Hr. Generalen selv bestemme sligt og meddele vedkommende den fornødne Befaling derom. Jeg tror, det vil være rigtigst at placere Kavaleriet foran begge Fløjene af Infanteriet, saa at det med Infanterikommandoet formerer en Potence med Front indefter.

Alt øvrigt, som ej her er nævnt, dermed forholdes efter Reglementet og Anordningernes Bydende.

Frederik, K. P.

II. Nr. 296. Kiel den 26de Maj 1807.

Til Major Hansen, Helsingør.

I Anledning af at De udi en Skrivelse for nogen Tid siden meldte mig blandt andet, at iblandt de forhen afskedigede fra det helsingørske borgerlige Artillerikorps tilbød nu ogsaa Kapitajn Wulff og Lieutenant Elgstrøm selv igjen deres Tjeneste, om det tillodes, at de maatte forestilles dertil, saa befalede jeg Generalitetskollegiet, at

disse tvende Officerer igjen skulde ansættes ved Korpset, men til min største Forundring modtog jeg med forrige Post Skrivelser saa vel fra Kapitajn Wulff som Lieutenant Elgstrøm, hvori de begge bede særdeles om at være befriede for paa ny at ansættes ved Korpset. De erklærer begge, at de aldrig have ønsket paa ny at ansættes ved Korpset, siden de Grunde, som nødte dem til at søge Afsked, endnu stedse ere de samme, nemlig Svaghed og Uformuenhed. Den første angiver ydermere, at han ej begriber Aarsagen til, at han uden Ansøgning er bleven ansat, thi en tilfældig Samtale, som han forrige Vinter har haft med Dem paa Komedien i Helsingør, kan han dog umulig tro at have foranlediget saadant. Lieutenant Elgstrøm erklærer, at De er kommen til ham i hans Hus, for at overtale ham til at gaa ind i Korpset igjen, samt ved denne Lejlighed skrevet Koncept til en Begjæring til Dem selv, som De forlangte, at han skulde give Dem strax, hvilken Koncept han beholdt, men afgav hverken mundtlig eller skriftlig den af Dem forlangte Begjæring, da han paa ingen Maade ønsker at indtræde i Korpset.

De beder derfor begge igjen at blive beafskedigede. Men forinden jeg herpaa har villet meddele nogen Resolution, saa maa jeg først udbede mig Deres Erklæring over denne besynderlige Sag, samt hvilken Hjemmel og de Grunde, De har haft til at foreslaa disse 2 afskedigede Officerer til igjen at indtræde i Korpset, og naar jeg haver imodtaget denne, da vil De ogsaa først kunne forvente mit Svar paa Deres Skrivelse af 19de Maj.

Frederik, K. P.

2den Div. Nr. 593. Kiel den 27de Maj 1807.

Til Generalmajor v. Berger.

Af den mig tilsendte Rapport fra Major Leschly af 25de Maj ser jeg, at Skildvagten i Akciseboden har ladet det der landede fremmede Militær fralægge sig deres Geværer og Patrontasker, hvorved jeg maa bemærke, at dette i Henseende til Geværerne har været fuldkommen rigtigt, men at det derimod ikke er Brug, at lade slige fremmede Militære aflægge Patrontaskerne; thi den egentlige Regel er, at naar fremmed Militær tillades at passere nevtral Grund, da maa det ej ske med blottet Sidegevær, ligesom de maa fralægge sig deres Skydegeværer. Hvilket jeg ikke har villet undlade at tilkjendegive Hr. Generalen til Efterretning.

Frederik, K. P.

I. Nr. 608. Kiel den 29de Maj 1807.

Til Generalitetet.

Professor Nachtigall har indmeldt mig, at han er overdraget at undervise Seminaristerne paa Blaagaard udi Gymnastikken, og at han

tillige vilde undervise dem udi Exercitsen, hvilket begge Dele jeg tror ikke at være uvigtigt at se udbredt imellem Landalmuen. I Anledning heraf har Professoren ansøgt om at faa laant 40 gamle, men brugbare Geværer med Bajonetter (lige meget af hvilket Kaliber), 10 Rifler samt 40 gamle Bandelerer og Patrontasker og 40 Gehæng; hvilke Armatur- og Lædertøj-Sorter Kollegiet ville behage at lade bemeldte Professor udlevere imod hans Kvittering.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Frederik, K. P.

II. Nr. 310. Kiel le 31 mai 1807.

A Mr. Stanislas, Marquis de Boisse.

Monsieur, avant de pouvoir entrer avec vous sur votre proposition, je vous prie de vouloir me faire savoir combien vous demandez pour votre mystère concernant le feu grec, que je trouve nécessaire de savoir, avant que je pourrai vous donner ma résolution sur l'affaire en question.

Votre affectionné

Frederik, K. P.

I. Nr. 636. Kiel den 2den Juni 1807.

Til General-Hvervekommissionen.

I Anledning af Kommissionens Indberetning af 31te Maj, da tjener til Efterretning i Henseende til de engelske Munderinger, som Hververne opkjøber af Jøder for dermed at klæde de danske Rekrutter, saa skal for Fremtiden sligt ikke mere finde Sted, men maa desaarsag forbydes Hververne ikke at opkjøbe og klæde de danske Rekrutter i slige fremmede Munderinger.

Frederik, K. P.

Avantg. Nr. 397. Kiel den 3dje Juni 1807.

Til Generalmajor v. Ewald.

Den preussiske Minister ved den nedersachsiske Kreds, Baron v. Grothe, som for Tiden opholder sig som privat Mand i Altona, haver udstedt Passer til adskillige preussiske Militærpersoner, for derpaa at passere ind i og igjennem de Kgl. danske Stater. Men da han dertil er uberettiget, siden slige Passer ingen Gyldighed kan have i de Kgl. danske Stater undtagen i det Tilfælde, at de ere paategnede af Overpræsidenten i Altona, Gehejmeraad Stemann, eller af den danske Chargé d'affaires i Hamburg, Kammerjunker Levetzau, saa befales det herved, at Passer, udfærdigede af bemeldte Baron

v. Grothe, ikke skal ansés gyldige undtagen i de enkelte Tilfælde, hvor Gehejmeraad Stemann eller Kammerjunker Levetzau maatte have paategnet dem, og desaarsag skal alle de Personer, som ere forsynede med andre end slige Passer, ikke tillades at passere, men tilbagevises eller transporteres over Grænsen ud af Landet, saaledes som alt forhen i mine Parolbefalinger er bestemt med de Personer, som ingen lovlige eller gyldige Passer have at fremvise.

Dette ville Hr. Generalen behage at bekjendtgjøre alle Vedkommende under Deres Kommando til Efterretning og strikte Efterlevelse.

Frederik, K. P.

I. Nr. 668. Kiel den 5te Juni 1807.

Til Remontekommissionen.

Da de i Aaret 1805 udskrevne Styk- og Brødvogns-Heste kun vare meget maadelige, saa ere en stor Del deraf kreperede, og en stor Del er ved Brugen blevne uduelige til deres Bestemmelse; desaarsag er en Remontering nødvendig, og Remontekommissionen overdrages herved at forskaffe ved dens Rejser i Jylland i denne Maaned 762 Stkr. Stykheste opkjøbt til Remontering af Styk- og Brødvogns-Heste ved den her forsamlede Armé. Disse Heste maa ej betales dyrere end 35 Rdl. Stykket; de maa være friske og sunde, saa at de kan bruges til deres Bestemmelse, og de maa ej være yngre end 5 Aar og ej ældre end 10 til 12 Aar.

Desuden behøver det holstenske ridende Aartillerikompagni 38 Remonteheste, som maa være af det Slags, der leveres til de lette Dragonregimenter; disse ville Kommissionen ogsaa behage at foranstalte opkjøbte.

Naar formeldte Heste ere kjøbte, da ønsker jeg mig strax derom underrettet saa vel som et Forslag, paa hvilken Maade de bedst kunne afgaa fra Kjøbestedet til deres Bestemmelse ved den her forsamlede Armé.

Penge til disse Hestes Anskaffelse, som omtrent vil udgjøre en Sum af 29 000 Rdl., vil blive Kommissionen anvist af det Kgl. Feltkommissariat paa nærmere Rekvisition af Kommissionen.

Frederik, K. P.

Avantg Nr. 401. Kiel den 7de Juni 1807.

Til Generalmajor v. Ewald.

At de ved Neustadt i Land satte Svenske ere givne Passer og sendte tilbage, bifaldes ganske, ligesom ogsaa at Hr. Generalen tiltræder Rejsen til Reinbek.

Frederik, K. P.

II. Nr. 339. Kiel den 9de Juni 1807.

Til Major Hansen, Helsingør.

Den af mig forlangte Erklæring af Dem over Kapitajn Wulff og Lieutenant Elgstrøm, som efter Deres Forestilling igjen ere ansatte i Korpset, men som begge paastaa aldrig at have ønsket eller begjæret, haver jeg imodtaget, men samme kan jeg aldeles ej antage for fyldestgjørende, siden den aldeles ej beviser, at disse Mænd have forlangt igjen at indtræde i Korpset, da sligt i saa Fald kunde have sket skriftligt, forinden De havde indkommet med Forestilling til mig, og alle de i Deres Erklæring anførte private Anekdoter føre aldeles ikke til den Overbevisning, at bemeldte Kapitajn og Lieutenant virkelig have begjært Ansættelse. Desaarsag nødes jeg til at opfylde deres Begjæring om igjen at afgaa og haver derfor med Dags Post tillagt det Kgl. Generalitetskollegium Ordre, at forestille Kapitajn Wulff og Lieutenant Elgstrøm til paa ny at meddeles Afsked fra Korpset; men i Anledning heraf kan jeg ej tilbageholde det Ønske, at De for Fremtiden vil vogte Dem for ikke at gjøre Forestilling til mig over Ting, som De ikke haver Bevis for at være fuldkommen rigtig, da jeg derved nødes til den Ubehagelighed at tilbagekalde en given Befaling.

Frederik, K. P.

I. Nr. 698. Kiel den 12te Juni 1807.

Til Feltmarskalk Landgrev Karl.

Da jeg tror, det vil have Nytte for den norske Armé, at nogle Officerer sendes her ned for at gjøre Tjeneste ved den her forsamlede Armé, siden de derved kunde se de nye Forandringer i Exercerreglementerne saa vel udførte, som selv praktisk at udføre det foreskrevne, saa ønsker jeg, at Deres Durchlauchtighed med Posten i Morgen tilskriver de trende kommanderende Generaler i Norge, at de strax haver at bekjendtgjøre samtlige Dragon- og Infanteriregimenter, at der skal kommanderes 2 Officerer af hvert Dragonregiment og 1 Officer af hvert Infanteriregiment strax at rejse her til Holsten for at ansættes i nogen Tid til at gjøre Tjeneste ved de respektive Kavaleri- og Infanteriregimenter. Disse saaledes kommanderede Officerer gives fri Befordring igjennem Norge, og naar de komme her til Hovedkvarteret, melde de sig hos mig, og ved deres Ankomst her til erholde de saa meget Tillæg til deres Gage, at de i alt nyde gevorben Gage efter deres Charge, ligesom de gives Felt- eller Cantonnementstillæg, alt eftersom det Regiment, de ansættes ved, staar paa Felteller Cantonnementsfod.

End videre erholde de frit Kvarter, og hver Stabsofficer 4 Rdl. og hver Kapitajn eller subaltern Officer 2 Rdl. maanedlig i Oppasserpenge.

Regimentscheferne have til denne Tur at vælge de eller den Officer, som de finder dueligst til Tjenesten og til det tilsigtede Øje-

meds Opnaaelse, uansét om det er en Stabsofficer, Kompagnichef eller subaltern Officer, hvilket Regimentscheferne kan bestemme, som de selv vil og finder bedst.

Fri Skydspasser for disse Officerer paa deres Rejse igjennem Norge maa udfærdiges uden Ophold af det norske Generalitets- og Kommissariats-Kollegio, og jeg tror det rigtigst at bestemme, at alle disse Officerer anvises at gaa til Christiania, Frederiksstad, Frederiksværn eller Frederikshald, for fra disse Steder med Skibslejlighed at komme til Flensborg eller andre Søstæder i Hertugdømmerne.

Hvilket alt Deres Durchlauchtighed ville behage at bekjendtgjøre vedkommende til Efterretning.

Frederik, K. P.

Feltkommiss. Nr. 389. Kiel den 14de Juni 1807.

Til Feltkommissariatet.

Strax efter Modtagelsen af Feltkommissariatets Promemoria af 11te hujus, hvorefter trende med Kgl. Magasinhavre ladede Fartøjer vare paa Elben anholdte af en engelsk Fregat, tilskrev jeg Kapitajnlieutenant Mossin at reklamere disse Skibe. Fra benævnte Kapitajn har jeg derefter imodtaget en Indberetning, hvorefter disse Skibe af den engelske Skibschef strax ere blevne løsladte, efter at han hos den engelske Konsul i Altona havde forvisset sig om Connossementernes Rigtighed. Ved herom at underrette Feltkommissariatet meddeles tillige, at sligt for Fremtiden bedst vil kunne forebygges, naar Kommissariatet medgav de for sammes Regning fragtede Skibe Beviser, som vare udstedte af Feltkommissariatet selv, hvilke vil have mere Tiltro og bedre kan kjendes end de simple Connossementer, som meget ligne de almindelige Kjøbmandspapirer og derfor af de engelske Officerer ikke ligefrem erholde Tiltro, hvilket just i denne Sag skal have været Tilfældet.

Frederik, K. P.

Avantg. Nr. 407. Kiel den 18ten Juni 1807.

An den Herrn Generalmajor v. Ewald in Segeberg.

In Betreff des Briefes, den Sie von dem Oberstlieutenant v. Horn durch Major v. Leschly erhalten haben, glaube ich, Sie thäten am besten, dem Oberstlieutenant Folgendes antworten zu lassen: Sie wüssten nicht, wie es möglich sei, dass der preussische Lieutenant von Seidelitz behaupten könne, an Sie 200 Stück Gewehre abgeliefert zu haben, da dies geradezu eine Unwahrheit sei, und dass Sie schon einmal genöthigt gewesen, in derselben Angelegenheit an den preussischen Generallieutenant v. Winning eine eben solche Antwort ergehen zu lassen, welches auch die Aussage des Lieutenants v. Seidelitz

zum Grunde hatte. Sie sähen sich daher genöthigt, den Major Leschly zu bitten durch Oberstlieutenant Horn dem Herrn Lieutenant Obiges zu antworten mit der Zufügung, dass Sie hinführo in dieser Angelegenheit vor den ungegründeten Forderungen des Hrn. Lieutenants sich verschont wissen wollen, denn wenn dieser, wider alles Vermuthen, wirklich obbenannte Gewehre an einen dänischen Officier sollte abgeliefert haben, so möchte er so gut sein, dessen Namen anzugeben, wonach Sie dann diese Sache strenge untersuchen, und fänden Sie die Sache alsdann richtiger als die Angabe des Herrn Lieutenants, Ihnen die Gewehre geliefert zu haben, so würden Sie solches unverzüglich an mich anmelden, und der dänische Officier, der auf solche Art die gegebenen Befehle übertreten hätte, würde alsdann gewiss ernstlich bestraft werden.

Frederik, K. P.

I. Nr. 730. Louisenlund den 20de Juni 1807.

Til Generalitetet.

— — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — —

Da Kammerherre Peter Anker har tilbudt sig at ville foræere det norske Landkadetkorps hans afdøde Broders, sal. Kammerherre Berent Ankers, hele meget betydelige Bibliothek og sjældne Instrumentsamling, saa haver jeg tilladt Korpset at imodtage denne Foræring, men finder, at denne Kammerherrens Gavmildhed bør belønnes med Hs. Majestæts Tilfredshed og Velbehag, samt befales Kadetkorpset, at denne Samling skal særskilt opstilles i Stiftelsen under Navn af den Ankerske Gave; hvilket Kollegiet vilde behage at forestille Hs. M. Kongen til allerhøjeste Sanktion.

Frederik, K. P.

Avantg. Nr. 412. Kiel den 27sten Juni 1807.

An den Herrn Generalmajor v. Ewald.

Ihren Rapport mit einliegendem Brief von dem Oberstlieutenant v. Horn in Betreff der 200 Büchsen habe ich erhalten.

Wegen des Verhaltens des Kammerraths Hasselmann, dem preussischen Lieutenant Seidelitz einen Schein auszustellen, kann ich nicht umhin zu bemerken, dass der Kammerrath sich bei dieser Gelegenheit sehr einfältig und mit weniger Conduite betragen hat.

Frederik, K. P.

Avantg. Nr. 413. **Kiel den 30te Juni 1807.**

Til Generalmajor Ewald.

Lieutenant Baron Haxthausen og Lieutenant v. Køppen, begge af 1ste sjællandske Bataillon let Infanteri, have her i Kiel stedse vist sig med ureglementerede Opslag paa deres Munderinger.

Da dette er en Uorden, saa ville Hr. Generalen behage at underrette deres Bataillonskommandør derom, at han, som ellers saa nøje holder over Orden, kan forebygge denne Uorden for Fremtiden.

Frederik, K. P.

I. Nr. 820. **Kiel den 4de Juli 1807.**

Til Generallieutenant v. Castenschjold.[1])

Regimentet er beordret strax at indkalde deres Frifolk og nationale Heste og marchere til Kjøbenhavn med den hele Styrke, for i Forening med Kjøbenhavns Garnison [at] vedligeholde Orden, hvilket er sket i Anledning af et betydeligt Klammeri og Slagsmaal imellem Marineregimentet og Matroserne.[2])

Frederik, K. P.

1ste Div. Nr. 520. Kiel den 8de Juli 1807.

Til Generalmajor Prins Christian Frederik til Danmark.

Ved Specialrevuen, som jeg holdt den 1ste Juli d. A. over Deres Højheds Regiment, fandt jeg følgende at bemærke, hvilket herved tilkjendegives Dem til Efterretning for Fremtiden, nemlig:

1) Ved Grenaderkompagniet vare Folkene gode, men Fastheden i Kommandoen fattedes aldeles.
2) Ved 2det Musketerkompagni kom ved Anslaget 3dje Geleds Bajonetter ej hastig nok ned i Lukkerne.
3) Ved 4de Kompagni stødte Folkene af 1ste Geled Kolberne for haardt imod Jorden ved Nedfaldningen.
4) Ved 5te Kompagni vare Folkene ej faste nok i den lette Exercits.
5) Ved 6te Kompagni løb det Geled, som ved den lette Exercits i Retræten skulde lade Geværet, ej langt nok tilbage.

Naar Blænkerne i Retræten rappelleredes, løb de ej, som befalet, igjennem deres Lukker, men bleve staaende ved samme for at søge deres Pladser.

Efter at have berørt de Fejl, der fandtes ved Kompagnierne, overgaar jeg nu til at bedømme Regimentet i det hele. Jeg fandt

---

[1]) Castenschjold, Chef for det sjællandske Rytterregiment i Næstved, kommanderede paa Sjælland uden for Peymanns Omraade (se Side 418 og 419, jvfr. S. 140).
[2]) Kronprinsen skrev i Anledning af disse Klammerier ogsaa til Politimester Haagen i Kjøbenhavn, Admiralitetet i Kjøbenhavn og Marineregimentet.

Marchen for langsom, og Bataillonskommandørerne viste ej den Raskhed, jeg havde ønsket. Jeg tror, at dette til Dels ligger deri, at disse opholdt sig med Smaating, som ej høre til Udførelsen af det hele, saasom med at rette enkelte smaa Fejl, hvorved Evolutionernes Hurtighed tabes og Manøvrerne især ej ere at udføre. Ved Manøvret, som udførtes af Regimentet, bemærkes, at da der var højre afmarcheret, saa burde dets Blænkere til venstre saa vel som de, der stode i Têten, ikke have fyret sammen, da der blev opdeployeret, thi det antydede, at Fjenden var i den venstre Flanke, som altsaa blev given til Pris, særdeles da de paa denne Flanke værende Blænkere ej passerede Grøften, rykkede frem og alignerede sig med Têtens Blænkere, thi da havde man dog kunnet supponere, at Fjenden paa venstre Flanke var under Deploymentet bleven forjaget. Ligeledes holder jeg det for farligt, i Nærheden af Fjenden at udsvinge med Pelotoner og at marchere Fjenden forbi og formere anden Træfning.

Til Officerernes Instruktion ansér jeg det derfor at være en Pligt, aldrig at udføre noget uden stedse at tænke sig en Fjende imod sig, thi derved vænnes Officererne bedst til selv at tænke og handle, og selv de, som tænke mindst, erholde derved dog ej Synet af noget, som i det alvorlige vil være [u]praktikabelt.

Frederik, K. P.

II. Nr. 411. Kiel den 10de Juli 1807.

Til Kammerherre, Generalkrigskommissær Drieberg.

— — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — —

I Henseende til Deres Forestilling af formeldte 30te Juni angaaende de Bestemmelser, som maatte gives, naar Kjøbstadindvaanerne blive værnepligtige m. v., da haver jeg efter Deres Ønske i Dag tilsendt den nedsatte Kommission i Kjøbenhavn Deres formeldte Forestilling med Befaling, at overveje samme samt indlemme Resultatet af det i de Dokumenter, hvilke paa ny skal forelægges mig, forinden de forsynes med Hs. Majestæts allerhøjeste Approbation.

I øvrigt tror jeg nu, at Sagerne i Henseende til Landeværnets Inddeling samt Rekruteringsvæsenet er saa vidt fremmet og af Dem sat i en saa god Gang, at jeg i det øvrige ej kan melere mig uden at indgaa for meget i Detailen. Desaarsag ville De behage fra nu af at henvende Dem til Kommissionen, hvoraf De selv er Medlem, eller efter Omstændighederne til Kancelliet i alt, hvad som De endnu maatte behøve Oplysning om eller Bestemmelse for, thi da bliver alt behandlet konsekvent fra første Punkt af.

Frederik, K. P.

Feltkommiss. Nr. 412. Kiel den 16de Juli 1807.

Til Feltkommissariatet.

Da Kapitajn og Generalkvartermester-Lieutenant Wenzel v. Haffner har gjort et Forslag til at forandre Fodbatterierne til kjørende Batterier, og dette Forslag er ved Udførelsen af de gjorte Prøver befundet at være særdeles hensigtsmæssig, ligesom jeg finder denne Opfindelse at være meget nyttig og betydelig, da den frembringer med ringe Bekostning store Fordele i Artilleriets Bevægelser, saa bør bemeldte Kapitajn ogsaa nyde en passende Belønning derfor, og dessaarsag skal han af Feltkassen udbetales en Gratifikation af 1000 Rdl. sl. h. Ct., hvilket Feltkommissariatet ville behage saaledes at foranstalte.[1])

Frederik, K. P.

I. Nr. 890. Kiel den 21de Juli 1807.

Til Landgrev Carl af Hessen.

Den kommanderende General søndenfjælds i Norge, Hr. Generalmajor Prins Christian August, har anholdt om at forundes Permission indtil næste Foraar her til Holsten, for at gjøre sig nærmere bekjendt med de indførte nye Forandringer i Exercitsen. Dette bevilges ham herved, og skal der med de ham som kommanderende General paaliggende Forretninger forholdes paa samme Maade, som ved hans forrige Ophold i Danmark. Hvilket saaledes meddeles Deres Durchlauchtighed til Efterretning og videre behagelig Bekjendtgjørelse for vedkommende.

Frederik, K. P.

II. Nr. 464. Kiel den 24de Juli 1807.

Til Rentekammeret.

Den 27de Juni opkom en stærk Ildebrand i Landsbyen Stenderup ved Kolding, som tiltog med saadan Hastighed, at i $1^1/_2$ Time laa Præstegaarden, Skolehuset, 18 store Gaarde og nogle og 30 Huse tillige med alt Bohave i Aske, hvorved det er bevist, at henved 385

---

[1]) Kronprinsen giver s. D. selv Wenzel Haffner Underretning om, at der var tilstaaet ham denne Gratifikation, og tilføjer i denne Skrivelse følgende:

„End videre vil De efter min Forestilling gjennem Finanskollegiet blive tilkjendegivet Hans Majestæt Kongens allernaadigste Løfte og Forsikring, at i Tilfælde af Deres Død, saa skal Deres Kone, saa længe hun lever ugift, nyde en aarlig Pension af 200 Rdl., og hvert af Deres nu havende [6] Børn en aarlig Pension af 60 Rdl., saa længe de lever i ugift Stand.

Jeg haaber, at dette vil være Dem behageligt, og derfor har jeg foreløbig villet underrette Dem herom. F. K. P."

Mennesker ere blevne husvilde. Jeg tilskrev i Anledning heraf Generalmajor Bardenfleth, som kantonnerer i Kolding, at han skulde indhente Efterretning om Maaden, hvorledes man bedst kunde komme disse brandlidte ulykkelige Mennesker til Hjælp, og han har derpaa indmeldt, at de vilde være bedst tjente med, at man gav dem et Kommando Soldater (som beholdt deres Lønning og Brød) til Hjælp ved Opbygningen af deres Huse og Gaarde, hvilket jeg strax haver bevilget; men dernæst ytrede Generalen det Ønske, at de uformuende iblandt disse Brandlidte maatte forundes en liden Hjælp af Egetømmer af de Kgl. Skove til Hustømmer, siden Byen vel har Skov, men aldeles ingen Eg i samme. Mig synes, at Billighed taler for, at man saa vidt muligt hjælper disse uheldige Mennesker; men overlader dog til det Kgl. Rentekammer heri snarest muligt at gjøre Bestemmelse og derefter at bekjendtgjøre vedkommende det Fornødne.

Frederik, K. P.

Personal-Register til andet Bind.

Indhold.

Rettelser og Trykfejl.

S.	33	L.	13 f. o.	Dumourier	læs Dumouriez
-	70	-	1 f. n.	C. S. Sander	- C. L. Sander
-	78	-	2 f. n.	Caroc	- Carøe
-	79	-	2 f. o.		
-	81	-	11 f. o.		
-	—	-	3 f. n.		
-	86	-	21 f. n.	tildeles.	- tildeles
-	128	-	22 f. o.	Sach	- Laub
-	—	-	17 f. n.	Varensdorff	- Vahrendorff
-	129	-	13 f. o.	S. U. Schaumburg	- J. H. Schaumburg
-	314	-	7 f. n.	Komeke	- Emecke
-	339	-	1 f. n.	Friess	- Freese
-	341	-	12 f. o.	Hameling	- Hamelinaye
-	357	-	12 f. n.	Dau	- Daue
-	359	-	8 f. o.	Friess	- Freese
-	—	-	15 f. o.	anvertranten	- anvertrauten
-	366	-	8 f. n.	Nyholmsbatterierne	- Nyholmsbatterierne,
-	371	-	10 f. n.	Dumanceau	- Dumonceau
-	412	-	2 f. o.	Stramboe	- Strambou
-	—	-	14 f. o.		
-	415	-	2 f. o.	Treuert	- Preuert
-	424	-	1 f. o.	Hoierup	- Højerup

---

1. Bd. S.	435	L.	7 f. n.	Otken	læs Ötken
- - -	482	-	17 f. n.		

